

סודי ביותר
ולמים

ועדת החקירה - מלחמת יום הכפורים

דין וחשבון

שלישי ואחרון

כרך שלישי

ירושלים - תשל"ה - 1975

סודי ביותר
ולמים

חלק רביעי: האגרות בקרב

פרק ב: אגדה 143

תוכן העניינים

1. ליל 7 - 8 באוקטובר עמ' 728 - 745
2. יום כ', 8 באוקטובר, בבוקר עמ' 746 - 763
3. התנועה הרומה עמ' 764 - 794
4. החזרה צפונה עמ' 795 - 814
5. ההיערכות לקראת ערב, זקרב המוסל
ב- 8 באוקטובר עמ' 815 - 837
6. ההיערכות בליל 8-9 באוקטובר עמ' 838 - 844
7. קרבוח 9 באוקטובר עמ' 845 - 873
8. סיכום קרבות אגרות 162 ו-143 עמ' 874

השגות והערות על חומר הראיות ביחס

- לקרבות הבלימה בתחילת הדרום עמ' 875 - 886

כללי

פרק זה מתאר את תלקה של אוגדה 143 בקרב הפיקודי המונהל ב-8 באוקטובר בגזרת התעלה. באותו יום אמרה היטה האוגדה לקחת חלק בהחקפה פיקודית כנגד הכוחות המצרים הצולחים. מסיבות הקשורות בהחלטות הפיקוד, לא השתתפה האוגדה בקרב העיקרי ב-8 באוקטובר (ראה לעיל, עמ' 497 ואילך). האוגדה נעה דרומה; לאחר מכן הוחזרה למקומה וניהלה לקראת ערב קרב הקשיר בחפיסת הקו אותו פיוחה בבוזק. קרבות אלו לייצוב הקו מחדש נמשכו גם ביום ג' בבוזק.

מסרתו של פרק זה היא לתאר את פעולות האוגדה במסגרת הקרב הפיקודי שהחנהל ב-8 באוקטובר, ומספר פעולות שאירעו ב-9 באוקטובר בשעות הבוקר, הנובעות במישרין ממהלכי ה-8 באוקטובר.

1. ליל 7-8 באוקטוברא. מפקדת האוגדה

- בליל 7-8 באוקטובר מנוצעת באוגדה 143 פעילות בשלושה חומים:
- (1) האוגדה קבלה אחריות על הגזרה המרכזית ומפקד האוגדה מרכז את תשומת לבו למעוזים הנצורים שבגזרה.
 - (2) נמשך בניין הכוח של האוגדה ומגיעים כוחות נוספים לסיני.
 - (3) נערך נוהל-קרב לקראת ה-8 באוקטובר.

מפקדת האוגדה קבלה להלכה את האחריות על הגזרה המרכזית, כאמור, כבר ביום א' בצהריים, ואולם כפועל החל מפקד האוגדה לעסוק בבעיות הגזרה החל משעות אחר הצהריים, בהן יצר קשר עם המעוזים, וכאשר הגיע בערב לחמ"ל חטיבה 14 בססה וקבל שם סקירה על המצב בגזרה (עדות רס"ן אהוד סוקול בפני אל"מ חסדאי עמ' 11).

החל משעות אלו נחונה תשומת לבו העיקרית לנושא חילוץ המעוזים. בליל 7-8 באוקטובר עם חשיכה נקרא האלוף שרון למפקדת הפיקוד להשתתף בדיון עם הרמטכ"ל, אלוף הפיקוד ומפקדי האוגדות. האלוף שרון התעכב והגיע למפקדת הפיקוד בשעה 9 בערב לערך (על נסיבות איחוריו והבעתו של האלוף שרון ראה לעיל, עמ' 265-266; על עדותו של האלוף שרון על הפגישה הנ"ל בפיקוד, ראה לעיל, עמ' 283-285).

כאשר עזב האלוף שרון את מפקדת האוגדה ברכו לפיקוד, המשיך מטה האוגדה להכין את פרטי תכנית חילוץ המעוזים שסיכס האלוף שרון, לפני יציאתו. האלוף שרון החכוון לקיים קבוצת פקודות לאחר חזרתו מהפיקוד. בשעה 072255 רשם רס"ן לוי, נציג מה"ד/הספוריה באוגדה, את עיקרי התכנית האוגדתית כפי שהוכנה לקראת קבוצת הפקודות, ובין היתר רשם: "הכנונה: אוגדה 143 תשחלט על המעוזים חזיון-דדום, פורקן-צפון, מצמד-צפון, החלץ את הלוחמים ממעוזים אלה וזהיה מוכנה להשמיד שריון אויב שחדר לגדה המזרחית של התעלה."

שלב התקפה הם:

שלב א': 0600-0400 תנועה למעוז

שלב ב': 0700-0600 חילוץ לוחמי המעוז

שלב ג': 0700-0800 השמדת שריון אויב.

קבוצת הפקודות נקבעה לשעה 2400. (רשומי רס"ן לוי באוגדה 143, מרצב 358 א').

השונאת עיקרי הפקודה הנ"ל לערויות המח"טים והמג"דים (ראה להלן)

מעלה כי חטיבה 421 יועדה לפרוץ לכיוון חזיון וחטיבה 600 לכיוון פורקן.

החטיבות קבלו פקודות והתכוננו למשימה זו. באותו זמן חטיבה 14 (שגודד אחד

שלה, גד' 196, נמצא עויין בנוזל) תכננה להוציא מטסה לחמוטל את הגודד

השני שלה, 184. נראה כי הפריצה לעבר מצמד הוסלה על גודד הסיור, שאמנם

יזא ביום ב' השכם בכוקר באיר עכביש לכיוון חמדיה - וכישוף (ראה ערותו

של סרן יאיר ליטויץ להלן). חכנון זה לא הביא בחשבון - כנראה מחוסר

ידיעה בגלל הסיבות שזיינו לעיל (עמ' 207 - 224) - אה העובדה שראש

הגשר המזרז הגדול, כשלב זה, הוא דורקא באזור מיסודי ואמיר.

על הפקודות שנתן באותו לילה אומר אלוף שרון בעדותו (עמ' 7217):

"אני ספתי לטסה, ובשעה 2,00 קיימתי קבוצת פקודות לאור הזחל"ם, ונתתי את הפקודה הנאה, שהייתי אומר כי היתה זהה למה שהצגתי כאן: שתי חטיבות תוקפות ממזרח למערב, וחטיבה אחת וגודד הסיור, שצוותתי אותם לכוח אחד בפיקודו של סגן מפקד האוגדה, חא"ל יעקב אבן, ככוח אחד התוקף כפי שאמרתי, באלכסון מזרז-מזרח לצפון-מערב. שתי חטיבות לוחצות ממזרח למערב, וחטיבה פלוס גודד סיור לצפון מערב. אני מוכרח לומר: קצת תהיתי אם הכל יהיה מוכן. סיימתי את זה בסביבות 2,30-3,00."

על נושא זה מעיד קצין האג"מ האוגדתי, סא"ל אהרון טל:

"ביום ראשון בערב, מפקד האוגדה נסע לאום-חטיבה, לחפ"ק הפיקוד, עם חכנית של פינוי מעוזים. כשהוא חזר, הוא אמר לנו שהתכנית עויין אינה מאושרת. אינני זוכר, הוא אמר לנו שהיא לא אושרה - אבל

אינני בטוח אם התכוון לכך שהיא לא אושרה בכלל או שעדיין לא אושרה. אבל הוא אמר שהתכנית לא אושרה, ובבוקר השכם אנחנו צריכים לקבל הנחיות על פעולות מסוימות. בשלב יותר מאוחר, נאמר לי ולמפקד האוגדה שאנחנו צריכים להיות פרוסיים באזור שמהכרזה בצפון דרך חלוץ חמוטל, מכשיר, חמדיה וכדומה. יש לזכור בקו הזה, לבלום בו, אך לא לחקוף. האוגדה של ברן, שאמורה הייתה לרדת עם מפקד האוגדה מצפון, צריכה לחקוף מצפון לדרום, בינינו לבין הקו; כשתפיקונו הוא בשום אופן לא לחקוף, אלא רק לבלום עד שברן מגיע לכאן. נאמר לי - אני לא זוכר אם באותו מעמד או באיזה שהוא מעמד אחר בקשר לזה, כי כולנו שאלנו מדוע אנחנו לא חוקפים - שכוונת הפיקוד היא שהאוגדה שלנו צריכה להשאר שלמה ורעננה ולא להישחק, למקרה שידובר בצליחה בשלב יותר מאוחר.

.....

אני אומר שמפקד האוגדה נסע לחפ"ק הפיקודי עם התכנית של פינאי המעוזים - זה היה אחרי שהוא כבר נתן לכל היחידות את המשימות ואת התכנית של פינאי המעוזים. אבל התכנית הזאת לא אושרה. כשהוא חזר מן הפיקוד, נאמר לנו שהתכנית הזאת לא אושרה ע"י הפיקוד.

ש. כשמפקד האוגדה חוזר, הוא אינו מבטל את נוהל הקרב שהיה אמור לבני פינאי המעוזים - זה נשאר; אלא שהוא, המפקד, מודיע למטה שעדיין אין אישור לפינאי המעוזים. זה נכון?

ת. עד כמה שאני יודע, אני חושב שזה נכון.

ש. ...

ש. האם כשמפקד האוגדה חוזר, הוא מספר לכם משהו שיכול להיות שאתם חפרצו באזור סואץ?

ת. בשום פנים ואופן לא, אני לא זוכר דבר כזה. אני מחזק את זה שאני לא זוכר בכך שלמחרת, כשניחנה לנו פקודה לנוע דרומה, אני הופתעתי. לי זה היה חדש" (עדותו בפני אל"מ חסדאי עמ' 1-2).

לאחר שחזר האלוף שרון ושם רס"ן לויץ ביומנו:

"בשעה 0055 נתקיימה קבוצת פקודות בהשתתפות המג"דים.

לאחר סקירת קמ"ץ מוצגת הבעיה בגזרה (לא נכתב ע"י מי - כנראה מפקד האוגדה): הרבה אנשים נצורים במעוזים:

סד"כ האוגדה המוצג בשלב זה -

טוביה, 600 - ב-80 טנקים

ארז, 421 - 70 טנקים

גורד הסיור - 14 טנקים. " (מוצג א' 358).

מתוך רישום זה לא ניתן לעמוד על פרטי התכנית שהוצגה.

מח"ט 421 ומח"ט 600 מעידים (ראה להלן) כי באותו לילה קבלו פקודה

לחילוץ המעוזים בלבד. הערוח התומכת בדבריו של האלוף שרון וברישומי

רס"ן לויץ, היא זו של סא"ל עובד מעוז, מג"ד 407, המספר כי באותו לילה

נקרא עם יתר המג"דים של החטיבה (600) לקבוצת פקודות. האלוף שרון חזר

מהפיקוד ואמר להם שחכניהו לחילוץ המעוזים לא אושרה, ודיבר על תכנית

לפיה תחקוף האוגדה לכיוון צפון במקביל לחעלה. (כפני אל"מ חסדאי, עמ' 5-6).

יחכין שבקבוצה פקודות זו השתתפו רק המח"טים והמג"דים שהיו באזור

ססה בשלב זה, כלומר אלה של חטיבה 600 וחלק מחטיבה 14.

על כל פנים, מהלכי האגדה באור ראשון, לאחר ביטול חכונת ההקפאת לעבר

המערזים, מלמדים שהאלוף שרון פעל לפי החכונת החדשה, שכן הוא הוריד

את חטיבה 600 לאזור חמדיה והעלה את יחרת חטיבה 14 לאזור חמוטל.

חטיבה 600 הייתה אמורה כנראה לחקוף מדרום לצפון ולכן זוכר זאת

מג"ד 407. במשך הלילה נמשך בניין הכוח של אוגדה 143. כחצות הלילה

הודיעה אוגדה 143 למפקדה פיקוד דרום שהגיעו כבר 139 טנקים. (מוצג

343, עמ' 0050).

בשעה 080642 דיווח רמ"ט אוגדה 143 לרמ"ט הפיקוד תא"ל שרון:

"עד עכשיו רוכזו 170 טנקים" (שם).

בשעה 0820 מדווח האלוף שרון שהגיעו לחטיבה 421 עוד 15 טנקים (שם).

המדובר כנראה בגדוד של סא"ל ביורא לב, שהגיע בשעות אלו לאזור הברגה

(וראה לעיל, עמ' 202-203).

בין השעות 0400-0630 בבוקר החנהלו מספר שיחות מהן ניתן ללמוד על

המשימות שביצע הפיקוד לאוגדה 143 בשלב זה. (על החלטות ופקודות הפיקוד

בשלב זה ראה במפורט לעיל, עמ' 293 ואילך).

עיקרי הפקודות הנוגעות לאוגדה 143 הן:

בשיחה עם האלוף אדן דרך האלוף קלמן מגן ניסה אלוף פיקוד הדרום

להטיל על האלוף אדן את הגישה למערזים הנצורים. כאשר נענה שלדעת האלוף

אדן יהיה זה קשה, ענה לאלוף קלמן מגן שאם כך, יטיל זאת על האלוף שרון

(מוצג 345 יומן רל"ש אלוף פיקוד הדרום עמ' 20).

בשעה 0432 מסכם אלוף פיקוד הדרום לאלוף שרון את משימות אוגדה

143: לפי פקודתו תחקר אוגדה 143 ראשונה לכיוון המערזים הנצורים

והחזרה חזרה, אתר בן תחקר אוגדה 162 מצפון לכיוון מצמד. בשלב שני

חזר אוגדה 143 דרומה לכיוון סואץ והמשימה העיקרית שלה היא לצלוח

באותו אזור (מוצג 343 יומן מבצעים פיקודי וראה במפורט לעיל, עמ' 300-301).

חכונת זו הועברה גם אל האליף אדן אולם ב- 0430 הוסל על שניהם

לחכונת גישה למערזים. (מוצג 345 עמ' 27).

הוראת אלוף פיקוד דרום בשעה זו, שאוגדה 143 מיועדת לחקוף בדרום

נרשמה גם ע"י רס"ן לויין במפקדת האוגדה בלשן הבאה:

"0544 האלוף נתן הנראה שהאוגדה נערכה לבלימה; בהמשך תקופה לדרום" (מוצג א'358, רישומי רס"ן לוי)."

לא ברור מי האלוף אליו מתכוון רס"ן לוי. עם זאת ברור, כי בשלב

זה עדיין לא נוסלה התכנית לחילוץ המעוזים, שכן כך רשם רס"ן לוי:

"0435 הפיקוד לא מאשר למפקד האוגדה לפעול לפי התכנית של חילוץ המעוזים; סוכת שהכוחות יצאו לשטח כינוס ויזופעלו לאחר קבלת אישור גוסף מאלוף הפיקוד" (מוצג א'358, וכך ראה במפורט לעיל, עמ' 300-301).

נראה, שלאחר שהאלוף שרון הגיע למסקנה שיתכן ותכנית ההתקפה לחילוץ

המעוזים תאושר ככל זאת, החליט לצאח את הכוחות. בשעה 0440 יצא האלוף

שרון עם חפ"ק לשטח (מוצג א'358) ועל כך גם הודיע לפיקוד (מוצג 343 -

0448). תחילה יצא האלוף שרון למקום שממנו בחר לנהל את הקרב; בין

שתי החטיבות בצפון; רק אחר שקיבל פקודה שתכניתו לא תבוצע שינה את

מיקומו והצטרף לטנקים הקדמיים של חטיבה 421 (עדות האלוף שרון, עמ' 7218).

מהפעולות והפקודות של הפיקוד והאוגדה לאחר יציאתו של האלוף שרון

לשטח מסתבר, כי בעוד שהאלוף שרון יצא לשטח בחקווה לכצע חכנית חילוץ

המעוזים, החליט הפיקוד שתכנית חילוץ המעוזים לא תבוצע, ועיקר משימתו

של האלוף שרון תהיה, בבוא הזמן, ברורם. בשעה 0453 תזר קציני האג"מ

הפיקודי על המשימה של אוגדה 143 והודיע עליה לקציני האג"מ האוגדתי

סא"ל אהרון סל. הפעם נזכרה כבר שעת ש - 0800; הושמט עניין הדישה

למעוזים, הורבש עניין הירידה דרוסה, אך לא נזכר עניין הצליחה (מוצג

343).

בשעה 0617 דיבר אלוף פיקוד הדרום עם רמ"ט אוגדה 143. הוא

הודיע לו שהאלוף שרון לא יתקוף לכיוון המעוזים אלא יתקוף בצהריים

באזור הדרומי "ישמיר את כוחות האויב ויתפוס שהמפ על גשר. יעביר על

הגשר בחטיבה" (וראה במפורט לעיל, עמ' 305). בשלב זה הודיעה הנראה

הפקודה גם לאלוף שרון והוא הבינה כביכול סופי של התכנית לפריצה למעוזים;

אז, כפי הנראה, נתן את הפקודות לאפשרות השנייה של היערכות לתקיפה מערכה,

שבה על חטיבה 600 לתקוף מחמדיה לכרון צפון-מערב ואילו על 421 ו-14

לתקוף מסדרה למערב. לצורך זה הוא הוריד את חטיבה 600 לחמדיה והעלה את

חטיבה 14 לאזור חמוסל-נוזל.

תכנון זה הוא, כפי הנראה, ביטוי לאלטרנטיבה השנייה, שהוזכרה

בסיכום הרמטכ"ל, במקרה שהאוגדה שהאוגדה של האלוף ארן חיה בבלימה.

(וראה לעיל חלק שני, עמ' 283 - 287).

ב. חטיבה 14

בליל 7-8 באוקטובר המשיכה חטיבה 14 לנהל את קרבות המעוזים בגיזרה המרכזית ולשלוט על כוחותיה הפרוסים בגיזרה. מצב כוחות החטיבה באותו לילה הוא:

גדוד 184 - שרידי הגדוד התרכזו במשך היום קטטה והותירו בשטח מחלקה מול חזיון ומחלקה באזור חמדיה עם הסג"ד. במשך הלילה חוזרות שתי המחלקות, והגדוד כולו מריכז בטטה.

גדוד 196 - הגדוד מתאחד עם שרידי גדוד 79 ונשאר באזור נוזל.

בלילה מתקיימת קבוצת פקודות אוגדתית, שבה נאמר שבבוקר תצא האוגדה להקפת בטטה להדוף את המצרים. גיזרת החטיבה בהתקפה זו הייתה בציר סליסמן.

התכנית החטיבתית היא לתקוף לאורך ציר סליסמן, כשגדוד 196 חוקף מצפון לסליסמן וגדוד 184 - מדרום לו (עדות רס"ג אהוד טוקול בפני אל"ם הסדאי, עמ' 11-14).

עדותו של אהוד טוקול מאשרת שאמנם נתן האלוף שרון במשך הלילה פקודה שעסקה באפשרות של התקפה מערבה. מסתבר שחטיבה 14 היא היחידה שהכינה את עצמה להתקפה מערבה ולא לפריצה למעוזים.

(1) גדוד 184

סמג"ד 184, רס"ג בני טרק, מעיד כי האלוף שרון הגיע לחמ"ל עם כל המת"טים ביום א' בערב. הוא תיכנן את חילוץ המעוזים, וקצינים של גדוד 184 היו אמורים להוביל את הכוחות ליעדים. בלילה קיבל סמג"ד 184 פקודה כי לפנות בוקר עליו לתפורס את חמוטל ומכאיר.

ב-8-9 בערב חזר המ"פ מחזיון עם מחלקת השנקים, כיוון שנשאר בלי דלק ותחמושת. ב-3 בכוך חזר המג"ד עם המחלקה מציר עכביש, ואז היה כל הגדוד מרוכז במסמ (עדות רס"נ בני טרן בפני אל"מ הסדאי, עמ' 4-5).

מעדות הסמג"ד מסתבר שחטיבה 14 אמנם עוסקת בהכנת הכוח להתקפת מעובה, ולא בפריצה למעוזים, שכך גדוד 184, בשלב זה, הוא היחיד שניתן לבצע עמו נוהל-קרב. יס"נ בני טרן, סמג"ד 184, מתאר את הגעתו של האלוף שרון לחמ"ל חטיבה 14:

"ש. תאר את הכניסה של אריק שרון.

ח. אריק הגיע לחמ"ל עם כל המח"טים בערב. הוא שאל בחמ"ל מה קורה. סיפרתי על אזור חזיון מה שאני יודע, כי הייתי אישיח במקום הזה, ואיפה שהמג"ד נמצא ומה קורה, אם קורה. עם הפלוגות בגדוד, ומה הגדוד עכשיו עושה. המח"ט שלג, עלה אלי לחמ"ל, אצלנו כאן, ודיבר עם אריק על המצב שקורה. אני הכנתי מהדברים של אריק שם, ששמעתי אותם, שאריק מתכוון להיכנס עם כל האוגרה של על הציננים למוצב חזיון, פורקן ולמצמד, כל החטיבה על ציר, מאמנון גם ביקש שניתן לו קצינים שיוכלו להוביל את הכוחות הקדמיים של הכוחות שלי, כדי שיירעו באמת איך להגיע למעוזים האלה ולא יכנסו לשדות המוקשים שליד המעוזים, ולא ישקעו בכיחות" (שם, עמ' 4-5).

(2) גדוד 196-79

גדוד 196, הכולל עתה גם את שרידי גדוד 79 (ראה לעיל, עמ' 220), מונה עם חשיכה ב-18 טנקים. הגדוד נערך כלילה בקו זנגביל-נרזל. על אירועי אותו לילה וההכנות לקראת ליום המחרת מעיד המג"ד, סא"ל מצנע:

"ש. לילה, אני נשאר במקומי. יש לי פה דילמה, לרכז את הכוח, לא לרכז, וכסוף אני מחליט להישאר בקבצים-קבצים, פשוט כדי שחתייה לי שליטה על גזרה ואז הסמג"ד נשאר עם כוח מסויים באזור; כן, אני לקראת לילה גם מקבל פקודה להיערך יותר אחורה לקראת נרזל-זנגביל, צריך לזכור פה שלמעשה נרזל וזנגביל שולטים. המקום היה טוב שליטה במקום הזה. זה קו נרזל-זנגביל ודרומה סגול 206, וההיערכות שלי לקראת הלילה היא על קו זנגביל-נרזל - 206.

ככל אופן, אני נערוך לקדאח לילה, ככה שיש לי כוח אחד של תגי... באזור של סגול 206, כביש נוזל כוח מסוים, ויזרח צפונה, באזור של זנגביל, עוד הסמג"ד בערך.

ש. עם כמה טנקים הסמג"ד עומד בלילה על זנגביל?

ח. אני חושב ש-4.

ש. כמה טנקים אתה בכלל מונה בשטח?

ח. אני הייתי אומר בסביבות ה-18.

....

התחושה היא שהאויב עובר ומתארגן. יש מחר, יש חשב שהאויב מנסה לפרוץ, והוא לא פורץ בשום מקום. ארטילריה. אני אישיח עם הסנק שלי מדלג מכוח לכוח, פשוט כדי לבדוק, כי החברה לא ישנים כבר הרבה זמן, אם הם עירבניים, לדבר אחת, לבדוק, לבחון. בלילה יש לי מספר שיחות עם אמנון. לקראת בוקר ערפל נוראי ומתה גדול כחוצאה מזה. אמנון מודיע לי על זה שעה בוקר יבואו המילואים ויחליפו אותנו, ואנחנו ניסע לאחור. הוא אומר לי כן, הוא אומר לי למעשה שהוא נפגש אתו, כנראה שנפגש עם אריק וקיבל איזה... אני לא יודע מזה, את זה אני יודע אחרי כן. הוא אומר לי שהוא כבר פגש את האנשים החדשים. בקשר הכל. עם שחר.

ש. רק רגע, לפני שמגיעים עם שחר, האם במשך הלילה אתה מקבל איזה הוראות למחרת?

ח. אני אניד לך, כיון כל השיחות במשך הלילה יש איזו שהיא הודעה שיכול להיות שאנחנו עם בוקר נחקוף.

ש. לאן?

ח. קרימה.

ש. לא ברור לאן? שום משימה? מטרה?

ח. לא, לא, שום דבר.

ש. רק שיכול להיות שבבוקר תחקוף?

ח. רק שיכול להיות שבבוקר נחקוף לכיוון איסמעיליה, עם הגעת המילואים נחקוף לכיוון איסמעיליה ופירדן.

ש. האם בלילה אתה עושה איזה שהם שלבים של תידלוק, חימוש?

ח. לא, אני עשיתי את הכל לפני חושך. בלילה אין שום חנועות... (ערוחו בפני אל"פ חסדאי, עמ' 21-24).

על אירועי אותו לילה מספר הסמג"ד, כי בליל ה-7-8 עומד גדוד 196, שהתאחד עם שרידי גדוד 79, באזור נוזל: הסמג"ד, רס"נ נתן בן ארי, מפקד על הכוח בצפון נוזל, והמג"ד - על הכוח בדרום נוזל. שני הסנקים שעמרו בסגול 248 הורדו על-ידי הסמג"ד דרומה, לא היה מגע עם האויב באותו לילה (עדות בפני אל"מ חסדאי, עמ' 9-10).

ג. חטיבה 421

חטיבה 421 מתרכזת במשך הלילה באזור שממזרח להברגה. על צוהל הקרב באותו לילה מעיד המח"ט, אל"מ חיים ארוז:

"המשימה שקיבלתי באותו לילה, ב-7 לחודש, ממפקד האוגדה, מאריק (נפגשו בסביבות 8-9 בערב, הוא בא אלי לצומת ספונטני), המשימה שקיבלתי עם שחר להיח מוכן לפרוץ לכיוון מוצב חזיון ולהוציא משם את אנשי המעוז. כל זה לפי פקודה. לא להסתפק בפקודה שקיבלתי באותו ערב, אלא להוציא אישור לבצע את הפקודה הנוספת עם שחר. באותו לילה ביצענו את התכנית, שהייתה מבוססת בעיקרה עם חושך לפרוץ עם גדוד אחד על הציר, הכביש, ממש על הכביש, כאשר פלוגה אחת עם מפקד הגדוד, עם הנגמ"שים, היכנס פנימה, שתי פלוגות יחפשו חיפוי לחזיון, להוציא את האנשים, וכל זה בחיפוי גדוד או שניים. הכוונה הייתה לצאת החטיבה, נסיעה מהירה על הכביש, להיכנס פנימה, וזה היה הולך" (עמ' 6825-6826).

(1) גדוד 599

על המשימות שקיבל וצוהל הקרב בליל ה-7-8 מעיד מג"ד 599, סא"ל עמי מורג: ב-10 כלילה קיבל המג"ד פקודה בקשר מהמח"ט להיות מוכן לפרוץ עם שחר לכיוון חזיון. כלילה הגיעו 6 סנקים נוספים של הגדוד. בלילה הגיע המח"ט לגדוד וסיכם את שיטת הפריצה לחזיון. על ציר חביבה. הנתונים היו שיש "הרבה מאד אויב" בין הברגה לחזיון. ב-12 בלילה נתן המג"ד פקודה לכוחות (עדות בפני אל"מ חסדאי, עמ' 8).

על ידיעותיו באותו לילה מספר המג"ד:

"...התחילו דמומים, בערכנו, ביחס לספונסני 34, אחר כך קיבלנו אישור להתקדם עד 32, ואז ירו הלילה, ההרגשה הייתה מאד גרועה, שום ידיעות לא הי לנו."

- ש. שום אינפורמציה?
- ת. שום אינפורמציה על אויב לא קיבלנו.
- ש. אני יכול להביץ שגם לחיים ארו לא הייתה?
- ת. לא, אני ניסיתי להוציא ממנו, זהו לא ידע, זאת אומרת, כל הזמן הייתי בלי אינפורמציה" (שם, עמ' 7-8).

ועל הפקודה שקיבל:

"בסביבות 10 בלילה קיבלתי פקודה בקשר להיזהר מוכן לפרוץ עם שחר לחז"ן."

- ש. ממי קיבלת את המקודה?
- ת. מחיים ארו.
- ש. הוא היה על ירך?
- ת. לא, היא היה קידם, בשבוסתה לספונסני 34, וכנפתי עצמאי, חיים נשאר בסביבה הזאת.
- ש. בצומת ספונסני-כרטיסון?
- ת. ואם אני לא סועה, הוא ירד לצ"ל, לפגישה עם אריק, אם אינני סועה, בכל מקרה, הוא הקים אתי קשר, ואמר לי להיזהר מוכן.
- ש. ב-10 בלילה?
- ת. בסביבות 10 בלילה, הוא אמר לי להיזהר מוכן עם שחר לפרוץ לחז"ן, והוא אמר לי שהוא בדרך אלי לתת לי הנהיגות מדוייקת.

....

חיים הגיע אלי, ירדתי אחורנית לציר, הבנתי ממנו שאני אקבל עוד 4 נגמ"שים; שיש הרבה מאד אויב בין הכרזה ובין חז"ן... ושאנחנו צריכים לפרוץ בעקרון על ציר חביבה. השיטה: פלוגת סנקיס מצד שמאל לציר; פלוגה אחת בחיפוי, והנגמ"שים באמצע; אש תופת לצודים. נכנסים לחז"ן. ירדתי אחורנית, נתתי קבוצת פקודות, אספתי את המ"פים אלי, נתתי קבוצת פקודות והכל, האמת, היחה לי הרגשה גרועה מאד.

- ש. מתי זה אמור היה להתכצע?
- ת. עם שחר של ה-8 בחודש.

- ש. באיזו שעה נחת את הפקודה הזאת?
- ח. את הפקודה נחתו בפרך בשעה 12 בלילה. כאמור, ההרגשה הייתה ברורה מאד. לא ידענו מה הולך. ידענו שהרכב מאו צבא מצוי גמזא בינינו ובין החפלה ואני יודע שאנחנו צריכים להיכנס, שם, עם 8-9.
- על מצב הגורד באוהר לילה ועל נוהל הקרב הגורדי מוסיף אחד המ"פים בגורד. הגורד התרכז במשך ליל 7-8 על ציר ספונסוני, החילה בנקודת 34 ואחר-כך - 32. על הסנקים לא היו מקלעי מפר. בלילה קיים המג"ד, סא"ל עמי מירג, קברצת פקודות בקשר למשימה של חילוף אנשי חזרון. המטרה הייתה לחלץ פצועים, אך להשאיר את החיילים במעוז. לא ניתנה בקברצת הפקודות אינפורמציה על האויב. עיקר הדיקציה הייתה ביום א' אחר-הצהריים פגשו המ"פ מיקי שחר, המג"ד והמח"ט בצומת כרטיסן-ספונסוני עדין שטיפח להם כי מהצומת ומערכה אין יותר כוחות שלנו "וכל מה שזו בשטח זה ערכים". ב-0300-0400 ניתנה הוראה המבטלה את תכנית הפריצה למעוזים (פרוח רס"ג מיקי שחר בפני אלי"ם חסדאי, עם 4).

(2) גרוד 257

על אירועי הלילה בגורד מספר המג"ד, סא"ל שמעון בן-שושן; כי קיבל פקודה -

"לודע על ציר כרטיסן לכיוון צפון, עד מיפגש כרטיסן-ספונסוני... שם להיכנס להגיון לילה, ושם אקבל פקודות להמשך."

- ש. את הפקודה הזאת אחת מקבל בקשר?
- ח. בקשר, הכל בקשר. את המח"ט, לא ראיתי מאז יום שבת.
- ש. אתה מקבל איזה שהיא חסונת אויב, מצב אויב?
- ח. לא ידעתי בכלל מה קורה. לא ידעתי בכלל מה מצב כוחותינו, מי יורה ועל מה. אני שומע הפגזות, אבל אני לא יודע מה קורה.
- ש. הפקודה הזאת לנוע לצומת כרטיסן-ספונסוני, באיזה שעה זה?
- ח. בסביבות 11,15.

מאוחר יותר, זה היה בסביבות 01.00, גיחה קבוצת
פקודת ע"י המה"ט על מפה, עם פנס. הוא נתן
כמה אפשרויות... אינני זוכר את הפירוט בדיוק.

ש. ידעתם באותו שלב על מצב אויב? איפה האויב, מה
מצב כוחותינו, מה מצב הגיזרה?

ת. כן. אני חושב שלגבי כוחותינו כן. לגבי הידיעה על
אויב, היה מצב מעורפל כאן; אין להקיש מזה, כי בעצם
כל משך המלחמה הייתי בערפל של מצב אויב;
כלומר, מה שלא ראיתי בעיני - לא ידעתי מבהימה אויב.
המסגרות האלה שיש על המפה, זה לא אמר לי שום דבר.

ש. ז"א, נחזר לכם תדריך, לך ולעמי מרג, לגבי אפשרויות.
האם הוא מדבר על התקפה או על הגנה?

ת. אני חושב שמדובר על התקפה. על הגנה כמעט לא דיבר.
דיבר בעיקר על התקפות. אנחנו נכלוס, אז מישחו אחר
יתרון, מישחו אתו יבלוס, אנחנו נתקלף. אחרי כן דיבר
גם על אוגרה 162 וכך הלאה. האנחנו עוזר בשלבי התארגנות
..... והגיעה פקודה לדמי.

ש. האם התדריך הזה נגמר?

ת. התדריך הזה נגמר. המה"ט קרא לי מהי, ואמר כמה שיותר
מהר תנוע קדימה, וזה כבר היה 3-3.30 בבוקר. היה
חשון. מתדכים את האנשים, מכינים את הכלים, משפצים,
משפצים, בודקים את האפשרויות, כל מה שניתן לעשות, ובעצם
השארתי סנק אחד בדרך. שהיה לנו תור במיכל דלק. כל הזמן
מילאו אותו עם סולר וקירטע, ויזמה מאוחר הגיע. לי היו
20 סנקים, בשלב זה, בסביבות 3 בבוקר התחלנו לנוע. אני
דעמי. אני יצאתי ראשון. (נדמה לי, אני לא זוכר בריוק).
התנועה הייתה די מהירה על הכביש אם כי היה עדיין חושך.
והייתי צריך להכנס להכרזה. באיזור חזיוית 28, התחלנו
להתפרט באיזור 28-30-31. כלומר, בחלק הדיומי מהגבול
האדום. של הכרזה של 7225, וכנראה עמי, נדמה לי,
שהיה מדוים לכאן. היה שם גרוד של החטיבה."

..... (עדיין בפני אל"מ הסדאי, עמ' 13-14).

גרור 264 הוגיע בשעות הלילה לאזור הפעילים, תיזלק את הטנקים
בשעה 0100 בלילה והצליח לישון עד שעה 0400 (גרור סא"ל גיורא לב נפגעי
אלי"ם, חסדאי, עמ' 7).

7. חטיבה 600

על פעולות חטיבה 600 בליל 7-8 באוקטובר ועל ניהולי הקרב
באחד לילה העיר המח"ט, אלי"ם טרביה רביב, כי בליל 7-8 גרור
לקבוצת פקודות בטסה, זקיבל שם פקודה להציב את שני הגדודים לחגונה
על ססה - אחד ביאלטה ואחד בטטה עומת - כי חשבו שהמצרים
עלולים להגיע לססה עוד באותו לילה. פקודות אלו קיבל המח"ט עוד
ביום, הכוחות הספיקו להתפרס באזור אחרון. מאוחר יותר קיבל
המח"ט פקודה להיות מוכן לפרוץ בלילה בצי"ם סליסמן ולהלץ את אנשי
מעוז פורקן. המח"ט החליט לבצע זאת עם הגדוד הקימי שעמד ביאלטה
ולהשאיר את הגדוד השני מוכן לחילוץ. אין מח"ט 600 יודע, כארמי
לילה, על תכנית ההתקפה של אוגרה 152 למחרת. בקבוצת הפקודות
פירש מח"ט 14 את פריסת כוחותיו, ונאמר לו שהמצרים נמצאים כ-4-5
ק"מ מהתעלה. בלילה קיבל מח"ט 600 הודאה שתלונת המעוזים בלילה
מבטל, אין עליו להיות מוכן לעשות זאת עם שחר. לקראת שחר קיבל
בזמול ספג של תכנית חילוץ המעוזים, ואז קיבל פקודה לנוע על
צי"ם עכביש לאזור חמדיה-בישוף, ולהיערך שם לחובה (עליוחור נפגעי אלי"ם
חסדאי, עמ' 2-4).

ואלה דברי המח"ט בעדותו:

- ש" בליל 7-8 האם גרורא למפקדת האוגרה זקיבלת פקודות?
- ת. כן. פגשתי גם את מפקד האוגרה בטסה...
- ש. זה היה במסגרת קבוצת פקודות שכל המח"טים משתתפים, או אהא אישית נפגשת עם מפקד האוגרה?

ת. זה היה במסגרת קבוצת פקודות, לא משנה באיזה צורה עמדנו בכונקר הדחוס, כולנו היינו, קיבלנו שם פקודה עם שני גדודים להחפרס ללילה, מסביב לטסה, כאשר גדוד אחד מסביב למחנה החטיבתי הקדמי יותר, ביאלטה, וגדוד שני מסביב לצילון, להגנה. צריך להבין שבשלב זה בהחלש חשבנו שהמצרים עלולים להגיע לשם משך הלילה עוד. והגדוד השלישי - בצומת מבדיל, בכביש החדש, שהפקידו למנוע פריצה לעבר רפידיים, בצומת הכביש החדש... אלה הפקודות הראשונות. איני זוכר באיזו שעה. קיבלתי פקודות אלו עוד בערב.

ש. אלוף שרון בלילה, ... בסביבות 9, נוסע לפיקוד. האם אתה חושב שזה היה לפני שהוא נסע לפיקוד?

ת. משוכנע ובטוח שזה הרבה לפני 9... אני זוכר שעם ג'יפ ירדתי לראות את הגדוד הפרוס באיזור יאלטה ושקעתי בחולות. וזה היה באור יום. בהמשך קיבלתי פקודה, איני יודע באמת באיזו שעה, קיבלתי פקודה להיות מוכן בלילה, לפי פקודה, לפרוץ בציר טליסמן עד למוצבים, מעוזים, כדי להוציא משם את אנשינו.

ש. אז היתה גם קבוצת פקודות, או שזו פקודה אישית לך?

ת. לא. תראה, איני זוכר, אני לא יכול כבטחון להגיד לך אם כל המח"טים, עד הסוף, השתתפו. אני יודע שפגשתי שם אח כל המח"טים. והפקודה היא לא רק לי, אלא למעשה כל חטיבה, או יחידה. גם גדוד הסיור קיבל משימה להוציא את האנשים מהפירדאנים מהאיסמעיליות... וגם מצמד, כשבתוך הכונקר שמענו אז את הצעקות של אחד החיילים מצמד, שעוד לא נכבש, על מצבו הקשה. החטיבה קיבלה משימה עם שני גדודים, למעשה גדוד אחד נשאר בצומת כביש החדש - מבדיל, לפרוץ ולהוציא את האנשים מהאיסמעיליות. התלשתי לעשות זאת עם הגדוד הקדמי, כשהגדוד השני מוכן לחלץ במקרה הצורך.

ש. האם קיבלתם כאותו לילה תמונת מצב על מה שקורה ב-162, מה היא מבצעת מאז, מה הקשר בין הפעולה שלכם לכיין הפעולה של 162?

ת. ידענו שמצבנו קשה מאד. קשה לי לומר שאני ידעתי אם אויב נמצא בקטע זה או בקטע זה או בקטע זה.

.....

ש. מי צריך ללכת לכיוון מצמד, ומי לכיוון חזירון?

ת. לכיוון חזירון, אם אני זוכר טוב, היה צריך ללכת חיים ארז, 421, ולכיוון מצמד צריך ללכת גדוד הסיור או 14.

ש. האם אתה מקבל אינפורמציה לגבי אויב באיזור חמוטל? מכשיר?

ת. לא. ואני חושב שבשלב זה לא היה אויב לא באיזור חמוטל ולא במכשיר.

- ש. אבל בקביעת הפקודות נאמר משהו נענין זה?
- ת. לא. מת"ט 14 פרט. שם כמה נקודות, איפה יש לו טוקים בודדים. אני לא זוכר בדיוק את המקומות והפירוט שלו, אבל אני זוכר שבשלב זה בהחלט לא חמטל ומכסיר שיש שם אויב. להיפך, הדיבור הרבה יותר קדימה, אני זוכר בבטחון. אוסף מכיוון שתכנתי את הפריצה. אמרו לי שהגיעו 4-5 ק"מ מהתעלה ותכננתי. היו לי אנשים וקצינים שהכירו את השטח מצויילן. כולם השתתפו במלחמת ההתשה והכירו את האזור הזה. הכירו את שני המוצבים הקונקרטיים מצויילן ותכננתי בציר הכביש פריצה, תוך כדי ירי ימינה ושמאלה, מכיוון שלא ידעתי פרטים...
- ש. האם ירעת משהו כאותו לילה, שיכול להיות שלמחרת הצטרפו לתקוף באזור טואץ'...
- ת. לא. לא. אנתנו בשלב זה, אם זכרוננו אינו מטעני, תכננו בעיקר חילוץ אנשים, ועל זה מסקר האוגדה שלנו שם הגש.
-
- פלוגה אחת תוקרה יותר קרוב, ותחפרם בין שני המוצבים... ופלוגה שלישית מהפצלת, נכנסה, מוציאה את האנשים ומתקפלים כחזרה.
- ש. מה שאני מבין, שנותל הקרב שלך לאותו לילה הולך לכיוון של חילוץ פורקן?
- ת. אמת. אגב, אם אני זוכר טוב, אז בקבוצת הפקודות הנה השתתפו אפילו המב"דים שלי.
- ש. מה קורה לקראת שחר, איפה אתה נעוץ?
- ת. בלילה המשכתי מסביב ליאלטה ציילון, וגרוד אחד למטה בצומח מנג'ל עם הכביש החדש. בלילה קיבלתי ביטול המשימה לחילוץ האנשים. קיבלתי באמצע הלילה. וקיבלתי עוד עקודה להיות מוכן לעשות את זה עם שחר.
- ש. מתי היתה התכנית הקודמת לעשות את זה?
- ת. עוד בלילה. לא קיבלתי פקודת ביצוע. קיבלתי פקודה לתכנן, להיות מוכנים לבצע. אחר כך קיבלתי ביטול ולהיות מוכנים לעשות את זה עם שחר. ולקראת שחר קיבלתי ביטול סרפי" (בפני אל"ם חסדאי, עמ' 4-1).

(1) גרוד 409

גרוד 409 עמד בליל 7-8 באוקטובר בצומת פדוי-מבדיל, נפרד ומרוחק מהחסיבה. במשך הלילה "שום קבוצת פקודות, שום אינפורמציה, שום פירור של ידיעה, שום דבר עד יום שני בבוקר" (עדות סא"ל עוזי בן-יצחק בפני אל"ם חסדאי, עמ' 5).

2) גדר 410

על פי עדותו של סמג"ד 410, סא"ל חיים אלקן, המב"ו, סא"ל אפרון מרתון, היה בקבוצת פקודות בחטיבת, וכשחזר, הסביר שהאוגדה מיועדת להחקפת נגד. הסמג"ד אינו זוכר פרטים נוספים. הגדר נשאר בטסה עד אור ראשון (עדותו בפני אל"ם חסדאי, עמ' 2).

3) גדר 407

סא"ל עובר מעוז, מג"ד 407, זוכר את קבוצת הפקודות באוגדה בליל 7-8 באוקטובר, ומדבריו נראה שניתנה באוגדה פקודה לאפשרות של החקפת אוגדה מדרום לצפון. וזה היאוררו על קבוצת הפקודות:

"ומתי שהוא, בשעות הקטנות לפנינו ביקר, נקראנו לקבוצת פקודות בטסה... אצל מפקד האוגדה."

- ש. אצל מפקד האוגדה, מג"ד יום?
- ח. כן, מג"ד יום. אני לא יודע אם זה היה קבוצת פקודות או שזה היה תורני, לא משנה כל-כך כרגע אין קוראים לזה. בכל אופן...
- ש. מה הוסבר לכם שם?
- ח. שם זה הלך ככה. באנו והיתה פגישת דעים, כמו שיש תמיד לשאנשים נפגשים. היתה כבר איזה שהיא טבלה של כוחות ומשימות, לא של כל היחידות, אבל נרמה לי של אחת או שתי היחידות... בכל אופן, גדר 407 במפורש היה כתוב שם, היתה כתובה המשימה שלו: לפרוץ לכיוון איטמעיליה ולשחרר את אנשי המוצב, או משהו מסוג זה. אני לא רוצה להיכנס במפורש למה שהיה כתוב, אבל זה באופן כללי...
- ש. זה היה במפקדת האוגדה?
- ח. זה היה במפקדת האוגדה.
- ש. ובמשימות הופיעו גרודים?
- ח. הופיעו... אני בזה משוכנע מאה אחוז, בגלל שבכל אופן, הגדר שלי ועוד גדר אחד הופיע שם.
- ש. הכנתו.
- ח. יכול להיות שזאת משימה מיוחדת שהטילו על הגדר ספיישל, כי הופיע, נרמה לי, גדר 407 והופיע שמה עוד איזה שהוא גדר חה"נ או גדר חי"ר עם משימה מיוחדת, וזהו. אני בכל אופן זוכר את זה, כי זה...
- ש. וזה היה ביום ראשון בשעות הקטנות של הלילה?

ת. זה כיום ראשון בשעות הקטנות של הלילה. כלומר, זה כבר בין ה-7 ל-8. אז זה היה כבר אחרי 12 בלילה, ברור. עמדו שם, דיברו.

ש. אתה במקרה זוכר מה היה הרעיון הכללי של החוכמה של האוגדה?

ת. לא, אני זוכר שזה ישבתי ו'צילמתי', משוט לפני שהייתה כל פקודה. ואז בא ספקר האוגדה, אריק שרון, ואמר שלא אושרה לו החוכמה, ואמר בכמה מליט אח ה'אני מאמין' שלו, שהנה, פעם ראשונה שהמצרים השיבו הצלחה אחרי 25 שנה. יש לזה משמעות פסיכולוגית עצומה, ויש חשיבות גדולה שנגרש אותם במהירות. זה בקיצור מה שהוא אמר. סיפר פתוח או ידבר על הערכה של כסויות הנפגעים של יום הלחימה הראשון. הוא סבר איזה שהן אינפורמציות כלליות. אחרי זה הוא אמר שהחוכמה שתתבצע היא - אם אני זוכר נכון - היערכות של... הטיבה 600 מדרום לציר ססה, כמו שאמרת נסענו בסוף, ובאיזה שהוא שלב הנועה של חחטיבה צפונה במקביל לציר התעלה, על בסיס של - אני לא יודע אם זה היה מדובר על חחטיבת או דובר על כל האוגדה, על בסיס של איזה שהוא כוח אחת שיהיה פרום לאורך הנבערה.

ש. צפונה מ...?

ת. רגע, אני זוכר באופן לבטרי בט, אני לא זוכר את הסיסנים... את הסיסנים, אני רק זוכר שניתן חדרין לא לעבור יותר מדי קרוב את הסוללה של התעלה, כי נחטוף נ"ש מהגב, וכל מיני דברים שהיום אפשר להגיד במפורש שהיינו נעזלים על כעיות של מלחמת ההתשה מבחינה זאת. לא תפסנו את המשמעות כנראה של מה שקורה שם... (בפני אל"ם חסדאי, עם 3-4).

ד. גרס"ר 187

סרן יאיר ליטוויץ, ספקר מחלקת בגיגוד הסיור, מעיד כי הגדוד הגיע לאזור ססה בשעה 4 אחר-הצהריים לערך. על הידוע לו באותו לילה הוא אומר:

ש. איפה אתם עומדים בלילה?

ת. בלילה אנחנו עומדים במקום. הנדון לילה. בלילה הצטרפו עוד כוחות.

ש. קיבלתם פקודות, הוראות, בלילה הזה?

ת. אני אישית לא ידעתי כלום, ואף אחד לא קרא לי לתדריכים. שאלתי את המ"פ שלי. הוא אמר לי: אני יודע כמון... לא יודע כלום" (עדותו בפני אל"ם חסדאי, עם 4).

ה. אגוד ארטיילרי 214

התכנית האוגדתית שהוכנה בליל 7-8 היתה לפרוץ למעוזים חזירין, פורקן ומצמד, בשעה 0600 בבוקר. מפקד האגוד הארטיילרי תכנן את האש בהתאם לתכנית זו. על התכנית הפיקודית אומר מפקד האגוד, תא"ל עקננין:

"אני ידעתי שברן צריך לתקוף מצפון לדרום והתפקיד של האוגדה לחיזוח בעתודה ולחכות, ולראות לפי ניצול ההצלחה-או להתערב בגזרה של ברן, או לרדת למטה לדרום לפי פקודה של הפיקוד.

פריסת האגוד לקראת בוקר הייתה: 2 סוללות 155 וברוך 120 נציר סליסטן, 15 ק"מ מערבית לססה; סוללה 155 באזור הברגה; סוללה 175 על ציר עכביש" (עמ' 8291 - 8292).

מתוך עדותו של מפקד האגוד נראה כי הבין שהתכנית העיקרית של האוגדה לקראת יום ב' היא תכנית חילוץ המעוזים. מפקד האגוד גם מאשר שאמנם היה ידוע במפקד האוגדה על המשימה האפשרית בדרום, עם זאת, ברור הדבר כי היערכות האגוד לקראת חילוץ המעוזים מתאימה גם לאפשרות של התקפה לכידון מערב.

א. כ ל ל י

היערכותה של אוגדת 143 כבוקר של יום ב', ה-8 באוקטובר, היא

כדלקמן:

חטיבה 14: גדוד 196 ושרידי גדוד 79, הנקראים עתה, יחד, גדוד 79 - באזור גרזל; גדוד 184 מתכנס כולו באזור טסה ועומד לצאת לאזור חמוטל-מכשיר.

חטיבה 600: יוצאת באור ראשון מאזור טסה-יאלטה לכיוון חמדיה-כישוף.

חטיבה 421: גדוד 599 עולה באור ראשון מציר ספונטני להכרזה; גדוד 257 (בפיקוד סא"ל בן-שושן) מגיע אחריו והגדוד השלישי, 264, בפיקוד סא"ל גיורא לב, מגיע לשם לקראת השעה 8 בבוקר.

גדס"ר 187: יוצא מטסה לכיוון מכשיר, ובהמשך נע לכישוף וחמדיה.

אגד ארט' 214: 2 סוללות 155 מ"מ וגדוד 120 מ"מ - בציר סליסמן, 15 ק"מ מערבית לטסה; סוללה 155 מ"מ באזור הכרזה, סוללה 175 מ"מ בציר עכביש.

תנועות אלו של יחידות האוגדה משקפות, כנראה, את השינוי בהיערכות שחל בעקבות ביטול חכנית הפריצה למערזים, חטיבה 600, שתכננה את הפריצה לפורקן, נעה לאזור חמדיה, ואילו חטיבה 14 נעה לאזור גרזל-חמוטל-מכשיר. היערכות זו חואמת את חכנית ההתקפה "מערבה", שהוכנה בלילה, שעליה העיז האלוף שרון.

על פעולות החפ"ק האוגדת באוחו בוקר מעיר האלוף שרון:

"ב-5.00 בבוקר יצאתי עם החפ"ק שלי למקום שקבעתי, בין שתי החטיבות, או ליד שתי החטיבות הצפוניות יותר. ב-5.00 בבוקר התברר לי שכל הכוחות במקומם והכל מוכן. בערך ברבע ל-6.00 קיבלתי הודעה שאינני רשאי לתקוף, זאת אומרת שאינני תוקף, ואני חושב שקיבלתי הודעה שאוגדה 162 תתקוף מצפון לדרום. את ההודעה קיבלתי כשהייתי קרוב מאד אל הכוחות הקדמיים בדרכי אליהם. הצטרפתי אל הסנקים הקדמיים של חטיבה 421, ואז, בשעה 6.00 בבוקר, ראיתי לפני את החמונה הבאה: מצרים מחקדמים מכיוון התעלה; שטח די ניכר בינינו לבין המצרים עדיין פנוי, מצרים לא נמצאים בו עדיין. התחלנו לקיים מבצע אש בטווח רחוק. היתה פקודה חד-משמעית של הפיקוד לא להתקדם. קיימנו מבצע בטווחים של 4 ק"מ, וירינו בטנקים גם בטווחים של 5 ק"מ. היינו תחת הפגזה כבדה מאד, וכך ראיתי את זה עד לשעה 8.00-9.00, כשאנו מקיימים מבצע עם המצרים בטווחים רחוקים, המצרים מתקרבים קדימה, יש הרגשה שהולך ונוצר ראש גשר, הולך ונוצר כוח שהולך וגדל. לא ראיתי שום התקפה שנערכת מצפון לדרום. אני חושב שזה היה בין 8.00 ל-9.00, כשהבחנתי בטנקים שנעים אמנם מצפון לדרום, אך בשום פנים ואופן לא נעו מערבית לדרך החת"מ, אלא מזרחית לדרך החת"מ ועל דרך החת"מ. אני יכול להגיד שהם נעו בערך 1000-1500 מ' מזרחית למקום בו היה החפ"ק שלי. וכעצם אמנם בוצעה תנועה דרומה של אוגדה 162, אך התנועה הזו לא נגעה במצרים, זאת אומרת, זו היתה ירידה מינהלתית, אולי לא מינהלתית - אולי היתה במיבנים מבצעיים, אך היא לא נגעה במצרים, ופה אני מוכרה לומר שזאת בניגוד להוראה מפורשת של האלוף הפיקוד, כי אני זוכר בפירוט את ההוראה הזו לתקוף מצפון לדרום, והוא עוד הרגיש במיוחד שלא להתקרב יחד על המידה למים, מחוץ חשש שיירו עליהם אם יתקרבו למים. היה ברור לי לגמרי, כשאני מנסה לברר מה היתה החמונה, שהאוגדה שלנו עומדת על הגבעות, בעצם מן האגף, ואוגדה אחת תתקוף מצפון. אנו בחזית והם מן האגף. הדבר הזה לא בוצע, לא בוצע לחלוטין" (עמ' 7217-7218).

תיאורו של האלוף שרון על תנועותיה של אוגדה 162 אינו מדויק.

מחוק בדיקת מהלכי אוגדה 162, אין כל ספק שחטיבה 460, שאותה היה

עשוי האלוף שרון לראות, נעה ממערב לדרך החת"מ (ראה לעיל הפרק על

אוגדה 162, עמ' 565 ואילך). יתכן שהאלוף שרון ראה את החפ"ק של

ח"ט 460 עם כוח שנלווה אליו, שאמנם נע על דרך החת"מ ועלה על

הכרבה.

בין השעות 0655 עד 0730 התקבלו בפיקוד ידיעות, שמקורן במעוז
 מצמך, על תנועות ניכרות של אויב וריכוז כוחותיו באזור החווה הסינית.
 בעקבות ידיעות אלו הורה אלוף פיקוד הדרום לרמ"ט 143 להודיע לאלוף
 שרון לתכנן התקפה לכיוון החווה הסינית, אם יהיו לאלוף אדן קשיים
 (יומן מבצעים פיקודי, 0730).

זו הפעם הראשונה שאנו מוצאים ידיעה המורה על ריכוז מצרי
 גדול באזור מצמך.

בשעה 0845 רושם רמ"ט לויין:

"הוראה לאוגדה להיות מוכן לתקוף מערכה" (מוצג א'358).

זהו ברורים נרשמו בשעה 0850 אף על-ידי רל"ש אלוף פיקוד הדרום (מוצג א'345).

בשעה 0915 מודיע אלוף פיקוד הדרום לאלוף שרון, כי איננו

מתכוון להכניסו לחקיפה מערכה עתה, אלא, לכל היותר, יתקוף באזור

החווה הסינית, אם האלוף אדן ייכשל; הוא *שומר אותו למשימה

בדרום" (שם). בשעה 0932 מודיע האלוף שרון לאלוף גונן שהמצב

במעוז חזיון קשה, אך האלוף משיב ש"ברז מטפל כזה" (שם, עמ' 29).

חצי שעה זו - בין 0900 ל-0930 - היא השלב האחרון שבו דבק עדיין

אלוף הפיקוד בקפדנות בקביעת הרמטכ"ל לגבי הפעלת אוגדה 143.

בשעה 0905 מסכם האלוף גונן עם מפקד אוגדה 162, האלוף אדן, על

פנייה מערבה לכיוון המעוזים (מוצג א'343, עמ' 801, ראה לעיל

עמ' 346 - 347), בשעה 0936 הוא מודיע לאלוף אדן:

"אני מתכוון עכשיו להוריד את אריק למטה לגזרה הדרומית, מוצג א'343,

עמ' 805).

ב. חטיבה 14

על היערכות חטיבה 14 ביום ב' בבוקר מעיד מח"ט 14, אל"מ

אמנון רשף:

"ביום שני בבקר, עם שחר, אנוחנו תפסנו עם גדר אחד את האזור של נוזל, סגול 109; וגרנו שני - את האזור הזה, חמוטל-מכשיר, לא היה לנו מגע קרוב עם אויב, ביקשתי רשות להתקדם, ולא ניתן לי אישור.

ש, מהאוגדה?

ת. כן. נאמר לי שכביש החת"מ שנמצא מאחורי הוא קו הפצצה של חיל האויר, וביקשו שאני אהיה מחוץ לקו. ביקשתי שיזיזו את הקו, והקו הוזז אל ממערב לכוחות שלי. ביקשתי שניתן אישור לתקופה, ונאמר לי שזה לא מאושר, כיוון שחיל האויר מעסיק את האויב, אנוחנו לא נתנינו מסיוע אוירי. כלומר, זה לא היה משוה סאסיבי, גם במקרה הזה לא שאני מאשים את חיל האויר, אני אומר - לא היה סיוע אוירי יעיל. כך שלא השתכנעתי, כסיכומו של דבר, בעצירת שלי, ואני ראיתי אויב בסרחק של 4-5 ק"מ, רציתי לתקוף אותו. מצפון לי, באזור זנגביל, היה גדר שרידי שנפגע בארטילריה והשתבש. ביקשתי להחליף* אותו חת פיקודי, ובמאמץ שסותף לתקוף כלפי סערב (לעבר התעלה) - נעניתי בשלילה. עמדנו בעמדות חת ארטילריה של המצרים, אבל בחוסר מעש תכליתי" (עמ' 2711).

למעשה, באזור נוזל עמד גדר 196 במשך כל הלילה; גדר 184

אכן נע לאזור חמוטל-מכשיר, אלא שהתייצב משני צדי הציר, כשהוא סוכן לתקוף מערבה, ולא עלה על מכשיר וחמוטל ממש. עובדה זו היא בעלת חשיבות, כפי שמסתבר מעדויות קצין האג"מ של חטיבה 14 וסמג"ד 184. חשיבותה של עובדה זו היא בכך, שהאלוף שרון טוען שעקב יציאתו ורומה איפשר לאויב להתקדם ולהפוס את חמוטל ומכשיר. לאמיתו של דבר, מתברר מהעדויות כי כוחות מצריים חלקיים הגיעו כבר כבוקר עד חלק מסוים של מכשיר וקרוב מאד לחמוטל.

קצין האג"מ של חטיבה 14 מוסיף על אירוועי הכוקר, כי החכניה החטיבתית של חטיבה 14 ביום ב' בבוקר היא לתקוף מערכה משני צדי ציר סליסמן - גדר 79 מצפון לציר וגדר 184 מדרום לי. כבוקר נערכה החטיבה לתנועה באזור טסה. היו בעיות של קו הפצצה; החילה קבעו אותו כציר הרוחב, אחר כך כציר החת"מ. החטיבה התגבדה, כי גדר 79 עדיין עמד בנוזל. מפקדה החטיבה נעה עם גדר 184. המג"ד עלה לאזור חמוטל, והסמג"ד - לאזור מכשיר. מג"ד 184 דיווח שיורים עליו מאזור ספור 33 או פוסון 30. הפ"ק מח"ט 14 המשיך עז נוזל.

* צ"ל: להכפיף

הכוונות היו חתה הפגזה, אך לחץ משמעותי לא היה. המצרים היו 5-4 ק"מ מערבה (עדות רס"ג אהוד סוקול בפני אל"מ חסדאי, עמ' 14-15).

עדות קצין האג"מ ביחס לקביעת קו התפוצה על ידי הפיקוד רומזת כי לפיקוד לא היו ברורים כמורייק פריסה בוחרתינו והקו הקדמי של האויב. העדות הקשורה במג"ד 184 ודיווחו על מיקום האויב מורה שהכוונות המצריים באזור מיסורי הספיקו כבר להתקדם. עוכרה זו נעלמה עד עתה מעיני כוחותינו ולמעשה לא שער לחוסרתה.

(1) גרוד 184

על פעולות הגרוד בבוקר יום ב' מספר הסמג"ד, רס"ג בני טרן, כי גרוד 184 יצא עם אור ראשון מססה לתפוס את חמוטל ומכשיר. הסמג"ד עלה באזור חמוטל על הרכס, כקילומטר מצפון לציר סליסמן, והסמג"ד - כשני קילומטרים מדרום לציר. באזור החווה הסינייה הם ראו ריכוזי אויב גדולים, שנעים מזרחה וצפונה. הם נשארו שם כ-3-4 שעות והופגזו בארטילריה. לפני הצהריים הודיע להם הסמג"ד, סא"ל שאול שלו, כי האוגדה בצפון עומדת לצלוח "ושעלינו להיות מוכנים גם כן לצליחה מדרום לאגם תמסח" (כפני אל"מ חסדאי, עמ' 7-8). מעדותו של הסמג"ד עולה כי גרוד 184 לא תפס ביום ב' בבוקר את מכשיר ואת חמוטל. גם הסמג"ד מאשר כי ראש הגשר המצרי באזור מיסורי הלך והחפשט כבר בשלב זה. בנושא אחד עדותו של הסמג"ד הינה יחידה, והיא בקשר לצליחת אפשרית של אוגדה 143 בשלב זה. מכיוון שלשאלה האם מכשיר הוחזק בשעות הבוקר על-ידי חטיבה 14 יש חשיבות, נביא את דברי סמג"ד 184 בעניין זה כלשונו:

"ועם אור ראשון כבר התחלנו לנוע מערבה, לחפוס את חמוטל ומכשיר, כשהכוונה הייתה שאני אחפוס את חמוטל והוא יתפוס את מכשיר משני הצדדים של הציר. ..."

הגענו לאזור חמוטל ומכשיר, כאשר תפסנו מדרום ומצפון לצומת.

ש. אני מבקש שתתאר כדיוק איפה המקום שאתה עמדת ואיפה המקום שעמד שאול.*

* סא"ל שאול שלו ז"ל, הסמג"ד.

- ת. אני עמדתי על הרכסים שמצפון לצומח סליסטן, מצפון כק"מ בערך. ושאל עמד על הרכסים שמדרום לציד סליסטן, בחלק הצפוני של מכשיר, באזור סגול 204.
- ש. אחת חושב שהוא עמד על מכשיר או מצפון למכשיר? באיזה מרחק מהכביש הוא עמד?
- ת. אני חושב שהוא עמד כמרחק של ק"מ או שניים. קשה להאמין שהוא היה ממש במרכז מכשיר. קשה לי להאמין שהוא עמד שמה.
- ש. מה היה המרחק ממך אליו בערך?
- ת. שלושה ק"מ בערך.
-
- ש. אם אני מכין נכון, אם אחת עומד ק"מ צפונה מציד סליסטן, אז הוא עומד בערך שני ק"מ דרומה לציד סליסטן?
- ת. כן, משהו כזה... (כפני אל"ם חסראי, עמ' 6).

(2) גדוד 196

גדוד 196, שעמד במשך הלילה באזור נרזל, זיהה בבוקר של 8 באוקטובר תנועות אויב גדולות מערבה לו. מצפון הכחין בכוחות של חטיבה 421 שנערכו באזור הכרבה. המג"ד, סא"ל מצנע, מעיד:

"עם שחר, אש ארטילריה מתחזקת. עם שחר יש תנועה גדולה מאד של כוחות שאני מתחיל לזהות.

- ש. מצרים?
- ת. מצרים, על ציד סיפור.
- ש. צפון מיסוריי.
- ת. כן. אני עומד, קודא לי חגי חרר זאני ניגש לאזור של סגול 206... על כל השטח שמדרום לאזור מפרש מיסוריי, אמיר, סרוק, כל השטח הזה, ואני מזהה תנועות אבק ותנועות גדולות מאד של כוחות... ואני מזהה את זה למת"ט, וזה מדאיג אותי. אני עומד פה, באזור הזה.
- ש. זנגביל-נרזל?
- ת. זנגביל-נרזל, סגול 206, ופה, על סיפור, כוחות. אני מקבל טיוע ארטילרי... על שירות... ויש שם תנועה גדולה מאד של כוחות שהיא נעה וסתפרסת. זה מיץ זרם שנע קדימה, ויש לו פריכות... אני ממשיך לעמוד בבוקר... .

ת. ... אני להערכתו עומד שמר. התקפה ארטילרית, זאת אומרת אט ארטילרית חזקה, ואני מסבל, אני מתחמש, אני יורה פה ושולח כלים לחתמש, לתולק. עומד, מודיעים לי שמצפון לי מביע, התחילו להגיע בחזית מילואים, ואני מזהה רחוק גדוד שלם יפה כזה, מאורגן ומסודר, שמביע" (כפוף אל"ם חסדאי, עמ' 24-25).

בשעה 6 בבוקר החליט סמג"ד 196, שעמד בקילומטר מצפון לנוזל, להתקדם עם חלק מהכוח מערבה. באותו זמן הוא מזהה מצפון-מזרח סק"מ מב"ח שלנו, שאף פתחו עלינו כאש, אך הפסיקו. מאוחר יותר נע גם סמג"ד עם הכוח שעמד מרום לנוזל והגיע לנוזל עצמו. בשעות הבוקר היורה סמג"ד שהוא רואה תנועת אוויר ניכרת מכיוון דרום-מערב, אך לא נוצר מגע אחס (עדות רס"ג נתן בן-ארי בפני אל"ם חסדאי, עמ' 10 - 13).

ג. חטיבה 421

חטיבה 421 ביצעה בסוף הלילה נוהל קרב לקראת פריצה לחילוף המעוזים, ועם שחר נערכה בהכרעה למשימה זו. על קורות איתו בוקר מעיד המח"ס, אל"ם חיים ארז:

"לקראת 4-5 בבוקר היינו עומדים על הכרעה באזור היה, שני גדודים, כאשר גדוד של עמי מורג ממרכז הברגה עבר צפונה וגדוד שני, של בן-שושן, ממרכז הברגה עבר דרומה. ביקשתי אישור להיכנס, אמרו אין אישור. האיר היום ואז התחלנו לירות על המצורים באזור הזה ובסופיהם לתוקים של 4-5 ק"ס מאתנו. התחלנו קצת לתעטיק מטרות, קיבלנו ארטילריה, קטיושות, וסך הכל כל הזמן עמרנו ערוכים מוכנים להיכנס.

ש. מל התחיל לירות, אתם או המצורים?

ת. אני מניח שאנחנו, כבר איננו זוכר, ואינו מטרות, התחלנו לירות, טוחמים די לתוקים. בהתחלה, זה היה הסיפגש הראשון, החברה החלהבו, גם השמידו מטרות. על כל פנים, לדוד משס קרימה לא היה אישור. לקראת 6-7 בבוקר חופיע הגדוד השלישי ואז פרצנו אחר בערך יותר דרומה, בערך למקום שנקרא זנגביל. מפעו האוגדה הויע עם המח"ק שלו גם כן בסביבות בין 8-9, הגיע לאזור הברגה.

....

ואז נאמר לי שאסור להתקדם, שאוגדה של ברן, 162, צריכה להחליף אוחזר ולבצע את המשימה שאנו מיועדים אליה. כל אוחזר זמן היחה ארטילריה תזקה מאד עלינו, מלוח טסחי קטיושות, היו חנועות של המצרים לפנים, לא היחה תקיפה, אבל חלק רב של כלים נפגעו להם, משאיות וטנקים. היחה צפיפות גדולה מאד במקום הזה, וזהו. זזנו כל הזמן ימינה ושמאלה, שיתקנו עם הארטילריה שלהם, הפעלנו קצת ארטילריה שלנו, אבל לא עשינו שום דבר יותר רציני. בערך כשעה 10 הגיעו כוחות מהאוגדה של ברן. בגיזרה שלי הגיעה מביח-ספר לשריון אני חושב, 460 החטיבה של גבי עמיד, והם בכנסו. כוח אחד נכנס (מראה במפה) משמאלי, לכיוון חז"ן, אחד נכנס צפון ואחד מדרום" (עמ' 6826-6827).

(1) גדר 599

על פעולות הגדוד כיום ב' כבוקר מעיד המג"ד, סא"ל עמי מורג:

"עם אור ראשון החפרסתי, עליתי להברגה, עמדתי כאשר פלוגה ת' מצפון להברגה, פלוגה ו' ואני על הברגה ופלוגה ז' קצת מדרום להברגה, דרום-מערב להברגה, איחרנו אויב, זיהינו כחוף נגמ"שים וטנקים, מעט טנקים, בטוח של 4000, 4000 פלוס. פתחנו באש והשמדנו טנק אחד כווראות ועוד איזה 3 מטרות שקשה היה לדעת אם זה טנק או תוחח או נגמ"ש. השמדנו אותם ואז ראינו משאית קטיושות. היא היחה קצת רחוק מאתנו, בערך 6 ק"מ, ולא יכולנו להשיג אותה. אנחנו פתחנו כל הזמן ארטילריה" (בפני אל"מ חסדאי, עמ' 9).

על הגעת כוחות אוגדה 162 מעיד מג"ד 599:

- "ש. רגע, רגע, לפני שאנחנו מגיעים לענין הזה, אז אחת ראית כוחות שלנו נעים בסביבתך בסביבות 7-8 כבוקר?
- ת. לא. לא ראיתי אף אחד. פעם ראשונה שידעתי על כוחות נוספים זה היה כשבני הקים אתי קשר כרשת שלי ברשת מלון.
- ש. באיזה שעה בערך?
- ת. אני מעריך שבין סביבות 8, 30 בערך. הוא הקים אתי קשר ואמר שהוא ליד הפלוגה הצפונית שלי ומבקש שאני אפסיק את האש שלה, הפסקתי אש וראיתי שהוא דולד מערבה.
- ש. איך ראית שזה הוא?
- ת. קודם כל, הוא הקים אתי קשר ואמר לי איפה הוא נמצא, וראיתי את הנגמ"שים, כמה נגמ"שים ומספר צנטוריונים עברו דרכי, זיהיתי את הקמב"צ של שילה ששון גוסע ממש משמאלי עם ה'שום' ויורד למטה.

- ש. שילה זה הסמח"ס?
- ח. הסמח"ס של 460.
- ש. מאיזה כיוון הם באו?
- ח. הם באו ממזרח. זאת אומרת ממזרח לי הם הגיעו. אם באו מצפון אלי, אני לא יודע. אני ראיתי את הסנקים שלהם עוברים בין מזרח למערב דרכי.
- ש. ראית את החפ"ק של גבי עובר מצפון?
- ח. ניתן לשער שזה החפ"ק של גבי שעבר קצת מצפון להברגה, ק"ס מצפון להברגה.
- ש. על יד איזה מ"פ שלך הוא עבר?
- ח. הוא עבר על יד שרגא בר-ניסן, מ"פ ח'.
- ש. שרגא בר-ניסן. מה הוא אמר לך עוד חוץ מזה שהוא עבר?
- ח. שום דבר. שום דבר. שאני אשים לב אליו, אני לא זוכר.
- ש. הלאה.
- ח. טוב. אני הזכרתי את המ"פים שלי שכוחות עוברים בינינו, שלא לירות עליהם. הם ירדו למטה. למטה ראיתי בערך 15-20 צנטוריונים שנעים פחות או יותר צפון דרום.
- ש. באיזה אזור?
- ח. באזור של 274, 275, אזור ה... פחות או יותר בכיוון צפון דרום, וראיתי עוד כוח צנטוריונים שנע מדרום לצפון.
- ש. באזור חביבה?
- ח. כן, באזור חביבה, צפונה, אולי 247, משהו כזה.
- ש. והם נער צפונה?
- ח. כן, פחות או יותר צפונה. תהרגשה שלי הייתה שהם לא יודעים מה שקורה. זאת אומרת מערבה הם לא תופסים.
- ש. אתה ראית רק 'שוטים'?
- ח. 'שוטים', אני זוכר 'שוטים'. יכול להיות שהמ"פים שלי ראו גם פטונים. אני אמרתי לחיים גם שהתרחשות שלי שהם מסוממים, הם לא יודעים בדיוק מה קורה אחס. כדאי שנרד למטה לחת כיוון. קיבלתי פקודה שלילית" (שם, עמ' 10-11).

עדותו של סא"ל מורג מבהירה את מקור התרשמותו כל האלוף שרון, כי אוגדה 162 הגיעה להברגה מכיוון מזרח. סא"ל מורג מבחין בכירור בין החפ"ק של מח"ט 460, שאמנם הגיע אליו מכיוון מזרח, ובין כוחות אחרים של אוגדה 162, הנעים מצפון לדרום. אלו, כנראה, הכוחות של גדוד 198 או גדוד 19 מחטיבה 460. (ראה לעיל הפרק על אוגדה 162, עמ' 565 ואילך).

2) גדוד 257

גדוד 257 היה הגדוד השני של חטיבה 421 שהגיע לסיני. תחילה הגיע לצומת ברטיסן-ספונטני, וב-3 בלילה קיבל פקודה לנוע להברגה. על אירועי אותו בוקר בהברגה מעיד המג"ד, סא"ל כן-שושן:

"הכניסה להברגה עם דמדומי בוקר. בקושי... ראיתי את הכביש, אבל הכניסה לעמדות הייתה באור כי ראיתי את מכתשי הפגזים שנחתו במקום. למ"פים אמרתי שאנחנו הולכים לכבוש את הברגה כי לא ידעתי בדיוק מה קורה.

- ש. אתה קיבלת באותו לילה פקודה לחקוף לכיוון איזה מוצב לחילוץ אנשים?
- ת. לא... לחילוץ אנשים לא. יש חילוץ נוסף, אבל לא במקרה הזה.
- ש. אני מרכז באותו לילה.
- ת. לא, לא.
- ש. ידוע לך משהו על פריצה למעוזים וחילוץ אנשים?
- ת. אני לא זוכר שבמקרה הזה דובר על חילוץ אנשים יתכן וזאת הייתה הכוונה. אני נערך מדרום להברגה, כאשר יש לי פה שתי פלוגות שנקיים - 20 שנקיים.
- ש. מה עם פלוגת החרמ"ש?
- ת. פלוגת החרמ"ש עדיין לא הגיעה עם הזחל"מים. היא כנראה הייתה בדרך. בשלב זה היו לי שתי פלוגות שנקיים ופלוגה כ' הייתה מצפון, מימיני, ופלוגה ל' שהייתה מדרום משמאלי... התפרסנו ותפסנו עמדות כאשר את העמדות תפסנו ממש עם דמדומי בוקר, ותוך זמן קצר מאד ירדה עלינו הפגזה רצינית. היו יותר רציניות, ואני גם זיהיתי את הקרלוח של ההפגזה שהיחה קודם לפני שכנראה אני הגעתי להברגה.
- ש. והמח"ט עומד על ידכם?

- ח. המח"ס עומד על ידיו... בשלב הזה, אולי קצח, שעה יוחר מאוחר, הגיע מימיני על איזה שהוא סנק.
- ש. גם אותו ראית?
- ח. גם אותו ראיתי. גם מפקד האוגדה וגם המח"ס עומדים כשסח יורים.
- ש. כאיזה שעה בערך המח"ס הגיע, וכאיזו שעה מפקד האוגדה?
- ח. המח"ס היה כבר מיד במקום תוך דקות ספורות, ומפקד האוגדה הגיע אולי חצי שעה אולי 20 דקות אחרי שאני הגעתי. אנחנו ירינו בתותחים לגבי כל מיני מטרות שהסתובבו בשטח כוודאוח שהם סנקים לא שלנו - סנקים לא שלנו, אבל בסודותים קאלה שהיר יעילים אך אי-אפשר להגיד שהיו פגיעות אפקטיביות או משהו רציני. אבל מה שהיה במקום זה בעיקר הפגזה. ישבנו עד סביבות שעה 10.30, אם אינני טועה. אני גם יודע שהיה איזה שהוא כוח, מהקשר שמעתי, של נהק"ה" (כפני אל"מ חסראי, עמ' 15-16).

3) גרוד 264

בליל 7-8 באוקטובר היה הגדר באזור רפידים, ולפני שחר יצא להצטרף אל חטיבתו, 421, הנמצאת באזור הכרמל. על אירועי אותו בוקר מעיד המג"ד, סא"ל גיזרא לב:

"קמנו, הנענו ועדיין לא היה לי שום קשר עם המח"ס. אז נכנסנו להיכון לירי כבר ברפידים, לא עברנו את רפידים כ-15 ק"מ, ואיחי שהשיריה על הכבישים כאן נעלמות. הכנתי שזה יכול כאן להיות קו חזית. נסענו לכיוון טסה מרפידים. עברנו את רפידים כ-20 ק"מ; אז ראינו שאין שירות.

- ש. עדיין אין לך שום קשר עם המח"ס?
- ח. המרחק גדול... אז החלטתי להכנס להיכון לירי. זה לא משנה הרבה את קצב התנועה. זה לא מאיס, זה רק נושא של אכטחה... כשהתקרבת לטסה, חייב היה לי קשר עם המח"ס.
- ש. באיזו שעה?

ח. ביום שני, ב-0700, אולי אפילו קודם. יצאתי מרפידים ב-0430. אני מעדיף שתוך שעתיים, שעתיים וחצי, בין 6-7, כבר הגענו לטסה. מה שכן, שלחתי את הקמ"ן שלי עוד בלילה לטסה... שיעמוד על הכביש עם מפות.

ובאמת, בלילה אירגן מפות וכל סנק מ"מ שעבר קיבל מפות ביד. עשה את זה יפה מאד. לקח איתו 5 מש"קים, הכינו כל הלילה מפות. לי אישית היחה מפה שלקחתי מבית-הספר לשריון, שלקחתי מהחמ"ל... מפות של 50,000*. כך אני ארגנתי לי כבית-הספר עד שזירודו ועד שחימשו, כבית-ספר לשריון היו מפות, כי היה חמ"ל שגם מחכוננים בו, אז מהחמ"ל הוצאתי מפות. זאת אומרת, לי אישית היו מפות, אבל זה היה סט יחיד בגדוד. היו מ"מ שפיספסו את הקמ"ן, אז עבדנו בעברית, עד שהתארגנו עם העסק של המפות. אז התארגנו בעברית, ססה, מיחלה, שמות כאלה - כביש האורך, כביש הרוחב. שמות כאלה, שמות שהיו כאלה שאמרו מה שהיה ציר זה ומה שהיה ציר זה בזמנים ההם, ומסתבר שזוכרים, וזה היה יותר סודי ממפת סיריוס מסתבר, אבל השחלטנו על זה. התקרבונו לטסה, כבר היה לי קשר עם המח"ט. הוא נתן לי פקודה לפנות דרוסה בטסה, להכנס לציר שמוביל לספונטני, לפירדן, אנחנו היינו צריכים לצאת...

- ש. מתי הייתם צריכים לפי מה?
- ת. ביום כיפור אמר לי המח"ט... ניפגש 5 ק"מ מדרום לטסה... כשהתקרבת והשגתי אותו בקשר - כשהגעתי לטווח הקשר אתו, אז קיבלתי פקודה לפנות צפונה ולהכנס לציר ספונטני. נתן לי חיזור מצב בקשר...
- ש. מה הוא אמר לך?
- ת. הוא אמר לי שעמי כבר נמצא... וגדוד שלישי נמצא מצפון, ואני אכנס לאיזור בין 29 ל-27** לחפוט עמות טובות.
- ש. מה הוא אמר לך לבבי האויב?
- ח. אמר לי שעמי נמצא בעמדות ירי ממש... ושהוא מזהה... שמעתי גם את עמי מדבר עם המח"ט, וזה טנקים ב-4000, וזה טנקים ב-5000... כשהתקרבת לספונטני, אז גם המח"ט נתן לי עור פעם אתראה אם אני צריך זלק ושמנים ודברים כאלה... אבל לא הייתי צריך, כי כבר ברפידים... אני מעריך בשעה 0800 בבוקר הייתי... אולי זה רשום אצלי כאן. בערך ב-0800 הייתי קרוב לציר חזיונית 27-28, הגעתי לשמח... אז טבעי ששיפרתי קצת קדימה כ-2 ק"מ מערבה מהציר... מה שכן ראיתי על המישור... מהגבעות של זנגביל חזרה... רואים טוב מאד את המישור של התעלה.
- ש. אתה הגעת עד זנגביל ממש?
- ת. קרוב מאד לזנגביל מזרחה. חלק מהגדוד עבר קרוב מאד...
- ש. באיזה שעה היית שם?
- ת. בערך בשמונה.

* בקנה מידה של 1:50,000

** נקרדות על ציר חזיונית.

- ש. לך איזה טנקים היו?
- ת. מ-3. עבשתי, הייתי בגדוד עם 3 פלוגות. לכל פלוגה 7 טנקים. מה שעוד דבר, כשעברתי בהרבה, קצא לי בקשר... שהתאמן אחי באופן הקמא, לפני הקול הכרחי אחר. הוא כבר תדרך אותי, הוא כבר היה שם כלילה והיה בקי בשטח... והוא אמר לי שהוא תכנן שאולי האנשים יפרצו החוצה, לא חיה צריח לפרוץ עם טנקים פנימה. אז ככה קצת עידכן אותי מה קורה, וביקשו מהמת"ס להתקדם. אני יודע שכל פעם שביקשו אותי הוא ביקש אישור מלמעלה, ונראה שמעלין החשובה שלי... סה"כ גם האזור. ברשת האוגדה כדי לדעת מה נעשה בשטח, מה שעשינו שמה למעשה זה להתחמק מאויסלרית שהיחה וי חזקה לפרקים - כל מיני קטיושות ודברים כאלה. מה שהפחיע אותנו היה הדיוק. אוסילרית חזקה אנחנו מכירים, אבל הדיוק היה יוצא סן הכלל. עבשתי, שמה היו כל ה-7 טנקים של גדוד 79. לא היה טעם שאני אצטרף לכיוון שלהם. צפונה היה הגדוד של עמי. אז מה שיצא זה כל פעם מכל הפלוגות נפגע ע"י הפלוגה השניה והלוח וחזר, שיחקנו כך איזה 4 שעות. יצא לנו קצת לירות ירי חותמים. מ"פ אחד שלי, משנפגע, שינה לכיוונו איזה 3000 מ', איזה נגס"ש אחד, וחזר מזה שום דבר" (בפני אל"מ הסדאי, עמ' 7-10).

7. חטיבה 600

על פעולות החטיבה ביום כ' מעוז המח"ט, אל"מ טיביה רביב:

- "ואז קיבלתי פקודה לעלות על ציר עכביש, לרדת לאזור חמדיה-כישוף, להתפרט כאן, להתליף את השרידיים שהיו פה, של חטיבה 14, ולמנוע פריצה אויב כציר עכביש לעבר ססה-רפירים. ועם שחר אני מבצע..."
- ש. מהי אהה מגיע לאזור חמדיה?
- ת. בשעה 7. התנועה היא ביום.
- ש. כשאתה מגיע לשם, אהה פוגש כוחות של 14?
- ת. כן.
- ש. מי?
- ת. לא זוכר. טנקים של 14. אני עולה, תופס עמדות צופה על השטח, והם... (טנקים של 14) יוצאים החוצה. אני עולה למעלה, ואז מתגלה לפני כל מה שנעשה במיסורי-אמיר וביין מילסרדי והתעלה... זה היה מהזה שאני לא אשכת אותו אף פעם. כמו קן נמלים. מאות טנקים, אלפי כלי רכב, אחד על יד השני, כמות עצומה. ממש הכמות שראיתי שם הדאיגה אותי, למרות שהיחה לי חטיבה פריה ושלמה וכריאה... הכמות שם זה היה רבר נדא" (בפני אל"מ הסדאי, עמ' 4).

החטיבה נערכה כך: גרור 407 באזור כישוף; גרור 409 באזור חמדיה; גרור 410 - ברכסים מצפון לחמדיה (שם, עם' 5). ברמה לחטיבה 14, גם חטיבה 600 גילתה, בפעם הראשונה, ביום כ' בבוקר, בהגיעה לעמדותיה, את התפשטות הכותרות המזריים באזור מיסורי.

(1) גרור 409

על פעולות הגרור באותו בוקר מעיד המג"ד, סא"ל עוזי בן-יצחק:

- י"ש, יום שני בבוקר מגיע.
- ח. ובכן, בשעה 4 בבוקר נערך קיבלתי פקודה בקשר לנוע על ציר מבדיל, להכנס לציר עכביש ולרוץ לאזור חמדיה ולהיערך שם לבליסה.
- ש. אז קיבלתם איזה שהם נתונים על אויב?
- ח. שום נתון על אויב. כל השלב הזה לא היה מלווה בשום ידיעות על אויב.
-
- רצתי לשם עם הסנקים, נכנסתי לציר עכביש, הייתי שם בסביבות 5. היה עומס עצום על הכביש. נענו בצד הכביש וחפסנו את רכס חמדיה. קצת קשה לי לעשות הערכת זמנים, אבל אני מעריך בסביבות 6.30, 7, 8 בבוקר. המשימה היחה להחזיק ברכס חמדיה ולא לזוז. זהו. ז"א, לא לתפוס לצדדים. שום פקודה ברורה לא קיבלתי. לתפוס את חמדיה. תפסתי מחמדיה ועד ק"מ או ק"מ וחצי מצפון מערב לאותו רכס. כלומר, השתדלתי לשלוט על כל הרכס כולו, כולל שליטה לכיוון צפונה, וזה גם החגלה כחשוב מבחינת השליטה בשטח.
-
- ש. האם ראינו אויב יותר קרוב אליך?
- ח. כן. עכשיו, בהמשך התחילו נגמ"שים וטנקים לעלות גם על מכשיר וגם על הרכס שהוא מסגול 289 לכיוון רכס אבו אבוש, החלק הדרומי של מכשיר. הם התחילו בערך לקראת הצהריים.
-
- ש. וזה קורה כשעות שלפני הצהריים?
- ח. כן, זה מתמשך במשך כל היום בצורה דלילה. בבוקר אני לא ראיח... היום אני יודע, לאחר שאנחנו תפסנו את אזור סגול 289, שזאח גבעה יותר נמוכה מכשיר, ששמה התחפרו יתירות סאגר רגליות והם היו מחופרים כשאנחנו הגענו. זה בטוח.
- ש. בבוקר?

ח. בן. הם היו שם. כששלחנו לשם טנקים ועליונו על המקום, אז הם היו שם. והם גם דפקו שם" (בפני אל"ם חסדאי, עמ' 5-6).

מג"ד 409 מאשר בעדותו שמכשיר נחפס על-ידי המצרים לא בשעה שהאויבה היתה כחנועה דרומה, אלא עוד בשעה שהאויבה היתה ערוכה בקד. על הסיבה לכך עמדנו במקום אחר (ראה לעיל עמ' 750 - 751): חסיבה 14 לא חפסה את המוטל ומכשיר, אלא נעוכה צמוד לציר סליסטן.

(2) גרוד 410

מג"ד 410, סא"ל חיים אלקן, מעיד על אוחו שלב, כי הגרוד יצא באור ראשון מססה ופלה על ציר עכביש. בדרך נעצר והמתין כשעהיים על הכביש. לבסוף נפרס הגרוד מצפון לחמדיה (בפני אל"ם חסדאי, עמ' 3).

(3) גרוד 407

מג"ד 407, סא"ל עובד מעוז, מעיד כי בבוקר נע הגרוד על ציר עכביש ונערך על החלק הצפוני של חמדיה. לעומת עדות זו, העיד המח"ט כי בבוקר נערך גרוד 407 באזור כישוף. להלן עדותו של המג"ד בענין זה:

"הלילה נגמו, ואני זוכר בבוקר חנועה על ציר עכביש, במקביל אליו, כאשר לא כל הזמן נענו עליו... חנועה לא כל כך רצופה... ומצפון לעכביש, כאשר 'ברבורים' של התמצאות בחוליות שמה..."

ש.

ח. ונעמדים בערך על הקו של חמדיה, וחוטפים ארטילריה ומחחילים לשחק במלחמה.

ש. איפה אחת נעמד כדיוק, בחמדיה, ב...?

ח. אני, לפי דעתי, לא... אני באותו אקט הזה, כשנסעתי אחרון, או בכל אופן הכי צפוני. ואני נעמדתי, לפי מילט הכרתי, קצת יותר, כך, הקטע הצפוני ביותר בחמדיה..."

ש. זאת אומרת, בשלב ראשון אחת עומד בחלק הצפוני של חמדיה?

- ח. כן.
- ש. עד מתי אתה עומר שם?
- ת. זה אני לא זוכר, עד מתי. אני זוכר שאז התחילו... באחי לבד כשנק. מארטיילריה כל הצרות האלה. אני באמת לא זוכר. אבל אני כסודת שלא יצא לי הרבה זמן לעמוד פה... (בפני אל"מ חסראי, עמ' 8).

ה. גרסי"ד 187

מכיוון שהמג"ד והסמג"ד של גדוד הסיור נפלו בקרב, קשה לעמוד על משימות הגדוד ופעילותו באותו יום. תיאור חלקי מסר סדן יאיר ליטויץ, אחד מקציני הגדוד:

"בשחר יום שני החלנו לנוט לכיוון מכשיר. אז למכשיר או לציר טליסמן, זה אני אומר אחרי כן... היו איזה ידיעות על אויב שעלול לפרוץ בציר טליסמן טסה-איסמעיליה. ואחרי כן, כשהתברר שכנראה הוא לא יפרוץ, אז חזרנו והתמקמנו באזור, שני צדי ציר עכביש-כישוף ובאזור חמדיה.

- ש. כל הגדוד התמקם?
- ת. החלקנו לשניים. החמסנו.
- ש. כבר מהבוקר אתם עומדים גם על כישוף וגם על חמדיה?
- ת. על כישוף כן....
- ש. לנו יש תיאור שעל חמדיה מחייצת באותו זמן חטיבה 600.
- ת. הם באו יותר מאוחר. עד כמה שאני זוכר, אז... בנצי* נהרג שם, או שנהרג באזור מכשיר, אני עד היום לא יודע בדיוק איפה זה היה.
- ש. ז"א, אתם בשלב ראשון עומדים גם על כישוף וגם על חמדיה?
- ת. כן. ושם חטפנו ארטיילריה די חזקה ותפסנו לפחות חוליה אחת של קת"קים שעמדו מאחורינו, ז"א מזרחית לנו. וזו הייתה הוראה של בנצי, שהוא אמר יש ידיעות, זה היה בקשר, שלחו צוות לחפש.
- ש. מה המשימה שלכם בשאתם עומדים בכישוף וחמדיה?

* סא"ל בן ציון כרמלי ז"ל, מפקד גדוד הסיור.

- ת. להיות שם, באזור חמ"ה אנחנו חוטפים ארטיילריה.
- ש. עד מתי אתם עומדים שם?
- ת. כערך בסביבות שעה 11.
- ש. ביקן 10 ל-12 מקבלת חטיבה 600 פקודה לעזוב את חמ"ה, ואחם מקבלים פקודה להתפרס על כל הגיזרה.
- ת. האוגדה נעה דרומה.
- ש. אתה זוכר את זה?
- ת. אני זוכר שהפלוגה שלי נשארה כאזור כישוף....
- ש. מאיזה כיוון?
- ת. מכיוון דרומה.
- ש. אחם קיבלתם את האינפורמציה הזאת, שהאוגדה יורדת דרומה?
- ת. אלי לא הביעה....
- ש. ולא ידעת את זה?
- ת. אני אישית לא ידעתי" (בפני אל"מ חסדאי, עמ' 4-5).

7. אגד ארטיילרי 214

על הדכנו ופעולותיו של האגד העיד מפקדו, תא"ל י. עקנין, בפני הוועדה:

- ש" חגיד לי, אם אתה זוכר, לקראת ה-8 בבוקר, כמה פכל הרמה הזאת, כמה היה לך תחת היד?
- ת. היה לי כמה: מהאגד שלי שוט דבר, בשמיני בבוקר, פרט ל-120(מ"מ), אך אני לא יודע לאיזה שעה אתה מתייחס. פרט ל-120, נניח גדוד ה-120, היה לי גדוד 155, שהיה שייך לאוגדה 252, שהיה בגיזרה, גדוד 403.
- ש. מה השני?
- ת. גדוד 155 ששייך לאוגדה 252, שהיה בגיזרה טסה. מאחר ואנחנו קיבלנו את הגיזרה, קיבלנו אותו ת"פ אלינו. גדוד 155 - גדוד 403. והיתה לי סוללה 175 מ"מ, בדיוק אותו דבר, אותה סוללה שהיתה שייכת לגיזרה, והם עברו ת"פ אלי. אם לסכם, כ-8 לחודש בבוקר היו לי שני גדודים: גדוד אחד 155 וגדוד אחד 120, סוללה אחת 175.

- ש. כמה היה לך באותו יום לקראת הצהריים?
- ח. לקראת הצהריים הגיע אלי עוד גרוד 155 שדיברתי עליו, עם 4 בליים. הגיעה אלי עוד סוללה 175, שקיבלתי כחגבוות ממח"פ דרום. הוא העביר אלי עוד סוללה, שהגיעה אלי עם טובילים, ואותה הודדנו מיד לב' ירי. זה מה שהיה לי כצהריים. זו תוספת כוח. לקראת אתר הצהריים התחיל להתכנס הכוח. הגיע ה-160 ושאר הגדודים 155.
- ש. אני רוצה לציין דבר אחד: ב-8 בחודש, מאחר ולא הופעלו נפ"קים ולנו לא היתה שליטה איזה שיירות הולכות, אני לא ידעתי מי הולך ומי בא. לקחתי את ראש המטה של האגד.
- ש. מבאר-שכע זה היה כך?
- ח. מבאר-שכע.
- ש. עדיין כ-8 לא היו נפ"קים?
- ח. לא היו נפ"קים. על כל פנים, אני לא יכולתי להיעזר בשום נפ"ק כדי לדעת איפה היהידות שלי נמצאות. לקחתי את ראש מטה האגד ועוד סגן אלוף מהטילואים שהתלווה אלי - הוא בא, פשוט לא היה לו תפקיד והוא רצה להיות במלחמה. הושבתי אותם על ג' יפים על מכשירי קשר ושלחתי אותם אתורה כדי שיתחילו לאסוף את היהידות; שיקחו את היהידות, ידחפו אותן קדימה; מה שצריך לתקן - לתקן, ושימסרו דיווח מה הולך. הם בחיפוש הזה או בנסיעה הזאת, גילו סוללה של בה"ד 9, סוללה 155, שהייתה פרוסה מזרחים מטסה, בלי שום תכלית. סתם הייתה פרוסה כשטח מזרחית מטסה. שאלו אותי מה לעשות אהה. אמרתי שיקפלו אותה מיד ויעבירו אותה אלי, והכנסתי אותה קדימה. אחרי שעשיתי זאת הודעתי על כך לפיקוד שלקחתי סוללה, שלא יאשימו אותי אחר כך בחטיפוח, לקחתי את הסוללה הזאת וקירבתי אותה קדימה.
- ש. ב-8 בצהריים היחה לנו עוד סוללה אחת של בה"ד 9, שלא היחה שייכת אורגניה לאגד. היא היחה בשטח.
- ש. בעצם, ב-8 בחודש היה לך גרוד של 120 מרגמות, פלוס עוד גרוד 155 שהיה באזור, ועוד סוללה 175 שהיחה באזור.
- ח. ועוד גרוד 155 שלי.
- ש. אני מדבר על הבוקר. מכל האגד הארטילורי, לקראת הפעולה של הבוקר, בעצם היו שני גדודים וחצי.
- ח. כדירק.
- ש. זאת אומרת, פחות מחצי האגד. אם כי ה-175 זה משהו קצת יותר. פחות מחצי האגד, זה מה שהיה לך לקראת הצהריים.
- ח. נכון מאד" (עמ' 8286-8289).

3. התנועה דרומה

א. פקודה ראשונה של הפיקוד

על פי התכנית שסיכם הרמטכ"ל בפיקוד דרום כליל 7-8 באוקטובר, אמורה אוגדה 143 לרדת לתקוף את ראש הגשר באזור הדרומי בתקיפה מצפון לדרום; ירידה זו מותנית בסיום ביצוע משימתה של אוגדה 162 בגיזרה המרכזית (ראה לעיל עמ' 276 - 277) ובקבלת אישור לתנועה מאת הרמטכ"ל.

התל בשעה 0935 התחיל אלוף הפיקוד לשקול אפשרות של הורדת אוגדה 143, למרות שאוגדה 162 טרם סיימה את ביצוע משימתה. הנימוקים לכך: ההערכה שמצבה של אוגדה 162 טוב, והיריעות על נטינת מצריח (על כך ראה לעיל בפירוט, עמ' 349 - 350).

שעה לאחר מכן החליט אלוף הפיקוד להגשים את הרעיון של הורדת 143 דרומה. הדחיפה לביצוע נבעה מחישובי זמן ומרחב שעשה אלוף הפיקוד, לאור שאיפתו שאוגדה 143 תצלה את התעלה בסואץ עוד באותו יום. בשלב הראשון ביקש אלוף הפיקוד מהרמטכ"ל אישור להוריד את אוגדה 143 עד לציר הג'ידי, וזאת כדי לחסוך זמן (על החלטות האלוף ומגעייו בנושא זה עם הרמטכ"ל מנקודת ראות פיקודית, ראה לעיל, עמ' 376-377; מנקודת ראות מטכ"לית, ראה שם, עמ' 390; אישורי הרמטכ"ל לאלוף פיקוד דרום, עמ' 390 - 392).

בשעה 1040 קיבל אלוף הפיקוד את אישור הרמטכ"ל להורדת 143 עד לצומת הג'ידי ומיד לאחר מכן נחן סגן אלוף הפיקוד פקודה לחמ"ט 143 בנוסח הבא:

"50, כאן 81: הכון לתנועה דרומה, כולן התרכזו בנורות ותהיה מוכן לתנועה לפי פקודה. רות עד כאן. איזה גזרה? בגזרה זו יטפל ברן, אתה לפי פקודה תנוע דרומה, תשמיד בדרך כל מה שחפגיש ותבצע את המשימה שלך בניסן [סואץ]. האם ברור, עבור. ...". (מוצג 343א', עמ' 810).

רמ"ט 143, אל"מ גרעון אלשור, מבקש הבהרות לפקודה, ואז:

נותן אותן האלוף גונן עצמו:

- "גונן: 50 כאן 103, הודעה ל-40 עבור. לא מבין. תגיד עוד פעם.
- גרעון: קיבלתי את המשימה להיות מוכן לרדת למטה. האם אפשר לזוז?
- גונן: התרכז על ציר הג' יודי. מותר לך לרדת עד ציר הג' יודי בציר פורדת.
- גרעון: מותר לרדת רק עד ציר הג' יודי.
- גונן: אלברט יוצר סגע ולוחץ על הכוחות שממול ממערב לו. כשתגיע לג' יודי חדרות לי ורק אז אדע אם אתה זכנס לקרב עם השריון שממערב לגזרה הדרומית, או שאחיה הולך ישר לניסן לצליחה לכסות את העיר. מבין?
- גרעון: 143 כאשר נגיע לג' יודי, רק אז אדע אם אנחנו משמידים את השריון שכורך במערב או ממשיכים ישר למטה. האם זכרון עבור.
- גונן: כן, ולמטה תצטרך לחצות מניסן לג' יודי, לחצות מניסן ולעבור מערבה לפי המשימה, את הפקודה הזו אני אחזק לך שתהיה בג' יודי.
- גרעון: בסדר, האם לנוע מותר בציר מבדיל-דביכה או מה...?
- גונן: אתה יכול לנוע בציר מבדיל וכספי זכרון יקח. חכה רגע, זה לא מפה. חקשיכו לי, לנוע רק בציר מבדיל. תגיד עוד פעם, לא שמעת?
- גרעון: האם אפשר כבר לזוז?
- גונן: היובי, אבל רק ער לציר הג' יודי. על ציר מבדיל.
- גרעון: מציע שיקבלו את המשימה או הגזרה של כישוף-חמדיה-מכשיר.
- גונן: תגיד עוד פעם מה אתה מציע?
- גרעון: שיקבלו בצורה מסודרת אצלנו את הגזרה - כישוף-חמדיה-מכשיר.
- גונן: הכוח שיש לו מגע עם מיטורי ועומד בחמדיה, אותו חזיו אחרון, זה הכל.
- גרעון: רות, מודיע כבר לקודקוד.
- גונן: תחיל לזוז. תודיע לי כשתהיה בג' יודי.
- גרעון: ברור" (שם, עמ' 811).

פקודה זו נרשמה על-ידי ר"ש אלוף הפיקוד בנוסח הבא:

"1045 לגרעון: תתרכז על ציר הג' יד, מותר לך לרדת עד לציר הג' יד, אלברט יוצר מגע ולוחץ על הכוחות שממערב לו, כשתגיע לב' יד, תוונת-לי, ורק אז אני אדע אם אתה נכנס לקרב עם שריון בג' יד, הדרומית או לצליחה בניסן, יכול לבדוק רק בציר מכדיל, מאושה לצאת עכשיו על ציר מכדיל רק עד ציר הג' יד, הכוח שעומד מול מיסורי הוא ישרא-אחרון, וזה הכל לבלימה" (מוצג 345 א', עמ' 30).

בעקבות החלטת האלוף ומתן הפקודה להורדת 143, מנזע מסת הפיקוד מספר תיאומים והכנות לכיצוע הידידה (ראה לעיל, עמ' 379).

אל"ם גרעון אלשור העיר בפני הוועדה על הפקודה שקיבל מהפיקוד להורדת את האוגדה דרומה. מעדותו עולה שהוא הבין שאמנם הידידה דרומה משרתה העיקרית היא צליחה באזור סואץ, אין הוא יודע מה מקור הידיעה שיש שואה בגזרת הדרומית, כפי שהעידו בפניו כמה ממפקדי חטיבות האוגדה, ואלה דבריו בעדותו:

- א. ש. התנועה דרומה לא הייתה באיזה שהוא קשר לשני בארמיה השלישית ממזרח?
- ב. התנועה דרומה היסברה לי על ידי הצלחה נצפון, שאפשר היה לרדת למטה.
- ג. ש. התנועה שקיבלתם לעשות דרך ניסן לא היה על מנה לחקוף את הארמיה השלישית שנמצאת ממזרח לסואץ מזרעם צפונה, אלא דקלחצות?
- ד. ב. אמר לנו שחלק מהארמיה עברו בגזרת הזאת, יש בעיית זמן, כאשר נגיע לציר פוררת, יוחלט אם אנחנו יכולים לרדת גם בציר הזה, או פרט לציר הזה, כדי להגיע לכאן, נאמר לנו - עכשיו אני זוכר - שאם 252 לא תצליח לבלום, אז אנחנו נצטרך לעשות את העבודה במקומם, אבל עיקר המשימה שלנו הייתה לא לבלום, לכנוח גשרים, לעבור אל הצד השני ולכבוש את הסואץ.
- ה. ש. אין אל"ם ארז, שהיה מהראשונים שרצו דרומה, אומר שהוא הבין, אינו זוכר אם קיבל פקודה אי לא קיבל פקודה, שצריך לרוץ במהירות לב' יד, למיתלה, כי המצב קשה מאד אצל אלברט - אין הסכיה את זה?

ה. אני לא יודע, היה לי זיכרון אחר המלחמה ואמרתי לנו חיים ארז, אחת לא זוכר שהפקודה הייתה לכבוש את הסואץ ולתפוס גשרים? הוא אומר: את זה אני לא זוכר, את המשימה הזאת, אמרתי לנו: אני מזכיר לך את זה" (עמ' 7560-7561).

אולם מקטע אחר בעדותו מתברר כי אל"מ אלשור חשב אף הוא שיש פריצה מצרית בגיזרה הדרומית, ויתכן שהרגשה זו שלו הועברה גם לכוחות. ואלה דבריו בנושא זה:

- ש"י. מחי קיבלת את הפקודה לרדח דרומה?
- ח. אני לא זוכר את השעה.
- ש. אם כתוב ב-10,40 אלוף לגדעון אלטשולד; חתרכז על ציר הג'ידי, מותר לך על ציר פוררה, אלברט יוצר מגע עם הכוחות מולך ממערב, כאשר תגיע לג'ידי תרדח, ורק אז נדע אם תכנס עם הכוח למערב, או ממשיכים ישר למטה לחצות בניסן ולעבור מערבה בהתאם לפקודה. נוע בציר מבדיל, אתה יכול להזיז עד ציר הג'ידי, עד מבדיל'.
- ת. היתה כאן בעיה: אוגדה 252 תוקפת או נלחמת או נמצאת במצב ממזרח למערב, אנחנו צריכים לחצות אותה מצפון לדרום, יש כאן בעיה של הצבת כוחות וצריך לחאם את התנועה, נאמר לנו - ואני זוכר את זה - בשלב מסוים ניתן לנוע על שני צירים ובשלב מסוים רק על ציר אחד. מדוע? כי האויב כבר הדר פנימה בכמה מקומות, אז הוא אמר כך: עד אזור זה של הג'ידי לנוע על ציר מבדיל. עשינו נקודת תדלוק על יד ססה, כדי לחולק אותם; כאשר נגיע לציר הג'ידי, אז יוחלט אם אנו פונים מערבה גם בפוררה וגם בעטיטה, או רק בפוררה או רק בעטיטה, או גם בציר הדרומי יותר. גפרנו לרוץ מהר למטה, וגם יוחלט איך להכניס אותנו; כך או כך, בהתאם להתפתחות הקרב, עד שנגיע לבאן, כי בשלב הזה אנחנו עדיין מחזיקים את כל הגזרה הזו, היתה לי עבודה חיאות להוריד שלוש חטיבות כו-זמנית למטה, ואז קבעתי סדר מסוים, כיצד נעים, כי היתה לנו בעיית תדלוק. היתה לנו בעיה יותר חמורה, וכאן היתה לי החנגסוח רצינית עם אריק: האם מישהו כאן מקבל את הגיזרה עד שברן יבוא? בשלב הזה האמנו כולנו שהולך יותר חלק. אריק אמר שלא הולך לו חלק. זה מה שאנחנו ידענו באותו רגע. ואז שמעתי אותו אומר שזו אינה החמונה, אתם לא בחמונה ויש כאן דבר אחר לגמרי.
- ש. האם אתה בטוח בכך ששמעת את זה אז?
- ת. קשה לי לזכור, אני גם לא החעסקתי בכל זה" (עמ' 7547-7548).

ב. פקודות האגודה

לפי האורזיו של קצין האג"ם האוגדתי, סא"ל אהרן טל, היו הפקודות להזנת האוגדה דרומה שזודות במגעים עם אוגדה 162 בענין הגדוד שעמד בהכרזה. (ראה גם לעיל, עמ' 590-606).

סא"ל טל מתאר כיצד האזין לרשת של חסונה 460, ושמע שהחטיבה נמצאת במצוקה, והוא ממשיך בעדותו (בפני אלי"ם חסדאי):

"....."

אני עוד פעם תוזר אל הרשת של בלעד ואומר לו שאני שומע שיש לו בעיות במקום זה וזה; ואומר לי בלעד: תשמע אהרן, יש לכם שם יחידה-משנה שלא עושה שום דבר; כואו תעזרו. פה מוכרחים שמישהו יעזור, ואתם הכי קרובים. בשלב הזה - וזה היה כבר אחרי שקיבלנו פקודה לזוז עם כל האוגדה דרומה; כמה אחרי? להערכתך, כרבע שעה. לפי זכרוני, הפקודה לרדת דרומה הייתה בסביבות השעה עשר ורבע, וכל הסיפור הזה היה אחרי שכבר נתנו פקודות להתחיל לזוז לאחור.

ש. האם אתם בעצמכם הייתם בתנועה?

ח. אם בתנועה, זה היה ממש ברובעים הראשונים, אני פונה לאריק ואני אומר לו: אריק, אני מאזין על הרשת של אוגדה 162, יש להם בעיות באיזור חזירן, הם מבקשים מאתנו שגדוד שלנו, שחונה בקרבת מקום - אני חושב זה היה בין זנגביל להכרזה, לאורך ציר חזירית - הם מבקשים שגדוד שלנו, שנמצא מאחוריהם, יעזור להם. אני ראיתי שאריק מתלבט. הוא אומר: כן, אבל קיבלנו פקודה לרדת דרומה. את זה אני פשוט זוכר, ולכן אני גם מקשר שזה היה אחרי שקיבלנו פקודה לרדת דרומה. הוא אומר: אבל קיבלנו פקודה לרדת עם כל הכוחות דרומה ומחר - והגדוד הזה יחסר לנו. אני אומר לו: אם מותר לי להמליץ, אני ממליץ שהגדוד הזה יעזור. הוא מתלבט עוד קצת ואומר: לא. קיבלנו פקודה לרדת דרומה עם כל הכוחות - נזוז דרומה עם כל הכוחות. פקודה להעביר גדוד לא קיבלנו, לא מהפיקוד ולא מהסובבים...

...

ש. למה לא פנית לפיקוד ושאלת אותו: האם יש פקודה להעביר גדוד. אתה קצין האג"ם של האוגדה. הנוהל הוא, לפחות למען הסדר הטוב, שמישהו במטה יפנה לפיקוד. באותו רגע לא נראה לכם שצריך לשאול את הפיקוד האם צריך להעביר יחידה?

ח. לא. קיבלתי פקודה לרדת דרומה, וזה נשמע קריטי...

ש. למה זה נשמע קריטי?

ה. לרדת עם כל האוגדה, כל האוגדה, דרומה, ולהיות מוכנים לחקוף באיזור טואץ, בכוח של אוגדה שלמה...!

.....

ש. אתם מקבלים פקודה לרדת דרומה, עם כל האוגדה, מה ההסבר? למה לרדת דרומה?

ת. אני לא זוכר, אבל אני יכול לומר לך מה חשכתי באותו זמן: אני חשכתי אז שבדרום האויב חוקף ואנחנו צריכים לעזור לאוגדה 252 שבדרום, לבלום, ואפילו לעבור להתקפה, למה? - כי היתה פקודה, ואותה אני זוכר עד היום, ואני זוכר אותה גם מכאן, ונדמה לי שגם שמעתי אותה ב-162 בקשר: שנתפוס את המעברים של האויב ולהעביר לפחות 3 טנקים לצד השני. זה אני זוכר כמו אתמול - גם לנו וגם להם. - אם כך, זה סימן שמחזילים לחקוף.

ש. החטיבות והגדודים שלכם הכינו שבדרום המצב הוא חמור מאד וצריך לרוץ בכל סחיר מהר דרומה ולעזור שם, מה מקור הידיעה?

ת. יש פה שלב מסויים, אחרי שקיבלנו את הפקודה בבוקר, כשהחלנו לצאת מהכרמל, אריק, פה באיזה שהוא מקום הוא עלה על הג'יפ שלו ואמר: אני נוסע מהר דרומה ליאור מיש עם הכותות, זה היה כבר בשלב של תנועה דרומה... קראתי לו, אני זוכר גם שהפיקוד נדמה לי פנה אלי ושאל אותי: איפה הוא. רד נתקשר אתו - ולא היה לי קשר אחר.

ש. אני מבין מהדברים שלך שאחה התרשמתי שיש בעצם לרוץ מהר דרומה, מפני שהמצב חמור.

ת. ודאי.

ש. האם הפיקוד אמר לך דברים מפורשים, שיש מצב חמור?

.....

ת. ... דברים מפורשים מהפיקוד בקושי "מימיני. טמש, בקושי שמעתי. תמיד זה היה כללי כזה" (עמ' 7-9).

על מעשיו של האלוף שרון לאחר עזיבת החפ"ק העיד סא"ל

טל:

ש. טוב, אני מבין, אריק עוזב אתכם ורץ דרומה, איפה אתם פוגשים את אריק חזרה?

ה. אח"כ אני פגשתי את אריק בתזרה, זה היה בין הצירים של הג'ידי והמיחלה, אני חושב. או קצת יותר צפונה... אז קיבלנו פקודה לחזור צפונה, ז"א אח כל השלב שרצנו דרומה, ואח"כ קיבלנו כשל, לעלות חזרה צפונה. רק אחרי זה פגשתי את אריק" (שם, עמ' 11).

מעדותו של סא"ל טל מסתבר שלא היה ברור לו מהי מטרת הירידה דרומה והוא החרשם בעיקר מהדחיפות של הפקודות. מעדותו מתברר, שמיד לאחר מתן הפקודה עזב מפקד האוגדה את החפ"ק וירר בג'יפ דרומה. עובדה זו מסבירה מדוע לא יכול אלוף הפיקוד למצוא את האלוף שרוץ עד לשעה 1212. יתכן שהניתוק שנוצר בין החפ"ק למפקד האוגדה תרם גם הוא לאי-בהירות בפקודות. סא"ל טל גם מבהיר את מקור החלטתו להשאיר את גדרו הסיוור:

"ת. . . אני זוכר אבל בדיעבד שאנחנו עזבנו את הגיזרה שאלנו את הפיקוד, אם לעזוב ולא להשאיר אף אחד, והפקודה של הפיקוד הייתה במפורש להוריד את כל הכוחות דרומה! ואנחנו, עד כמה שאני זוכר, על דעת עצמנו, החלטנו שפה, כישוף-המד"ה, אנחנו משאירים כח.

ש. בענין הזה גם כן לא ברור לי הענין. קצין האג"ם אומר שהפקודה להשאיר כח במד"ה, זה היה שיקול שלו. ראש המטה שלכם מספר שהכוונה להשאיר כח במד"ה הייתה שיקול שלו, בניגוד לדעת מפקד האוגדה. ומפקד האוגדה מספר, שהשיקול להשאיר כח במד"ה הייתה החלטה שלו, בניגוד לדעת הפיקוד.

ח. אז מה שאני זוכר מאז זה שהייתה פקודה ראשונית, של מפקד האוגדה, לעזוב את הכל ולרדת דרומה. ואני זוכר את בדעון אלטשולר מתערב ואומר שלא יתכן לעזוב פה. אני זוכר את זה במפורש שבדעון אומר לא, והוא מציע להשאיר פה כוחות. ולאחר מספר חילופי דברים בקשר, יש פקודה להשאיר את הכוחות. אבל אני זוכר שהייתה פקודה לרדת דרומה ובדעון מתערב והוא אומר שהייתם להשאיר כוחות, כי אף אחד איננו" (עמ' 12-13).

במפקדת אוגדה 143 המקבלת את הפקודה אין שום סימן

להיסוסים. רמ"ן לויץ רושם שורת פקודות המעידות על הכנות

לירידה דרומה:

"1035 חטיבה 14 מוכנה בשדרה לתנועה דרומה. משמיד בדרך כל מה שפוגש ומבצע את ניסיון, סואץ).

1045 הדרומי יוצר מגע עם האויב. יש רשות לחתיל לנוע רק עד הנ' ידי בצינ' מכדיל. לחכות לאישור להמשיך תנועה" (רישומי רמ"ן לויץ, מוצג א'358).

מסתבר מרישום זה, שבמפקדת האוגדה היתה ידועה מטרת הירידה
דרומה, שאינה לכלימת פריצה מצרית בגזרת הג'ידי אלא מבצע באיזור
סואץ.

מיד לאחר קבלת הפקודה מהפיקוד מתחילים כוחות האוגדה
ביציאתם דרומה. ראשונה יוצאת חטיבה 421 העומדת באיזור הכרובה,
החטיבה יוצאת בציר ספונטני, בערך באותו זמן, יוצאת גם חטיבה
14 בציר סליסמן. חטיבה 600 שהוטל עליה לשמש מעין "עקב" אוגדתי,
יוצאת אחרונה, בערך בשעה 1230. (ראה להלן עדויות המבר"ים
והמחסי"ם).

ג. הפקודה השנייה של הפיקוד

כחצי שעה לאחר שקיבל אלוף הפיקוד אישור מהרמטכ"ל להוריד
אח אוגדה 143 עד לצומת הג'ידי, הוא מבקש אישור נוסף להורדת
אוגדה 143 לצליחה בסואץ.

הפעם כוללת בקשתו של האלוף גוון שינוי נוסף בתכנית: לא
זר בלבד שאוגדה 143 יוצאת דרומה לפני שאוגדה 162 סיימה אח ביצוע
משימתה, אלא שאוגדה 143 תתקוף בגזרה הדרומית, לא מצפון לדרום
כמחוכנן, אלא מדרום לצפון; לא רק תשמיר את ראש הגשר אלא גם
תצליח במקביל (ולא רק כניצול ההצלחה) לכך את התעלה (ראה לעיל,
עמ' 387-389).

בשעה 1125 אישר הרמטכ"ל את תכניתו החדשה של אלוף הפיקוד
להורדת 143 עד לסואץ. לאחר קבלת האישור, החל אלוף הפיקוד לחפש
את האלוף שרון כדי לחת לו את הפקודה החדשה אך לא מצא אותו עד
שעה 1212, כי האלוף שרון עזב את החפ"ק ונע בג'יפ דרומה (ראה
לעיל, עמ' 769 וכן עמ' 387).

רס"ן לויין רושם על חינושים אלה:

"כשעה 1145 מזמין אלוף הפיקוד את מפקד האוגדה
לפבישה" (מוצג א'358).

כחמ"ל הפיקוד הוקלטו מספר נסיונות של האלוף גונן למצוא את האלוף שרון, (האחרון שבהם נעשה בשעה 1210), ובסופו נוצר קשר בין שני האלופים.

וזוהו גרסה החיפוש האחרון:

"קובה : האלוף - גדעון על הקו.

גונן : שמע, לא יכול להיות שאריק לא יהיה על יד הקשר כל היום ואתה לא תהיה על יד הסלפון.

גדעון : אני כל הזמן ליד הסלפון ברגע זה אריק הודיע...

גונן : איפה אריק...

גדעון : נמצא בצומת...

גונן : אז שיבוא שיתקשר אלי. איפה האוגדה שאול ו... תגיד יותר לאט אני לא שומע. אולי תחליפו קו. איפה האוגדה קודם תגיד לי.

גדעון : מפקדת האוגדה עכשיו בצילון (ססה)... הבח אהה יכרל לדבר עם מפקד האוגדה.

גונן : אריק... אריק... שלום יש לי בקשה אליך שתענה לי בקשר.

שרון : אני עונה לך כל הזמן אתה לא שומע אותי. אני כל הזמן קורא לך ולא עונים לי" (מוצג א' 343 עמ' 816).

מיד לאחר שהאלוף גונן הצליח ליצור קשר עם האלוף שרון,

הוא מוסר לו את הפקודה הבאה:

"גונן : איפה האוגדה עכשיו?

שרון : אנחנו נמצאים בצילון וחנועה לדרום. אנחנו עכשיו מתחילים לעבור את הצומת צילון. יוצאים דרומה לפי ההוראות שלך בציר הג'ירי. רוצה להכנס ימינה ומשם להמשיך לאורך דרך החת"מ.

גונן : תקשיב אריק. הייתי רוצה שדבר ראשון ממזרח למסרק (מוצג המזה) יש ריכוז טנקים גדול. עד כאן.

שרון : רק רגע, רציתי להגיד לך משהו, אני חזרה י
עכשיו משם (הופרדו) מול חזיון הסנקים של
162 לא מתקדמים. הם עומדים שם תחת אש
ארטילריה כבר שעה וחצי יש לו הרבה מאד
טנקים... נשאר מאחר שלא התקדמו שם הכוחות.

גונן : יש לי כשבילך משימה יותר חשובה, יש ממזרח
למסרק, של טנקים, רק לפני רגע נשרפו לו 3
טנקים, לפני 2 דקות. *מימין יש רכוז טנקים
גדול, מסרק זה המזה. היזהל רוצה שתגיע
הכי מוקדם שאתה יכול, כולך לאזור, ותעשה
שני דברים. תפוס את הגשר של ניסן או גשר
אחר ותשמיד את השריון שם כז זמנית. גם
להשמיר וגם לתפוס את הגשר, עד כאן.

שרון : הכנתי אני רק מחפש עוד פעם את מסרק .

גונן : מסרק זה המזה.

שרון : הכנתי. מה שרציתי להגיד לך, שלפי היריעות
מהמודיעין שלכם אז אין גשר במקום הזה.

גונן : אם אין שם אז יש 3 בשרים צפונה לזה.

שרון : בסדר, אני בכל מקרה, עליהם אני יודע
וברור לי לגמרי שמה שצריך לעשות זה להשמיר
אח השריון למטה ובמקביל לגסות לתפוס גשר
ולעבור לצד השני.

גונן : המשימה שלך לכבוש את העיר ליצב קו חדש באיזור
עטרה-מצפה*המתח קו בין מצפה לעטרה ושמה לשבח
סעבר לעיר.

אני מדבר על הצד השני ארניק.

שרון : אני מכיר את עטרה.

גונן : עטרה פרוג, הגר ומפצח, קו שאין ששחית בהם
ככל אופן העיר, המפרץ מג' כל עתה עד התעלה
בסדר.

שרון : בסדר גמור.

גונן : לוח זמנים, מחי אחת יכול להגיע למצמז מחי
מוקדם, למזה.

שרון : אני מעריך שב-4 נהיה שם.

גונן : הלוראי, טוב מאד, אז תשמור על קשר ותחחיל
לפעול.

שרון : עכשיו יהיה לי כנראה יותר טוב כי אני יותר
קרוב אליכם.

גונן : הרבה הצלחה.

שרון : תודה רבה להתראות. " (מוצג 343'א' עמ' 817,816)

* מליט אחרונות אלו נאמרו כנראה ע"י אלוף שרון
בתוך דבריו של אלוף גונן.

**צ"ל: מפצח.

משיחה זו ניתן ללמוד מספר דברים:

(1) האלוף שרון יודע שהמשימה היא לתקוף בגזרה הדרומית. מידע זה לא נמסר לאלוף גורן, כלומר: לתקוף מצפון לדרום לאורך דרך החת"מ.

(2) האלוף גורן מודיע לן בשלב זה שמשימתו של האלוף שרון היא לרוץ ישירות לאגדה סואץ ושם משימתו לבצע שני דברים במקביל: להשמיד את האויב בשטחנו ולצלוח לצד שני.

(3) האלוף שרון יודע שהמצב באוגדה 162 אינו תקין והוא מודיע זאת לאלוף גורן, אולם לאחר שהוא שומע על משימתו הוא קונה "בסדר במור" ונראה כי לידועה אין השפעה על האלוף גורן (ראה לעיל עמ' 629 ואילך ועל הנראות הפיקוד בהמשך לפקודה האלוף ראה לעיל עמ' 388-389).

את עיקרי המשימה שהטיל הפיקוד על אוגדה 143 רושם בחמ"ל

אוגדה 143 רמ"ן לולין בנוסח הבא:

"1215 להשמיד שריון אויב כשסח שלנו ולצלוח את החלה באיזנת המזח" (מוצג 358 א).

לאחר מתן הפקודה השניה ילוח דלומה ממשיך הפיקוד להאיץ

באוגדה 143 לדרך דרומה.

1310 אלוף - אוגדה 143: הכח העיקרי עדיין לא עבר אק ציילון, לא עוצרים, נוסעים יותר לאט.

1310 אריק - אלוף: מפצחים קינים* ולכן זו הסיבה לעיכוב הקטן.

1311 אלוף - אריק: חשוב שתבצע למטה מהר ככל האפשר. (מוצג 343)

* לא ניתן להביך במדויק את חשבתו של האלוף שרון, מהרישום הנ"ל.

האלוף שרון - בעדותו לפני הוועדה על הפקודה לרדת דרומה -

לא הבחין בין הפקודה הראשונה לרדת עד הג'ידי לכיף השניה לרדת

לסואץ. וזה חאורו על הפקודה שקיבל:

"... אינני זוכר באיזה שעה, בסביבות אותן שעות, אני חושב שזה היה בסביבות 10.00, קיבלתי הוראה לקחת את האוגדה שלנו ולרדת דרומה,

ש. ב-10.23?

ח. זה מתקבל על הדעת. קיבלתי הוראה לקחת את האוגדה שלנו, אוגדה 143, ולרדת דרומה על דרך הרוחב לכיוון ציר הג'ידי והמיתלה, וקבלתי גם הוראה שאני צריך להיות ערוך לחקיפת המאחז או ראש הגשר המצרי הדרומי כשהתקפה שלי בעיקרה צריכה להעריך מציר יורה, מאזור הנבאדון כפי שקראנו לו (היתה לנו כאן דמה גבוהה), מכיוון דרום-מזרח לצפון-מערב. זו היתה ההוראה שקבלתי. הדבר נראה לי מאד חשוב, בכלל, לדעתי ה-8 לחודש היה היום הקריטי של המלחמה. ביום ההוא, היו בידינו בגזרה הזו מטסה וצפונה, מספיק כוחות לדעתי כדי להכות לחלוטין את המאחז המצרי הצפוני, לו היינו חוקפים בעצמה גדולה, ואחר כך לתקוף בגזרה הדרומית. אך הדבר הזה לא בוצע. בעצם כך, הייתי אומר, כמעט שום דבר לא בוצע. ראשית - כל, לא בוצע מאמץ על-אוגדתי, זאת אומרת מאמץ מעל לאוגדה" (עמ' 7218).

בהמשך מוסיף האלוף שרון:

"אנחנו התחלנו לרדת דרומה, אמנם ההוראה היתה להוריד את כל האוגדה, אחר כך כמעט שהיה לאו-דוקא לי, לי אני חושב עם הפקודה האוגדה וראש המטה של האוגדה שלי עם אלוף הפקוד, הפקוד הסכים, או הפקוד הורה, אני חושב שזה היה אחרי תאור מצב שלנו מה קורה, זה היה באשור של הפקוד, אבל אם הפקוד הורה את זה, כך שאני לא אשלול את זה הם וחלילה ממנו. אנחנו עמדנו בתוקף על כך, שלא נפנה את השטח עם כל האוגדה. ואנחנו הצבענו על כך שנגזרת חמדיה, בגזרה הדרומית של האוגדה, שבעיני היתה נקודת מפתח למערכה כולה, הצבענו על זה שהמצרים תוקפים במלוא העוצמה. וברור לגמרי שהמצרים באוחר יום מנסים לתפוס את אזור חמדיה-כישוף. וצריך להבין שאם המצרים היו תופסים את אזור חמדיה-כישוף, כל תמונת המערכה היתה משתנה. אלה היו תוואי מפתח.

אנחנו הצגנו את זה בפני הפקוד, הפקוד בעקבות זה, אישר, או הורה, להשאיר יחידה שם, ואנחנו השארנו שם את גדוד הסיוור האוגדתי, זה היה גדוד מצוייץ. השארנו אותו שם כשהוא מחזיק את כישוף וחמדיה ושאר האוגדה החחילה בתנועתה דרומה". (עמ' 7220-7221).

(על בעיה זו, ראה גם לעיל, עמ' 767 ו-770).

ד. פקודת האוגדה

מיד בגמר הפקודה של האלוף גונן לאלוף שרון, הוקלטה כחמ"ל פיקוד הדרום, שיחה ברשת של אוגדה 143. השיחה זו מסתבר שמיד לאחר תום השיחה - בסביבות השעה 1230 - החל האלוף שרון לזרז את כוחותיו לצאת מיד דרומה. תא"ל אבן, סגן מפקד האוגדה ניהל באותו זמן קרבות באזור המדיה והאלוף פוקד עליו להפסיק זאת ולצאת מיד התוצה.

האלוף שרון גם נכנס לשיחה בין הרמ"ט וקצין האג"ם שלו, ואוסר עליהם לפנות שוב לפיקוד לכרר בענין הירידה.

נאלה הדברים שנאמרו באותן שיחות:

50" ג' קי: 41 כאן 50.

ג' קי:

אריק: כאן 40 עבור 41 שיפסיק עם הענין הזה מיד, הוא צריך לצאת במהירות הגדולה ביותר ביותר דרומה ויפסיק עם הענין הזה מיד עבור.

50: כאן 50 עבור.

אריק: שיפסיק את השיחה הזאת כ-41 וחגיד לו בשמי לנתק את הקו שם... וינסה דרומה אחרינו... דרך שאנו נוטעים בה... עוד רגע

50: 41 כאן 50 עבור... עכביש ולקקן לגחם מגע. הבעיה למטה כמו שהסברתי.

41: כאן 41 אני שומע ממך פקודה לנתק ולנוע על הציר למטה ולהשאיר את המקום ריק; האם זה נכון? עבור.

אריק: כאן 40 שלילי. קודם יעבור את הצומת אחד... (לא ברור)

(בחמ"ל פיקוד הדרום):

הערה: יחזיקו מעמד

הערה: אחרי שאריק יעבור ואצל כרן יסתדר יקבל אתריח על כל הגזרה הדרומית במצמו... מעוזים.

שי: אתם יורדים על ציר מבדיל. אני רוצה שתדעו כמה דברים. ציר מבדיל הוא שטח שלנו כל הסנקים שנמצאים בדרך הם שלנו אתר כך אתם מביעים כשני הצירים האלה חטיבה בכל ציר.

כאן 112 לנוע דרומה בציר מבדיל... יש שם נקי חזק. [?]

(אלחוט)

- 103 - אלוף הפיקוד
- 40 - מפקד האוגדה
- 41 - סגן מפקד האוגדה אל"ם יעקב אבן (ג' קי)
- 42 - קצין אג"ם אוגדתי, סא"ל אהרן סל
- 50 - רמ"ט האוגדה אל"ם גדעון אלשור

40	:	42 כאן 40 עבור
42	:	כאן 42 רוח עבור
אריק	:	<u>צריך להחיש את הכוח מה שיותר מהר כולל את החלק שלך.</u>
42	:	כאן 42...
42	:	40 כאן 42 עבור. חאם אחם כבר יוצאים לכיוון ציילון
41	:	<u>עכשיו אני אמצא. לכיוון ציילון כמה אני צריך להשאיר בקטע הזה מינסום עבור.</u>
42	:	<u>לפי פקודת 40 אתה צריך לצאת כולך למקום ולנוע לעבר ציילון ומצילון דרומה בציר מבדיל. יש לכולם תידלוק באיזור מבדיל 79 עבור.</u>
41	:	<u>אני צריך את כל... יקח 5.</u>
42	:	לפי מה שדברתי עם 40 הידבי. אני אכדוק עוד מעט עם 103 סוף.
אריק	:	42 כאן 40.
42	:	כאן 42 רוח עבור.
אריק	:	<u>אין לך מה לבדוק עם 103 אני כבר בדקתי" (מוצג 343'א' עם 818, 819).</u>

מהקלטה זו מסתבר שתא"ל אבן, סגן מפקד האוגדה, נשאר עם חלק מכווח האוגדה (בנראה חטיבה 600) באזור חמדיה. האלוף שרון מאיץ בו להפסיק את פעילותו באותו אזור ולצאת מיד דרומה. בהמשך ההקלטה נשמעים קטעים מהוראות האום של קצין האג"ם הפיקודי ביחס לצירי הירידה.

בחלק האחרון של השיחה מברר סגן מפקד האוגדה אצל קצין האג"ם האוגדתי איזה כוח עליו להשאיר. לקצין האג"ם האוגדתי ידועה פקודת מפקד האוגדה, אולם הוא עונה לסגן מפקד האוגדה, שהוא יכדוק זאת שוב עם אלוף הפיקוד. כאן מתערב שרון "אין לך מה לבדוק... אני כבר בדקתי".

מניחות הקלטה זו מסתבר שמפקד האוגדה, קצין האג"ם
האוגדתי, סגן מפקד האוגדה והרמ"ט נמצאים במקומות שונים.
בשלב זה ממשיכה האוגדה לנוע כשמגמתה, העיר סואץ,
ורס"ן לויין רושם ביומנו:

"1330 האוגדה יורדת עד צפון מפרץ סואץ"
(סוג 358 א).

יש לציין שמשימה זו, להגיע לסואץ, כנראה לא הורדה
לתסיבה כפי שמחברר מעדויות המחטי"ם והמבדי"ם. כולם מציינים
כי המשימה הייתה להגיע לג'ידי או למיתלה, בגלל הקסטרופה
שאירעה שם, אך איש אינו זוכר משימה להגיע לסואץ (וראה לעיל
עמ' 766 וכן ר' להלן עמ' 779 ואילך).

על הפקודה שקיבל לנוע למיתלה ועל ביצועה העיד בפני

הוועדה המח"ס אל"מ הייס ארז:

ת. באותו זמן קיבלתי הוראה ממפקד האוגדה לנוע במהירות לכיוון המיתלה, הרושם שהיה לי אז, אני לא יודע על מה הוא התבסס, שיש שם קסטרופה במיתלה, ואני הבנתי מהרשתות שדיביזיה 4, המצרית, כנראה פרצה שם ורצה לכונן המיתלה.

הסתבר לי בחקירות לאחר מכן, שזה לא בדיוק מה שקרה בשם. הרושם שאז קיבלתי שקסטרופה ולרוץ מיד למיתלה, ואז נחתי פקודה לכל הגדודים במהירות לרוץ חזרה.

ש. ממי קיבלת פקודה זו?

ת. ממפקד האוגדה. רצנו חזרה על סכונטני עלינו על ציר כרטיסן ובמהירות ירדנו דרומה כאשר בדרך, כאשר הייתי כבר קרוב לציר כרטיסן פנה אלי גבי, בקשר, ואמר לי שיש לו צרות והוא מבקש גדוד לסיוע. דברתי עם מפקד האוגדה ואז מפקד האוגדה אמר לי שאמנם קבלנו משימה לרוץ מהר דרומה, וחוף מזה ממש על הברגה יש גדוד שלם יותר של אוג' 162. שם היה גדוד שוטי"ם, סא"ל שמשי, נמצא ממש שמה באותו מקום שאנו היינו בו קודם ואיך כבר פשוט מזה שהאוגדה שצריכה, 162, חשלה את הכח שלה. היו בקשות גם של גבי למפקד הגדוד עצמו, הוא פנה אלי, על כל פנים הפקודה הייתה לנוע במהירות דרומה.

ש. דרומה אתה מתכוון למיתלה?

ת. למיתלה. רצנו מהר, אני כבר הגעתי ממש למיתלה עם הגדוד הראשון ואז קיבלתי פקודה...

ש. באיזה שעה בערך?

ת. אני חושב שזה היה בסביבות 1, 2. 2 אני חושב. (עמ' 6827-6828).

מעדות המח"ס והמגד"ס של חטיבה 421 מסתבר שהפקודה שקיבלו

היתה להגיע למיתלה, וזה לעומת הפקודה שקיבלה האוגדה לרדת עד

לג' ידני.

אין לנו הסגר לשינוי זה, שכן מהקשר שבין הפקודה לפרשת
 הבקשה של מח"ט 460, ברור לנו שהפקודה ניתנה לפני השעה 1100.
 בשעה זו טרם ניתן האישור להורדת האוגדה לסואץ. לעומת דברי
 אל"מ ארז, ביחס למקום הימצאו בשעת קבלת הפניה ממח"ט 460,
 אומרים מג"ד 599 ורס"ן מיקי שחר, שהפרשה התרחשה בצומת
 חזיוית - ספונטני. (על כל פרטי העניין ראה לעיל
 עמ' 590 - 606).

1) גדר 599

הפקודה לרדת דרומה שניתנה למג"ד 599 היתה באותו שלב
 שבו נקרא לסייע לחטיבה 460. (על פרשה זו ראה לעיל, עמ' 590-
 606). על הפקודה שקיבל רביצועה מספר המג"ד, סא"ל עמי מורג:

"ובערך בסביבות השעה 10 קיבלתי פקודה לרוץ
 למיתלה. התחלתי בחנועה לכיוון המיתלה, אין שהתחלתי
 כחנועה להסתכל על ספונטני לכיוון מזרח. קרא לי ואמר *
 לי שאני אבוא להציל אותו.

ש. הוא השתמש במילה "להציל"?

ת. להציל ברודאות. "

(עדותו בפני אל"מ חסדאי עמ' 11)

כאן מתאר סא"ל מורג את פרשת הפניות של מח"ט 460

וממשיך כחזור ירידתו דרומה:

"האזנתי לרשת גודזית. התחלתי לרוץ. בצומת ספונטני -
 כרטיסן פגשתי את מ"פ המפקדה שלי עם מזון, הוא זרק לנו
 מזון וסיביריות תוך כדי נסיעה, אמרו לו שאני לא תדלקתי
 כל הזמן, שיתדלקו אותי במבדיל 79. האמת שלא האמנתי
 כבר, כשראיתי איזה כלגן הולך לא האמנתי שב-79 תהיה
 מיכלית. להפתעתי היחה מיכלית. היחה מיכלית של
 13.000 ליטר. באו משני הצדדים ותדלקנו שניים שניים.
 במצב אידיאלי תדלקנו. הגיע אריק אישית ואמר עמי, מה
 קורה? אני אמרתי לו שאני מתדלק ואני רץ למטה. הוא
 אמר לי חשמע אתה מוכרח לרוץ מהר, הולכת שואה שם.

- ש. איפה, למטה ?
- ת. במיתלה.
- ש. הוא אמר לך לרוץ?
- ת. במיתלה!
- ש. כי הולכת שם שואה?
- ת. כן. אמרתי לו רק לפני שאתה ממהר, אני אמרתי לו שאני ארוץ מהר, רק לפני שאתה ממהר אני רק רוצה שתדע מהמקרה שהיה לי עם גבי, על המצפון שלי יושבת עכשיו ההוראה שלך לא ללכת לעזור להבריס שלי. זה אני אמרתי.
- ש. מה הוא ענה לך?
- ת. הוא אמר לי, עמי, את כל מה שעל המצפון שלך העכיר אלי. במיתלה צריך אותך. שואה שם, רוץ מיד למיתלה. זה מה שאמר לי. אני נותן לך פקודה ותוריד מעצמך את כל הנטל, טוב, המשכתי לרוץ, המפי"ם כמובן ברשת חוקפניים: למה לא עזרנו לגבי? החתלנו לרוץ, הגעתי למיתלה, אני חושב שהיה כבר 12.
- ש. באיזה שעה זה היה כשפגשת את אריק וסיפרת לו?
- ת. בסביבות 11, סיפרתי לו בדיוק מה שהיה עם גבי ורצתי למיתלה. הייתי גרוד ראשון שהגיע למיתלה.
- (שם, עמ' 14).

בהמשך מוסיף סא"ל עמי מורג:

- ת. פעם ראשונה שראיתי את אריק ושוחחתי אתו זה היה במבדיל 79 ששם חידלקתי.
- ש. ברור.
- ת. רצתי למיתלה, הגעתי למיתלה, מכיוון שאמר לי שזה שואה אז לא חיכיתי ואמרתי שכל מי שמתולק, זה ציר פשוט, להמשיך לרוץ על הציר אלי, אני רצתי עם 4 טנקים קדימה. לאט לאט הצטרפו אלי באמת טנקים. הגעתי לצומת הג'ידי. פגשתי שם חבר שלי. עצרתי לרגע אמרתי לו, רני מה הולך, ידעתי שהוא סמו"ר של 46, מה קורה במיתלה. הוא אמר לי: אני לא יודע, רצתי למיתלה, הגעתי לצומת המיתלה, תפסתי ישר עמדות. שקט. איך אש. שקט לגמרי, היחה שם סוללה של 175 שירתה ככה לאט לאט ושקט מוחלט" (שם, עמ' 15).

על האווירה בגוד בבעת קבלת הפקודה ניתן ללמוד מעדותו

של רס"ן מיקי שאר, אחד המפי"ם:

"ח,

אז אמרו לנו לנתק מגע ולנסוע לכיוון המיתלה, אני זוכר שהקשרתי למג"ד ואמרתי לו: מה יש במיתלה? שאנחנו עוזבים את החברה שם, כאמת המצב נראה שם מאד קשה. אז עמי הודיע לי משהו ברוח הדברים שמצבם עוד טוב, אז הוא אמר: 40 אמר שמצב של אלה עוד טוב, צריך לרוץ למיתלה. עד כדי כך כביכול, ואז אני זוכר שאמרתי לצוות, אם זה טוב, אוי ואבוי מה שקורה למטה. יצאנו בנסיעה על ציר ספונסני מורתה. נסענו במהירות. אני הובלתי עוד פעם, עם עמי נסע סנק ראשון ואני אחריו עם הפלוגה ונסענו לצומת המיתלה.

אני הגעתי פלוגה ראשונה למיתלה. בנסיעה מהכרזה לצומת המיתלה אני הגעתי ראשון. עמי סנק ראשון ואני אחריו. הגעתי לצומת. אני מכיר את השטח. שרתתי שם שנה ומשהו. ושם היה שקט, שקט מוחלט. אנחנו נסענו מהר מאד ובכל הרשתות הודענו לכל החיילים לא לעצור. לנסוע בכל המהירות, כי הבנו כביכול שבמיתלה פשוט יש פריצה. הגענו לצומת המיתלה. היה שקט ושלווה שם, היתה שם סוללה של 175 על יד הצומת פרוסה, יורה מדי פעם ועל הצומת עצמה. אני עמדתי בצומת, היה עוד מספר אוטובוסים, עוד סוללה על מובילים, אבל הן מזה שקט לגמרי ושום דבר לא נראה בשטח" (עדוהו בפני אל"ם הסדאי עמ' 11).

(2) גוד 264

על הפקודה לרדת דרומה מספר מג"ד 264 סא"ל גיורא לב:

"בצהריים בשעה 13.00 או משהו כזה קיבלנו פקודה לעלות על כביש הרוחב ולנוע כריצה מסורפת אל כביש המיתלה.

ש. אתה אומר בשעה 13.00?

ת. כן. ושום אצלי בסביבות הצהריים. יכול להיות שעה קודם יכול להיות שעה אח"כ.

ש. תראה, זו נקודה מאד משמעותית. מפני שהפקודה שאתם קיבלתם לפי החאודים האחרים היא בסביבות שעה 10.00, 11.00 ?

ת. אני אומר שאם היינו באיזור ציר חניניה שלוש ארבע שעות, אם נכנסו לשם בשבע אז יכול להיות 12.00-11.00 משהו כזה... יכול להיות שהפקודה ניתנה למחטי"ם ב-10.00.

ש. כשניתנה לך הפקודה זה היה בערך באותו הזמן שהיא ניתנה לעמי מורג?

ת. אני מעריך שכן. כן, יצאנו יחד, עמי יצא קצת לפני, סדר היציאה היה עמי, אני ושמעון. אני יצאתי שני. עמי יצא לפני, והמח"ט השאיר את שני הגדודים הקיצוניים, לא נחתיב על שעה. צהריים.

.....

ש. מה כתוב אצלך - באיזו שעה הפקודה?

ת. 12-11, אני הערכתי 12.00.

ש. כשאחזק יוצא מזנגביל, איזה פקודה אתה מקבל?

ת. אני מקבל פקודה לעלות על ספונטני לרוץ דרומה על כביש הרוחב, להיעצר במבדיל 79 לתדלוק. לעצור לתדלוק, לרוץ עד צומת המיחלה. נתנו לי חחילה בקשר את השם על המפה, לא מצאתי שם כזה, זה היה שם קוד. תארתי לעצמי שאם אני רץ, אני רץ בטביגות המפה שלי, ולא המפה של מישהו אחר, חיפשתי... לא מצאתי שם כזה, המח"ט אמר לי בעברית מיחלה, הכנתי מיחלה. "עדותו כפני אל"ם חסדאי", עמ' 10-11).

(3) גרוד 257

לפי תאורו של מג"ד 257, סא"ל שמעון בן-שושן, לפני הפקודה

שניתנה לו לרדת דרומה קיבל פקודה לצאת לתדלוק. על הפקודה

והביצוע מעיר המג"ד:

ש. ב-10.30 אתה מקבל פקודה לנוע לציר ספונטני ?

ת. לנוע חזרה 180 מעלות. חסיבה אחת תחליף אותי במקום. אני יוצא החוצה לתדלק ואינני זוכר אם הפקודה השניה - זו הייתה פקודה מקוטעה. זה חלק א', חלק ב' היה לרוץ על ציר מבדיל, כנראה יש איזו התקפה מאסיבית מכיוון הג'ידי, מהמיחלה, משהו קורה שמה וצריך ללכת כמה שיותר מהר לעזור.

.....

... יצאתי מהברגה פגשתי מיכליות חדלוק. שו"טים עברו אותי, פגשתי אפילו פלוגת תרמ"ש של חט' 500 של מ"פ שעבד אחי בתח"ש והיה לו מינוי חרום בחט' 500 והוא נהרג אח"כ בסואץ. שמו שאול רחומה. אז פגשתי אותו ופה היו מיכליות. זה לא מיכליות נורמליות זה ליילנד עם 3 מיכלים למעלה שהיו צריכים לתדלק את הטנקים בגרוויטציה, זה היה איטי ביותר, לא יכול להיות גרוע מזה.

וגם לא כמות מיכליות מספיקות בשביל לחלק מספר סנקים במקביל. במרתי לחלק. חתולוק נמשך הרכה יחסית כיון שאני רגיל 3/4 עד שעה, אנשים היו מאד עייפים. פה מילאנו מים, ואני חרזר, לא זוכר אם קיבלתי את הפקודה צמודה לחלק הראשון או כשהייתי כבר בזמן התירלוק. קיבלתי את הפקודה, ארונתי אח הכוח, נסעתי חזרה לכיוון מפגש בטפוזטני עד ברטיסני שם פגשתי סמיטריילר ענק שהיה בו ג'ויקנים עם מים ומנוח קרב ולחם אם אינני טועה, ואסרתי לכל סנק שיעצור שניה ויקח מים ואוכל. עמדנו בשורה צפופה מאד, זרקו לנו את מנות הקרב ומילאנו כמה שנכנס, לא לפי תקן, איר שזה בא ולנסוע, כי שמה בכיוון המיתלה, כנראה קורה איזה שהוא 'ברוך'. בינתיים עמי נסע לפני בציר הזה, גיזרא מסתבר שהיא כבר הגיע וקיבל את הפקודה והוא כבר בתנועה על הציר הזה בכיוון ציר מבדיל ואני כבר שומע את המ"פ שלי (מ"פ מ') והסמג"ד וכבר כל הגדוד ישנו. הוריתי למ"פ הזה שיחכה לי בצילון כי אני עוד מעט עובר אותו, ואז אני פותח כדהירה אני חושב אולי זה היה 12.30 אולי 1300, 1310 - נעדר בשעות האלו אני פותח כדהירה לכיוון ציר מבדיל" (עדותו בפני אל"מ חסדאי, עמ' 18-19).

ו. חטיבה 14

מת"ט 14 העיד בפני הוועדה:

"יותר מאוחר (זוה עדיין בשעות הבוקר) קיבלנו פקודה לנוע עם החטיבה במהירות במסגרת כל האוגדה לעבר הגדה הדרומית ולהגיע עד כביש הג'ידי, עד האזור הזה רצנו כמו מטורפים עם הסנקים, נסענו לשם, הגענו לשם ואמרנו לי לחזור בחזרה" (עדות אל"מ אמנון דשן, עמ' 2711-2712).

קצין האג"ם החטיבתי רס"ן אהוד סוקול מעיד על הפקודה.

לדבריו לא הודיעו לחטיבה על פריצה מצריח אלא היחה זו הערכה

בחטיבה לאור ידיעות קודמות. זוה תאורו:

"אנחנו בשלב הזה קיבלנו פקודה, שלנו, היחה פקודה וכל הפירושים סביבה לא היו ברורים, הפקודה היחה לצאת מיד עם כל החטיבה אחורנית ולרדת על ציר מבדיל, שהוא כביש הרחב, לצומת הג'ידי.

ש. מאיזה סיבה?

ת. זהו. הפקודה הייתה לנוע. לא ניהן לנו רקע,
 לא נאמר לנו מה קורה, ההערכה שלנו בחפ"ק
 היחה, שקרה משהו בציר הג'ידי עם דיביזיה 4,
 שידענו קודם שהיא עומדת לצלוח. וההערכה שלנו
 היחה שמגיעים ל... שהדיביזיה 4 פרצה באיזור
 הג'ידי.

זה היה בטכניקת השעה 10. קיפלנו את שני הגדודים,
 אח 79 בהתחלה... ואת 184, ורצנו אתם לצומת טסה
 ולכיוון צומת הג'ידי. בדרך לשטה קבענו מילוי
 מחדש, מילאו דלק וחחמשה ורצנו עם החטיבה לכיוון
 צומת הג'ידי. הגענו עם החפ"ק לצומת הג'ידי (עדותו
 בפני אל"ם חסדאי, עם' 15-16).

(1) גדוד 184

בצהריים קיבל הגדוד פקודה לשינוי משימה, לנוע למיתלה,
 כי הגיעו לשם טנקים של האויב. הסמג"ד, רס"ן בני טרן, מתאר
 את החגובה לפקודה ואת ביצועה:

ת. שינוי משימה. למיתלה כבר הגיעו טנקים.
 טנקים של האויב כבר הגיעו למיתלה. לנו לא
 היה ברור איך טנקים של האויב כבר הגיעו למיתלה
 כשמה מנסים לצלוח. וחשבנו שנעשה ניצול הצלחה
 ונצלת, מה אתם לוקחים אוחנו? ולא היו
 כוחות שלוקחים במקומנו. ז"א לא התחלקנו לכוחות
 אחרים.

הגענו לצומת טסה, ראינו מסטה כוחות עצומים, טנקים,
 על כל ציר כו"סיסן טנקים יורדים דרומה, ורומה, דרומה.
 מהגזרה הצפונית, זה נראה כאילו שהם מגיעים מצפון
 לצומת טסה (עדותו בפני אל"ם חסדאי, עם' 6).

(2) גדוד 196

מעדותו של טא"ל מצנע, מג"ד 196, יוצא כי כוחות של חטיבה
 500 הגיעו לאיזור חמוטל בשעה שתשיבה 14 פינתה את נוזל, אך לא
 בוצעו שום תיאום או העברה אינפורמציה בין הכוחות.

להלן תיאורו של טא"ל מצנע על שלב זה:

"... מתחזקת אש רצינית מאד על איזור נוזל, ואני
 מקבל פקודה לעזוב את השטה ולנסוע לאחור.

.....

ש. פקודה מאמנון?

ת. כן.

ש. לאן לעזוב? לאן לנסוע?

ת. לנסוע על הכביש, אנחנו עכשיו עוזבים את הניזרה על ציר סליסמן, לעזוב את הניזרה, ההתארגנות באיזור... בדרך אלינו כל אחד יתארגן באיזה שהוא מקום על הציר ואנחנו אמורים לקבל פקודות חדשות לגבי למנדיל דרומה.

ש. זה יכול להיות בשעה 1000?

ת. כן. 10-9. ב-8 בערך, ראיתי אותו 10-9, אתה יודע מה? אפילו 11-10:30.

ש. מיצנע, מה שם הרשת שלך בקשר?

ת. לא זוכר.

ש. כל הזמן, נגיע לנקודה הזאת. זאת אומרת בסביבות 8-9 בבוקר מתקבלת פקודה?

ת. ואני אומר לאמנון תשמע עוד לא הגיע שום כוח להחליף אותי. אומר לי, פקודה נוסעים עכשיו, צריך במהירות לנסוע ולהתארגן ולעזור בגזרה הדרומית.

.....

ש. והוא אומר לך, אם יש איזה דחיפות בפקודה שלו?

ת. ודאי, אני אומר לו, למה לי לעזוב עכשיו, לוחצים לא רק שלוחצים אין גם מי שיחליף אותי.

ש. כן?

ת. נוע, ואני עוזב את נוזל.

.....

ש. האם כשאתה יוצא לאיזה שהוא מקום בגזרה שלך, מגיעים סנקים שלנו?

ת. לא.

ש. גם לא לגזרת הסמב"ד?

ת. לגזרת הסמב"ד הם לא הגיעו. הם עומדים מאחורה.

ש. על הברגה אני מבין. אבל לזנגביל עצמו לא מביע שום דבר.

ת. שום דבר. לי לא ברור בשלב הזה, אתה מבין, כי עזיבת נוזל, זה עזיבת נקודת המפתח בגזרה. בכל אופן אני נע לאחור על הכביש, מרכז את כולם ואפילו קשה לי לצאת מהאיזור כי האש מתחילה להיות חזקה מאד בגזרה. בדיעבד, אני מבין שזה בטח לקראת ההתקפה שלהם על נוזל.

.....

כן, פה אני נוסע ובאיזור צירונה אני נעצר. פוגש את הדרגים שלי, מתארנן, מחמם, מתדלק, אוסף את האנשים שלי לשיחה. יש כמה אנשים חדשים עם טנקים שמצאנו, ומצוות מחדש, מצוות אח המחלקה כצורה קצת אחרת וכל הזמן לוחצים עלי בקשר לבוא מהר כי בדרום יש לחץ וצריכים לנסוע... על מבדיל דרומה.

ש. עדיין לא ראיתם את המח"ס?

ת. לא. המח"ס דיווח לי שהוא נוסע גם כן ל... דרום.

ש. מצנע, כשאחה בצירונה יש איזה שהם כוחות שעובדים בכיוון ההוא?

ת. כן. זה פה שאני רוצה לציין. האמת היא שברגע שאני יורד מנוזל ונמצא על טליוסמן באיזור 26-29, כבר אז אני רואה את חטיבה 500 מולי. צנזוריונים על הכביש נוסעים מולי.

ש. לאן הם נוסעים?

ת. על הכביש מולי. שיירה של טנקים.

ש. אתה לא מדבר אתם. לא מוסר להם כלום, לא מספר להם מה קרה לך. בכלל - זה מפגש מקרי.

ת. מפגש מקרי בלבד. אני גם מרגיש, אתה יודע, כמו מסיפורי המלחמה שכוחות טריים כאלה נוסעים ולא יודעים לאן הם נופלים בכלל.

ש. אתה לא מוצא איזה שהוא צורך, לא לפי פקודות, באים כוחות חדשים, נביד שיש חוסר חאום ברמות הגבוהות, לעמוד רגע על יד המג"ד הראשון ולהגיד לו: חשמע, פה המצב בזה וכזה?

ת. בדיעבד אתה צודק. אתה צודק. למצוא צורך צריך למצוא. באוחו שלב ישנם שני דברים. א. אני לא רואה אף מפקד בכיר שמה. אני לא מחפש אבל אני גם לא רואה. אם להיות כנה. ונקודה שניה: אתה שקוע בכעיות שלך. אתה צודק. זה דבר שצריך לחשוב עליו, אבל אתה שקוע בכעיות שלך, אומרים לך, מהר, מהר, אתה נוסע לחמם.

.....

כן, פוגש את אמנון. אני נזכר. אני פוגש אותו באיזור של - להערכתך - חזיזית 23. הוא עומד בצד הדרך עם החפ"ק, והוא מצטרף אלי לשיירה שנסעתי.

ש. אני מבין. זאת אומרת שאתה נפגש עם כוחות של חטיבה 500 ובעצם אמנון נמצא בסביבתך.

ת. כן. אני גם מניח, אני חושב שהוא גם עירכך אותי שהוא כל הלילה באיזה מקום אחר. אני רק לא ראיח אותו... נוסע על הכביש... דרומה ומגיע, אני חושב למבדיל 73 בערך (עדווח בפני אל"מ חסדאי, עמ' 25-29).

הסמב"ד רס"ן נתן בן-ארי מתאר את הפקודה לנוע דרומה:

ת. עכשיו לשלב האחרון, למקום הזה היה אם אני לא טועה שעות צהריים, או קצת לפני צהריים, לא זוכר בדיוק את השעה, כאשר נישנה ההוראה לעזוב את המקום ולנוע מיד מזרחה, להתרכז לאיזור צומת ססה בהתחלה נאמר, ומשם לנוע לג' ידי. מצנע גם העביר את זה ברשת הפיקוד. כל העסק נעשה בבהילות של כאילו הנה יש פה איזה משהו שמלי יודע מה קרה במקום אחר וצריכים אותנו מיד שם. משהו מעין זה.

אני עזבתי אחרון בגדוד שבאיזור של ק"מ מצפון לנרזל. הפגזה חספנו שם, שזה בכל המלחמה לא עברתי דבר כזה. ליזו אותנו שם יופי.

ש. ביציאה של ...?

ת. ביציאה, מעודי לא הייתי בדבר כזה. כולל ההחשבה, כולל כל הסיפורים. יצאנו משם, אף טנק לא נפגע בהפגזה הזאת. אני רק זוכר, זה היה סגורתי מרף שם בתנועה חזרה, אחרי שמצאחי את הצפון אתר כן. טוב, ועלינו על ציר סליסמן. מצנע אמר לי שהוא רץ קדימה, שאני אארגן את הכוח. התרכזנו באיזור אנטנה של האו"ם ...

ש. אחת ראית כשיצאתם, כוחות של ...

ת. אני לא ראיתי אף כוח מולנו בא להחליף אותנו. מאוחר יותר, בשיתה עם מצנע, הוא אמר שהיא ראה חבר'ה של חטיבה 500. אני לא ראיתי אף אחד. אז יכול להיות שאני לא זוכר, ויכול להיות אני גם עשיתי חלק מהדרך בששה, עשיתי, יכול להיות שאני פיקשתי ואני לא יודע. אני בשלב הזה לא ראיתי אף אחד מחליף אותנו.

הגענו עד איזור האנטנה, שם מראש הכנו גם חידוק, חימוש, ארגנו את הכוח. מצנע נמצא באיזור ססה, קדימה, ואני זוכר הוא התקשר אלי - פי שמוכן לשלוח קדימה. שוב אותה פעילות, או-טוטו העולם מההפך, שלחתי, אני זוכר, פלוגה אחת שכבר היתה מוכנה, ואחריה שאריה הגדוד, על הציר, או יותר לאורך הציר ככל שהתקרבו לאיזור ססה, כאלאנג' היה ... רציני על הצירים. דרגים כבר התחילו להגיע, מכל המשתמע מכך, יעלינו על ציר מבדיל, זה ציר רוחב. נסענו על ציר מבדיל בדהרה צבאית, כאשר אנחנו מזרחה מהכביש, וגדוד הסיור 187 נדמה לי היה שם ממערב לכביש" (עדותו בפני אל"מ חסדאי, עמ' 13-14).

ז. חטיבה 600

על פרשת הפקודה לרדת דרומה, מעיד מח"ס 600, אל"ם טוביה רביב. מעדותו מסתבר כי חטיבתו ירדה אחרונה מעפדוחיה, וזו גם הסיבה שלא הרחיקה לכת דרומה. גם הוא מתאר שהוסבר לו שעליו לרדת דרומה "מכיוון שבגזרה הדרומית קטסטרופה". וזו עדותו:

- ש. באיזה שעה... אתה מקבל פקודה לרדת?
- ח. לא יכול להגיד לך שעה מדוייקת. אני מעריך אהה"צ 12.30 - מקבל פקודה לרדת מחמדיה וכישוף. לניע חזרה על ציר עכביש, לעלות על מבדיל, לרדת לגזרה הדרומית במהירות. (אומרים לי שעל ציר מבדיל אני אמלא דלק) מכיוון שבגזרה הדרומית קטסטרופה. האויב פרץ מזרחה.
- ש. מי אומר את זה?
- ת. אינני יודע, או מפקד האוגדה או סגן מפקד האוגדה, או רמ"ט האוגדה שישב בססה. לא זוכר, נדמה לי שאחד אחרי השני שלושתם אומרים לי את זה.
- ש. אנחנו יודעים שהפקודה לאוגדה 143 ניתנה הרבה יותר מוקדם והיו כוחות שירדו כבר ב-10.30. אתה יודע את זה?
- ח. בהחלט. אמת. הסכירו לי באותו רגע שאח החטיבות הצפוניות (גם חיים ארז וגם אמנון) הוציאו לפני, מכיוון שאני הייתי הדרומי ביותר ורצו שאח צופת עכביש מבדיל יעברו לפני, כדי שאפגע פריצה... ואמרו לי שאני נע אחרון וסוגר.
- ש. ז"א שאח מין עקב אוגדתי?
- ח. נכון.
- ש. דבר זה גם הוסבר לך?
- ח. כך זה גם הוסבר לי במצב זה.
- ש. ע"י מי זה הוסבר לך? אסביר לך למה אני שואל. יש חילוקי דעות. שלוש גירסאות למה נשארת אחרון בחמדיה. ויש שלושה שלוקחים לעצמם את האחריות לזה שהם החליטו לעכב אותך. אחד זה מפקד האוגדה, אחד ראש המטה ואחד זה קצין האג"ם הפיקודי. כל אחד מהם אומר שהוא החליט שאתה חייב להשאר בחמדיה.

ת. אתה יודע מה אני דילברתי באותם השלבים, עם מפקד האוגדה שלי, גם עם סגן מפקד האוגדה, גם עם ראש המטה, עם קצין אג"מ פיקודי אף פעם לא התלפתי מילה אחת.

ש. הבנתי, היא רק אומר שהוא נחן את ההיראה, היא לא אומר שאישיה לך.

ת. לא יודע, יכול להיות, יכול להיות שהוא נחן את ההיראה.

ש. ככל אופן אחת נשאר, כי אתה יודע שאתה מחפה על הנסיגה.

ת. נכון, אמרו לי שעוד עובדים סנקים, ועל להמתיך בי אני סוגר אחרון, כך זה מבוצע וכתוצאה מזה, אני לא זוכר מתי, אבל אני מעריך שאני מגיע למבדיל בסביבות 1.30, וכשעה זו עדיין עובדים אותי סנקים של תיים ארז או של אמנון, לא הספיקו לעבוד כולם.

ש. אמרו לך שמישהו מחליף אותך?

ת. כן, בסוף אמרו לי שגדוד הסיור ישאר במקום, והוא מחליף אותי והוא יקבל את האחריות על השטח.

ש. והוא החליף אותך באמת?

ת. כן, הוא החליף אותי, הוא היה שם מצדדים, בשלב מסוים אני זוכר, אפילו קיבלתי אותי (את גדיד הסיור) ח"פ לתקופת קצרה.

ש. והיא חפס גם את המדינה?

ת. הוא התפרס על כל הרוחב...

ש. אני מגיע למבדיל ומתחיל ללכת דרומה כשגדוד אתר (407) שהוצאת אותי... בכך יחד דרומה, דלק לא היה כאן, אבל מצב לא היה קריטי בדלק כך שזה לא הדאיג אותי" (עדותו בפני אל"מ חסדאי, עמ' 6-7).

(L) גרור 409

על הירידה דרומה מעיד הסג"ד סא"ל עוזי כן-צחק:

ת. בסביבות השעה 1 קיבלנו פקודה לעזוב מידית את המדינה ולרוץ דרומה.

ש. למה?

ת. לא אמרו למד, לרוץ דרומה ככל האפשר, זה נאמר לכל החטיבה, מהר ככל האפשר, כי יש איזו קטסטרופה, היום את ההבדלים הנקיים בין מה שאמרו לבין מה שהבנתי לא יכול בכלל להפריד.

אמרו לי לרדת דרומה על ציר מבדיל לקבל פקודה... ולקבל פקודות, רצנו, רצנו, עצרנו אותנו פחית או יחד באיזור 76 בין מבדיל 79 לכיון 76, החללנו לתדלק... קיבלנו פקודה מיריח מהמח"ש בקשר לחזור לחמדיה וחזרנו לחמדיה" (עדותו בפני אל"מ חסדאי, עמ' 7).

ח. גרס"ר 187

כאשר קיבלה האוגדה פקודה לרוח דרומה, נשאר גרס"ר 187 בגזרת חמדיה-כישוף. על הקרבות שניהל הגדוד באותו זמן לא יכולנו לשמוע עדויות ברורות כי המג"ד והסמג"ר של הגדוד נפלו בקרב.

אחד מקציני הגדוד תאר לנו את הקרב, שבו נפל המג"ד:

- "ח. אני זוכר שהפלוגה שלי נשארה באיזור כישוף.
- ש. אתם קיבלתם אח האינופורמציה הזאת שהאוגדה יורדת דרומה?
- ח. אלי לא הגיעה.
- ש. ולא ידעו את זה?
- ח. אני אישית לא ידעתי.
- ש. במשך הזמן הזה מיציאת האוגדה עד חזרתה, האם יש עליכם איזה שהיא התקפה מצרית?
- ח. נתקלנו בכוח ברזל מאד של מצרים על נגמשי"ס וסנקיס.
- ש. נתקלתם. ז"א שאחם הייתם בתנועה?
- ח. בלי להתחייב, זה מצטייר לי כל הזמן, שזה היה באיזור מכשיר.
- ש. איני מבין איך הגעת למכשיר. אתה אומר שהייתם באיזור כישוף. קיבלתם פקודה להגיע למכשיר?
- ח. אף פקודה לא הייתה לנו. המ"פ נסע. נסעו אחריו.
- ש. בלי לדעת?
- ח. מאיפה אני יודע, ככה זה היה.
- ש. המ"פ אבל ידע לאן נוסעים.
- ח. זה אתה צריך לשאול אותו. אני לא יודע.
-
- ש. באיזה שעה זה שאחם נתקלים במצרים?

ת. לא זוכר. אין לי שום הערכה על שעות כימים
אלה.

ש. ואז מה התוצאה.

ת. התוצאה שהמג"ד גהרג, אנחנו התקפלנו, ומה שאני
זוכר זה שאני שאלתי את המ"פ שלי, למה כבר מתקפלים,
כי לדעתי זה לא היה מוצדק, ואז הוא אמר לי שיש כח אחד
מגיע. ויעשה את העבודה במקומנו, ואז באמת הגיעו
סנקים אחרים...
(עדות סרן יאיר ליטויץ בפני אל"ם חסדאי עמ' 5-6)

ט. אגד ארטילרי 214

על שיטת הורדה כוחות האוגדה דרומה ניתן ללמוד מעדותו של

מפקד האגד הארטילרי תא"ל עקנין (עמ' 8298-8301):

"ש..... באחד ביקר ב-8 בחודש בשלב מסוים האוגדה של אריק
קיבלה הוראה לנוע דרומה - אתה זוכר את זה?

ת. כן.

ש. מה קרה עם האגד שלכם באותו זמן?

ת. אני מיד אגיד, אנחנו היינו אז בתפ"ק בהכרזה. ממה
שאני יודע, ממה שאמר לי, ממה שהצלחתי לקבל מכל
האנדרלמוסיה שהיחה, שאנחנו צריכים לרדת מיד לאזור
הג'ידי.

ש. באיזה שעה זה היה אתה זוכר?

ת. נדמה לי שזה היה בסביבות 10.

ש. שאתם צריכים לרדת מיד?

ת. מיד לאזור הג'ידי.

ש. מדוע הג'ידי?

ת. אני שאלתי מה קורה שם. עד כמה שאני קיבלתי
אינפורמציה, ואני לא קיבלתי אינפורמציה סדירה,
כי שם היחה אנדרלמוסיה עזקית, אמרו לי שהמצרים
קפצו שם וכנראה שהם עומדים לפרוץ, ואנחנו צריכים
לרדת להתקפת נגד. אז ההוראה שלי לאגד היחה וזה
היה לסגן שלי שהוא האחראי על היחידות, להוריד
את היחידות שהיו כבר בכיוון דרום.

- ש. איזה יחידות היו?
- ח. אני הורדתי את גדוד 403 של הגזרה לא קיבלתי אשור להוריד.
- ש. 403 זה הטריגמוח?
- ח. לא. זה 155 שהיה כגזרה. לא קיבלתי אישור להוריד. אני הורדתי את גדוד ה-155 שלי שהגיע בינתיים. ה-120, ובדרך היתה לי סוללת ה-175 על מוכי לים. אז נתתי הוראה עם הסובילים להמשיך ורוסה.
- ש. זו הסוללה הנוספת?
- ח. כן. נתתי הוראה עם הסובילים להמשיך לכיוון הג'ידי. ואני אתן להם הוראה באיזור הג'ידי, כי אני בעצמי לא ידעתי איפה תוקפים, מה תוקפים, איפה פורסים.
- ש. מכל האגר שאתה נתת הוראות להוריד, את הסוללה 175 על מוכי לים, גדוד 120 וגדוד אחר של 155 שלך - זה הכל?
- ח. זה כל מה שהיה לי.
- ש. זה כל מה שנתת הוראה להוריד בשלב זה, ואת היתר השאר שם תחת פיקוד?
- ח. תחת פיקודו של חיים גרניט* הוא היה האחראי על הגזרה. הוא קיבל את הגזרה.
- ש. הוא קיבל את הגזרה והם היו תחת פיקוד מאותו הרגע. לא בסיוע ישיר?
- ח. לא. ה"פ.
- ש. עכשיו, מה קרה עם האגר שלך מאותו רגע שהוא קיבל את הפקודה?
- ח. הוא החזיל לנוע.
- ש. איך? מי נתן פקודות? לפי איזה סדר? לפי מה?
- ח. אני רוצה להסביר את ההרכב של האגר מבחינת הפעלה, אז יהיה אולי יותר ברור. האגר כנ"ל ככה: מפקד לסגן. סגן הוא אחראי, הוא מפקד יחידות הארטי לריה בפועל כשסת. הוא מפקד יחידות האש בשסת. הוא נמצא יחד איתם. אני נמצא בחפ"ק, הוא נמצא יחד איתם. הפקודות שלי היו לסגן.
- ש. איפה הוא היה?
- ח. הוא היה באיזור הפריסה. הוא היה נדמה לי בציר עכביש, בציר סליסטן. אני נתתי הוראה שאני רוצה את האגר באיזור צומת הג'ידי והוא צריך לבצע את זה יחד איתו, הוא עצמו החזיל לנוע. הוא קובע את הסדר מי ראשון ומי אחרון, והוא קובע את סדר התנועה. אני רק קבעתי לו איזה ציר.

* מפקד הסיוע של אוגדה 162.

- ש. לפי מה קבעת את הציר?
- ת. ציר הרוחב. אין ציר אחר.
- ש. אבל באותו ציר גם זזה החסיבה של ארז.
- ת. כולם זזו.
- ש. מי קבע מי זז?
- ת. אף אחד לא קבע.
- ש. מה התפקיד של אלטשולר? לא היה לו שום דבר?
- ת. אני לא קיבלתי שום סדר קדימויות, שום סדר תנועה מהאוגדה, לא מאלטשולר ולא מאף אחד.
- ש. תנועו?
- ת. תנועו. כך אמרו לנו לנוע.
- ש. אז הם נעו יחד עם החסיבה בטח?
- ת. כולנו נענו. זה היה הזרם. כולנו נענו. מישהו נתן שם סדר קדימויות? אף אחד. אגב, זו היתה דהירה דרומה. באמת. אני רוצה להגדיר את זה. זו היתה דהירה דרומה.
- ש. לעזרה?
- ת. כן. זו היתה דהירה דרומה. אני חשבת שאני רץ לעזרה. אחרי המלחמה הסתבר לי שזה לא בריוק.
- ש. נגיע לבעיה הזאת. אתה יודע מי הגיע מתי מכל האגד הזה, ז"א מ-120, מ-155 והסודללה?
- ת. אני הגעתי לב' ירי עם החס"ק."

א. פקודת הפיקוד

כבר בשעה 1235 החל האלוף גונן לפקפק אם אמנם לוח הזמנים שתכנן בינתיים לחזוזה אובדה 143 ניתן לכיצוע (ראה שיחתו עם שהב"ט לעיל, עם' 403-404). אף-על-פי-כן, בשעה 1240 מבקש הפיקוד אישור לכבוש את סואץ בין 1600-1800 (לעיל, עם' 401). החל משעה 1330 נשתררה בפיקוד הדרום איריה של דאבה, שעיקרה היה מכוסט על ידיעות על החקפה מצהית העלולה להתחיל תוך שעה. ידיעה זו נתקשרה עם ריזוחים על לחץ מצרי, שהגיעו מאוגדה 162 (ראה לעיל, עם' 406-407).

חחילה פנה הפיקוד למטכ"ל, בבקשת סיוע אוירי מסיכוי, ולאחר מכן החליט אלוף הפיקוד - לאור ההתקפה המצרית הצפויה - לעצור את אובדה 143 ולהטיל עליה את כיבוש החווה-הסיניית (לעיל, עם' 406-409).

בשעה 1415 פוקד סגן אלוף הפיקוד על רמ"ט 143 לעצור את כל כוחות האוגדה במקומם. רמ"ט האוגדה מבצע את הפקודה ואז שואל אוחו אלוף הפיקוד עצמו על מקומם של הכוחות, ומודיע לו שיחכן שיקבלו משימה לכבוש את מיסורי ואמיר. מנוסח הקלטת עולה כי עצירת האוגדה קדמה לנסיון לברר את מקומה הפדוייק.

להלן הקלטת הפקודת:

"1415"

בן-ארי : 50 כאן 81 הודעה עבור.

גדעון : כאן 50 רוח עבור.

בן-ארי : כאן 81 עצור את כולם בצילון עד לפקודה. עבור.

גדעון : האם גם את 5, 4, 3, 1 שלי עבור.

בן-ארי : כולם לעצור במקום עד לפקודה עבור.

- גדעון : כאן 50 מבצע סוף... אמיר כאן 50 עיצרו במקומותיכם, עיצרו במקומותיכם, חכה עבור (קורא ברשת ליחירותיו).
- גונן : 50 כאן 103 הודעה עבור.
- 50 : כאן 50 עבור.
- גונן : איפה הם נעצרו עבור
- גדעון : כאן 50 לפי 81 אני עוצר את כולם... באיזור איפה שנמצאים. כרגע המצב שטוביה התחיל לצאת מצילון, חיים נמצא הרבה יותר קדימה על הציר, ואמנון עוד לפניו.
- אין לי עוד דיווח מהראשון *
- גונן : איפה אמנון וחיים ** עבור.
- גדעון : אין עוד דיווח מדוייק, אין לי, הם עם הקודקוד קדימה עבור.
- גונן : האם אתה יכול לברר היכן הם, גדעון, יתכן שחקבלו לכבוש את מיטורי ואמיר.
- גדעון : כאן 50 לכבוש את מיטורי ואמיר עבור.
- גונן : שלילי, אמרתי יכול להיות שזו תהיה המשימה.
- 50 : ברור לי, יש כאן הרבה אויב באיזור לקקן עבור.
- גונן : כאן 103 העכיר את זה לקודקוד. מה שאני צריך מסך לדעת איפה הכוחות עומדים, עבור
- גדעון : כאן 50 אני מריר שטוביה לא ירד למטה מדכילה. בוצע ** עדיין בקו חמדיה-כיסוף, חיים ואמנון אולי יגיעו לאיזור ציון, או לפני זה, אדווח מיד. עבור. (מוצב 343א' עמ' 824).

* טוביה - חסיבה 600
 ** חיים - " 421
 אמנון - " 14
 *** בנצי - בדוד הסיוך

מיד לאחר מחן הפקודה לרמ"ט 143 לעצור את כוחותיו, פנה אלוף הפיקוד לסגן הרמטכ"ל וביקש את אישורה לפקודה זו (ראה לעיל, עמ' 411).

האלוף גונן לא האמין לפל עדותו (ראה לעיל, עמ') לדיווח של רמ"ט האוגדה על מיקום כוחות האוגדה ולכן לאחר שניתנה הפקודה לעצור מטיל האלוף גונן על חא"ל שרון, רמ"ט הפיקוד הנמצא בהליקופטר, לאחר את מיקום יחידותיה וכן להודיע למפקד האוגדה על המשימות החדשות שלו. בן מטיל האלוף גונן על חא"ל שרון להחזיר את האלוף שרון כהליקופטר למפקדתו בטסה כדי שיתכונן שם את כיבוש מיסורי ואמיר (ראה לעיל, עמ' 412-416).

בשעה 1503 רושם רל"ש אלוף פקיד הדרום:

"1503 מקס"פ: * תשאל את גרעון כאם אריק הגיע אליי? ובאם הוא מארגן את הכת להתקפה. (מוצג 345 עמ' 33).

בשעה 1514 כבר נרשמה התשובה:

"1514 האלוף קיבל מאריק תכנית הקיפה מיסורי ואמיר ומסר שיתקוף בטביבות 1700". (שם).

שיחה זו באלחוט שבין האלוף גונן והאלוף שרון הוקלטה

והיא מיוחסת לשעה 1506:

"אריק : האם שמעת הודאותי, ל-50 [רמ"ט] ?

גונן : אמור שנית עכור, [הפרעות באלחוט]

אריק : לקראת ביצוע כמיסורי אמיר מצמד

ג'קי 41 : 40 כאן 41 עכור.

גונן : כאן 103 רוח עכור.

אריק : כאן 40 אני תיזר. הוראתי למקס את 2 [600] שלי. הכוחות האחרים יתרכזו דרך ציר עכביש כדי לעלות על מיסורי, אמיר, מצמד עכור

גונן : רוח עכור

אריק : אני ממקד את שאר הכוחות הנמצאים בתנועה עכביש ורומה לציר עכביש לסיפול [מיסורי] אמיר מצמד. (השעה 1506 - נרשם בהקלטה).

- גונן : כאן 103 מחי צפוי מגע עבור.
- אריק : בשעה 5 אולי קצת אחרי זה.
- גונן : בהצלחה סוף.
- אריק : האם אפשר לרכז עכשיו כוחות.... במספר מקסימלי.....
- גונן : אני מנסה עבור
- אריק : אודיעך מאוחר יותר
- גונן : תודה, בהצלחה, סוף" (מוצג 343'א' עם' 833,832).

משיחה זו נראה שתכניחו של האלוף שרון היא לתפוס את חמדיה ע"י חטיבה 600. את מכשיר ע"י גדוד הסיור ולתקוף עם שאר הכוחות, היינו חטיבות 421 ו-14 מכיוון ציר עכביש.

כן מסתבר שתכניחו של האלוף שרון סוכמה תוך זמן קצר ביותר. התכנית סוכמה כפי הנראה בשטח, שכן רמ"ן לויזן רשם ביומנו (ראה להלן), שמפקד האוגדה חזר למפקדה העיקרית בטסה רק כ-1630. מעדויות המח"טים (ראה להלן) נראה, שהאלוף שרון נפגש עם בשטח; מכאן עולה, שתא"ל ששון לא התזיר את האלוף למפקדתו בטסה. זו אף חטיבה שאלוף שרון העביר את תכניחו בקשר; יש ביריניו גם הקלטות (ראה להלן עם' 799 - 800) של שיחות בקשר עם רמ"ט האוגדה הנמצא במפקדה העיקרית.

במגעיו עם המטכ"ל ועם יתר האוגדות, וכן בהוראותיו למטהו מתאר האלוף גונן את הפקודה החדשה ל-143 לתקוף את מיסורי ואמיר, לא כביסול המשימה הקודמת באזור סואץ, אלא כשלב-ביניים, שאחריו תחזור האוגדה למשימתה הראשונה בדרום (ראה לעיל, עם' 411-413).

בשעה 1530 לערך קיבל אלוף פיקוד הדרום את אישורו של הרמטכ"ל למשימה החדשה של 143 (לעיל, עם' 430 - 432).

ב. מהלכי מפקדת האוגדה

הפקודה החדשה הגיעה למפקדה העיקרית של האוגדה, ורם"ן

לוי"ן רושם שם:

"1435 פקודה לאוגדה לחזור לשטח ולתקוף את אמ"ר
עכביש מיסורי, גבול זורה - סליסמן (מוצג 358א)

ציר סליסמן נקבע כנראה כגבול הגזרות בין אוגדה 162 ואוגדה

143. לאור זאת, ולאור המשימה המוטלת עתה על אוגדה 143 - לתקוף

את מיסורי ואמ"ר - לא ברור, מדוע נשלחה חטיבת 421 לאזור חמוטל (ראה להלן

עמ' 801-800 ו-803+804). מתוך המשך הדברים נראה, שתכניתו המקורית

של האלוף שרוץ הייתה להפעיל את כל האוגדה הרך ציר עכביש, ורק

בהמשך נשתכשו הדברים.

על פרטי הפקודות של האלוף שרוץ באוגדה, ניתן ללמוד משיתות

ברשת האוגדחית שהוקלטו:

- "אריק : את 2 [800] שלנו... צריך למקם בחמדיה ובכישוף. הכנס אותם ורך..."
- 50 : כאן 50 לא שומעים עבור. (הרם"ט)
- אריק : כאן (40), אריק, את 2 שלנו... צריך למקם במכשיר בחמדיה ובכישוף עבור.
- 50 : 2 למקם בכישוף חמדיה ומכשיר עבור.
- אריק : אמרתי כישוף חמדיה מכשיר. האם נתח להם הוראה לתפוס מקומות אלה עבור.
- 50 : שלילי. חמדיה וכישוף הפושים על ידי *5, שם רוצים להכניס את גדוד 2, טוביה בציר עכביש עבור.
- אריק : האם 5 יכול להתזיק במכשיר בחמדיה ובכישוף בעצמו עבור
- 50 : בשלב זה יכול רק בחמדיה וכישוף. למכשיר כדאי להכניס את הכוחות של 421, המה"ט של 1 מגיע לאיזור עכביש עבור.

- אריק : כאן 40 רכז את 2 בחמדיה וכיטוף ואח 5 במכשיר, עבור
-
- אריק : אני חוזר עם שאר הכוחות [14; 421] אנו נספל במיטורי, אמיר ומצמד עבור.
- 50 : כאן 50 ברור גם...
- אריק : ... אש ארטילריה למצמד אני חוזר. הוא נמצא תחת התקפה קשה עבור.
- 50 : ברור אש כבדה על מצמד עבור
- אריק : 2 [300] נוע מיד תפוס את חמדיה וכיטוף, קבל מירי 5.
- 41 (סגן מפקד האוגדה): כאן ג' קי 41. 2 נע לתפוס את חמדיה
- 40 : ... הוציא את 5 ושיים אותו במכשיר עבור.
- 50 : כאן 50 עבור
- אריק : להשאר ביחד עם 5 ועם 2 עד שאקרא לו.
- 50 : כאן 50. כך הוא מבצע עבור. 21 של 1 [סמ"ט של 421] אל תפריע שיים לב אתה צריך להיוח מוכן להיכנס לעכביש מאחרי כיטוף עבור.
- 21 של 1 : רוח לעכביש מאחורי כיטוף עבור.
- 21 של 50 : 2 ידזיק את חמדיה וכיטוף. 5 יחזיק את מכשיר ואתה מערב לכיטוף. באיזור עכביש ממחין לשאר הכוח עבור.
- 21 של 1 : אני מבין שאני נכנס לעכביש. עובר את כיטוף ומגיע לאיזה שהוא מקום, 52, ושם ממחין עבור
- 50 : ברור. קבל מ-41 [ג' קי, סגן מפקד האוגדה] הוא מתאם אותם. 41 האם אתה בתמונה עבור.
-
- 41 : דמ"ט 50 כאן 41 עבור.
- 50 : אני חוזר כדי להיות בטוח. 5 ילך למכשיר, 2 לחמדיה וכיטוף. 1 יחזיל באיזור עכביש ויותר מאוחר מאוחו כיוון גם של אחד וכך 4 עבור.
- 41 : לגבי 421, 1, האם הוא באיזור עכביש? כי אני לא נחתי לו פקודות. נחתי לו פקודה אחרת. אחר כך אמרת לי לשאול אותך כדי שתשאל את 40. אני התכוונתי אליו אחרת.
- 50 : כאן 50. לא ברור. " שעה 1527 (לפי היומן) (מוצג 343 א עם' 832, 833, 834).

משיחה זו מסתבר שמגן מפקד האוגדה תא"ל יעקב אבן נחן, כפי הנראה, לחטיבה 421 פקודה שונה מזו שנתן רמ"ט האוגדה, אנו יודעים שבניגוד לתבניתו של האלוף שרון, להכניס את חטיבה 421 ו-14 בציר עכביש, הגיעה חטיבה 421 לציר סליסמן ולחמוטל, דומה שהשינוי נובע מהפקודה השונה שנתן מגן מפקד האוגדה, כתוצאה מאי-הבנה.

בינתיים נמשך נוהל הקרב להתקפה באוגדה 143, ורס"ן

לויך במפקדה העיקרית רושם:

"ב-1515. חטיבה 600 תחפרס את כיסוף המדיה ומכשיר.

1525, נתנו משימות באלחוט לחטיבות. (מוצג א'358).

במפקדה העיקרית של האוגדה רושם רס"ן לויך:

"1630. מפקד האוגדה הביע לחמ"ל" (מוצג א'358).

האלוף שרון העיד בפני הוועדה על הפקודות שקיבל לעצור ולחזור צפונה. אין האלוף שרון זוכר את המשימה שקיבל לכבוש את מיסורי אמיר ואח החכנית שהכין. וכפי הנראה מתאר בעדותו את הדברים כפי שהחפתו בפועל. בניגוד לדבריו של אלוף גונן האומר בעדותו עמ' 7846-7849) ששלח את תא"ל שרון לברר את מקומה של האוגדה, טוען האלוף שרון, שתא"ל שרון בא כדי להסביר לו את המשימה.

להלן דברי האלוף שרון בעדותו:

"אני חושב שזה היה ב-2:30, היו אצלי שני ביקורים של נציגים של מפקדת הפקוד בדרכי דרומה. בקור אחד היה... אני חושב, בערך, במיבות 1. בקור שהיה בו, אני חושב ראש המטה של הפקוד, אל"ם או תת-אלוף שרון, שהסביר לי את מגמת הפקוד, בהתקפה שאנחנו עומדים לבצע. שאנחנו צריכים לתקוף, כפי שאמרתי מדרום מזרח לצפון מערב, לנסות להגיע לקרבת העיר סואץ, אם במקרה נמצא שם, אם במקרה נמצא, וזה אני רוצה לאמר, כל פעם שניתנה פקודה באותו יום לנסות לעבור את החעלה, זה דובר בהסתייגות רבה על ידי אלוף הפיקוד. זה צריך לאמר לזכותו, הוא דיבר בהסתייגות, הוא אמר, אם במקרה מגיעים ומוצאים גשרים, לעבור לצד השני. איזה שהוא מאחז קטן."

השיחה השנייה שהיתה לי עם אנשי הפיקוד היתה ב-2.30 כשירדו אלי ואמרו לי שהתקפה של אוגדה 162 בגזרה הזאת (מראה במפה) איננה מתנהלת כמתוכנן, ושישנו לחץ מצרי, ישנה התקדמות מצרית, ועלינו לחזור ולהפוס בחזרה את מקומותינו הקודמים. אלא שבגלל הגזרה יהיה ציר טליוסמן, דרך טסה - איסמעליה.

הפנינו את הכוחות בחזרה, ונענו בחזרה. אני חושב שלפנות ערב, בסביבות 4 אחרי הצהריים, היו הכוחות שלנו זאת אומרת: אני נתתי מיר פקודה, וקבעתי את הגזרות בצורה כזאת: - חטיבה 421 על ציר טליוסמן לאיזור הזה כאן, אזור חמוטל, נוזל. חטיבה 600 לאיזור חמדיה, חטיבה 14 כעתודה מאחוריהן, באיזור יוקון, וגרוד הסיור בשטח". (עמ' 7221).

קצין האג"מ של אוגדה 143 שמע משהו על חכניח, שהאוגדה

חוזרת כדי לתקוף. אולם לא ידע דבר על חכניח ההתקפה, ואלו דברי

עדותו בנושא זה:

"ת. יותר מאוחר היה לי קשר. היה שם איזה שלב שששון נחת שם עם הליקופטר. לא על ידי, אני באתי אל הליקופטר. ואז אריק כבר היה. עכשיו, אני זוכר, יש פה איזה פרשה ששומעים אותי, מתי נגיע בחזרה למקום הזה ואם אנחנו מוכנים להכנס פה להתקפה. ואז אמרתי המתן, עליהי לאריק ואמרתי הפיקוד שואל כך וכך, מה לענות לו? שאלו אם נגיע עד השעה 4.30, או מתי נספיק להגיע, לא זוכר כבר את צורת השאלה, בכל אופן אריק נתן לי חשובה. החשובה היתה שלא נספיק להכנס להתקפה בעיתוי שהפיקוד רצה. אני לא זוכר כרגע אם זה היה עד 16.30.

ש. אם ככה, מה הפקודות של אריק אז למחטי"ם? כשהוזרים? מה המשימה האוגדתית?

ח. אז הפקודה היתה לחפוט אה כל הגזרה הזו, כאשר עד כמה שאני זוכר - 600 חוזר למקום שבו היה קודם חמדיה-כיסוף. אני לא יודע אם הפקודה היתה בשלב הזה או בשלב יותר מאוחר, להציב כח בחורבה. יותר מאוחר, נדמה לי. אגב, זה היה איזור שבאותם ימים לא התעסקנו אתו. ולמקום הזה חמוטל - פקודה ל-421 לחזור, לחמוטל. כש-14, באיזה מקום צריכה להשאר מאחור. להחזרנות. ביוקון זה היה, נראה לי.

ש. יש לנו לפחות שני מגדי"ם של 421 שמספרים שהם היו צריכים לעלות ליל ציר פולין ולנוע לכיוון מיסורי. מאיפה זה יכול היה לצמחה?

ת. זה אני לא יודע

.....

כלומר, לעבור, בציר סליסמן, יבאיזור חמוטל
ליצור מגע עם מיסורי. לא זוכר שום דבר בזה.

.....

כיום הזה פקודה להתקפה אני לא זוכר, אני זוכר
שהיתה פקודה לחזור ולתפוס את הקוים כישוף לחמוטל.

.....

היתה גישה באוגדה, ואריק מדי פעם שנפגש עם מפקדים
אמר להם, כל הזמן ליצור מגע עם האויב. ז"א שאני
אומר להזור ולתפוס איפה שהיינו בבוקר, אז אם נאמר
או לא נאמר, הכוונה היתה - לי היתה ברורה כל הזמן
- לאו דוקא איפה שהיינו בבוקר, אלא איזור כללי
איפה שהיינו בבוקר, ועד ליצירת מגע עם האויב. לכן
לבוא ולהגיד בדיוק איפה שהיינו בבוקר זה סאמדי
צורי... " (עדות סא"ל אהרן טל בפני אל"ם חסראי
עמ' 11 - 12)

ג. חטיבה 421

על הפקודה לחזור צפונה העיד כפני הועדה מח"ט 421:

ת. עם הגדוד הראשון הגעתי כבר למיתלה ועמדו שם
תחתים וזרו. חוץ מזה שום דבר נוסף ואז
קיבלתי פקודה לנוע חזרה.

ש. מי נתן את הפקודה ?

ת. מפקד האוגדה, לנוע חזרה כמטרה לתפוס את ציר
סליסמן, ז"א את הציר שמוביל לאסמעיליה. הוא
אמר לי גם שהוא ממתין לי על ציר פורדח, זה
הציר שמוביל לג'ירי, ופה בדרך חזרה, בדרך
למעלה נפגשתי שם עם מפקד האוגדה. היה שם
גם מח"ט 14 שגם הוא נעצר בדרך, כדהירה
למטה הוא נעצר.

ובגם ירד עם הליקופטר באותו זמן גם רמ"ט
של הפיקוד, ששון, ואז החברר לנו ששם באוגדה
של ברוך כנראה לא הולך ואנו צריכים לנוע מהר
לתפוס את איזור ציר אסמעיליה, סליסמן, יבאיזור
חמוטל. הפקודה שאני קיבלתי ממפקד האוגדה
לנוע ולתפוס או לכבוש את איזור חמוטל. בדיוק
מה יש שם, יש אויב אין אויב, אז לא ירעתי"
(אל"ם חיים ארז עמ' 6828-6829).

מח"ט 421, אינו זוכר שקיבל פקודה לנוע על ציר עכביש או

לתקוף את מיסורי, אולם כמה מן המגדלים שלו זוכרים פקודה להגיע

למיסורי ואף למצמד (ראה להלן עדויותיהם), מתוך הקלטה של שיחה

בין סגן מפקד האוגדה לבין הרמ"ט ממחבר שיחכך ונתן לו סגן מפקד

האוגדה הנראה שונה - בגלל אי הכנה - מזו של האלוף, וזו כפי הנראה

הסיבה, שחטיבה 421 הגיעה לחמוטל ולא בבנסה, כפי שהיתה תכניתו של אלוף שרון, כציר עכביש לכיבוש מיסורדי. (ראו לעיל, עמ' 800-801).

(1) גזר 599

ס"ל עמי סורג, מג"ד 599, מעיד כי הגיע לצומת המיחלה וטען שהכל שקט שם ואז קיבל פקודה לחזור צפונה.

בניגוד לעדותו של המח"ט שמשמטה החטיבה היתה לתפוס את חמוטל, מעיד המג"ד כי המשימה היתה להגיע דרך ציר פוטון, לנהל קרב עם שריון מצרי ולהגיע לקו החעלה באזור מצמד, גירסה דומה מסר בעדותו גם מג"ד שני בחטיבה והזכירים מתקשרים למקורות המתארים את התכנית האוגדתית לחקוף את מיסורדי ואמיר (ראו לעיל, עמ' 417).

להלן תאור המג"ד את הפקודה לחזור:

"חיים הגיע אלי, אמרתי לו מה קורה באנץ אמר לי תקיים קשר עם אריק, תרוץ מיד לב'ידי, זה לא נמחלה זה בב'ידי. טובבתי את הטנקים. אז כבר היחה בעיה. חלק מהטנקים כבר אריק עצר כג'ידי, פלוגה ח' עצר כג'ידי, פלוגה ז' ופלוגת החרמ"ש היו לאורך הציף או במיחלה, הלימה אקב, הסחובבתי אחורנית, פלוגת החרמ"ש גם הסחובבתי והחזרו חזרה. קיבלתי פקודה להגיע סיד לצומת ציילון. לא לב'ידי אלא לצומת ציילון.

ש. זאת אומרת כהחחלה אמרו לך מהמיחלה לחזור לב'ידי?

ה. לצומת ג'ידי, ותוך כדי חנועה אמרו לי סע ישר לציילון. טוב אני כבר באמה הייתי גם עייף וגם מטורמט, הרגשה מאד מאד גרועה, אני חושב שאני גם אמרתי את זה למ"פים ברשת שההרגשה שלי מאד גרועה שאף אחד לא יודע מה שקורה איתו והגיעתי לצומת ססה עם כל הגורד ונעצרתי, הגעתי לקבוצת פקודות. זה בדמומים כשהגעתי לצומת ססה בערך כשעה הזאת משהו כזה, בערך אני לא זוכר פשוט באיזה שעה היו דימומים. בצומת ססה קיבלתי את הפקודה הבאה ואני יודע שיש ויכוח או אי הסכמה יותר נכון כיץ המח"ט שלי חיים וביני לבני הפקודה שקיבלנו. הפקודה שאני קיבלתי היחה שאנחנו צריכים לריץ על ציר חליחמו עד צומת פוטון. משם על פוטון לסיפור לש' בש' לילה במיסורדי והכוונה עם אור ראשון להימצא על המים באזור דגור סואר.

ש. באיזור מצמד?

ח. כן. באיזור מצמד. זה מה שאני זוכר זה מה שאמרתי למפי"ם שלי ברשת. (עדותו בפנ אל"ט חסדאי, עמ' 15).

על התכנית החטיבתית פוסיף ומעיד סא"ל מורג:

- ש" זאת היתה צריכה להיות תנועה חטיבתית?
- ת. היינו צריכים לנוע אחד אחרי השני, חטיבתית.
- ש. זאת אומרת שזאת גם היתה משימה חטיבתית?
- ת. כן.
- ש. לרוץ על סליסמן להכנס על פוטון, סיפור, להגיע דרך מיסורי למצמד?
- ת. פתוח או יותר, כאשר השב"ש הוא בסביבות מיסורי - סיפור. מה שאני זוכר שחיים אמר שהוא לא כסוח שכבר בסיפור נדכל להכנס פשוט. יכול להיות שהבעיות כבר התחילו בסיפור. זה מה שאמר אז חיים, כיוון שלא היה לי זמן, אז כל הפקודות וכל הידיעות שאני ידעתי העברתי ברשת הקשר ליחידות שלי.
- ש. הבנתי.
- ת. וגם אם הקמ"ן הצליח להגיד משהו על אויב, התקפת מטוסים או משהו כזה, העברתי את זה כושפת הגדודית, כי למעט קבוצת פקודות תפוזת כזאת שעשיתי שם בלילה שום קבוצת פקודות מסודרת לא ידעתי איפה לשריין. בכל מקרה לא חיכיתי לגיורא ולשמעון כי לא ידעתי איפה הם.
- ש. הוא אמר איזו פקודה?
- ת. הוא אמר תעלו על השנקים תחילתו לנוע. עליתי והתחלתי לנוע, צומת צילון היתה הסומה. הכל היה שם בלבן שלם. כיוון שכך חתכתי ממבריל ישר לכיוון יאלטה. זאת אומרת עקפתי את הצומת דרך השטת. נתתי פקודה לסמג"ד שלי להשאר בסביבות יאלטה, אמרתי לו אתה תבוא אחרי, תן מרחק, תבוא על ידי, התחלתי לרוץ על הציר הזה.
- ש. בכל הריצה הזאת על ציר הרוחב החרמ"ש היה אתך?
- ת. לא היה. עצרו אותו בערך באמצע הדרך בסביבות הג'ידי. כיוון שאני פגשתי אותו, מ"פ מפקדה למעלה, אח חרמ"ש פגשתי אותו בצומת צילון. כשירדתי למיתלה הוא ממשיך ירד אחרי.
- ש. בשלב הזה חרמ"ש מצטרף אליך?
- ת. כן, רק מה-הוא לא החזיק מעמד בקצב שלי, אני נסעתי מהר מאד. שנקים טובים היו לי. כיוון שהציר היה סתום נסעתי בחולות, לי זאת לא היתה בעיה. אמרתי לסמג"ד שלי בקשר: אתה חנוע לידי" (עדותו בפני אל"מ חסראי, עמ' 17-18).

על גלגולי הפקודה לחזור מוסיף ומעיד אחד המפ"ם בנדוד:

"המג"ד התקשר ואז הודיעו לנו להסתובב ולעלות למעלה לצומת הג'ידי. בצומת הג'ידי הסתובבנו. מכיון שהייתי הראשון שהגיע, [הייתי] האחרון אשר בשדרה שהסתובבתי. פשוט הסתובבו במקום ועלו למעלה. בצימח הג'ידי אמרו לנו לנסוע לצומת הג'ידי ולהיערך שם, עוד לא לעשות שום דבר, בצומת הג'ידי אמרו מיד להספיד צפונה, אז הגענו לצומת ססה, בצומת ססה, צומת צילון נעצרנו לדקה. אמרו מיד להניע בחזרה מנועים ולהחיל לנוע על ציר סליסטון מערבה. (עדות דס"ן מיני שחר בפני אל"ם חסדאי, עמ' 12).

(2) גדוד 257

מב"ד 257 סא"ל שמעון בן-שושן מעיד כי הגדוד הגיע בערך לאיזור מבדיל 70, ישם קיבל את הפקודה לחזור. גם היא מאשר את דברי חברו סא"ל עמי מרג, מג"ד 599, שהפקודה הראשונה הייתה להגיע למיסורי, אלא שהוא מעיד, שאחר-כך הייתה פקודה נוספת להגיע לחמוטל. יתכן שהפקודה השנייה שקיבל ניתנה על ידי המח"ט, כשעה שגדוד 599 הגיע לאיזור צירנה והופתע לגלות אויב בחמוטל. מכיון שגדוד 599 הקדים את שאר גדודי החטיבה, יתכן שאז נתן המח"ט פקודה לגדודים האחרים להגיע לחמוטל.

להלן האורו של המג"ד:

"אינני זוכר לאיזה מבדיל הועתי אבל נסעתי כמ"ק ואני שומע פקודה עצור במקום חפזה אחרון, לחזור למפגש עכביש-מבדיל ולחכות על ציר עכביש 70 משהו כזה. כלומר להכנס לציר ולהסתכן על הציר.

- ש. ממי הפקודה ?
- ת. מחסח"ס.
- ש. ואיפה אתה נמצא באותו הזמן בערך?
- ת. אני נמצא פה פנימה בציר מבדיל 70 בערך או 69, אבל זה יוצא בערך 15-20 ק"מ פנימה.
- ש. דרומה לצילון - כדיוק. חזרתי למראה המקום הזה. בערכתי על חחילה ציר עכביש ארגנתי את הגדוד עם הפניט מערבה.
- ש. כשגבלת את הפקודה מיד פנייה לאתור ידנית למקום שנקבע?

צ"ל: המיתל

- ת. כן, כי אני תארחי לעצמי שכנראה יש פה איזה שהיא התקפה שלנו והיא כנראה לא תלך ממזרח למערב, יתכן והאויב שהולך עכשיו בכיוון המיתלה, ירחקף על ידנו מצפון. כנראה שהמתקפה תלך בכיוון ציר עכביש ומערכה.
- ש. זו השערה שלך, לא קבלת שום הסבר?
- ת. לא, לא קבלתי שום הסבר. פה אני כבר הכנתי את הגדרור לזה, והפכתי במקרה זה להיות ראשון כי כל אחד נע עצמאי וקבענו מפגש עם המח"ט במפגש עכביש-מכדיל על מכדיל. אירגנתי את הגדרור, ירדתי עם הטנק שלי למטה לציר מכדיל ויתר המג"דים הגיעו ופה היתה קבוצת פקודות. זה לא הלך כל כך מהר.
- ש. לכאן הביע המח"ט וגם 3 המג"דים?
- ת. אני חושב שבן, לכאן גם הגיעו 3 המג"דים.
- ש. מה אומר לכם המח"ט במפגש הזה?
- ת. פה בסוף דבר אחד. (במלחמה הזו היו פקודות. פקודות שאחריה השתלטה פקודה שניה ואח"כ פקודה שלישית, כל זה אפשרי), יש פה פקודה לחקיפת חמוטל אבל אינני זוכר אם היתה פקודה כוללת לגבי הכוח הזה.
- ש. את הנקודה הזו אני רוצה להבהיר, אנחנו שמענו פה חלק מהעדויות האומר שהפקודה היתה להגיע לחמוטל, חלק מהעדויות אומר שהפקודה היתה להגיע למיסורי, ורק אם יהיו בעיות עם חמוטל אז להעכב שם. האם אתה זוכר אם דובר בפקודה זו על מיסורי?
- ת. דובר על מיסורי, בשביל זה אמרתי שאני לא זוכר - זה שהיתה פקודה לחקוף את חמוטל זה בטוח. זה שהיתה פקודה ללכת על מיסורי זה בטוח - אבל באיזה הפרש זמן זה היה - חמוטל היתה האחרונה זה בטוח, אבל האם זה היה צמוד. לא זוכר.
- ש. מה זאת אומרת "היתה האחרונה", בין השתיים?
- ת. קודם דיברו ללכת על מיסורי ואח"כ דיברו ללכת על חמוטל, אבל אינני זוכר איזה הפרש זמן היה ביניהם. (עדותו בפני אל"מ חסדאי, עמ' 19-21).

(3) גדוד 264

מג"ד 264 סא"ל גירוא לב, קיבל את הפקודה לעצור ישירות

ממ"ט האוגדה ונעצר באיזור הב' ירי.

גם מעדותו עולה שמגמת החסיבה היתה להגיע לאיזור מיסורי.

וזו עדותו בפרשה זו:

"טוב, אז רצתי וקיבלתי הודעה בקשר שטישתי
 בשם 50 ברשת מבקש למסור לי לעצור את הגדוד
 ולחזור מיד לשטח, קשר עם המח"ט לא היה לי
 אז החלטתי, אחד אומר שזה אחד אומר מיחלה,
 אספתי את הגדוד בג' ידני באמצע ונסארתי לעמוד
 שם, היה לי קשר עם עמי שהיה כבר במיחלה
 ואמר לי, שאין לו קשר עם המח"ט, אמרתי לו
 שאם הוא ייצור אתו קשר יימסור לו שאני
 בג' ידני ויעצתי גם למג"ד השלישי לשמעות, שיעצור
 איפה שנמצא, טיפסיק את הריצה דרומה, כי יש
 שמועות שחוזרים, הוא אמר שהוא גם שמע משהו
 כזה, היה פתוח מאהנו, צפונה, אז הוא גם ביקש
 ממני שאם יהיה לי קשר עם המח"ט שאדווח לו איפה
 כולם נמצאים, ואחרי איזה טעה, בשעה ארבע
 יצרנו קשר עם המח"ט, הוא הגיע ונתן פקודה
 לשלושת הגדודים לרוץ צפונה ולהפגש מדרום לטסה
 בשעה 17:00, נפגשנו 2 המג"דים עם המח"ט מדרום
 לטסה, נתן לנו פקודה כזו: הוא אמר לנו שגדוד
 הסיור נמצא על צפון מכשיר, אזרר חמוטל לא כל-
 כך ברור, הפקודה היתה ככה שאני אנוע ראשון על
 ציר טליסמן ואני אגיע עד טליסמן-פוטון משם
 שארד דרומה ואהזור עם גד' הסיור שנמצא על מכשיר,
 הוא אמר לי שעד כמה שהוא יודע גד' הסיור נמצא
 בצורה, אז אם יש מג"ד ואם הוא פצוע ואין שליטה
 שאני אשחלט על מכשיר ושאני אביא אתי את כל
 הכוחות שנמצאים שמה אלי לגדוד, הגדוד השני שלנו
 והגדוד השלישי קיבלו פקודה לשבת על אזרר חמוטל.

ש. ספר לנו עמי מורג שהוא קיבל פקודה לנוע על ציר
 טליסמן-פוטון ולהגיע לכיוון מיטורי.

ח. בהמשך זה נכון, בשלב ראשון לא הבנתי מה קורה עם
 חמוטל, בשלב ראשון הפקודה היתה שאני פתלבש על
 אזרר מכשיר ועמי ושמעון על אזרר חמוטל ומגמה
 כלליה אם הכל בסדר להמשיך אח"כ ולהתלבש על אזרר
 צפון מיטורי וציר פוטון, זה נאמר, המגמה הכללית
 היתה לשים יד על מכשיר לחפוס את האזור, לחזור עם
 גויז הסיור, יש יחידה שנמצאת במצב קשה פה... או
 משהו כזה, ואני צריך לחפוס את אזרר מכשיר, עמי
 ושמעון צריכים להתלבש על אזרר חמוטל, זה בשלב
 ראשון, שלב שני, אם הכל בסדר, התכנון של המח"ט הלאה
 היה לרוץ דרך ציר פוטון על מיטורי וזה היה צריך
 לעשות עמי ושמעון, כשאני במכשיר.

ש. ומה הומבר ברקע להכניח הזו? למה?

ח. נאמר - אני לא זוכר - נאמר לנו שבאזור מכשיר גדוד
 הסיור נלחם, לוחצים אותו, אני לא בטוח שאמרנו שמדרום
 למכשיר נמצאים גם כוחות של 600, נאמר לנו גם שיש
 כוחות בחמוטל ולא ידוע מה מצבם, ומה קורה, אנחנו
 צריכים קודם כל להתלבש על העסק הזה שנקרא מכשיר-
 חמוטל ואם הכל נקי ואין בעיות ממשיכים למיטורי.
 (ערוחו בפני אל"ם חסדאי עמ' 11-13).

על הפקודה לחזור ונטיבותיה, מעיר מח"ס 600, אל"מ טוביה רבינו:

"לדרום לא הספקתי להגיע הרבה, אמרו לי עצור. חיכיתי פה לא הרבה זמן. אני מעריך שעה, שעה- וחצי. הייתה לי התלבטות מה הפקודה שאקבל כן לרדת דרומה, לא לרדת, גדוד אחד כבר נע, לפני פקודה ואני מאמין שבסביבות 4, אולי קצת יותר מאוחר, אולי קצת יותר מוקדם, קיבלתי פקודה תחזור מהר, הדגלשו: מהר, לעמדות שלך הקודמות ותפוס אותן" הורה בגזרה הדרומית הבעיה נפתרה.

ש. כך נאמר לך? בגזרה הדרומית הבעיה נפתרה?

ח. כן. ז"א, קודם ידעתי שיש שם פויצה גדולה וקסטרופה, עכשיו כוחותינו עצרו את הפויצה. עלי לחזור מהר לגזרה שלי.

ש. אתה זוכר מי אמר לך את זה?

ת. ג' קי. * אני מתחיל לחזור ואני פורס לחמדיה כישוף ואני מתחיל לחטוף אש ממכשיר.

ש. אבן, מה חמונת האניב שאתה מוצא כשאתה חוזר?

ח. ככה. אני יודע שמג"ד הטיור נהרג בשלב שעזבתי. אני יודע שיש לו נפגעים. אני מתחיל לחטוף אש כולל אש טנקים. לא הרבה. " (עדותו בפני אל"מ חסדאי, עמ' 7).

(1) גדוד 409

מג"ד 409, סא"ל עוזי בן-יצחק, נשאל בעדותו כיצד הביין

את הפקודה לחזור חזרה, וזו חשוכה:

ש. למה לחזור לחמדיה? לא התחלת לחמוה...

ח. תראה, המצב בכללנו היה בלתי ברור. זה שהיה צריך לחפוס את חמדיה זה היה דבר ברור- כי זה היה שטח שולט. למה לרדת לא נאמר, למה לחפוס שוב פעם מהדש היה ברור. תפסתי את המקום שתפסתי. שם אני נשאר עד למחרת.

ש. אתה במשך היום הזה יודע משהו, מה קורה לאובדה, על איזה שהוא רעיון של האובדה לשחרר מעוזים, לתקוף לכיוון המעוזים?

ח. כלום, שום דבר. " (עדותו בפני אל"מ חסדאי עמ' 7).

* סוג מפקד האובדה, סא"ל אבן.

מח"ס 14, אל"מ אמנון רשף, קיצר בעדותו בפני הועדה

בחאור חזרתו צפונה, הוא סיפר שניע לאזור הג'ידי:

"הגענו לשם ואמרו לי לחזור בתורה,
חזרתי בתורה. הגענו ביום שני לפנות
ערב לאזור של עכביש 64 ליד טסה."
(עמ' 2712).

(1) גדוד 196

גדוד 196 (ועמו שרידי גדוד 79) הביע בירידתו דרומה

עד לאזור מבדיל-עכביש, שם קיבל את הפקודה לחזור, שאותה מתאר

המג"ד סא"ל מצנע, בעדותו:

"ת. מקבל - לעצור, חוזר, חוזרים, אני נוסע עם ג'יפ
לפגוש את אמנון בצומת מבדיל-עכביש.

למעשה הוא נסע איתי, אני נעצתי באיזור
ציונה לתדלוק והוא המשיך, הוא גם המשיך
יותר דרומה, הוא השיג אותי, אני מגיע
לאיזור צומת מבדיל-עכביש, שמה מחכה -
הוא מגיע תוך כמה דקות, פוגש אותי, מדברים
קצת, יש איזה הסתכלות על טפות נדמה לי.
קשה לקרוא לזה בדיוק קבוצת פקודות.
הסתכלות על מפות, וסיכום שאנחנו נכנסים
לחניון. זה כבר שיפולי הלילה, להכנס
לחניון לילה באיזור יוקון.

ש. סליחה, לפני זה, אתה מקבל פקודה לחזור, אומרים
לך למה לחזור? אתה לא זוכר?

ת. לא, אני חושב רצנו לעזרה. הסתדרו... בן סליחה,
אתה יודע מה, ברן תקף, יש לו צרות יש לו
בעיות, חוזרים לגזרה.

ש. זה אומרים לך?

ת. כן.

ש. הבנתי, באיזה שעה בערך אומרים לך את זה?

ת. אני חושב שזה 2,3.

ש. ואז מה הפקודה כשהחוזרים חזרה?

ת. המקודה היא שהחטיבה כולה נכנסת לחניון באיזור יוקון. שטכניה וטקסית - להכנס להיות בחניון יום ועם רדת החושך לדלב קצה קרימה לחניון לילה אבל שום פקודה שרכית לא נמסרה.

ש. זה קצת לא ברור לי, אני פשוט רוצה לדעת אם אתה גם כן התפלאת על כל העניין, אם המצב אצל ברן חמור, אז מה ההגיון לחזור חזרה כדי לתפוס חניון באיזור יוקון?

ת. אתה יודע מה, היום גם לי זה לא כל כך ברור, אני לא יודע בדיוק אם הדיווח הוא שהמצב אצל ברן חמור או שברן לא הצליח בהתקפה. אתה מכין, לא בדיוק חמור, אלא לא הצליח.

ש. הבנתי. בכל אופן זה לא מעורר אצלך אז איזה שהן שאלות?

ת. שמע אחת צריך להבין. האמת היא שתוך כדי מלחמה אין לך שום מושג מה קורה מימינו ומשמאלך, שום מושג. לא וק שאנחנו לא יודעים מה קורה ברמת-הגולן, אין לך שום מושג מה קורה בגזרה הצפונית או בגזרה הדרומית.

...

ש. רבע, אני רוצה להבין, הגעתם ליוקון. נכנסתם לחניון יום. אחרי זה, חניון לילה. באיזה שהוא שלב אוסף אתכם המח"ט או עס הקמ"נ כדי לעדכן אתכם. הרי רצתם במשך היום דרומה.

ת. יש פה איזה עידכון. אני לא זוכר בדיוק. יש פה עידכון. גם אמנון עושה רושם שהוא לא כל-כך בקיא בין מה שקורה מימינו ומשמאלו.

...

ש. אתם בלילה בחניון חטיבה. באיזה מרחק אתם?

ת. קרוב. גרוד קרוב לשני. די קרוב.

ש. האם באותו לילה נערך משהו שדומה למה שבצה"ל קוראים קבוצה פקודות?

ת. לא, לא.

ש. שקמ"נ נותן סקירה, ויש כוחות ומשימות? וכתוב למעלה משימה

ת. לא, לא.

... " (ערוחו בפני אל"מ חסדאי עמ' 29 - 30).

אח חזרת הגדוד מתאר גם הסמג"ד, רט"ג נתן כן-ארי, וכך הוא מעיד:

"ת. היתה חנועה של כ-10 ק"מ, משהו כזה, - עצור, לחזור חזרה.

- ש. למה?
- ח. כלי שום הסכרים. . . . אני לא ידעתי שום דבר, גם מצנע לא ידע.
- ש. לאן לחזור?
- ח. לחזור חזרה, זה קודם כל. התחלנו לחזור, כמה קילומטרים לפני שסה עוזרים אותנו, - העמדו, תמתינו לפקודות. עצרנו, והמתנו. אם אני זוכר, מצנע ניצל את ההזדמנות הזאת, זן היחה פעם ראשונה מאז פתיחה הקרבות שאפשר היה לראות בכלל, לי לפתוח עם מי אני נלחם. לא הכרתי אף אחד, לא ראייה אף אחד. הוא אסף את הגדוד, אמר כמה מלים לטובת המוראל, והפקודה הבאה לנוע לאיזור יוקון אם אני לא טועה, על ציר עכביש. (עדוהו בפני אל"ם חסדאי עמ' 14).

1. אגד ארטיילרי 214

לפי עדוהו של מפקד האגד תא"ל. עקנין, הביעו יחירותיו עד למתצית הדרך לג'ידי, לאחר שניתנה הפקודה לחזור נפרט האגד כולו על ציר עכביש. מפקד האגד מסביר שהוא קבע זאת כיוון שעתה נקבע ציר סליסמן כגבול גיזרה, והוא פרט את הארטיילריה כמרכז הגיזרה. מפקד האגד גם אינו יודע על חכנית התקפה של האוגדה לכיוון מיסורי, אלא על חכנית התקפה על היעדים שנעזבו בבורק; חמוטל, מכשיר וסלביזיה.

לעדוהו זה של המפקד האגד ראוי להעיר שהפריטה לאורך ציר עכביש של כל היחידות, תואמת גם חכנית סיוע להתקפה על מיסורי ואמיר, ויתכן שמפקד האוגדה לא עידכן את החפ"ק בתכניותיו כשלב זה.

להלן עדוהו של מפקד האגד בפני הועדה :

"ח. כאשר הגענו לג'ידי לא הספקנו להעצר, ירד הליקופטר עם ראש המטה של הפיקוד, אני זוכר, עם ששון. והוא נתן הוראה - אינני יודע, הוא דיבר עם האלוף - אחרי השיחה נתנו הוראה לחזור חזרה. אז אני כאלחוס נחתי הוראה לסגן שלי עצור איפה שאתה נמצא, תסתובב 180 מעלות, תחזור חזרה לעמדות.

הם לא הגיעו עד הג'ידי, הם הגיעו עד מחצית הדרך.

החפ"ק הגיע לג'ידי, אני דאיתי גדודי סנקים באיזורי הג'ידי, אני כבר לא זוכר של איזה חטיבה, כי שם כולם היו מעורבים, אני לא זוכר של איזה חטיבה. הארטיילריה לא הספיקה להגיע לג'ידי, היא היתה בדרך לג'ידי, לצומת הג'ידי היא לא הגיעה.

ש. רק אתה והחפ"ק הספקתם להגיע מהארטיילריה?

ת. כן. ואז ברבע שניתנה הוראה לתזור 180 מעלות אחורה, אז נתתי הוראה לסגן לעצור איפה שהוא נמצא, לעצור את היחידות, לסובב אותן ולחזור חזרה לפריסה.

ש. אני מבין שבערך באחת אחת קיבלתם פקודה לחזור על עקבותיכם וחזרו, אני מניח, כל אחד לעמדות שלו, לפריסה שלו?

ת. ה-175 חזר לציר עכביש, ה-155 - גדוד שלי - פרס באיזור עכביש, את ה-120 אני החזרתי לאיזור עכביש, אני שיניתי את הפריסה, את כל האגד אני פרסתי באיזור אחד.

ש. ז"א, זו השאלה הבאה שרציחי לשאול. בניגוד לפריסה בבוקר, מהפריסה בבוקר נשארו אותם האלמנטים שעברו חתת פיקוד של ברוך. אבל ממה שנהיה עכשיו האגד שלך, ז"א סוללה אחת 175.

ת. שתיים.

ש. 120 מ"מ פלוס עוד גדוד 175 שונחה הפריסה, הכל על כביש עכביש עכשיו?

ת. כן.

כי ברבע שאנחנו חזרנו חזרה, גבול הגיזרה של האוגדה היה ציר טליסמן. כל זה צפונה עבר ח"פ האוגדה של ברוך, אז כבר אין סעם לפרוס את הארטיילריה כאן בגבול הגיזרה, אז אני פרסתי אותה במרכז הגיזרה של האוגדה.

ש. אתה זוכר את הפריסה?

ת. הפריסה היתה מיוקרון עד צומת כישוף.

- ש. בִּירוֹקוֹן 175?
- ת. 175, ז"א זה היה איזור הפריסה... של האגד האוטילרי, מִירוֹקוֹן עד צומת כִּירוֹן. אני כבר לא זוכר, אבל אני חושב שבשלב זה, ז"א בשעות אחר-הצהריים כבר הגיעו עוד יחידות אוטילריה ואח כולם הכנסנו לשם.
- ש. עכשיו השאלה הבאה: ברגע שאחם נפרסתם שם, זה היה כבר בשעות אחר-הצהריים, אתם קיבלתם משימות חדשות מהאוגדה?
- ת. בלימה, רק בלימה. ז"א - החללנו לירות לסוכת החטיבות.
- ש. לפי בקשה?
- ת. לפי בקשה. שום משימה מיוחדת.
- ש. אני אגיד לך למה אני שואל אותך. בשלב זה אחרי הצהריים יש לנו סתירות, או יותר נכון - אי בהירות בדיוק מה בדיוק עשו או מה האוגדה הזאת רצתה לעשות. למשל, יש גירסאות שהיתה פקודה לתפוס את המוטל-מכשיר.
- ת. כן, כן, זה נכון.
- ש. זו לא בלימה.
- ת. אני אגיד לך מה קרה. הרי כשאנחנו ירדנו, המוטל ומכשיר עד כמה שאני זוכר - ב-7 לחודש היה בידינו. כשאנחנו עזבנו את הגיזרה וירדנו, הסתבר שהמצרים החלבשו על הדבר הזה וכשהגענו זה כבר היה תפוס על ידי המצרים. אז החוראה היתה לקחת חזרה את השטח ששם ישבנו בבוקר.
- ש. אז אתה קיבלה משימה לסיוע לכיבוש המוטל?
- ת. המוטל, טלביזיה ומכשיר, כל האיזור הזה.
- • •
- ש. אתה זוכר אם היתה איזה שהיא משימה ברורה לתקוף את מיסורי? אתה אסרת המוטל, מכשיר ו-ירוֹקוֹן. מה עם מיסורי?
- ת. מיסורי - אני לא זוכר". (עמ' 8301-8305).

5. ההערכות לקראת ערב וסרב חמוטל ב-8 באוקטובר

א. מפקדת האוגדה

בחום התנועה צפונית, מצב אוגדה 143 הוא כדלקמן:

חטיבה 600 חזרה כציר עכביש ונפרסה לפי התכנית על חמדיה וכישוף
ונשארה שם כלילתה.

חטיבה 14 נכנסה לציר עכביש לפי התכנית, נעצרה באזור יוקון
ונכנסה שם לחניון לילה.

גורד הטיור 187, שהיה במשך היום באזור כישוף, יצא לאזור יוקון
יהרכף להטיבה 14.

חטיבה 421 עלתה, בנראה, שלא כמתוכנן (ר' לעיל) על ציר סליסמן
כמקום על ציר עכביש, נכנסה לקרב בלתי צפוי באזור חמוטל בשעה
שבווחת חטיבה 500 נסוגו משם (ר' לעיל, עמ' 710-722) ולאחר קיב קצר
נסוגה גם היא מחמוטל והארגנה כחניונים על ציר סליסמן.

בשעה 1655 מדווח עדיין אלוף פיקוד הדרום לרמטכ"ל שאוגדה 143
נמצאת בדרכה לתקיפת החווה הפיניית (ראה לעיל, עמ' 419 ו-434).

בשעה 1658, רושט רל"ש אלוף פיקוד דרום את עיקריה של השיתה
כין האלוף שרון והאלוף גונן:

"1658 אריק צלצל מחכה לחטיבה נוספת, נכניס את כל הכת
יחד" (מוצג 345, עמ' 34).

שיחה זו נרשמה בשעה 1659 ביומן הטבצעים הפיקודי בנוסח הבא:

"1659 אריק - אלוף, כרן ריזוח שיש כח אויב גדול
בצ'ונה. אריק אומר שצ'ונה שלו והוא מחכה לחטיבה נוספת
יתקוף ביחד, הוא חושב שיש בחמדיה עוד סנקים של הרן. על
חמוטל עלו אולם צריכים לבדוק את המצב. כרן לא הצליח
לעלות על חזרון.

האם ברן יכול ללחוץ בכיוון המים? בינתיים יכול למנוע
צליחות.*

אריק יפנה את סיסודי. אחרי שאריק יגמור רוצים אותו
למטה לכיוון אלברס לנקות ליז המים.**

* כנראה שאלה של האלוף שרון
** כנראה הוראה של אלוף גונן

אריק אומר שזה יהיה בזמן קצר ואם יהיה לו סיוע אויך
 עם הנרה הוא יגמור מהר יותר. משום שיש להם שני
 גשרים במקום שנקרא... ***
 האלוף - על הגשרים עולים."

משיחה זו ניתן ללמוד כי בשעה 1659 מודיע האלוף שרון לאלוף

גונן שכוחותיו הגיעו לצירינה והוא מחכה שתגיע חטיבה נוספת כדי
 לתקוף יחד. מדברי האלוף גונן, נראה שהוא מתכוון שאלוף שרון
 יכבוש את מיסוריי, דאחר כך ינוע תזרה לגיזרה הדרומית לטהר שם.
 האלוף שרון עונה, שהוא מקווה לגמור מהר, ומבקש סיוע אויך. מדבריו
 (הבקשה להנרה) ניתן להבין שהוא צופה קרב לילה.

זוהי הפעם הראשונה שהאלוף שרון מודיע שכוחותיו הגיעו לצירינה
 (בניגוד לתכנית-ר' לעיל). על הסיבה לדיווח זה ניתן ללמוד מרישומי
 של רס"ן לויין, אשר מהם מתברר כי בשעה זו נחברר לאלוף שרון שחל
 שיבוש בחנועת אחת החטיבות. לאור זאת נראה, שהאלוף שרון החליט לשנות
 מיד את תכניתו:

להסיל על חטיבה 421 לכבוש את חמוטל ומכשיר ולתקוף עם שתי החטיבות
 האחרות. שיבוש זה, שהזכרנוהו, גרם לאיחור בלוח הזמנים והאלוף שרון
 הכין את עצמו לקרב לילה.
 על כך שמפקדת האוגדה גילחה שחטיבה 421 הגיעה לצירי טליסמן, ניתן ללמוד
 מרישומי רס"ן לויין:

"1700 מפקד האוגדה נותן פקודה לחיילים ארוז - 421 לתקוף
 לכיורן כישור. המה"ט מודיע שהוא בצפון. מפקד האוגדה
 מורה לו ללכת למכשיר, מפקד האוגדה מורה לקחת גם את חמוטל
 המה"ט 1 מודיע שגדוד אחד נע דרך עכביש, מפקד האוגדה מורה
 לעלות על חמוטל מיד (1705). המה"ט יודיע מתי יהיה מוכן
 בקו מכשיר" (מוצג 358 א')

מחיאירי המג"דים של 421 מתברר כי בנוסף לטעות שבדמה לכך
 שחטיבה 421 עלתה על ציר טליסמן במקום על ציר עכביש, הרי אחד

מהגדורים, הגדוד של סא"ל גיורא לב, עלה על ציר עכביש במקום על טליסמן, כאשר האלוף שרון מטיל על מח"ט 421 לכבוש את כישוף, מדיע מח"ט 421, שבדוד אחד שלו נמצא נאיתו איזור, כוזנתו, כנראה, לאמור שניתן להטיל עליו את המשימה. בינתיים לאור מיקומה של חטיבה 421 שינה האלוף שרון את חכמתו - ומח"ט 421 נצטווה לרכז גם את הגדוד של סא"ל גיורא לב לאזור המוטל.

בין השעות 1705 עד 1800 מקבל פיקוד הדרום דיווחים מאוגדה

162 שהיא מוקפת על ידי המצרים,

(על פעולות הפיקוד ראה לעיל, עמ' 437 - 443 ; על החקפה המצויה

ראה לעיל, עמ' 686 - 709).

הדיווחים של אוגדה 162 על מצבה הקשה מביאים בשלב ראשון לביטול

חכמת החקפה של אוגדה 143; ובשלב שני להרהורים על הפעלת 143

בהתקפה מדרום לצפון כדי לסייע בשבירת החקפה הנגד המצרית.

ב. ביטול החקפה האוגדה

בשעה 1712 נרשמה ביומן המכצעים הפיקודי השיחה הבאה:

"1712 אלוף - אריק: גרוד אחד של טוביה, חימקה, סיור. חטיבה של חיים על ציר טליסמן. יש לו כ-40 כלים הם נמצאים בציר [ע] עכביש במקום להכנס הערבים יושבים בציונה לפי אחד מהדיווחים. הייתי רוצה שתבלום בציונה, להחזיק יחידה ביאלטה הז עלולים לשטוף את ססה, במילים אחרות הכו הכוח הכי גדול ביאלטה (?) אפילו אם לדלל את יאלטה, במקרה של בכל (?) ישטוף אותה הכח" (מוצג 343 עמ' 59).

דל"ש אלוף פיקוד הדרום רושם את הדברים בנוסח ברור יותר:

"1712 לאריק, מהפירדן יצאה כמות גדולה של טנקים ונחקה לא יכול לעמוד בזה, לא רוצה שתכנס כן למיסורי, מה יש לך בחמדיה - את טוביה, הערבים יושבים כבר בציונה, אריק ממיסורי חטיבה פלוס גרוד, שניים שלי עם אחד שלו נחמוטל, בכוח משוריין זכה נוסף חבלום בציונה אבל עם עחידה ביאלטה, לא לעלות על מיסורי ליצור רק סגע" (מוצג 345, עמ' 34).

בשיחה זו מררוח האלוף שרון לאלוף הפיקוד על מקום חטיבה 421;
ועל העובדה (ראה להלן עדויות המח"ט וחמג"רים), שהחטיבה הופתעה
לגלות אויב בהגיעה לציונה; למעשה לא היה האויב בציונה אלא בחמוטל.

אלוף הפיקוד מבטל בשיחה זו את תכנית ההתקפה על מיסורדי ומטיל
על אוגדה 143, לבלום את האויב; מסתבר שאלוף הפיקוד ציפה בריאה
מצריה לכיבוץ טסה, ופוקד על האלוף שרון להעריך בשני קודים על הציר
המוביל לטסה.

החלטה אלוף פיקוד ידרום בעקבות דיווחי אוגדה 162, באות ליד
ביטול גם באוגדה 143;

"1710 ג' קי [סגן מפקד האוגדה] מודיע שהוא שומע שבצפון
נחנים פקודות לסגת. מפקד האוגדה התקשר עם האלוף ומידיע
לסגן שצפוניים [162] נמצאים בלחץ ולכן לא לעלות על מיסורדי
וחמוטל" (מוצג 358 א'),

משיחת ורישומים אלו נראה בבירור שהשפעתם של דיווחי אוגדה 162
על ההחלטה המצרית, הייתה ביטול תכנית התקפת אוגדה 143 לכיבוץ
מיסורדי ואמיר.

ג. דיון באפשרות סיוע של אוגדה 143 לאוגדה 162

מצבה של אוגדה 162 מביא למספר שיחות, בהן עולה האפשרות
שאוגדה 143 תתקוף מדרום לצפון, כדי להקל מעל הלחץ בו נתונה 162.
בשעה 1725 מתנהלת שיחה בין קצין האג"מ של אוגדה 143 לבין זה של
אוגדה 162. קצין האג"מ של 162 מספר שהם בולמים התקפה מצרית
ומציע שאוגדה 143 תתקוף מדרום כדי לסייע להם. קצין האג"מ של 143
עונה, שמשימתם היא תקיפת אמיר, אך הוא ידווח למפקד שלו על המצב,
כפיענות כישם אמנם שהשיחה היא עם קצין האג"מ של האלוף מזדלו,
אולם ברור שזו טעות. רזה נוסח ההקלטה:

"אנחנו מציעים...
תעלו ממערב לנו לכיוון צפון להכות את האויב.
להכית את האויב במקביל לבלום בכיוון... מיסודי בכיוון
דרום מערב.
אבל העיקר לברוק צפונה מערבה לנו. עבור.

- אולר 2 של אריק
- אולר 1 כאן אולר 2, עבור.
- אולר 1 אלברט
- 2 כאן אולר 1, עבור.
- אריק: כאן אולר ק. האם בוצר* בידיך?
- 42 של אלברט
- כאן 42 שלילי... אני נמצא 2 ק"מ ממך, 1 ק"מ ממך.
- 42 אריק
- כאן 42. האם הבנתי נכון, כוחותיך נמצאים בין חמוסל לבין הברגה עבור.
- ?אלברט
- חידובי. אנחנו כולמים, הצלחנו לבלום אותם. אם תצליחו לעלות צפונה אנחנו נכה בהם מול תעלה המיט [?] עבור.
- אולר 2 אריק
- כאן אולר 2 הכעיה היא שבמיסודי יש כוחות. קבענו לתקוף מערבה... בשלב זה אני מעדכן את ה [40] שלי במצב. עבור.
- 42
- כאן 42 רות. אם יש לך מספיק עוצמה לחקוף ולסייע לנו זה יהיה מצויין.
- 42
- כאן 42... " (מוצג 343 א', עמ' 840).

בהמשך לשיחה זו, בשעה 1730, פנה מפקד אוגדה 162 עצמו אל אלוף הפיקוד והציע שאוגדה 143 תתקוף צפונה כדי לסייע לו בהדיפת האויב (ראה להלן, עמ' 439).

האלוף טרונ האזין בקשר לבקשתו של מפקד אוגדה 162. כאשר פנה אליו אלוף הפיקוד בשעה 1735, האר את היערכותו והביע התנגדותו לבקשתו של האלוף ארן. כתיאור היערכותו שגה בנושא אחד, סכשיר בשלב זה איננה בידו, וכבר מהבוקר יש עליה אויב (ראה להלן, עמ' 440).

השיחה ביניהם הוקלטה כלהלן:

"שרון: שמוליק, עד כמה שאנחנו עוקבים אחרי (העניינים)...
אז חמוסל בינינו.

גונן: כן.

שרון: ציננה בינינו.

גונן: כן, אנחנו מקשיבים לאוהה רשת.

* ספירת וצ"ל: 1712

שרון: הכוחות של ברן מחזיקים בקו שבין חמוסל להברגה. אז זה נכון שקצת נסוגו למרות שהדליקו - הם טוענים ל-100 טנקים מצריים. אך הם טוענים שהנסיגה לא היתה הכרחית והקו הוא קו מיוצב בין חמוסל להברגה. עכשיו אני עומד בקו מיוצב בין מכשיר לבין כיטוף.

גונן: מכשיר גם אצלך?

שרון: מכשיר - אצלי, על כל פנים אויב אין שם, יש לי, הם מאחור, בין או ליד צירוף מאחורי צירוף יש לי חטיבה בציר עכביש. אני שומע את הבקשות של ברן לתקוף בגיזרה שלהם. זה לא נראה לי, כי ברנע הזה אנחנו נחשוף את הצד שלנו, אבל לעומת זאת אני מציע לברוק מחדש נוסא של חקיפד ולחץ על מיסרדי ואמיר, כי אם הקו של ברן מתייצב, אני חושב שיש לנו אפשרות ללחוץ עליהם במשך הלילה.

גונן: אריק, אם אתה חתיה... בקרב, ונניח לא חסבול אבידות אבל חתיה במצב שאתה לא יכול לצאת - אין יותר כוח בגיזרה, אתה מבין מה שאני אומר? (מוצג 343'א, עמ' 842).

עיקרי שיחה זו אף נרשמו על ידי רל"ש פיקוד דרום בנוסח הבא:

"1730 אריק דיווח לי מה ששמע ברשת של ברן ומסר שהוא נמצא בעכביש 62 וסליסטן 64. האלוף מסר לאריק שהוא לא עומד להכניס אותו כי הוא הכוח היחיד השלם בגיזרה" (מוצג 345, עמ' 35).

סיכומם של האלופים גונן ושרון נרשם גם על ידי רס"ן לויין במפקדה האוגדה:

"1735 לאחר שיתח של מפקד האוגדה עם האלוף הפיקוד מסר המפקד שהאלוף מציע ליצב את הקו ולמכוח עם הכוח אחרת לא תהיה מחר אף יחידה נינוחה" (מוצג 358'א).

לאחר דקות אחרות נמלך האלוף גונן בדעתו ולאחר שסייבם עם האלוף שרון שאוגדה 143 לא תתקוף, עולה בדעתו שהחטיבה הצפונית של 143 (חטיבה 421) תתקוף לבדה כדי לסייע לאלוף ארן. בשעה 1743 הוא פונה שוב לאלוף שרון ומתנהלת ביניהם השיחה הבאה:

"גונן: אריק החטיבה הזו שיושבת לך בטליסטן 39 היא בסדר?

שרון: היא בסדר.

גונן: אתה יכול לשלוח אותה למכשיר ואולי תהיה תכנס להתקפת נגד מדרום לצפון?

אריק: אני לא מציע את זה עכשיו בלילה, אני חושב שאנו נשחק אותם. אני אגיד לך מה אני רואה. תראה, אנתנו יושבים כרגע וחושבים על העניין וכודקים אותו. בעוד רבע שעה אחקר אליך" (מוצג 343א', עם' 843).

אף עיקרי שיחה זו נרשמו על ידי רל"ש אלוף פיקוד הדרום בנוסח הבא:

"1740 האלוף שאל את אריק באם יוכל את 600* להזיז מכרטיסין 39 למכשיר אריק טוען שזה ישחק את החטיבה והוחלט לעשות כל אחד מהשבים אצלו דיחליטו לאחר מכן...". (מוצג 345, עם' 35)

רל"ש דרום שיבש כנראה את שם החטיבה והתייערכות, אולם מהנוסח נראה שהמדובר באותה שיחה.

לאחר שהאלוף גונן קיבל את דעתו של האלוף שרון שלא לתקוף עם כל האוגדה וכן לא לתקוף גם עם חטיבה אחת, הוא מבקש מאת האלוף שרון שיסייע לאוגדה 162 בסיוע ארטילרי. לבקשה זו מסכים האלוף שרון. באותה שיחה הוא חוזר לעניין הסיוע לברן. כפי הנראה התברר לאלוף שרון כינתיים שמכשיר איננו בידו והוא מחליט להפעיל את חטיבה 421 כדי לכבוש את מכשיר. אלוף פיקוד הדרום מתנגד לכך. הויכוח ביניהם מסתיים בכך שהחטיבה תופעל לא לכאן ולא לכאן. וזו לשון השיחה שביניהם, המתקיימת בשעה 1758:

"... (מבקשים ארטילריה מאוגדת אריק לטובת ברן).
גונן: אריק אנתנו רוצים להשתמש בארטילריה שלך - לטובת ברן...
המת"ם שלי יתקשר איתם כדי לראות מה אפשר לעשות.

.....

גונן: או קניי. תודה.

שרון: בקשר לשאלתך הקודמת, בעניין...
... (חוזר) בעניין עזרתו של ברן לא, לא נראה לי יש לי גם בעיה...
מכשיר איננו בידיו וכדי לייצב את הקו הזה הוא ד... עליך אני חייב לעלות על מכשיר כדי לייצב את הקו ואז יהיה לי קו חמוסל, מכשיר, חמדיה, כישוף וזה קו יציב ורצוף.

גונן: אכן מה אתה מתכוון לעשות?

שרון: אני לא מתכוון שאפשר להשתמש בחיימקה (חטיבה 421) ללכת מדרום לצפון כמקום שברן היה היום.

גונן: אני גם לא מעוניין שתקח את מכשיר.

* טעות, רוצ"ל: 421.
** צ"ל: טליוסמן.

- שרון: את מכשיר אני מוכרת. זה לא דבר מסובך, זה דבר קטן. זה לא ענין מסובך.
- גונן: אני מניח שברן תיכף ילך אחורה עוד פעם ואז אתה נשאר עם גב חשוף. כל זמן שאתה פה יש לנו קו מיוצב. זה עכשיו המצב אתה עוקב אחרינו?
- שרון: אתה תושב שברן עומד לזוז אחורה?
- גונן: יש לו מגע עם אנשי חי"ר עם ר.פ.י.ג'י. ועם כל מיני דברים כאלה.
- שרון: טוב בסדר. אבל בכל מקרה אני לא מציב את החסימה עכשיו לעזרתו כי אנחנו לא דיברנו עם החסימה.
- גונן: לא, שלילי, כשום אופן, מה שאני צריך פה דחוף זה את הארטילריה.
- שרון: סיוע ארטילרי הוא יקבל מיד.
- גונן: בסדר. תודה.
- שרון: אני מתקשר איתו במישרין" (מוצג 343א', עמ' 845).
- (וראה כל הענין גם לעיל, עמ' 706).

פרשת מכשיר, מפתיימת אכן, באותו היום בשיחה הנ"ל. החיוניות בכיבוש מכשיר, מביאה את האלוף שרון לנסוח לכובשה, למחרת היום על ידי גרוד 410 של חטיבה 600. התקפה זו נכשלה.

ד. קרב חמוטל - חטיבה 421

לאחר שניתנה הפקודה לאוגדה 143 לחזור צפונה, קיבל כאמור, האלוף שרון משימה לתקוף את מיסורי ואמיר. במסגרת התקפה זו, אמרה היחה חטיבה 421 להכנס בציר עכביש, אולם כאמור כנראה בגלל אי-הבנה מצד סגן מפקד האוגדה (ר' לעיל) נעה החטיבה לציר טליסמן כשמגמת פניה לחפוס את חמוטל (לפי עדות המח"ט) או להמשיך לכיוון מיסורי (לפי עדות כמה מן המג"דים).

על המשך אירועי אוחו ערב העיד המח"ט אל"מ ח. ארז בפני הוועדה:

ת. בדרך היו בעיות של חלוקה אז לא כל הגרודים הגיעו ביחד אלא בדירוג לאיזור סליסמן ובאיזור ציונה וחמוטל, הגדוד הראשון שהגיע לשם יחד איתי, היה הגדוד של עמי מורג, 599. אנו הגענו לשם ממש עם דמומים והתמונה שהתולתה היא כזאת. פה יש, באיזור חמוטל, מכשיר, ציונה, יש פה קרב של סנקים, ראיתי פה סנקים בוערים גם סנקים של אריה קרן, חס' 500, ראינו פה גם סנקים מצריים לאחמזנה הכללית היתה שפה יש סה"כ חנועה לאחור של הכוחות, של הצנטוריונים, היו סנקים, צנטוריונים בוערים, על מכשיר, על חמוטל, וסה"כ כשאנו הגענו הנה היה מצב של סנקים בנסיעה וירידה ממכשיר לחמוטל, סנקים מצריים ויורדים בכיוון הזה מחמוטל וממכשיר, בצורה זאת אנו הגענו לשם כאשר הפקודה ניתנה לי לכבוש את חמוטל. פה היתה גם כנראה איזה שהיא מהומה.

א) אנו לא ידענו בברור אם יש שם כוחות שלנו של ארגון אחרת. אני לא ידעתי, אף אחד לא אמר לי ואני לא יודע אם משהו ידע שבמקום הזה התנהל באותו זמן קרב של חטיבה אחרת. * גם הם, ואני יודע מאריה קרן...

ש. הסנקים הבערים שראית, לא ידעו שזה שלנו?

ח. כן. לא ידעתי לפני זה. ברגע שהגענו אנו אחרנו מיד מה קורה פה. כשבאנו לשם במטרה לכבוש את חמוטל בלי ידיעה שבחמוטל יש קרב די רציני באותו שלב. החנועה שלנו... גם לא גמטרה לחטיבה 500, לאריה קרן, וגם הוא היה בהרגשה שאנו נכנסים לו לחוף הסתערות. על כל פנים אנחנו עצרנו בערך באזור ציונה, באותו זמן הכוחות של אריה קרן פונו לאחור, פינו את הנפגעים ואז התרכזו לי פה עוד שני גדודים שלושה גדודים מציונה ודרומה.

ש. היו יריות ביניכם לכיון הכוחות של אריה קרן?

ת. אני חושב שלא, יחכן שכן, מפני שהיו שמה כוחות מכל הכיוונים, חלק בחנועה ליעדים, חלק בחנועה מהיעדים, יחכן, בכל אופן בחקירות שאני עשיתי טענו שלא ירו, דבר ראשון הפסקנו את האש. המו"ד הראשון שהגיע, עמי מורג, נחן פקודה מיד להפסיק את האש, לא לירות כיוון שהיו דמומים ולא יצטרכו לירות. כאשר הגיעו שני הגדודים הנוספים נתתי אישור לפתוח באש לכיוון מכשיר ואז פנה אלי אחד המג"דים, גיורא לכ, ואמר לי שמע אני מזהה בכירור שפה עומדים סנקים על מכשיר, סנקים מצריים ויורדים עלי. עמדתי באיזור הזה ואז נתתי להם אישור לפתוח באש, סה"כ האש היתה מאד מבוקרת שם עד אשר הכוחות של אריה קרן לא פונו לאחור, עד אשר הכוחות של חטיבה 500 לא ראינו אותם נעים אחורנית על ציר סליסמן.

הפקודה לתקוף את חמוטל עמדה בעינה ואז התכנית והביצוע היו כאלה. הבעיה העיקרית שאני הגעתי למסקנה עליה - צריך היפוי חזק מאוד של סנקים. ז"א היעד עצמו, חמוטל, נראה היה לי שגדוד אחד מספיק, שני גדודים היפו מאיזור ציונה בכיוון חמוטל וכיוון מכשיר, גדוד אחד של בן-שושן עם שתי פלוגות סנקים נע על ציר עכביש ולאורך היה צריך לעלות על חמוטל לאורך... של היעד, כך זה בוצע. ממש

כבר כמעט חשיכה הייתה תאורה באויר בעיקר מצריח, זהם באמת עלו על היעד ואז ראיתי שהתחילו להיפגע לו כלים מטילים שעפרו גם מכוון מכשיר בכיוון המדרון הצפוני של מכשיר וגם מכוון צפון. נפגעו לו שלושה סנקים ואז הערכתי שמה על הגבעה הזאת זה לא משנה אם נכבוש את הגבעה או נופוק את הערבים שיושבים עליה. לשבת על הגבעה הזאת בגלל שכל העניין הזה זה מערך אחד, וטילים ומטילים שאפשר להפגע במקומות שלא נמצאים בשליטה שלנו, נחתי לו אישור לרדת, הוא ירד תזרה ותפס את האיזור הצפוני של חמוטל באיזור הצומת, הכבישים סליסמן ופוטון. פה הוא החזיק ופה החזקנו למעשה מאותו זמן. בהתקפה הזאת היו שלושה חרוגים, ומספר פצועים. 3 סנקים נשארו ביעד, " (עמ' 6829-6831).

(1) גדוד 599

כשהגיע מג"ד 599 חזרה מהמיתלה לצומת ססה, פגש את המח"ט וקיבל פקודה שהמשימה היא לנוע על ציר סליסמן עד צומת פוטון, לנהל שם קרב ש' ב-ש' בלילה, ולהגיע עד הנקרא לתעלה באיזור מצמד. המג"ד העביר את הפקודה למ"פיים.

סדר התנועה שקבע המח"ט היה: סא"ל ביזרא לב מג"ד 264, ראשון. סא"ל שמעון בן-שושן מג"ד 257, שני וסא"ל עמי מורג מג"ד 599 שלישי. הפקודה ניחנה על מפה כשהיא פרוסה על ג'יפ, לא היו כל נתונים על האויב. המח"ט אמר, שיחכו שהקרב יתחיל כבר בציד ספור. מג"ד 599 לא חיכה עד אשר שני הגדודים האחרים יתחילו לנוע לפי סדר התנועה שנקבע אלא התחיל לנוע סיד, כי לא ידע איפה הגדודים האחרים. בצומת ססה היה פקק ולכן חתך המג"ד מציד סבדיל ישר לכיוון יאלטה. מחאורו של המג"ד על חלקו בקרב של חטיבה 421 על חמוטל ביום ב', עולה כי לא ידע שתפקידו לסייע באש להסתערות של גדוד 257. הוא לא ירה על חמוטל ולא היה, לדבריו, כל תיאום בינו לבין הגדוד השני שאמור לירות על חמוטל.

יש לציין כי לא קויים אף קשר, או תיאום, בין כוחות חטיבה 500 היורדים מוכים מחמוטל לבין כוחות 421 העולים לתקוף.

להלן תיאור הקרב על ידי מג"ד 599, סא"ל עמי מורג, וכך הוא מעיר:

- י"ש. ואחה בינתיים רץ קדימה?
- ת. רץ קדימה על ציר טליסמן, נרתן כמוגן ברשת הפנימית של הטנקים את הפקודות מה הם צריכים לעשות, ואז אני מגיע לאיזור ציונה ואני רואה קרב גדול. ראיתי טנקים בווערים נוסעים וטנקים יורים ואחד צולה על השני.
- ש. זה עוד יום, דמדומים?
- ת. כן. בדמדומים כבר ראיתי טנקים בווערים שלנו.
- ש. שוטים?
- ת. איזה שני שוטים שנעו פחות או יותר מכיוון מכשיר לכיוון חמוטל בווערים. המון טנקים בערו שם. היה שם אש ובלגן.
- ש. מכשיר לחמוטל?
- ת. כן, עכשיו הגעתי לציונה. כיוון שנדהמתי, עצרתי.
- ש. זאת אומרת אתה לא ציפית בכלל?
- ת. לא ציפיתי. אז שאלתי בקשר את היים, חגיד לי מה קורה אתכם? אתה אומר לי להגיע לטפור. ופה בציונה יש כבר קרבות לא נורמליים, מה לעשות? אז הוא אומר אני..... לשלוח אליך, בדרך הוא עוד שואל אותי איפה גיורא, אמרתי לו לא יודע. החבר שגיורא לא מכיר את הכביש והוא נכנס יחד עם שמעון לעכביש. הוא לא ידע שיש עוד ציר כביש שם. הוא נכנס על עכביש ורק בסביבות בערך כיוקון הוא תפס את עצמו וחתך צפונה ואז אני התפרסתי די צפוף וזיהיתי שוטים מימיני ומשמאלי במקביל.
- ש. מה עם היים ארז? איזה פקודה הוא נחן לך אז?
- ת. שום דבר. הוא אומר תנסה לאתר את האויב, ניסיתי לאתר אויב ניסיתי לראות מה יורה על מי ולמי, היה קשה מאד. התחיל להיות חושך היה קשה מאד לזהות בסוף זיהיתי שמכשיר יורים עלי, בודאוח עלי. ואז נתתי פקודה לירות לפכשיר רק למי שמזדה טנקים של אויב. זה שלא מזהה לא לירות. זאת היתה הפקודה וכדי לא לפגוע בטנקים שלנו. ראיתי שיש גם שוטים בסביבה שם, ואני הייתי פרום למעשה מציונה עד ציר פוסון הייתי פרום עם הפנים לכיוון מכשיר, עמדתי ויריתי על מכשיר וראיתי איזה דמון רצה פתאום בין הטנקים. לא היה לי מקלע, ניסיתי לירות עליה בעוזי. ראיתי איזה דמון, כמה דקות אחרי זה מסח לא רגיל של פצצות זרחן 120 בתוך הטנקים שלי ממש, אני בהתחלה לא תיארתי לעצמי שזה פצצות ארטילריה, זה היה נראה לי שזה צומח כמו שושנות מהוך הקרקע, בבת אחת, לא שמעתי יריקה, לא שמעתי שום דבר, פתאום טרם צעקתי לסגור מופזת ונסעתי אהורנית בערך איזה 20-30 מטר בשביל לצאת מזה, כולם נסעו אהורנית ואז בהרג לנו הראשון, סמ"פ ח'. אי-אפשר היה לירות. אתה לא ראיח שום דבר. השוטים כבר התחילו להסתלק משם.
- ש. איזה שוטים?
- ת. שוטים שעברו מימיני.

- ש. התחילו להסתלק מימינך באיזה כיוון, חמוטל?
- ת. בערך, כן בערך בנקודה הזאת. בנקודה שמצויה על ציד פוטון בערך 1 ק"מ דרומה מפוטון-סליסמן, עמדו כמה שוטים.
- ש. ואתה לא הצלחת ליצור קשר איתם, על מה הם ירו?
- ת. הם לא ירו, הם התלכדו פה.
- ש. הבנתי.
- ת. ופה... עמדו עוד כמה שוטים, פה ידעתי שמערב לי בסביבות 203 שוב יש שוטים. זה דיווח לי המ"פ הקיצוני שמאלי שלי, ששוב יש שוטים, אז דיווחתי לחיים. הוא אמר לי אני רואה והוא אמר לי בסדר, אני לא זוכר אם הוא אמר לי ששמעו עולה על חמוטל, אני לא זוכר, ואז הוא אמר לי תעבור לאחורנית. דילגתי אחרנית.
- ש. ... לפי התאור של חיים, של המח"ט, הוא עשה פה התקפה חטיבתית (ח: זה הוויכוח בינינו) שני גרודים בסיוע וברוד. אחד חוקף ועולה על חמוטל. עכשיו, אני רוצה להביך, אתה בכלל עומד ויורה על מכשיר.
- ת. נכון, אני גם לא שמעתי בקבוצת פקודות לכבוש את חמוטל.
- ש. לא שמעת? האם אתה קיבלת פקודה לירות על חמוטל?
- ת. לא.
- ש. האם יריח על חמוטל?
- ת. לא, אני הייתי היחיד בשטח, ראשון, אני עידכנתי את חיים מה קורה שמה, אני אמרתי לן שאני לא מזהה מי יורה על מי. על חמוטל היו טנקים שלנו.
- ש. שוטים היו?
- ת. כשאני יריתי? כששוטים דפוקים נוסעים אתונית מהכיוון ההוא לכיוון של חמוטל אז היה כרוך לי שחמוטל זה שלנו, שעל חמוטל אסור לירות בכלל.
- ש. ואיפה גיורא לב היה באותו זמן?
- ת. גיורא לב היה בסביבות 203.
- ש. אתה ראית אותו?
- ת. אני לא.
- ש. דיברת בקשר איתו?
- ת. גיורא אמר לי שהוא ערוך מרום.
- ש. היה ביניכם איזה תיאום של סיוע?
- ת. שום דבר, איזה סיוע, היה שם ברזק אלהים, מי שאומר התקפה אני לא מסכים אחר.

- ש. לא היתה קבוצת פקודות להתקפה?
- ת. אתה יודע מה, אני לא מחבטא נכון. אני לא שמעתי קבוצת פקודות להתקפה, אני לא שימשתי חיפוי. אני נעתי ראשון במגמה להכנס לציר פוטון ועידכנתי את חיים שבציר פוטון אי-אפשר להיכנס כי המלחמה כבר בציונה.
- ש. ואז עמדת ויריח על מכסיר?
- ת. עמדת, הזדהיתי, פחות או יותר, והתחלתי לירות על החולות של מכסיר. גיורא אמר לי שגם הוא ירה על הבזקים במכסיר.
-
- זאת הטענה שלי אבל יש ויכוח ביני ובין חיים שחיים אומר שהיתה קבוצת פקודות מסודרת לכיבוש חמוטל ואני בתיפוי, אני לא זוכר דבר כזה, אף מפקד שלי לא זוכר דבר כזה, אני לא זוכר שבסיכום החטיבתי הסופי, זה שהוקלט זה נמצא ב..... אני לא חושב שזה מופיע כך."
- בסוף תיאור הקרב מוסיף המג"ד כי הגדוד המשיך לירות על מכסיר, ואז קיבל פקודה לחזור ולהתארגן בטליסמן 39. (עדות בסני אל"מ חסראי, עמ' 18-20, 28).
- על נסיבות ואופי הכניסה לקרב של חטיבה 421, והמפגש עם כוחות חטיבה 500 שסיימו את הקרב במכסיר, העיד רס"ן מיקי שחר, שני בראש גדוד 599:
- "ת. הפקודה של המג"ד היתה שאנחנו מיד נכנסים בציר טליסמן מערבה עד לטליסמן-פוטון, יורדים דרומה דרום מערב לכיוון מיסורי, כיוון סלביזיה-מיסורי ופה צריכים להערך באיזור הזה לכיוון מיסורי. אם אני לא טועה.
- ש. לחקוף את מיסורי או להערך לכיוון מיסורי?
- ת. אני לא יודע.
- ש. אבל בכל אופן אתה זוכר שהמטרה היתה להגיע לשם?
- ת. להגיע עד טליסמן להכנס לפוטון ולרדת לכיוון מיסורי, פחות או יותר.
- ש. קיבלתם נתונים על אויב?

ת. נחרנים על אויב. התחלנו לנסוע באיזור. עוד פעם הייתי כאן ופלוגה מובילה כל הזמן אחרי המג"ד, היו לי טנקים טובים זאח הסיבה היחידה. באיזור ציונה התחלנו לזהות קצת קודם התחלתי לזהות ירי באיזור מכשיר וכאיזור המוטל. התקשרתי למג"ד ואמרתי לו שאני לא מבין איך הם רוצים שאנחנו נכנס עוד ועוד פנימה כשפה אני רואה שכבר יורים. הירי היה מאיזור מכשיר לכיוון הכביש בספה.

ש. לכיוון ציונה?

ת. לכיוון ציונה אבל לא בדיוק ציונה מכיוון שבאזור הזה של רומית מערבית לציונה עמד גדוד של 500, אני יודע שעמד שם גדוד של פלוגה של סימון. מ"פ בשם סימון או מ"מ שתפס פיקוד. והם ירו לכיוון מכשיר. על מכשיר עצמו היה הרבה מאד עשן, הרבה מורדות. היה שם ממש קרב רציני. ואז המג"ד אמר שנבדוק מה קורה פה כיוון שזה לא תואם את הנחרנים שאנחנו קיבלנו להיכנס בפוטון פנימה. אם יורים פה אין לנו מה להיכנס. באותו זמן אני התקשרתי באפיק חרום חס"ן לכיוון מכשיר לשאול אם יש משהו מכוונתינו שמה, מכ"ן שקשה היה לדעת מי למעלה ומי למטה וקיבלתי תשובה ממ"מ ב' של פלוגה ג', של אחד הגדודים של 500, פלוגה ג', איזה גדוד זה יוצא אני לא יודע, כנראה גדוד ראשון. שם הודיע לי המ"מ אנחנו נמצאים על מכשיר שלא נירה, ז"א שבכל זאת כוונתינו למעלה. אני אמרתי על מכשיר.

..... " (עדות רס"ן מיקי שחר בפני אל"מ חסראי, עמ' 13).

רס"ן מיקי שחר מתאר גם הוא את ההתקפה כפי שנוצעה מנקודת ראותו

ומוסיף פרטים על כח של גדוד 257 שהיה אמור להסתער על המוטל ועבר לידו. מתוך העדויות מסתבר, שפלוגה מ' מגדוד 257 במיקודו של עודד מגירו היחה היחידה שניסתה להסתער על המוטל באותו יום. רס"ן מיקי שחר מתאר את הפלוגה לפני ההסתערות, וזו עדותו:

ש. האם הייתה פה בשלב הזה איזו שהיא התקפה גדוהת או חטיבתית או שהיתה זו התפתחות תוך מהלך הקרב?

ח. דבר ראשון, כל האקט שלנו, של הגדוד, ואני חושב שבס שני הגדודים האחרים אני לא יודע אם היו לפנינו או אחרינו, נדמה לי שהיו אחרינו. אני מאמין שזה הכל התפתח לאיר הדיווחים שאני שאלתי מה זה יורים פה ואנו צריכים להכנס פנימה ועמי התקשר למח"ט ואז אמרו לנו לעזוב אין מה [להכנס].

ש. זה אני מבין, אבל עמי מורג אירגן את ההתקפה הגדוהת?

ח. התקפה לא היחה פה.

ש. לא היחה פה שום התקפה?

ח. לא היחה פה התקפה. עלינו לעטדות וניהלנו אש עם היעד, לא הסתערות על היעד.

- ש. אתה לא זוכר פקודה שאתה צריך לחפות?
- ח. היה פה אקט של יחידה אחרת, לא של הגדוד שלנו.
- ש. שלכם לא?
- ח. לא. הגדוד שלנו עמד בעמדות וירה, כשאני עמדתי בעמדות ויריתי יריתי עם 2 מחלקות ימינה כלליה לכיוון המוסל ומחלקה לכיוון דרום יותר, לכיוון מכשיר, לא על מכשיר.
- ש. והירי הזה כתוצאה מההתקלות שלך?
- ח. נסענו, החלפנו יחידה של 500, כשאנחנו עלינו הם ירדו מהיעד, מהשיפולים, תוך כדי ירי מחלקה אחת שלי, 2, שלחתי אותה מימין לי מכיוון שהשטח היה צפוף ליד ציר פוטון, היא עלחה... הופיעה מאחורי עוד פלוגה פטונים בודדת. נוסעת פלוגה פטונים שלא ידענו למי ולמה היא שייכת. היא באה ומחלקה 2 שלי שהייתה מאחור בתנועה לאיגוף שלי מימין נעצרו על ידה... חצו שם אחד את השני, עודד עלה על הטנק של הסמ"פ שלי.
- ש. ז"א הפלוגה הזאת היחה של עודד מגידו*.
- ח. עודד מגידו, עודד ירד מהטנק רץ למחלקה שלי ושאל את הסמ"פ שלי, מי, מה איפה פה קורה? אמר לו זו פלוגה של מיקי, הגדוד של עמי פה באיזור ואנחנו עולים לעמדות. אמר איפה פרוסים? אמר אני פה מתכוון להיות הכי ימני, שם הפלוגה משמאל. אמר זה הפלוגה של מיקי? אנחנו הולכים להיות יחד, ואז הוא נכנס, עודד היה עוד יותר מימין לי. עודד באותו שלב לא ידע איפה הצפון.
- ש. למה?
- ח. למה הוא היה בלי מפות. קיבל טנקים בכמ"כ, החמושת בשכטה. (עדותו בפני אל"מ חסדאי, עמ' 16-17).

* פלוגה בגדוד 421/257, ראה להלן, עמ' 835.

(2) גודר 264

במסגרת הכנית ההתקפה שסיפר עליה מח"ש 421, אמור היה גודר 264 להיות חגודד השני המסייע באש להתערות של גודר 257 על חמוטל .
 מעדותו של המג"ד מסתבר, שבשל טעות כדרך לא השתחף כלל בסיוע להתקפה
 אלא ירה על מטרות באיזור מכשיר. וזו עדותו של המג"ד טא"ל גיורא לב
 על חלקו בקרב:

"ח קבלנו פקודה לנוע, עכשיו פה אני עשיתי...
 הראשון הגעתי לכביש במקום על ציר טליסמן,
 עליתי על ציר עכביש שאני אז לא ידעתי שיש
 ציר כזה. אני ידעתי את כביש הרוחב, נוסעים
 צפונה כביש ראשון שמאלה זה טליסמן.

.....

ש. אתה לא ידעת בכלל או -

ח. על קיום ציר עכביש, בשלי אומרים תרוץ טליסמן,
 אני יודע שציר טליסמן הוא ציר ססה איסטמיליה
 לכיוון...

.....

ח. אז עליתי על עכביש...
 תארתי לעצמי שגודר 599, הגדוד של עמי, נוסעים אחרי.
 הם כן יודעים וחם לא נסעו אחרי - הם נסעו דרך ססה.
 הם גם כן נסעו אחרי טנקים, אך הם חשבו שהם נוסעים
 אחרי, ואף אחד לא העיר את חשומת לבי שזה לא הם...
 אבל אחרי איזה כמה דקות באיזור הזה של הדיונות...
 הכנתי שאני לא נמצא על הציר אלא בציר היוצא ססה...
 דאיתי שאני לא מגיע אליו. אבל זה הכהיל אותי מאד
 לראות לאן אני נוסע - עצרתי בעכביש 59 או לפני
 זה, ... היו שם חותחנים, טאלתי שם קצין חותחנים,
 הוצאנו מפות, זה כבר היה לפני חשיכה, הוא הסביר,
 ספרתי למח"ט איפה אני נמצא, הוא היה מבסוט מאד,
 הוא אמר לי: אם ככה, זה טוב מאוד, תחזור שתשטח,
 אני אבוא עם שני גרודים בטליסמן, אחת חבוא...
 בקש ממני לעבור דרך שני האדומים האלה 6526 ו-6626,
 זאת אומרת...

ש. ולהגיע - ?

ח. ולהגיע לאיזור ציונה.

.....

ח. ... באיזור ציונה, לאו דוקא ציונה, זה מין קשת אפשר
 חמיד לפנות ימינה או שמאלה, למשך בערך, באופן כללי
 ... דרך... לאיזור ציונה והמשך לפי פקודות. או
 שאולי בשלב הזה הוא כבר ידע שאין אף אחד על מכשיר,
 או שיש מישהו אחר על מכשיר, אני לא יודע בדיוק מה
 השיקול.

...

ח. על כל פנים, הגעתי לשם. כאיזור ההוא היו הרבה
 טנקים שלנו.

.....

ת. אני עברתי שם, עמדו שם איזה ארבעים סניקים, מהם שלושים "פסדנים" M-60, איזה עשרה צנטוריונים כפלוגה.

ש. של הטיבה 600?

ת. אני חושב שזה 600.

ש. M-60, איך אחריהם... הם עומדים ממזרח למכשיר?

ת. הם עומדים ממזרח למכשיר עם הפנים אל מכשיר פרוסים יפה מאד, איזה ארבעים סניקים, חשבתי לעצור, לשאול אותם - לא לשאול אותם, מיהרתי, נכנסתי לפני חשיכה.

ש. אתה עברת לפנייהם או מאחוריהם?

ת. אני עברתי מאחוריהם, זאת אומרת ממזרח להם, אני עברתי ממזרח להם.

ש. ולא ניסית ליצור קשר, לשאול?

ת. דיווחתי למח"ט שאני רואה אותם, שעומדים שם סניקים, אז הוא אמר לי: כנראה זה השכנים שלנו, תפסיך מהר, בוא אלי, זהו זה כל הסיפור. בדרך כבר כשהגעתי קרוב יותר לציונה, איזה שני ק"מ מציונה, אמר לי המח"ט שיש שינוי בתכנית, שכנראה בנצי - זה מב"ד הסיוור - נפצע או משהו כזה, דברים לא ברורים קורים בצפון מכשיר וכשל זה שאני אעלה בערך בסביבות 203 יציונה. מדרום לציונה... ב-203 יציונה, עם הפנים מערבה, לא לעשות שום דבר, להכנס שם לעמדות ולהמתין. בפשר שמעתי שהוא נתן פקודה לעמי לעלות אל איזור חמוטל.

ש. רבע, אני מבין שבאותו הזמן עמי סיפר לנו שהוא בערך בשלב הזה עומד בין ציונה לחמוטל?

ת. נכון.

ש. ויורה דרומה לכיוון מכשיר. אתה ראיית את זה?

ת. כן.

ש. זאת אומרת, בשאתה הגעת אתה ראיית...

ת. בשכילי זה היה באותו רגע ברור.

ש. והסניקים שעברת בדרך, שעמדו ממזרח למכשיר, הם ירו למכשיר?

ת. לא, לא. עמדו יפה, צוותים על הצריחים. הם עמדו איזה שני ק"מ ממזרח למכשיר. הנה כאן באיזור הזה.

.....

ת. אני מביע אני רואה יריות מאיזור צומת שליטמן, אני שומע שעמי מספר לו שהוא גם כן רואה שיורים וגם הוא יורה. אותי הזהיר המח"ט לא לירות, שום דבר, לעמוד בשקט. וכבר מתשיך, זה כבר איך חכמות, הוא כבר לא מזהה, כשכילי זה היה שם איזה קרב לא... כינתיים דיווחתי שאני רואה בצפון מכשיר שיורים. אני מזהה הבהקים מצפון מכשיר. ביקשתי אישור לפתוח באש. קבלתי תשובה שלילית. ככה התמשך הזמן.

- ש. המח"ט שלך, תינם ארז, אמר שהוא בן נחן לך אישור.
- ת. בשלב ראשון הוא אמר: אתה לא יורה על אף אחד. היו שם כנראה מספיק צרות עם עסי. הוא לא ירע מה קורה. אז אני לקחתי זקור לבן, הדלקתי לכיוון מבשר. היו שם הבהקים, ראיתי שם סנקים, דיווחתי שאני מסוגל לרפוק - נחן לי אישור.

ש. זה היה כבר חושך?

ת. חושך מוחלט. אני הגעתי ל... כבר היה חושך.

ש. זאת אומרת שאחך לא היית מעורב שם בכל ההסתברות של הכוחות שלנו בחטוטל והכוחות של קרן שיצאו בחטוטל. אתה לא היית מעורב?

ת. לא, לא. אני הגעתי לססה, לציונה, כבר היה חושך. זו הייתה תנועה ארוכה, אני עשייתי את כל העסק הזה של עכביש דוך השטח. כשיצאתי מססה היה בערך ארבע, ארבע וחצי. אני הגעתי כבר היה חושך. השטח היה שם די קשה. אז קיבלתי אישור לפנות באש ושמה דפקתי חמישה סנקים.

.....

ת. עכשיו, כשאסרתי שאצל עמי כבר יש נפגעים, בקשר, ובדיוק בדיוק מה הוא עושה אני לא יודע. את הסנקים שלו עומדים ויורים ראיתי. זיהיתי ז"א את ההבהקים שלו הוא היה, נאמר, חצי מימיני, משהו כזה, זיהיתי אותו. המח"ט מאד בזהר שנסמן אחד לשני וכל הדברים האלה, שלא יהיו אסונות בעסק הזה. מה שבן, היו חמישה סנקים, משהו כזה. אחד אני חושב שזה לא היה סנק כי היו שם המון החמוצות, את הארבעה זיהיתי גם בהבהקים שנדלקו, אולי זו הייתה משאית תחמושת, משהו כזה.

ש. רגע, כזה נגמר העניין? ירית על מבשר?

ת. דפקתי חמישה סנקים ש... היה שם... יותר לא זיהיתי שום דבר. קיבלתי פקודה מהמח"ט להחכות לחניון לילה על שליסמן, קצת מזרחית מציונה. איזה ק"מ או שניים מציונה.

ש. פה יש משהו שאני רוצה להבין עד הסוף. האם ירוע לך על פקודה או על חכמה לכבוש את חטוטל? באותו לילה ע"י החטיבה שלכם?

ת. לא לי, אבל כראש ידעתי שאנחנו צריכים לעלות על חטוטל.

ש. אני שואל עכשיו, בשלב הזה כלילה. האם אתה היית שותף באיזו שהיא תכנית לכבוש את חטוטל?

ת. בשלב הזה כבר לא.

ש. האם ירוע לך שבן-שושן*חקף את חטוטל.

ת. ירוע לי.

ש. אחרי מעשה?

ת. לא, לא אחרי מעשה. אני שמעתי את המח"ט נוחן פקודות גם לעמי וגם לשפעון.

* סא"ל שמעון בן שושן, מב"ד 257.

ש. איזה פקודות?

ת. פקודות. להתקדם, לירות. מה שהם דאו אני לא יכולתי לדאוג.

ש. אתה עומד לירות גם על מכשירי?

ת. אני אמרתי לז'שאנז בצפון מכשיר מזהה הנקיים. אז הוא נחן פקודה. אחד. אתה חרפוק את הטנקים על צפון מכשיר. לעמי ולשמעון להטסיר ולטפל בבעיה שלהם.

ש. האם יודע לך אז האם אתה זוכר שניתנה פקודה להתקפה חטיבתית על חמוטל?

ת. החקפה חטיבתית? זו פקודה של המת"ט אבל לא לגביי. אני לא מעורב בעניין.

ש. אתה לא מעורב בעניין?

ת. לא.

ש. מה אתה יודע על ההתקפה הזאת?

ת. אני יודע ששמעון ועמי, שעמי הפגיוז שם גם בן מסרות ושמעון היה צריך להשתלט על איזור דצומה-מגול 205. על האזור חמוטל זה אני יודע.

ש. מח"ט 421 מספר שהוא תכנן כיבוש חמוטל ע"י הגדוד של בן-שושן בסיוע של שני גדודים. אתה ועמי מורב...

ת. בסדר. אז אני בעסק הזה, לורה על צפון מכשיר. לא מטייע בכלל לכידון חמוטל.

...

ש. זאת אוסרת מההתקפה החטיבתית שמדיבר עליה, לבל היותו תקף גדוד, וגדוד חיפה. זה גם לפי התיאור של עמי.

ת. נכון, נכון. עמי לא היה צריך לעלות שם. כשמעון היה צריך לעלות ולחפוס את חמוטל עמי היה צריך לירות שם על מסרות.

ש. אתה ידעת מה נומר עם ההתקפה של בן-שושן על חמוטל?

ת. אני ידעת. שהוא נמצא באיזור צומת פוטון סליסמן.

ש. ואחרי ידעת שהוא חוקף את חמוטל?

ת. כן.

ש. ידעת על זה?

ת. כן. שמעתי אותו בקשר טרונת למת"ט שהוא נכה והוא נכה.

ש. ומה קרה עם ההתקפה הזאת?

ת. אני יודע שנאמר לו להעצר, להשתלט באיזור ציר סליסמן באיזור פוטון. בין פוטון לצ'ונה, מאהר כזה.

ש. אז את מה הוא תקף, את ה...?

ת. אני מעריך שהוא תקף את הצד המזרחי של חמוטל. אם אומר לך סמת שאני יודע. למחרת בבוקר, ששם לא היה בכלל אויב. באיזור פוטון-טליסמן לא היה בכלל אויב. יכול להיות שהוא היה יותר מערבה. על כל פנים אני יודע שכאותו זמן דובר על פקודה ששמעון נשאר בדוד קרמי, מציונה מערבה ואני מציונה מזרחה לתניון לילה.

ש. ואז השאירו אותך מציונה מזרחה לתניון לילה?

ת. כן. גדוד של שמעון נמצא מערבית ביותר בחטיבה ואנחנו באמצע.

ש. זה רישומים או שנסיים מהמלחמה?

ת. רשמתי במלחמה. זה כבר העתקה.

ש. זה העתק עם עיבוד או רק העתק?

ת. העתק, העתק.

.....

ש. מה רשום לך ביחס להחקפה? בשלב הזה של לפנות ערב.

ת. חוץ כדי תנועה נודע לנו שחמוטל ומכשיר בידי האויב וכנראה גם איזור חגית. זה האיזור הזה, זה רשום אצלי. בדרך לתנועה ראינו את הסנקים האלה" (עדותו בפני אל"מ חסדאי, עמ' 13-18).

3) גרוד 257

לפי עדות סח"ט 421 אל"מ חייס ארז, היה גרוד 257 אמור להסתער על חמוטל במסגרת ההתקפה החטיבתית ובסיוע שני הגדודים האחרים, מעדותו של המג"ד עולה כי בפועל הסתערה על היעד פלוגה אחת ואף היא נסוגה לאחור שספגה מספר אבירות. (המח"ט העיד לעיל, עמ' 824, שנשארו 3 סנקים ביעד אך המג"ד העיד שנשאר סנק אחד על היעד). להלן עדותו של המג"ד, סא"ל שמעון בן-שושן:

ת. התחלתי את התנועה עד שהגעתי לאיזור ציונה. אני רואה שאיזור ציונה בידינו, ובאיזור ציונה אני מקבל פקודה לחקוף את חמוטל. אני לא זוכר אם היתה פקודה חטיבתית לחקוף את חמוטל, אם אינני טועה, בחיפוי של עמי אני אישיח כובש את חמוטל. בכל מקרה אני הייתי צריך לעלות על חמוטל.

ש. אחה לא זוכר אם היה צריך להיות חיפוי של מישהו?

ת. יכול להיות שכן, אם היה עמי אז היה חיפוי.

ש. אני אבקש לדעת אם אתה זוכר את הפקודה להתקפה על חמוטל ביום שני לפנות ערב בדמדומים, האם הייתה שם חכנית חטיבתית או שאתה קיבלת פקודה לעלות על חמוטל ודברים אחרים אתה לא זוכר.

ת. אני חושב שהייתה חכנית חטיבתית להתקפה על חמוטל, כאשר עמי אולי היה צריך לעשות חיפוי ואני להסתער על חמוטל - להסתער מכיוון ציונה לכיוון חמוטל. בכיוון צי-עב"ש ציר טליומן, בלומר בכיוון מערב ואחרי זה לשכור דרום מערבה ולעלות עד לנקודה האדומה 6725 של חמוטל, ז"א מהצומת עד למעלה לכיוון חמוטל.

ש. ועכשיו לגבי הסיוע אתה לא זוכר בדיוק?

ת. לא זוכר אם פיוזית עמי עמד למעלה וחטיפה,

ש. והאם אתה זוכר האם נאמר לעמי לחפור עליך?

ת. לא זוכר.

ש. או אם נאמר למישהו אחר לחפור עליך? ז"א אתה לא זוכר אם נאמר לעמי לחפור עליך.

ת. לא זוכר. התוכנית שלי של הגדוד הייתה כזו - קודם כל: שבאחי לאיזור ציונה זרסתי בקו כללי צפון דרום" (עדותו בפני אל"ם הסדאי עמ' 21-22).

בהמשך עדותו מספר המג"ד על סיום ההתקפה החטיבתית:

ח" ההתקפה על חמוטל, המ"פ ירר למטה, אש תופת לא ברור מה עם 500. כולם יצאו או לא יצאו, בלומר מהחלק החתונ, כשעודד היה למעלה ראית אותו על קו דקיע כש-500 מלמטה בחלק החתונ במרחקים עצומים, ואמרתי לחיים שבדאי להתארגן עם העסק הזה מחדש, ואולי לקחת את העסק קצת יותר מסודר עם ארטילריה, אינני יודע מה אפשר להכניס פה כי עודד בינתיים הסתבך עם העסק הזה, היו לו פצועים, היו לו נפגעים, היה צריך לחזור אל המ"פ וטמ"פ הלך.

ש. איפה אתה עומד באותו זמן?

ת. אני עומד פה בציונה. זה יותר קדימה.

ש. ז"א בעצם תקפת רק פלוגה אחת שלך?

ת. פלוגה אחת, וגם היא לא באה לידי ביטוי בתקיפה מלאה. ז"א התקיפה יצאה חוץ כדי שיפור עמדות. בעצם אני נתתי את הפקודה לתפוס עמדות כדי להעריך את המצב לתת פקודת התקפה וזה לא בא אפילו לידי ביטוי.

ש. לפי מה שראית, החלטת שבדאי לחזור ולהתארגן, ביקשת רשות של חיים -

ת. היה חשוב לי שעודד קודם כל יוציא את כל מה שיש לו שם וישלף אחורה ואח"כ יתארגן מחדש ונחליף את העסק. עברו מספר דקות, אמר לי חיים מספיק. תשאר במצב, תקפל את כל מי שיש לך קדימה לכיוון קו ציונה תשאר בקו הזה. תתארגן. הבאתי תזרה בינתיים אח צ'ון מ"פ ב' ששעה, הביע תפס את העמדות לידי אני לא זוכר אם מצפון או מדרום, אבל בקו יחד אתי. נתתי פקודה לגדוד להכנס לעמדות תצפית כי אין לנו על מה לירות. וזאת עודד שלחתי אותו אחורה. כאשר נפגשנו יחד עם הסנק של המ"ח על ציונה ממש כשעודד פצוע, המ"ח דאגתי תכונני מה לעשות" (שם, עמ' 28).

ה. חטיבה 600

חטיבה 600 היא היתידה, למעשה, מכל כוחות האוגדה, החוזרת למקום

טמנו יצאה בבוקר.

על היערכותו לקראת לילה מספר המת"ס אל"ם טוביה רכיב;

"ח. אני חוזר, 407 נפרס על כישוף 409 על חמ"ה, פרסתי יותר לרוחב, ואת 410 אני מעלה למסלה על שתי נקודות אדומות 6526 ו-6626 מורחיק למבטאי.

והגדוד מתחיל 'חסוף' אש. מכשיר, כולל ארטילריה. גדוד 409 מתחיל לנהל אש עם אותה שורת שנעה לכיוון חמ"ה ומצליח לדפוק די הרבה סנקים... עוד כ-8 לחודש אחה"צ לפני רדת החשיכה, לנו נדפק סנק אחד ככל המהלך הזה. הוא נדפק בערך ק"מ מזרחית מסגול 202, והוא נדפק בשטח נמיר, עוד לא היה בעמדה, כך שאני משוכנע שהוא נדפק טסיל, בגלל הטעות, מאיזור מכשיר. זהו אגב, מתוצר מיד במקום. הוא נשרף וסתפוצץ.

.....

על מכשיר אנחנו רואים סנקים בוערים. אני אז לא ידעתי, שיש שם צנטוריונים שלנו, נדמה לי של 460. אז לא ידעתי... ראיתי כלים בוערים.

ש. ראית כלים בוערים על מכשיר?

ת. ראיתי עשן, ראיתי אש, והרבה זמן... כך תופס אותנו הלילה" (עדומו בפני אל"ם חסדאי עמ' 8).

ו. סיכום

את משמעות הקרב ב-8 באוקטובר סיכם האלוף שרון בעדותו בפני

הועדה כדלקמן:

"אני רוצה לציין ולומר, כי כשאנחנו עוזבו את השטח באותו בוקר, בדיעבד היה נוזל, חמוטל, מכשיר, חלוץ ואפילו היו סנקים שלנו עוד באזור צידני. זה היה כ-10 בכקר, או ב-11, כשהתחלנו לצאת אחורה. הייתי סגידר זאת באזור נוזל, חמוטל, מכשיר. אני מציין את המקומות האלה במיוחד, כי אלה מקימות שבהם שלמנו דם רב מאד בכל ימי המלחמה, אחר כך. אבל המקומות האלה בבוקר, כשאנחנו עוזבו כאן, המקומות האלה היו בדיעבד. כשהאוגדה קיבלה הוראה לצאת, בעצם היה פה מין מעב נורא, סצר אחד (זה אני יורע מתוך לימודי החכניות המצריה) המצרים ב-8 לחודש קיבלו הוראה להשלים את המשימות, נדמה לי שזה נקרא שלב ג. השלמת המשימות אצלם דיברה על ההשתלשלות על דרך התח"ס, אם כי הם לא התיחסו בדיוק לדרך, הם התיחסו לאותו הגבעות השולטות שנראו מתחומם, ברוב הסקרים זה היה על דרך התח"ס עצמה, לפעמים קצת מעבר לה. כשאנחנו היצאנו את כוחותינו מאזור נוזל, חמוטל, מכשיר, לנוע אחורה, זה היה בדיוק באותו זמן שהמצרים היתה להם הוראה להשלים את שלב ג', ולתפוס את המקומות האלה.

כפי שאמיתי הטיבה 500 של אוגרה 162, לצערי, לא הצליחה להחזיק במקומות האלה, או שנכנסה מאוחר, אני לא הצלחתי להביך, מחתקירי המלחמה, מדוע לקח לה כל כך הרבה זמן לתפוס את המקומות שאנחנו פינינו. החטיבה היתה, המפקדים נפגשו ביניהם, העבודה היא שבאותו יום איבדנו את השטחים האלה, כשהאוגרה חזרה, בסביבות 4-4.30 אחרי-הצהרים אל האיזור שדיברתי עליו, התמונה כבר היתה שונה לחלוטין. על חמוטל היה אויב, כמכשיר היה אויב, גם סנקים וגם רגלים, נוזל כבר לא היתה בירינו, חלוץ - לא היה ברור, כן בירינו לא בירינו, זה גם חוואי כזה שאי אפשר להחזיק בו, זו דיונה ענקית שקשה לעמוד בה.

.....

חמדיה היתה בירינו, כי החזקנו בה כוחות.

.....

נאנחנו ניסינו לראות מה אפשר לייצב ממה שהחזקנו בבוקר, אני מודה שלא הצלחנו. המשכנו להחזיק את כישוף מדרום, את חמדיה, מכשיר רק בתחתית הגבעה, עמונו, וחמוטל הצלחנו להחזיק, למרות שהיה עליה קרב קשה, שנמשך עד השיבה, הצלחנו להחזיק רק את החלק המערבי שלה. ובעצם מצאנו את עצמנו עומדים בקו חדש, שהוא הייתי אומר קו צילונה, חמדיה, כישוף, במקום הקו נוזל, חמוטל, מכשיר וכו'.

זה אם לסכם את מה שהתרחש באותו יום. אנחנו באותו יום חלצנו את אנשי לקקן, אותם הצלחנו להוציא. לבני מעוזים אחרים כבר היה ברור שההתקפות לא הצליחו. קיימנו שיתוף עם מפקדי המעוזים לכדיקת אפשרות יציאה שלהם בכוחות עצמם. רק המפקד של פורקן הודיע שהוא מתכוון לזה ואנחנו תכננו לקדאת ה-9 בבוקר, את המבצע של התחברות עם אנשי המעוז שהיו צריכים לעשות את דרכם ברובל, לקדאתנו" (עמ' 7222-7223).

מתוך הערויות שהיו לעיני הועדה, ניתן להסיק, שהאלוף שרון טועה, במידה מסוימת, בהערכת השינוי במצב האוגרה שחל בגלל יציאתה.

חמוטל ומכשיר לא הוחזקו על ידי כוחות האוגרה ביום ב' בבוקר

כשל סיבוח שונות, בקשר למכשיר יש עדויות כי כוחות מצרים חלקיים הגיעו כבר בבוקר עד חלק מסויים של מכשיר (ראה לעיל עמ' 759-760); ידיעות אחרות מצביעות על כוחות אויב שהיו קרובים מאד לחמוטל בעוד שכוחותינו לא החזיקו בה. המקום היחידי מאלה שהוחזקו בבוקר על ידי אוגרה 143, שנחמס על ידי האויב, היה נוזל, חטיבה 500 תפסה את נוזל, אך עזבה אותו לאחר מכן מתמש לכיתור (ראה לעיל, עמ' 710 ואילך).

יחד עם זאת יש לקבוע כי למסעות האוגרה באותו יום היו תוצאות שניתן להגדירן כ"הוצאה משורי משקל". טובן מאליו שלפקודות הסתדרות ולריצוח המיוחדות היתה השפעה על רמת הבייסות ותחושא הבטחון העצמי. השפעות אלו באו לידי ביטוי בקרבות שניהלו כוחות האוגרה ביום ב' בערב ביום ג' בבוקר.

6. ההיערכות בליל 8-9 באוקטוברא. בליל

במשך יום ה-8 באוקטובר לא לקחה אוגדה 143, למעשה, חלק בקרב הפיקודי. בבוקר, לאחר שנערכה, קיבלה פקודה לנוע דרומה ובצהריים קיבלה פקודה לעצור ולחזור. מהלכים אלו כאמור, נמשכו כל היום ונסתיימו לקראת ערב.

כפועל לא סבלה האוגדה אבידות משמעותיות באותו יום. אך למהלכיה אלה היו תוצאות שהשפיעו על פעולות המחרת. למרות שקבענו את תחומי הקירחנו זה ל-8 באוקטובר, הרי, כדי לקבל תמונה נכונה על תוצאות "נרודי" האוגדה ביום ב', מצאנו לנכון לתאר אף חלק מקרבות אוגדה 143 ב-9 באוקטובר, סבלי להכנס בשלב זה לפירוט יתר של דרג הפיקוד והמטכ"ל.

את קרבות אוגדה 143 בחשיפי בחודש ניתן לחלק לשני שלבים. שלב ראשון: בשעות הבוקר, שבו ניסתה האוגדה לייצב מחדש את הקו ממנו יצאה ב-8 באוקטובר בבוקר. כן הסתיים באותו בוקר, מבצע חילוץ אנשי 'פורקן', מבצע שסיים למעשה פרק זמן ארוך שהחל מיום א' בצהריים - שבו ניתנה חשומת ליבו העיקרית של מפקד האוגדה לחילוץ אנשי המעוזים הנצורים.

השלב השני החל בשעות הצהריים בהתקפה אוגדתית לכיוון מערב. הכוונה לתקוף, החלה מסתמנת לאחר שסגן מפקד האוגדה דיווח על נסיגת מצרית ניכרת באיזור מיסורי ואמיר. מפקד האוגדה תיכנן התקפה של שתי חטיבות, 600 ו-14, לכיוון מערב. בגלל שיבושים שונים תקפה, למעשה, רק חטיבה 600, ושני גדודים שלה, 409 ו-410, סבלו אבידות כבדות. אולם, תוך כדי התקפת החטיבה, גדוד 409 הגיע עד טלביזה וגדוד 410 נאחז במכשיר.

חטיבה 14 שהגיעה מאוחר יותר, נכנסה לשטחים בהם לחמה חטיבה 600 קודם לכן, נאחזה בהם, וגדוד הסיור הכפוף לה, המשיך מערבה, והגיע לקרבת התעלה. בעקבות מהלכיו של גדוד הסיור אותרה נקורת-התורפה במערך המצרי שדרכה עתידים היו כוחות צה"ל לצלוח את התעלה.

מכחינות אלו, ה-9 באוקטובר בצהרים היה נקודת מפנה בקרב-ההגנה הפיקודי כולו. לפני-הצהרים התנהלו באיזור מכשיר וחמוסל קרבות שמבחינה משפטית היוו סיום פרשת הקרבות של ה-8 באוקטובר וסיום המלחמה על המעוזים. ואילו אחר-הצהרים החזיל השלב שעחיר היה להוביל את צה"ל לצליחת תעלת סואץ.

ב. ההיערכות בליל 8-9 באוקטובר

מצב אוגדה 143 בערב ה-8 לחודש היה, כדברי אלוף שרון:

"המשכנו להחזיק את כישוף סדרים, את חמדיה, מכשיר דק בחתית הנכחה עמדנו, וחמוסל הצלחנו להחזיק, למרות שהיה עליה קרב קשה שנמשך עד חשיכה, הצלחנו להחזיק דק את החלק המערבי שלה ובעצם מצאנו את עצמנו עומים בקו חדש... ציונה-חמדיה-כישוף" (עמ' 7223).

אשר לתכנון שנעשה בלילה הרי מצטיירת החמונה הכאה מעוזים:
התח"טים:

- א. חטיבה 421 מיועדת לסייע בבוקר לחילוץ אנשי פורקן. לשם כך היא מתכוונת לכבוש את חמוסל.
- ב. חטיבה 600 מקבלת פקודה לכבוש בבוקר את מכשיר.
- ג. חטיבה 14 מקבלת פקודה לעבור באור ראשון לציר סליסמן.

מהפקודות וההכנות האלו מתקבל הרושם שהאלוף שרון החליט לשפר את הערכות כוחותיו בגזרה על ידי השחלטה על הקו חמדיה-מכשיר-חמוסל.

נוסף על כך העביר האלוף שרון את המאמץ העיקרי שלו מציר עכביש לציר סליסמן. יתכן שהאלוף שרון התכוון לחזור לתכנית הראשונה שלו מיום ב' כבוקר, כלומר, לתקוף עם שתי חטיבות ממזרח למערב בציר סליסמן וחטיבה אחת מדרום-מזרח לצפון-מערב מכיוון חמדיה.

בשעה 1827 מתנהלת שיחה בין האלוף גונן והאלוף שרון. האלוף שרון מציע להפעיל חיל'ר בלילה במשימות פשיטה. האלוף גונן מתנגד. האלוף שרון מודיע שהוא נערך, כשהחטיבה אחת במובע עם האויב ושתי חטיבות נערכות מאחור, אחת בציר סליסמן ואחת בציר עכביש.

* הכוונה למזרחי

- "שרון: שמוליק, חשכתי קצת על המצב, אני חושב שאנו יכולים לצאת מן המצב הזה שאנו נמצאים בו. אני חושב שצריך אולי לעשות התייעצות, לשבת על זה ואולי להזמין גם את הרמטכ"ל ואולי גם את משה. אני חושב שיש אפשרות לצאת מן המצב הזה שאנו תקועים בו. אבל צריך לשבת על זה, ואני לא יודע אם יש אפשרות לעשות את זה.
- גונן: מה הכיוון של הרעיונות שלך? רגע אל תגיד זאת באלחוט.
- שרון: זה דבר אחד [עניין הפגישה כנראה]. דבר נוסף זה, נוצר כאן מצב אבסורדי, יש כאן מצב שהבוחות האלה מציקים לסנקים שלנו בלילה, ואנחנו יכולים, יש לנו את החברה של עוזי [הטיבה 35], ושל אמיר דרורי [נולני] שהם יכולים להשתמש בהם כלילות והם יכולים להוציא את נשמתם... זה כבר לא דבר קצר, זה דבר ארוך יותר, להביא מיד איזה גוף אחד או שניים כאלה שיהיו לנו ת"פ, שנוכל להשתמש בהם שיתחילו בלילה להוציא את נשמתם. הרי אנחנו פי אלף יותר טובים מהם... אז זה לא שייך לנושא הכללי, אני פשוט מציע שיהיה לנו מיד, אני למשל רוצה להשתמש במאלה פה בגזרה שלי. ועל זה נשב ונדון...
- גונן: לא, אני לא מסכים אריק.
- שרון: אני לא משתלט פה בלי שאתה מסכים. אני פשוט אומר שאני הייתי משתמש בהם. אנחנו יכולים פשוט למנוע שחטר איזה שירות באיזה שהוא מקום. אז אם לא בשירות, אז בכביש התעלה באיזה שהוא מקום. פשוט לדפוק אותם.
- גונן: אתה מדבר על עומק?
- שרון: כן גם על העומק, שלא תהיה להם ההרגשה הזאת שהכל חופשי אבל אם הדבר העיקרי, זה צריך לשבת בשקט... לקבל החלטות, אני פשוט מציע לצרף כוחות כאלה לאוגדות.
- גונן: נראה אני אציע.
- שרון: בסדר, אנחנו עכשיו בכה, במשך הלילה אנו נעמוד גוף אחד במגע ושני גופים יחארגנו פה במשך הלילה ויסחורו, אחד מאחורי ציונה ואחד ב'ירקון'. אני הייתי מציע שתחאם את זה, כי אני חושב שיש מצע למהלך כזה ופשוט צריך לדבר על זה בעל-פה. ולגבי הנושא הזה שיהיה לך כוח שירד אליו אפילו כוח של צנחנים שיבטיח את הסנקים שלנו. תחשוב על זה.
- ... שיהיה פה כוח, שיהיו פה צנתנים... אני למשל צריך את זה, להתראות" (מוצג 343א' עמ' 848, 849).

פריסת כוחות האוגדה היתה לפי הישומי רס"ן לזינג:

"1805 מפקדה האוגדה: נהיה בנויים ב-3 חטיבות.
421 תהיה עבודה, 14 תתארגן בירקון בתוספת 5 (גדוד
הסיור) וחטיבה 600...
שתי חטיבות קדימה לאחת מאחורי" (סוצג 358א).

משיחתו של האלוף שרון עם אלוף הפיקוד המזבאה בהמשך נראה,
שהתכנית היא להתזיק חטיבה אחת במגע עם אויב (חטיבה 600) ושתי חטיבות
מאחורי כצ"ח עכביש (חטיבה 14) ובצ"ח טליסמן (חטיבה 421).

1. חטיבה 421

על היערכות החטיבה בליל 8-9 והתכנייה לקראת יום המחרת העיד

בפני הועדה המח"ט אל"ם חיים ארז:

"באותו לילה של ה-8 לחודש נערכנו באיזור הזה,
מחזיקים כל הזמן את ציונה ואת הצומת, פעילות רצינית
לא היתה ובאותו לילה היתה קבוצת פקודות באוגדה והפקודה
שקבלנו היתה לקראת מהר בבוקר, 9 לחודש, לחלץ את אנשי
מעוז פורקן כאשר אחס, עם אנשי המעוז היה קשר, הם היו
32 איש, 33 איש, והתכנית היתה שהם יצאו ב-2 בלילה רגליה
מהמעוז ואנו בבוקר מוקדם נתחבר אליהם. התכנית היתה
להתחבר אליהם על צ"ח טליסמן 20, אני בקשתי את מפקד
האוגדה שיקדם אותם, אם הם יכולים, עד 22, כיוון
שלהכנס לעומק כזה צריך לכבוש גם את ציונה גם את חלוץ
וגם את נוזל, כל מי שנכנס פנימה לא יוצא משם ואז דברתי
אחם והם קבלו הוראה להתקדם קדימה על צ"ח טליסמן 22.
כאשר עשייתי הערכת מצב התברר לי שאני חייב לכבוש את
חמוטל כדי ליצור מגע, לקדם צ"ח רציני קדימה עם חיפוי
חזק מאד, עם ארטילריה כדי שיהיה איזה סיכוי סביר
להוציא אותם מהשטח. באותו זמן התקפת האויב - האויב
נשאר על חצי מכשיר, חלקה הדרומי של מכשיר; ישבה שם
חטיבה 600 על חלק ממנו. האויב ישב על החלק הדרומי
של חמוטל על החלק הצפוני אנונו ישבנו. חלוץ היה
תפוס, נוזל היה תפוס, רפה היה מערך רציני מאד, מערך
הלחי היה פרוס פה לכל האורך מיסורי וצפונה" (עמ' 6831).

(1) גדוד 599

לפי דבריו של המ"פ מיקי שחר, התארגן הגדוד כלילה באזור
ציונה. במשך הלילה המתיין הגדוד להגעתם של אנשי חי"ר הנחלצים
מהמעוזים. (עדותו בפני אל"ם חסראי, עמ' 18).

פריסת כותרות האוגדה היתה לפי רישומי הס"ק לויקן:

"1805 מפקדת האוגדה: נהיה בנויילס ב-3 חטיבות.
421 תהיה עתודה, 14 תתארגן כיוקן בתוספת 5 (גדוד
הסיוע) והטיבה 600...
שתי חטיבות קדימה ואחת מאחור" (מוצג א358).

משיחתו של האלוף שרון עם אלוף הפיקוד המובאת בהמשך נראה,
שהתכנית היא להחזיק חטיבה אחת במגע עם אויב (חטיבה 600) ושתי חטיבות
מאחור בציר עכביש (חטיבה 14) ובציר סליסמן (חטיבה 421).

ג. חטיבה 421

על היערכות החטיבה בליל 8-9 והתכניות לקראת יום המחרת העיד

בפני הועדה המח"ט אל"ם חיים אריז:

"באותו לילה של ה-8 לחמש בערכנו באיזור הזה,
מחזיקים כל הזמן את ציונה ואת הזומת. פעילות רצינית.
לא היתה ובאותו לילה היתה קבוצת פקודות באוגדה והפקודה
שקבלנו היתה לקראת מחר בבוקר, 9 לחמש, לחלק את אנשי
מעוז פורקן כאשר אתם, עם אנשי המעוז היה קשר. הם היו
32 איש, 33 איש, והתכנית היתה שהם יצאו ב-2 כלילה רגלית
מהמעוז ואנו בבוקר מוקדם נתחבר אליהם. התכנית היתה
להחבר אליהם על ציר סליסמן 20. אני בקשת אח מפקד
האוגדה שיקדם אותם, אם הם יכולים, עד 22, כיוון
שלהכנס לעומק כזה צריך לכבוש גם את ציונה גם את חלוץ
וגם את נוזל, כל מי שנכנס פנימה לא יוצא משם ואז דברתי
אתם והם קבלו הוראה להתקדם קדימה על ציר סליסמן 22.
כאשר עשיית הערכת מצב התברר לי שאני חייב לכבוש את
חמוסל כדי ליצור מגע, לקדם צוות רציני קדימה עם חיפוי
חזק מאד, עם ארטילריה כדי שיהיה איזה סיכוי סביר
להוציא אותם מהשטח. באותו זמן התקפת האויב - האויב
נשאר על חצי מכשיר, חלקה הדרומי של מכשיר; ישבה שם
חטיבה 600 על חלק ממנו. האויב ישב על החלק הדרומי
של חמוסל על החלק הצפוני אנחנו ישבנו. חלוץ היה
תפוס, נוזל היה תפוס, רפה היה מערך רציני מאד, מערך
חלי היה פרוס פה לכל האורך מיסורי וצפונה" (עמ' 6831).

(1) גדוד 599

לפי דבריו של המ"פ מיקי שחר, התארגן הגדוד בלילה באזור
ציונה. במשך הלילה המתיין הגדוד להגעתם של אנשי תי"ר הנחלצים
מהמעוזים. (עדוהו בפני אל"ם הסדאי, עמ' 18).

2) גרוד 257

על קורות גרוד 257 בלילה לאחר שנסוג מחמוטל, העיר המג"ד

סא"ל שמעון בן-שושן:

ש" סיפר לנו הפח"ש חיים ארז שאתם התקמתם בצופת סליסמן-פוטון - הכוחות שנסוגו; אני עכשיו שומע סמך שאתם חזרתם עד ציונה?

ת. חזרנו עד ציונה בשלב א' - יותר מאוחר כשהייתם אמר אנחנו הינום לא הולכים על חמוטל, אלא אמר אתה נערך פה במקום הזה וכולם לאיזור הזה כל התקפה שחיה במקום הזה, בינתיים התקפה על חמוטל לא מבצעים. ואתה חייב לשמור על ציונה בכל מחיר ושתהיה לך שליטה מלאה על ציר פוטון וסליסמן הצומת הזו, שתהיה עליה שליטה מלאה שלנו. אחרי שכבר אספו את הפלוגה הזו שהיתה פלוגה די מוכה שלחתי אותה אחורה שתתארגן תחמש האכל וכל זה, ובאוחו ערב אני לא זוכר אם בקשתי פחיים להכנס לחמוטל, כן. נזכרתי באותו רגע שנפגשנו על הסנק אמרתי לו חיים חשמע עודד לא כשיר אבל אני מציע שאנו נכנס עכשיו לחמוטל עם האורה וכל מה שקשור כזה בשביל להוציא את הסנק הזה של קליין יוסי. לא היה ברור מה שנעשה שם למעלה אם הוא חי, לא חי, נדמה לי שלאחר החיפצות עם האוגדה חיים גם רצה לתקוף באוחו לילה ותאוגדה אמרה לא! לא לתקוף ואנחנו קבלנו קצח עצבים - משאירים פצועים בשטח או הרוגים, אינני יודע בדיוק מה היה מצבם. היה מצב לא נעים ובסוף היתה פקודה לא לעשות שום דבר, אלא לשמור על ציונה בכל מחיר, ושהיה שליטה על צומת פוטון-סליסמן. פיניתי את הפלוגה הזו אחורה שתתארגן. היו שם די הרבה פצועים. די הרבה. 6-7 בעצם כל הפלוגה הזו היתה 10 טנקים וזה בעצם 2½ טנקים כבר בעצם יצאו מכלל שימוש.

ש. איפה פלוגה החרם"ש?

ת. פלוגת חרם"ש כבר נמצאת מאחורי בסביבות 3 ק"מ. הסמג"ד כבר הגיע, מ"פ מפקדה, כל מפקדת הגרוד, מחלקת הג'יפים שלא היו להם ג'יפים צרפתי אחס לפלוגת החרם"ש שימשו כלוחמי חרם"ש (עדותו בפני אל"מ חסדאי, עמ' 29).

.....

ת. היתה קבוצת יקודות כסליסמן 39 בהשתתפות 3 המג"דים. מה נאמר שנ? פה נדמה לי היה צריך להיות חילוץ של פורקן...

.....

ש. אני מבקש שתספר לנו, אתה אומר שביום שני בלילה התקיימה קבוצת פקודות בחטיבה (זה כבר יום שלישי בבוקר), שבה הוצע לחלק שלכם סיוע בכבוש/חילוץ אנשי פורקן - ספר מה היתה החכמיה. היו נוכחים כל המג"דים?

ה. היו נכחים כל המו"דים, המשימה הייתה תלויה כל האנשים שנתקעו בפורקן. בין 30 ל-40 איש אבל בסך למעלה מ-30 איש, כאשר משתתפות בזה... שתי חטיבות חטיבה 14 - נדמה לי שגם ל-162 היה חלק בעסק הזה, ז"א תלויה במסגרת איגוד 143 כאשר חס' 14 ת"פ שלנו והיא הייתה צריכה להכנס לפורקן עם שנקים ונגמ"שים לחלץ את האנשים ואנחנו היינו צריכים לתפוס במסגרת המבצע הזה את הקו של חמוטל בואכה זול, כאשר הקנים מופנים מערכה כלומר השליטה על כל המרחב הזה, כי זה שנת גבוה יחסית למה שנעשה מצד מערב במגמה להשיב שליטה מלאה לפחות עד איזור המים, לפחות מבחינת תצפית.

ש. זו הייתה משימה של האוגדה - באיזור חמוטל, נזול או משימה של החטיבה?

ת. במסגרת המשימה של החטיבה של יצור קו כזה והכנסת שלכיוון הזה היינו צריכים לכבוש את חמוטל וכל מה שנעשה באיזור הזה כי חמוטל זו לא רק נקודה ארומה על הספה, כי גם צפונה לחמוטל היו תעלות של אנשי חי"ר מצויים שהיו פה (שם, עמ' 32-33).

ד. חטיבה 600

על ליל 8-9, העיד מח"מ 600 אל"מ טוביה רביב:

"בלילה היה שקט... שנקים שלי נשארו כולם מפורדים בעמדותיהם. לא ירדתי מאף רכס או שפה שולט אלא נשארו, כאשר נתתי הוראה שכל פלוגה תתרכז קצת לא לחניון לילה אלא להשאיר בעמדות קצת יותר מרוכזים, מכונסים כדי שטנק אחד יוכל לאכטת את האתר במקרה של פשיטת אויב.

ש. האם אחת מקבל במסך הלילה איזו שהן פקודות או דו"ח מפורט?

ת. אינני זוכר, אם בלילה או בשחר או עם בוקר. אבל אני מקבל פקודה שעם בוקר אני צריך לכבוש את מכשיר. אני מקבל גם פקודה בלילה או עם שחר, להוריד ולתפוס את חורבה (15 ק"מ דרומה לכישוף). (עדותו בפני אל"מ חסדאי, עמ' 8).

(1) גדר 409

בלילה ה-8-9 עומד גדר 409 על חמדיה.

המג"ד, סא"ל עוזי כץ-זאק, חאר את הלילה:

"ת. פה לא היה שום אירוע מיוחד. שום רבר. ישבתי ופחזיקים את חמדיה. שום אינפורמציה. להערכתי גם למח"מ לא הייתה אינפורמציה. דיווחנו בלפ"מ מעלה. פרצת פה ושם. שום דבר" (עדותו בפני אל"מ חסדאי, עמ' 8).

(2) גדר 410

בלילה עזב גדר 410 את עמדותיו ויצר מזרח לחניון, 2 ק"מ

דרום-מזרח למכשיר (עדיה סא"ל חיים אלקן בפני אל"מ חסדאי, עמ' 4).

ה. חטיבה 14

בלילה היחה חטיבה 14 באיזור עכביש 64. המח"ט אל"מ
אמנון רשף ביקש כוחות נוספים וקיבל חתת פיקודו את גדוד הסיוור
האוגדתי. בלילה קיבל פקודה לעבור באור ראשון מציר עכביש לציר
סליסמן. (עדותו, עמ' 2712).

על נוהלי הקרב באותו לילה וסד"כ החטיבה העיד קצין

האג"ם החטיבתי (רס"ן אהוד סוקול):

"ח. ההוראת היחה לעבור ביום שלישי... עם שחר הינו
צריכים להיות על ציר סליסמן ערוכים באיזור סליסמן-
חמוטל, כאשר לי לא זכור היום ההגדרה של משימה
אחרת, פרט ללהיות מוכנים על ציר סליסמן. צריך
להזכיר כאן שהיו שלושה גדודים וסד"כ החטיבה
היה: כגד"סר היו כ-25 סנקים וכ-25 נגמשי"ס,
גדוד 184 עמד על כ-17 סנקים; גדוד 79 עמד
אז על כ-25 או... בין 25 ל-26 סנקים.
משהו כזה" (עדותו בפני אל"מ חסדאי עמ' 16).

7. קרבות 9 באוקטובר בבוקר

א. כללי

ב-9 באוקטובר באור ראשון רושם רס"ן לויין:

"האוגדה מישרת את הקו, ניתנה הוראה לכבוש את
מכשיר וחמוטל" (מוצג א'358).

בעקבות הוראה זו ניהלה אוגדה 143 בשעות הבוקר שורת

קרבות.

חטיבה 421 תקפה את חמוטל וחטיבה 600 תקפה את מכשיר.

שתי ההתקפות הסתיימו בכשלון. לחטיבה 421 היו אבידות כבדות
בהתקפה על חמוטל, ואילו חטיבה 600 הפסיקה את ההתקפה בתחילתה
משנפאע מפקד הגדוד התוקף, ומשנתגלה לאחר מכן אויב בכוח גדול הנע
לכיוון מכשיר וחמוטל.

ביחס למסרת ההתקפה על חמוטל יש בידינו עדויות שונות:

האח (ר' לעיל) שהתקפה נערכה במסגרת "יישור קו" אוגדתי
והשניה, של המח"ט ושל מג"ד 599, שכיבוש חמוטל נועד לשרת את
חילוץ אנשי פורקן. על כל פנים תכניתו של המח"ט נעשתה על-פי
המסרה השניה.

כשעה ומחצה לאחר שנפסק הנסיון של חטיבה 600 לכבוש את
מכשיר, התחילה התקפה מצריח לכיוון חמוטל. כה סנקיס מצרי נע
מדרום-מערב לצפון-מזרח לכיוון חמוטל. הכת המצרי שעצמתו הייתה
בין גדוד לחטיבה, הושמד על ידי גדוד 409 שעמד על חמוטל.
השמדת הכת המצרי העלתה במפקדת האוגדה תכניות לניצול הצלחה.

מתוך יומן המבצעים של אוגדה 143 עולה, שבשעה 0550 עדיין היו הפקודות לחטיבה 421 וחטיבה 600 לשמור על הקיים במיצום כוחות, ואילו בשעה 0600 ניתנה להם פקודה לכבוש את מכשיר וחמוטל.

אין אנו יודעים מה הסיבות לשינוי זה בפקודות, מיומן המבצעים נראה, שניהול הקרב בשעה זו נעשה למעשה על ידי סגן מפקד האוגדה.

להלן הדיווחים בנושא זה הנרשמים ביומן המבצעים האוגדתי (מוצי 358):

	אל:	"מאת	
קדדים מכשיר, פקודות הפעילות לשלב זה הצפיות בזרועותכם בקו הפצצה, כל מי שלא צריך להיות בחציית נמצא בהמתנה מפורז. הכרונה שניחידות משנה שתופסות, יחידות משנה של משנה תהיה בחציית היתר מאחור...	אמיר :	41	0545
מי שנמצא בקו שלך בטווחים המתאימים אתה רשאי לדפוק אותו, כל אויב שיחיה בגזרה מול העמדות אתה דופק אותו, להשאר באותו מצב אך לעמוד עם המינימום הנדרש, היתר בהתארגנות פרוסים,	1	41	0550
אתם בפעילות הזאת תהיו מוכנים למשך תקופה ארוכה, אפשר לדפוק כלים אפשר ליצב את הקו.	2,1	41	
רוצה שיוצבו באזור מכשיר וחמוטל האם מחואמים ביניהם?	2,1	41	0600
מנהל אש עם מכשיר רוצה שיגמור את מכשיר עד שישמע מכשיר בידי	41	2	0605

אמיר	-	שם רשח הקשר של אוגדה 143, וצ"ל: תחנות אמיר
41	-	סגן מפקד האוגדה
1	-	חטיבה 421
2	-	חטיבה 600
4	-	חטיבה 14
מכרנ - קמכ"ץ.		

אני עם 3 מסתער על מכשיר, יוצא להודיע ל-1 שייטיע	41	2	0615
האם אתה מתכוון להסתער? יש הרבה חי"ר על הארץ, יהייה משנה תפתח עליו באש, מודלים אש עם חמוסל, פוחח באש על החי"ר	2	1	0620
מתואמים יפה, 2 - עצרה את 1 שלך	2,1	41	
.			
נוכל לסייע אחד לשני	4	2	0625
לדעתי אתה באזור מכשיר, לראות לי שאתה באזור סגול 282	1	2	0630
שים (לב) מכשיר הוא רכס שממזרחו דירנה מסתבר שחלק הצפוני סגרים שעולים ויורדים האם מהכיוון שלך אפשר לראותם? מוריד ארטילריה, מתחיל עד שירדו, מסתין אם יוכל להשמיד, רואה דירנה ועשן.	1	2	0635
מתכוון לחקוף את חמוסל, שים לב כרגע יהייה משנה בקצה חמוסל יורה למכשיר ולחמוסל עד ציונה.	2	1	0640
דרך סליסמן עד 29 תעלה על חמוסל מנקש שיהיה חיאים, מזהה עשן על מכשיר יכול לנסוע לשם.	-	?	
יפה	2,1	41	
המשימה אחרי חמוסל?		1	
התמקם... בשלב זה לא לנסוע למיסורדי		41	
שים לב מוריד אש על מכשיר ירה שטוח היו מטרות לא יראה יתחיל להסתער שלא ירה שטוח.	1	2	0645
שים [לב] מסתערים על מכשיר, שיזהיר כותותיו, מוריד אש, עולה על חמוסל מימין, כחלק גדול מהאויב הסתלק	1	2	
.			
חמוסל יושבים עליה, שלא ירד חיל אדיר.	42	1	0730
מבין שחמוסל בידנינו, חיילי פורקן עם גפועלים עזבו 1 ק"מ דרום מידת מטליסמן 32*מבקש אישור להוציא אותם	מברג	4	0735
מברג 4 שלח להוציא אותם		4	
.			
לפי רישומי יומן המבצעים, בשעה 0740 התחיל האלוף שרון להחערב			
שירות בנייהול הקרב. את הפקודות הראשונות הוא נותן לחטיבת 14 נקשר לחילוצ אנשי פורקן.			
"טאה אל			
ביקש להזכיר שנוכל תלוץ ונוזל לא בירינו. יהייה קטנה מחלוץ יודעת דרימה, נתן הוראה לקבל פניהם באויר ציונה אנשי אהל**בק"ם רהומה מטליסמן 22 נע מצפון לסליסמן.	4	40	0740
* צ"ל 22 ; * כנראה שמו של מקור פורקן ברשת הקשר			

40	4	אם אנשי אחי בקשר אתם שלא יצטרף כי יכול לגמור בעצמו. בתאום. בחלוץ פלוגה טנקים לכיוון חמוטל, לא רוצה להסתך [להסתבר?] עם, להוריד על נזול וחלוץ
2	40	מסתבר שב-3* נפגע רק הקדקד, לא יודע היכן נמצא, יתר היחידות משכו על הציר הצפוני סליסמן, מחזירים יש נפגע - איננו מוכן שיחזור. עניין שקבעים (?) עם הכלים, בחפזה לכד
20	40	אין כבודים, הרבה די"ר עם טילים רג.ט. קצר טווח
40	2(?)	תעסיק את מבשר. אל תעלה, רכז האנשים מסליסמן וחכה לתוראה
20 (421)	40	חמוטל כולו בידם
40	421 (?)	האם אמרת שחמוטל כולה בידך.
20		נמצאים עליה, לא יודע על נפגעים
40		לגמור חמוטל.
0800	1	היש מגע עם הפלוגה שירדה מחלוץ?
40	4	האם כח שלן עולה על חגיח
40	4	חגיח בידי אנשים שלוב, לא לעלות עליה
2	40	קדקד 5 פונה, כלי שלו ניתן לתקון.
40	1	הסתים עניין חמוטל?
1	40	חמוטל נכבשה, יחידה אחת סליסמן 20

0810	1	4	האם ברור לה כיוון החנועה
	4	1	ברור, יחידה משנה סליסמן 23, אש עם חלוצה [חלוץ] או כנול, אחיה מצפון לת. ה. ה. יקחו יחידה משנה אחת בחמוטל

4,1 חלוץ בידינו, לא בוזרתנו כח מצפון מטפל בו"

(מוצג 358).

על מועדי אירועים אלה רשם רס"ן לוי:

"0720 ברור של 2 עלתה על חמוטל"

0730 מפקד האוגדה מודיע ל-2 שפוזרתיים אש על נזול וחלוץ. המח"ט מכש לשפל לבד בחמוטל

0745 כוחותינו על חמוטל" (מוצג 358 א')

מאוחר יותר רשם רס"ן לוי:

"0850 הכעיה שאנחנו צריכים את האוגדה פנויה ואנחנו מסוככים כבר מהבוקר" (מוצג 358 א').

מדישות זה נראה שהקרבות של האוגדה כפי שהתפתחו בשעות הבוקר לא

היו צפויים מראש.

* גרוד 410, שמפקרו סא"ל מרתון נפצע בהתקפה זו.

** צ"ל : 1, כלומר חטיבה 421.

בשעה 0830, רשם ור"ש אלוף הפיקוד ביזמנו את חזרתו הבא של אוגדה

143:

"08.30 - אריק מדווח שתפס את חמוטל, מבקש טיוע אוירי. האלוף הודיע לאריק לקחת את חגיית החלוץ והודיע לו שנתחברת מתרם כוח וחזרה לו לבנות כוח ולבודק מה עולה שם" (מוצג 345 עם' 41).

באותה שעה דיווח האלוף ארן על הסתבכות של כוחותיו מהטיבה 500

עם כוחות של 143 ואלוף הפיקוד החליט שאוגדה 143 תפנה את חלוץ, חגיית

וחמוטל וציר סליטמן יעבור לאחריהם אוגדה 162.

כשהייתה ההחלטה לאלוף שרון הביע את התנגדותו, ור"ש אלוף הפיקוד

רשם:

"08.39 - אריק - ברן יקבל את האחריות על סליטמן, אריק מתנגד כי ציר מרכזי בגזרתו של אריק, אריק מנסה ש-4 ו-1 שלו משתמשים כציר הזה" (מוצג 345 עם' 42).

בעקבות החנגרותו של האלוף שרון שינה אלוף הפיקוד את החלטה,

והר"ש רשם:

"08.50 - ברן - האלוף משנה את ההחלטה על קבלת אחריות סליטמן. אל תלך על חמוטל צא מהגדר בניחויים, אילי נוריד את אריק דרומה יותר, תחזיק את כל קרן בעתודה וצא מהגזרה" (מוצג 345 עם' 42).

הטיבה 600 בקרב על מכשיר

מעורר המח"ט עולה כי המשימה לכבוש את מכשיר הוסלה עליו כלילה

או בבוקר. מיומן המבצעים האוגדה מסתבר, שהמשימה הוסלה עליו על ידי

סגן מפקד האוגדה בשעה 0600 לערך.

מלוח הזמנים של יומן המבצעים האוגדה נראה, שהתקפה החלה

בשעה 0630 ונסתיימה זמן קצר לאחר מכן, שכן ב- 0740 כבר דיווח המח"ט

למפקד האוגדה על כשלון ההתקפה.

המשימה של כיבוש מכשיר הוסלה על גדר 410. על התקפת הגדר מספר

המח"ט, כי בשעות הבוקר (בערך 0730) קיבל מג"ד 410 סא"ל אמנון מרחוב,

פקודה ממח"ט 600 לכבוש את מכשיר ממוזח; אמנם מכשיר לא-עביר מכיוון

זה, אך מח"ט 600 קיווה שגדר 410 ימצא מעורים בדיווח התל.

גדר 410 יצא להתקפה, וכיד ביציאתו הופנה קשת. בתחילת ההתקפה

נפצע המג"ד מברור ביד והתפנה לאחור. הסמ"ד היה אמור לפקד על הגדר,

ההתקפה נעצרה למעשה והסנקים התחילו לנוע דרומה לעבר חמדיה.
 במצב זה, נתן המטה"ש פקודה לגדוד 410 להפסיק את ההתקפה, לצאת לחדלוק
 על ציר עכביש ולחזור לעמדותיו. המטה"ש מינה את סגן יהודה בכר כמג"ד
 והורה לו להתזרזז אח הגדוד לעמדות, אולם מכיוון שהמטה"ש שהיה חדש לא
 הכיר את השטח, קשה היה להסביר לו לאן להגיע. כשהגיע לכסוף לעמדות נפצע
 גם המג"ד החדש והמג"ד שוב קיבל פיקוד על הגדוד (עדות אל"מ סוכיה
 רכיב בפני אל"מ חסדאי עמ' 10).

על פרשת ההתקפה על מכשיר מספר המג"ד, טא"ל חיים אלקן:
 כבוקר עלה גדוד 410 חזרה לעמדות ממזרח למכשיר לאחר שכלילה היה
 בחניון. המג"ד קבל פקודה להסתער על מכשיר בהיפוי של גדוד אחר. המג"ד
 התרוכח ואמר שזה לא נראה לו אך אחר-כך התחיל בהתקפה. הגדוד תקף כפי
 הנראה לכיוון דרום מזרח. בתחילת ההתקפה נפצע המג"ד; הגדוד המשיך
 בחנועה, והגיע לכסוף לצומת פוטון-עכביש. אז קיבל המג"ד פקודה מהמטה"ש
 לנוע לעכביש 55 ולחדלק שט. לשם הגיע המטה"ש יהודה בכר וקיבל את
 הפיקוד על הגדוד. אז נתן המטה"ש פקודה לניע מהר לחמדיה כל מחטילה
 התקפה מצרית. הפסיקו את החדלוק והחממוש ונעו במהירות חזרה. המטה"ש נתן
 פקודה לסמג"ד להוביל את הגדוד חזרה לעמדותיו. הגדוד החל לנוע עם
 המג"ד החדש, אך בדרך החרק המג"ד החדש מהגדוד וכעבור זמן מה, שמע
 המג"ד בקשר שהוא נפצע. המג"ד החל לחפש אותו, מצא אותו ופינה אותו
 לאחור. בדרך העכיר הגדוד פלוגת סנקים ח"פ גדוד 409 לסיוע בגלימת
 המצרים בחמדיה, כסופו של דבר חזר הגדוד לעמדותיו ממזרח למכשיר. בקרב
 בזמן ההתקפה המצרית כמעט ולא השתתף. (עדות בפני אל"מ חסדאי עמ' 4-6).

כשלושה של התקפה גדוד 410 נרשם ע"י דס"ן לויז כמפקדת האוגדה

בנוסח הבא:

"0720 הבח שניסח לעלות על מכשיר בחקל באש נ.ס. חזקה קצרה טווח
 והקדקד נפגע. עוצר בינתיים. מסקר האוגדה-ער קבלת ידיעות על
 הפגיעות" (מוצג א'358).

ב-0740 נרשם כיומן המבצעים של אוגדה 143 דיווח של חטיבה 600 על

חוצאות הקרב של גדוד 410 על מכשיר. וזה נוסח הדיווח:

"מאת: 2 אל: 40 - מסתבר שב-3 נפגע רק הקדקד, לא ידוע היכן
 נמצא. יתר היחידות משכו עז הציר הצפוני סליסמן, מחזירים...
 - איננו מוכן שיחזור ענין שקבקים [?] עם הכלים. מחפנה לבד"
 (מוצג 343)

מן הנוסח. נראה שחטיבה 600 מדיווח שמג"ד 410 נפגע ויחד הכוחות המשיכו לכיוון ציר סליטמן והמח"ט מחזירם לעמדותיהם. מפקד האוגדה מתקשר כנראה על כר שמפקדים פצועים נסוגים עם הפנקים ודורש שיחפנו לכד. על הקורות את גדר 410 לאחר הפסקת ההתקפה על מכשיר נרשם ביומן המבצעים של 143:

"מאח 42 אל: 40: 3 של נפגע, הסתכן בשטח הגיע עד סלביזיה והגיע לצומח פוטון-עכביש" (מוצג 358).

ב-0900 שואל מפקד האוגדה על מצב גדר 410 וכיומן המבצעים

האוגדתי נרשמת החשוכה הנאה:

"החזיר 3 של לעכביש, יתפוס מקומו מזרחית למכשיר 2 ק"מ, כלי הקדקד פגוע, האנשים פגוע, בבלי אפשר להשחמש לאחר חיקון" (מוצג 358).

ב-0921 בתוך דיווח על מצבה של חטיבה 600 נרשם על גדר 410:

"3 מאחור מתמלא" (מוצג 358).

ומסחבר מדיווח זה שבשעה זו עדיין לא חזר הגדר לעמדותיו.

ג. חטיבה 421 בקרב על חמוטל

ביום ג' בשעות הבוקר ניהלה חטיבה 421 קרב קשה באזור חמוטל. לפי עדות המח"ט (ראה להלן) מסרה ההתקפה על חמוטל היתה לאפשר חילוץ אנשי פורקן. לפי רישומי רס"ן לוי, מוצג א' 358 (ר' לעיל עמ' 845) הייתה המסרה מעין "ישר קנ" אוגדתי.

ביחס לתכנית הקרב יש עדויות שונות. המח"ט ושני מג"דים מעידים שהתכנית היתה שגורד 264 יסתער על חמוטל ושני גרודים יחפרו ואתר כך ימשיכו על הציר מערבה. לפי עדות מג"ד 264 שני הגרודים היו אמורים להסתער ועליו היה להיות עתודה.

מלוח הזמנים של יומן המבצעים האוגדתי (ראה להלן) נראה שהתקפת החטיבה על חמוטל החלה בשעה 0700 בערך. על מועד סיומה איננו יודעים בדיוק אך מן הדיווחים נראה, שבשעה 0800 לא ידע עדיין המח"ט על נסיגת גדר 599 מהיער.

על חכנית ההתקפה וכיצועה העיד בפני הוועדה המח"ט, אל"ם חיים ארז:

"בשעה 0900 בערך, בבוקר הודיע לי מפקד האוגדה... שכל החכנית בעינה עומדת אבל אמרתי, מח"ט 14, ביקש שהפריצה פנימה ואיסוף החיילים עצמם חעשה על ידיו כי הם אנשים שלר והוא רצה להוציא את

האנשים, על כל פנים התכנית היתה ששני גורמים בדרוג יכבשו את המוסל כאשר הגדוד של גיורא לב היה צריך לנוע על הכביש, לעלות על המוסל מבין צפון לדרום, שני גורמים שלב ראשון לחיפוי לעבר ציונה, לאחר מכן שני גורמים לעבר דרך המוסל יתפסו את אזור סליסמן 22 ויאפשרו את הצאת האנשים. התכנית, גיורא עם הגדוד שלו התחיל לרוץ, עבר קצה את הכניסה, את היעד, יותר מדי מערכה, החזרתי אותו חזרה והוא התחיל לטפס על היעד, כאותו שלב עמי מורג היה בחיפוי בצד הדרומי של ציונה אמר לי שמע, אני מפה... יכול להסתר עליהם בקלות, אין בעיה, אשמתי לו גם כן, והוא ירץ ועלה על החלק הדרומי של המוסל. הגדוד של שמעון בן שושן בינתיים המשיך לתפוס, תאמתו ביו הגורמים האלה שלא ידעו אחד על השני בשלב מסויים הורדע לי עמי מורג שהיעד בידו, ואז לקחתי קצה לפני זה, זחתי עם הגדוד של גיורא וחפסנו בעסדות מול סליסמן 22 ודרומה בערך כק"מ וחצי דרומה, כאותו שלב מה שקרה לעמי מורג, דבר ראשון לנו כסנקים לא היו מקלעים, זה גם כן מופיע בדו"ח, אנו קבלנו את רוב הסנקים לא היו מקלעי מפקד ולחלק מהסנקים גם לא היו מקלעים מקבילים, וכיורן שכאנו לביה"ט לשריון ואף אחד לא היה שם, הגענו לשבט, חלק מהציוד לא היה התחלנו לרוץ לאסוף ציוד והמצב היה שפשוט לאנשים לא היה במה לירות, כאשר הגדוד של עמי מורג עלה על המוסל המצרים היו כבר מחפריים בתוך התעלות ובטוח קרוב הסנק יכוני לירות או במקלע מפקד או בעוזי או ברימונים, מה שלחמו זה היה בעוזי או כריסמן, פשוט לא היו מקלעים, השיטה הייתה שעולים על תעלה כזאת ודורסים את המצרים, הם לחמו עם ר. פ. ג. המצרים לחמו, גם אם סנק היה עובר את התעלה

היו יורים מאחורנית, כאותו זמן הוא נחלל ב-16 סנקים יאותם השמיד מהר מאד, אחר כך הוא דינתי ולאחר מכן, לאחר שדינתי היעד בידו הוא קיבל מטה טילים ממכשיר ר. פ. ג. ונפגעו לו מתוך 22 הסנקים שהיו לו, חזר וקוח נפגעו לו 19 סנקים.

באותו שלב, אני כבר הייתי קדימה, היא סיפר מה קרה לו, אישרתי לו לרוח מהיעד ועזרתי לו לרוח מהיעד, הוא אסף קודם את כל הפצועים שלו, היו לו מזר ב-עשרה הרוגים ו-30 פצועים, הוא אחרון ירד מהיעד אחרי שעשה בדיקה שאין שם אף אחד, מה שקרה באותו זמן למעשה, על היעד עצמו, כל מי שעלה על היעד, היא היסל, את הסנקים שהיו קצת ממעוב לחמוטל ועל המוסל עצמה, הוא חינל, זה 16 סנקים, את המצרים שהיו בחפירות, היא היסל, חלק ברימונים והלק בשרשוואת.

כשהוא התחיל לקבל טילים מרחוק, אישרתי לו לרוח, הוא ירד כשהוא גורר סנקים נפגעים והוא השאיר על היעד 3-4 סנקים שנשרפו ואי אפשר היה כמובן לפנות אותם, וגם בתוך הסנקים היו הרוגים, לא ידענו בדיוק כמה הרוגים שם.

במקביל לארוע הזה, אנתנו היינו כבר פרוסים עם שני גורמים מדרום מנהלים את עם נדזל ובקשנו אישור לכבוש את נדזל, היינו בטוח קרוב והמצרים היו בשלב של התארגנות, ראינו אותם מחפריים, כקשתי אישור לכבוש את נדזל ולא קבלתי.

.....

כאותו שלב, אני עמדת יותר בדרום, יחד עם הגדוד של שמעון בן שושן, אמנון ואנשיו עשו קשה מצפון כדי לקלוט אנשים, אני לא ידעתי בדיוק מה נכנס ומה יצא, כאותו זמן היה לנו קרב סנקים מדרום ופה מסתבר שכל המוסל זה גבעות מחמשכות לכיוון מערב, היה לנו קרב גם בדרום עם רגלים ונפגעו לי שני סנקים, ובאותו שלב ראיתי פחאום מדרום שלשה חבר'ה שגראו לי כאנשים שלנו יורדים למטה, הלחתי לשם את הסנק של קצין אג"מ ועוד סנק של הגדוד ואז הסתבר שהחבר'ה האלה נשארו בשטח והם שייכים לכוח של נגמ"שים ויש עוד איזה 14 איש בשטח, שלחנו עוד סנק ואז הם לקחו 14 איש בערך והם אמרו שכעומק יש עוד שני חיילים פצועים, כנראה, לקחתי אחי החיילים שלהם שידע איפה זה ורצנו לאזור שהם טענו שיש להם שני חיילים, עשינו טריקה ולא מצאנו אותם, שלחנו אותם - היו שם פצועים ופצועים קשה - שלחנו אותם דרומה עם סנקים לפינוי על ציר סליסמן, אחרי עשרים דקות מחקש מפקד האוגדה ואומר שאמנון השאיר 3-4 נגמ"שים ושנסה למצוא את האנשים, אמרתי לו שאח ה-14 איש חילצו.

בערך בשעה שתיים-עשרה או אחת בצהריים, התברר לי שכמקום זה אין טעם לעמוד; או לכבוש את נדזל או ללכת אחורה. להיות הקוץ בין חמוטל ובין נדזל כאשר אני יודע שבחמוטל יש אויב - אין טעם. ואז, אמרתי למפקד האוגדה שאני חוזר ומתארבן בין חמוטל וציונה, כאשר כל הזמן החלק הצפוני של חמוטל בידינו, ציונה, ובכזל הגזרה שלי היה מאזור מכטי"ר בערך עד אזור חגיית. זה פחות או יותר סיכום את ה-9 לחודש. (עדות אל"מ חיים ארז בפני הוועדה עם' 6631-6834).

1) ג'וד 599

ט"ז 599, סא"ל עמי מורג, העיד על חלקו בקרב חמוטל:

ה-9 לחודש, עם אור ראשון קבלנו פקודה לנוע לכיוון חמוטל כאשר פחות או יותר אני ושמעון בחיפוי ובג'ורא תוקף את חמוטל, כצומת פוטון-חמוטל לאזור 6725.

ש. אתה ובג'ורא?

ח. אני ושמעון בחיפוי

ש. איפה?

ת. פחות או יותר באזור 203 ומערכה

ש. מערכה לציונה?

ח. כן, מערכה לציונה, אחרי שהתקדמתי לעמדות סופיות נ"ג 73, בג'ורא על ציר הליסמן באזור סגול 205 שבו זרזם מערב וכובש את חמוטל עד 6725 שתי מסרות היו לזה: אחת, קודם כל זה שטח שולש על המישור של התעלה, והדבר השני ידעו שאנחנו צריכים ללכת לחלץ את האנשים של פורקן.

.....

עמדתי בנ"ג 73 מזרחית לפוטון, שמעתי שג'ורא עבר והגיע עד אחרי צומת חזיזית, סליסמן, חיים התעקש שיחזור ויעלה על חמוטל, אני אמרתי לחיים שאני הולך לכבוש את חמוטל, אני כל הזמן הורדתי ארטילריה על 6725 כי באזור סגול 203 היה נדמה לי שלא קורה שם כלום... בג'ורא נע בחזרה כשכיל לתקוף את חמוטל, אין הוא תקף את חמוטל אני לא יודע, כמו שהוא אומר או כמו שהיית אומר, אני לא יודע, אני לא ראיתי את ג'ורא.

.....

ח. לא, אני לא יודע אם הוא תקף את חמוטל ממערב למזרח או מצפון לדרום. אני רק יודע שאני לא ראיתי אותו והורדתי כל הזמן ארטילריה על 6725 בג'ורא צעק... הסקתי את הארטילריה שלי והודעתי... היו לו בג'ורא שם כמה בעידה אישיות, אמרתי לחיים שחבל על הזמן על בעיות אישיות בג'ורא אמר שיש לו בעיות אישיות והוא לא יב ל לדבר עם חיים כי הוא יורה בעצמו.

.....

הבנתי שהיתה לו מלחמה קשה ואמרתי לחיים חשמק, לי יש שטח קלסי להתקפה. הוא אמר טוב, בקפתי בחיפוי של פלוגה בפריסה, אמרתי לחרמ"ש שלי להשאר בטליסמן 39 כי השטח לא עביר לזחל"מים. תקפתי את חמוטל, כשהגעתי ל-6725 דיווחתי בידי, צפיתי על השטח, ראיתי שבמכטי"ר ה-600 לא הגיעה עד לקצה, זאח אומר לא ככשה את מכטי"ר לגמרי.

* נקודה גובה במפה,

- ש. מאיפה היא תקפה את מכשירך?
- ת. היא תקפה ממזרח למערב אבל הם לא הגיעו עד לכאן. כאזכור הזה, לקצה המזרחי.
- ש. שם לא ראינו אותם?
- ת. שם זיהיתי את הטנקים, במדרון האחורי למעשה ובדיוק קבלתי פגיעה בטנק שלי, של טיל. הצורה נדפק.
- ש. מאיזה כיוון אחת יודע?
- ת. כן קבלתי את זה מכיוון השטח של צפון מערב מהמילה המוטל [כמפה] קבלתי את הטיל, הצורה נפגע, שאלתי את המ"פ שלי חיצונית מה קרה לטנק. הצורה עוד יכול היה לתפוס קצת. נסעתי אחורנית, פניתי לעמדה, ואז במדרון האחורי התחילי.
- ש. במדרון האחורי של מה?
- ת. של המוטל. זאת אימרת במדרון המערבי של המוטל זהיתי 3 שורות של חיילים מצריים. יש כאלה בנדוד שראו איך שהם חפרו, ראינו אותם עוד חופרים. נתתי פקודה לשטח אותם. הרבה שיקולים לא שקלתי אבל היה לי רושם שגיוורא היה בצד המערבי של המוטל ואני בא ממזרח למערב מעל המוטל. אז כוח אויב גדול עצמאי לא יכול להיות שם, בפרט אם אני רואה שם רק 3 שורות של חיילים מצריים.
- ש. סדר גודל של פלוגה.
- ת. נתתי להם פקודה לפלוגה הדרומית, פלוגה ה' לשטוף את היעד מדרום מזרח לצפון-מערב. לעביר דרך התעלות, לא היו לנו מקלעים, היו לנו רק עוזים ורימונים. ראיתי שהוא חנק אותם, הוא יורד מדרום למערב... אני לא יכולתי לנסיע עם הטנק... אז נשארתי במקום על המוטל ואמרתי לפלוגה ז' לעלות על זה עוד פעם, כי ראיתי שאחרי שהם עברו את התעלות המצרים חוזרים וממשיכים לירות גם עלי וגם עליו. שמעתי עוד צעקה שהוא נתקל בטנקים מסוג קרוכ, מ"פ ח', ואז שלחתי את מ"פ ז' לשטוף. לא לרוץ קדימה, אלא לגמור עם התעלות האלה סופית, ואז הוא התחיל להתרוצץ על התעלות. עבר אותן קצת, חזר אחורנית והמשיך לרוץ עליתן וחלק מהטנקים שלו המשיך מערבה ונתקל שוב באותם טנקים והתפתח שם קרב מטרתקים קצרים מאד, היו שם 16 טנקים. כל הטנקים שלי שהיו נדפקו.
- ש. איך אחת יודע שזה 16 טנקים?
- ת. מהדיווחים של כל אחד, מה שדיווח ולמחרת קבלתי אימות מודיעיני סחיים. התחילו להפגע מיד מפקדים, קבלתי דיווחים מהקשרים שהם נמצאים בצדדים קשה, התחילו לצאת טנקים אחורנית מהוך העשן. הסקתי שיש אש רצינית מאד אני מכין, תותחנים וקשרים בצריח מסמנים לי על הרובים בצריח, החלשתי להעביר את הנהג שלי לאחד הטנקים עליתי למעלה יותר גבוה, שאלתי את מ"פ ז' מה הוא מזהה, ונדע לי שהוא מצוע. קראתי בקשר אף אחד לא ענה לי הוא מצוע ואף מ"ם לא עונה. קראתי לפלוגה ר' ו-ח' אף אחד לא עונה. החקשרתי לחיים אמרתי לו תשמע אני מצטער כל המפקדים שלי נפגעו, אין עם מי לדבר בנדוד סקס רשות ללכת אחורנית, אז הוא אמר בסדר, תבוא לנוח. נתתי פקודה לנוע אחורנית, הודעתי ברשות הפלוגתית נתתי פקודה שכל מי ששומע שיתחיל לנסוע אחורנית לכיוון השטח. היה 9 בבוקר. אז התחילו לנסוע אחורנית ואני שמעתי את מיקי חלש ברשת, הוא שאל אותי מה העניין, אמרתי לו מיקי חוריד את הגורד, (כולם היו נפגעים)... לטליסמן 34 כאשר בקשר אמרתי לסמג"ד, תביא מיד את פלוגה החרמ"ש לשם בשביל לפנות את הנפגעים ודברתי עם הסמ"ט ואמרתי לו תביא הליקופטרים עם רופאים כדי לטפל. ידעתי שיש לי הרבה מאד

נפגעים. מיקי ענה לי בקשר, ראיתי איתו כי הסנק שלו בער, המנוע שלו בער, שאלתי אותו אם הוא מסוגל לפקד, הוא אמר לי שכן, אמרתי לו חוריד את הגרוד למטה. הוא סימן לי, אמר כרשות פלוגתיות תזונו סנק בער חסעו אחירו, חוריד את כולם. כולם היו נפגעים, אני נשארתי למעלה, עשייתי סבוב בשטח.

ש. כשאתה עושה את הסיבוב הזה?

ת. המצרים פה בחפירות כבר לא היו. היו פה המון פגזות, אני עשייתי מין שמינית כזאת בכה לתוך חמוטל קצת לכיוון מערבה מ-6725 מצאתי פה עוד סנק אחד שלי שהסתובב המום, שרוף, היה רק איש צוות בצרית, סימנתי לו לנוע אחרי, ראיתי שאין אף אחד עד כמה שאפשר לראות.

ש. רק רגע. עכשיו חסביר לי, למעשה האויב בחמוטל הושמד?

ת. למעשה האויב בחמוטל הושמד ובתחקיר שעשייתי לאחר מכן התברר לי שכאן היה מערך עצום של אויב וגם משם החתילו לכרוח.

ש. מצרים?

ת. זה לא ידעתי, זה רק בתחקיר.

ש. איפה גיורא לב באותו זמן?

ת. עכשיו היים אומר שגיורא לב דבן שושן, זה הגרוד שפרוסים פה מסערה לחמוטל בערך בסביבות חזיונית ודרומה בציר סליסמן, זמתחילים לנהל את העסק של חילוץ אנשי פורקן. כשאני נסעתי אחורנית הגעתי לכיוון... שמעתי שמתחיל העסק של פורקן.

ש. מישהו תפס במקומך את חמוטל?

ת. אף חמוטל פה למעלה? אף אחד לא, הם היו פה ממערב לחמוטל.

ש. מצרונה בעצם.

ת. כן מצפון ל-6725, במקום שאני נדפקתי, אני נדפקתי בעיקר מהאזור 207, 244.

ש. אני מבין אותך לבמרי, אני אומר כן, בסופו של דבר חמוטל נשאר בידי האויב.

ת. כן.

.....

ת. עכשיו, רגע אני לא יודע, כי אני יצאתי להתארגן אני יודע שאיפה שהוא 500 היחה צריכה להחליף אתנו. את זה אני יודע מחיים. אני יצאתי להתארגן, התקדמתי לכיוון 45, נדמה לי.

.....

ת. כל מה שקבלתי מלמעלה עד ה-9 כחודש התברר כמוסעה, פתחתי את יותר, אם זה היה הריצה למיתלה והשקיה במיתלה. אם זה היה לרוץ לציר פוטון, היחה לי הרגשה שכל אלה שמהלים את המלחמה הם לא יודעים מה קורה בשטח, עכשיו, מודיעין לא היה לי בכלל. המודיעין היחיד שהיה לי זה מה שאני ראיתי בשטח. המודיעין הקרבי זה מה שהיה לי. יותר שום דבר לא היה. נראה לי שאני לא יודע אפילו איזה רמה, אני יודע שלפחות אצלנו בחטיבה המח"ט היה חמיד אחנו, תמיד על ידנו, זאת אומרה את המח"ט אם עדינתי, עדכנתי על דברים שאני רואה, יכולתי להצביע על דברים בשטח ולעדכן אותו, אותו דבר בכה זה פתחתי או יותר עם מפקד האוברה, אני חושב שרמות גבוהות יותר לא ידעו בדיוק מה קורה בשטח.

על תכנית ההתקפה העיד רס"ן מיקי שחר, מ"ס בגדוד 599. סעדותו גם
 משתמע שהאיזור שהוחקף על ידי גדוד 599 לא היה זה שהוחקף זמן קצר
 קודם לכן על ידי גדוד 264.

להלן תאור ההתקפה על ידי רס"ן שחר:

- ש" המשימה של הגדוד שלך הייתה להסתער על חמוטל או לחפות
 על חמוטל בהתקפה הזאת?
- ת. הפקודה הראשונה הייתה להתפרס בעמדות לנהל אש עם חמוטל
 ואני הושב שבאקט הראשון היינו צריכים להיות חיפוי
 לטובת גדוד שהיה צריך לעלות על החלק הצפוני יותר של
 חמוטל. אחרי זה זה התפתח שאנחנו גם הסחערנו. אני
 לא זוכר אם קיבלנו פקודה מראש שאנחנו היינו צריכים
 לקחת את איזור העיגול האדום.
- ש. האם אתה יכול להזכר יותר? יש לנו פה 2 סחירות כעדות
 של מגד"ים כי היה צריך לחפות ומי היה צריך לתקוף ומי
 בשלב מאוחר יותר התנדב לתקוף. האם אתה זוכר בדיוק
 את התכנית הגדודית? האם אתם הייתם אמורים לחפות או
 לתקוף?
- ת. לדעתי לחפות.
- ש. לדעתך או לפי מה שאתה זוכר?
- ת. לדעתי, לחפות. לאור הנתונים והביצוע בשטח והפקודות.
 אני יכול לפרט אותן קצת יותר. נסענו והיינו צריכים
 לשפר עמדות. כל הזמן דאינו עוד גדוד של החטיבה, או
 ביורא או שמעון, אני לא ידעתי, שנע מצפון לנו ואז
 החלנו להתקדם, לקצר סוחחים דרך החוליות, מאיזור
 ציונה דרך השטח לכיוון הזה לכיוון חמוטל. כאשר
 הגענו למצב של פריסה של 2 גדודים על הרכסים האחרונים
 לפני הירידה לציר פוטון, קצת יותר נמוך, הגדוד מימין
 ואנחנו וגם היינו צריכים לתסוס את העמדות, ואם אני
 לא טועה היינו צריכים לחפות על הגובה ראשונה של
 הגדוד השני שהיה צריך להיות מימין, מצפון לנו, לכיוון
 החלק הצפוני או המרכזי של חמוטל. עלינו לעמדות, עשינו
 ניהול אש גדודי מסודר. השמדנו מטרות על חמוטל וירינו.
 הורדנו ארטילריה. הייתה שם אי הכנה, נחתי תיקונים, לא
 היינו בסוחחים אם זו ארטילריה שלנו או שלהם. הייתה קצת
 הפסקה. ואז בעמדות קבלנו פתאום שינוי מעמי שאנחנו
 נכנסים לתקיפה על חמוטל כאשר תכנית גדודית; פלוגה
 שלי בחיפוי ופלוגות ר' וח' באיגוף מימין לי נכנסת
 ועולה לאזור הגבוה (העיגול האדום). יש שם משפך
 בעליה, במרכז היער, יש שם עליה יותר מתונה - דרך
 שם עלה הגדוד. עוד נקודה אחת שכניחול אש הפלוגה
 שלי חלוקת הנזרות הלכה לפי טנקים שרופים על היעד.
 אחד היה טנק של יוסי קליין ז"ל, סמ"פ של עודד שערכ
 קודם השאיר את הטנק למעלה.

הטנק השני היה של דן ספיר ועוד ס' 55-היה בקצה המשך לכיוון החלק הגבוה של המוטל

ש. זיתים בשלב זה אויב על המוטל?

ט. כן, הרבה מאוד. היחה תנועה רבה מאוד של חי"ר.

היתה תנועה של רכב טילים BRDK ירינו עליהם והם הותמקו מעבר לרכס למדרון אחורי לכיוון מערב, ואז היה שט הרבה מאוד חי"ר כולל... רצו, התכנית הגדולה הייתה הסחירות של ר' וח' עם המג"ד, אני באיפוף לבר, כשהם עלו דרך המשפך, במשפך הזה היה ריכוז ארטילרי רציני מאוד, ובאותו קטע שהייתי לא יעיל, התחלתי, לכנוס אל המצד. פה קרה עוד דבר. ליד המ' 55 היחה תנועה של חי"ר שרצו ונשכבו מאחורי הטנק. הודעתי למג"ד תוך כדי נסיעה שמאחורי הכלים שוככים חי"ר ומה לעשות... ואז עמי כבר היה בשלבי הטיפוס. באותו זמן כבר לא יכולתי לחפות. הייתי בריוק מעליו, כשהתחיל לטפס, כבר לא יכולתי לירות והתחלתי לכנוס. פה קרה הספור של המוטל. עלו למעלה עם שתי הפלוגות באזור הקטע הגבוה. הקטע הגבוה מורכב משני רכסים קטנים. שתי הפלוגות עלו על הרכס תדרומי יותר, הגיעו למעלה כמעט כלי התנגדות, לא הייתה שם כמעט אש, ואני כבר הייתי במשפך בטיפוס למעלה, ואז הם התחילו לשטור... בחזית שלהם (סכיון מערב). אני עליתי, ואז התחילו חי"ר מהרכסון הימני, היו שם תעלות, חי"ר עלו, זיהיתי את הכוח הזה, עמי קצת הפנה את הכוח, לטנקים היו שם איזה 10-14 טנקים, ואני אמרתי שאני אטפל ברכסון הימני. עמי שלח אותי למעלה ואז התחלנו לדרוס - היו 3-4 שורות של מוקפות שלהם. באותו זמן אני עם הפלוגה כולה למעלה ושתי הפלוגות האחרות חוטפות. היו לנו הרבה מאוד נפגעים באותו קטע. זה הלך מהר. הפקודה האחרונה שעמי נחן למעלה הייתה שו' וח' ירלבו קצת מהרכסים הימני לשמאלי וקדימה ואני נשארתי לטפל באיזור הימני של הרכסים הימני ובהמשך המוטל מפה ומכיוון צפון, ופה התחלנו לירות על טילים, על נ"ט, על כל מה שהיה שם בשטח. באותו זמן נפגעו שני המפ"ים האחרים, אני כבר נפגעתי קורם, ואז עמי קבל פגיעה בטנק. עמי היה באותו זמן מאוד קרוב אלי והעביר לי אח הפיקוד ובאותו קטע שהייתי המג"ד כביכול לי נראה שהיה לי קרב נורא קשה באיזור של הפלוגה שלי עם החי"ר ועם הטילים ואז רציתי להעביר פלוגה משתי הפלוגות לכיוון שלי. מכיון שעמי הדבר האחרון שאמר לפני שנפגע שתי הפלוגות לכיוון דרום-מערב ואני לכיוון צפון, צפון-מערב, השארתי את זה ככה ולקחתי את הטנק שלי שמאלה לכיוון שתי הפלוגות כדי להיות במרכז העניינים. לי לא היה באותו זמן אף מ"מ בפלוגה והרבה היו פגועים וטנקים פגועים ויצאתי גם לחילוף.

היו שם שני צורות שרצו כששח והסנק שלי מהפלוגה
 היה סנק בית הוליס כזה, שהילך 3 סנקים גם מפלוגה
 אחרת פלוגה ח'. עמי תפס פיקוד בחזרה. המשכנו לעבוד
 נפגענו עוד פעם ואז עמי עוד פעם העביר לי את הפיקוד,
 עמי עוד פעם החליף את הצוותים בתוך הסנק עוד פעם
 התחלנו להלחם, ירינו. באחר זמן כבר לא היה עם
 סי לזכר בגדוד כרשת הגרודיח כי המ"פ והסמ"פ וכולם
 הלכו. אז עכתי עם הרשתות הפנימיות במשך כל הזמן
 ולא היה לי גם זמן לעבור לרשת החטיבתית כי אני לא
 ידעתי מה קרה לעמי. הוא נפגע בסנק, את הפגיעה בסנק
 שלו ראיתי. הוא מעביר לי פיקוד ואני לא יודע מה
 המצב שלו. בכלל לא דיברתי עם הסמ"ט לא עברתי לשום
 רשת חטיבתית. המשכנו לעבוד שמה, אחרי זה עמי התקשר
 אלי ושאל אם אני מסוגל עוד לעבוד בגלל שאני כבר
 נפצעתי שם למעלה עוד פעמיים, אז אמרתי לו שאני
 הכי בריא בגדוד כנראה, לאור המצב והדיווחים. אז
 הוא אמר לי לארגן את כל הגדרה לאחור. ארגנתי את
 כולו והוא אמר שהוא עושה סריקה באיזור שלו למעלה,
 באיזור שלי, באיזור של ה' וה'. הורדתי את כל הגדרה
 למטה, הסנק שלי פשוט בער, אז סימנתי שכולם יסעו אחרי,
 הורדתי את כולם למטה, עשיתי סריקה קצת באיזור שלי,
 אז ירדתי ועמי ירד אחרי עם עוד סנק שהוא מצא. עמי
 מצא איזה סנק שהסחובב שם לבד, ירדנו למטה שוב פעם
 במשך הזה עם הפגזה והתארגנות באיזור הצומח - באיזור
 טליסמן, מה כשמערבית לציונה עמו האג"ד ועם ארגון
 נפגעי ארגון הגדוד וכל הספור הזה -

ש. אתה ידעת שלפני שאתה תקפת את חמוטל תקף שם גיורא
 לכ?

ה. לא.

ש. שום דבר?

ה. לא, רק אחרי המלחמה.

... (עדויות בפני אל"ם חסדאי עם' 19-23).

(2) גדוד 257

מג"ד 257 סא"ל שמעון בן-שושן העיד על חלקו בקרב חמוטל

כיום ג'. עדותו כיחס לתכנית תואמת את עדויות המח"ס ומג"ד 599.

על חלקו בקרב העיד:

"הפקודה הייתה כזו. גדוד אחד של גיורא לב יסתער
 על חמוטל בשלב א' מביוון ציונה מציד טליסמן - מהצומח
 מערכה - היה צריך לנסוע על הכביש לפנות שמאלה ולעלות
 להסתער על היעד, בחיפוי חזק מאד של ארטילריה ושל
 שני גדודי סנקים, שלי ושל עמי מורג."

אני פרום באיזור ציונה ועמי בין ציונה למכשיר-
 היתה פקודה בקשר לתס"גיס* לתאגד"ים * וכל מה
 שקשר בזה, היו פקודות בגדודים - זה שלב א',
 בשלב ב' היינו עמי ואני צריכים להמשיך על
 ציר הכביש ולהתפרס מצפון לגיורא ולישר את הקו
 שהוכנן בין חמוטל לנדול או יותר נכון בין
 חמוטל לסליסמן 22-23 בערך כקו הזה. זאת היתה
 התוכנית. נתנו פקודות בגדודים, כלומר בגדוד
 שלי נתתי פקודה מה הולך לחזות, מה השלבים שסמ"כ
 במשימה הזו. הגדוד יעמוד בחיפוי בשלב א'
 בציונה כשגיורא כובש את חמוטל וכשלב ב'
 עולים צפוניים לחמוטל מחפרטים בקו תופסים
 עמדות לכיוון מערב וכל אויב שיראה בשם יושמד.

ש. אני רוצה להבין הפקודה הזו שנחת לחבר'ה שלך,
 אתה זוכר אם נחת אותה בלילה או ביום?

ת. בלילה.

ש. ז"א שכל נוהל הקרב היה בלילה.

ת. כן ממש עם שחר... יצאנו להקפה, אני יצאתי,
 תפסתי את קו העמדות כאיזור ציונה, עמי יצא
 תפס משמאלי בין ציונה למכשיר וגיורא יצא
 להסתערות על חמוטל. על הכביש - גיורא
 כנראה לא זיהה את חמוטל ועבר אותה והגיע
 לצומת חזיוית 23. חזיוית-סליסמן 23 ואז
 המח"ט אומר לו: גיורא עברת את היעד תחזור
 תורה.

ש. זה אתה זוכר ברור?

ת. כן. גיורא מציע להשאיר במקומי על המקום, לתפוס
 את העמדות לכיוון מערב. ושעמי או אני או
 שנינו ביחד נעלה על חמוטל. חיים לא מקבל
 את זה ופוסד עליו לחזור חזרה ושיגלה על
 חמוטל בחיפוי של 2 ו-3, כלומר הגדוד שלי
 ושל עמי. גיורא חזר חזרה - אני חושב שגיורא
 לא עלה על חמוטל אלא על החלק הצפוני של
 חמוטל. בין חמוטל לחזיוית 23.

ש. אני רוצה רק להבין את זה. אתה אומר שהוא
 עבר, ראית פחות או יותר לאן הוא עבר או מפני
 שאחז משער?

ת. לא, אני ראיתי לאן הוא עבר, וגם כשאני החרחקתי
 יותר מאוחר, גיורא לא היה לידי, ועמי עלה בעצם
 יותר מאוחר על חמוטל. עמי שיפר לאט לאט את
 העמדות.

ש. ועכשיו מה קורה?

ת. אני בחיפוי, אני משפר קצת עמדות קדימה ועמי
 משפר קצת עמדות קדימה. עמי שיפר קצת יותר
 מדי ראה שהוא כבר ממש בשולי היעד ואמר למח"ט
 שהוא מציע שהוא ע"י חמוטל, המח"ט קבל, ועמי
 עלה למעלה. אני שומע דיבורה "הולך מצוייף" הכל
 טוב דיפה טמס היתה הסתערות כמו בחרביל. אני
 רואה את עמי עולה משמאל ומסתער על חמוטל וממש
 על קו הרקיע, חיים שיאל אותו כל הזמן, מה המצב?

* חוליה טבנית גדונית

** תחנת איסוף (נספעים) גדונית

ועמי עונה מצויין, הולך יפה ושומעים גם את עמי שלפעמים דבר גם ברשת החטיבתית. המת"ש אמר שזו עבודה יפה וימשיכו לעבוד. ופה אנו רואים ירי יפה מאד של הגדוד הזה, ורק הביעו למעלה החחילה אש הופת של טילים מכיוון מערב - מכיוון, אפשר להגיד צפון מערב ומהכיוונים האלה לא ממערב והוא יורד ותוך שניות ממש שומעים את עמי מתפרץ לקשר "תכינו את התאב"ד, המפ"ים שלי... תארנו לעצמנו שהולך שם 'ברוך' רציני, ראינו סנקים נפגעו ונדלקו אבל מי נפגע, זה שרות 2500-3000 מ'. אני ראיתי סנקים נפגעים ואת הירי. בסובך שפה היה תיאור שכרבע לא אכנס אליו ובסיכומו של דבר לא זוכר אם עמי חזר כולו חזרה מחמוטל או השאיר חלק. בסובך שפינה את הפצועים וההרוגים שהיו לו. פה נרמה לי שהיו לו הרבה נפגעים, אני לא זוכר בדיוק מה כמות ההרוגים והפצועים ובאותו זמן אני שיפרתי קדימה.

ש. איפה ביורא לב באותו הזמן?

ת. גיזרא אינני יודע היכן נמצא, אני יודע יותר מאוחר - יותר מאוחר כשהגעתי לאיזור 22 - יוצא בסביבות צומת חזיזית סליסמן ואפילו סיפה קצח יותר למעלה, ואני לא נשאר לי מה לעשות, יש פה טשימה, אלא ללכת לדבר הזה, קיבלתי אישור מחלים לנוע ואני צריך לחפוס ביז עמי הנמצא של החמוטל גופה וכיך גיורא. גיורא מתחיל כבר לזוז. כנראה לכיוון מקומי בחלק הצפוני, ואני בעצם בן, אהכנס בין חמוטל ובין חזיזית 23 ולעלות לכיוון מערבה עם הגדוד. נסעתי על הכביש עם 3 פלוגות סנקים, כשפלוגה ל' סובילה, פלוגה מ' אחריה, ואחריה פלוגה כ'. הגעתי לכביש, פניתי שמאלה עם כל הגדוד והתחלנו את ההסתערות. בעצם היינו אמורים לעלות על מקום כזה שלא היה צריך להתרחש שום דבר, אולם האמת שפה הייתה אש ארטילרית חזיה מאד ופלוגה ל' מימין, אני במרכז עם פלוגה מ', פלוגה כ' משמאל ורחימת הכי קרוב לחמוטל ופלוגה ל' נמצאת הכי ימנית קדומה לנר"ל. נאמר לאיזור חזיזית 23. בהסתערות הזו ינסו מ"פ ל' שהיה קיצוני ימני, מצליח לעלות ולא הייתה לו שום התנגדות, ואת סנקים מצרים פתח באש, הסנאים היו די גדולים 2700-2800, היו פגיעות, שלה מיד דווח על הפגיעות. אני עם פלוגה מ' ועם פלוגה כ' - ישר מולנו ערבים בדרך - (זה אצל הפלוגות היותר דרומיות), תוך כדי הסתערות ממש ראיתי עשרות ערבים בחוף תעלות, בתוך שיחות.

ש. הם כבר הספיקו לחפור תעלות עמוקות?

ת. לא, זה לא תעלות עמוקות. או שהם התכסו בחול או שהיו תעלות שטוחות. בעיקר היו שטחים חוליים שאפילו בעזרת הידיים יכולת לעשות כזה בור קטן כדי לא להפגע מארטילריה. בעיקר היו בורות כאלה. ואני עם פלוגה מ' ועם פלוגה כ' נעים לכבוש את העמדות ולעלות למעלה. דרסנו שם המון ערבים. פלוגה מ' כבר נפגע לי המ"פ, סמ"פ נהרג, את הפיקוד על הפלוגה קיבל מ"מ. היו לנו כבר מקלעים כי לקחתי מהחרמ"ש שהוא לא בא לידי ביטוי כל כך, לקחתי את המקלע שלהם ונחתי לפלוגה מ' שיהיה להם מקלע מסביל כי מקלע המפקד לא היה כי לא היו להם כרטיזת [הכוונה לכנות מקלע].

ז"א היה לפחות מקלע אחד יותר מקביל ובאמת היתה שם
 הכתרת יפה. אני חושב שלא זרקנו רימונים, אבל
 ... גם עוזים. למי שהיה מקלע המפקד, למי שהיה
 מקלע מקביל, תוחמים בהסתערות הזו לא באו כמעט לידי
 ביטוי, רק פה פגז שם פגז ופלוגה כ' בצד שמאל
 נפגעו. ה' או 2 או 3 סנקים. פלוגה מ' הלך חלק
 היתה שם זריסה וצינור, הגענו עד סוף היעד וחזרנו
 חזרה. פלוגה כ' הסתערה, הלכו לה 3 סנקים -
 אחד החפוצץ כנראה היתה פגיעה בו. טנק שני עלה
 על מוקש... ואי-אפשר היה לחלץ אותו כי היה על
 דינזה גבוהה כזאת וטנק שלישי נפגע אינני זוכר כמה,
 אם היו בכלל שלושה. אבל שניים היו בטוח, והולך
 לו קשה אבל בסיכומי הצליח להגיע למעלה, לר...
 העליון מי שהיה שמה הושמד. היו אחרים שנחרו
 ובאותו יום אני תושב חזרתי חזרה כלומר כשהגעתי
 הייתי עם פלוגה מ' וראיתי שהחלק הצפוני והדרומי
 נרגע, העסק בסדר, אני הולך לכיוון הצפוני כי
 שם היו סנקים. הגעתי לאיזור הפלוגה של יוסי,
 פתחתי גם אני באש. אינני זוכר כמה השמדנו באותו
 יום. השמדנו כמות סנקים מסויימת 16-15-10, לא
 חשוב המספר, כמות חי"ר לא משנה כרגע, אבל הרכס
 שעליו עמדו מבחינת חי"ר היה שקט לגמרי, התעסקנו
 רק בירי תוחמים.

ש. אני מבין שאתה מדבר כל הזמן על הרכס שמדרום -
 פחות או יותר בקו של צומת חזית-סליסמן ודרומה?

ת. כן. כאשר פלוגה כ' לקחה חלק בשולי חמוסל, ובשלב
 האחרון של שפור העמדות והסוליים הצפוניים הגענו
 עם פלוגה כ' עד לאיזור השיא של חמוסל, ופה בעצם
 כבר לא היתה שום החנברה, שום ערבי, לא היה בשטח
 והיו שמה די הרבה גוויות על היעד הזה... ופה
 בעצם התחלנו ניהול אש מסודרים רחוקים לכיוון
 סנקים מצריים. (עדותו בפני אל"ם חסדאי עמ' 33-34)

(3) גדוד 264

על חלקו של גדוד 264 בקרב על חמוסל העיד המג"ד, סא"ל גיורא
 ל- בשונה מהמח"ט ומשני המג"דים האחרים, הטוענים שבגדוד 264 היה אמור
 לעלות על חמוסל שבגודו יועד כעתודה ואילו בני הגדודים האחרים
 היו אמורים להסתער על היעד.
 להלן עדות על חלקו של הגדוד בקרב:

ת. ... כבוקר עם שחר הוייז סנקים. המת"ט כינס את
שלושת המג"דים ונתן פקודה חטיבתית לכיבוש חמוסל.
 החכנית היתה שהגדודים של שמעון ועמי כובשים
 הזיחית את חמוסל, הזיחית - מדרום לציר סליסמן,
 ואני גדוד עתודה. לא היה ברור כדיוק מה יש שם
אז הוא לא רצה להכניס את שלושת הגדודים לשם.

ש. אחה גרוץ עתודה או גרוץ חיפוי?

ת. גרוץ עתודה. לא נכנסתי בכלל לקרב הזה.

ש. איפה היית צריך להשאיר?

ת. על הכביש. להתרכז באיזור ציונה, קצח מזרח מציונה, באיזור איפה שהייתי בחניון לילה. הגדוד של עמי, כמה שזכור לי, היה צריך להחפרס מדרום לציונה ולנוע ישר מערבה על חמוטל והגדוד של שמעון לעלות על חמוטל מאיזור הכביש. זאת אומרת הגדוד של עמי הוא דרומי, הגדוד של שמעון - צפוני, ואני כגדוד עתודה מאחור. היות והתחילה תנועה, והוא בקש לנסות לבצע תנועה איטית ומחושבת ולא לחץ קדימה. לעשות את זה - מה שנקרא - לאט-לאט. והיה לי הרבה זמן. שיעמם לי. עליהי על סנק סח"ט לסמוע איך הוא מנהל את הקרב הזה. הסנק שלי עמד על ידו נסעתו אליו. עליתי על הסנק שלו ודאיתי את הסנקים של שמעון ועמי שהקדמים.

...
הסח"ט עמד על ציונה. הכניס את עמי מדרום לו ואת שמעון באיזור הכביש. בזמן שהם היו צריכים להגיע להתקדם, אני עמד על ידו.

...
הוא החקדם איזה 500 מ'. נעצר. שם עמדנו ודברנו ...
... היינו צריכים עוד להגיע לקרב שלו. אמרתי לו: חשמע חיים, יש לי איזה הצעה בשבילך. ...
... בזמן שהם רצים על חמוטל - אני יודע שהוא אמר לעמי לרוץ ולתפורס את איזור חמוטל ואת איזור הארום הזה שנקרא 6725. כלומר הוא היה צריך לעלות בצורה כזאת - לחצות את ציר פולטון ולעלות על הקצה המערבי של חמוטל - אמרתי לו, בזמן שעמי מטפל בזה ושמעון רץ - תן לי לרוץ ולפרוץ לעבר הגדוד של שמעון.
אני רוצה לרוץ על הכביש. אני מבטיח לך שאני אגיע לצומח איסטמעיליה. הוא אומר: אחי יודע מה, הוא נצטח. לא דאינו אויב. כשאנחנו עמדנו בציונה לא דאינו על חמוטל שום אויב. לא סנקים ולא אנשים ולא שום דבר. התנועה שלו הייתה תנועה למגע, לא תנועה להתקפה. התנועה של עמי ושמעון, לא תנועה להתקפה, תנועה למגע. לא הייתה פקודה...
לכבוש חמוטל, הייתה פקודה להשחלט על חמוטל. או תייס אמר לי: אתה יודע מה, תחיל לזרע, תייס, אל תדר מהכביש, ז"א אתה חתיה מצפון לכביש, תעבור דרך סגול 205 לבין הכביש, אחרי שאתה עובר את הדיזנה הגבוהה תעלה בחזרה על הכביש.

ש. אני רוצה להבין. בשביל מה אתה צריך לרוץ בכביש, למה זה טוב?

ת. אני רציתי לעבור את כל האיזור הזה שנקרא חמוטל לכיזון איסטמעיליה...

ש. בשביל מה?

ת. לא דאינו אויב. לא ידענו איפה האויב. הוא נתן לעמי ולשמעון פקודה לעלות על חמוטל.

ש. אני לא מכין. תסביר לי אחת בהגיון שלך. יש מסימה לכבוש את חמוטל.

ח. בזמן שהם מחעסקים בחמוטל... הוא מחעסק עם אויב. אני כבר מחעסק עם אויב שנמצא מעבר לחמוטל.

ש. ז"א ראיח את זה בחור מין המשך מהלך לעומק כזה?

ח. המשך. אני גדוד עתודה. קצת שיעמם לי. לא היה לי מה לעשות. ישבתי ככה. אויב על חמוטל לא ראיננו. אמרתי: תן לי לרוץ על הכביש.

...

מסחבר אח"כ. חשמע, העיקר אני מתחיל לרוץ על הכביש, עובר שם מזרום לדיונה 205. מסתכל ימינה, מסתכל שמאלה - לא רואה שום אויב. מגיע עד סליסטון 22, מרווח למח"ט שבנוזל אני רואה מאות... ובורחים. ראו שירה גדודית מתחילים לברוח, הוא אומר לי: תפסיק לרוץ, אם הגעת עד לשמה תעלה על חמוטל מהעורף.

ש. אני מכין שזה בדיוק מול הכוון ששם צריך לעלות עמי מורג?

ח. ... נתן פקודה לעמי ואמר לו, תזהר... זהו רצה שאני אעלה על חמוטל דרך הדיונה הגבוהה... נקח רצועה כזאת, ועמי שיהצה אח ציר פוטון... מה שהסתבר, וזה כבר יור מאוחר, שאני טיפסתי על חמוטל היו הרכה ערבים שם, רק הם חשבו אותי כנראה גם כן לערבי כי אני באתי מאחורנית, מה מביא אותי לזה? קודם כל עמדתי איזה 1000 מטר מאיזור הדיונות שמה, מקלעים לא היו לי, ציינתי זאת מקודם, גרוד בלי מקלעים. ראיתי ערבים על היער. ראיתי עוסקים בחפירות, חופרים שוחות אישיות, עובדים במרץ, התחלתי להתקדם, סנקים לא ראיתי שם. ראיתי טנק אחד שרוף מלמעלה. היה לי חסר העסק הזה של מקלעים. אז לא היה טעם להשאיר חיפוי.

ש. מקביל היה לך?

ח. לא היו לי מקבילים ואף מקלע בגדוד. אמרתי בקשר שהיזח ואין מקבילים אנתנו עולים כולנו יחד...

.....

ש. אימה היתה פלוגת החרמ"ש שלך בשלב הזה?

ח. פלוגת החרמ"ש שלי נשארה באיזור ציונה ולא סחבתי אותה. ראיתי את הדיונות וכל העסק היה נחתי פקודה לסמג"ד עם פלוגת החרמ"ש... להתארגן בציונה.

ש. ולהוביל אותם כרגל ביחד עם הסנקים, לא יכולת?

ח. לא. לא יכולתי להשאיר... להוריד את החרמ"ש וכמו שציינתי כבר, זה חרמ"ש זקן מאוד. הם לא היו יורדים מהזחל"מים ולא היו עולים על הזחל"מים. טוב שלא לקחתי אותם. הם לא היו מספסים על זה. כשאתה עולה מהכביש לצומת של חמוטל. אתה מוציא לך מהראש מה שנקרא זחל"ם

ש. רגע, תרשה לי, אני רוצה להבין זאת. כשאתה מקבל פקודה לתקוף חי"ר בשלב הזה, בלי מקלעים אז אתה מודאג או שאתה אומר: אין כריזה.

ח. כן ואגיד לך. אני קבלתי פקודה להשתלט על חמוטל. אני מסתכל כמשקפת - לי היחה משקפת יחידה בגדוד - רואה שטנקים אין. רואה ערכים עובדים. עובדים. יפה. אף אחד לא מסתכל עלי. אף אחד לא עושה לי שום דבר. אני עומד מאחוריהם 1000 מטר והם עם אתי הפירה, חופרים, פשוט מאוד, אז מה יש? לא בעיה. אז נחזיל לדרוס, לעלות, חותמים, מה שיש - יש.

ש. מה קורה בשלב הזה?

ח. אני מתחיל לטפס על חמוטל. פרוס מאוד. זה עסק עצום. עסק של 2 ק"מ רוחב, פרוס מאוד, עם 20 או 22 טנקים שמה. מתחיל לעלות פתאום אני רואה יוצאים כל מיני ערכים מתחת לשרשראות ומושבים מתרוזות של מוקשים. הם התעוררו. ראו אותי מגיע ליעד, הם התעוררו, או שהם ציפו שמישהו יגיע - אני לא יודע. זה רי הפתיע אותנו העסק הזה... דורסים, דורסים וזורקים רימוני יד אקדחים, ערזים, זה מה שעשינו. הגענו לשיא של חמוטל. זה הצמח שנמצא בסרכז של חמוטל. הגענו שמה, מקבלים מטח שאני מעריך אותו בין 30 ל-40 טילים. נראה לי שזה בא מאיזור 30. כשהגענו לשיא התגלינו במכשיר. נראה שמכשיר מטח נוראי. כמו ארטילריה כזאת. ראינו את הטילים רוקדים באויר, נפל מטח ראשון, אף טנק מהגדוד לא נפגע.

ש. איפה עמי עומד בינתיים?

ח. עמי בשלב הזה נמצא, אני מעריך, לא ראינו - באיזור פוטון. ציר פוטון... מיכאל פינצ'י ראה אותו, כשהוא הגיע לשיא.

ש. זה אני לא מצליח להבין לבמרי. אתה יש לך לעשות סיבוב כזה גדול מציונה עד איזור נוזל... בכל זאת הגעת לפני עמי.

ח. אני רצתי על הכביש מהר מאוד. עמי שיפר. מציונה. עשה את זה לאט לאט... 200 מטר, אני רצתי על הכביש.

ש. מנוזל אתה מתחיל...

ש. הנקודה נראית לי קצת חמוה. אתה אומר שכמו שאתה עולה על הצמח אתה חוטף טילים ממכשיר, ועמי בעצם עומד כמעט רץ ממכשיר לביון.

ח. נכון, יכול להיות שלא התגלה, או לא ראו אותו. אני עומד למעלה. מטח ראשון. אני שואל את המ"פים איך נשמע? נשמע בסדר. אין בעיות. ונתתי פקודה לטפס על הצמח למעלה. להגיע עד למעלה ולראות מה קורה עם מכשיר כיון שמשם יודים עליו. אני פעם ראשונה שנפגש עם כמות כזאת של טילים, טילים ראינו בהתשה אבל לא בהיכרות כזאת.

הגעתי למעלה לריזונה, אני לא רואה את הטנקים של עמי. יותר מאוחר נודע לי מאחד המ"פים שהוא ראה טנקים למטה באיזור ציר פוטון.

ש. סנקים שלנו?

ת. מסתבר לי שהטנקים שלנו שם היה ל איזה רכב שעה קשה מאד שהיו לי בעיות אישיות על היעד. שם התחילו חי"ר חי"ר מספס על טנקים. מה שרק צריכים. רצו, החחילו לספס על טנקים. ויררו בזוקות. הסנק שלי חטף איזה 4-5 בזוקות ולמזלי שום דבר. העיפו לי... העיפו לי הכנפיים. היו טנקים בגודל שחטפו בזוקות מסורחים של 30-40 מטר. פשוט יצאו מתוך בורות שמתוך האדמה. אנחנו אותם לא ראינו. ויררו מסורחים קצרים ואז באותו השלב... אח כולנו. הנשק הטוב ביותר זה היה רימונים. זרקו רימונים וידו פעוזה וגם דרסנו די הרבה. נדמה לי ששם הרגנו כמה עשרות. ואפילו היו שם מדפנים. ראיתי טנק נוסע אחרי ערבי והערבי רץ. כחול זה די קשה. זהו. כמה. זה מה שעשינו. אני בקשר לא מספר למח"ט שום דבר. אני עסוק עם עצמי 10 דקות. קודם כל בעיות אישיות. אני מחאר לעצמי שכלסט"ק, באותו רגע הינו לו בעיות אישיות.

...

ת. אם הוא [המח"ט] נשאר [בציונה] או לא, אני לא יודע. כשהגעת למעלה קצת התחרתי ג'הלחץ. אלה שמסביב על כל פנים. אלה שבהיקף של 200 מטר ממני הרגתי. דיווחתי למח"ט מה דורה. הוא אמר לי תשמע, יש פריצת טנקים בציר סליסמן. סנקים של האויב בציר סליסמן באים מתזיזית. כלומר באים מצפון לדרום. תעזוב את הכל. רוצ' תחסום את צומת תזיזית סליסמן. תעזוב את הכל ורוץ לשם. נתתי פקודות איזה פלוגה איפה ולהיערך.

ש. השארתי איזה שהם סנקים על המוטל?

ת. אז עשיתי סקירת מלאי והסתבר לי שסנק אחד נשאר על המוטל. נפצע המח"ט וטמ"פ של אותה פלוגה. ומכל הגדוד חסר חייל אחד.

...

ירדנו, חפסנו אח ציבת תזיזית. שלחתי פלוגה על תזיזית עם הפנים צפונה ושתי פלוגות יחד אתי על סליסמן... סוללה כזאת. ושמעתי את הפקודה של המח"ט לעמי לספס על המוטל ממזרח למערב כפי שהיה מתוכנן מקודם. אני נערכתי בצומת. דיווחתי למח"ט שאני לא מזהה שום טנקים.

...

שמעתי אח עמי עולה. ושמעתי יריות. שמעתי אותו מדווח למח"ט על אסון שקורה לה למעלה. הוא נמצא למעלה ומדווח שהכל בסדר ופתאום הוא גם פגש סנקים - להערכת שלי עמי לא עלה על הצמה. על הצמה אני הייתי. הערכת שהיא עלה על האיזור האדום באזור ט' של המוטל... ושם הוא עמד ודיווח שיש טנקים וקרב טנקים. נדמה לי איזה 10 או 14 - משהו כזה, ומסמיר אותם. ושמעתי שגם הוך כמה דקות הוא מדווח שיש נפגעים על ימין ועל שמאל ומקבל פקודת ירידה. המוטל. ויותר לא ראיתי אותו ואני ערוך באותו הזמן על סליסמן... המח"ט מגיע אלי. מחפשים טנקים. לא מוצאים שום דבר...

...

סודי ביותר

- 866 -

מתבצרים בנרזל.

ש. בנרזל ?

ת. בנרזל, מתבצרים וכמויות אדירות. זה רכס
דיונה ענקי של איזה 2-3 ק"מ אורך. להערכתי
יותר מ-1,000 מאות חיילים. למעלה מ-1,000 בטח.
דבר מאוד ישונה, נדמה לי שהמצרים ירו ארטילריה
על נרזל ואח"כ ראיתי מצרים נכנסים לנרזל.
ככורך ראיתי כשאני נסעתי על הכביש, הם ברחו,
אז ריזוחתי למח"ט. ראיתי בורחים. כנראה שהם
לא היו מבוצרים או לא תפורים. כשאתר כך נערכתי
על הכביש ראיתי יורד מטח ארטילריה. לא הבנתי מה
פתאום יורד, איזה ק"מ וחצי ממני, מטח ארטילרי על
גבעה ריקה. מטח נוראי. אולי הם חשבו שאנחנו
יושבים שם אולי רצו את המכתשים... (עדותו בפני
אל"מ חסדאי עמ' 19-25).

ד. סיכום הקרבות על "חמוסל"

העדויות שהובאו לעיל מצביעות שהקרבות על חמוסל חוכנו בחופזה, ללא הכנה מספקת וללא מידע על כוחות האויב. כמו-כן מסתבר, לכאורה, שלא נעשו נסיונות לקבל אינפורמציה בשטח ועל-ידי כך במקום להשיג אפחעה הרפתעו כוחותינו. דומה, שהחקפדה, למרות מציאתם של המח"שים בקרבה מיידית למקום הקרב, לא היו מתואמות דיין והונתחו ללא ריכוז מספיק. יש לציין, שכמה מטעויות אלה ניתן היה למנוע אילו היו ידועים לאוגדה, לפני ההתקפה, הלקחים מקרבות אוגדה 162 על חמוסל, קרבות שאירעו זמן קצר לפני כן.

העדויות אינן מאפשרות לקבל תמונה סקטיח חד-משמעית, בכל הנוגע לפרטי מהלכי ההתקפה והמשימות שהוטלו על הגדודים. מן הראוי לדעתנו שקרבות אלה ייבדקו על ידי צה"ל באופן מקצועי על מנת להפיק לקחים מקצועיים לעתיד (ראה גם הערתנו לעיל, עמ' 584-585).

ה. חטיבה 14 בחילוך אנשי "פורקן"

בליל 8-9 באוקטובר הוטל על חטיבה 421 לחלץ את אנשי פורקן (ראה לעיל עמ' 841); לקראת בוקר השיל מפקד האוגדה על מח"ט 14 לעסוק בפעולת החילוך ולהתרכז בכך.

על פי עדות קצין האג"ם החטיבתי, רס"ן אחור סוקול, היה סד"כ

חטיבה 14 ביום ג' בבוקר:

גדוד 184 - 17 טנקים

גדוד 79 - 25 טנקים

גדס"ר - 25 טנקים ו-25 נגמ"שים (עדותו בפני אל"ם חסדאי עמ' 16).

על היציאה בבוקר, מספר קצין האג"ם: החטיבה החלה בערך ב-0500-0400 בחנועה לעבר ציר סליסמן. קצין האג"ם לא ידע לדבריו, מה בדיוק משימת החטיבה. (שם עמ' 17).

בבוקר, כשהוטלה על מח"ט 14 המשימה של חילוץ אנשי פורקן.

רשם רס"ן לויזן את המשימה:

"0835 מפקד האוגדה: כרטיס המשימה הראשונה זה לחלץ את האנשים שנחלצו ספורקן.

0840 לחטיבה 14 יש קשר עם אנשי פורקן. מפקד האוגדה למח"ט: חעסוק בדברים אחרים אלא רק בחילוץ אנשי פורקן" (מוצג 358א').

מח"ט 14, שנע עם כל החטיבה מפורקן צפונה, השאיר את גדודי

החטיבה ליד ציר סליסמן, ויצא אישית עם מג"ד 184 לחלץ את אנשי פורקן.

על מהלך זה בחילוץ אנשי פורקן העיד בפני הוועדה אל"מ אמנון רשף:

ת. פה אני רוצה לחזור לאמצע הלילה. בלילה שני בערב היה לנו השדר האחרון מאנשי חזיון. כחוצאה מכך הגעתי לטיכום עם מפקד פורקן שהוא מתפנה כמשך הלילה כרגל לעבר כוחותינו. סיכמנו את נתיב התנועה והוא יצא עם שקיעת הירח רגליה לדרך והגיע כרגל לאזור שבין הכוחות המצריים לכוחות שלנו, אני רציח לפנות אותו משם. ולמרות שקיבלתי פקודה לרדת עם החטיבה דרומה, ביקשתי אישור מאריק להוציא אותו מהשטח. ביקשתי ממנו שיחקום יותר לכיוון כוחותינו, מפני שהוא היה ממש בין שני הכוחות. הוא התחיל להחקרם.

ש. חזיון?

ת. לא, פורקן.

ש. קיבלת את האישור?

ת. קיבלתי את האישור.

ש. ביקשת ממנו להחקרם -

ת. לעבר האנשים ולחלץ אותם. קיבלתי את האישור. במקביל ביקשתי מהם שהם יתקדמו קצת יותר לכיוון כוחותינו, מפני שהם היו ממש בחוץ בין שני הכוחות. הייתה שם חטיבה אחת שלנו שהיתה בקו. הגעתי לשם. אני ראיתי שם מחזה של חטיבה מצרית מול חטיבה ישראלית, והאנשים שם כתווך באיזה שהוא מקום. החלטתי שאני לא מחכה יותר ויצאתי עם עוד שני סנקים, מפקד גדוד 184 וקציני הארטילריה שלו על טנק נוסף.

ש. עם מי יצאת?

ח. הטנק שלי, הטנק של המג"ד, נגמ"ש של מפקד הסיוע הארטילרי החטיבתי, טנק קצין הארטילריה של הגדוד - טנק קש"א ועוד 4 נגמ"שים עם לוחמים לפנות את האנשים, שעליהם נעמים את האנשים ונפנה אותם, ביצענו גיחה אחת בין הכוחות המצויים לכוחות שלנו ולא מצאנו את האנשים. חזרנו בחזרה לכוחותינו. ביקשתי ממנו שיסמן לי איפה הוא נמצא. הוי סימן בסוף, ועשינו גיחה נוספת, שבסופה המג"ד על הטנק שלו הרציא את כל האנשים - 32 איש.

ש. על הטנק?

ח. על הטנק. זה בהקשר לנגמ"ש והזחל"ם של מצמד. 4 הנגמ"שים נפגעו.

...

ח. אני נכנסתי לקרב עצמאי לבד. כל אחד מאתנו עשה את המלחמה הפרטית שלו שט, בכל אופן 4 הנגמ"שים נפגעו ואני נלחמתי עם מחלקת היל"ר עם טילים. פתאום אני רואה את הטנק שלו. אני ראיתי מפלצת מגיעה עם ערימה של 32 איש, ואני שואל אותו: איפה הנגמ"שים? והוא עונה לי: הושמדו. אמרתי לו: רמה עם האנשים? - הוא אומר: אינס. היו שם 14 איש. זו הייתה מכה קשה מאד, אחר-כך הסתבר שהם נחלצו. חלקם נחלצו. מרביתם נפגעו ונפצעו. שניים נעדרים מהמבצע הזה, שהכוח המחלץ. זה כאופן כללי. יש פה עוד הרבה מאד פרטי פרטים" (עמ' 2712-2713).

כפעולת החילוץ נטלו חלק גם שני מג"דים מחטיבה 421 שנמצאו בגיזרה - ט"ל גיורא לב וט"ל שמעון בן-שושן. בעדותם נמסרו פרטים נוספים על מבצע זה.

להלן עדותו של ט"ל גיורא לב בענין זה:

ת. . . בקיצור קיבלתי פקודה לעבור ת"פ ואמר לי חייס: זה משימת חילוץ. אתה עובר ת"פ לאמנון. שאלתי אם אמנון מה הוא רוצה ממני. הוא אמר לי, אני רוצה שאתה חפיק עין. אני מכניס 3-4 נגמ"שים וכמה טנקים. ירוצו על סליסמן, ויגיעו ב-22. יאספו את האנשים ויחזרו. תן חיפוי אם הם פסתבכים.

ש. האנשים כבר היו בסליסמן 22?

ח. נהלצי המעוז, חכף חשמע את הסיפור, מסתבר שלא היו שם, לפי מה שלי אמרו הם בסליסמן 22. אני הצעתי לאמנון בקשר שלא יעסה את הריצה הזו, אם הם בסליסמן 22 שיקומו וילכו ק"מ כרגל ויכואו עד אלי. אז הוא אמר לי לא, יבנוסר עם נגמ"שים ויאספו אותם, בבקשה, נגמ"שים עברו אותי על הכביש, נדמה לי 4 ו-3 טנקים. טנק מח"ט אמנון נעמד על ידי ועוד איזה טנק עבר קרימה.

ש. . . .

ת. . . מי שנכנס פנימה זה היה ט"ד 184. שאול, ונדמה לי שעוד טנק, 2 טנקים ו-4 נגמ"שים, ט"פ נגמ"שים, אני מכיר אותו, הוא נכנס פנימה ואיתי אותם. הם עברו לידי מצד שמאל לטנק שלי, נכנסו פנימה ואז נפתחה עליהם אש כנ"ל, אמנון ביקש שאסייע באש על נ"ל. אמרתי שזה בן מרגיע, לא מרגיע. נתתי פקודה לכל הבודד לירות מעיכים על נ"ל. והוא היה מבסוט מהארטילריה, אמרתי לו שזה מעיכים שזה לא ארטילריה. עמרנו איזה רבע, כמעט כולינו את כל בטן המעיכים שלנו, חילוץ אנשים, כיסינו את כל נ"ל, הנגמ"שים הגיעו ל-22, מדרוחים ברשת של אמנון של 14 שאין שם שום דבר אמנון שאל אותי אם אני רואה משהו. . . כבר, אז הם כבר הבינו שאני עסק, האמינו לי, אמרו, דות, שומעים אותך בסדר, הכל בסדר, אז שאלתי אותם אם יש להם סימן, עשן או זיקוקין, הוא אמר: יש לי זיקוק ירוק וירה אותו. ירה. לא זהינו שום דבר. אמרתי לו. . . בגורד, איזה משהק עם ושתות, זה היה קשה מאד. נתתי פקודה לכל המפ"ים שאם הם רואים משהו שידווחו. הוא דיווח לי שיש לו עוד זיקוק אחד, ירה, ואז אנחנו מזהים זיקוק ירוק איזה שני ק"מ מדרום ומזרח לסליסמן 22, באיזור. . . של חמוטל, מזהים שם את הזיקוק.

ש. ז"א זה היה די קרוב לאיזור שקודם כל עלית. . .

ח. זה היה בערך 500 מטר. אח"כ הסתבר מטנקים של שמעון בן-שושן.

- ש. 500 מסר מהטנקים של שמעון בן-שושן?
- ה. בן. אולי 1000 מטר. אחרי כן יותר מאוחר הגיעו אליו... זהו. אז אמרתי את זה לאמנון, הנגמשי"ם קיבלו פקודה להסתובב, שמעתי שהם נדפקים, הנגמשי"ם נדפקים. צעקות. פקודה לחלץ בכל זאת וכל הלהץ הזה בקשר, את זה שמעתי. מיד אחרי כמה דקות שמעון מדווח למח"ס שהוא רואה פצועים שלנו באים לקראתו. אם זה פצועים של הנגמשי"ם או אנשי המעוז, קשה לי להגיד לך. עובדה. איחור מופיע גם שאל עם סנק עמוס כאנשים ויצא מול הטנקים של שמעון בן-שושן.
- ש. אז זאת אומרת, הוא עשה סיבוב בשטח?
- ח. הם הגיעו אולי ל-22. אני דיווחתי להם שהזיקוק שמאלה 2000. הסתובבו. פה באיזה שהוא מקום הם חספו, המשיכו, העמיסו האנשים ויצאו ככה. כשהם יצאו, הם יצאו מול בן-שושן. שם כמעט קרה אסון עם העסק הזה. שם כמעט קרה אסון. הוא ראה מפלצת סנק עמוס עם אנשים וגם אזלי. בגדוד דיווחו שרואים את זה. אני התרעתי, אז אף אחד לא פתח באש.
- ש. בן-שושן לא היה מעורב בכל הפרשה הזאת?
- ח. אני קיבלתי ת"פ למשימה הזאת והוא לא.
- ש. ולא עדכנו אותו?
- ח. אני לא יודע. הוא גם התפלא והוא מספר לי שהוא רואה פצועים מולו. (עדווח בפני אל"ם חסדאי עם' 27-28).

סא"ל שמעון בן-שושן משלים את התמונה ומספר על חלק מהאנשים שהוא חילץ. מתיאורו מסתבר, שכבוד סא"ל שאול שלו ז"ל, * חילץ את אנשי פורקן, חילץ הוא את פצועי ארבעת הנגמשי"ם שנשארו בשטח.

להלן עדווחו של סא"ל בן-שושן:

ח. עכשיו היה פה משחק עם הארטילריה. כלומר, ירדה המון ארטילריה והיינו צריכים להחליף עמדות תוך כדי החלפת עמדות ועליה לחמוטל. אני שומע דיווח בקשר, חוץ כדי עליה אני שומע דיווחים ומזהה חי"ר עולה עלינו והחברה שלנו מדווחים, מפלוגה ס' ו-כ', שהם עולים עם כגדי זית, ואחד אמר לי זה מצרים שהתחפשו כדי להטעות, ואני אמרתי לא לירות ודיווחתי שלא ירו. אמרתי יכול להיות שזה אפילו מצרים אבל אם יש סיכוי סביר שזה שלנו, אז לא לירות. ובאמת עלינו למעלה. אני אישית עליתי עם הסנק שלי אספתי שמה מכל אלה שבאו במרחק קרוב של 50-60 מ' ראיחתי כבר שזה כוחותינו - קראתי להם שיבואו מהר, כבר הייתה

הפגזה ושלא יתרגו מההפגזה הזו - רובם היו פצועים - תמכו אחד בשני; העליתי על הסיפון 6-8, אני לא זוכר בדיוק, לרדתי מיד למטה ושפתי אוחס לנגמ"ש או טנק של פלוגה כ' ושיפנה אוחס ישר לחאב"ד שהיה באזור צ'ונגה והמח"ט שהיה פה שלח גם טנק של ק' אג"מ, ואחר הטנקים של מ"פ ב' אסף את היתר והביאו אותם למעלה.

ש. בשלב הזה ראית את הכניסה של חטיבה 14 על הכוח חילוץ שלהם?

ת. אני חושב שראיתי את היציאה שלהם, טנקים של 14-3.2.1. לא זוכר כמה עברו אותנו ממש על קו רקיע, חצו אותי במרחק 20-30 מטר ממני בדרך חזרה. (עדות בפני אל"ם חסדאי עם '38).

על פרשה זו ראה גם עדותו של אל"ם חיים ארוז בפרק על הקרב בחמוסל לעיל, עם '851-853)

(1) ג'דוד 184

על התנועה לציר סליסמן מספר סמג"ד 184 רס"נ בני טוין:

ש. לפנוח בוקר הכוונה היתה לנוע לעבר?

ת. מזרח לציונה. כשהכוונה היתה להתחיל לדחוף מערכה לציונה ולהמשיך לדחוף הלאה לציר סליסמן.

ש. מה זה לדחוף?

ת. לא ידעו בדיוק איפה האויב נמצא, או קשת היה גם לומר לנו איפה נמצא האויב ולהגיד איפה בדיוק להגיע.

ש. לא אמרו לכם בשלב הזה איפה האויב?

ת. לא. ואז הכוונה היתה, לנוע מהאיזור הזה בפריסה מדבטחת, ללחוץ עוד פעם קדימה, לראות איך האויב למשוך עוד פעם ועוד פעם להמשיך כמה שיותר עד שיגיעו למצב כזה שנראה את האויב או שיפתח עלינו באש ואז נדע בדיוק איפה האויב נמצא, היה מצב שלא ידעו בדיוק איפה האויב נמצא, עד שנתקל באש ואז נדע ששם נמצא האויב, ואז התפרסנו עם הגדוד, עמדנו במקום, היתה התקדמות גדולה של טנקים באזור.

ש. שיוצאים מ-60 שנוסעים, זחלמים עם... באיזור שלנו, נוסעים הלך וחזור באיזור, לא ראינו התקדמות שלנו קדימה. הגדוד לא עשה שום דבר שם, עמד, בשהגיעה פקודה לשאול לשלוח כח, לחלץ את האנשים בפורקן. כלומר, עד השעה הזאת בצהרים, לא עשינו שום דבר עם הגדוד, עמד, לא התקדם, טוב. שאול נכנס לחלץ את האנשים בפורקן עם פלוגת חרמ"ש, אותי הוא שלח לאיזור סליסמן 39 לסלא לי דלק, כבר היינו מאד מאד

קצרים כדלק, והוא רצה שנחזור בחזרה לאיזור
 שלו, לאיזור צ'רונה, לחזור אליו ולבקש שנשאר
 באיזור הזה שם, הוא גם מגיע, ואנו צריכים
 בחזרה לעבור לציר יוקון, טוב, חזרנו בחזרה לציר
 יוקון." (עדותו בפני אל"מ חסדאי עמ' 8-9).

(2) גדוד 196

על פעולות הגדוד באותו בוקר מעיד המב"ד סא"ל עמרם מצנע:

ת. לפני שחר אנחנו מתחילים לנוע תנועה חטיבתית
 מיוקון לסליסמן ולמעשה באיזור סליסמן 39
 להערכתנו, הגדוד נעצר. יש פעולת חילוץ מטרימת.

ש. איפה הגדוד נעצר, באמצע השטח מדרום לסליסמן?

ת. על הכניש בן פרוס. כל החטיבה למעשה, אני
 רואה רק אח הגדוד. אבל כל החטיבה שם. אמנון
 עם החפ"ק של שאול נעו קדימה ואני שומר על הקשר,
 אבל הגדוד שלי כולו עומד, ויותר מזה, אני לא
 יודע כלום. תשמע, האמת היא שבשלב הזה...

ש. בסדר. מה קורה הלאה, אתה עומד בשטח עד מתי?

ת. עומדים שעה, זה נסח נגמר ב-9-8 משהו כזה.
 חוזרים חזרה ליוקון." (עדותו בפני אל"מ חסדאי
 עמ' 33).

1. גדס"ר 187

בבוקר של יום ג' הגדוד יוצא מיוקון לכיטוף ונעדר על כישוף עצמו
 ומדרום לו ונשאר שם עד אחר-הצהריים. (עדות סרן יאיר ליטוויץ בפני
 אל"מ חסדאי עמ' 8).

סיכום קרבות יו"ד 162 ו-143

קרבות אוגדה 162 כמשך כל יום השמיני בחודש, וקרבות אוגדה 143, בערב של אותו יום וכשעות הבוקר של יום המחרת, תוארו לעיל בפירוט רב. כן ציינו את נקודת התורפה שנתגלו כניהול הקרבות בדרגים השונים, והמלצנו במקומות שונים, שנושאים או קרבות מסוימים ייחקרו מקצועית על ידי צה"ל.

בסיכום ברצוננו לציין, כי למרות שהקרבות הנ"ל נכשלו בכך שלא השיגו את המשימה שהוטלה על פיקוד דרום, הרי אין ספק שיצרו תנאים החלתיים בעלי משמעות רבה להמשך מהלכי המלחמה, וראשית כל בכך שחמו והכילו את ראשי הגשר של האויב, ופגעו בערו מלהגשים בשלמות את הטלב הראשון במשימתו.

אוגדה 162, אמנם לא הצליחה בביצוע המשימה של השמדת ראשי הגשר המצריים, אולם אין ספק שלחימה קשה של אוגדה באותו היום תרמה רבות לבלימת התקדמות האויב ותיחומו ויצירת תנאים מאובטחים כנגד התקפת האויב, שבאה לאחר מכן, ובכך הכשירה את הקרקע להתקפת הנגד הגדולה של צה"ל, שבסופה צלח את התעלה מערבה.

אוגדה 143 אמנם לא נלחמה במרכיב היום, ושלא באשמתה, שכן הועתקה לפני הזמן לגזרה אחרת. העתקה זו שיבשה את העיקרון שקבע הרמטכ"ל להשגת המשימה. תזוזה זו חשפה גזרה חשובה של התזיז ואף פגעה בשורשי המשקל ובלכידות כוחות האוגדה, ובכך נכנסה האוגדה לתקיפה בתופזה. למרות שבקרבות השמיני בערב והחשיעי בבוקר סבלה אבידות קשות, הרי הכשירו קרבות אלה את התנאים להמשך מהלכיה. ביום ג' החשיעי באוקטובר, אחר-הצהריים, נערכה האוגדה להתקדם מערבה. הנסיגה לא עלה אמנם יפה, אולם בסיומו של הקרב, לקראת ערב, הגיע אתר מגדודי האוגדה לקרבת התעלה, ועל ידי כך נחשפה נקודת התורפה במערך המצרי, שדרכה עתיד היה צה"ל לצלוח את התעלה מערבה (עדות אל"ם אמנון רשף, עמ' 2716).

השבות והערות על חומר הראיות ביחס לקרבות הבלימה בחזית הדרוםא. רשימת המסמכים העיקריים

המסמכים העיקריים ביחס לקרבות הבלימה בחזית הדרום הנמצאים בפני

הועדה מנויים להלן:

(הערה: בהגיעה למסקנותיה כמישור האישי השתמשה הועדה רק באותם המסמכים,

אשר עליהם הייתה רשאית להסתמך בהתאם לסעיף 15 של חוק ועדות חקירה,

תשכ"ט-1968, כפי שהוערה פרשה את הסעיף בדו"ח החלקי הראשון שלה, בט

1) תדפיס של הקלטות שנעשו מן הנאמר במצפ"ע, במסגרת הכללי - מוצג

349 (נחקבל מלשכת הרמטכ"ל).

2) יומן רל"ש הרמטכ"ל - מוצג 348 (נשלח על-ידי לשכת הרמטכ"ל).

3) תדפיס של יומן מבצעים וספר הקלטות של חמ"ל פיקוד דרום -

מוצג 343 (הוגש על-ידי אלוף גונן).

4) פענוח יותר מדויק של חלק מאותן הקלטות של חמ"ל פיקוד דרום -

מוצג 343א (הוגש על-ידי אלוף גונן).

5) יומן רל"ש אלוף פיקוד הדרום - מוצג 345 (הוגש על-ידי אלוף

גונן).

6) פענוח של הקלטות רשת בר"ש (רשת אוגדה 162) שנעשו במסגרת

ביום 8 באוקטובר 1973 - מוצג 421 (נשלח על-ידי לשכת הרמטכ"ל).

7) העתקי צילום של רישומים בכתב על סופסי "יומן אירועים/מבצעים"

המתוארים בגליון הפתיחה כחור "צילומי יומן מבצעים אוגדה 162 -

צילום יומן מ-072014 עד 082412" - מוצג 342 - הוגש על-ידי

אלוף אדן ביום 29.7.74, כחיס ערותו באותו יום.

8) עותק מצולם של רישומים על סופסי "יומן אירועים/מבצעים" ביחס

ליום 8 באוקטובר 1973, המתוארים בגליון הפתיחה כחור "ספקרה

עיקרית - 071800 - אירועים כללי" - מוצג 377 (נספח 3) - הוגש

על-ידי אלוף גונן.

9) עותק מצולם של רישומים על סופסי "יומן מבצעים-אירועים" בימים

8 ו-9 באוקטובר 1973 הנושאים בגליון הפתיחה את הציון "חפ"ק" -

מוצג 377 (נספח 2) - הוגש על-ידי אלוף גונן.

10) עותק מצולם ממחברות המכילות דשימות של רט"ן לויך, נציג

מה"ד/היסטוריה, בחמ"ל אוגדה 143 - מוצג 358א - הוגש על-ידי

אלוף שרון.

11) שתי מחברות של רישומים ביומן אוגרה 143 - מוצג 358 - הוגשו על-ידי אלוף שרון. (הרשום במחברות אלה תחת תאריך 8 באוקטובר סתייחס למעשה לאירועי 9 באוקטובר).

ב. השגותיו של אלוף גונן

1) אלוף גונן העלה בפני הועדה טענות והתשדוח שונות נגד אמיתותם ושלמותם של כמה מן המסמכים הנ"ל וכן נא בטענות בדבר העלמת יומן המלחמה של אוגדה 162. בשל טענות אלה פנה שר הבטחון במכתב מיום 5 בדצמבר 1974 אל יושב-ראש הועדה והציע לה לכלול את הנושא הזה בין הסוגיות הנבדקות על ידי הועדה. על פניה זו השיב יושב-ראש הועדה לשר הבטחון במכתב מיום 9 בדצמבר 1974, כלהלן:

"לכבוד
מר שמעון פרס,
שר הבטחון,
משרד הבטחון,
הקריה - תל אביב.
אדוני השר,

כחשובה למכתבך מס' 013227/ק מיום 5 ח"ו הנני להודיעך, כי הטענות שהזכרת הועלו בפני ועדת החקירה - מלחמת יום הכפורים, בעדותו של אלוף ש. גונן בפני הועדה, ושוב במכתביו אל הועדה מן הימים 16 ו-30 באוקטובר 1974. הועדה דנה בטענות אלה, ועל פי חומר הראיות שלפניה לא מצאה אתיזה של ממש לטענות, כאילו נעשו שינויים או השמטות כזדון במסמכים או בהקלטות של היחידה הצבאית הנדונה, או שהועלמו מן הועדה כזדון מסמכים או חלקי מסמכים כלשהם הנוגעים לפעולות אותה יחידה ביום 8 באוקטובר 1973, או שנמחקו הוצג בפניה מסמך בתור מה שאיננו לאמיתו של דבר. לפיכך אף אינה מוצאת הועדה לנחוץ להזמין את אלוף א. ארן למתן עדות גורפת בפניה.

את גמוקיה למסקנות אלה חפרט הועדה בדו"ח הסופי שלה, אשר יוגש בקרוב.

2. מצוי בידי הועדה חיעוד מספיק כדי שתוכל לקבוע, ככל הדרוש לה, את מהלכי היחידה הנ"ל ושל כוחות צה"ל בכלל בחזית הדרום ביום הנזכר.

3. בעבודתה ובמתן פרטים לדו"חיה שלה הקפידה הועדה עד כה בחוסרה רבה, וכן הקפיד להבא, על דרישות היוגיות של בטחון שזה ובטחון המדינה בכלל. על פי השקפתה זו רואה הועדה מחובתה להביע את דאגתה העמוקה על חרושת השמועות בנוגע לנושאים הנזכרים, אשר פורסמו לאחרונה - לרעתנו לפחות בחלקן במתכוון וכמכוון - כאמצעי החקשורת, כנבחר גמור לזרישות אלמנטריות אלה.

בכבוד רב,

(-)

שמעון אגרנט
יו"ר הועדה.

(2) נפרט עתה חחילה ח נמוקינו לנאמר כמכתב הנ"ל מיום 9 בדצמבר 1974.

פענוח כאילו נעשו השמטות בזדון בסלילי הקלטה ובמסמכים של

אוגדה 162.

(א) כנזכר לעיל (פרט 6 ברשימת המוצגים) נמצא לפנינו פענוח של הקלטות אשר כריש הרשת המבצעית של אוגדה 162 - שנעשו במטכ"ל ביום 8 באוקטובר 1973. אלוף גונן אינו מטיל ספק באמינות הפענוח הזה (סעיף 10 של מכתב לועדה מיום 16.10.74), אלא הוא סועז (שם, בסעיף 4) כי "מסקנות הנדיקה [שתוזכר להלן] מורות שיש חשש סביר למחיקת מכוונות שנעשו בהקלטות האמורות". בהסתח האשמה החמורה הזאת הוא התכוון לשלשה קטעים, בין הזמנים 0617-0626; 0750-0808; 0906-0909 (ראה מכתב עוזר ראש אג"ם/מה"ד/היסטוריה אל קצין קשר ואלקטרוניקה ראשי מיום 14 באוקטובר 1974, סעיף 3). אלוף גונן הנזיע את מחלקת היסטוריה באג"ם/מה"ד ליזום נדיקה טכנית של סיבה הדממה בקטעים אלה. הנדיקה נערכה על ידי יחידה 8200 באמ"ן. על פי שמיעת הסלילים התברר שבקטעים שנשעו 6 ו-7 נשמעה תעבורה בכל ארבעת הערוצים הנמצאים בסליל, כך שענין שני הקטעים הללו יורד מיד מן הפרק. נותר הקטע שבשעה 9, שבו הוכחזה הפסקת העבודה כשני ערוצים מן הארבעה (בשני הערוצים האחרים נמשכת התעבורה). מסקנות הכוזק, במכתב מיום 14.10.74, הן שאין זה סביר כי באותן דקות (0906-0909) לא הייתה תעבורה באותם שני ערוצים, או ששני הערוצים נחסמו בו-זמנית בחסימה אלקטרונית. לגבי השאלה, אם ייתכן כי הקטעים נמחקו לאחר מכן, נאמר:

"קיימת סבירות לכך. האבחון הטכני אינו מראה כל סימנים על הקלטה ומחיקת הומר בקטע זה, אך צורת הפסקת הדיבור מרמזת על אפשרות שהיה המשך לתעבורה אשר נקטע באמצע. אשר לאפשרות הסכנית לביצוע המחיקה, דרוש לכך מכשיר בעל איפיון שיאפשר מחיקה סלקטיבית של אותם ערוצים ואותם בלבד.

כמירה ויימצא מכשיר, לגביו תהיה סברה כי ייתכן והטרט נמחק חוך שמוש במכשיר זה, וכאן יהיה נבדיקה מעבדתית לאמת באם קיימת אפשרות טכנית למחיקה סלקטיבית של ערוצים במכשיר הנ"ל." (כך כחוב).

* כנראה צ"ל: ניתוח.

בסיום המכתב אומר הנודק:

"לגבי השאלה אם קיימת סיבה אחרת - מהאנחנו הטכני של
הקלטה לא נראית סיבה אחרת."*

במכתבו לוועדה מיום 16.10.74 מביע אלוף גונן, באמור, "חשש סביר
למחיקת מכוונות" של הקטע הגדון משעה 0906 עד 0909, וכן הוא מרען במכתבו,
ואף הביש הצהיר על כך:

"הסלילים הנדרונים היו בידי אוגדה 162, לפני כחצי שנה,
לתקופה של כחודש וחצי, וייתכן והיו בידיהם אף פעמיים. אוגדה
162 האזינה לסלילים האלה ואף העתיקה כולם, או חלק מהם, על
קטנות. הסלילים שנמסרו להם היו הסלילים המקוריים (ההדגשות
במקור).

הוא מציע לערוך "חקירה יותר עמוקה וממשית" של טענותיו בדבר מחיקת
מכוונות מן הסליל.

טענותיו אלה של אלוף גונן היכאו על ידי הרמטכ"ל לידיעתו של אלוף
אדן, ובמכתבו מיום 24 באוקטובר 1974 ממקום שהותו בחו"ל, מוחה אלוף
אדן נמרצות על "האשמות וההשדות מרושעות אלו", והוא מודיע לוועדה שלא
כצע בעצמו ושלא נעשו על דעתו או בידיעתו כל שינויים או מחיקות ביומן
או בסרטי ההקלטה.

הוועדה לא ראתה שום צורך לערוך מצדה חקירה בסיכוח שגרמן לאותה
דממה של 3 דקות ברשת כריש, כמבוקש על ידי אלוף גונן; ואלה טעמיה:
אמנם יש גם בתדפיס של רשת כריש (מוצג 421) הנמצא לפני הוועדה הערה,
מול רישום: "...090 (כנראה 0906)!" "לא שומעים עד 0909", אבל מיד לפני
מלים אלה בא רישום של תחילת שיחה בין אלוף גונן ואלוף אדן, כאשר אלוף
גונן אומר: "אני מבין שאתה נחקל יחסית במעט..." (כאן מתחילה ההפסקה
בתדפיס של רשת כריש). אבל המשך אותה שיחה ממש נרשם בפענוח של הקלטה
שנעשתה בחמ"ל הפיקוד (מוצג 343א), אשר הוגש על ידי אלוף גונן עצמו,
וכך כתוב שם:

* נעיר כאן, אגב אודתה, שאותה דממה של שלש דקות ברשת כריש איננה
התופעה החריגה היחידה שחלה בהקלטה השיחות של אוגדה 162 באותו יום;
בין השעות 0752-0828 מוקלטה בערוץ של אוגדה 162 תשדורת אחרת, כנראה
של רשת אוגדה 252 (ראו במבוא לתדפיס, מוצג 421), סיבת התקלה הזאת
אינה ידועה לנו.

- "גונן": כאן 103, מבין שאתה נתקל יחסית במעט כבדים, עבור.
- 0905 ברן: נתק'ה כיצע תקיפה, שלשה נפגעים, וחוז מזה עוד אין לנו מגעים.
- גונן: כאן 103, אולי כדאי לנסות לחפש אותם יותר מערבה.
- 0908 ברן: אנתנו עד שהיה נמנענו ממערב מזרח, אני כעת רוצה לגשת לחזלון. זה יהיה גישה ראשונה מערבה. היינו כבד מערב, אבל אין לנו מספיק חי"ר אתנו, ואין ... ארפילרית, עבור.
- גונן: כאן 103, רוח, כל הנסיון שלכט לחזלון ... ואחר כך נראה להשיג מיצי אחר. כדאי לראות כלפי מערבה כדי להשיג את זנבביל.
- ברן: חוליה שלנו נעצרה במעברים ...
- גונן: כאן 103, אני הויתרתי [חיה] לך לגשת."

(את השיחה הזאת אנו מביאים גר לעיל, עמ' 346 - 347).

יצא איפוא שיש בידנו פענוח, המהימן גם על אלוף גונן, של השיחה החסרה בינו ובין אלוף אדן ברשה כריש, הפענוח זה נותן תמונה ברורה של הדברים שהוחלפו באותה שיחה בין שני האלופים ביחס לגישה לחזלון. אלוף גונן אף לא טען לפנינו שבשלב הדקות הנדונות אמר לאלוף אדן דברים שונים מאלה, או נוספים על אלה, שנרשמו בפענוח של ההקלטה בחמ"ל הפיקוד, בנסיבות אלה יש לראות כבקשתו לערוך חקירה נוספת בסיבות הדממה ברשו כריש באותן דקות, בקשת סרק שקבלחה היחה אך מסיטה את חקירת הועדה מסלולה הנכון, חוך בזבוז זמנה לריק.

נוסיף ונעיר שמכל מקום נראות החשדותיו של אלוף גונן כלפי אלוף אדן בענין מחיקוח מן הסליל רעועות 'פניהן'. נכון הדבר שהסלילים הנדונים נמסרו על ידי מה"ד/היסטוריה לקצין ממפקדת גי"ש, כנגד קבלה, כדי להעתיק מהם את ערוצי אוגדה 162 (ראה רשימה בחתימת "יאיר" בתיק "יומן חפ"ק 162" במה"ד/היסטוריה - מוצג 422 של הועדה). אבל אין לפנינו שים ראיה כי היה קיים מבשר בידי אוגדה 162 שבאמצעותו ניתן למחוק באופן סלקטיבי מסליל בן ארבעה ערוצים את התעבורה בשניים מהם, מבלי למחוק בו בזמן גם את התעבורה בשני הערוצים הנותרים. נשאלת גם השאלה מה טעם היה למחוק משהו מסליל זה בזדון, כאשר המוחק חייב היה לדעת שאותה שיחה מוקלטה גם בקצה השני, בחמ"ל הפיקוד.

ועוד נעיד שכדיעבר מחבלה מתקירת הועדה כי כל הטענות שאלוף גונן העלה מסביב לשאלה, מי יזם את ההתקפה על חזיון בין השעות 9 ו-10 באותו יום - נתגלו כבלתי-רלבנטיות. בדיון שהקדשנו לנושא זה בפרק על קרבות הבלימה ביום 8 באוקטובר (לעיל, עמ' 346 - 349) קבענו על סמך השיחה הנ"ל משעה 0905 כי נראה שהיתה קיימת הסכמה בין אלוף אדן ואלוף גונן שבאותו שלב חפנה האוגדה מערבה. מהלך זה נעשה כרוח הפניה של אלוף גונן לאלוף אדן עוד בשעה 0429 בבוקרו של אותו יום, כפי שנרשמה ברשת כריש:

"יש לי שאלה אליך. האם תוכל לגשת לחזיון ולפורקן ולמצמד - להקשר אליהם תוך כדי המטימה."

על פניה זו השיב אלוף אדן:

"כאשר אגיע לשם, אנסה להתקשר אתם." (ראה לעיל, חלק שני, עמ' 298-300).

כן ברור, על פי ראיות מהימנות, שאחרי ההסכמה בשעה 0906 לגשת לחזיון, לחץ אלוף גונן על אלוף אדן והאיץ בו לצלוח את התעלה ליד חזיון ולתפוס "מאתז" בגדה המערבית (ראה לעיל, עמ' 347-349 ו-383-384). עוד קבענו לעיל (עמ' 492) כי מכל מקום, משאישר אלוף הפיקוד את המהלך הזה, הרי זו פקודתו שלו, ורינו כאילו יזם אותו.

(ב) טענה אחרת של אלוף גונן, שנשענה כמכתבו לועדה מיום 16.10.74, בפסקה 7, נובעת להפסקה של כ-4 שעות (בין השעות 12 ו-16 לערך) שתלה ברישומים ב"צילומי יומן מבצעים אוגדה 162" - מוצג 342 - ראה פריט 7 ברשימה הנ"ל. הרמז היה גם כאן שהפסקה זו נוצרה בזדון, כדי להסתיר רישומים שהיו יכולים לסייע לבירסת העוכרות של אלוף גונן.

הפסקה זו הוסברה להנחת דעתנו כמכתב שכתב אל"ם גלעד אבירם לועדה ביום 4.12.74 (מוצג 423), ושאת תוכנו הוא אישר בעדות בהן צדק בפני הועדה שנתן ביום 9.12.74. אל"ם אבירם היה במלחמה קצין אנ"מ של אוגדה 162. הוא מסביר שלאחר המלחמה הועתקו היומנים המקוריים של האוגדה, שנוהלו במפקדה העיקרית של האוגדה, והם היו בקוד "גזית", ככתב יד

נקי ואחיד, חוך תרגום הקוד, כך שנתקבלה בהעתק תמונה שלמה של הפקודות אשר ניתנו על ידי מפקד האוגדה, ההעתק והפענוח בוצעו על ידי פקידת אג"מ של האוגדה ועל ידי מש"ק אג"מ. אחרי המלחמה המשיכו בפעולות ההעתקה והפענוח במפג"ש בקכסינה (אוגדה 162 היתה כידוע אוגדת הגיס). הסיבה להפסקת הרישום בין השעות 12 ל-16 כיום 8 באוקטובר היתה דלוג המפקדה העיקרית של האוגדה, שבה נוהל הרישום, מאזיר בלוזה (לפי מפת קוד: אוריון) לכרכור. חדוזה זו מוכחה מתוך הרישום במוצג 342 עצמו. רשום שם לפני שעה 1200:

אל סאת
...ש? 4. מבקש אישור לדלג לכרכור.

כריש : מאשר,"

כן מעיד אל"מ גלעד אבידס שבחפ"ק של האוגדה לא נוהל יומן מכצעים בצורה סדירה, בגלל התנועה של החפ"ק שהייתה כמעט ויזופה. - את העדות הזאת אנו מקבלים כמקימה.

טענה כאילו הוצג מסמך בחזר מה שאיננו לאמיתו של דבר

(ג) מדברי העדות של אלוף גונן, כאשר הוצג לפניו אוחו מוצג 342 (פרוטוקול הועדה, עמ' 7811, 7823-7825), השחמעה גם האשמה נוספת, כאילו הציג אלוף ארן במתכוון את המוצג הזה בפני הועדה בתור מה שאיננו במציאות, דהיינו היומן המקורי של האוגדה. אין לנו שום יסוד להניח שבהגישו מוצג זה ניסה האלוף ארן להטעות את הועדה, כטענת אלוף גונן. כבר הזכרנו שהיומן המקורי נרשם בקוד ולכן ממילא היה צריך לפענח את תוכנו, והמוצג 342 הוא העתק של אותו פענוח. דבר זה גלוי על פני המסמך מן המליט שנרשמו בשולי העמוד הראשון "מכאן לפי החומר שבידינו מתחיל יומן". כן מופיעה במוצג הערה, כפי הנראה בכתב ידו של אלוף ארן, ליד הרישום בין השעות 11 ו-12 לערן, בזו הלשון: "לראוח כאוריגינל מי ביקש" - ללמדנו שחמוצג עצמו איננו האוריגינל. כאמור, הדברים גלויים על פני המסמך, והם מפריכים כל חשש של חוסר חוס-לב בהבנתו.

העלם של היומן המקורי של האוגדה 162

(ד) עובדה מצערת היא שאחרי המלחמה אי-אפשר היה למצוא את היומן המקורי אשר נרשם באמור בקוד "גזית", למרות נסיונות שנעשו על-ידי מה"ד/היסטוריה כדי למצוא. במכתבו הנ"ל אומר אל"ם אבירם כי לדברי אנשי מילואים מתח"ש/היסטוריה נלקחו היומנים המקוריים לאוגדה 162 בביר-תמורה. אין זה המקרה היחיד של אי-סדרים כשמירת מסמכים צבאיים חשובים, שהוזכרו במשך הקירותינו. חופעה זו הנה חמורה מבחינת הסדר הטוב בצה"ל, אך מצדנו לא מצאנו שמן הראוי לידום עריכת חפושים נוספים לשם גילוי מסמכים שלא הוגשו לנו, כי כפי שציינו במכתבנו הנ"ל אל שר הבטחה מצוי בפני הועדה היעוץ מספיק, ככל הדרוש לה, כדי להביע אל מסקנותיה (וראה רשימת המסמכים בעמ' 875 לעיל).

היינו איפוא רואים בייזום חפושים כאלה הרחבה מיותרת של היקף עבודת הועדה, וחרילה מן הנושאים שבהם נדרשה הועדה לחקור לגופם, אין מניעה לכך שהמטכ"ל יידום מצדו, אם ימצא לנכון, הקירה נוספת כהעלם המסמכים החסרים, בהתאם לדין הצבאי.* במידה שהסתמכנו על הפענוח של יומן האוגדה, מוצג 342 - ועשינו זאת במידה מועטה בלבד, כפי שיוצא מן הפרקים על קרבות הבליטה - קבלנו פענוח זה כמסמך מהיומן.

חזירו של תא"ל אשר לוי

(ה) ביום 15.12.74 פנה אלוף גונן אלינו בטענות נוספות, הפעם בקשר למסמך 377 (נספח 3), שהוא עצמו הגיש לוועדה קודם לכן (פריט 8 ברשימה הנ"ל). אלה הם העתקי צילום של רישומים שנעשו במפקדה העיקרית של אוגדה 162 ביום 8 באוקטובר 1973. הטענות הן שציוני השעות נעמדו שלפני האחרון של מסמך זה שנוי בנוונה רעה, ובמיוחד שהרישומים המחיימים לשקף דברים אשר נאמרו בדיון מטה האוגדה בין השעות 20.47 ו-21.40 במוצאי יום 8 באוקטובר, נאמרו לאמיתו של דבר במוצאי יום 7 באוקטובר. זוהי האשמה חמורה נוספת, כאילו הוציא מישהו רישומים כמסמך רשמי זה של האוגדה מהקשרים הנכון ו"הדביק" אותם לרישומים מערב אחר. כאן - אומר אלוף גונן במכתבו - "הוכחה נוספת ומשמעות לחיזוק גירסתו כי היזמה לצליחה כחזיון למחרת בבוקר היחה של אלוף אדן - ואישרה על ידי על סמך ראייתו הוא את המצב מעיניו של מפקד בשטח" (החדגשות במקור).

* ביום 21.12.74 הודיע לנו אלוף גונן במכתב נוסף שלאחרונה נמצא חלק מיימני אוגדה 162 כמפקדה גייסות השדיון, אך היומן של 8 באוקטובר 1973 עדיין חסר.

למכתבו צרף אלוף גונן מסמך שנכתב בידי תא"ל (מיל) אשר לוי,
והוא נושא את הכותרת "תצהיר". במסמך זה, שלא אומת כחוק, אומד תא"ל לוי:

"בהירפני במפקדו של אלוף ארון (במינוי סגן מפקד אוגדה
ולמעשה סגן מס' 2) השתתפתי בדיון מטה שלפי מיטב זכרוני
והכרתי היה כליל 7/8 אוקטובר 1973 ולא כפי שמסתבר
מיומן המפקדה העיקרית - 3071800, בליל 8/9 אוק. 73."

הזמנו את תא"ל לוי למחן ערוח לפנינו, והוא בעיד ביום 18.12.74.

אחרי שמיעת דבריו אנו משוכנעים שהטענה כלה היא "עורבא פרת" ושאינ ליחס
ערך כלשהו לתצהירו. ואלה נמוקיניו לענין זה, שגם בו הועסקה הועדה
לשוא:

(1) הרישומים הנדרונים בסוצב 377' (נספח 3) מתחילים ברישום

השעה 20.47: "מפקד האוגדה הגיע לתדרון בחמ"ל". מעדויוח מתימנוח רבות
שניחנו לפנינו אנו יודעים שההתיעצות של הרמטכ"ל עם אלוף גונן ועם
מפקדי האוגדות כתמ"ל פיקוד הדרום בדבלה זכיום 7 באוקטובר בלילה,
שבה השתתף גם אלוף ארון, הסתיימה לא לפני שעה 21.00. למשל, כיומן
הרל"ש של הרמטכ"ל, מוצב 348, נרשם בשעה 23.20 כי הרמטכ"ל חזר מסיוור
בכוחות כסיני. הטיס מדבלה למטכ"ל נמשכת בשעה וחצי, כך שהוא
עזר אח דבלה לא לפני שעה 21.30. אחריו גמר ההתיעצות עם מפקדי
האוגדות שהיו נוכחים בה, קיים הרמטכ"ל שיחה קצרה מתיץ לחמ"ל עם אלוף
שרון שאחר להתיעצות, ועל כן יש להקדים את יציאת אלוף ארון מדבלה

ב- 10-20 דקות נוספות (וכן ראה בעדות של ד/א אלעזר בפני הועדה בעמ'
7420, ועדות אלוף שרון בעמ' 7214, ויומן הרל"ש של אלוף פיקוד הדרום,
מוצב 345, שבו חלה הפסקה ברישום בין שעה 19.21 ("הרמטכ"ל נכנס לחדר
האלוף לאישור חכניות") עד שעה 21.38). לפי כל התישובים הללו, באופן
הנות ביותר לגירסתו של אלוף גונן (הסועף במכתבו מיום 15.12.74 שלוח
הזמנים של אלוף ארון תואם, כביכול, את האמור בתצהירו של תא"ל לוי)
ושל תא"ל לוי עצמו, לא ייחכך שבמוצאי יום 7 באוקטובר היה אלוף ארון
במפקדו בבלוזה לפני שעה 21.00 (זמן הטיסה מדבלה לבלוזה כהליקופטר
הוא כסחצית השעה).

(2) בין הדברים המעטים שתא"ל לוי זכר בתחילת עדותו בבטחה היחה העובדה שהדיון אשר פרטיו נרשמו בקטע הנדון של היומן - מוצג 1377' - התקיים באתר כרכור (עמ' 8869). אנו יודעים שלכרכור הגיעה מפקדתה של אוגדה 162 רק ביים 8 באוקטובר בשעות אחד-הצהרים (ראה למשל, בדבריו הנ"ל של אל"ם אגירם). לא ייתכן איפוא שהשיחה הנדונה התקיימה כבר במוצאי יום 7 באוקטובר. רק כאשר זה הוסבר לתא"ל לוי, החזיל לפקפק ואמר (בעמ' 8875) שאינו מוכן להתחייב על כך שהשיחה התקיימה בכרכור.

(3) גם תוכן הרישומים הנדונים אינו עולה בקנה אחד עם הגירסה שהדיון התקיים במוצאי יום 7 באוקטובר. הרי כאשר חזר אלוף ארן באותו ערב מן ההתייעצות עם הרמטכ"ל, היה זה אחרי קביעתו של הרמטכ"ל שלמחרת היום תצא אחת האוגדות להתקפה נגדית, ואם חתיה זאת אוגדה 162, היא תתקוף מצפון לדרום. זה היה ידוע גם לתא"ל לוי, כפי שיזכר מעדות קודמת שלו, שנתן עוד ביום 27.1.74 בפני אלוף (מיל) משה גורן, אשר אסף תומר בשביל הועדה, שם, בעמ' 8:

"כודן היה בפיקוד כיום ראשון בלילה. ההתקפה סוכמה בפיקוד. הפקודה של האוגדה הייתה לתקוף מצפון דרומה ולא להתקרב יותר מדי למי..."

(כפאמר מוסגר לזכר שבהמשך דבריו שם אמר תא"ל לוי גם כי

"בשלב מסויים היחה פקודה של הפיקוד לאוגדה להתחבר לחזיון שהחזיקה מעמד ולחפוס מאחז מהגד השני של החעלה.")

לעומת זאת, לפי הרישומים הנדונים דנים הנוכחים על התגוננות (סגן מפקד האוגדה: "מתר נהיה בהתגוננות כדי לא להכנס לסווח הסילים") ועל אפשרות של צליחה בגזרה הצפונית דווקא (קצין האג"ם: "ניתן לעבוד בשתי דרכי פעולה: להשאיר בגזרות ולצליח בצפונות..."). יוזכר בהקשר זה שבדיון עם הרמטכ"ל שהתקיים בליל 8/9 באוקטובר, חוזר אלוף ארן על הרעיון לצלות בגזרה הצפונית, לפי תכנית "צפניה" (ראה ביומן דל"ש הרמטכ"ל, מוצג 348, עמ' 30, מפי אלוף ארן: "כצפון יש הישג. אריר חופשי, לכן צריך לקחת את 'צפניה', לכן ללכת על השרטון לקחת את פורט סעיד").

כאשר הושמו דברים אלה בפני תא"ל לוי בעת מתן עדותו, הודה

שאינן הם מחישובים עם גירסתו.

(4) תא"ל לוי התרשם כפי הנראה מן הנאמר ברישומים הנדונים על

פעולות התקפיות למחרת היום, וטמה שנרשם מפיו שלו: "המלצה ללכת

לצליחה באזור פירדן איסמעיליה", אבל מכלל הרישומים ברור

שהמשחתפים בדיון דברו לאו דווקא על מה שיעשה למחרת היום, אלא על

אופן ההתארגנות לפרק זמן יותר ממושך. קצין האג"מ אומר בקשר להצעותיו

כי "מצב כזה עשוי להתארגן במשך כשבוע". כאשר הופנתה חשומת לבו של

תא"ל לוי לכך, הסכים שיכול להיות כי גם הוא דיבר על פרק זמן דומה

(עמ' 8879).

(5) שינויי השעות המופיעים ברישומים הנדונים נראים לנו כתיקונים

רגילים של טעויות סופר, שנעשו על ידי הרושם בו במקום, כנראה מטעה

19.00 לשעה 20.00.

התרשמו מעדותו של תא"ל לוי שבות זכרוננו ביחס לפרטים אינו חזק,

כך שהיה בידו להסתמך רק על שיקולים שמקורם ברישומים שראה בפניו.

מעדותו היה ברור שאמונתו בנכונות גירסתו החעררה מאו, ושאלו שקל

כראוי את כלל הכתוב ברישומים הנדונים, ועובדות אחרות שהיו ידועות

לו, לא היה נותן אותן תצהיר. לדעתנו נהו תא"ל לוי בקלות דעה רבה

בחתמו על תצהירו.

לסיכום דברינו בכל הטענות הללו של אלוף גונן ייאמר שרוב רובן לא

היו רלבנטיות לטשאים שבהם היה על הועדה לדון, ואף אהח מהן לא היתה

טעונה בירור נוסף, כדי שהועדה תוכל להגיע למסקנות שאליהן הגיעה בדו"ח

זה. אם כי חוסר הרלבנטיות היה ברור לנו עוד משעה שהטענות נטענו, וכן

ידענו שנמצא בידנו תיעוד מספיק כפי הדרוש לנו, גם כלעדי החומר שבאמינותו

ביקש אלוף גונן לפגוע, בכל זאת נהגנו במידת-מה לצניס משורה הדרוש,

ונכנסנו לדיון בכמה מטענות הזיופים וההשמטה, ודחינו אותן כמפורט לעיל.

ג. עלינו להעיר על תופעות של שבושים בניהול וכשמירה של יומני מלחמה ושל מסמכים צבאיים אחרים, כפי שהוזכר בפרקים אחרים של דו"ח זה (בפרק על משטר ומשמעת, לעיל, עמ' 34, ובפרק על ההורכה, בעמ' 1408-1409).

כן יש להעיר על צורת הרישום המרושלת ביומני מלחמה וביומני רל"שים של יחידות של פיקוד הדרום. צורת רישום כזאת, הנוגדת את הנוהל התקין, מדאיגה, שכן אין היא מקיימת את פקודות הצבא, ולייתכן שעקב זאת אין היא ממלאת אחרי יעודן של אותן פקודות. צורת רישום כזאת אף מכבידה על הכנת הפקודות והאירוועים שנרשמו, בשעת מעשה וגם לאחר מכן, כאשר באים לשחזר את אשר קרה. האחריות לתקינות הרישומים הללו מוטלת על הרושמים עצמם ועל הממונים עליהם.

הערת הועדה על סיכום טענותיו של אלוף גונן מיום 18.1.75

(1) כיום 19.1.75 המציא מר מ. שליט, עו"ד, לוועדה סיכום טענות של אלוף גונן, הנושא תאריך 18.1.75. כתב הטיעון מסכם זה הרגש על פי הרשות שניחנה לאלוף גונן על ידי בית המשפט העליון, כצו מיום 30.12.74 בכב"צ 469/74 (ראה שם, בעמ' 9). לצורך הכנת כתב הטיעון הרשתה הועדה לאלוף גונן לעיין במסמכים בהתאם להוראות בית המשפט העליון, וכן הרשתה את הטיעון בהם לפרקליטו מר ש. תוסיה כהן. מר תוסיה כהן חלה ואושפז תוך כדי הכנת כתב הטיעון ועל כן הרשתה הועדה ביום 16.1.75 לאלוף גונן על פי בקשתו למסור פרטים על המסמכים הנ"ל לעו"ד שליט, וגם נתנה ארכא נוספת להגשת כתב הטיעון, כדי לאפשר לעו"ד שליט לסייע בידי אלוף גונן במקום עו"ד תוסיה כהן (אחרי שהוא כמו גם מר תוסיה כהן לפניו, חתם על הצהרה מיוחדת לשמירת הסודיות). אנו מזכירים פרטים אלה מפני שלמרות כל אלה חוזר עו"ד שליט בסכת הלואי שלו מיום 19.1.75 ומביע תקווה - אמנם בלי לבקש ארכא נוספת - שלעו"ד תוסיה כהן תהיה הזדמנות "להעלות עוד כמה נושאים" בפני הועדה אחרי התלמחו, אם הועדה לא תסיים את עבודתה עד לאותו זמן. הננו סבורים שלא לוף גונן ניחנה הזדמנות מלאה לטעון את אשר היה בדעתו לטעון, ועל כן אין אנו רואים מקום לדחות עוד את הגשת הדו"ח הסופי של הועדה.

(2) כתב הטיעון של אלוף גונן הגיע לידינו בשלב הסופי של עבודתנו, אך מובן מאליו שאילו ראינו בטיעונו הנוסף עילה לשנות דבר, במה שנוגע לחאור האירועים, התנמקוח או המסקנות שלנו, היינו עושים כן. אחרי שעיינו היטב בכתב הטיעון, לא מצאנו בו עילה כזאת. אולם לא נסתפק באמירה כללית זו אלא נעיר להלן את הערותינו על כמה מן הדברים הטובאים בכתב הטיעון, אם כדי להעמיד אותם על דיוקם ואם כדי לשים את הרגש על מספר פרטים ולהבהיר נוספות, באותם פרטים, את חאור האירועים והמסקנות שבגוף הדו"ח הזה. כאשר לשאר תוכנו של כתב הטיעון מצויה התשובה בגוף הדו"ח הזה, ללא צורך לחזור ולהזכיר כאן כל פרט ופרט.

3) נפתח בהעמדה אי-אלו דברים על דיוקם

א) בעמ' 16 של כתב הטיעון מצטט אלוף גונן את דבריו שלו לאלוף אדן בשעה 0925 לפי רשת כריש (מוצב 421) כך:

"103. תיובי, אם בחזיון אפשר לעבור היה טוב מאד לעבור עם יחידה קטנה שרק נשארת בגדה השנייה."

103. ככל זאת זה שורה. מאתו בצד שני זה מצב חדש."

את הציטוט הזה יש להשלים באופן שבמקום שורת הנקודות תבוא הערתו המסתייגת של אלוף אדן:

"רות, הצרה היא שפחם שלי [דהיינו חסיבה 460] לא גדול מדי. ועל ידי זה אני אחליש אותו, עבור."

ב) בעמ' 17 מצוטטים מרשת כריש דברי 42 (קצין האג"מ של אוגדה 162) אל פחם (אל"מ עמיר) בשעה 0930, כך:

"המשימה שלך תהיה להוציא אנשים מתוך חזיון... האם שולט במצב עבור."

במקום הנקודות בציטוט יש להוסיף חשובה משמעה זו של אל"מ עמיר:

"לא שמעתי 40 אני כרגע במגע עם כנדים ונתון תחת אש. אני סבור שהבערתי 1 או 2 עויין לא ברור עבור."

ג) בסוף עמ' 23 של כתב הטיעון נאמר, ביהם לשעה 1535, כי

"למעשה כבר אז היו הגבעות השולטות בשטח, החוסמות את צירי הרוחב והאורך בגזרתם - תפוסית על ידי המצרים, לאחר שכוחותינו של ברן נהדפו מהם ועל כך לא דיווח לפיקוד."

לא מצאנו בראיות סמוכין לכך שהגבעות השולטות בשטח של אוגדה 162 היו אותה שעה תפוסות בידי המצרים, פרט, אולי, לחמוטל ששם המצב לא היה ברור בשעה זו - (ראה לעיל בעמ' 686 ואילך ובעמ' 712-714).

(ד) בעמ' 20, ושוב בעמ' 37, טוען אלוף גונן שלפני שעה 1210 חיפש את אלוף שרון "לשיחה בענין המצב של 162" או "כדי לשוחח אחר בענין בעיותיו של האלוף אדן". בעדותו הארוכה לפנינו לא אמר אלוף גונן אי-פעם שהוא חיפש את אלוף שרון למטרה זו, ואין אף שום יסוד אחר לאמירה זו המופיעה בכחב הטיעון.

(ה) בעמ' 33 טוען אלוף גונן כי

"האלוף אדן לא דבק בתכנית שהורחה על תקיפה מרוכזת מצפון לדרום, אלא נסה לפזר את כוחותיו ולא היה ער ומודע מספיק לתגובותיו." (ההדגשה שלנו).

כאן מן הראוי להוסיף שלא ללוף גונן עצמו היה חלק נכפד בפיזור כוחותיה של אוודה 162, ואילו אלוף אדן הביע בפניו אחר חששותיו כנדרון זה. ראיה לכך בחלופי דברים אלה ביניהם בשעה 0954, המובאים, בהקשר אחר, גם בכחב הטיעון, בעמ' 29:

"גונן: הייתי מבקש אם אתה יכול לרדת הרבה יותר מהר דרומה וליצור מגע עם מיסורי-אמיר.

.....

אדן: עכשיו שמעתי שאתה רוצה שאני אגיע למיסורי ואמיר. אני דורקא לא מעוניין לפתוח את כוחות שלי יותר מדי, אבל אם זה חשוב מאד אני יכול לעשות את זה.

גונן: זה חשוב..."

(ו) בעמ' 14 ניחן תאור, כאילו אלוף אדן הגה את הרעיון לצלוח בחזירן ולהפוס "מאחי" בודה המערבית. לתמיכת גורסה זו מוזכרת שיחה בשעה 0411 (לפי יומן רל"ש פיקוד הדרום, טוצג 345), כאשר אלוף אדן שואל מדוע לא לעכור בחזירן.

גם כאן יש לדייק ולצטט את הדברים הבאים שם מיד לפני

שאלה זו:

"האלוף התקשר עם כרן ומסר לו שארליק יגש בבוקר לחזיון פורקן ומצמד. לאתר ש-2 יחזיק, אתה תצא לתקיפה רדומה עד מצמד במבמה להשמיד את כל כוחות האויב. בגזרה הדדומית שלך תתכנן מעבר."

על הודעה זו באה שאלת אלוף אדן: "מדוע לא בחזיון", כלומר הוא תורה מדוע לא יתכנן את המעבר המלא, אחרי הצלחת המשימה של השמדת הכוחות, בחזיון ולא במצמד. אין לדברים אלה, שנאמרו השכם בבוקר, כל קשר עם המשימה לצלוח בחזיון. ולתפוס "מאתו" בגדה המערבית, אשר צפה תוך כדי הלחימה. אבי הרעיון הפסול הזה היה אלוף גונן. בשעה 0921 שואל אותו אלוף אדן:

"אם ילך לו [לחטיבה 460] טוב, השאלה מה אתם רוצים בחזיון? האם רק לפנוח או לעבור לצד השני?"

ועל כך משיב לו אלוף גונן:

"לפני המעבר אני רוצה להשמיד את כל כוחות האויב שחזרו."

(ראה ציטוט מלא של השיחה בעמ' 347-348 של דו"ח זה).

אבל בשעה 0955 חוזר אלוף גונן לנושא החציה ביותר הדגשה וביתר דחיפות: בהמשך לדברי אלוף אדן המביע את ספקותיו בענין הירידה למיסורי ואמיר (ראה פיסקה ה) לעיל) אומר לו אלוף גונן:

"...דבר שני, בחזיון בכל זאת כשתחבר תפרס עם כוח קטן את הצד השני. זה שיגור משמעי."

ושוב, בהמשך הדברים, שם:

"כשתיצור מגע עם חזיון, אני מקווה שזה יהיה מהר, חוציא את האנשים כטיבן, והשוב לי מאו שחפוס מאחו קטן מצד שני."

(ציטוט מלא של השיחה מובא בעמ' 353 בדו"ח זה).*

* בעמ' 492 של דו"ח זה אמרנו, בדרך היפותזה: "אפילו נניח שהיזמה לחציה היחה של האלוף אדן" יכד' והוספנו במאמר מסוגר: "ואין הדבר ברור לחלוטין". כדי למנוע כל אי-הבנה בנקודה חשובה זו, נחזור ונדגיש כי אין לפנינו שום ראיה שלא ללוף אדן היה חלק ברעיון לצלוח את החעלה באותן שעות לשם תפיסת מאחו בגוף המערבית.

(ז) כאותו עמ' 14 של כתב טיעונו אומר אלוף גונן כי

"הטיל על 162 לשחרר את אנשי המעוזים בחזיון ופולקן ולהאחז בגדה השנייה. זאת כחוצאה מהחייצוץ עם מפקד 162, כשהחלטה הסופית בענין נשארה בידי של מפקד 162, בהתאם למצב אי בלשונו: 'לפי התפתחות המצב' בשעם המעבר בגזרח חזיון היה ביוזמתו של מפקד 162".

גם האור זה אינו משקף נכון את פקודותיו אל אלוף גונן ואת תוכנותיו של אלוף ארן. הפלים "ואחליט לפי ההתפתחות" מפי אלוף ארן מופיעות בהמשך השיחה הנ"ל בשעה 0921, ואין להוציאן מהקשרן. וכך מתנהלת השיחה (ראה בדו"ח זה, בעמ' 348):

גונן: ... אם בחזיון אפשר לעבור, היה טוב מאד לעבור עם יחידה קטנה, שרק נשארה בגדה השנייה.

ארן: רות, הצרה היא שפחם [הט' 460] שלי לא גדול מדי, ועל-ידי זה אני אחליט אותו.

גונן: ככל זאת שווה. מאחז בצד שני זה מצב חדש.

ארן: בסדר. אני אשב על הרשת ואחליט לפי ההתפתחות.

גונן: רות, אז שני דברים חשובים: לתפוס כאן מאחזים קטנים אחד או שניים, בצד השני, מהר מאד לרדת דרומה ולעבור במצמד ולהתייצב על ציר תכנית, סוף".

כלומר, אלוף גונן לוחץ לחצייה, ואילו אלוף ארן מביע את חששו שמא כוחה של חטיבה 460 לא יספיק למשימה זו, ומשום כך הוא מבקש לשמור לעצמו את האפשרות להתליט בעצמו לפי ההתפתחות. אבל השיחה מסתיימת בהדושה נוספת מפי אלוף גונן כי "שני דברים חשובים", "אחד מהם "לתפוס כאן מאחזים קטנים אחד או שניים, בצד השני...". ולאחר מכן, בשעה 0955, חוזר אלוף גונן ומדגיש באוזני אלוף ארן את חשיבות המעבר לגדה השני (ראה לעיל, כפיסקה ו'), התמונה הכוללת המתקבלת מכל זה היא פקודה מפורשת, ללא השארה אופציה לאלוף ארן.

(4) עיקר מגמתו של אלוף גונן בכתב טיעונו הנדון הוא נסיון לגולל את האשמה בכשליח הלחימה כ-8 באוקטובר על גורמים אחרים, ובראש ובראשונה על אלוף ארן ואוגדתו, וכך על העדר סיוע אוירי מספיק, ובן ניכרה בובריר ההסתמכות על אישורים שהרטטכ"ל נתן לו מדי פעם למהלכיו.

(א) על המהלכים, על הגורמים ועל האישורים הנזכרים עמדנו בפרוט רב

בחלקים שונים של הדו"ח הזה. עתה נוסיף ונאמר על נסיון זה בראש ובראשונה שכאשר אנו כאים לדון בניהול הקרב על ידי אלוף גונן כאלוף הפיקוד הייביים מעשינו להידון לגופם ואם אלה ראויים לבקורת שלילית, אין זה גורע מן הבקורת, אם גם מעשיהם של אחרים מביין אלה שהשתתפו בלחימה אותו יום היו לקריים. להלן, בפרק בו אנו דנים במסקנות האישיות, צויין כי אין בדעתנו לומר שכל המפקדים הבכירים האחרים פעלו כראוי בקרבות אותו היום, ובעמ' 493 ואילך של דו"ח זה (בפרק הסיכום על קרבות הכלימה בפיקוד הדרום) אנו מביאים קטע ארוך מעדותו של אלוף אדן, ועל פיה אנו מותחים בקורת עליו בנושא ההתקפה על חזיון ובנושא מודיעין השדה והשמוש בו (וכן אנו מצביעים במקומות שונים כגוף הדו"ח על שורה של שאלות המהעוררות אגב הדיון באוחס קרבות, וממליצים ששאלות אלה תחקרנה מבחינה מקצועית). אבל עדיין רב המרחק בין מפקד הפועל במסגרת הפקודות שניתנו לו, והוא נכשל במשימתו, אם כאשפתו ואם באשמת מפקדי-המשנה שלו ואם מסיבות אובייקטיביות, לבין מפקד פיקוד כאלוף גונן אשר הורה באותו יום בפזיזות על כמה מהלכים קריטיים שחדגו בעליל מכוונת הרמטכ"ל שעל פיה חייב היה לפעול, ואשר שליטתו לקחה בפגמים חמורים, כפי שפורט להלן, בפרק המסקנות שהסקנו לגבינו.

(ב) בנוגע לסיוע האוירי שניתן לפיקוד הדרום באותו יום צרף אלוף גונן לכתב הטיעון שלו מסמך המכיל תשובות של אל"מ (סיל) שמואל שפר, שהיה מפקד חפ"ק חיל האויר במפקדת פיקוד הדרום במלחמת יום הכפורים. במסמך זה עומד אל"מ שפר, בין היתר, על תכנית השתתפות הכוח האוירי בלחימת היבשה ב-8 באוקטובר ועל תהליך הפעלת הכוח האוירי באותו יום. על הנושא האחרון הוא אומר (בסעיף 11):

"לא זכורים לי פרטים מדויקים באשר להיקף הכוח האזרחי שניתן, אך זכור לי שהסיוע לא היה מסיבי; הסיבות לכך פורסו לעיל ועל כך יש להוסיף שקשה היה לחת סיוע מסיבי, בגלל שהשטח היה מסוּל".

בקשר לכך טענתו של אלוף גונן היא שמחן סיוע אזרחי לכוחותיו היה תנאי חשוב להצלחת ההתקפה באותו יום, לפי ההנחיות שניתנו מראש על ידי הרמטכ"ל, ואי-מחן סיוע זה במידה מספקת היה גורם חשוב לכשלון ההתקפה.

זו טענה שאינה לענין. הענין הוא באחריותו האישית של אלוף גונן למעשיו כמצב הנתון, ואם אמנם לא ניתן הסיוע האזרחי במידה מספקת, היה על אלוף גונן להביא נתון זה בחשבון בשעה ניהול הקרב. אילו נהג כראוי כמצב שנוצר בשל כך, לא היה איש בא אליו בטענות, אם נכשל למרוח זאת במשימתו. אבל לא כך קרה, אלא מצאנו את ניהול הקרב על ידו לוקה בפגמים בשטחים אחרים לגמרי, שהשפיעו רבות על תוצאות הלחימה של אותו יום.

ג) בענין האישורים למהלכיו שאלוף גונן קיבל באותו יום מדי פעם על פי בקשותיו מאת הרמטכ"ל, נעיר בקיצור שגם אישורים אלה אינם גורעים במאומה מאחריותו הישירה של אלוף הפיקוד למהלכים אלה שהוא יזם. אישורים אלה ניתנו על יסוד תמונת מצב בלתי-נכונה, שלהוצרותה חרם אלוף גונן עצמו במידה רבה על ידי דוֹחיו, שמכחינה אוביקטיבית היה בהם כדי להסעות (עם זאת כיקרנו גם את דרך מחן האישורים הללו על ידי הרמטכ"ל).

5) נחעכב עור על שלוש מיתר הטענות של אלוף גונן, הנוגעות

לנושאים ספציפיים:

א) טענה אחת סבין אלה מופיעה בעמ' 35 של כתב הטיעון כך:

"התכנית והפקודות הורו לאוגדה האלוף אדן לתקוף בדרך הסבירה שבה היחה יכולה להצליח, דהיינו מצפון לדרום, בהתקפה אוגדתית מרוכזת תוך ניצול כל כוח האוגדה מול המימד הצר של האויב, ומכיוון שאיננו מצפה לו."

ושוב בסוף אותו עמוד:

"לן היתה התחברות לחזיון בעשיית חוך כדי חדירה למערך האויב מצפון לדרום כמתוכנן - היתה מביעה אוג' 162 לחזיון מתוך ליבו של המערך ותוך כדי תקיפתו ובניצול הצלחה, ולא על ידי תקיפת חזיתית ממזרח למערב ועל אולי שטרם הועסק."

בענין זה יש לזכור שכאשר נעו כוחות של אוגדה 162 כתחילת הבוקר מצפון לדרום, בין ציר חזיונית (ציר התת"ם) וציר לכסיקון (כביש התעלה), כמעט ולא נתקלו בכוחות אויב, ולכן לא עלה ביהם לבצע את משימתם העיקרית - להשמיד שריון של האויב. לעומת זאת היה אלוף ארן קשור בהוראה הכללית של הפיקוד, שניתנה בהתאם להנחיות הרמטכ"ל, שלא להתקרב יותר מדי לסוללה שבגדה המזרחית של התעלה, כדי לא להכנס לסורת הסילים של החי"ר המצרי שישב על הסוללה. ברם, תוך כדי כך התרחקו כמה מיחידות אוגדה 162 יותר מדי לצד מזרח. תקלה זו נגרמה עקב חוסר מודיעין שדה על מקום המצאם של כוחות האויב - תקלה שלה היו שיתפים פיקוד הדרום ופיקוד האוגדה גם יחד. משנתגלה שהשטח לצד מזרח ריק מכוחות אויב, השתדל אלוף הפיקוד לתקן את המצב על ידי הוראה לחפש את האויב יותר מערבה (ראה בעמ' 346 של דו"ח זה: גרנן לאדן בשעה 0905: "אולי כדאי לנסות לחפש אותם יותר מערבה"; וכן בעמ' 565). אכן, תנועה כזאת, לצד דרום-מערב, היתה מוצדקת כדי להשיב את המטרה של השמדת כוחות אויב. אבל זה עדיין לא הצדיק נסיון לתקוף אותה שעה את חזיון, על שפת התעלה, בהתקפה חזיתית ממזרח למערב. ההחלטה לעשות כן היתה אותה שעה פרי הסכמה בין אלוף ארן ואלוף גונן, וההחלטה המרתיקה-לכת עוד יותר, לנסות ולצלוח ליד חזיון כדי להאחז בגדה המערבית של התעלה, היתה בלה פרי רצונו של אלוף גונן, כמוסבר לעיל בסעיף 3(ז)

(ב) בקשר לדווחיה של אוגדה 162 לפיקוד דרום טוען אלוף גונן

(בסוף עמ' 37 של כתב הסיעון) כי

"...חמונת הקרב שהצטיידה בפני האלוף לא הראתה על קשיים מיוחדים של אוגדה ברן שיש לפתור ברמח הפיקוד וטרשי ממשיך להפנות את 143 למשימתו בגזרת ארמיה 3."

ובראש עמ' 38:

"חשוב לציין שהשיחה ברשת כרי"ש שבה פרוזה מח"ט פחם שאבדו לו רק 4-5 סנקים, ושניסר בשעה 1155 והמופיע בעמוד 41 של סליל הקלטה מספר 3 באותו יומן כרי"ש שנמסר לוועדה על ידי מחלקת היסטוריה, היה חסר, ועדיין לא מופיע ובמקומו נמצא בידי הוועדה עמוד 41 של סליל 4 המתאים לסכיבוח השעה 1600 והממאר נושא אחר."

צדק אלוף גונן באמרו שכתדפיס של רשת כרי"ש שבידי הוועדה (מוצג 341) חסר עמוד 41 של סליל 3 ובמקומו השתרבב אל בין עמודי התדפיס העתק נוסף מעמוד 41 של סליל 4. דאגנו איפוא את העמוד החסר סמ"ד/היסטוריה, והנה מה שכתוב בו (בשעה 1155) (מסוף עמ' 40):

"(פחם) יחידה אחת עלתה על ציר לקסיקון, עכשיו השאירה [עמוד 41] שם 4-5 כלים, סה"כ הייתה שם מעט והיא עכשיו חזרה אחורה לא יכלה להתזיק."

- אל פחם מאה (1) (מח"ס 217) ועל חכיבה ששהו חצה? עבור פחם
- אנחנו לא אבל יש כוחות של 2, של יחידה 2, כמזכר [חט' 500]. האם היא נכנסה פנימה? עבור. אל (פחם) מאה (1)
- שלילי, אף אחד לא נכנס, אחת היא שני? שנכנס על ציר חכיבה. פחם
-
- מה שאני עוד לא טכין האם יש לנו כוחות מצד שני, 40(1)
- באיפן מוחלט שלילי עבור. 40 (אדן)
- אה, עד עכשיו חשכתי שבן, חשבתי גם לחצות לכן, מה המשימה שלי עבור. (1)
- אחה צריך להצות. יש שני מקברים. אחה צריך להצות, להעביר שלשה לצד השני ולקיים גם את השאר, 6 על יד המקברים בצד שלנו, עבור. 1157 אל (1) מאה 40
- רות, עבור. (1)

הבאנו את שני הקטעים הללו, שהגיעו רק עתה לידינו, כי לכל אחי מהם נודעת חשיבות משל: הודעתו של מח"ט 460 שיתידה אחת שלו (גדודו של סא"ל עדיני) "חזרה אחורה לא יכלה להתזיק" (מליט אלה לא הובאו בכחב טיעונו של אלוף גונן), ושגם כוחות של תסיבה 500 לא

הגיעו לציר לכסיקון, בודאי לא היחה עשויה לעורר בלב הפיקוד את ההרגשה שהתקפה על חזיון מתנהלת למישרין, ואין יסוד לשענתו של אלוף גונן (בעמ' 38) כי הודעת מח"ס 460 "לא חייבה פעולה בדרג אלוף הפיקוד לשנות את החכנית הפיקודית". הודעות מדאיגות אלה חייבו לפתוח עיון מחדש ברעיון הצליחה ליד חזיון.

בקטע השני מורה אלוף אדן למח"ס 217 לחצות כחזיון, בהחאם לפקודה שאלוף גונן נתן לו, ולהעביר שלשה טנקים לגדה המערבית. היחה זאת ההתקפה הדת-האסון של גדוד 113 של סא"ל יגורי.

ג) בענין פקודתו של אלוף גונן לאוגדה 143 לצאת למסעה חסר הטעם והתחלה דרומה, מביא אלוף גונן (בעמ' 20) מהקלטות פיקוד הדרום (מרוצג A343) - שעה 1210:

"אריק מודיע מול חזיון - הטנקים של 162 לא מתקדמים... נשארו מאתור (במרוצג A343 כחוב 'מאתר') של התקדמו עם הכוחות."

על רישום זה מעיר פרקליטו כרבנים האלה:

"דווח אחרון זה של אריק מרגיע את מרשי, - שחיפש לפני כן את אריק באופן דחוף מאד לשיחה בענין המצב של 162 וזאת בעקבות דיווחו של ברן שיש לו הרבה נפגעים מסילים. מה גם ששיחה זו באה יחד עם תיקון הדווח של ברן שנפגעו לו רק 6 בליים'. לאור זאת מורה מרשי למפקד 143 לבצע את משימתו בגזרה הדרומית מחוץ הנחה מוצרקה שאוגדה 162 טרם הנחיתה התקפה אוגדתית, וכי רב כוחותיה עדיין לא מועסקים וכאשר הנחית התקפה אוגדתית, - אכן הצליח."

על הטענה שאלוף גונן חיפש את אלוף שרון לשיחה בענין המצב של 162 כבר העדנו לעיל, שאין לה שום סמוכין בעדותו של אלוף גונן עצמו. הנושא שהיה אותה שעה לנגד עיני אלוף גונן היה: משימותיה של אוגדה 143 עצמה (וראה בעמ' 387 בדו"ח זה). אך כל הטיעון שצטטנו זה עתה מעמ' 20 הוא כלו מדרש פליאה: אם הטנקים של 162 "אינם מתקדמים" עד שעה 1210 - האומנם היחה זאת הודעה מרגיעה על

מצב אוגדה 162? ומניין היה יכול להיות לאלוף גונן הבטחון כי "כאשר חנניה [אוגדה 162] התקפה אוגדתית - אכן הצליח"? הרי לפי הנתינת הרמטכ"ל הייתה אוגדה 143 צריכה לשמש כעתודה ולצאת לדרך רק אחרי שהתקפת אוגדה 162 הצליחה בפועל, ולא על סמך השערות מהם בדבר הצלחתה בעתיד (השערות שלא היה להן על מה שתמוכנה). שליחת אוגדה 143 לעבר סואץ בנוסיוח אלה הייתה ספיה כוללת והרת-תוצאות מתכנית ההתקפה של אוהו יום.

נעיר כאן עוד על המשך דבריו של אלוף גונן באותו עם' 20 של

כתב טיעונו, בזה הלשון:

"ב-1405 מתברר במפקדת הפיקוד, כי 143 מתעכבת בתזוזתה, ועדיין נמצאת רובה ככולה באיזור ססה."

דברים אלה אינם נכונים, כי אוגדה 143 זזה דרומה כמהירות דוקא,

וחלק ניכר מסנה כבר הגיע אותה שעה עד לאזור הג'די, והחלוץ אף לקו המיתלה (וראה בעמ' 410 ואילך בדו"ח זה).

6. ניכיר עוד חרות דעת מקצועית שאלוף אברהם תמיר, ראש אגף תכנון של צה"ל, נתן לאלוף גונן בחשוכה לשאלתו אודות חורח השליטה של צה"ל, ואשר צורפה לכתב טיעונו של אלוף גונן. בחוזה דעתו מסביר אלוף תמיר כיצד יש לפרט משימה התקפית המוסלת על מפקד עוצבה, ומדגיש את שיקול הרעת הניחון למפקד העוצבה, וכך הוא מתאר את האמצעים שעל מפקד העוצבה לנקוט כדי להחגבר על קשיים בביצוע משימה מפורטת, חרות דעת זו - כבודה במקומו מונח. בנושאים אלה היו החודות הכתובות והמתחייבות של צה"ל נר לרגלינו, ועליהן הסתמכו במפורט, בין היחר, בפרק על השליטה הכלול בדו"ח זה. מכל מקום, אין באמור בחוזה דעתו של אלוף תמיר כדי לשנות מאחריהו של אלוף גונן, כפי שאנו רואים אותה,

מסקנות הוועדה והמלצתה לגבי אלוף גונן

בקשר להמלצות האישיות שפרסמנו בדין וחשבון החלקי הראשון,

(פרק רביעי, עמוד 19 ואילך), חייבים לנו להיזקק עתה לאחת בלבד, והיא זו הנוגעת לאלוף שמואל גונן; הסיבה לכך היא שהמלצתנו ואז היחה להשעותו מכל תפקיד פעיל בצה"ל, עד לגמר הקירתנו. וכך כתבנו בנדון: "הגענו לכלל דעה שביום פתיחת המלחמה, ובימים שלפני כן, לא צמד בראוי במילוי תפקידו, והוא נושא בחלק ניכר של האחריות למצב המסוכן שבו נתפסו כוחותינו בדרום ביום הכפורים כאשר תקף האויב המצרי (עמ' 25). ובהמשך: "בשלב זה אין לנו מגישים המלצה סופית לגבי כשירותו של אלוף גונן למלא תפקידים בצה"ל, אולם לנו ממליצים שלא ימלא תפקיד פעיל עד שתשלים הוועדה את הקירתה, גם במה שנוגע לשלב הקרבות לעצירת האויב" (עמ' 27).

עתה, כאמור, משהשלמנו את הקירתנו בנדון, חייבים לנו לאמר

אח דברינו בענין המלצתנו הסופית.

האלוף ש. גונן היה מאז תחילת שירותו בכוחות ההגנה, ולאחר מכן בצה"ל, חייל אמיץ ולוחם ללא חת. החגיגים להגנה בהיותו בן 14, ובהיותו בן 17^{1/2}, גויס ב-29 לנובמבר 1947 באופן מלא לשירות בהגנה (פרטים אלו להלן, על סמך עותקו, עמ' 1897 ואילך). הוא נלחם בגוש עציון, באזור ירושלים ובנוה-זעקב. היה "מפעיל להב"ור" ביחידה נגד טנקים שאורגנה בירושלים. במשך קרבות מלחמת השחרור נפצע כמה פעמים. הוא שירת בנדון החמישי של חטיבת הראל, בה הגיע לתפקיד של מפקד מחלקה. ביולי 1949 התנדב ליחידת טנקים, ומאז שירת בשריון. בחיל זה עבר למעשה את רוב תפקידי הפיקוד, ממפקד טנק, מפקד מחלקה, סגן מ"פ, מ"פ, קצין אב"מ חטיבתי, מג"ד, תפקידי מטה שונים במפקדת הגיי"ש, סגן מפקד, ולבסוף מפקד חטיבה 7. לתפקיד אחרון זה מונה ביוני 1966. האלוף גונן השתלם בין היתר אף בבית-הספר לפיקוד ומטה באנגליה, ובאוגוסט 1969 נחמנה כמפקד אוגדת המילואים בפיקוד הצפון, והועלה לדרגת תת-אלוף. ב-1972 נחמנה כראש מה"ד במטכ"ל, וביוני הועלה לדרגת אלוף. היה לו אז גם מינוי-חירום לפיקוד על אוגדה. ב-15 ביולי 1973 מינה אותו הרמטכ"ל כאלוף פיקוד הדרום,

האלוף גונן השתתף באופן פעיל במלחמת מדינת ישראל: מלחמת השחרור, מלחמת סיני ובמלחמת ששת הימים. ב-1948 הופקד לקבלת "אוח הבבורה", ואילו ב-1956 קיבל מהרמטכ"ל צל"ש, שהפך לאחר מכן ל"עיסור העוז". ידוע בדברים, שהאלוף גונן לחם בגבורה במלחמת ששת הימים כפקדו על חטיבה 7. מן המפורסמות הוא, והיו דברים מעולם בתולדות הצבאות, כי לא כל מפקד אמיץ והניחן כתכונות הדרושות בכדי לפקד על עוצבה נטוּכה, ניחן פמילא גם בתכונות הדרושות לפקד בהצלחה על פיקוד על-עוצבה או עוצבה ברמה גבוהה יותר. מצאנו, על סמך החומר שפירטנו בשני הדו"חות החלקיים ובדו"ח הנוכחי, כי קיים היה ניגוד בין הישגיו של האלוף גונן במסלול התקדמותו בצה"ל לבין האפקטיביות של פיקודו על סיקוד הדרום, לפני המלחמה ובראשית המלחמה.

לשם פיקוד על עוצבה דרושים, בין היתר, אומץ לב וידע מקצועי ומקיף בטכנולוגיות ומומחיות בהפעלת האמצעים שצה"ל משתמש בהם. אלו היו לאלוף גונן במידה רבה מאד. ככדי לדעת היכן ומתי יש להניע כוחות של עוצבה בקרב, אין צורך במומחיות מיוחדת, בנוסף לחנאי-היסוד הדרושים למפקד על עוצבה שהגדרנו אותם; אבל דרושים מומחיות וידע פיקודי ומנהלי מיוחדים בכדי לרכז כוחות של פיקוד סרחבי וזירתי בזמן ובמקום הנכונים, על אף הקשיים ולהחמיד בכיצוע משימה זו. לשם כך נדרש מפקד שיהא ניתן אף באופנות פיקוד ברמה גבוהה, כבושר מנהלי מעולה וביכולת ניתוח של גורמים שונים החורגים מן ההיבטים הסקסיים גרידא. רק בעזרת תכונות אלו יוכל להניע את כוחותיו לקרב ולפרוץ אותם על עוצבותיהם, לתחזק אותם ולסייע להם בהתאם לצרכים ולסטרות האסטרטגיות של הפיקוד. דבר נוסף: ידוע שקיים, כסכע הדברים, פער בין הסמכויות הפורמליות הניתנות לכל מפקד לבין הדרגות המבצעיות המופנות אליו, באילוצי זמן, על ידי הדרג הממונה. אין נוהל-קרב ואין הליכים קבועים כיצד להתגבר על פער זה; הוא יכול להיסגר רק על-ידי פיקוד פנים-אל-פנים של המפקד עם מפקדי-המשנה שלו. רק בדרך זו יכול המפקד לרחום לעזרתו אף את גורמי הסוראל, היוזמה ורוח החקפית. על כך ידע האלוף גונן מפקודות הצבא.

כאשר עמד האלוף גונן במבחן של כל אלה, נמצא חסר. למסקנה זו

הגענו לאחר החקירה המקיפה שהקדשנו לקרבות של ה-8 באוקטובר 1973 בחזית הדרום. מניתוח הקרב ודרך גיהולו על ידי האלוף גונן ושליטחו בכוחות, מחקבלת לעתים תמונה של מפקד המפעיל עוצבות ברמות גבוהות כאילו הוא מפקד עדיין על עוצבה נמוכה. ניתוח ההכנות לקרב ה-8 בחודש וניהולו בתאריך זה, שכנע אותנו שהאלוף גונן לא עמד במבחן הנדרש מאלוף פיקוד כפי שפרטנו לעיל; לא התכוון לקרב באופן יסודי; לא הכין תוכנית מבצע מפורטת, ולא דאג שפקודה מבצע תוצא ותגיע לפפקדי גייסותיו; לא וידא שאכן הצטברו כוחותיו ונפרכו כנדרש לקראת המבצע; לא דרש לראות את תוכניות מפקדיו ונמנע לכן מלאשרן; משהחל הקרב, ניהלו ללא מערכת שליטה ועבודה מטה אפקטיביים; נמנע מלפקד פגזים-אל-פגזים על גייסותיו, ועל ידי כך אף לא עמד מקרוב על הנעשה בשדה הקרב; קיבל החלטות מכריעות על הזזת אוגדה מגזרה לגזרה בחופזה ובטרם וידא בכל האמצעים, שאכן הושגו המשימות כפי שהוגדרו לו על ידי הרמטכ"ל, כתנאי להזזת האוגדה; שינה תכופות משימות לאוגדות והטיל עליהן משימות חדשות, ללא החדרת מידע לכוחותיו על כוחותינו ועל האויב; ברם לכירסום בהדרגה במטרה ובשיטה שהוטלו עליו על ידי הרמטכ"ל, בהיותו להוט אחרי חציה מהירה של החעלה, בלי שנוצרו התנאים ההכרחיים למהלך כה מכריע.

לא כל כשלון בקרב מצדיק נקיטת אמצעים נגד המפקד שניהל את הקרב; יש ותנאים אובייקטיביים מונעים את ההצלחה על אף כל שנעשה כנדרש. אף אין ברעתנו לומר שכל המפקדים הבכירים האחרים פעלו כראוי בקרבות אוחו היום. במקומות שונים כדו"ח זה אנו מסליצים על עריכת הקירות מקצועיות נוספות בתוך צה"ל בקשר לפעולות מפקד זה או אחר, ובמיוחד בקשר לליקויים מוסדיים שבלטו באותו היום ושעליהם הצבענו שם. יחד עם זאת לא מצאנו יסוד להמליץ מצדנו על הסקת מסקנות אישיות נגד מפקדים אחרים.

שונה הדבר לגבי האלוף גונן. התמונה העולה מלימוד הקרבות של

ה-8 לחודש מראה שהוא לא עמד כראוי במבחנים הקשים של אוחו יום גורלי,

דבר שהשפיע רבות על תוצאות הלחימה באותו יום בגזרת התעלה. בצרפנו

סודי ביותר

- 886 ס"ו -

למסקנתנו זו את הבקורת שכבר מתחננו עליו בדו"ח החלקי הראשון לגבי פעולותיו עד פרוץ המלחמה, ראינו להגיש עתה את ההמלצה הסופית, המובאת להלן ביחס לתפקידים שהוא יכול למלא בצה"ל:

אין האלוף גרנץ, עם כל היוזמו לוחם מצטיין ומפקד בעל סוגיטין על כוחות עוצבתיים, יכול למלא בהצלחה תפקיד פיקודי על-עוצבתי, או המקביל לו במסכ"ל. לפיכך אנו מבטלים את המלצתנו הכוללת להשעותו מכל תפקיד בצה"ל, תוך שימת הסייג הנזכר. יחד עם זאת אין אנו סביעים דעה - לכאן או לכאן - אם יש להסיל עתה תפקיד אחר על האלוף גרנץ, ואיזהו התפקיד. דבר זה הוא כמובן בסמכותם של המסוננים על כך.

פיקוד צפון: המערכה ברמת הגולן ב-6-7 לחודש

חוכן העניינים

903 - 888	עמ'	תכנון ההגנה של פיקוד צפון	.1
926 - 904	עמ'	מודיעין לפני המלחמה	.2
955 - 927	עמ'	הקרבת כיום הכפורים	.3
992 - 956	עמ'	מהלכי הקרב בשבת, ה-6 באוקטובר	.4
1068 - 993	עמ'	הקרבת בליל שבת-ראשון, 6-7 באוקטובר	.5
1145 - 1069	עמ'	הקרבת כיום א', 7 באוקטובר	.6
1179 - 1146	עמ'	הפעלת כוחות המילואים	.7
1195 - 1180	עמ'	ישובי רמת הגולן	.8
1198 - 1196	עמ'	סיכום פעולות פיקוד צפון בשלב פתיחת המלחמה	.9

כללי

הוועדה מצאה לנכון בחקירתה את מהלך שלב הכלימה ברמת-הגולן להחרוז בקרבות החל מפרוץ המלחמה ביום הכפורים ועד יום א' כזהרים וזאת בשל הסיבות שהזכרנו בהקדמה (ראו לקמ"ק עם 128 + 139).

חקירתנו אח הקרבות הללו מתרכזת סביב השלב הראשון של המלחמה. בשלב זה לוקחים חלק מבריע הכוחות הסדירים של הפיקוד. לכן החרוזנו בעיקר סביב פעולות מפקדת הפיקוד ולהימט הכוחות הסדירים. לא עסקנו בפירוט בכוחות אחרים, אלא במידת והדבר היה דרוש להכנת העניינים. מצאנו לנחוץ להביא את עדויות המג"דים ומפקדים אחרים כמעט בטלואן, שכן מתוכן ניתן לעמוד יפה על קרבות ההקרבה של יחידות הסשנה. לא מצאנו לנכון לעסוק בענין קרב החרמון, שחשיבותו רבה בפני עצמו, מכיוון שאין לו גביעה ישירה לנעשה בקרב העיקרי, וגם משום שדועות הקירה של צה"ל תקרה אח הנושא והגביעה אח מסקנותיה.

את מהלך הקרב בשלב זה חילקנו לשלושה פרקים:

- א. הקרב ביום הכפורים
- ב. הקרב בליל שבת-ראשון
- ג. הקרב ביום א'.

כל פרק נפתח בתאור של מהלכי האויב וכוחותינו כפי שהם נראים בדיעבד. בתאור מהלכי האויב הסתמכנו על סקירת אמ"ן שהוכנה לאור מסמכי שלל וחקירות. בתאור מהלכי כוחותינו הסתמכנו על עדויות מפקדים ויומני מבצעים.

1. תכניות ההגנה של פיקוד צפון

מכיוון שבחרנו לנחח את קרבות ההגנה הראשונים של פיקוד הצפון, קרבות שנוהלו בשלבים הראשונים על-פי תוכניות שהוכנו לפני המלחמה, מצאנו לנכון לבחון תכניות אלו. לא פנינו לחכנון "סלע", שכן הסר"ג של תכנון זה היה גדול מזה שנמצא בפועל ברמת הגולן. בחרנו להשתמש

בסיכומים של תקופת "כחול-לבן" (אפריל-מאי 1973), שמהם ניתן לעמוד על המגמות והעקרונות שהנחו את הפיקוד, כחכנון הגנח הרמה.

נושא הגנח הרמה נדון פעמיים בעת הצגת תוכניות פיקוד הצפון לרמטכ"ל. פעם אחת, בהצגה ב-26 באפריל 1973, ופעם - בסיכום, ב-8 במאי 1973.

מהקלטות שני דיונים אלה עולה שהגנח רמת הגולן התבססה על

העקרונות הבאים:

- (א) המטרה של קרב ההגנה היא לכלוס מיחקפה על הצבא הסורי בקו הקדמי ולא לאפשר לו חדירה לעומק. לכן, יש להשקיע את עיקר המאמץ בקו הקדמי ולא במערך עומק.
- (ב) עיקר עומס הגנח רמת הגולן יפול על כוחות הטנקים. כוחות חי"ר יימצאו במצבים בלבד ותפקידם העיקרי הוא חצייה.
- (ג) כוחות הטנקים יוחזקו חלקם בקו הקדמי, חלקם כעתודות גזרתיות וחלקם כעתודות מרכזיות.
- (ד) חזית רמת הגולן החולק לשתי גזרות משנה: אזורית ודרומית. הפיקוד רצה להפקיד בכל גזרה חטיבת טנקים, אולם הרמטכ"ל עמד על כך שחטמ"ר (החטיבה המרהבית) תפקד על אחת הגזרות וזאת על מנת להשאיר חטיבה נוספת כעתודה פיקודית. הסיכום היה על-פי החלטת הרמטכ"ל.
- (ה) בישובי רמת הגולן יפוננו נשים וילדים ויתרוספו לוחמי חי"ר. ביחס לעקרונות אלו יש להעיר שחלקם לא עמדו במבחן המלחמה, אם בגלל שלא הוגשם ואם מטוס שהיה מוטעה מעיקרו.
- (א) כבר בתחילת המלחמה שינתה הפיקוד את דעתו, מבחינה מסויימת בנושא החי"ר, ופנה על חטיבת גולני לעלות לרמד (ראה בפרק "ההררכה", נושא חי"ר ונ.ט. עמ' 1433-1435).
- (ב) ישובי רמת הגולן לא תוגברו, ופוננו בשלמותם.

(ג) החזיק חולקה בין שתי חטיבות הטנקים שהיו ברמה, וכך נשאר הפיקוד ללא עתודה בכלל.

(ד) בגלל אי הכנת מערך-עומק, להגנה, לא היה קו שני מוכן כדי לבלום בו את ההתקפה הסורית משופרצה החזית.

להלן קטעים מהקלטות דברי אלוף פיקוד הצפון והרמטכ"ל בנושא הגנת רמת-הגולן בקר"מים בתקופת "כחול-לבן":

בעת הצגת התכנונים האופרטיביים של פיקוד הצפון בפני הרמטכ"ל, ב-26 באפריל 1973, סיכם אלוף פיקוד הצפון את השיקולים העיקריים של התוכנית:

"כמה שיקולים עיקריים לתוכנית, בעקבות הדברים שנאמרו כאן. נקודה ראשונה - שרמת הגולן כולה מכוסה בארטילריה ועשויה להיות מוכה באש ארטילרית די מאסיבית; אחת המסקנות מזה שאין טעם להכניס תי"ר ולהושיב אותו על בבעות שהן לא משוכפצות ולא חפורות. רמת הגולן כולה למעשה היא לזר, להוציא את מוצבי הבטחון השוטף.

המערך של מוצבי הבטחון השוטף חיוני גם כזמן לחימה של ממש. הם למעשה משמשים לגבי העיניים לאורך כל הגיזרה וזה למעשה התפקיד העיקרי שלהם. להוות עיניים של כל המערך, מאחר ואנחנו יושבים על מין קו רכס כזה שצופה על כל השטח, גם בגילוי תנועות וגם להפעלת אש ארטילרית.

עובדה שלישית: הארטילריה שלהם עלולה לפגוע בישובים שלנו, לא רק ברמת הגולן אלא גם מעבר לרמת הגולן. איננו מחדש פה שום דבר, אבל זה האיזור היחידי בגבולות החושים שלנו שאוכלוסייה אזרחית עלולה להיפגע בפעילות עויינת, למעשה בלי תנועה בכלל אלא כאשר הוא עומד על הגבול. ויש איזה משמעות לגבי תוכנית של מחספים כפי שנציג אותן.

פריסת השריון ב"סלע" השיקולים שלו לגבי הפריסתם הם כאלה: קודם כל, למנוע מחספים על המוצבים עצמם, על-ידי הצבת טנקים בקרבה בלתי אמצעית למוצבים, פחות או יותר נוסח מה שאנחנו עושים היום. דבר שני זה עתודות גזרתיות שיאפשרו למפקד הגיזרה למנוע התקפות בקנה-מידה יותר גדול, כמו התקפות גדודיות וכו', ולהחזיק עד כמה שאפשר את כוח השריון המרוכז, אל"ף להתקפות נגד, במידה שיש צורך, או להתקפות נגד מקדימות, ולעבור לאחת התוכניות האופנסיות, אם זה חלקיות ואם זה "זאב ערבות". השינוי המהותי שהוכנס הפעם זה שלמעשה 820 (החטמ"ר) לא חופסת פה את הגיזרה.

אנחנו תופסים את מוצבי הכסחון הטוטף על ידי שני בדורים מינוס 820, אנחנו מתגברים את היסובים, היסובים ברובם הם גם הדשים וגם צעירים, כך שהכוח לא יילקח מהם, אבל פשוט מתגברים אותם, ואנחנו סחזיקים עם חי"ר בעיקר את הנושא של מעבר היורן כדי שלא ייפגעו. יחר החי"ר של 820 אנחנו מעבירים לגיזרה לבנון, שעד היום התקנו את הגיזרה הזו בחי"מ כלבד.

הכוח שעומד לרשותנו היום לנושא של 'סלע', להוציא את ה-175 מ"מ, שזה כוח לא פיקודי, עומדת לרשותנו אוגדה 36 במלואה, וקונקרט"ח, מבחינה טקטית, יש לנו היום חטיבה 179 בפילון, חטיבה 9 עדיין בצומת גולני, היא עוד מעט חוזר למנצורה, ו-679 התחלנו את תהליך ההעברה שלה למחנה בבורזים. נוסף לזה, יש לנו את חטיבה 188 ברמה, שהיא למעשה שייכת לאוגדה השנייה כלומר, כוחות סמס ל'סלע', יש לנו 3 חטיבות טנקים, חטיבה מסיבנת, כאשר נוסף לזה יש כבר כמרחב הפיקוד גדוד אחד של חטיבה 164, ויש לנו גדוד של חטיבה 4 שנמצא בכורדני (קריאה: והגש"פ) והגש"פ, אבל הוא לא מיועד לגיזרה זו. גם 4 אנחנו סיעדים לגיזרה אחרת, בקו הזה של הגנה בגיזרת לבנון, בגדוד הטנקים שלה.

הרמטכ"ל: יש לכם גדוד טנקים בגיזרה הלבנונית?

אלוף פיקוד צפון: גדוד או חלק מגדוד. עוד לא אישרנו את התוכנית, בכל אופן יש לנו מספיק טנקים.

התוכנית עצמה: אנחנו תלכנו את הגיזרה לשתי גזרות משנה, כאשר האחריות על כל גיזרה היא של חטיבת טנקים, שהיא מקבלת תחת פיקוד את המוצבים שנמצאים בגיזרתה, פה זה 679 ופה זה 179. הטנקים שפוזרים פה זה גדודי הטנקים הגיזרתיים, זה טנקים של חטיבה 679, אנחנו לא רצינו לפצל טנקים של יותר מחטיבה אחת, אלה גם טנקי הכנזין שלנו בינתיים. כלומר, מחלקות הטנקים האלה, הגדוד הזה והגדוד הזה הם טנקים של 679. בנוסף לזה, יש לנו את חטיבה 188 בגיזרה הדרומית סרוכזה בעתודה אוגרתית, יש לנו בגיזרה הצפונית את חטיבה 179, כולה מרוכזה, נוסף לכוחות שקיבלה תחת פיקוד; נוסף לזה יש לנו את גדוד הסיור עם אגוז, ויש לנו פה חטיבה 9 עם גדוד הטנקים של 164, גדוד השוט שנמצאת בעתודה נוספת מחוץ לגיזרה, כי אין שום סיבה להעלות אותה למעלה.

רמטכ"ל: זאת - כמה טנקים זה ?

אלוף פיקוד צפון: 357 טנקים פלוס 86 בעתודה הנוספת הפיקודית שהיא לא מוקצית. נוסף לזה יש לנו את הגש"פ עם 50 טנקים ויש לנו את הגדוד של חטיבה 4 עם 50 טנקים. הגש"פ אנחנו מניחים שילך לגיזרת ירדן, זה תלוי, כמובן בנסיבות, או שהגש"פ ילך בחלקו הנה ובחלקו הנה - אנחנו את התוכנית של שתי החטיבות האלה צריכים לאשר עכשיו. בכל אופן, חלק משרמנים ילכו לסיוע בשתי הגזרות האלה.

ארטילריה: יש לנו 10 גדודי ארטילריה מכל המינים, מ-175 ועד גברים ברמה הפיקודית, והארטילריה של האוגדה. מהנסיון שלנו עם 10 גדודי ארטילריה אנו מסובלים - למרות שיהיו להם כאן בוודאי סדר גדול של 70-80 סוללות ארטילריה - להגיע לניטרול הארטילריה שלהם גם כלי טיוע טשטטחי, אלא חלקי, של חיל האוויר על הסוללות שלהם, אמנם חלק מגדודי הארטילריה שלנו הם קצרי טווח, אבל גם ב-84 סוללות יש קצרי טווח שלהם.

די בקורים כלליים התוכנית.

שאלה: מי הם הסניקים שתופסים את הקו?

אלוף פיקוד צפון: חטיבה 679 מעבירה חלק מהסניקים לגיזרה הצפונית, שחלקם מפוצלים וברנד אחד מרוכז. זהם ת"פ 179. ופה יש להם את הסניקים שלהם לפני, וברנד גרוב מרוכז כאן כאחריה של 679 לגיזרה. שמי הקסיבות של צורת הקרב הזה זה עתודה אוגדתי, ז.א., שמי חטיבות שלעמית שלא פוצלו פלוס גרוד המור אגוד (שאלה: מי אחראי על הקו?). שמי חטיבות השריון: 679 ו-179. אני הסברתי למה לא שמו לא ת"ר ולא חרם"ש בבקורת על הרמה. לפי דעתי, יש פה כמות כזו של שריון שאי אפשר לעשות למעשה שום דבר.

הרמטכ"ל: לוח הזמנים של ההיערכות הזאת.

אלוף פיקוד צפון: האמת היא שאני מעריך שהחטיבה 179 הייתה בנויה - בהערכות, עוד לא תרגלנו את זה - להיות מוכנה ב-ק פלוס 18; מאחר שהיום היא בפילוף ולא צריכה לעשות את כל הדרך הזו, אני מושב שיהיה סביר לחשוב שהחטיבה 179 תהיה ב-ק פלוס 24 ברמה. הברנד של חטיבה 188, גרוד 39, אני פניה בוודאי בסדר-גודל זה של הזמן, כאשר יש מספיק אנשים שיכינו לו את הסניקים, והמסור לו וכו'. חטיבה 679 למעשה תצטרך לעסוק באותם זמנים, אבל אני אומר את זה בפחות כמות, כי זו חטיבה פחות מגובשת, ותרגיל הגיוס האחרון שהיה לה היה פחות טוב ופחות משופשף מאשר חטיבה 179. אבל אני מניח שב-ק פלוס 24 או 26 אפשר לראות גם אותם ברמה הגולן.

הרמטכ"ל: פה יש לי שאלה: האם החטיבות שלך מביאה בחשבון שאנחנו לא נערכים בזמננו החופשי? אם אנחנו נערכים בזמננו החופשי - זה סביר, אבל אם אנחנו לא נערכים בזמננו החופשי, כלומר מתחילה הבהלה, סביר להניח שקודם 188 תתפרס בקו, כלומר מה שיקרה פה זה לא ש-679 תהיה ערוכה לפנים אלא 188.

אלוף פיקוד צפון: אם אני אוכל - אני סעדיף להתליף אותה, לפי כל התוכניות האופרטיביות, הקצרות והארוכות יותר. אם לא אוכל, הם ישארו זהם יהיו אלה שהם פורסים.

הרמטכ"ל: האם זו לא בניסה תחת לחץ של 188?

אלוף פיקוד צפון: הם ממילא נמצאים שם, התוכנית הזאת בנויה על החלפה שלה, אני בכל מקרה סעדיף שהחטיבה הסדירה שלי תהיה עתודה ולא תהיה מפוצלת. למהלכים אופרטיביים ולתזוזות ארוכות יותר עדיף שיהיו לי סניקים שנושא הבטח שלהם פחות משמעותי. למרות שבמרחקים האלה גם 679 יכולה לעשות אותם דברים.

בהמשך הדיון הושמעו על ידי משתתפיו השגות בנושאים שונים,

ואלוף פיקוד הצפון השיב להשגות.

"אלוף פ' צפון יחופי: אני רוצה קודם כל להתחילם לחלק מן ההערות שעלו פה ואחר כך לענות על השאלות שאתה שאלת.

דקודם כל לבני החי"ר ברמה הגולן. לי נראה כל כך ברור שלא צריך להכניס שם חי"ר שכמעט אין לי מה להגיד על זה. אני זוכר את אלוף פיקוד צפון שהיה במלחמת ששת הימים, איזה בעיות היו לו להוציא את האנשים שהיו בסוצבי חי"ר אשר טורח הידי שלהם היה טרות של נשק החי"ר.

יש לנו כאן אוגדה משוריינת פלום כמות כזאת של שריון, והאויב חזקף בכוח משורייני - מה ינעילו לי ומה יעזור לי מוצבי החי"ר שאמקס אותם בזמן מלחמה....

..... כחנאי רמת הגולן, שמח להתחפר? אם מקבלים את הקונספציה הזאת, המשמעות של הדבר היא כי צריכים ככה היום להתחיל להתחפר, ולהחפר ברצינות. אני לא רואה בזה כל צורך. אני חושב שגם הנושא של מוצבי ה'סלע' אשר שמוליקהעיה עליה קשור בזה. ואני מדבר על המו, אני מדבר על הקו האחורי או הביניים נוסח מה שמנו ** הציע, אני פשוט חושב שזה מיותר, אנו מדברים על התקפה של עוצבות משוריינות ומול זה, מה שיש לנו, זאת הבנה של שריון. זה הדבר הקלאסי, לפי דעתי. אני מתפלא שאני עם שמוליק צריך להתווכח על הנושא הזה. היה סביר יותר שזה יהיה ההיפך. מכל מקום, אני לא חושב שיש טעם להכניס המ"ר למחנה שהוא לא יוכר מראש ואשר אין לנו יעוד. אני חוזר ואומר: אני לא רואה טעם להכניס חי"ר לאיזה שהם מערכים בשטח.

לגבי מוצבי 'סלע' - חלק מהמוצבים פוצץ. חלק מהם - בדיוק באותה החפישה שהצגתי את מוצבי הבט"ש - אני כן רואה צורך לתפור אותם, ואחן דוגמה. למשל, באגף הדרומי של חל זוהר יש מוצב יל 'סלע' והוא משוכפץ. זה חל עם תצפית טובה המכוסה באש. יש לנו מספר מקומות כאלה במקומות טובים. לזה יש טעם להכניס גם אם זה איננו משוכפץ, כמו בתל אל-סאקי למשל, במקומות כאלה שנותנים לי חוספת שליטה על שטח מבחינת תצפית ולא מבחינת עצם ההגנה שלנו על השטח. זאת אנו בוחנים, לא סיכמנו אותם. רק בהקשר זה אני חושב שיש טעם לתפור אותם.

לגבי נושא הכפיפות הפיקודית. מה שאני קבענו הוא כך: מפקדת חטיבה 820 תחת פיקוד מפקדת האוגדה כמין מפקדה מרחבית לכל הנושא שאיננו נוגע לחימה ושל קרב ההגנה עצמו, כלומר, לטיפול ביושבים ולכל הנושא השוטף הקיים ברמת הגולן. אני לא רואה שום טעם לתת ל-820 גיזרה - כי אני מדבר באמת על לחימה של ממש, אם לא תהיה לחימה, אני לא צריך בכלל את המפקדות האלה - כאשר הלחימה פה היא לחימה של שריון, היא איננה לחימה של חי"ר. כך שאני לא רואה טעם לתת לה את הגיזרה. לתת לחטיבה 9 את הגיזרה, להוריד ממנה את גדוד השרמ"ש, כי אני לא זקוק לו פה. אין טעם לשים כאן קדימה דוקא את גדוד השרמנים, כי הוא צריך להתמודד עם ט-54 ו-ט-55. אין טעם לשים כאן את גדוד השרמנים קדימה. אני אשים פה מפקדה ואשאיר את הגדודים שלה מאחור, וחטיבה 9 משולבת ככל אחד מהמצעים ההתקפיים, כך שאינני רואה טעם להכניס לכאן את 9.

לפי דעתי, צריכות להיות כאן שתי וריאציות, ואחן אנו שקלנו, כפי שברן העיר. האחת - לעשות חתך לרוחב, כמו שחתכנו כאן, אבל 679 עם גדוד קדימה ושני גדודים מאחור ו-179 כנ"ל. הייתה הצעה כזאת, לא קיבלתי אותה.

* האלוף ש. גונן.

** תא"ל עמנואל שקד, קצין צנתנים וחי"ר ראשי.

זאת כהחלט אפשרות סבירה, אבל הנימוק שלי היה: כדי להשאיר לי שתי חטיבות סנקים שלמות כאשר אני לא נוגע בסנקים שלהן, ופה קיים גם הנושא של מיב הסנקים אשר בו כבר נגעתי.

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: נגיד שהנימוקים שלך על 9 נכונים, למה לא לחלק את הגיזרה הקדמית, כאשר אתה צוה ל-820 חצי גיזרה נותרת לה בדוד סנקים ולגיזרה השניה אתה לוקח את 679 עם גדוד סנקים קדימה ושני גדודי סנקים מאחור. ואז מה יש לך? חטיבה 679 לא פרקה אותה, כי היא יושבת מאחור עם שני גדודים. יש לה אמנם אחריות, אבל זאת חצי גיזרה; 820 הלא בלאו הכי חטיבת גיזרתיה והיא קיבלה גם כן חצי גיזרה, יש לה גדוד סנקים, ואתה מחזיק ארגון מאחור. שתי חטיבות נקרות, לא מעורבות בשום דבר. את חטיבת החי"ר ניצלת, היא יושבת בחצי חזית עם גדוד סנקים, אבל אז יש פגם אחד: 679 אמנם מחזיקה שני גדודים מאחור והיא מורחקת לחצי חזית.

אלוף י. חופי: השאלה היא על מה אנו מדברים, מה הסורים יעשו...

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: אנו מדברים על כך שיתקפו.

אלוף י. חופי: הסורים עלולים לתקוף בשני מאמצים דיביזיוניים. מאמץ אחד בגיזרה קוויטרם ומאמץ אחד בגיזרה רפיד. אני לא יכול לחלק את הגיזרה ואם אתה ל-820 גיזרה, אתה לך רצועה של חזית, בעוד של-179 אני צוה את כל העומק. בהכרח אתה ל-820 את זה קדימה בלבד, אם יש פה הבקעה, אני צריך לחאם כין שתי החטיבות האלה, בין גדוד הסנקים שכפוף ל-820 לבין 179.

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: אחריות לגיזרה אני לא רואה רק בניחול מהלך התקפי בקרב השב"ש, אני רואה מפקדה שתפנה פצועים, תעביר אוכל למוצבים, כין שהותקפו ובין שלא הותקפו. יושב שם כוח חזיתי וצריך לחיות אחר. הבקיעו כנקודה מסוימת - נכנס כוח פנימה, האוגדה עם 3-4 גדודי סנקים תעשה התקפה - אז היא תעשה התקפה, אבל כמותו הזמן ישאר מפקד סיעבד משאית למוצב זה ויוציא פצוע ממחלקה זאת ויחליף סבך באגף ההוא. החזית היא ומישהו צריך לחיות איתה.

אלוף י. חופי: אני לא חושב שזה סותר, השאלה היא, עוד פעם, על איזה סדר של החקפות אנו מדברים, אנו בנינו את הכוחות כך שיכולות להיות החקפות בו-זמנית של שתי הגזרות ויש לי במקום מספיק כוח, לא רק בחטיבת האוגדה, אלא בחטיבת עצמה, לספל בזה אני אישית מאמין, מול כל העוצבות שמדובר עליהן. ש-179 עם 4 גדודי סנקים שיש לה, מטוגלת לשבור התקפה דיביזיונית של דיביזיית שרידן, למה לי לחלק את הגיזרה הזאת בינה וכין 820 לבני החזית? רק בגלל הסיפור ב-6-8 מוצבי בט"ש? אני לא רואה בזה כל טעם, כי אני רואה את הקרב בקרב שרידן לעומק. הרבה יותר גדול מאשר מוצבי הבט"ש עם ה-... [הפסקה במקור]. כך זה נראה לי. לבני האלטרנטיבה הנראית לי - נראית לי הרבה יותר האלטרנטיבה של כרן מאשר האלטרנטיבה של 820 ו-9. לחלק את זה כך ולתת לכל אחת מן החטיבות גדוד ושני גדודים מאחור ואז יש לך שלמות אחת של גיזרה עם אותו פיקוד, עם גדודים של אותה החטיבה שאתה אחת עושה התקפות קטנות או התקפות יותר גדולות.

קריאה: למה ש-820 לא יהיה אחראי לכל העומק כפי ש-679 פה?

אלוף י. חופי: עם מי הוא יעשה את זה?

קריאה: עם הכוחות שיש לו.

אלוף י. חופי: אלה הנימוקים שהניעו אותי לבנות כך את כפיפות הפיקוד. ואני בהחלט רואה שכך נקבע ש-820 הופכת למין מפקדת מרחב.

הרמטכ"ל ר/א אלעזר: אני מוכרח להבין איזה דבר מוצב 105 ו-104 ושתי מחלקות הסנקים ששם, למי יהיו כפופים?

אלוף י. חופי: ל-179.

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: ו-109?

אלוף י. חופי: ל-179.

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: ו-110?

אלוף י. חופי: ל-679.

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: ל-179 כפופים במקרה זה ארכעה וחצי גדודי טנקים?

אלוף י. חופי: כן.

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: ול-679?

אלוף י. חופי: ישירות כפוף גדוד וחצי, כאשר מאחוריה נמצאת 188, אשר אותה אני יכול להפעיל. היא איננה כפופה.

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: לפי הערוץ שהסברת, מה יקרה פה אם תהיה כאן הבקעה?

אלוף י. חופי: במודל הזה יש לך חטיבה שהיא אחראית לקו כאשר מאחוריה נמצאת חטיבה ממוכנת.

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: הבינותי.

.....

אלוף ש. גזון: מה לגבי ההערה לחיבור הביזרה הדרומית?

אלוף י. חופי: אני לא חושב שזאת גיזרה פרוצה, אני חושב שיש לנו בשטח מספיק שריון. יכול להיות שמטעה כאן הביצה שאני מעלה את 188 כל כך...
לאיזור חושנייה. בכל אופן, אני מקבל את זה שהאיזור הדרומי נראה כאיזור שאפשר לפרוץ בו, אנו ממשיכים את העלת הנ"ט דרומה עד ל-117, עד שהרוקד מתחיל להיות רוקד, כך שכל האיזור למעשה יכסה, אנו רואים את האפשרות הזאת ואני רואה גם את השריון פרוס יותר. מה שמטעה כאן - אלה הן הביצות. הכניסה של השריון כאן היא יותר קטנה.

לגבי הטאלות שאחה שאלת, רצוני לומר תחילה דבר כללי לגבי סודיה. אני לא כסוח שאנו צריכים לראות את הסודים רק בראיה של 'נוך-שלעפרים' של המצרים. גם אם מבחינה פוליטית יכול להיות שזה נכון. ודיברנו על כך בפעמים קודמות. מבחינת העוצמה של השריון, של הארטילריה ומבחינת פגיעה באוכלוסיה האזרחית שלנו - זה המקום היחיד שהם יכולים להציק לנו. אין גיזרה אחת. כבקעת הירדן יכולים הירדנים לירות על הישובים החדשים שכבקעה, אבל לפגוע בלב הישוב, בערים, בישובים חזותיים אשר חשבו כי יצאו מהמלחמה - רק הסודים מסוגלים לעשות זאת לנו. יותר מזאת, באוויר - ועל כך אין ויכוח. הזירה היא זירה אחת. הסודים, מבחינה זאת, מאיימים כמעט האויר שיש להם על מרכזי הישוב הרבה יותר מאשר המצרים. הן בגלל הטורותים, הן בגלל מרחקי השיטה, בגלל מרחקי היירוט שאתה יכול ליירט אותם. פה אנחנו כבר התנסונו. לרמה הם מצליחים להיכנס ולהייל פצצות לפני שאתה מצליח ליירט אותם. והם יכולים לבצע גיחות יותר ארוכות ולהגיע לצמח ושכריות. כך שאם מדברים על פגיעה במסגרת מלחמת התשה, הסודים יכולים להכאיב לנו הרבה יותר, כי הם יכולים לפגוע באזרחים, דבר שהמצרים כמעט ואינם יכולים לעשות אלא באוויר ובתנאים לאין ערוך הרבה יותר קשים.

.....

לגבי סדר הפעולות, אני אומר תחילה מספר מלים לגבי נוסח 'חזמה'. הכוונה ב'חזמה' הישן הייתה בכך שאנו מתגברים עם 906. לזה אינני זקוק. מה שאנו זקוקים זה לתוספת טנקים, לחוספת ארטילריה. מה שנקבע בשלב זה, שיתגברו אותנו בסדר גודל, פחות או יותר, של מבצע 'קפיטאל', שהשמעות של זה היא תוספת של גודל טנקים ותוספת של 3 גודדי ארטילריה.

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: כמה טנקים?

אלוף י. חופי: עוד גודל. להגיע לסדר גודל של 100 טנקים. בסדיר יש לנו סדר גודל של שבעים וכמה טנקים. נדמה לי שזה המכסימום שאפשר לתת כאשר מדובר על הסדיר. כאשר מדובר על הזירה המצרית, מעבר לזה, המשמעות היא גיוס מילואים.

הבא אחריו זה 179, או הבא אחריו הקטן זה גודל 39 של חטיבה 188, כאשר פה אתה לא מגייס עוצבה. אתה מגייס גודל. וזה גם תוכנן היום. זה גודל שמיועד לו להתאמן. נתנו התראה להכין את זה ולקרוא לו בצד מהיר ולהביא אותו לאימונים ברמת הגולן. זה גודל מלא, גודל של 188, כאשר הכלים שלו למעשה ברמת הגולן. זאת אפשרות חיגבור של גודל אם לא רוצים לגייס עוצבות נוספות. ואחר: זה סדר העוצבות כפי שהצגנו כאן, כאשר כעדיפות ראשונה חטיבה 179.

.....

מלח אתרוגה לנושא ההגנה בכלל. בגלל כל מיני סיבות של קרקע והמרחב, אני בהחלט לא רואה שום אלטרנטיבה אלא למגיע פריצה. ולא חשוב אם זה בקנה מידה קטן או בקנה מידה גדול. המקרה היחיד שתהיה פריצה - זה רק בגלל העובדה שכוחות לא יוכלו לעצור אותה ולא בגלל זה שזה כשאיפה - אם יש בכלל מתשבה כזאת לגבי הזירה המצרית,

אני חושב שפה זה בהחלט לא רלבנטי, ואנו זריכים לעשות את הכל כדי שלא תהיה פה חדירה, כי כל חדירה הכי קטנה פירושה עליה על ישום או הפיסת זומת בזאת, הפוגעה פגיעה רצינית מאד בכל המערך שלנו. כך שהחגנה פה היא בהחלט חגנה קשיחה אשר בעיקרה חגנה המבוססת על כוח שריון, חגנה ניידת.

את הריון סיכס הרמטב"ל:

"ראשית, למצבי הפתיחה,

אמרתי בדברי קודם כי אני רואה את סוריה, קודם כל, כ'נוכשלפער'. כלומר, אני לא מעריך שמוריה הולכת לפתוח במלחמה. כפי שאמרתי קודם, בשלושה מצבים - אם זה מצב של פעולות בוודות, או שזה מלחמת החשה או מלחמה כללית; בשלושת המצבים אני רואה אותה מצטרפת או בו-זמנית או בדרוג של נבזת, כאשר היא מחכה לראות איך יפול דנד. זה מבחינת כניסחה של סוריה למערכה.

.....

איך אני רואה את זה בשלושה מצבים. כפי שקודם הזכרתי אותם, אם זה מצב של פעולות בוודות - אני רואה ימי קרב של אוויר וארטילריה, מחקפה על השמדת הכוח הימי הסורי, ויכול להיות שזהו זה, כאשר אני לא מפרט כרגע את החיך האווירי, אם זה גם חיל האוויר, גם טילים, גם יעדים קרקעיים וגם הצי. אבל נניח, לצורך שיחה זאת, שכן. כלומר, זה מכסיסום האפקט האווירי, השמדת הצי - מבלי לעבור את הגבול. אני אוסר מבלי לעבור את הגבול משום שהם עצמם לא עברו את הגבול, מקום שהמצרים למטה לא עברו את הגבול ומשום שכל המלחמה התחילה רק עם פעולות ברטנו אנדרות ובזה בלמנו את הקוריון הזה שנקרא 'מלחמת 1973'.

.....

האפשרות השנייה - נסיון של מלחמת החשה שהוא יותר משתארת קודם. יש פה אותן התקפות אוויר זים, ואז בא בחשבון לבצע את אחת הפעולות הבודדות. אני פה משאיר ברגע את כל התכנונים שלכם, כולם רלבנטיים, ואי-אפשר להיות היום חכם איזה מהם יהיה יותר טוב. אני רק רוצה לומר עליהם כמה השגות שיש לי.

באשר ל'זאב ערבות', אני רוצה להגיד את ההשקפה שלי על העניין. לרמת הגולן אין עומק וקרב על רמת הגולן צריך להתנהל בקו העצירה הזה ומרחב תמרון זה. הוא לא יכול להתנהל במרחב תמרון זה. היות שהוא איננו יכול להתנהל במרחב תמרון זה, כי הכוחות שצריכים לנהל את הקרב הנייד הם בעצם מרוכזים כאן, וזה איננו מרחב התמרון שלהם - אני מייחס חשיבות גדולה מאד לשני דברים: האחד - לכושר הבליטה שלנו כאן. והשני - למהירות המעבר שלנו להתקפת נגד.

ומהירות המעבר שלנו להחקפת נגד פירושה, שאם באמת התחילה כאן מיחקפה, אז בסדר גודל של 12 שעות אפשר לבצע כאן את "בן-גיל". ואפשר ללכת לדמשק ואפשר לבצע הנקעה נגדית (מראה על המפה את המקומות). כלומר, זה צריך להיות מייד - בלימה ומעבר מייד.

.

אין שם ואין הגנה שאתה יכול להתחייב שלא יפרצו אותה באיזה מקום, אבל אם ישנה פריצה באיזה שהוא מקום, היא מחייבת שיפול מייד של ריכוז כוחות הסנקים והשריגן. משום כך, אינני מייחס חשיבות לקו החי"ר הנוסף. קו חי"ר נוסף תרומתו נוגדת, קודם כל, את הפישת הלתימה שלי. שנית, התרומה שלו יכולה להיות אך ורק אם אתה עושה באמת קו. אם אתה עושה באמת קו, זאת אומרת, להתחיל לחפור היום, לעשות תעלות ולעשות בונקרים לתחמושת, לא יכול להיות הכל גלוי בשטח, סילא, לבני אדם אינך רוצה לעשות בונקר. אבל זה אומר ביצור הקו. וזה אומר להתחיל לעבוד על הקו. זה נוגד את התפישה שלי איך יש להלחם ברמת הגולן. שנית, אם יש 100 אלף לירות ושני טרקטורים פגועים, אז בואו נשקיע אותם כאן, כי אני מייחס חשיבות דומיננטית לכיבוש עמידתו של הקו שם. אם אפשר לעשות איזה דבר לחיזוק הקו - ואני מוכן לקבל הצעה של אלוף פיקוד צפון - אני מוכן עוד מוצב סלע להפוך למוצב אחזקה, ולעשות עוד תעלה, ועוד עמדה, ועוד גדר, ועוד שדה מוקשים, ועוד שיפורים כאלה או אחרים - כי אני מייחס חשיבות גדולה מאד לכיבוש עמידתו של הקו הזה, ואני לא רואה את המלחמה עם קו נוסף אשר הוא שעוצר החקפות נגד במרחב התמרון הזה. מרחב התמרון הזה הוא רע מאד בשבילנו.

כתוצאה מזה אני עובר לענין 'סלע'. בענין 'סלע' נדמה לי שהתמרון הוא כמעט obvious, ואקח את הגיזרה הדרומית. מה אתה אומר, חקה? יש חטיבה אשר היא אחראית למרחב. אבל במרחב הזה יושבת עוד חטיבה אשר היא לא כפופה לה. אם תהיה פה חדירה, אני מניח שהחטיבה הזאת תפעל ח"פ מפקדת האוגדה בתיאום עם חטיבה שהיא אחראית לקו. אם בשלב הזה יש לך חטיבה שהיא אחראית למרחב, ויש לה בסך הכל גדוד וחצי של טנקים, וממילא יש חטיבה שיושבת במרחב שלה. תן את זה ל-820. ואני לא סכתיב כרגע אם זה דרוסה או צפונה, אלא אני מדבר על העקרון. תן ל-820 גדוד טנקים אחד, תחזיק במרחב שלו את 118 [צ"ל 188] מרוכזת והרווחת חטיבה. למה הרווחת חטיבה? כי אז בגיזרה השניה מה תעשה? בגיזרה השניה אתה לוקח חטיבת טנקים אחת ושם גדוד טנקים קדימה, ואז באמת היא כבר 'קומיטד'. אין מה לעשות, אבל הרווחת את זה. ואם זאת חטיבה 179 לרוגמה, ויש לך את 679 כחטיבה או שתהיה מינוס גדוד, זה לא נורא, או אם עושים איזה ויתור עם הגיזרה הלכנונית, אתה מוריד שט גדוד. יכול להיות שפה אתה יכול להוסיף עוד גדוד אחד (מראה על המפה). ואז למה אתה מגיע?

אלוף צפון: יש לי פה גדוד שוט.

* תכנית החקפה מוגבלת של פיקוד הצפון.

הרמטכ"ל ד/א ד. אלעזר; אחת מביע לכך שפה יש לך את 820 עם גדוד סנקים, פה יש לך חטיבה 679 עם גדוד סנקים קדימה ושתי חטיבות משורייתות בסתי הגזרות האלה, שני אגרופים. נודעת לי שזה טוב יותר, פשוט חרותת חטיבה משוריית על-ידי השימוש ב-820, זה אוב פותר גם את ענין חילוק הדרום, זה כבר נותן סדי"ב מאד מתקבל על הדעת. ואז, אם יש שני גדודי סנקים קדימה ועוד שתי חטיבות סנקים מרכזות ועוד שתי חטיבות סנקים מאחור, כאשר אחת במינום - זה יפה מאד, זאת בלימה טובה, לפי דעתי, אז אין לנו בעיה ואפשר לכלום את הצבא פלוס סיוע אווירי טוב, כלי טנצטרך לעשות חסרונים כאן ולעבור מהר מאד למתקפה" (מוצו 286).

ב-2 במאי 1973 הוצגו בפני הרמטכ"ל התכנונים ההגנתיים הסופיים

של שלושת הפיקודים. אלוף אפון הציג את התכנית המעובדת:

"לגבי הסריסה אין לי מה לחזור. הסריסה הרגילה, פחות או יותר, של הקיץ.

ה"צמיד" מכוסם על חבכור בסדיר, זה סביא ארתנו לסדר גודל של 100 סנקים, מתוך הנחה שמחולקים את הצוותים מבחוזן שלנו ומקבלים חבכור מכית הספר לשדיון או חטיבה 7 של 20 צוותים נוספים, יאז אנר מביעים ל-100 סנקים, בארטילריה - זה כולל את 405 שנמצא אצלנו, את 334 שיוחזר אלינו וגדוד חוט"ח ניסף מבח"ד 9 שהצטייד על כלים שנמצאים אצלנו בפילון, ברבע יש לנו סוללה שנשארת של 155 מ"מ, כלומר, יהיו לנו שלושה גדודי ארטילריה 155-160 הסוללה אחת 175 מ"מ, בהערכות הזאת יש לנו כמדובן יותר שדיון, הסריסה הבסיסית אינה משתנית, אבל יש לנו עתודות גזרתיות יותר נוריות של שדיון ונוסף לזה יש לנו גדוד סנקים מריכו במרחב העזרמי אשר יכול לרוץ לכל אחת מהגזרות, הקשתות של האוספילריה כפי שהן מסומנות כאן.

מחייגת כרחב ודטן להתארגנות הזאת, מפקודה פלוס 24 שעות נהיה ערוכים בחבכור הזה, כלומר, נקבל את 20 הצוותים שיחישבו על כלים של גדוד 39 ברמה, וגדוד ארטילריה מבח"ד 9 יכוא אלינו, יעלה על כלים ויגיע לרמה, זה בחתום ומן של 24 שעות לפי הנחונים של מועד קבלת האנשים על ידינו, שליחתם אלינו, הצטיידות אצלנו והפריסה בשטח, בחתום של 24 שעות אנו עשויים להיות מחוגברים כ-100 סנקים ותוספת של שני גדודי ארטילריה, במצב שאנו נמצאים בו כרגע, זה מצב שני שאנו קוראים לי "מפ"י", הפקודה בעיקרה היא לא לנו, אלא לאלה שצריכים ללח"ת אלינו את הכוחות ואנו צריכים לעשות את העבודה המבינות על סנח לקלוט אותם.

יצמיד" מורחב מבוטס כבר על גיוס מילואים, כשריון מדובר על השלמת חטיבה 188, כלומר, גודד 39, אהמול דובר אם מחליטים את 20 הצוותים אשר יושבים למעשה על כלים של 39 או לא, זה מותנה כסובן כמה יהיה המצב, אם תהיה אש, אם אפשר יהיה להחליף או אם אי-אפשר יהיה להחליף, אם לא תהיה אש, 20 הצוותים הסדירים ידרו וגדוד 39 במלואו יצטייד ויעלה לגזרה.

נגיזים אח 179. מבחינת מרחב וזמן לגבי 179, אנו מעריכים שהגודל הראשוני שלה יהיה כשטח - ואמרת זאת הכורך - ב-22+ק, מתוך הנחה שהאנשים יגמרו את ההתארגנות ב-18+ק ד-4 שעות נסיעה, דבר שנבדוק אותו באופן בטוח מחר.

מבחינת ארטילריה - זה כולל גיזס גדוד ארטילריה אחד 871, והשלמה של הגדוד הכבד, אשר הכלים בפועל, עשרה מהם, כבר נמצאים אצלנו. זה גם כן הכאת אנשים ולא הכאת כלים. גם הכלים של הגדוד הכינזוני השלישי נמצאים אצלנו. כלומר, זה לא קטור בחנוכה על מובילים וריכוז כוחות אצלנו, אנו נגיע במצב הזה ל-222 מנקים ול-60 קני ארטילריה.

מבחינת הפריסה - אנו למעשה עושים פה את שלב א' של 'סלע'. מבחינת תלוקת הגזרות וכו'. הגיזרה הצפונית תהיה בגיזרה של 820, תקבל גודל להחזקת הקן, ויחדת 179 תהיה פה מאחור, בדיוק כפי שהיא צריכה להיות ערוכה, בסופו של דבר, ב"סלע". פה במקום 679, שהיא לא מגייסת, תעשה את זה 188. והיה ונגיזים את 'סלע' - עוד פעם, אם זה יהיה תחת אש, אני מניח שישארו בקו. ולא נעשה את ההחלפה וניערך לקראת 'סלע'. הפריסה לפני - אנו לא משנים אותה בכל החוכניות, החל מ"צמיד", "צמיד מדרה" ו"סלע".

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: אני לא כל כך בטוח שיהיה כדאי לך לעשות החלפה.

אלוף י. חופי: נראה באיזה מצב זה יתפוס אותנו. בכל אופן, 820 מיד נערכה בגיזרה, כפי שתיכמת ב"סלע", ופה בשלב זה תהיה חסיבה 188.

זה סך הכל הכלים. אנו יכולים להיערך עם כל הכוח הזה. כלומר, חוספת של גדוד 39, ואני מקווה שבסוף מסך הזמן שלו יהיה בסביבות 22-20 שעות מקריאה מילואים. גדוד אחד מ-179 כנ"ל. יתרת החסיבה ויתרת הארטילריה שמגיזים ואשר צריכה לנוע עם שרדאוח לפריסה - אפשר לומר בבטחון מלא שב-30+ק אני מוסיף את כל מערך המילואים שעליו מדובר: 179 חוספת גדוד ב-188 וחוספת גדוד ארטילריה אחד. המשמעות של הגיזס הזה מבחינת מספר האנשים זה 3300 אנשי מילואים. שלושת הבלוקים העיקריים זה חסיבה 179, השלמות של 188 וגדוד כינזוני שמגיזים ל-871. ק+30 זה הגמר. בשלבים השונים יהיה לי חלק מהכוח ערוך. לפי דעתי, החל מ-22+ק עשויים להיות לי שני גדודים נוספים ברמה.

זה המצב של 'סלע'. לגבי סד"כ האוגדה. לגבי ספקדת אוגדה 36, השלב שהיא תיכנס להיות אחראית על הרמה יהיה באיזה סוג של מורחב, כלומר, אתר שנגייסנו את 179 והשלמות 188. אני לא יכול לקבוע מועד מדוייק בתוך זה. כך שהיא כבר תהיה פה לקראת פריסת כל האוגדה.

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: ב"צמיד מורחב" אתה לא מגייס את 36?

אלוף י. חופי: אני אומר שכך. אנו לא מגייסים את כל ספקדת האוגדה לצורך זה, אלא לקחנו בחשבון 40 איש השלמות הכרתיות, מין חפ"ק כזה שיכול לשלוט על הגיזרה. אם אחליט להעביר לו או לא אעביר לו את הפיקוד על הגיזרה, נצטרך לדאוג למה אנו מחלגלים. אם מזה כדור לנו שאננו מחלגלים ב"סלע" ניתן לו באופן ברור את האחריות על הגיזרה.

הסד"כ של אוגדה 36. מה שאריך להתווסף לה על מה שהיה לה עד עכשיו - זאת חטיבה 679 שצריך לגייס אותה והטנקים שלה כולם בכורזים; גדוד הכיור של האוגדה שכרגע נמצא בכורזאני, אבל תוך שבועיים יהיה במחנה כורזים. השלטה של ארטילריה - וזו גם השלמה הארטילרית של האוגדה וגי'וס בל הארטילרית הפיקודית. נביע עד ל-5 גז"מים חומ"מים, גז"ב אחד נגדר, מתוך חשניים מס' 1 נחנז לגיזרה הירדן, שני גז"כים חומ"ת 155 מ"מ ושניהם כבר אצלנו, אחד באופן מלא ואחר בשלבי קליטה אצלנו. ואני סניח שיהיו סוכנים. בכל מקרה, למלחמה אנו לוקחים אותם בחטוב. יהיו לנו שני מכס"מים 160 ו-334.

כאוגדה אנו מגיעים ל-357 טנקים ול-176 קנים של ארטילריה מכל המינים, 13 גורזים.

אני מסלם את המצב של האוגדה. מבחינת היערכות - בדיוק מה שמסכת בפעם הקודמת. כלומר, החלפנו את האחריות לגיזרה, גורד טנקים בכל אחד מהגזרות, חטיבה מינוס בכל אחד מהגזרות פלוס 188 וגורד סיור עם כוח הנמר הנוראלי, ו-45 גדודי ארטילריה. זה בסך הכל הכלים, חסנקים והארטילריה שישנם באוגדה. נוסף לזה יש שלוש יחידות: חטיבה 9 במלואה, ואתמול דיברנו איפה לערוך אותה. אני רצינו לערוך אותה פה. אתמול דובר על אפשרות אחרת. לפי השיחה היום אני חושב שיש טעם לשים אותה באיזור הצפוני, אבל אזכר על כך כאשר אדבר על חכניה המתקפת. אני סניח שנמסר את חטיבה 9 יותר צפונה בעמק החולה, לאפשרות הזאת, הדאת והזאת. אבל זה באמת מותנה לא בתוכנית הגנה, אלא כמה שאנו מתכוונים לעשות אותה ובאיזה הקשר מתכוונים לעשות אותה את הפעולה האופטימית. נוסף לזה, יהיה לנו בכורזים את חטיבה 4 וזאת למעשה חטיבה מינוס, וגדוד שרמן וגדוד הרמ"ש מוכנה בכורזאני, מוכנים לגייס. לא קיבלנו אותה סופית תחת פיקוד, נקבל אותו סמך תחת פיקוד אחרי יום העצמאות. גורד טנקים מלא וגדוד חרמ"ש (קריאה: שני גורזים). איך כלים לגורד השני. בדקתי עם המה"ט וכרגע יש לו קרוב לחמישים טנקים וחטרים לו שניים-שלושה, ויש לו זחלים לגדוד חרמ"ש אתר. זאת חטיבה 4. המפקדה מוכנה. מבחינתה אין שום בעיות. רשת הגיוס מאורגנת. הזמן שיקח לה להגיע יותר ארוך. הם נמצאים בכורזאני ויש להניח שיסעו על שרשראות. אם יגיעו מובילים, הזמן יהיה יותר קצר. אם ימעי על שרשראות, הזמן יהיה יותר ארוך. לגבי 164 ו-4, אני מעריך שהם יכולים להיות פה, אם לא יקבלו מובילים, ב-48+P. אם יקבלו מובילים, התהליך יהיה יותר קצר. נוסף לזה, יש לנו היום בצומת בולני, בסחנה חטיבה 9 אח הכוח הראשון של חטיבה 164, גדוד טנקים שוט קל, מלא, מאורגן, אחרי אימון הקמה, ג'קי טוען שיש לו חטיבה מינוס, (ג'קי יש 50 טנקים). השאלה איך מסתכלים על זה. ג'קי רואה בזה חטיבה מינוס. זה גם כן שוט קל, כלים טובים, נמצאים בצומת בולני, ואני בשלב זה לא חושב להזיז אותם אלא אם אדע בדיוק מה הולכים לעשות. הנה הם לא חסרים לי, הם יכולים להצטרף או לעניין הזה עם חטיבה 9, כפי שדובר, או אם תהיה בעיה בירדן - מאיזור צומת בולני הגישה לגיזרה עם הירדן פשוטה ביותר. נוסף לזה, מכוננת שאינם מסתתרים בכל זה - הגש"פ - הקצינו גדוד מינוס שתי פלוגות לגיזרה עם הירדן ל-612, שתי פלוגות למתוז מירון, ארטילריה נוספת בגזרות אלה. זה נוסף לבמ"כ של 612, גדוד נגדר אחד 155 מ"מ, ולגיזרה הצפונית - שני גדודי מרגמות כבדות, המאפשרים לנו למעשה כיסוי רצוף של כל אורך הגבול בכל מקום על ידי סוללה.

אם למכס, אם המערך הזה אנו יכולים ב-30+P לתפוס גם אם זה יהיה הכל יחד. כלומר, נחתי פה מצב ש-179 מתגייסת לפני הכוח האחר, אבל זה איננו משנה, אנו יכולים לעבור לשר ל"סלע" ולא דרך "צמיר סורחב" גם אז נכון מה שאני אומר, שנהיה ערובים פה בסביבות 30+P עם כל מערך אגדה 36, הכוחות האחרים יהיו מגויסים ויהיו ממקמים לפי הצורך, כהתאם לתוכניות האופרטיביות. בסך הכל, בלי גש"פ יש לנו קרוב ל-500 סנקים, 357 באגדה ו-136 במסגרת שלוש היחידות האלה. אין שום בעיות מיוחדות.

קיימת בעיה שנפתור אותה, וזאת בעיית התמושת. בכל איזור כורזים ופילון צריכים להיכנס מתכנת תמושת, אבל זה עוד איננו קיים. זה מחובבן ומתקצב וכאילו שהוא שלב נצטרך לערוך על ידי המחנות תמושת בשטח, כדי שזה לא יהיה עקב אכילס של גיוס העוצבות המפורטות האלה.

אלוף י. סל: איפה הם עכשיו?

אלוף י. חופי: מפורזות. גם במחנה התמושת החדש, גם בעין זיתים, גם בחוף. יש לנו תכנית. זה מתואם עם אג"א.

אלוף י. סל: בצומת בולני, זה מטפיק לי.

אלוף י. חופי: לא כל התמושת שם. אין שם כמות מספקת. צריך לעשות שינוי בכל פריסת התמושת בבסיסים, כי השחנו כל החטיבות. אבל מתוכנן פיסיה, בין פילון לכורזים, הקמה מסך תמושת עבור כל הכוח שיהיה כאן, אבל פשוט זה עוד לא בנוי. בשלב זה נקדם את התמושת כדי שזה לא יעכב את הגיוס. נקדם את התמושת בשעת הצורך לפני שהחטיבות צריכות אותה לחימוש הסנקים.

לגבי הגשרים - הגשרים הנוספים על הירדן גומרים להכין את הבסיסים. אחרי יום העצמאות נקבל כוח ח"י ונקים אותם, ואז יהיו לנו 4 גשרי כיילי על הירדן. לפי הערכת, עד ה-15 במאי זה יהיה גמור. יחד העבודות שדובר עליהן זה תעלה נ"ט והורכבים, אנו מתחילים עכשיו להכין אותם.

המצב בישובים - ברמת הגולן עצמה אין שום בעיות למעשה. יש 100% כיסוי במקלטים לחושבי האזור. אין גם דרישות מיוחדות וגם לא עשינו כישובים האלה שום פעולה מיוחדת. הישובים היו החת הפגזות ולצורך זה אנו במילא גם מספלים כהם, גם מוסיפים וגם ברנים. אין שום בעיות מיוחדות בישובים אלה.

בישובי עמק החולה, אשר נכנסים לקשתות האדמיניטרטיביות של המורים, למעשה אם לוקחים את כפר הנשיא, גרוע, חולתה, יסוד המעלה, אילת השחר, טחניים ומשמר הירדן - יש להם 100% כיסוי במקלטים. זה גם מהמקופה הטובה שהיו בגיזרה הצפונית. במשמר הירדן יש כיסוי קצת פחות. בגיזרה הצפונית יותר - בוגן, להכרות הכשן, עפיר, שמיר, נאות מרדכי, כפר בלום ושדה נתמיה - פרט לדן לנד יש כיסוי של 100%. לנאות מרדכי יש כיסוי של 65%. למה? איננו יודע. כנראה שאז לא בנו. במסגרת ההגנה - ולא הזכרתי את זה קודם, אבל זה קשור לישובים - אנו מכניסים כוח לחוף הישובים, הישובים האלה הם ישובים צעירים. במעט לא ישארו שם גברים. יש ישובים שנשארים בהם 8-6 איש אשר גם אותם הצבנו להגמ"י. אנו מכניסים חי"ר פילואים ולא חי"פ.

בגיזרה הלבנונית, וחחילה בקריח שמזנה, עם
 המחסות והמקלטים יש כיסוי של 100%. הם נכנסים
 למקלטים בלי בעיות גם כאשר יש 'בום' על-קולי.
 זה נשאר עדיין מן המתח שנמצאו בו בתקופת הקטיושות.
 בגיזרה של עמק הירדן ועמק בית שאן יש כיסוי של
 100% במקלטים. כלומר, למעשה בכל הגבול שלנו לא
 צריכות להיות בעיות של כיסוי במקלטים. במידה
שעולה לעלות בעיה של כיסוי אוכלוסיה לא לוחמת
מהרמה - איך פה הרכה ילדים, והבוצה הגדולה היא
 מרום הגולן, שיש בה ששים ילדים. בשלב זה אנו
 עושים את התכנית לעצמנו לאן לקחת אותם. לא
מדברים אתם ולא מדברים עם אף אחד אחר. למעשה
 זה קשור להם ולרמת מגשימים. ביחור היטובים יש
 ילדים ספורים. גם זאת איננה בעיה. אנו נחכנך
 לאן לפנות אותם. בשעת הצורך נבוא אתם בדברים.
 איננו עושים זאת עכשיו, כי איננו רוצים לעורר
 פניקה. אתם לא דיברנו על הנושא הזה בכלל.

גם מכחינה הג"אית, אני יודע שבסך הכל איך
 לנו בעיות מיוחדות כמרחב הפיקוד, באיזרה הלחימה
 לפחות" (מוצג 286).

2. מודיעין לפני המלחמה

א. כללי

באפריל 1973 פרסם אמ"ן/מחקר לקט מודיעין מס' 87/73. בלקט זה תוארה חכניתו של תרגיל סורי, שנושאו היה כיבוש רמת הגולן. החכנית כללה את צירי התקיפה העיקריים, אגודי כוחות ויעדים של הכוחות העיקריים. על פי תוכנית זו נפתחה המיתקפה הסורית בהתקפה של דיביזיות החי"ר, כל אחת בנפרד. ציר הפריצה העיקרי הוא מכידוץ תל-פארס לגשר בנות יעקב.

ביום השני תוקפת דיבזיה מסוריינת, וגם היא חודרת כאזור רפיד, במטרה להגיע לבשר בנות יעקב.

בסופו של המסמך מודגש כי "אפשר להניח, כי החכנית שנברקה כתרגיל היא החכנית הסורית הכסיפית למתקפה בגולן"

ואמנם, מהלכי הצבא הסורי בימי הלחימה הראשונים תאמו בדיוקנות את המחואר במסמך אמ"ן.^{*} אף על פי כן, הצליחו הסורים כאמור להפחיע את כוחותינו פעמיים. לראשונה, בליל שבת-ראשון, כאשר הפעילו את המאמץ העיקרי באזור כודנא-רפיד, בניגוד לציפיות הפיקוד למאמץ עיקרי סורי באזור קונישרה. ושנית, ביום א', בשעה שעיקר הכוחות שפרצו באזור כודנא-רפיד פנו צפונה ומערכה לכיוון נפח, בניגוד לציפיות הפיקוד, שיפנו דרומה.

בחקירתנו נוכחנו לדעת שמסמך חשוב זה של אמ"ן לא היה מוכר לקצין האג"ם הפיקודי ולקצין המודיעין הפיקודי, ששהו בתפקידים אלה ערב המלחמה.

* על מקורותיו של מסמך זה, ראה בדו"ח החלקי הנוסף, סעיף 58.

ביחס למקום הפריצה הסודית, דבקה מפקדת הפיקוד בהערכות קודמות, שהתבססו בעיקר על הערכת קרקע, ולפיהם נצפתה פריצת המאסך העיקרי הסודי באזור קוניסרה. ביחס להמשך המגמות של הסורים לאחר הכקעה הקו הקדמי, השפיעו על הערכות מפקדת הפיקוד שתי חפישות האחת ואתה, מבחינת קרקעית, את איזור פיתחת רפיד כציר פריצה בעיקר לכיוון דרום; התפישה השניה הושפעה מתכניות המגונה הפיקודית שגרסו "אף שעל" וכלימת הסורים בקו הקדמי, ולכן לא יוחסה חשיבות מספיקה לבחוח מהלכי הסורים לאחר הפריצה, בהנחה שזהו מצב בלתי מציאותי. ביטוי לשתי תפישות אלו נמצא כנספה המודיעין לפקודת "סלע".

נקודה אחרונה זו, יש לה חשיבות גם בחקשר רחב יותר והוא: באיזור מידה חייבים דרגי אמ"ן לראות עצמם קשורים ומודרכים על-ידי הערכות של דרגי אנ"מ.

כרי לנו שצה"ל לא קבע, מוסדית, שדרגי אמ"ן חייבים לשעבר את הערכותיהם לתכנית המבצעית שמכין המפקד. מאידך על פי המסגרת ל"פקודת מבצע" הקבועה בצה"ל, נפתחה פקודת המבצע בסעיף "ידיעות", וכו' סעיף משנה "אויג" בספר "עבודת מטה", שיצא ב-1973, נאמר על תכנון של סעיף זה (עמוד 73):

3. אויב

(1) בסעיף "אויב" תינתן תמצית של סיכום מצב האויב-בעיני ודרכי-הפעולה האפשריות שלו, שיכללו גם את האויב האפשרי. (2) <u>הדגשה: דרכי-הפעולה שייצוייכו כאן תהיינה אותן הדרכים שנותרו, לאחר שתכנית המפקד ביטלה או צימצמה את אפשרויות האויב שחוצגו על-ידי הקמ"ן בקבוצת הסיור ובקבוצת הפקודות"</u>	א. (הפניה לסיכום מודיעין) ב. סיכום האויב-בעיני ג. <u>דרכי פעולה אפשריות</u> (1) דרך א (2) דרך ב

מניסוחו של הסעיף הנ"ל עלול להשחמץ עיבוד תפקידו של הקמ"ן לחשוב ולהעריך עצמאית את דרכי הפעולה האפשריות לאויב ובהחלט לכך אף לפעול לאיסוף המודיעין, גם אם דפ"א אלו, הוצאו. גורר אפשרות ע"י מפקדו. רק טכני הדבר, שהקמ"ן ימשיך כל הזמן לייצג את דרכי הפעולה האפשריות של האויב על סמך חומר המודיעין שבידיו.

ב. מסמכי אמ"ן

להלן נוסח לקט מודיעין מס' 87/73 שפורסם ע"י אמ"ן באפריל

1973:

"הנדון: ה-מסב"ל הסורי קיים חרגיל מפקדות שנושאו המרכזי - כיבוש רמת-הגולן"

1. ממקור טוב מתברר, כי בימים 20-24 דצמ' 72 נוצע בסוריה חרגיל מפקדות מסב"ל, שכלל גם את מפקדות הדיביזיות, שנושאו - כיבוש רמת-הגולן. שלבי החרגיל היו כדלקמן:
 - א. דיברז הכיחודי - יד יום ה'ע' - תפיסת מערך התרום בחזית ע"י הדיביזיות המסוריות ודיביזיות החי"ר, כבר נגב זה מבצעים התקפות-פתע בקו"ם קטן אל 'מטרות חיוניות' ברמה"ג (נראה שהכוונה לפשיטות קטנות או מחספים מצומצמים).
 - ב. התקפת הדרג הראשון - ביום ה'ע' חוקפות דיביזיות החי"ר, כל אחת בגזרתה, כאשר ציר נוא - תל פארס - גשר בנות יעקב נחשב לציר ראשי. נראה שהמשימה היא כיבוש רצועה בעומק של 6-8 ק"מ. התקפת הנגד של האויב סונחנת, בשלב זה בגזרה הצפונית על אגף הימני של דיב' חי"ר 7. הדיבזיה עמדה בהתקפה זו בסיוע חט' מסוריתנת 81 של דיב' מסוריתנת 3, שחברה אותה לצורך זה.
 - ג. התקפת הדרג השני - ביום ה'ע' ועוד 1 תוקפת דיב' מסוריתנת 1 בציר הושניה - גשר בנות יעקב ומבקיעה עד הירדן. חלוץ של הדיביזיה תופס מאחז גם בגדה המערבית.
 - ד. ביום ה'ע' ועוד 3 נערכים הכוחות להגנה לאורך הירדן, נוכח קידום עתודות אויב מהעומק. בשלב זה משלימות דיב' חי"ר 7 ו-דיב' מסוריתנת 3 את כיתור כוחות האויב שביצעו את התקפת הנגד והודפים אותם לירדן. המאחז של דיב' מסוריתנת 1 ממערב לירדן מוטג אל מזרח הנהר.

2. זוהי ידיעה ראשונה על כיצוע תרגיל מפקדות העוסק במיתקפה סורית בגולן. גם בעבר הערכנו, שלסורים קונצפציה התקפתית, אך עתה מחברר כי אכן נבדקת תוכנית אופרטיבית סורית קונקרטיה לכיבוש רמה"ג.

3. תוכנית ההתקפה הסורית מבוססת על הדוקטרינה הסובייטית; מכאן נובעים: -

א. שלב ריכוז הכוחות בהיערכות החירום כהכנה להתקפה.

ב. דיביליות יחידת תוקפות ראשונה ירק אח"כ מנסלת לקרב דיביליות משוריינת המבקיעה לעומק ומאפשרת ע"כ לכוחות האחרים להשלים את כיבוש כל השטח.

4. קו מאפייין חשוב של התוכנית הסורית הוא תפיסת הלחימה בגולן כלחימה ממושכת יחסית וקשה: -

א. ההבקעה על קו הירדן נמשכת יומיים.

ב. ייצוב הקו על הירדן נמשך יומיים נוספים.

המסקנה המחקשת כאן היא שהסורים לא ימהרו להחליט על כיצוע תוכנית כזאת, כל עוד לא נוצרו הנאים שלועתם יאפשרו הצלחה.

5. קו מאפייין נוסף הוא בהגדרת המטרה - שחרור רמת הגולן. מכאן, שלפחות מתרגיל זה מתאשר הנחתנו, שהסורים אינם רואים את מטרת הלחימה הכאה מעבר לצורכי היסוד תוקפנות '67.

6. מתוך שהסורים היקצו למתקפה 19 חטי, נראה שהם מעריכים את הכוח הישראלי שמולם בינן 6 ל-8 חטי (מהערכות סורית קודמות ידוע לנו שהם רואים 8-10 חטי כסד"כ ארמי תובל ישראל להקצות לתחילת הסורית במקרה של מלחמה בשתי חזיתות). מכאן אפשר לחסיק, כי הנחה יסוד של המתכננים הסוריים היתה, שכוחות ישראלים מרותקים גם לחזיתות אחרות - ובעיקר לחזית המצרית.

7. חסדים נתונים רבים אודות החנאים בהם רואים הסורים מתקפה כזאת כאפשרית (כמו, למשל, המצב באו"ר) וכן פרטים על אופן ניהול הלחימה. עם זאת אפשר להניח, כי התוכנית שנבדקה בתרגיל היא התוכנית הסורית הבסיסית למתקפה בגולן (כהתיכנה, כמובן, יודר אצילות כהתאם לנסיבות). זאת נוכח נטייתם של הסורים לפעול כהתאם לדרישתה ודמיוניהם בהם נתקלו כל אימת שניסו לאלתר תוכנית ממצעיהם, דוגמא לכך, המתקפה בירדן בספט' 1970).

בהצגת התכנינים האופרטיביים של פיקוד הצפון בפני הרמטכ"ל

ב-26 באפריל 1973 סקר קמ"ן פיקוד צפון את דרכי הפעולה של האויב

והזכיר גם את התרגיל הנזכר במסמך האמור. אין בדבריו השוטה לב

מסקח לפרטים המבצעיים של התוכנית הסורית.

להלן דברי הקמ"ן:

"כנושא של האפשרויות שלהם; שתיים-שלוש הנחות ונחונים
אוי רוצה לתת. אנחנו מניחים שכל מה שיקרה פה, בגיזרה
הזאת מבחינת הסורים, מושפע ישירות ממה שקורה בדרום.
אנחנו מניחים שהסורים לא יפתחו במהלך של פלש - אני לא
מחכוך למשהו בנוסח התשה, מהלך יכשיר של פלש - ראשונים,
כצורה המשמעותית, אנחנו מניחים שלמצב באוויר תהיה
השפעה ישירה על הנכונות של הסורים, להעביר כוחות את
הגבול, לאו דווקא להפעלת הארטילריה.

נתון נוסף שאני רוצה לתת: הסורים קיימו לפני שלושה
חודשים בערך חרגיל מפקדות שבו הם חרגלו היו היחיד
כיכוש רמת הגולן, והם עשו את זה כמסירת ההרא בצורה
הבאה (באופן כללי, כמובן); הדרך הראשון של ההתקפה
כרצע על ידי ריבזיות החי"ר ביום הלחימה הראשון,
כאשר בתוך יום לחימה זה אנחנו עשינו איזו התקפה
נגד - לפי נתוני החרגיל - לכבשנו איזה שהיא איזור
כאן בצפון; ביום הלחימה חי"ר ריבזיות השריזן החשובה
שלהם, העיקרית, שהיזותה אח הדרג השני בהתקפה, הגיעה
עד הירדן, בחלק המרכזי וקצת הדרומי, בעוד שבמקום
בו אנחנו ביצענו את ההתקפה ריבזיות השריזן המצומצמת
יותר, מבחינת הגיזרה וריבזיות החי"ר מחזיקות מעמד
מול כן-גיל' שלנו. ביום הלחימה השלישי, אלה
שנמצאים בדרום מרחיבים את איזור הפריסה ומתחילים
להכשיר מעברים על הירדן, ואלה שמביצים מול המתקפה
שלנו בולמים בהצלחה, ז"א, מחסלים את הכעיה הזו.
ביום הלחימה הרביעי נערכו להגנה מעבר לירדן. אינני
רוצה לומר שזו צריכה להיות דרך הפעולה האפשרית
הסבירה, אבל זה מצביע על התפיסה, ובמיוחד בולכוחים
מי יחקוף קודם, החי"ר או השריזן. אצל הסורים יש,
כמובן, שתי אפשרויות.

דרכי הפעולה: הדרך הראשונה תהיה נכונה במקרה שבתעלה
מחבצע משהו, משהו בנוסח התשה, ז"א, לא עובדים
כוחות משמעותיים את התעלה. אנחנו מניחים שברמת-
הגולן יתכצע דבר דומה, כאשר חבציה העיקרית שלנו
היא הסווחים של הארטילריה ארוכת הטווח, בקשתות
בשלושה הצבעים שמופיעים פה, באדום זה הפריסה
הנוכחית, ארטילריה בינונית, בירוק זה פריסה
קדמית בעמדות שנחפרו לאחרונה באיזור של ג'וברא
אל השב בצפון ובאיזור שממול חי-פאוס בדרום,
ובכחול, בשתי הגזרות, זה מאותן עמדות שדיברתי,
הארטילריה ארוכת הטווח שלשנה, בין אם זה 180
או 203 מ"מ.

סך הכל אנחנו יכולים לראות פה שכל רמת הגולן,
בכל מקרה, מכוסה, חלק גדול מצפון עמק החולה
מכוסה ככל מקרה, וכדי לכסות את האיזור של סבריה
ואיזורים אחרים מעבר לכנות הם חייבים לקדם לבמרי
קדימה לאיזור הזה את הארטילריה ארוכת הטווח כדי
שהיא חכסה את הכל כאן.

במקרה זה אנחנו בסווחים שגם בקו החימה ההתפתחויות
בדרך של טנקים, נ"סים וסילי נ"ט, ואם יהיו
לסורים - בשלב שזה יתבצע - סילי קרקע-קרקע, גם
זה יקבל ביטוי, בנוסף לארטילריה, וכמקרה זה גם
צפת תהיה בטוחה האש, ייש להגנה שהם יפעילו גם
אח חיל האויר על מטרות ברמת הגולן.

הדרך השנייה - כאשר בתעלה יעברו כוחות, אם יעברו מצרים, ויחיה רושם של הצלחה מצרית, או אנהגו מעריכות שמה שעשוי לקרות במקרה כזה שהצבא הסורי בעיקרו במערך הגנתי, גם במרחב הקדמי שהצבעה עליו קודם וגם במרחב העורפי, מחוץ המערך הזה מופעלים כוחות לביצוע מחספים מקומיים ונרחבים, כאשר לרייזינג מחסף נרחב יכולים להיות מופעלים כוחות או דיביזיות מאולתרת שריון-מגזרת החי"ר הדרומית, וכפי שהם עשו בירדן בזמנו. ז"א, שתי חטיבות סנקיס פלוס-מינוח. להשגת מחסף נרחב בכל הבזרה הדרומית שלנו, או דיביזיות סנקיס בגיזרה הדרומית, או סכיר יותר, מבחינת המשמעות, בגיזרת קוניסרה. בכל יתר המקומות אנהגו מעריכים שכל אחד ממוצבי הבטחון השוטף שלנו, ואולי חישובים הקרוכים, עשוי לחסוף התקפה של גדוד סנקיס, ואולי קצת יותר, מחוץ עוצבות החי"ר.

זו הדרך הראשונה. הדרך השנייה מתבטאת פחות או יותר במה שהזכרתי קודם לגבי התרגיל שהם עשו, ז"א, שמערך החי"ר חוקף, או כפי שזה מבוטא פה, בשני זרמים - ז"א, חטיבות החי"ר והממוכנות חוקפות בדרג הראשון לסיכוש מוצבי הבט"ש שלנו והתבררות על העלת הנ"ט, שאנחנו יודעים שזו בעיה שלהם, וחטיבות השריון של דיביזיות החי"ר, בכמות גדולה, לפחות שתי חטיבות סנקיס בכל גיזרה, משלימות את הלחימה. דיביזיות השריון מבינות בגיזרות, או בואדיאציה כפי שהיה בחרגיל, אחת מדיביזיות השריון מכצעת את המהלך של הגעה לירדן והתארגנות למעבר.

לדרך הזו אפשר לתאר דרך שלישית שאזכרח שדיביזיות החי"ר מגנות בגזרותיהן, ודיביזיות השריון - או אחת מהן - מבצעות את ההתקפה על רמת הגולן. להערכת החי"ר הדרג השלישית היא הפחות סבירה. סביב ההסתברות הדרך הראשונה של לחימה נוספת, להערכת החי"ר הדרג השנייה הנכונות של הסורים להכנס פה עם דיביזיות של שריון, זו משהו דומה לזה, לחימה של ממש מותנית רק כמה שקורה בדרום בצורה ברורה לגמרי ולא כספיקות, והדרך הזו היא רק אחרי שכדורם היה משהו לגמרי דמיוני" (מוצג 286, עמ' 2-3).

ב-9 במאי 73 הוצגו הכניות צה"ל בפני ראש הממשלה. בהצגה זו

פתח ראש אמ"ן, אשר הכיר כבר כנראה את התרגיל הסורי והביע את דעתו על החכמיות. בדבריו נשמעת נימת זילזול בתכנית הסורית, ללא עימות עם המסמכים שהיריו, וללא ניסיון מספיק לאימות הנחות.

"כאשר התכנית הסורית היא לפחות כהתקפה ארטילרית עם חושך, הם ציפו להגיע ל-A. מ"מ לקו החזית עצמו עם דיביזיות עם בוקר דיביזיות 3 המשוריינת צריכה להגיע עד משמר הירדן על ידי ניצול ההצלחה. זו הכוונה. כאשר גם ח"א הסורי, שדווקא עליו הוטל לתקוף את שדות התעופה בישראל, לא מוכן לזה ולא מתכוון לזה, בכל אופן לא בלילה. לא דאינו את הצבא הסורי חוקף בלילה עם 3 דיביזיות, אבל יכול להיות שהם יעשו זאת. התכנית שעליו מדברים היא תכנית לא טובה מבחינה צבאית, בפירוש לא בצד האירי, היא נראית לנו בסכירות נמוכה מאד." (מוצג 286, עמ' 6).

ג. הכרת המסמך

על הפרוצדור ופרסומו של מסמך אמ"ן הנדון שמעצרו עזרה של קמ"ן?
פיקוד צפון סא"ל הגי' מן:

- ש. אני מציג בפניך את לקט מודיעין מס' 87/73 הנלדון:
"המסמך"ל הסודי קיים חרגיל מרכזי שייעודו כיבוש
רמת הגולן" זה מסמך מה-27 באפריל 1973, האם ראית
את המסמך הזה?
- ה. ראיתי אותו אחרי שנבנסתי לתפקיד, זאת אומרת, נדמה לי,
שזה אפילו שזה אחרי המלחמה.
- ש. ראית אותו רק אחרי המלחמה?
- ה. אני לא בטוח, אני לא יכול לומר כאן, ניסית, אחרי שויברת
אתי, ניסית לגלגל ולחשוב מהי נאמת ראיתי אותו, ואני
לא זוכר אם ראיתי לפני או אחרי המלחמה, אבל הפנו את
חשומת לכי כבר כימים הראשונים של המלחמה לנושא הזה.
- ש. מי הפנה את חשומת לכך?
- ה. מסכ"ל, נדמה לי שרמ"ח מחקר או מישהו...
- ש. אתה רואה שבמסמך זה מדובר על מאמץ עיקרי, מכיוון רפיד
לגשר בנות-יעקב.
- ה. כן.
- ש. האם אפשרות זאת נירונת בזירונים מבצעיים, או דירונים
אחרים, בפיקוד, בימי בהונתך לפני המלחמה?
- ה. כן, בשנייהנו את דרכי הפעולה האפשריות, אני לא זוכר
אם על סמך המסמך הזה, אבל אני יודע, שגם לפני שאני
הגעתי זה נעשה, וגם כשאנחנו דיברנו בנושא הזה,
הנושא היה בעיקר בהשקעת המאמצים ההנדסיים, שם זה
בא לידי ביטוי, אז בהחלט ראינו את הנקודה, שפיתוח
מאמץ עיקרי דרך הגזרה הזרומית.
- ש. האם על סמך לקט המודיעין הזה, הוציא הפיקוד איזה
חומר שהוא כתוב?
- ה. לא יודע.
- ש. ביקשתי אותך, אם זכור לך, להביא לי.
- ה. כן, אני בדקתי את זה, פרט לנושא הזה של דרכי הפעולה
האפשריות של 73 - לא מצאתי שום נייר כתוב בעניין הזה.
- ש. בדקת אצלכם?
- ה. בדקתי, לא מצאתי אצלי, אני לא יודע, אם זה לא הובא,
מכיוון שהמקור מה הוא... יכול להיות שזה הובא
באיזה פורמים מצומצמים, בע"פ או בצורה כלשהי אחרת, אבל
אני לא מצאתי שום חומר.

ש. הפיקוד לא הוציא על סמך זה, הערכה וסיכום מודיעין וכדומה?

ת. אני לא מצאתי. זה מאפרייל.

ש. אני מבקש לדעת האם החל מקבלת מסמך זה...

ת. אני לא מצאתי. כבר עשייתי בדיקה" (עדותו בפני אל"ם (מיל) נבו, עמ' 4,3).

מדבריו גם משתמע שבהעדר ידיעה מוקדמת על חכניות הסורים

נאלץ הקמ"ן להסתמך על סקורות חוץ-כדי-קרב ואת המאמץ העיקרי

הסורי איתר בכרוך רק כהצומח הלילה, שעה שהסורים כבר פרצו את

קווי כוחותינו בדרום. להלן דברים בפנייך זה:

ש. האם חיפשת את המאמץ העיקרי של האויב?

ת. כל הזמן.

ש. מצאת אותו?

ת. כן.

ש. מתי ואיפה?

ת. כשקבלתי ידיעה, אני חושב שזה היה בפוצאי שבת, שדיב' אחת נמצאת בתנועה דרומה מאיזור כיסוף דרומה.

ש. בגיזרה רפיד?

ת. בגיזרה רפיד, כן. קיבלנו ידיעות כאלה ואז היה ברור, שעיקר הכוח, ואת אומרת - המאמץ העיקרי בוצע בגזרת הדרומית הזו.

ש. מתי זה היה?

ת. עוד שישבנו כנפח, לפני שעזבנו את נפח.

ש. מתי עזבתם את נפח?

ת. את נפח עזבנו ב-2 בלילה, ב-230 לפנות בוקר, ביום ראשון, וזה היה כפוצאי שבת, אני חושב שזה היה לפני הצות, ואז ידענו שדיב' אחת מקדמת לבזרה הזו של באוה-רפיד.

ש. ולפני כן לא היה ברור לכם המאמץ העיקרי?

ת. היה ברור לי גם, לפי הדיווחים שהיו לנו שם, שההצלחה הגדולה היא בגזרה הדרומית - פה יבוצע גם המאמץ העיקרי. כי בגזרת 107,105, הייתה בלימה. מהדיווחים שהגיעו אלינו, אחר כך זה החבטא גם כשטח, ששם לא הולך, זאת אומרת שלסורים לא הולך בגזרה הצפונית.

- ש. קבלתם מהאזנה שלנו?
- ת. לא זוכר. לא זוכר אם ידעתי את זה לפני חשיכה, קשה להגיד מה זה חשיכה.
- ש. חשיכה זה 5, אבל נגיה 6.
- ת. האמת היא שדי מאוחר בלילה ידענו איפה מתנהל המאמץ העיקרי. לא היו לנו מספיק דיווחים בשביל להבדיל, מהו המאמץ העיקרי. היה ברור שבצפון יש בלימה, ולכן היה סביר, שכאן יתפתח מאמץ יותר עיקרי. מה גם, שיותר מאוחר כלילה, קיבלנו ידיעות, שנמצאים כבר בצומת הנפט. נמצאים בציר חושנייה - צומת הנפט, וזה משיירת תחמושת, שניסחה לעבור ונתקלה פה והיה דיווחים שהם נמצאים כאיזור הזה. כך שפה היה ברור שאם ההדירה לעומק היא כאן, מעבר למכשול חנ"ט, מעבר לקו המוצבים - סביר מאד שכאן יתפתח המאמץ העיקרי.
- ש. כן, אבל זה בשעה מאוחרת מאד, אני שואל על לפני כן, קצת לפני כן.
- ת. 6 בערב. אני לא חושב שידעתי, אני לא חושב.
- (שם, עמ' 8-9).

קצין האג"ם הפיקודי במלחמה, אל"ט שמחונני, נשאל גם הוא

ע"י הוועדה ביחס למסמך אמ"ן. ואלה דבריו בעדותו:

- ש. ראית סקירת סודיעין של אמ"ן לפני המלחמה? שם נאמר שהמאמץ העיקרי של המצרים יהיה בדרום ולא בצפון?
- ת. אני נשאלתי על זה כבר. אני חושב שלא ראיתי את זה אף פעם. אני לא מכותב בפרוטוקול של אמ"ן. גם בקצין אג"ם פקודי, דברים כאלה לידיעתי לא מגיעים וגם לא לראייתי ואני לא שותף סוד במסמכים סודיים ביותר שמוציא אמ"ן. אמרתי כבר ליהושע * שאני מניח שאם היה מסמך כזה, זה בוודאי בעבודת המטה של פקוד צפון הקמ"ן הפיקודי העביר את זה בפה לידיעת המטה המתאם. אני מניח, זה מחייב. אבל, אני בסוף שאפשר למצוא גם מסמכים שהמאמץ יהיה בצפון. בעובדה המאמצים היו מאוזנים. ראיתי את המסמך הזה אצל יהושע, אני לא זוכר שראיתי את המסמך לפני זה. אני לא רוצה כרובע לקבוע אם זה הובא לידיעתי או לא כי אני לא אדייק.

* אל"ט (ס"ל) יהושע נבו.

ש. אתה לא זוכר שראית את המסמך הזה?

ת. אני כמעט בטוח שלא ראיתי.

ש. הקמ"ן לא מסר לך את תוכן המסמך הזה?

ת. אני לא זוכר שהוא מסר לי דבר כזה, זה בחלל לא מהנמנע אם מישהו יכול ויזכיר שהוא מסר - אז אריס ידים. כי הקמ"ן היה נותן סקירות מודיעין במטה אחת לשבוע בימי שישי בבוקר והוא לא היה מסתיר עובדות. מה שהוא ידע - הוא מסר, אם היתה לו ידיעה באמת; אז בהחלט יתכן שהוא אמר אותה באיזה שהיא הזדמנות, בקבוצה התכנון שלנו כגיבוש התפישה שלנו, ראיון את שתי האפשרויות כשתי דרכי פעולה אפשריות וסוגרת של הטורים להתקטה". (עמ' 8602-8603).

חלופה ראשונה בתומרה יחירה את ענין הוטר הידיעה של דרג

בכירים בפיקוד אורות מסמך אמ"ן הנדון, וחקרה את אל"ם שמחונק

באריכות בנושא זה:

ש. אני רוצה לחזור לשאלה של ... אתה ראית את המסמך בזמן החקירה?

ת. כן.

ש. ראית גם את המסמך הזה של אמ"ן מאפריל, שבו היה אתר אני רואה קמ"ן צפון. אתה ראית את המסמך הזה אצל נבו* . זה מסמך - אתה לא חייב לדעת בדיוק את המקור - פה בחוב - אולי גוי זה לא היה אומר לי שום דבר. אבל המסמך הזה הוא ספורט ונתון תכנית די רצינית. אני לא רוצה לקרוא את זה. אני מתאר לי שקראת את זה?

ת. אתה מתכוון למסמך עם דרך הפעולה העיקרית בדרום.

ש. כן.

"יום ה"ע" חוקפת דיביזיות חתי"ר כל אחת בגיזרתה, כאשר ציר נוא - תל פארס - גשר בנות יעקב נחשב לציר הראשי. נראה שהמשימה היא חיפוש רצועה בעומק של 6-8 ק"מ. החקפת הנגד של האויר ייבשה בשלב זה בגיזרה הצפונית על אגף היינז של דיביזיות חתי"ר? הדיביזיות עמוה כהחקפה זו בדרך טיוע חטיבה משוריינת 81 ושל דיביזיות משוריינת 3 שתגברה אותה לצורך זה.

ביום ה"ע" ועוד 1 חוקפת דיביזיה משוריינת 1 בציר חושנייה - גשר בנות יעקב ומבקיעה את הירדן. החלוצ של הדיביזיה חופס מאחז גדול בגדה המערבית".

האם ייתכן דבר כזה? אני כבר לא מדבר שאוחה ידיעה חזרה ב-4 באוקטובר בלקט מודיעין והמסמך על זה, אבל שידיעה כזאת חגיעה כמו שהיא, לפי התפוצה לקמ"ן. איך אתה יכול להסביר. אני רוצה להבין את עבודת המטה, שקצין אג"ם בפקוד, הקמ"ן כפוף לו.

* אל"ם (פיל) נבי.

ח. לא.

ש. הקמ"ן לא כפוף לו?

ח. לא.

ש. בכל אופן הוא מתואם?

ח. הוא לא מתואם. הקצינים המתואמים על ידי הם: קצין ההנדסה הפיקודי, קצין התותחנים הפיקודי, קצין הבסתון הפיקודי והעוזרים.

ש. כך גם למדת בפו"ם?

ח. אני הייתי גם קמ"ן בהתיבה פעם אני מכיר את הצד הזה גם מהצד האגמ"י וגם מהצד הסודיעיני. הקמ"ן, היום בצה"ל השתנו ההיקפים. יש החלפת דעות, אבל הוא לא תואם על ידי. אני לא הייתי שותף לסדר. אני גם לא יכול להאמין אחר. אני לא יודע.

ש. בוא נבדיל בין שני דברים. קמ"ן כפיקוד יש לו שתי פונקציות. הוא קצין בחיל שלו. מכתובה זו הוא כפוף ישר לחיל שלו. אבל הוא באותו זמן גם קצין מטה בפיקוד. יועץ לענייני מודיעין. אני מבין שקצין אג"ם הוא האיש שלמעשה אחראי על כל התכנון המבצעי. אז מה עבודת הסודיעין הזאת? אם לא לשם תכנון מבצעי. איך זה משתדר? אני לא מבין. זה לא בעיה של אינפורמציה של מה קרה בכנסת אז בעיה מה המקורות של דבר סודי. ומה הסוכנים שלו לאיסוף ידיעות. מה יש נחונים שעליהם אתה חייב לבצע את התכניות. אם אתה יודע את הכל, גם מקבל הכל ויכול לדרוש את הכל, אני מדבר כרגע, נניח כאילו שאנחנו יושבים בפו"ם, איך זה יכול לפעול?

ח. בחכנונים מבצעיים אנחנו היינו עושים בפיקוד צפון, כל יום שישי אחה"צ היה דבר שאני קראתי לו "קדם אג"ם לתכנונים". הייתי קורא אלי את הקמ"ן וקצין התותחנים והיינו מחכנונים את מה אנחנו רוצים לבצע בתקופה הקרובה. לקראת כל שבוע. כפורום הזה הקמ"ן היה נותן איזה שהיא סקירה, קונקרטית לדברים, לנושאים מסויימים והיינו עולים אחר כך בסביבות 4-5 אחה"צ אל האלוף והיינו אומרים לו - תשמע, ישבנו, השבנו, חכנונו, הקריית פת, הקריית שם, סיוור פת, בהחלט לבסחודן צוטף. וזה היה הפורום שבו אני הייתי יושב עם הקמ"ן. כלומר, אינפורמציה ששייכת לתכנונים הוא היה גם מכיר לידיעתו. לכן אני אומר גם.

ש. בין אפריל לספטמבר ישבתם גם כן בקד"ם, כפי שאתה קורא לזה, לא על בטהון שוטף, אלא, על מה הן האפשרויות הפתוחות של האויב, מה הן התכניות שלכם, איך הסדר בדיוק יהיה וכו' וכו'?

ח. כן, ישבנו.

ש. הוא לא העלה בכלל, כלומר, זה מרגיש שזה לא חרות בזכרון שלך, שדבר כל כך חשוב.

- ת. אני לא רוצה להגיד שהוא לא העלה, כי זה יהיה יותר מדי חמור אם אומר שהוא לא העלה. יכול להיות שהוא העלה ואני כרגע לא זוכר.
- ש. אני מבין את זה. אני לא אלחץ עליך כרגע יותר ממה שאתה אמרת בעדות. אם אתה לא זוכר, אתה לא זוכר. מה שמפתיע אותי, אני מתעניין כרגע בעבודת המטה של הפיקוד. אתה נקמ"ן * יודע שבשביל להשיג ידיעה כזאת, אני לא רוצה לומר לך כרגע את המקור, זה בא כמעט מלוע האדיה, אנשים מסכנים את חייהם, אני כבר לא מדבר על הסכומים שזה עולה. וזה הישב ממדרגה ראשונה. ושכל זה נעשה שאיזה מיץ סא"ל שמחונן במקרה זה בפקוד הצפון, כי כאשר הוא מתכנן והוא חושב, לא יצטרך לסמוך רק על הוש הריח שלו, רק על חברתו אח השטח, על הנחישות, שיהיה לו גם חומר. איך מסביר לנו דבר כזה?
- ח. אני כרגע לא זוכר מה כתוב בסיכום מודיעין ב"סלע" של פיקוד הצפון. שזו היחה חכנית ההגנה שלנו.
- ש. אבל מאז יש לך עדכונים, זה לא דבר סטטי?
- ת. כן. ודאי שהיו עדכונים של הקמ"ן. אני כרגע לא זוכר ב"סלע" פיקוד הצפון על דרכי פעולה אפשריות לאויב, אם יש לכם את זה פה אפשר להסתכל, יכול להיות שהוא בכלל סתייחם למסמך שלו.
- ש. "סלע" מתי?
- ת. "סלע" זה גם בן היה דבר שעדכנו אותו כל פעם, אחד כך היו כל מיני תכנוני ביניים כאלה על חצי הגנה, רבע הגנה, כל התכנונים שנעשו בסביבות יום העצמאות.
- בסקירת מודיעין, בישיבות מטה אצל האלוף, לא היו עולוח דרכי פעולה אפשריות לאויב של תכנונים אופרטיביים, אלא היו עולים הארועים של השבוע.
- ש. טוב, זה חומר שוטף.
- ח. דברים כאלה היו צריכים לבוא וגם באו לידי ביטוי בסקירות הקמ"ן בתכנונים אופרטיביים ובמסמכי מודיעין בפקודות המבצע... שם זה צריך לבוא לידי ביטוי... אני לא יודע אם מישהו לפני המלחמה אם היו אומרים לו שזאת היא החכנית הסורית, אם הוא בדיוק היה קונה את זה.

- ש. יש פה הערכה אמ"ן. יש פה הערכה אמ"ן משני כיוונים: מה מידת הסבירות שסחר באמת תהיה מלחמה? אבל יש פה גם ההערכה על התכנית, וההערכה על החכמית שהיא חכמית הגיונית במדרגה ראשונה.
- ח. זה שהיא הגיונית זה בטוח. יש לי שתי שאלות פה. אני לא יודע הקמ"ן הפיקודי אומר שהוא הראה לי את זה או לא? אם הוא אומר שהוא הראה, הוא הראה. הוא יודע מה הוא עושה עם זה.
- ש. הבעיה לא אם הוא הראה לך או לא, העובדה שאתה לא זכרת ולא התכנסת על זה, זאת היא הבעיה. אפילו אם הוא הראה לך, ברור שזה לא נחרת בזכרוןך, זו הבעיה שמדאיגה אותי. נדחת שהוא הראה לך לרגע ואמר מה שאמר, זה לא משנה. אבל כאשר יש מסמך כזה.....
- ח. מעניין אותי לדעת אם הקמ"ן הפיקודי אומר שהוא הראה לי את זה, זה פשוט מעניין אותי לדיעה אישית שלי.
- ש. מותר להגיד לעד, כדי להרגיע אותו, שאין טענה כזו בעדותו של הקמ"ן.
- ח. בדיעבד, בסופו של דבר ההחלטה נופלת, על מה שקורה בשטח באותו רגע, פלוס הנחות היסוד שנטמעות במשך השנים שאחה מצפה נעצם שיקרו.
- ש. אתם הנחתם שזה יהיה בקנייטרה מראש?
- ח. אני במשך כל השנים האחרונות שרתתי בצפון, היה לי ברור שכאשר ההתקפה הסורית תבוא, היא תבוא מקונייטרה, ויהיה לי ברור שאת המאמץ הסורי בקונייטרה אפשר להשמיד מי שיחפום את הרכס תל-מחפי לתל-שיכה. אני זוכר היה לפני המלחמה סיור בשקט עם האלוף גדנ"ן, שהוא היה מפקד אוגדה 36 לפני רפול, ועמדנו על תל-מחפי ודברנו על זה, ואז אמרנו - שמי שחופס את הקשת הזו של תל-מחפי ותל-שכה, מכריע את הקרב ובכל מה שקורה בקונייטרה. זה דברים שנטמעים באיזה שהוא מקום, שאחה יודע שיש א"כ פעולה שאותן צריך לבצע כדי לנצח.
- ש. מה שהוא כן אומר, כדי להשלים - הוא גם כן את המסמך הזה לא נחרת בזכרוןך, אבל הוא אומר - "כאשר נחחנו את דרכי הפעולה האפשריות, אני לא זוכר אם על סמך המסמך הזה, אבל אני יודע שגם לפני שאני הגעתי זה נעשה וגם לפני שהוא בא מאוחר מאד לפיקוד, גם כאשר אנחנו דיברנו בנושא הזה, בעיקר בהשקפת המאמצים ההנדסיים, שם זה בא לידי ביטוי, אז כהחלט ראינו את הנקודה של פיתוח מאמץ עיקרי דרך הגזרה הדרומית, הוא * כא ג-15 באוגוסט. (עמ' 8618 - 8624).

ד. נספח המודיעין לפקודת "סלע"

בנספח הסודיעין לפקודת "סלע" הפיקודית ניתן למצוא סימוכין לכך שהחפישה הקרעית של הפיקוד ראתה את פתחם לפיד כמובילה בעיקר לכיוון דרום. כן ניתן ללמוד מתוכה על חוסר שימת דגש מספיק על מהלכים אפשריים של האויב לאחר שיפרוץ את הקו הקדמי של כוחותינו.

על נושאים אלה ניתן ללמוד מן הסעיפים הבאים:

1) "צירי הפריצה העיקריים לאויב" (סעיף 2א')

כאן מוצגים ציר כודנא-חושניה וציר נוא-רפיד כצירים המובילים לעמק הבטיחה. חפישה זו מסבירה את הערכות הפיקוד ביום א' לקראת בוקר מתוך הנחה שהמאמץ העיקרי הסורי פונה לכיוון עמק הבטיחה.

2) בסעיף "דרכי פעולה אפשריות לאויב" (סעיף 4, ב' ג')

כאן מוצגים אזורי ההבקעה הצפוניים של הסורים, לא מוצג כיוון השלב הבא של המתקפה ומסתפקים בביטויים סתמיים "פריצה לעומק" ו-"ניצול הצלחה". חפישה זו מסבירה, מדוע לא הושם דגש מספיק בניחות המאמץ הסודי בגזרת רפיד. המאמץ העיקרי שפנה לכיוון נפת. (עם זאת יש להזכיר שבאחד ממרשמי דרכי הפעולה האפשריות מופיע חץ מכיוון רפיד אל נפת אם כי ללא סידור עוצמה.)
להלן נוסח סיכום המודיעין:

"1. כללי

א. צבאות ערב בגזרת פקוד צפון במידה ויופעלו במאמצים החקפיים, עשויים לכלול את הצבא הסורי, הצבא הירדני ותלק מהצבא העירקי (לשם כך צריך חיל המשלוח לחזור לירדן כאשר הצבא הלבנוני ישאר במערך הגנה ועשוי להחערב במחקפה מוגדלת רק לאחר הצלחה ברורה של צבאות ערב).

ג. כיעדים אפשריים להחקפה ניתן לראות את: -

- (1) בגבול סוריה - רמה"ג או חלק ממנה כאזורי קוניסרה ורפיד.
- (2) בגבול ירדן - עמק בית שאן - חרוד במגמה להגיע דרכם לצפון הגרמ"ע ו/או עמק הירדן במגמה להשתלב במחקפה לכינוש רמה"ג דרך רמת פיק אל-על.
- (3) בגבול לבנון - יש ישובים בגבול כמו מסולה, חניטה, זרעית.

2. גורח סוריה

א. קרקע (עיון חיקי שטה).

(1) כללי - רמה"ג מתוחמת בצפון ע"י החרמון, בדרום אפיק הירמון, במערב הירדן ובמזרח הרוקאד ויובליו, הקרקע בעיקרה בזלתית מישורית ובחלקה הגדול עבירה לשריון, החילים הגבוהים הפזורים בשטח מהווים את עיקר השטחים השולטים במזרח הרמה כאשר החבור בין פתחות הנחלים מערבה מהווה את עיקר השטחים עליהם ניתן לבסס הגנה בעומק.

(2) צירי פריצה עיקריים לאויב: -

- (א) ציר ח'דה-מסעדה-בניאס.
- (ב) ציר חאן ארנבה-קוניסרה-גשר בנות יעקב (כולל הציר מרוחיינה לפתחת קוניסרה).
- (ג) ציר חאן ארנבה-ווסט-כפר סאלד (כולל ציר ג'ובתא אל חשב-בוקעתה-אל-רום).
- (ד) ציר כודנה-חושניה לעמק הבטיחה.
- (ה) ציר נוא-רפיד-פיק/עמק הבטיחה (כולל ציר הנפט והדרך הרומית).

(3) בנוסף לצירי הפריצה הקיימים ובכדי להתגבר על כפיית חציית אגן הרוקאד והעלן. המעברים חלקם מדופנים בגשרים איריים וחלקם רק תוואים. אל כל מעבר או תוואי מובילה דרך עפר מאזור מרחב התמרון ומערכה עד לקרבת הגבול. המעברים הטובים מגזרת כודנה ודרומה עד קניוני הרוקאד והעלן מוחאמים לחצייה במקביל של כ-2 חט' שריון לפי הפירוס של חט' בגזרת רפיד-עין-זכר וחט' בגזרת כודנה.

(4) בגזרת קו הגבול ובמרחק של כ-5 ק"מ ממנו נחפרו עמדות לסוללות אח"מ כינוני על סנת להשיב טרוח מירכי לביצוע מחקפה סוריה לשטחנו. להגנה על סוללות אח"מ הכינוני נחפרו עמדות סנקים המשתלבות במסגרת מערך הסנקים של כל הגזרה.

(5) דרכי רוחב עיקריות (בשטחנו):

- (א) דרך המערבת.
 - (ב) כביש רפיד-קוניסדה-מסעדה.
 - (ג) ציר הנפט וכביש נפח-ווסט-מסעדה.
 - (ד) הדרך החדשה (דרב-אל-חנזיר).
- (6) גזרת דסה"ג מתחלקת לשלוש "רצועות" משנה כדלקמן: -

(א) הרצועה המזרחית - הכוללת את שטחי הפריצה העכורים ואח התילים השולטים עליהם לאורך קו הגבול: -

(1) בשטחנו

- (א) פתחת רפיד רוחבה כ-6 ק"מ שלושה צירים סתוקים אליה, ציר נוא-רפיד, ציר הנפט וציר ג'יסם - כודנא. אזור הפתחה נשלט ע"י תל-זוהר (פרס) והתילים הקטנים עליהם בנויים מוצבי בט"ש.
- (ב) פתחת קוניסדה רוחבה כ-8 ק"מ בין תל שיחה לצורמין "מנקזת" את ציר דמשק-קוניסדה ואת אפשרויות הפריצה מכיוון אופנה-ג'ובחא אל חשב ומכיוון אום בסנה-צמדניה. תילי אבו-נידה, ערם, מחפי, ושיחא הינם השטחים העיקריים השולטים על הפתחה.
- (ג) רכס תל-עכשה תל עסניה - רכס גבעות רצועות מצפון לדרום לאורך כ-6-7 ק"מ המהוות אזור חייץ בין שתי הפתחות, שולטות גם על ציר הפריצה משני מכיוון נבע-א זור-רוחניה.
- (ד) הגבעות הצפוניות בין בוקעתא למג'דל-שמס, אזור גבעי שבו תילים השולטים על צירי פריצה משניים מכיוון צומת חדר-סחיטה ומכיוון ג'בתא אל-חשב-בוקעתא.

(2) בשטח הסודי -

- (א) החלק המרכזי והדרומי - כולל את הרוקאד ויובליו המהווים מכשול חלקי לתנועה מזרחה ואת התילים שבשטחם המהווים חלק מהשטחים השולטים על אפשרויות הפריצה מזרחה.
- (ב) החלק הצפוני - קצה הלג'ה הקטנה והמשכן של הגבעות הצפוניות שבשטחנו עליהן חזור מערך הביצורים הקדמי הסודי.

(ב) הרצועה המרכזית - בעיקרה השטח המישורי/רמתי של הגולן (בשטחנו) המהירה "עומק" של 10-15 ק"מ לתנועה/פריצה ככוון מזרח מערב. ניתן לחלקה ל-3 תאי שטח כדלקמן:

(1) גזרה דרומית - הכוללת את הציר העיקרי מרפיד לכנרת העובר בעיקרו במישורים עבירים. "צוואר הכבוק" באיזור אל-על, נחל גולן, מתווה שטח מתאים לייצוב מערך עומק בגזרה זו. ציר נוסף בגזרה זו דרך עפר העוברה במורעת-קונסרה ויורדת מערבה לעמק הבטיחה, השטח ממערב למורעת-קונסרה מתאים לייצוב "מערך עומק" על ציר זה.

(2) גזרה מרכזית - כוללת את הציר העיקרי קונסרה-גשר בנות יעקב ואת הצירים המשניים חושנייה, עמק הבטיחה ומנצורה-ווסט-נוסרה. קו התילים במזרח הגזרה דלוח, אכו חנוזיר, יוסף, רמתנייה טלעא מהווים שטחים שולטים בגזרה זו שעיקרה פתוחה יותר מהדרומית.

(3) הרצועה המערבית - כוללת את המעלה החלול ל-רמה"ג כחלק המרכזי והצפוני לאורך 3-6 ק"מ מחלול, כחלק הדרומי קניוני ואדמות לאורך 7-9 ק"מ. רצועה זו בעיקרה שטח בלתי עביר להוציא צירים קיימים, כיוון כללי של הוואדיות מזרח-מערב. בצפון המתלולים קצרים יותר ואפשרויות חיריזה רבות יותר.

(7) תפלת הנ"ס שלנו מהווה "בעיה" עבור הסורים שהחלו השנה לאמן את צבאם בטכניקה של החגברות על "בעיה" זו.

ב. א. ו. ב.

(1) הסד"כ הסודי הנוכחי שחינו בתהליך התעצמות מאז מלחמת ששת הימים בולל כיום: -

(א) 2 דיביזיות שריון (ככל די"ב 2 חטיבות משוריינות וחט' ממוכנת).

(ב) 3 דיביזיות חי"ר, לכל אחת חט' סנקים ולשתיים מהן חט' ממוכנת.

(ג) חט' סנקים עצמאית.

(ד) חט' חי"ר עצמאית.

(ה) חט' ממוכנת עצמאית (במדחב העירפי).

(ו) חט' הכוחות המיוחדים (5 גדודי קומנדו וגדוד צנחנים אחד).

(ז) כח רפעת אסד כ-100 סנקים.

(ח) 1 חט' צ"פ.

(ט) סה"כ בצבא הסורי כ-1500 סנקים המתחלקים לפי הפירוט הבא:

(1) סד"כ לוחם בקו ראשון שבולל את שלושת דיביזיות החי"ר, 2 דיביזיות המשוריינות ו-2 החטיבות העוצמאיות, 88, 90 - חי"ר, כ-1177 טנקים.

(2) כסיוע לקו הראשון 130 טנקים הכוללים טנקי תזיח, טנקים עורפים שנפלטו ונמצאים בקהנסים.

(3) סד"כ לוחם בקו שני כולל כח רפעת אמר, חט' 62, 47 וכו"ה"ס לשריון סה"כ 300 טנקים.

(י) כצבא הסורי היום כ-1140 קני ארטילריה מסוגים שונים המתחלקים לייחידות כשחופעה יוצאת דופן היא הכנסת מרגמות 120 מ"מ למסגרת גודרי החי"ר/חרמ"ש ומרגמות 160 מ"מ למסגרת השייבה החי"ר והחרמ"ש, תופעה זו מוסיפה עוצמת אש לאחטיבות החי"ר/חרמ"ש.

(יא) ח"א הסורי כולל 15 טייסות קרב המצוה מתוכן 6 טייסות מיג 17, 7 טייסות מיג 21, טייסות סוחזי 7, סה"כ כ-3000 מטוסים.

3. היערכות

א. עיקר פריסת מערך הצבא הסורי מושתת על שתי הצדקות/מרחבי הגנה הראשונה/קדמית, שנייה/עורפית, כאשר ברצועת הראשונה ערוכות 3 דיביזיות החי"ר, השריון שלהן - סה"כ כ-800 טנקים, וברצועה השנייה ערוכות שתי דיביזיות השריון סה"כ כ-450 טנקים.

ב. כניסת למערך העיקרי הנ"ל נמצאים הכוחות הבאים:

(1) חט' טנקים עצמאית ביערך בלימה כלפי גבול ירדן באזור דרעא (כפופה מבצעת לדיביזיה 5).

(2) חט' חי"ר עצמאית במערך בלימה כלפי גבול לבנון באזור דימס.

(3) כח/חט' רפעת אמר כ-100 טנקים בדמשק שנועד להגן על המשטח.

(4) חט' פמוכנח עצמאית באזור חרמץ לאבטחת העורף מהאויב ימתיים.

ג. פריסת הסד"כ הסורי במחנה הקבע שלו מאפשרת לסודים לשמור רמת כווננות גבוהה, במיוחד במרחב הקדמי כך שמעבר מהערכות רגילה/רגועה למערך חרום זלא יכולה להתבצע להערכתנו בתוך יממה אחת ויתכן שתידרש יממה נוספת להשלמת תפיסת הרצועה השנייה ע"י דיב" 3 וחגבור ארט' לרצועה הראשונה.

4. דרכי פעולה לאויב

א. הנחות יסוד

(1) שיתוף פעולה ביין הסודים למצרים וללובים המחבטא בפדרציה אינה בעל משמעות צבאית אפקטיבית בגזרה זו ואיננו רואים תגבור ככוחות משמעותיים התקפיים.

- (2) מאחר וכל המעורר הסודי הוא סדיר לא מדרשנה הכנות מרובות למעבר ממערך חרום הגנתי להתקפה.
- (3) דיב' שריון 3 הנמצאת בסד"כ פעיל איננה מבצעת עדיין ואין לראותה בסד"כ המוקף ומכיון שחשאר להגן על הסרחב העורפי (למרח התרגיל הדיבלומטי שערכה באוק' 72).
- (4) מעבר להתקפה יעשה ככל מקרה מחוץ מערך חרום הגנתי מלא כאשר להערכתנו ממצב הגיעה עד ריכוז הכח להתקפה העבורנה לפחות 3-4 יממות (כולל כניסה למערך חרום).
- (5) סד"כ מירבני לתקיפה בשני דרגים (לפי הדוקטרינה): -
 - (א) בדרג ראשון - 3-2 דיב' החי"ר כ-650 סנקים.
 - (ב) בדרג שני - דיב' שריון אחת ויחכך גם חס' הסנקים העצמאית, 320-230 סנקים.

ג. דרך א'

- (1) עיקר הסד"כ במערך הגנתי ממנו מתבצעים מחסמים ע"י שריון בעוצמה עד גודלית לכיבוש מוצבי הכט"ש.
- (2) כח משימה בעוצמה של דיב' שריון מבצע מחסף נרחב בגזרה קונסטראקציה רפיד.
- (3) כאשר: -

(א) דיב' החי"ר מגינחה בגזרותיהן ומבצעות מחסמים ע"י פל' סנקים בצירים:

104 -	זומת חדר	(1)
105 -	ג'ובחא	(2)
107 -	חן-ארנבה	(3)
109 -	רוחנית	(4)
111 -	בודנא	(5)
114 -		(6)
116 -	הנפס/רומי	(7)

(ב) דיב' שריון 1 מבצעת מחסף נרחב בגזרה קונטרה או רפיד.

(ג) דיב' שריון 3 ובה אOX וקוסנדרו מגינים בגזרותיהם.

ג. דרך ב'

(1) כיבוש רמה"ג ע"י עיקר סד"כ החי"ר והחזקת עיקר השריון כעבודה לניצול הכסחה או במקרה של כשלון ההתקפה להגנה על המשק.

(2) כאשר: -

(א) דיב' חי"ר תוקפת בפחתת קונטרה בדרג ראשון על חס' החי"ר ובדרג שני 2 חס' שריון ועוד חס' סנקים של דיב' 9.

(ב) דיב' חי"ר 5 תופסת בפחתת רפיד בדרג ראשון 2 חס' החי"ר ובדרג שני 3 חס' שריון.

(ג) שתי דיב' השריון במרחבי בכוננות לניצול הצלחה או הגנה על המשק ממערכיהן.

ד. דרך ג'

(1) כיבוש רמה"ג ע"י עיקר הסדר"כ הסודי בשני דוגלים כאשר...

(א) בדרג הראשון - תוקפות דיכ"ר החי"ר להבקעה מוצנע הכט"ש וכבוש קו התילים.

(ב) בדרג השני - תוקפת ליכ"ר שריון 1 בגזרה שיש הצלחה לפריצה לעומק והשלמה כבוש רמה"ג.

ה. בכל דרך

(1) הפעלת מערך ארט' של ב-80 סול' בסיוע להבקעה.

(2) השארית מה ארט' והקונצ'ה בעתודת המשט"ר במרחבי דמשק.

(3) הפעלה שח"ע נרחבת בערב הבקעה. "

בסוף ספטמבר הגיעה לאמ"ן שורת ידיעות שבהן פורטה שוב

התכנית הסודית לכיבוש רמת הגולן (מוצג 13 נמוצג 98, מסמך

33). בדיקות אלו אושרה מחדש התכנית הסודית בעיקרה כפי

שהוצגה במסמך אמ"ן מאפריל 73 (וראה הדו"ח החלקי הנזכר, סעיף

56).

בעקבות ידיעות אלו פורסמה ע"י אמ"ן ב-2 באוקטובר "סקירה

מודיעין מיוחדת מס' 104/73". הסקירה אינה כוללת את כל הידיעות

על התכנית הסודית כפי שנמסרו במקורות. לעומת זאת כוללת הסקירה

דיון מפורט בשאלה האם התכנית סבירה.

אם הכללת פרטי התכנית הסודית נובעת מגישה מסוימת, הכלל

הראשוני במסיבת אינפורמציה הוא מסירת העובדות ורק לאחר מכן

הערכת סבירותה.

לא נמסרו בדו"ח פרטי התכנית הסודית. יחכך שאותם קצינים

שלא קראו את התכנית באפריל 73, היו עומדים עליה באוקטובר 73,

ואלה שקראו היו מקבלים חיזוק לכך שזוהי התכנית הסודית למלחמה.

מחברי הסקירה גם לא שמו לב לכך שהמקורות אמנם מדברים על התקפת 5 דיביזיות, אך לא במקביל אלא בדרוג כשהשלב השני מוחנה כביצוע הראשון. חשומת לב לנקודה זו הייתה מורידה אחד המרכיבים שסייעו להערכת "תוסר הסבירות" של תכנית זו.

להלן נוסח הסקירה:

תוכנית סורית לכיבוש רמת-הגולן - הערכה

"

כללי

1. סקירה זו נועדה לבחון ידיעה על חכנית מתקפה סורית לכיבוש רמת-הגולן החל מסוף ספט' 73 ולהעריך סבירותה.

חוכנית המתקפה הסורית

2. מקור טוב מסד על קיומה של חכנית סורית לכיבוש רמת-הגולן החל מסוף ספט' 73, לפי חכנית זו מתקופנה כל 5 חדיביזיות הסוריות בשני שלבים, כשהן מסתערות מתוך מערכי-החירוס שלהן בחזית: -

א. 3 דיביזיות החי"ר, הערוכות ברצועת ההגנה הראשונה, מתקופנה בשלב ראשון ותכבושנה רצועה של כ-8-10 ק"מ משטח רמת-הגולן.

ב. שתי דיביזיות השריון, הערוכות ברצועת ההגנה השנייה, תנצלנה את הצלחתן של דיביזיות החי"ר ותשלמנה את כיבושה של רמת-הגולן עד לירדן, אפשר חוץ חפיסת ראש-גשר מערבה לו.

ג. שעת ה"ש" מחוכננת לאור אחרון, כאשר כיבוש הרמה כולה (עד לקר הירדן) יושלם חוץ יממה ("ע" ועוד 1).

הערכה

החוכנית

3. להערכתנו, מדובר בחכנית-אכ מבצעית של הצבא הסורי לכיבוש הרמה, על קיומה שמענו כבר מאפ' 73, נראה, כי מאז עברה מספר "שיפוצים". לפי החפיסה הסורית זוהי תוכנית הגיונית ובידינו עדויות, כי הסורים התאמנו לפיה כמשך השנה. כמשך השנה גם הגיעונו מספר התרעות, כי מתקפה בהתאם לתכנית זו עומדת להתבצע.

4. בגירסה הנוכחית של החכמה הסודית כוללות המיגבלות דלהלן: -

- א. אין זכר לנושא האוירי במסגרת המתקפה המתוכננת, הדבר חמור; שכן מודיעים הסורים, להערכתנו, שכל עוד השליטה באויר בידי ישראל, סיכויי הצלחתם במתקפה יבשתית קלושים מאד, לכן יש וודאי להוסיף את לקח הקרב האוירי כ-13 בספט', שהמתיש מחדש לסורים את נחיתותם באויר.
- ב. לפי החכמה תוקפות 5 דיביזיות, קרי - כל הסד"כ הלוחם הסורי. דבר זה אינו הגיוני להערכתנו בחנאי המשטח הסורי דהיום. זאת מאחר ובמקרה של כשלון, לא נותר לסורים כוח משוריין (למעט הכוח הכלתי מאורגן של רפעת טוק) להגנה על דמשק והמשטר. עד כה החשיבו הסורים את ההגנה על מרחב דמשק כמשימה בעלת חשיבות עליונה.
- ג. לקביעת שעת ה"ש" לאור אחרון: יתכן, כי הסורים חושבים שיש בעיחור זה של תחילת המתקפה משום יתרון (הקטנת סיכויי תקיפה אויבית על כוחותיהם). אולם, לסורים קשיים רציניים בהפעלת יחידות ועוצבות בלילה. רק לאתרונה החלו הסורים באימוני קרב לילה, שהתרכזו בעיקר בדרך היחידה (פלוגה, גדוד).

סבירות ביצוע

5. הצבא הסורי ערוך כיום במערך חירום מלא: -

- א. ברצועת ההגנה הראשונה ערוכות עתה 3 דיביזיות החי"ר במלואן (כולל כ-100 טוללות חת"מ ולפחות 650 שנקים).
- ב. יתכן שרצועת ההגנה השנייה נתפסה על ידי דימויות השריון או חלקן.
- ג. בנוסף, הטיבת שריון 47, הערוכה בחומץ, נעה כנראה למרחב סוריה (יצויין, כי בחוכמה מוזכרת תנועה חטי' זו לשם).
- ד. בחה"א, וכנראה גם בזרועות האחרות של הצבא הסורי, כוונות מוגברות (50%).
- ה. אימונים ותרגילים התקיימו לפחות עד ליל 29-30 ספטמבר (כולל תרגילי חת"מ, שריון וחי"ר). לא ידוע לנו על היקף האימונים, אך סביר שיחידות (פלוגות ובדורים) ממשיכות באימוניהן בהיקף מצומצם.

6. מתמונה מצב זו מתברר, כי למרות שלפי החוכמה היו מרבית התנועות וההכנות צריכות להסתיים עד 24 בספט', הרי שהן נמשכות עדיין.

7. עקרונות ובהחאם לדוקטרינה הסובייטית, ניתן לפתח מתקפה מהיערכות הגנתית. מתקפה מתוך מערך חירום מלא יכולה, איפוא, להתבצע ללא "סימנים מעידים" רבים, עם זאת, הוצאתה לפועל של מתקפה סודית, לפי חכמה זו או אחרת, אינה סבירה בעינינו הנוכחי, מן הסיבות העיקריות הבאות: -

א. צראה לנו כי הסורים רחוקים מלהעריך, כי ביכולתם לבצע בהצלחה מתקפה-רבתי ברמת-הגולן, בגלל יחסי הכוחות בינם לישראל -

(1) כדי לתקוף בגולן, על הסורים להעריך, כי בידיהם עדיפות באויר, בשריון ובחתי"ם. יתכן, שהם קרובים להעריך שבשריון ו"חתי"ם מצבם היחסי טוב, אולם, ברור שאינם יכולים להעריך זאת לגבי יחסי הכוחות האויריים, שכן עומק סוריה עודו ללא הגנת טילים ואין הם סומכים על הגנת מסוּמִים.

(2) זה זמן רב אין הסורים רואים עצמם מסוגלים למתקפה עצמאית (בשונה מניהול "ימי קרב"), אלא מהכננים מלחמה משוחפת עם המצרים. לא נראה לנו, מצד אחד, שהערכה סורית זו נשתנתה, ומצד שני - כי ביכולתה ובכוונתה של מצרים לפתוח עתה במתקפה. מכל מקום, התוכנית שלפנינו אינה מאזכרת כלל את השתלבות מצרים במתקפה.

ב. גם משיקולים מדיניים אין העיתוי הנוכחי נוח למתקפה סורית -

(1) בזירה הפנימית לא מורגשים כרגע לחצים, העלולים לדחוף את המשטר לקבל על עצמו סיכון כלתי-מחושב של מלחמה ברמת-הגולן.

(2) בחוץ יחסי התוך, אין עתה לחץ על סוריה להילחם. הערבים זוכים להישבים בזירה הבינלאומית והתיאום בין מדינות ערב מתקדם, לפחות על פני השטח (ועידת קהיר).

סיכום

8. בידינו ידיעה, כי מסוף ספט' 73 צפויה מתקפה-רבתי סורית לכיבוש רמת-הגולן, בה תשתתפנה כל 5 הדיבזיות, שחזנקנה ממערכי החירום שלהם. תוכנית המתקפה נראית לנו כמשקפת תוכנית-אב שבצעיה סורית, שהסורים אף התאמנו לפיה במשך השנה. אולם, ביצועה עתה ובטוח קרוב אינו סביר, להערכתנו.

9. הצבא הסורי ערוך עתה כמרחב התזית במערך חירום מלא. אף כי לפי הדוקטרינה הסובייטית מאפשר מערך כזה מעבר למתקפה, מודעים להערכתנו הסורים להיערך תנאים צבאיים ומדיניים לפתיחה במתקפה -

א. הם רחוקים מלהעריך, כי ביכולתם לבצע לבדם בהצלחה מתקפה ברמת-הגולן, בגלל חולשתם הבסיסית, וכעיקר באויר.

ב. אין סימן כי מצרים מוכנה בשלב זה לחדש הלחימה, דבר הנחשב, כאמור, בעיני הסורים תנאי להשגת הצלחה צבאית משמעותית מצידם.

ג. אין נסיבות מדיניות פנימיות או חיצוניות הרוחמות למתקפה (להכדיל מתגובה על מפלת ה-13 בספטמבר) "

3. הקרב ביום הכיפורים

א. כללי

ביום הכיפורים בשעות הצהריים היה הצבא הסודי ערוך כמערך התקפי מלא לאורך הגבול ברמת הגולן. מולו נערכו כוחות צה"ל, שהיו בפילים בעצמתם מאשר לצרבי בט"ש, אך בעצמה פחותה מזו שהוערכה כדרושה למלחמה כללית. הכוחות היו בכוננות לא למלחמה כללית אלא ליום קרב (וראה דו"ח חלקי הנוסף, סעיף 152).

בשעה 1400 החלה המתקפה הסורית. בשלבה הראשון, עד לשעות הערב, השתתפו בהתקפה כוחות של דיביזיות החי"ר שהיו ערוכות בקו, ומטרתם הייתה כיבוש הקו הקדמי של כוחותינו.

כוחות צה"ל נעו מיד עם תחילת המלחמה לעמדות שתוכננו ליום קרב, עמדות שהיו בקו הקדמי, ומשם החלו בכלימת נסיונות האדירה של הסורים. בשלב הפתיחה הכניס הפיקוד* לקו ההזיח בגזרה הצפונית גם את העתודה הפיקודית - חטיבת 7.

במשך כל שעות היום הצליחו כוחותינו לבלום את הכוחות הסורים לאורך כל הקו. רק בשעות הערב הסתמן מצב חמור יותר בגזרה הדרומית, ואז הילק האלוף את הגזרה ביז שתי חטיבות הטנקים שבקו.

(* אלוף הפיקוד לא היה בשלכ זה בפיקוד אלא נקרא לרמטכ"ל (וראה הדו"ח החלקי הנוסף, סעיף 219).

פתיחת המלחמה

(1) אישיותות ביוחסינו

מוצב בודאית צה"ל והצבא הסורי בעת פתיחת המלחמה היה כדלקמן
(יראה גם פרו"ח החלקי הנוסף, סעיפים 150 ו-152; החיבור להלן מתבסס על ידיעות
יבסמכיים שלאחר המלחמה):

(א) ביוחסינו

בוסת-הגולן היו עדויות שלוש חטיבות סדירות: חטמ"ר 820
והטיבות שרינוז 188 ו-7. היו בהן 2 גדודי חי"ר ו-5 גדודי סנקים
ובתים 177 סנקים. הארסילריה כללה 11 סוללות. כל הכוחות היו סדירים,
ומן העדויות עולה שהוכנס השתייכו לכוחות המעולים של צה"ל.

(1) חטמ"ר 820, בפיקוד אל"ם בר, היתה מופקדת על גזרת ומח-הגולן.
מפקדה קיבל את הפיקוד ערב יום הכיפורים* . החזית היתה מחולקת
לגזרת משנה באזור מוצב 110: גדוד נח"ל מוצנת 50 בדרום הגזרה
וגדוד 13 מנולני בצפונה. הכוחות נפרסו במוצבי הבט"ש. כבוקר יום
הכיפורים תוגברו המוצבים ב-4-6 חיילים כל אחד, כך שככל מוצב היו
ב-20 חיילים.

(2) חטיבת 188, בפיקוד אל"ם בן-שוהם ז"ל. היו לה שני גדודי סנקים,
סה"ט 77 סנקים. כל גדוד החזיק פלוגה אחת. בקו ושהי שלוגות בעמדה:

- גדוד 53 - מפקדו סא"ל ע. ארז, היה בדרום הגזרה.
- גדוד 74 - מפקדו סא"ל י. נפשי, היה בצפון הגזרה.

(3) חטיבת 7, בפיקוד אל"ם אבנודור (ואנוס): בן-גול, ולה שלושה גדודי סנקים.
היתה בעמדה:

* חומרת זה, של החלפת מפקדים וקציני מטה ערב המלחמה, כוללת ביותר
כחזית זו. עובדה זו תרמה לא במעט לכך שחלק מן המפקדים לא הכיר
על בודיים את השטחים שבאחריותם.

גדוד טנקים 82 - בפיקוד סא"ל חיים ברק, באזור סינדיאנה,
גדוד טנקים 74, בפיקוד סא"ל יאיר נפשי, גדוד טנקים 77,
בפיקוד סא"ל אביגדור קהלני - ובגדוד הרמ"ש 75, בפיקוד
סא"ל י. מלמד - באזור נפת-וסט.

(ג) א י ב

על-פי חקיקת אס"ן אתה המלחמה נערכו הכוחות הסוריים לקראת

המלחמה בפריסה הבאה:

- 5" בצה"ל ת" 6 איק" 73 היה הצבא הסורי ערוך
כולקמן:
- א. ברצועת ההגנה הראשונה - 3 ייבוציות
הת"ר במלואן (כלומר, כולל החטיבות
המשוריינות והמטוונות שלהן).
- ב. חטיבת משוריינות עצמאית 51 וערכה בעורף
ויבוציה הת"ר 9 (בבוצות דליל, מדרתית
לב'אסם).
- ג. חטיבת משוריינות עצמאית 47, שהיעדרה
מחומץ לחימה בין 31 ספט' ל-5 אוק',
דיחה ערוכה בעורף ויבוציה הת"ר 5,
במרחב דעל - - אמתע (מדרום לשיח'
מסכין).
- ד. יבוציה משוריינת 1 נשארה באזור מחנות
הקבע שלה שנכרתה, ולא חפסה את הצועת
ההגנה השנייה (מקום היערכותה במסגרת מערך
היום).
- ה. יבוציה משוריינת 3 קודמה מאיזור היערכותה
הקבוע שבמרחב קטיפה - הח'בה (שמצפון מזרח
לדמשק) יוערכה:
- 1) חטיבת משוריינות 65 במערך הסבראני.
- 2) חטיבת משוריינות 81 (שהכפפה, כאמור,
לדיבוציה הת"ר 7) וחטיבת מטוונות 15
במרחב קטנא-סעסע.
- ו. כוח רפעת אסד (סד"כ של חטיבת משוריינות
ועוד 2 גדודי קומנדו) היה ערוך באיזור
דמשק.
- ז. עיצמת הטנקים במערך זה היתה, איפוא -
- 1) ברצועת ההגנה הראשונה רעידפה -
כ-930 טנקים.
- 2) במרחב קטנא ובאיזור כסוה - 470 טנקים.
- 3) באיזור דמשק - כ-100 טנקים.

ח. כמרחב החזית נערכו ב-6 אוק' 115 סוללות חח"מ שרה, כינוני ופרגמות כבודח; הרוה אומר - כל הארטילריה האורגנית של דיביזיות ה-ח"ר, ובנוסף לכך 2 אגודי ה-חח"מ ה-מטב"ליים שב-סוד"כ הסודי" (סקירה מודיעין פיוחדח' מס' 4/74).

2) ד י ש ו ט י מ

היריעות הראשונות על פרוץ המלחמה נרשמו בעת ובעונה אחת ביומן המבצעים הפיקודי במפקדת פיקוד צפון, וביומן החפ"ק במחנה נפת:

"1400 נפתחה אש ארטילרית על רמח הגולן" (מוצג יומן חפ"ק פיקודי).

"1402 מטוסי סוריים מפציצים את חל אבר נירה יש נפילות בחפ"ק בנפת" (יומן מבצעים פיקודי).

ידיעות אלו עדיין אינן מסקפות ידיעה ברורה של המפקדה והחפ"ק,

שאמנם זוהי תחילתה של מלחמה.

ביטוי לחוסר הבהירות בקשר למשמעו הפתיחה באש של הסורים קשור בעובדה, שרק לאחר חצי שעה הועבר הפיקוד על הגזרה לחפ"ק הפיקודי בנפת. והדברים נרשמו ביומן המבצעים כדלהלן:

"1430 לחפ"ק הפיקודי עברה כפיפוח לפי רצון האלוף..." (יומן מבצעים פיקודי).

יחכן שהעיכוב בהעברת הפיקוד לחפ"ק בנפת נבע גם מהעובדה

שאלוף הפיקוד היה בפרוץ המלחמה, כאמור, אצל הרמטכ"ל בתל-אביב ואישורו התעכב.

רק לאחר חצי שעה מפרוץ המלחמה נרשמה ידיעה ראשונה, שממנה

ניתן להיווכח שאמנם יש עתה בחפ"ק תמונה והערכת שהמדובר במלחמה

כללית:

1435' ... התקפה כללית, ארטיילריה לאורך כל
 הקו. נסיונות פריצת טנקים לאורך כל
 הקו. לקדם את חט 7. גד' אחד למרום
 גולן. אחד לחושניה ואחד לעגבנניה.
 (יומן חפ"ט פיקודי).

חשיכות רבה יש לעובדה, שהידיעה הראשונה שממנה משתמע
 שהמרובר במלחמה ממש נדשמה יחד עם פקודה לקידום חטיבה 7, שהיא העתודה
 הפיקודית היחידה. בהמשך נקדיש לנושא זה פרק מיוחד.

ע ד ו י ז ח (3)

הועדה שמעה ואספה עדויות על מצב הכוחות ברמה ופעולותיהם עם
 פרוץ המלחמה מרוב מפקדי הכוחות שהיו בשטח בשעה זו. מעדויות אלה עולה
 כי הכוחות היו בכוננות, אם כי לרובם לא הייתה ידיעה שהמרובר במלחמה
 כללית, הציפיות היו ל"יום קרב" מודחב.

הפעילות הראשונה שביצעו הכוחות לאחר הפגיחה באש תואמות
 בריבון את פקודות "קפיטל", שהן הפקודות לקראת ניהול קרב-אש נגד הסורים.

את פרוץ המלחמה מתאר קצין אג"מ פיקוד צפון:

"ישבנו בנפת, התחממנו כשמש, פתאום ענני מסוס
 והפציץ אותנו. בבת אחת כל המאסה הארטיילריה
 נפתחה בכל השטח, ראיתי את כל הגיזרת עולה באש.
 הרמתי טלפון ישיר ללשכת הרמטכ"ל, אני לא זוכר
 עם מי דיברתי שם, ואמרתי שיגידו לאלוף פיקוד
 צפון שהחחילה המלחמה" (עדות סא"ל שמחזני,
 עמ' 8634).

בשלב זה פקד מפקד חטיבה 188 על כל כוחות הטנקים בקו הקדמי
 ברמת הגולן.

את הערכות מפקדת חטיבה 188 לקראת המלחמה ומהלכיה הראשונים
 בפרוץ המלחמה מתאר רס"נ משה צורין (קמ"נ חטיבה 188):

"כשבת אנחנו הערכנו שזה יתחיל בשעה 6 בערב
 זו הפקודה שקיבלנו. אי לכך - בשעה 2 היינו
 צריכים לאיש חמ"ל בנפת. עד אז היינו
 בעליקה. רק ה-חפ"ק החטיבתי היה בעליקה.

ש. למה הייתם צריכים לעבור לנפת? מה היה הרעיון?

ת. בנפת היה בזק, במסגרת בזק הפיקוד, היה לנו
 שם חדר, שם היחה כל מערכת הקשר שלנו, משם היחה
 הפקודה לנהל את הקרב. זה היה הנהג: בימי
 שלום מפקד החטיבה בעלגה, ובימי קרב עוברת
 לנפת. עכשיו - בחוץ, ע"י הבזק, עומד שם
 הטנק של ח-מח"ט, למעשה כל ה-חפ"ק שלנו מוכן
 לצאת לשטח, במידת הצורך. יותר מזה, בכל גזרה
 גדולה היה טנק נוסף מיועד למח"ט. הערכנו,
 במידה שה-מח"ט יוכל להגיע יותר מהר. ה-מח"ט
 יכול לעלות עליו יחד עם ק. אג"ם ולנהל את הקרב
 כשזה עצמו. מה שאנחנו הכנו - לאור הפריסה, זה
 כיום שבה כבר - שאנחנו מיועדים לבלימה והלכה
 חמ"ט התחרות בינינו לביז'סט', ואני אמרתי
 ל-מח"ט: 'אתה רואה - אנחנו נבלום ומי שיכצע את
 ההתקפה זה חמ"ט'. הם יזכו כחלילה. סתם,
 זוכר, אמרתי. אמר לי - 'אל תדאג, כל אתר
 והמזל שלו'. בשעה 1230 נסעתי לנפת כדי לבדוק...
 ביחד עם קצין הקשר חנן, אם הדברים מוכנים,
 הגעתי שמה. קצין אג"ם פיקודי, אורי, אמר לי
 לקרוא מיד למח"ט מאתר ואלוף הפיקוד נקרא
 ל-רמטכ"ל, ואלוף הפיקוד מבקש שהוא יבוא, כדי
 שה-מח"ט יהיה מפקד הגזרה, מאחר והוא היה ה-מח"ט
 הכי בביר. צלצלתי ל-מח"ט והודעתי לו שאלוף
 הפיקוד רוצה שהוא יבוא. ה-מח"ט הגיע ואלוף
 הפיקוד לא חיכה לו. סס ל-מסכ"ל, הוא הגיע
 ב-1.30 בערך.

ש. אבל לך קצין ה-אג"ם אמר? אתה בטוח בזה שבן
 שהם יהיה מפקד הגזרה?

ת. מיליון אחוז בטוח.

ה-מח"ט הגיע בערך כ-1330 ואמר לי לקרוא לק. שג"מ
 שלבו - שהיה צריך להגיע ב-1400. שלחתי את הנהג
 שלי לעלגה, כמה דקות נסיעה, להביא את בני, קצין
 האג"מ. בינתיים החארגנו - עשינו בדיקה קשר עם
 2 ה-מג"דים. בדקנו שהם ישנם במקום בערך ב-10 דקות
 ל-1400, לקחנו ופחאוס הרגשנו מטוסים מעלינו,
 הפצצה עצומה... פחאס אתה מקבל דיווחים מהקו -
 שיש הפגזה.

ש. הפצצו את נפת גם כן?

ת. הפצצה והפגזה רצינית מאד. ה-מח"ט נתן פקודה
 להיכנס לעמדות תצפית מאחורי הרמפות, זאת אומרת -
 לעמדות בלימה להיות בחצפית, לא להיות עדיין
 בעמדות. מחוץ ימי הקרב הערכנו שהעמדות יהיו
 מופגזות. לעמדות 'קפיכל' - למעשה זה עמדות
 בלימה של הקו הראשון. המיקום של עמדות בלימה,
 להיות בחצפית, לא לפתוח באש, לפי פקודה. זה
 ניהן לכל הקו. נתנה פקודה ל-מג"ד, בערך בשעה 1400
 דווחו לנו מ-104 שכוח סורי, בערך כ-12 טנקים,
 פורץ בשטח 'המיוערת', בין 104 ל-105. קיבלנו
 דיווח שנכנסים טנקים סוריים. למעשה - הדיווח

הראשוני שקבלנו - שירותים על 104 טנקים. אמרתי
 ל-מ"מ שמה שיכנס לעמדות, זו היתה עמדה 401, זו
 העמדה הזאת שנמצאה על הרכס ששולט על ציר סחיטה.
 המחלקה תכנס פה ובמידה יזוהו את הטנקים, לדפוק
 אותם... זה רכס ששולט על ציר סחיטה מדרום למוצב
 104 שם היתה הרמפה המחלקתית. באזור הזה שבין
 105 ל-104 קבלנו במקביל ידיעה ש-12 טנקים עברו
 את דרך המערכת, השטח לא נצפה; אמרו ל-מ"מ פליטה
 ה', שמו אבנ'י, הוא נהרג, שיבצע התקפת נגד, וינסה
 לבלום אותם. הוא ביקר עם המחלקה שלו שהיתה פה,
 פלוס ה-סמ"פ בצעד התקפת נגד מכיוון צפון,
 והצליחו לבלום את הטנקים באזור תעלת ה-ג'ט. לא
 הצליחו להשמיד אותם. במקביל דיווח לנו יאיר שכוח
 סודי, כל הגזרה של יאיר, אבל בגלל שראינו את
 הגזרה הצפונית בשתי בעיות: גזרה צפונית הגבול שלה
 היה באזור 110, זה יוצא מול תל-יוסף, ראינו את
 זה ב-2 בעיות בפרדות מבחינת השטח. אחת פיתחה
 קצינים והשנייה מורדות החרמון. אי לכך, מבחינת
 חלוקה, על השטח היה אחראי מ"ד 74, אבל הוא לא
 יכול לשלוט על מה שקורה בין 104 ל-106, בגלל אופי
 השטח ההררי. אי לכך לקחנו יתנו אחריהם משגיח
 ל-סמ"ד 74, שהוא יהיה אחראי על הגזרה שבין 104
 ל-105. שמי נסיים יוסף יהא חי, פצוע...
 ארנו דבר עשינו בגזרה
 הדו-סית: סג"ר אחד לא היה יכול לשלוט על כל הגזרה,
 אי לכך את הגזרה של פיתחה כודנא נחנז ל-סמ"ד 53,
 שמואליק. הוא חי, פצוע קשה בפגע בראשו. עכשיו,
 בגזרה הזאת, במקביל, יאיר דיווח לנו שהוא מקבל
 התקפה לעבר 107 - טנקים ל-ח"ד. (עדותו בפני
 אל"מ (מ-ל) נבו, עמ' 6-8).

גדוד טנקים 53 היה פרוס בגזרה הדרומית. על מצבי ומחלקי

עם פתיחת הקרב העיד המב"ד, טא"ל עודד ארז:

- ש. האם ניתנה לך בשבת או לפני כן הוראה שעומדת לפירץ מלחמה?
- ת. ביום שבת בסביבות השעה 10.00 טלפן אלי ה-מח"ט (הוא ישב בנפת ראשי ב-חושנייה) ואמר לי שהיום צריך לצפות למשהו. הוא לא אמר לי מלחמה, הוא אמר לי היום יהיה משהו, להגביע את כדגרות ה-נ"מ ולהיות כהאזרה באזור הטנקים, כולם עם סרבליים.
- ש. כלומר, שפירץ המלחמה היה לך הפתעה מחלטה?
- ח. כמלחמה, כן.
- ש. ספר לי מה אירע כשהחזילה המלחמה.
- ת. כשהחזילה המלחמה בסביבות השעה 14.00, ראינו את המיגים נכנסים צפונה ל-111 ומיד החלה הפגזה על מהנה חושנית, אז פעלנו לפי החוכמה המקורית שלנו. כולם עלו על הטנקים וצעד לעמדות, כאשר טנקי המוצבים 116 ו-114 (זה ג'והדר) נעו למוצבים שלהם. המחלקה של ג'והדר

נעה למוצב של 115, שם היו לה רמפות של
 סנקים. מהפלוגה של 7 הסנקים שישבה
 ב-חושנייה, 4 סנקים נעו ל-11 ו-3 סנקים
 נעו ל-113 ('מגול' 531). אח העמדות מצפון
 לכביש, כשעל כל המבנה של ציר כרדנא מפקד
 ה-סמג"ד, אני עם שאר הכוח (עוד 6 סנקים)
 נעתי לאיזור ציר הנפט, כשאנו צריכים
 לתפוס את העמדות של ציר הנפט, ה'ירשכות'
 ממש משני צדי הציר, ואני עם הסנק שלי
 רסנק ה-מס"ח* נענו למוצב 115 שזו הייתה
 עמדה הפיקוד המיועדת על הגזרה הזו. סנק
 ה-מח"ט נשאר בשלב זה כמחנה חושנייה. זה
 היה בשעה 14.00, מיד עם פרוץ הקרבות.

ש. זה לפי פקודה?

ת. כן, קיבלתי בקשר פקודה: 'פעל בהתאם לתוכנית,
 אל הפתח באש עדיין'.

ש. מה הכינות מזה, בהתאם לתכנית 'קפיטל'?

ת. כן, בהתאם לתכנית 'קפיטל'. בשלב ראשון
 עוד אמרו לי שלא לפתוח מיד באש, אך חזר
 כדי התנועה דיווחו לי הסנקים, שהיו כבר
 במוצבים, שיזרעם עליהם אש ישירה, ואז
 קיבלתי אישור לפתוח מיד באש* (עדותו בפני
 אל"ם (מיל) נבו, עמ' 3-4).

סא"ל יאיר יזרם קיבל את הפיקוד בפועל על גדוד 50 בשעות אחר

הצהורים. הוא העיד על פריסת הגדוד ונסיבות הגעתו לתפקיד מ"ד בפועל.

מעדותו עולה כי סמג"ד הגדוד, שפיקד על הגדוד ביום פרוץ המלחמה, היה

בשעת תחילת הקרב גדודו למקם הפ"ק גדודי בתל-פארס, וכחוצאה מכך קיבל

סא"ל יאיר יזרם את הפיקוד על הגדוד. להלן עדותו:

ש. איפה הייתה מפקדת הגדוד?

ת. מפקדת הגדוד ישבה במחנה אל-על, כאשר הגדוד
 התזיק את שרשרת המוצבים של הקו מ-111, 114,
 115, 116, את נח"ל גולן, את מוצב אורן.
 ביום השבת עצמו נחנו חצפיות בתל-בוזוק,
 בתל-סאקי ב-117 וחפשו את שני המוצבים
 הערבים - אפרסק ואנוס.

החלוקה מבחינת הגדוד הייתה: פלוגה שסימנה
 איקס חפשה את המוצבים: 111, 114, 115,
 ומפקדת הפלוגה ישבה במחנה רפיר.

פלוגה א' - ישבה עם מפקדת הגדוד במחנה אל-
 על כשהיא חפשה את מוצב 116. איישה לחצפית
 בתל-סאקי ואת החצפית בתל-בוזוק. ואת
 החצפית ב-117.

פלוגה ב' ישנה - מפקדת הפלוגה עם חלק מהפלוגה, בנה"ל גולן, האחזקה בנה"ל גולן הישנה, ומצב אורן, אפרסק ואנס.

זה לגבי הפריסה של הגדוד ביום השבת - יום הכיפורים.

לגבי הגעה שלי, אני הגעתי דרך הציר שעולה מעין-בכ לבני-יהודה, באיזור בני-יהודה ראיתי, שכל האזור מופגז, הסתנתי כרבע שעה, כאשר להגע פסקה ההפגזה על אל-על, נכנסתי פגימה, הסמג"ר שהיה באותו זמן עם הקמב"צ 200 סמל מכצעים היה בדרך לתל-פארס שם היה אמור להתקם החפ"ק הגדודי.

....

ש. ואם קבלת את הפיקוד על הגדוד את היש סמג"ר?

....

ת. ... מד שקרה בפועל - כאשר אני הגעתי לאל-על, נאמר לי - נשאר שם למעשה ממטה הגדוד, רק קצין הקשר וסמל מכצעים שישבי בחוף ביונקר, ודם אמרו לי - שהם לא יודעים איפה מנחם* והקמב"צ נמצאים. הם היו בדרך לתל-פארס כאשר התחילה ההפגזה.

ש. בחפ"ק?

ת. כן, אין להם קשר אחר, איבדו את הקשר אחר, לא יודעים מה קרה לו, התחלתי לנהל את העניינים מאל-על עצמה, להתחיל לקבל דיווחים מהמוצבים וצילחתי את ה"פ א' כנעני.

ש. כלומר - קיבלת את הפיקוד?

ת. כן, במקום, והתחלתי לנהל את העניינים מאוחר יותר, כשעה לאחר מכן, וייתרה לצי שהג"פ והמשאיה שאתה נסע הסמג"ר כראי שרופים ופצועים מההפגזה באיזור ג' וחנה, לא יודעים מה עלה בגורלו של הסמג"ר. איבני זוכר נרגע כדיוק את השעה, אבל הרצה יוחר מאחר בערב הצלחנו ליצור קשר, כלומר - הוא החקשר מתל-פארס יתן לי להמשיך לנהל את העניינים. היות ואני התחלתי לנהל אותם כארבע שעות קודם, וסיבת שפיתו שלי מתל-פארס לא היה קשו אלא קשר מלפונג אלי, אבל לא אל כל המוצבים. טאונו זמן המשכתי לפקד על הגדוד למעשה עד היום" (קמ' 2762-2764).

גדוד 13 אייש את המוצבים בגזרה הצפונית של הרמה. מפקדת

הגדוד היתה אחראית על הגזרה, ולקראת פרוץ המלחמה קיבל המג"ד, סא"ל

זאב אורן, פקודה להתקם בחפ"ק בתל אבו נידה. את פרוץ המלחמה מתאר

הסג"ד;

* הסמג"ד, רס"ן מנחם זטורסקי.

"ישבתי באבו-ניורא וקראתי עתון. ובשעה אחת נכנסתי פנימה לחוך הבונקר.

- ש. זה היה לפני ההוראה הקודמת?
- ת. כן. עוד הפעם גיליתי שכל הגדוד כולו בתוך הבונקרים.
- ש. בשעה אחת?
- ת. כן, שכל הגדוד בבונקרים.
- ש. זה בקשר?
- ת. בטלפונים ובקשר, ושום דבר. וישבנו בתוך הבונקר וקראנו עתון.
- ש. כל הגדוד הזה קורא עתונים כל הזמן? או שזה ביטוי 'לקרוא עתון', או ממש ישבתם וקראתם עתונים?
- ת. אני קראתי.
- ש. כיום הכיפורים?
- ת. כיום הכיפורים, בשעה אחת, ארבע דקות לפני השעה שתיים בערך, בקשר, קיבלתי פתאם מג'מאלאיה (ממוצב 110) 'קבל התראת מיגים', בקיצור, הכנתי שם יש מיגים.
- ש. קיבלת התראה או הודעה?
- ת. קיבלתי הודעה שטעל אתר המוצבים ישנם מיגים. קיבלתי את ההודעה ממפקד המוצב 110, למעשה, כל הרמה הייתה מבוטת בארטיילריה. כל הרמה ממש, ואי אפשר היה להבחין על מה הם יורים. מטוסים הסתובבו - טוחוי ומיגים וכו'.
- ש. היו יריות ארטיילריות?
- ת. ארטיילריות, מטוסים, טוחויים ומיגים. הרבה, הרבה, הרבה. בכל המקומות, כולל המקום שאני ישבתי, יררו איזו רכיעות 'טוחוי' והמקום כוסה בארטיילריה. הכל היה מלא מטוסים וארטיילריות. זה נמשך בערך כחצי שעה. כמובן, שמיר דיווחתי אחורנית על מה שקורה.
- ש. למי דיווחת?
- ת. לחטיבה.
- ש. ואיש הקשר היה אתך בבונקר או לא?
- ת. אינני זוכר, אבל היו לי קשרים שלי.
- ש. איפה הם היו, אם הם לא היו בחפ"קים?
- ת. הם היו בנפח.
- ש. איפה?

ת. כנפח. בכונקר כנפח... זה נמשך כחצי שעה, מסיבי מאד, מסיבי מאד, ואחרי זה קצת החחיל להיות מדולל, יותר מדולל, אם כי מטוסים המשיכו לתקוף. גם כן יותר מדולל, פה זוג, פה סותרי, שם מטוס. יותר מדולל, לא היה מסיבי מאד, כערך כשעה.

ש. אתה אומר, דירוגת אחורנית למפקד החטיבה קיבלת ממנו גם אינפורמציה?

ח. לא, שום דבר. בערך בשעה 15.00 גיהימי מהחצפית שלי ומקבלת דיווחים מהמוצבים שהי"ר וטנקים מתקדמים לעבר הגבול.

ש. באיזה שעה?

ח. בסביבות שלש.

ש. על סמך דיווחים?

ח. דיווחים, גם מהמוצבים, מהחצפית שלי גם ראיתי טנקים והי"ר ונגמ"שים ומשאיות מתקדמים לעבר הגבול.

ש. טנקים והי"ר סודיים?

ח. כן, סודיים. ואז הכנתי שפה העסק קצת יותר גדול מיום קרב. מאיזה תקרית גדולה. פתחנו את החדשות, את הרדיו, ושמענו שירי לכת ושירים בעברית, ידענו שמהו קורה.

ש. ברדיו הסודי?

ח. לא, לא, ברדיו שלנו. פתחנו את 'קרל ישראל'.

ש. מה שמעכם?

ח. שירים. הבנת שפה יום כיפור זה לא. נדמה שבשלב שמעתי לראשונה בחדשות שהמצרים צלחו, שהמצרים תקפו. נדמה לי בשלב זה היה בחדשות של שלש או ארבע. אני חושב בשלב זה היה.

ש. ברדיו הכל?

ח. ברדיו. שהמצרים תקפו באוטילריה לכל אורך קו החעלה. ואז מיד אמרת: הבל"ה, פת יש מלחמה. אז הבנתי שיש מלחמה, עדי לא אמרו לי. הבנתי שישנה מלחמה" (עמ' 1452-1455).

על מהלכי גידור הטנקים 74, שהיה פרוס בגזרה הצפונית כחחילת

המלחמה, העיף המג"ד, סא"ל יאיר גפשי:

ש. האם היית בתל אביב כאשר פרצה המלחמה?

ח. לא. כאשר פרצה המלחמה הייתי בכנין החזית בקוניטרות.

ש. איפה היו ממוקמות מחלקות הטנקים שבקו?

ת. ב-104, 105, 107, קוניטרה.

ש. גם בקוניטרה היחה מחלקה בנוסף לפלוגה?

ת. בקוניטרה תגברנו את האזור החל מה-13 לספטמבר ועשינו מספר פעולות: היינו בקו 2 פלוגות כלבד, ואני הייתי בתהליך הכנות לביקורת חימוש. היחה לי בגדוד פלוגה מפורקת לגמרי בשל הכנותיה לביקורת חימוש. 'סגרנו' אותה מהר ועוד באותו הלילה פרסנו אותה בקו. הייתי עם 3 פלוגות בקו. התגברו בקוניטרה בא לידי ביטוי בכך שקבלה מחלקת טנקים ועוד סמ"פ. כלומר, הריכוזים היו בקוניטרה, 104, 105, 107, ומפקדת פלוגה היחה לי במסערה וה-חפ"ק הגדודי בבנין החזית.

ש. כלומר, 4 מחלקות?

ת. כן.

ש. האם היית בקוניטרה כשפרצה המלחמה?

ת. כן.

ש. האם קיבלת פקודה כלשהי?

ת. אני כעצמי הורעתי למעשה למח"ט 188 על פתיחה במלחמה.

...

ש. מה הפקודות שקבלת עם פתיחת האש?

ת. לא קבלתי פקודות, עשיתי הכל לבד.

ש. על דעת עצמך?

ת. לא על דעת עצמי. סיכמנו מראש, ראיתי מטוסים באים אלי ממזרח והתחילה ארס'. דיווחתי ל-מח"ט ואמרתי לו, שאני חושב שזה מתחיל. תוך 5 דקות עלינו לעמדות. אמרתי לכולם 'קפיטל' שהיחה מילת קוד לעליה לעמדות ולתחילת יום קרב. לך תדע שיש מלחמה. מאיפה לי לדעת זאת? (עדוהו בפני אל"מ (סיל) גבו, עמ' 2, 4).

על מהלכי מפקדת חטיבה 7 בפרוץ המלחמה פעיד קציני האג"מ

החטיבה, רט"ג חגי רגבי:

ת. ב-1400 כשהמג"ים התכנסו ואמרתי להם - כואו תכנסו, ירדו עלינו המטוסים בנפח, כולם רצו לכלים והתחילו הפקודות בקשר...

ש. לאן אתם רצתם?

ח. אנתוני רצנו לחי"ע ע"י נפת, איפה שנתנו את קבוצת הפקודות.

ש. מה אתה קורא חפ"ק? נגמ"שים?

ת. 3 נגמ"שים ז-3 הסנקים שמיועדים למפקדת החטיבה, חיכו לנו בצומת עגבניה. איך שיצאנו מנפת הם בעצם חברו אלינו. היה קצת בלגן ברגע הראשון, כי ארטילריה ומטוסים ירדו ממש עלינו. אז לא בדיוק כל אחד עלה על נגמ"ש שלו. את הסדר עשינו קילומטר מזההיה לצומת עגבניה, ירדה שם די ארטילריה, החארגנו. התחלנו לקבל פקודות ניסיון ליצור קשר עם 3 הגדודים והזנקנו את הגדודים קה"מה" (עדותו בפני אל"מ (מיל) גבו, עמ' 9-10).

על פעולות גודד 71 (זקיף ברשת) בפרוץ המלחמה העיר קמב"צ

הגודד, סגן בני ברץ:

"המג"ד נסע מוואסס לגנפת לקבוצת פקודות עם המח"ט, והמפקד שנשאר - הייתה אני. בשעה 1.50 הגיע פתאום אוטובוס עם ערד כמה מאנשי הצוות של הטנקים שעלו על הזחלים; שלחו את הטנקים והתוחחנים עם אוטובוס כי היה צריך להיפת רק בהגזמפקד... ברגע שהוא הגיע התחילה המלחמה. לגבינו, זה החבטא במיגים שירדו עלינו.

ארטילריה לא קיבלנו - אבל שמענו רעש של פגזים באזור החניון של וואסס. על הסנקים ממש - זה לא היה, רוב האנשים היו חשופים בתוץ, כי הם האזינו לי. מיד עלו לטנקים והתחילו לירות ז"מ. זה לא עזר הרבה, כעבור כמה דקות הגיע המג"ד ויצאנו למלחמה. התחלנו לטנקים כפלוגה אחת, 8 טנקים בפלוגה אחת, סה"כ 15 טנקים שהגיעו על מדכילים, המג"ד עצמו ואני - נוסעים בג'יפ, לא היה לנו טנק. יכולנו לעלות על אחד הטנקים, לא היה טעם כי זה היה יחוק מהגדוד. התחלנו לכסוע מוואסס, נסענו בציד האויר, כשדברנו קודם לכך בסדור על אפשרות לזרוע מכיוון וואסס לקונציסרה ולעלות חזרה מאזור הבוסטר. אבל בדרך קבלנו פקודה לתפוס באזור הרומה לבורקעחה בקטע שליד הרמנויות. אמרו לנו להגיע לשם ושם יגידו לנו לאן להמשיך. נסענו לציד קווארינה - פנינו ביקיר צפונה. בצומת קווארינה-יקיר נפל עלינו פאנטום ואז הבנו שזה רציני, ממש, לפני הטנק הראשון, איזה כמה מטרים. לא ראינו סייסים יוצאים, צנחו קודם. כמה התחילה למעשה המלחמה" (עדותו בפני אל"מ (מיל) גבו, עמ' 6-7).

אח פרוץ המלחמה מתאר מג"ד 77, סא"ל א. קהלני:

- ש. היכן תפסה אותך המלחמה?
- ת. המלחמה תפסה אותי בשעה שתיים במחנה סער. יאנוש [מפקד חטיבה 7] הודיע לנו שבשתיים יהיה שם עדכון חזריך מג"דים. כשהגענו לשם נתפסנו בהתקפת מטוסים. יצאתי עם ג'יפ כדי לתת הוראות לגדוד. הגדוד שלי היה פורס תחת רשתות הסוואה. חוץ כדי חנועה בג'יפ נתתי הוראות לקפל רשתות, מיד לנוע ולהתפרס בשטח. עליתי על הסנק שלי, לכיוון הר ספרן לכיוון קוניטרה.

... יצאתי מהרשתות ועברתי. כיוון החנועה שלי היה צריך להיות המיד מזרחה.

- ש. מה עשית הלאה?
- ת. ניתנה לי פקודה להעביר פלוגה אחת לצומת וואסט לגדוד 75, גדוד ה-חמ"ש של החטיבה.
- ש. באיזה שעה זה היה? כעבור כמה זמן?
- ת. זה בערך חצי שעה" (ערוחו בפני אל"מ(מיל) נבו, עמ' 5-6).

על מעשיו בפתיחת המלחמה מספר סא"ל חיים ברק, מג"ד 82:

- ש. מה קרה בשהחחילה המלחמה?
- ת. אני הייתי בנפח בקבוצת פקודות עם הקמב"צ שלי. קבוצת פקודות לא הספיקה להתחיל, כי אז פרצה המלחמה. כל אחד התפזר לכלי שלו, ורץ לגדוד שלו. הגעתי לגדוד. הגדוד כבר יצא מתחת לרשתות והתפרס, כיוון שיררו עליו ארטילריה ומטוסים. נכנסתי לסנק, התקשרתי ליאנוש ואמרתי לו, שאני מוכן לתנועה. כל המג"דים עשו כמוני.
- ש. האם היו לך נפגעים בהפגזה הזו?
- ת. לא. המזל היה, שכל הרכב הרך ירד מהחניון ונשארו נגמ"שים וסנקים.
- ש. האם הפציצו את הסנקים שלך?
- ת. בן, אבל כולם היו בתוך הכלים, ואפשר להיפגע רק אם חוטפים פגיעה ישירה. היו פגיעות בין הסנקים, אבל לא היו פגיעות ישירות. הפצצות האויר החטיאו בקילומטר בערך. איצ'י יודע אם הם התכוונו לרדח עלי.
- ש. איך הצליחו הסורים לטוות עליך בדיוק, הרי לא היית בשטח חשוף?
- ת. סינריאנה היא שטח חשוף" (ערוחו בפני אל"מ(מיל) נבו, עמ' 4).

על הידיעות שהיו למפקדים בפיקוד לקראת המלחמה העיד אלוף חופי. מעדותו עולה שהוא ידע שעומדת לפרוץ מלחמה, ולדעתו חייבים היו אף המפקדים לדעת על כך. מעדותו מספר מפקדים עולה שלא ידעו שעומדת לפרוץ מלחמה ממש.

הודעה חקרה את אלוף חופי בנושא זה, וזוהי עדותו בפנינו:

- ש. אחד העדים שהופיע כאן נותן מקום להבין שהוא החכונון ליום קרב. הוא החכונון לספיגה, למשקל, לבטחון שוסף. ורק כאשר פרצה המלחמה הוא ידע שזו מלחמה. מדבריו מתברר שכאשר באתה לגפח בשעה 10.00, כבר התכוונת למלחמה. מתי ידעו במוצבים, במפקדות הפיקוד, מפקדי הפלוגות וכו' שאנחנו מתכוונים למלחמה? או שמא העדות שקיבלתי איננה נכונה?
- ח. קשה לי להשיב על השאלה הזאת מסיבה פשוטה. אני חושב שגם ההערכה בשבת בבוקר הייתה שאנחנו צפויים למלחמה. את אנפיה בדיוק, אני לא ידעתי. מכל מקום, כשהזרתי, כל אותם מפקדים,
- ש. אני מדבר על שעה 12.00 ו-11.30. פה נאמר 'מתכוונים ליום קרב'. כמו שהיה בראשית השנה בגזרה הסודית. פרט לארטיילריה, לא היה לנו שום דבר.
- ח. אני חוזר ואומר: אינני יודע על בסיס מה הוא אמר את זה. המפקדים כולם ידעו. ב-1200 היה גירס ממש של מילואים. אם זה בחור שהיה בקו עצמו, הוא מפקד אחד הגזרות בקו, היה צריח לדעת את זה מכרונני, מפקד חטמ"ח 820 שהיה אחראי על הקו. ב-1000 החלנו לגייס מעורר מילואים והיה ברור שצפויה מלחמה של ממש. לא ברור לי על סמך מה הוא אמר את זה.
- ש. זה אולי מסביר למה חגברו את הישובים במספר אנשים, בכל זאת חשבו שזה הולך לבטחון שוסף.
- ת. לא. אנחנו את הישובים לא תגברנו בתקריות. לומר שאני ידעתי בדיוק מה צפוי, מה יהיה פיצוץ המלחמה, זה לא יהיה נכון.
- ש. לא זאת הנקודה. בין מה שאחה אמרת: התכוונתי למלחמה, ובין מה שהוא אומר, ש'אמרו לי יום קרב', כאן ההבדל, ולא בין הפירוש שאתה יודע לפני המלחמה בהשוואה למה שאתה יודע לאחר המלחמה, אלא בין מה שהאיש למטה ידע לקראת מה הוא הולך" (עמ' 3600-3601).

1. הפעלת העתודה

(1) רישומים כמסמכים

כוח השריון שעמד לרשות פיקוד צפון ברמה היה מורכב משני כוחות

עיקריים:

א. חטיבה 188 שכוחותיה היו פרוסים לאורך הקו כריכוזים מחלקתיים ופלווגחיים.

ב. חטיבה 7 שנערכה בעורף, במרכז הרמה, כריכוזים גודדיים.

הרישום הראשון, המנשר הערכה מלחמה, כולל באמור גם ידיעה שחטיבה 7

מופעלה:

"1435 החקפה כללית, ארטילריה לאורך כל הקו. נסיונות פריצת טנקים לאורך כל הקו. לקדם את חטיבה 7. גרוד אחד למרום-גולן אחד לחושניה ואחד לעגבניה." (יומן תפ"ק פיקודי).

(2) הפעלה העתודה הפיקודית

זמן קצר לאחר מכן נרשם אותו הדיווח, בשינוי נוסף, תוך ציון נוחן

הפקודה, אורי, שהוא קצין האג"מ הפיקודי - אז סא"ל אורי שמחונני:

"1447 אורי נחן פקודה לקדם טנקים. גרוד אחד לצומת יקיר-קרסון וגרוד אחד לכניס פלג ועוד גרוד לעגבניה." (יומן תפ"ק פיקודי).

בין שני הרישומים יש שוני בפירוט היעדים, אולם מן העדויות ברור

שהכוונה הייתה לשלוח שני גדודים לאיזור פתח קוניטרה וגרוד אחד לגזרה הדרומית.

רבע שעה לאחר מכן שוב נרשמה הפקודה לחטיבה 7, ושוב בשמו של קצין

האג"מ הפיקודי:

"1500 למח"ט 7 להכנס לגזרה הדרומית, מאורי.

החראה מודיעינית - מטוקים סוריים בדרך לתרמוק.

188 מבקש ארטילריה על דרך הנפט. מזהה שיירות.

תרוץ בין ציר פידל לציר צין. תיצור תכידה עם הכוחות הקיימים של טופי. להינת דרון להתקפות נגד. מאורי - למח"ט 7. (יומן תפ"ק פיקודי).

כרישום "בזרה דרומית" נפל, כנראה, שיבוש וחכרונה לצפונות.
לעומת זאת, הפקודה האחרונה מפנה את מח"ט 7 לאיזור המוצבים 105-104.

כרישום הבא נשאל מח"ט 7 אם כבר החל בהתקפה לכיוון 105-104 ומסיליב
עליו לחקוף גם באיזור מוצב 107:

"1515 ... אורי למח"ט 7 - האם אתה מבצע התקפת נגד ביי
פידל לציון?

התקפת נגד שניה לכצע לעבר ציד-אילת-לבשה...". (יומן חפ"ק פיקודי)

הרישום הבא, מטכ"ר מה גרס לפקודותיו של קצין האג"מ הפיקודי.
על פי תיאור-מצב הנרשם ביומן חפ"ק קיימים שלושה מוקדים להתקפה הסורית:
אזור 105-104 ואיזור 107 בגזרה הצפונית ואיזור ציד הנפט בגזרה הדרומית.

"1515 ... התקפה גרודית של טנקים על 107, מבקש מטוסים -
מח"ט נפח לאורי.

3 נקודות קריטיות בין 105-104, התקדמות באיזור ג'וחדר לכיוון
ציד הנפט ומוצב 107, כוחות מעורבים.

מתקמ"ן: הסורים הולכים להתפרס צפונה לרפיד ולירות לשטחנו
דרומה. לאורי דרומית לאו. פי. 4 שחי מסגרות נעות לשטחנו. מברי ל...
יש גישור על תעלת הנ"ט בין 105- ל-107 להפעיל שם ח"א - מאורי
לאיזנודג. (יומן חפ"ק פיקודי).

כחצי שעה לאחר מכן נרשמת הפקודה, שוב נותן הפקודה הוא מח"ט 188,

והמאמץ העיקרי של האויב הוא באיזור קיניטרה:

"1540 מח"ט 188 למח"ט 7 - צפונות לציד אמריקה ישנו מאמץ
עיקרי, מבקש מינוש להגיע לשם...

שיפעילו התקפת נגד לרקינוס-אילת...

פלוגה/גדוד מח"ט 7 קבלה הוראה לנוע מ-429* לכיוון **425 לכיוון
ציד אילת. ההוראה נחנה ע"י מח"ט 188...". (יומן חפ"ק פיקודי).

* כק"מ מדרום להר חרמונית.

** כק"מ ממערב להר חרמונית.

מתוך העדויות ששמעה הועדה נראה שהפעלת חסימה 7 הייתה כרוכה אף
בבירור נושא סמכויות מפקדת הפיקוד.

על נסיבות הפעלת העתודה העיד רס"ן משה צורין, קמ"ן 188, שהיה
ליד המח"ט בחפ"ק:

"המח"ט נתן הוראה ליאנוש בקשר להזיז 2 גדודים שלי, להזיז
אותם לאזור צומח וואסט. יאנוש לא ידע שהמח"ט קיבל להיות מפקד
הגזרה, הוא אמר 'מה פתאום אתה נותן לי פקודה כזו? אני ת"פ
הפיקוד'. אני ראיתי דבר כזה. אמרתי למח"ט: תביד לאורי שיחן
את הפקודות. שיחתייל לדבר בקשר - חבל, אורי שמחוני חפס את
הפיקודות ונתן את הפקודות לפי הנחיות של המח"ט. שלא יצטרכו
להתווכח בקשר מי נותן את הפקודות - אז אורי נתן את הפקודות
ואז אמר לו - 2 גדודים שלו, לעכב אותם בצומח וואסט ואת גדוד 82
להשאיר בסינדיאנה לטובת הגזרה הדרומית שכשלב הזה הייתה שקטה,
פדס לאיזור מוצב 111, הלחץ היתהידי היה באיזור 107, נוסף לזה,
פתאום דווח נפשי* על שיירה של כגדוד טנקים, פלוס כל הרכב הזה
שציינתי קודם שנע לעבר 109.

ש. 2 גד' חסימה 7 אלו באיזה שעה הופעלו?

ת. בסביבות השעה 14.45. כשלב ראשון נתנו להם את הפקודה להתרכז
בצומח וואסט לא להגיע קדימה, לא ידענו מה עומד לקרות, ולא
חשבנו שהמצב רציני עד כדי להכניס אותם קדימה, הצטיירה תמונה
שהסורים שפרצו באיזור חעלת הנ"ט נבלמו.

ש. אתה חושב שגדוד 74... לבדו כלם האויב בגזרה זו?

ת. עד שעה 5-6 לפרך מי שעמד בקו ולחם זה רק גדוד 74 - בצפון וגדוד
53 - בדרום.

ש. למה בן-שהם דווקא רצה לשלוח את חסימה 7 צפונה?

ת. בהחלטה כל הלחץ היה בצפון, בדרום לא היה. וראינו פה - ציר
פריצה. והיה אפשר לתעביר אותם לכל מקום אפשרי, על הציר.

* סא"ל יאיר נפשי, סג"ד 74.

ש. כולל דרומה?

ת. ברור, באיזור 109 נמה לבצע התקפה איזה-שהוא גדוד, בערך גדוד טנקים, משהו כזה.

ש. מהי נכנסו 2 הגדודים של חטיבה 7 לפעולה?

ת. לפי הערכת נכנסו לפעולה ממש לא לפני שעה 1730-1800 שבשלב הזה הם חפסו את הרכסים של הר החרמונית, מאחורי גדוד 74. המח"ט לא יכול היה מבחינת שליטה לתת פקודות לכל הגזרה. ואז מח"ט 7 קיבל את הגזרה הזו, באותו שלב הגיע גם האלוף והוא אמר לחלק את הגזרה לחצי, חטיבה 7, גזרה צפונית, מ-110 וצפונית עם הגדוד שבקר גדוד 74, וחטיבה 108 אחרנית על הגזרה הדרומית, מ-110 דרומה, עם גדוד 82, (עדותו בפני אל"מ (מיל.) נבו, עמ' 9-10).

הפקודה להפעלת העתודה היתה כרוכה כאמור בוויכוח קצר בין אל"מ

בן-שנהם ואל"מ בן-גל. הוויכוח נשמע בקשר ומעיד עליו סא"ל חיים ברק:

צ"ע. בשפרצה המלחמה, האם האזנת בנוסף לרשת של חטיבה 7 גם לרשת של חטיבה 108?

ת. לא, רק לרשת של חטיבה 7.

ש. מה שמעת ברשת?

ת. שמעתי את בן-שנהם נותן פקודה ליאנוש ברשת החטיבתית שלנו להזיז אותי מסודיאנה לחושניה ועוד כל מיני פקודות בנוגע לגדודים, שנמצאו צפונית לי. אני זוכר שיאנוש אמר לו: 'מה פתאום אתה נותן לי פקודות; מעל שנינו יש מפקד'. ובן-שנהם ענה לו - אני המפקד, מפעם לפעם הייתי שומע את בן-שנהם נותן פקודות ברשת החטיבתית שלנו לפלוגות ולגדודים של חטיבה 7. מה שיכור לי טוב הן פקודות שניחנו ליוסי, מנ"ד 75, בקשר לאיזשהו כוח, בו הוא נחקל בגזרה הצפונית. היום אני יודע, שהפקודות ניתנו מתוך הבור של נפת, אבל אז לא ידעתי היכן יושב בן-שנהם. כנראה שהוויכוח הזה על הסמכות לתת פקודות נסגר כך, שבן-שנהם נותן את הפקודות, ולאחר רבע שעה בערך, קיבלתי פקודה מיאנוש לבצע מה שהורה בן-שנהם". (עדותו לפני אל"מ (מיל.) נבו, עמ' 5).

את הפקודה להגיע אח חטיבה 7 ולפצל את גדוד 82 מחאר קצין האג"מ

החטיבתית, רס"ן חגי רגבי:

ש. מי אמר לכם להזניק את הגדודים קדימה?

ת. התחלנו אז, פחות או יותר, לקבל פקודות מאיציק בן-שנהם, בחמ"ל.

ש. איזה פקודות קיבלתם, אתה זוכר?

ח. אני לא זוכר.

ש. מה זה 'הזנקנו את הגדודים קדימה'?

ח. הגדודים היו קצח פרוסיים, תתח רשחות הסוואה, גדוד 71, לא כולו ערד במר לעלות, התלק האחרון ממש בשעת החקיפה - תחילת המלחמה - נקרא לה, התחבר אל הגדוד, פשוט במקומות איפה שעמדנו לא היחה יעילות, זה היה מקומות מסווגים. גדוד 77 אמרנו להתקדם לאורך הציר לביוון קוניטרה, גדוד 71 לא הצלחנו ליצור אתו קשר, גדוד 82 אז כבר נדמה לי קבלנו הוראה לשלוח אותו חזרה קצת דרומה. לחגבר את הגזרה הדרומית. אני זוכר שהיה שבן-שוהם נתן פקודות, יאנוש שאל אותו מה פתאום אתה נותן פקודות, זה לא עלכון, אבל הוא רצה להכין. נסענו חזרה לחמ"ל, לחפ"ק בנפח עליון, עם הנגמ"ש חזרנו לנמח ב-2:30 בערך. יאנוש אישית קפץ לכונקר, דיבר שם עם מישהו, אני חושב שכבר רפול היה שם, אין לי מושג. שמחוני יכול להיזח שהיה שם? היה. גם בן-שוהם אמר לי בקשר: זה בסדר, *82 נמצא על ידי דזה, אלוף הפיקוד לא היה, נדמה לי שהוא היה אצל הרמטכ"ל, ואז חזרנו חזרה כולנו.

ש. מאוחו רגע הוסדר ענין היחסים בין יאנוש ובן-שוהם?

ח. הוסדר

ש. ובן-שוהם נתן לכם את הפקודות או שמחוני?

ח. בן-שוהם נתן לנו את הפקודות, לפעמים גם שמחוני היה מדבר איתנו. הפקודות היו באות מנקודה שנקראה חפ"ק רמת הגולן שישב בנפח. (עדוחר, שם, עמ' 10).

(4) ניתוח הבעיה

על פי תורת הקרב, הפעלה העתודה היא מהלך מרכזי ועיקרי בקרב

ההגנה ועל כך נאמר:

"חשיבות מכרעה נודעת להפעלתו של הכח להתקפת נגד כמאמץ הכרעה בזמן ובמקום המתאימים. הסכנות שבהפעלת הכח הן הפעלה מוקדמת מדי שלא תשיג את החוצאות הרצויות או מאוחרת מדי לאחר שהאויב השיג השגים גדולים. מכאן החשיבות הנודעת להזרמת ידיעות חמידית על ידי כל הכוחות למפקדה הגבוהה כדי לאפשר הערכת מצב שוטפת ונכונה." ("לוחמת שריון", ינואר 1965, עמ' 231).

* מספרו של קצין האג"ם הפיקודי ברשח הקשר

על כך יש להוסיף כמובן שבהזרמת ידיעות אין די, אלא יש להעריכין

נכון במפקדה. מחוץ המסמכים והעדויות המוכאים בהמשך נזכחנו לדעת שבמשך יום הכיפורים עד חשיכה לא הופעל מאמץ עיקרי סודי, אלא ויביזיות התי"ר תקפו כל אחת בגזרתה. כמו כן, שמענו עדויות כרוזות שבמשך כל היום הצליחו כוחות חטיבה 188 לבלום את המיתקפה הסורית לכל אורך קו החזית.

לעומת זאת, בליל שבת-ראשון הצליחו הסורים להבקיע את קו החזית בדרום הרמה ולהשיג שם הישגים ניכרים.

מניתוח נושא הפעלת העתודה עולות שלוש עובדות מרכזיות:
 א. חטיבה 7 הופעלה מיד עם פרוץ המלחמה ונשלחה ברובה לגזרה הצפונית. מעשה זה הוכח בדיעבד כמיטעם (וכמובן אין אגו דגים בנושא הנדון על סמך מה שקרה בדיעבד), הן מבחינת הזמן והן מבחינת המקום.
 ב. מן העדויות והמסמכים עולה שבשעת מתן הפקודה לחטיבה 7 לא היה כוונה לכולם מי הוא המפקד בחזית.

ג. ההחלטה על הפעלת העתודה הפיקודית נחקלה בחפ"ק הפיקוד בנפח בהעדרו של האלוף. לא נעשה כל ניסיון לקבל להחלטה זו אישור של דרג בכיר.

בפני הוועדה עמדו השאלות כלהלן, לאור תורת הפיקוד והקרב של צה"ל:
 א. האם הייתה הצדקה להפעלת העתודה מבחינת הזמן והמקום?
 ב. האם הייתה הגדרת תפקודים וסמכויות ברורה בחפ"ק הפיקודי?
 ג. האם הייתה כמתן הפקודה משום חריגה מסמכות?

ביחס לשאלה השלישית: קצין האג"מ הפיקודי נטל על עצמו את האחריות להפעלת העתודה, ואלוף הפיקוד אישר זאת בעדותו, אולם לפני הוועדה הובאו, כאמור, מסמכים ועדויות, שמהם עולה כי קצין האג"מ הפיקודי לא החליט לבדו בנושא זה, אלא בחיאום עם מח"ס 188, לפי עדותו:

"ש. אתה היית אז בחפ"ק והאלוף לא היה אז כאשר התחילה המלחמה. אחת נחת אז פקודה מסוימת, מה הייתה הפקודה שאחה נחת?"

ת. אני הפעלתי את חטיבה 7. הפקודה שאני נתתי הייתה למפקד חטיבה 7 לנוע לגזרה הצפונית של רמת הגולן ולהיערך שם לבלימה. הפקודה הכללית הייתה: להעביר גדוד לחטיבה אחרת, זה היה באופן כללי הרעיון.

ש. מדוע עשית את זה?

ת. כאשר התחילת המלחמה חמצב היה שחטיבה 7 סגרה 188 הייתה בקו, והיו לה 74 וגדוד 53 - זהם היו פרוסים בפריסה דלילה של מחלקות ופלוגות בהתאם לתכנית שהייתה. חטיבה 7 גמרה לעלות בשבת בצהריים, בערך באחת אלה היו הסניפים האחרונים שאני ראיתי. גדוד אחד עלה שבוע קודם, היא עלתה בכמה חלקים. הייתה מרוכזת באיזור נפח באופן כללי, במרחק של סינדיאנה ודלוור, אלה שני כפרים באיזור נפח שם פרסנו אותם. כרגע שהתחילה המלחמה הסורים פעלו במספר מאמצים בעת ובעונה אחת. מיד התחילו כל מיני קריאות לעזרה מכל מיני אגפים ודיווחים על הבקעות. אני הייתי הקצין הכי בכיר באותו זמן בחמ"ל. לא הכי בכיר בדרגה, היו שם גם אלופי-משנה, אני הייתי אז סגן-אלוף, אבל בתוקף תפקידי הייתי הבכיר.

בהחלה החלטתי לא להיענות. ההבקעות הראשונות שהיו זה היה בצפון, ולמרות שאמרו שהסניפים עוברים את המוצבים, היה לי ברור שזה לא מאמץ עיקרי וחיכיתי למאמץ העיקרי. היה לי ברור שחטיבה 7 זה העתודה היחידה שתהיה לנו לפחות ב-12 השעות הבאות.

מחוק הרבה הערכות מצב שעשינו בעבר, ידענו שמאמץ סורי עיקרי יכול לנוע או בציר קוניטרה-דמשק או בגזרה הדרומית של כודנה-רפיד, וחיכיתי לדיווח על התנועה הזאת. כרגע שהגיע הדיווח הראשון על סנקי גישור שמגשרים את העלת ה-נ"ס בין 107 ל-105 אני חשבתי שזהו, שזה המאמץ. הם נסעו עם סנקי גישור והניחו שני בשרים על העלת הנ"ס שלנו והתחילו לחדור למרחב שמצפון לקוניטרה לכיוון כללי של בין תל-שחה ותל-ארעד.

כיוון שבדרום באותו זמן הדיווח של הכוחות היה שזה בסדר והם מחזיקים מעמד - דבר שאחר כך התברר שלא היה כל כך מדויק, אבל באותו רגע זה היה מקור האינפורמציה היחיד שיכולנו להתבסס עליו. הסתכלתי שמאלה וימינה, וראיתי שאני הוא שצריך להחליט, אז אמרתי למפקד חטיבה 7 שיזיז את החטיבה לאזור קוניטרה, עין זיוון, ויבלוס שם, וגדוד אחד ישלח דרומה לחושניה; מקום שידענו שיש עוד דרך פעולה פחותה שהיא עדיין אינה בשטח, שצריך להשאיר לה פתרון. הגדוד הזה, נדמה לי, שלא בדיוק הגיע. הוא היה צריך להגיע ל-188 והיו לו בדרך כל מיני תקלות.

ש. איזה גדוד זה היה?

ת. אני חושב שזה היה גדוד 82. הוא היה בסינדיאנה והיה צריך לזוז לחושניה. הוא לא עלה על הרשת ונשלח קצת מאוחר.

ש. הוא לא הגיע לחושניה?

ח. הוא נתקע בדרך לחושנית אני יודע מסיפורים, עד כמה ששמעתי. כחוקר שלו משום מה לא שמעתי החקיר מדויק של הקטע הזה... " (עמ' 8599-8602).

את שיקוליו בהפעלת העתודה הסביר קצין האג"מ הפיקודי:

ש. כרוך כשמש לפי הערכה השטח, נעזוב כרגע את האויב, מתבקש גם הציר הצפוני וגם הציר הדרומי, כל אחד מהם יכול להיות מאמץ עיקרי, זה תלוי באמת בשיקול של המפקד בצד השני. יכול להיות אפילו אם יש ריכוזי כח, ששניהם מתקיימים, שיש התקפה משני מצבים. הכל יכול להיות מבחינה זו. כאשר אתה, כקצין אג"מ, חושב מראש, ... אתה חושב רק מבחינה מה היית אתה עושה, או גם מבחינה האויב? כי אם זה לא, לא צריך קמ"ן בכלל.

ח. אנחנו הרבינו במשחקי מחשבה כאלה. לזכותו של האלוף, של תקה, ישכנו הרבה מאוד על המשחקים האלה: מי היה עושה ומה? אני לא חושב שקבענו את הדרכים שלנו בצורה שרירותית על סמך הנחות של ראית צד אחד של הדברים.

ש. אם זה המצב, אני מחאר לעצמי, וזה ודאי למדו בפו"מ, שהדבר הכי מכריע שמפקד יכול לעשות, והדבר שבגללו הוא צריך לקרוא את הקרב בהתחלה בצורה הכי קפדנית, כדי לדעת איפה המאמץ העיקרי ושם הוא צריך לשים את העתודה, לאו דווקא מיד. זאת היא הבעיה העיקרית של המפקד, לדעת איפה המאמץ העיקרי. כי לי זה מובן, אתה כמפקד היום, כאשר אתה מתכנן, אתה לא מתחיל דווקא בהתקפה שלך עם המאמץ העיקרי; אתה יכול להתחיל הטעיות, אתה יכול להתחיל עם כל מיני דברים כדי למנוע בעד האויב את השגת המטרה של המפקד. אני מבין, לפי מה שאתה אומר - ואני לא בא לבקר, אני מבין שלא היה חשמל, כולם יושבים, יש הפגזה וזה בא בהפתעה, כל זה מובן. החגיגה המיידית, לא המיידית, אתה אומר שחכית עוד קצת, שברגע שראית גשרי גישור אמרת זה המקום, אפשר היה לחשוב אזלי זה שני מאמצים עיקריים, אזלי זה מאמץ מטעה ואי-אפשר לדעת וכו' וכו'.

דבר שני, וזה הדבר שאני רוצה לשאול אותך - ואני לא רוצה להיות חכם לאחר המעשה, אני פשוט רוצה להבין את השיקולים שלך. היו לך 5 גדודים ביד - נעזוב כרגע את שאר התסיכות. 5 הגדודים בגזרה. גדוד אחד בדרום וגדוד אחד בצפון היה מושקע, זה כבר לא לתמוך. יש אצלכם שלושה, אבל נניח, בגלל שהמצב כל כך שקול, למת לא לפחות להשאיר גדוד אחד - זה אמנם פחות מדי, היות ואחרי חושב שלתפורס את תל-פחר כ"כ חשוב, אני מבין שבגדוד אחד הולך לשם, גדוד אחד מחזקים את הדרום, ועם גדוד אחד לפחות עוד מתזיקים ביד. השאלה שלי: האם על השיקולים האלה חשבתם?

ח. כן. יש מצב לחץ, המחשבה פועלת יותר מהר ויש המון שיקולים נוגדים. דברים שמוחתים זה לצד זה, וזה לצד זה... מצד אחד, עקרון, לשמור על שלמות הכוח ולא לפצל יותר מדי. מצד שני, עקרון, לא לאבד את השטחים החיוניים. אז יש לך פה ברירה, אתה אומר: אזלי אני ארכז את כל הכח ואוחר במקום אחד על שטח מתוך הנחה, שבשלב יותר מאוחר עם כוח שלם אני אכבוש זאת. מצד שני, אתה אומר - זה אלף, כשטחים שאתה מוותר, יש אנשים שלך, יש מוצבים. זה אומר לוותר על מוצבים שיכבשו,

ועל מחלקות סנקים שיושמו. ואז אתה אומר - אז אני צריך לענות על כל האפשרויות בשלב הזה, להחזיק את הדברים מתוך הנתה שנתזק 12 שעות עד שיגיעו. המשמעות פיצול, וזה דברים שפועלים ובאיזה שהוא מקום אתה צריך להתחבר באמצע וזו קיטביזת מוחלטת, של שיקולים, ואתה באיזה שהוא מקום צריך להתליט - היים במקום הזה, כרגע הזה, זה הפתרון הנכון.

היך לי שלושה, אמרתי: 2 ו-1, אני חושב שעלול היה להיות טאט היה אהר-אחד-אחד היינו טאטויים את האחד והאחר, עקול, אולי לא. זה ספקולציות עכשיו, אפשר לעשות מזה כל מיני משחקי מלחמה. השיקול היה כזה: קודם כל צריך להכין את החמוצה שהיתה באותו רגע ברשותי, כל המוצבים - וזה מעניין לשמוע אם יש הקלטות כרשתות - הדיווחים לא משקפים את התמונה. מחלקות הסנקים מרוותות על הישגים. אני שואל מה נשמע, אומרים: 'אין ג'געים, דומקים'. בעוד שבינתיים - וכנראה בגלל כמות האש והעשן שהיתה - הם לא רואים ששני ק"מ מהם יש בכלל סורים שנוסעים פנימה כבר. מי שנלחם - נלחם מולו והוא דופק עוד טוק ודופק עוד טוק, וחמישים עברו בצד באיזה ואדי והוא לא יודע.

יש ברשותי, למשל, קבלתי אח זה כמזכרת מקצין הקשר של 188, סרט הקלטה של הלילה שבין יום שבת ליום ראשון, של שעתיים מתוך הלילה הזה, ויש שם שיחה עם בן-שוהם. הרי לא ידענו שהסורים הגיעו כבר לחושניה. חושניה היתה אחרי שכן-שוהם יצא מהחפ"ק שלנו ונסע קדימה. חושניה היתה בערפו של בן-שוהם. בא קמב"ץ של חטיבה 820 שנסע עם החמוצה לסוללות הארטילריה, הוא בא אלי ואמר: 'שמע, אני בא מהחושניה ומלא סנקים סורים בחושניה! אני שואל את בן-שוהם: 'יכול להיות שיש סורים בחושניה?' אז הוא עונה: 'שוב פעם דיווחי השקר שלהם', או משהו כזה. הוא בשטח והוא לא רואה אף סורי מסביב. המחלקות שלו עוברות וחטיבה שלמה בעורף כבר נכנסה, ואף אחד לא יודע שהיא כבר עברה.

אז ההחלטה באותו רגע נופלת על סמך נתונים שידועים באותו רגע. הדיווחים באותו רגע שהיו שם זה לא רק על סנקי הגישור אלא - אני לא רוצה לצטט לא מדוייק - אבל הדיווחים על המונים ועל המסה, שהיום יודעים שזה דבר נכון, על מסה רצינית של סנקים שהולכת בגזרה ההיא, אולי שם ראו יותר טוב, כי שם אנחנו בשטח שולט יותר טוב והתצפית שם יותר טובה. לכן, שם ראו את המאמץ, ואחרים לא ראו את המאמץ בגזרה שלהם. בכל אופן, ההחלטה להפעיל את 7, לצאת 2 ו-1, בלומר לתת עדיפות של 2-3; 3 צפון; 2 דרום - היתה על סמך הדיווחים פלוס באיזה שהוא מקום פה בודאי משפיע הניחוח המוקדם ששם צריך לבוא. לכל הדברים המוקדמים בגזרת הדוומית והצפונית, בפרוש כשדברתי עם בן-שוהם אמרתי לו, והוא ענה: 'זה הטעיות. לא להתיחס. תעבור פלוגת סנקים - תעבור. אלה הטעיות. בואו נחכה שעתיים-שלוש למאמץ העיקרי!'

ש. אילו אלוף הפיקוד היה בשטח מהבוקר, מהצהריים, יש להניח שזה היה מקלף? אני מדבר על הבעיות האלה, אתה פתאום, סגן-אלוף, נמצא ומוצא עצמך מבהינת סמכויות ובכל זאת מצב שכולם, פחות או יותר, באותה דרגה, אתה לא נכפף לשני, ואילו האלוף היה - עניין הכפיפות בודאי לא היה קיים.

ח. אני לא יכול לנתח את השיקול לקרוא לאלופים. במלחמה כל אחד צריך להימצא בעמדת פיקוד, אבל אם קוראים להם לחל-אכ"ב, אני לא צריך לעשות את השיקול הזה. אם קוראים לו - אין לו ברירה.

ש. לא, לא. יש לי הרגשה, לא כל כך השיקולים. אדם מחליט - מחליט. יש לי הרגשה שפה אתה הבעיות זה היה אי תלוצת סמכויות ברורה הלכה למעשה, לא רק מבחינה פורמלית, וכשאחד לא יודע לפי הוא כפוף ומי אחראי, אז מאבדים זמן.

ת. כשמדברים על זה כך, זה נראה כך. אם כי באותו זמן זה לא נראה כך. פרט לתקלה עם העכרת הגדוד מ-7 שזאת תקלה מערבית ספכויות וחוסר בהירות בנושא מי מפקד על מי - כיתר המקומות לא הייתה בעיה של העברת כוחות, כי לחמו על גפסם איש איש במקומו ולא כל כך איכפת היה לו ת"פ מי הוא באותו דבע, אלא הוא נלחם בשביל להשאר בחיים. זה היה הדבר היחיד של העברת כוח ממסגרת למסגרת שחייב תיאומים ברמה על-חטיבתית, ופה זה היה האקט היחיד, והוא לא היה חלק, ללא ספק. " (עמ' 8624-8628).

הדוועדה הקרה את אל"ם שמחנני גם בשאלת סמכותו למתן פקודה

להפעלת העבודה:

ש. אני רוצה לגדר קודם כל בעיה כללית. אחת אומד שאתה היית לא הקצין הפפיר בחמ"ל, אבל אתה מצאת את עצמך במצב שאתה היית הסמכות לתת פקודות. אני רוצה בדיוק להבין מה בדיוק היה יציגו הפיקוד והסמכויות באותו יום. האלוף לא היה הרמ"ט איפה היית?

ת. אני לא יודע.

ש. מה זאת אומרת?

ת. לא שם. אני חושב שהוא התעסק בגיוס המערך באותו יום.

ש. אני מבין שמעליך, בינך וביך האלוף, ש רמ"ט, אז אתה לא ניסית להתקשר איתו?

ת. אני לא חושב שהוא היה צותן לי פתרון יותר טובים.

ש. הבעיה היא שזה צינור פיקוד.

ת. אני גם לא זוכר כרגע איפה הוא היה, אני חושב שהוא התעסק בגיוס חטיבות המילואים. אכל... רמ"ט זה תפקיד שחלוי אין כוונת אותו. הרמ"ט הנוכחי שהיה כמעט לא התעסק יום יום בעניינים אג"מיים. הוא התעסק יותר בגושאי אפסנאות וכל המערך הלוגיסטי. הוא היה איש טנקים והתעסק בלמ"חים, בכשירות.

ש. אתה קיבלת איזה מינוי רשמי?

ת. לא, מישהו אחר קיבל את המינוי.

ש. טוב לבעיה הזאת אנחנו תיכף נגיע. זאת אומרת שבצמט הייח צריך לפנות לרמ"ט, לא חשוב אם הוא עסק בזה או לא עסק בזה, בכל זאת היה בפיקוד איך שהוא; יכול להיות שהוא לא האיש שעוסק בזה, אבל הוא היה הדרג מעליך. זה פיקוד כמובן. אתה עברת קודם מו"מ?

ת. יצאתי חניך מצטיין ממו"מ. אני בקיא בעבודה מטה.

ש. זה צינור הפיקוד בכל אופן, נכון?

ת. אני אולי אבהיר פה. כשאלוף הפיקוד נסע, הוא סינה את בן-שוהם ז"ל בממלא מקומו עד שהוא חוזר.

ש. ממלא מקומו, מה, על כל הפיקוד?

ת. שם, כנפח, על מה שקורה. הוא אמר לו, בן-שוהם אתה קבל פיקוד. והוא נסע לתל-אביב. לבן-שוהם היתה חטיבה. הוא לא היה מסוגל לסלא שני חפקידים. מח"ט במלחמה לא יכול אמילו למלא עוד רבע חפקיד אחד. הוא ישב עם אזניות ועם חמישה מכשירי קשר ודיבר עם כל הפלוגות והמחלקות שלו, ניהל את החפקיד שלו בעצם. עכשיו, כשאני הפעלתי, קודם כל דיברתי עם בן-שוהם, אמרתי לו: חשמע, אחת מה דעתך שנפעיל את זה. היה דין ודברים והוא אמר לי: או קיי. תן להם פקודה.

זה לא בריוק בכת. סכמנו, הוא ניסה לתת פקודה למח"ט 7 ומח"ט 7 אמר לו: ממך אני לא מקבל פקודות. הוא מח"ט וגם השני מח"ט והוא לא ידע שהאלוף אמר לו: אתה אחראי.

ש. באיזה שעה זה היה?

ת. אני לא יודע, בכל אופן, אחרי כחצי שעה כשזה נמשך ולי הסתמן כברור, והיתה לי שיחה בקשר עם מו"ד 74, סא"ל יאיר נפשי, והוא אמר לי שיש בשריי. ואז על דעת עצמי לקחתי את המיקרופון ואמרתי ליאנוש: זו פקודה.

ש. זה אני מביין. אם לסכס, אתה ידעת שבן-שוהם ידע שאלוף הפיקוד אמר לו: תיקח את הפיקוד. או חיקח את העניינים פה עד שאני אחזור. החטיבה שלו היתה בכל הגזרה. החטיבה היחידה, נאמר, חוץ מ-820, לא נקבעו שום סידורים. למשל, כפפו את 820 אלייך?

ת. לא.

ש. כלומר, הוא גם האחזקב בשטח.

- ח. באוחר חדר.
- ש. הוא לא היה כפרף לבן-שוהם?
- ת. לא.
- ש. בא יאנוש, שבכלל לא ידע שבן-שוהם הוא סניור, נאמר, ולא היה מוכן לקבל את הפקודה. איפה היה רפול באותו הזמן?
- ת. בפילון, אני חושב.
- ש. הוא מפקד האוגדה שבן-שוהם שיין אליה?
- ת. לא.
- ש. אלא איזה אוגדה זר?
- ת. אוגדה 36 כללה את 179, 679 ו-9.
- ש. לאיזו אוגדה היה שיין בן-שוהם?
- ת. לשום אוגדה.
- ש. חטיבה עצמאית?
- ת. כן.
- ש. לא תוכננה כחלק מאוגדה?
- ת. נכון.
- ש. יאז, כשאתה מצאת את עצמך שם, עם למעשה שלושה מפקדי חטיבות, אפשר לאמור בשטח, 820, 188 ו-7, כאשר אחד מהם יודע שהוא קיבל סמכות מהפיקוד, ושניים האחרים לא יודעים על הדבר הזה, אחת במפקד אוגדה* שמעת, ידעת, שאלוף הפיקוד מינה את בן-שוהם למשתו?
- ח. ידעתי, שמעתי, או שמישהו אמר לי, ידעתי.

ש. אתה לא, כקצין אג"מ, בכלל בתוקף תפקידך כקצין אג"מ, בהתחשב בעובדה שבאותו זמן היית הקצין הבכיר ביותר מהמטה המחאם, לא היית צריך לראוג לתיאום בין החטיבות האלה, ולהודיע להם האלוף מינה את זה ואת זה, ואתה כפוף לזה? אני שואל, אתה למדח לפי עבודת מטה, מישהו צריך היה לעשות את זה.

ת. טוב, נגיד, יש כזה משהו.

ש. בגלל זה, אני מודיע לך - אינני בא אליך בטענות, אבל בגלל זה שכל החטיבות האלה, אף אחד לא ידע מי כפוף לשני, זה לא עזר למצב בשטח, נאמר. " (עמ' 8607 - 8611).

אל"מ שמחזני נחקר מדוע לא ניסה לקבל מדרג בכיר יותר אישור

להפעלת העתודה:

ש. כאשר האלוף היה בדרכו במסוק לפיקוד, היתה לך אפשרות להתקשר אחר?

ת. אפשרות תיאורטית יש. אני לא חושב שדברנו מהמסוק. דברתי אתו לפני שהוא המריא.

ש. אזי מתעוררת השאלה מדוע לא דיווחת לו וקיבלה הוראה ממנו?

ת. צריך לקחת הרבה זמן להשיג קשר עם ההליקופטר באזור המרכז, אני לא יודע אם זה כל כך לשיחה אלחוטית - שיקולים כאלה, מבחינת מה לעשות. האויב לא צריך לדעת שזה כל מה שיש לנו.

ש. זה הוא ידע. אתה לא צריך לגלות לו. הוא ידע.

ת. אני לא בטוח שהוא ידע. אני לא בטוח.

ש. האלוף ידע.

ת. זה מחייב אותו לבקש ממני חמונה באלחוט ואני חייב לתת לו חמונה כדי שיהיו לו נחמנים להחלטה.

ש. מחי הגיע הסגן?

ת. איסקה הגיע כשהיינו כבר בצפת.

ש. זה יותר מאוחר. אז הוא עוד לא היה?

ת. לא. " (עמ' 8632-8634).

אל"מ שמחוני רבק בדעתו שהפעלת העתודה היתה שיקול נכון גם

בעדותו בפני הוועדה:

"ש. לאחר מעשה, אתה חושב שהפקודה שנחת לקדם את חטיבת 7 צפונית היתה נכונה או לא נכונה?

ת. אני חושב שאם הסורים היו מבקיעים כצפון, היינו מפסידים את רמת הגולן. אילו עשיתי זאת באיחור של שעה, היינו מפסידים את רמת הגולן, כלומר, הסורים היו עוזרים את קו חל אבר נידה - חל-שיחה, היינו עלולים להפסיד את רמת הגולן. " (עמ' 8606).

הוועדה כדעה שלא זו הבעיה העיקרית, אלא האם התחלטה וההפעלה נעשו בהתאם לתורת הפיקוד והקרוב של צה"ל. לדעת הוועדה היתה בנידון חריגה ממה שנקבע בחזרה זו. בדיעבד, משנחשפה הגזרה הדרונית להתקפת המאמץ העיקרי הסורי, בליל שבת-ראשון, היתה כל העתודה רחוקה לאיב בגזרה הצפונית. יתר עם זאת, אין הוועדה מביעה בקורח על עצם העובדה שקצין האג"מ נטל, במסיבות שהיו, את האחריות למתן הפקודה.

4. מהלכי הקרב בשבת, ה-6 באוקטובר

א. ללל

(1) האריב

על פי מסמך של אמ"ן, שפורסם באפריל 1974, בהסתמך על חומר שנאסף במלחמה ולאחריה, היו מהלכי הפתיחה של הסורים במלחמה כדלקמן:

"שעת ה-ש של המתקפה הסורית על רמת הגולן היחה 061400 אוק' 73. מהלכי הפתיחה בוצעו בשני שלבים: הראשון - עד שעות הערב המאוחרות, והשני - משעות הערב ובמשך הלילה.

הטלב הראשון כלל ריכוך ארטילרי והתקדמות של כוחות חי"ר מהחטיבות שבקו החזית: -

א. כל חטיבת חי"ר קידמה בגזרתה צנח קרב מיוחד למעבר העלת ה-נ"ט הישראלית, וכעקבותיו גודד סנקים וכ-2 גולדי חי"ר (ע"ג נגמ"שים/משאיות, או רגלית). משימת החטיבות הייתה: -

- 1) לפנות את שדות המוקשים שלפני מוצבינו הקדמיים.
 - 2) להכשיר מעבר ע"ג העלת ה-נ"ט.
 - 3) לנסות ולכבוש את קו מוצבי ה-בט"ש לכל רוחב החזית (פרט למוצבים שעל שפת מצוק הרוקד, דרומית למוצב 116).
- ב. הישג חטיבות ה-חי"ר בשלכ זה הוא: -

1) חטיבות ה-חי"ר שכצפון החזית (חטיבת חי"ר 68 ו-65) נכשלו במשימתן.

2) חטיבות ה-חי"ר שבמרכז החזית הצליחו חלקית במשימתן: חטיבת חי"ר 52 הצליחה אומנם להביע למחנה התעסוקה בקוניטרה, אך נבלמה ונפגעה קשות; ואילו חטיבת חי"ר 33 הצליחה להשתלט על רכס שעפ סינדיאז (איזור מוצב 111 מול כודנא).

3) חטיבות ה-חי"ר שבדרום החזית (חטיבות חי"ר 61 ו-112) לא הצליחו אומנם להשתלט על מוצבי ה-בט"ש, אך חדרו ונאחזו באיזור תל פרס - תל ג'וחאדר - תל סקי, אף כי מרבית הסנקים שלהן הושמדו. (סקירה מודיעינית מיוחדת" מס' 4/74, מסכ"ל/אמ"ן).

מחוך המסמכים והעדויות שלפנינו נראה שההישגים הסורים המוגבלים הנזכרים בסקירה, הושגו רק לקראת חשיכה, ואילו במשך כל שעות אחר הצהריים לא היחה חזירה ממשית של כוחות סורים לשטחנו.

(2) כוחותינו

משנתחתה האש, פקד מח"ס 188 על מפקדי הגדודים שלו, 53 ו-74, לפעול לפי החכמיה. מפקדי הגדודים החלו לפעול לפי חכמיה "קפיטל" והניעו מיד את פלוגות העבודה ופיצלו אותן למחלקות שנשלחו לקר הקדמי. גם הארטילריה המחיינה לפקודת אש ומשניחנה, החלה בתהילה באש נ"ס ולאחר מכן הנחיתה אש על האויב המסתער. לאחר זמן מה, כשהסתבר שהאויב פועל לכל דוחק הגזרה, חילק מח"ס 188 את הגזרה לארבע גזרות גדודיות: אח סמג"ד 74 הפקיד על הגזרה שמול מוצבים 114-115 ואת סמג"ד 53 - על הגזרה שבאזור מוצב 111, פתחת כודנא.

בשעה 1445 לערך, הופעלה חטיבה 7. גרוד 82 הוכפף לחטיבה 188 ונשלח לדרום הגזרה. החטיבה פתחה גרוד נשלחה לאזור החרמוניות. מח"ס 7 יצר שלוש מסגרות גדודי סנקים על ידי כך שצירף פלוגת סנקים לגרוד 75.

בשעה 1630 לערך חזר אלוף הפיקוד ועמו הגיע מפקד אוגרה 36. עד שעה 1730 לערך נראה היה שהאויב נבלם בכל הגזרות, אולם בשעה זו נשחנתה המסונה ונראה היה שהמצב בגזרה הדרומית הוחמר. אז החליט אלוף הפיקוד לחלק את הגזרה בין חטיבה 7 וחטיבה 188, כש-7 מפקדה על הגזרה הצפונית ו-188 על הדרומית. גם לאחר שתולקה הגזרה המשיכה הסמ"ר 820 לפקד על המוצבים שבגזרה. דומה שתחומי הגזרות וחלוקה האחריות נעשו עדיין על-פי שיקולים המתאימים לכמתוץ שוסף ולא למלחמה כוללת כפי שהתפתחה.

גדוד 53 - לגרוד היו שתי פלוגות בחושניה (אחת כח 7 סנקים וחשניה כח 10 סנקים), מחלקות במוצבים 116, 114 ותל ג'וחאדר (4 סנקים), מפקדת הגרוד נמצאה בחושניה.

לפקודת המח"ס "פעל לפי החכמיה", נעו המחלקות שליד המוצבים 114 ו-116 לעסורחיהן שליד המוצבים. המחלקה מג'וחאדר נעה למוצב 115. פלוגת עבודה אחת בת 7 סנקים פוצלה: ארבעה סנקים נשלחו למוצב 111 ושלושה סנקים למוצב 113. הפלוגה השניה פוצלה אף היא: הסמג"ד, עם ארבעה סנקים, נשלח אף הוא למוצב 111, ואילו הסמג"ר עם 6 סנקים נע לציר הנפט, הסמג"ד עצמו עם המח"ס* עברו לעמדת פיקוד במוצב 115.

* מפקד סיוע חטיבה

הטורים העסיקו באש את כל הגזרה, אך מאמציהם התמקדו בשלושה מקומות: מוצב 116, ציר הנפט ומוצב 111. בגזרת 111 תקפו הטורים בכיתת רב. כוח הסמג"ד, שהפך לכוח חטיבתי, פגע ב-30 טנקים לערך. אך האויב החל לאגוף את מוצב 111 מדרום והצליח לפרוץ בין המוצבים 111 ל-112, טנקים שלא היה בו כוח. הסמג"ד שלח שני טנקים בפיקוד ס"ם לבלם, אך הם נפגעו. בשעה 16 00 לערך נפצע הסמג"ד והפיקוד עבר לסמ"ד ברוקוביץ (במקום זה הצליחו הטורים להבקיע). לאחר מכן עברו במהרה דו הפלוגות הארוזות והדיביזיה המשוריינת הסורית). בנפת לא ניתה התמורה בהורה, אך נשלחו כוחות מגדוד 82, כפי שיפורט עוד להלן. במקביל, תקפו הטורים את מוצב 116 וניסו לפרוץ בציר הנפט בכיתת של כ-30 טנקים. כאמור, נשלחו לאזור זה 6 טנקים, אך הם לא הצליחו לתפוס את העמדות שלהם משום שהטורים הקדימו ותפסו. לאחר זמן קצר נפגעו 3 מהם, אך הכוח הצליח לעצור את האויב עד לדמדומי ערב.

גדוד 74 - לגדוד הייתה פלוגה בצומת וואסט, פלוגה בכיתת החזית בקוניסטרה ומחלקות טנקים בקוניסטרה וכמוצבים 104, 105 ו-107. כשנפתחה האש השמידה הסמג"ד את מילת הקוד "קפיטל"; הפלוגה מקוניסטרה תגברה את הקו הראשון: מחלקה ל-107, שניה ל-109. דגתלקה עם הסמג"ד ב-105. הפלוגה מוואסט קודמה לצומת מנסורה.

ב-14, 15 נראו מהתמונה ארבע שדרות הנעות לשטחני, שבכל אחת מהן כפלוגת טנקים, חי"ר על משאיות, דחפורים וכד'. באש הארטילריה שלנו נבלם אחד הטורים עוד לפני שהגיע לתעלת הנ"ט וסב על עקבותיו. כנגד הסדר הצפוני, שוע באזור שבין 104 ל-105, נשלחה הפלוגה מצומת מנסורה בפיקוד אבנר. הוא שלח מחלקה למוצב 105 ובשתי מחלקות היכה באגף הטורים שהתקרבו לתעלת הנ"ט והטמיר 12 טנקים. הסדר הדרומי הצליח להגיע מצפון ל-107 עד לתעלת הנ"ט, אך נבלם על-ידי גדוד 74. שני הטורים האמצעיים, שניסו לפרוץ מצפון לסדר זה, נבלמו, חזרו על עקבותיהם והצטרפו לסדר הסדר הדרומי, כך שנוצר שם ריכוז גדול יותר. כית סורי נדסה של כגדוד תקף בגזרת מוצב 109, אך נבלם אף הוא. גדוד 74 דיבד את האש על טנקי הגישור ולאחר מכן - לשאר הטנקים, ובן בלם את כל החקפות הטורים בגזרתו.

חטיבה 7 - חטיבת העבודה היתה פרוסה כדלקמן: גרוד 82 בסינדיאנה, גרוד 71 בלדונה וגרוד 77 כוואסט.

בשעה 14.40 לערך הורה כאמור סא"ל אורי שמחוני את חטיבה 7, פתח גרוד, לנוע לאזור החרמונית ולכפוף את גרוד 82 ת"פ חטיבה 188. משקיבל מח"ס 7 את ההוראה, העביר פלוגת סנקים לגרוד חרמ"ש 75 ועל ידי כך בנה כאסור 3 צוותי קרב גרודיים, נוסף לגרוד 74, שעבר חחת פיקוד חטיבה 7 עם ערב, משחולקה הגזרה. עד חטיבה לא פעלה החטיבה, פרט לפלוגת הסנקים של גרוד 75 ובמקצת גרוד 71, שכן. גרוד 74 מחטיבה 188 בלם בכוחותיו הוא.

גרוד 82 - ב-14.45 לערך קבל הגרוד פקודה לנוע מסינדיאנה לחושנייה. לאחר ריכוז אלווטי כין שני המח"טים הורה מח"ס 7 את מג"ד 82 להישמע לפקודות מח"ס 188, אך מג"ד 82 הבין שמכיוון כפיפות הוא ת"פ חטיבה 7. ב-15.15 לערך הגיע הגרוד לחושנייה. ב-15.45 שמע את מח"ס 188 אומר למח"ס 7 שבגרוד 82 יעביר פלוגה לצומח ג'וחדר, ת"פ גרוד 53. חמש דקות לאחר מכן קבל המג"ד, סא"ל כרק, את הפקודה ממח"ס 7. המג"ד שלח את פלוגה ב', בפקוד רס"ן יעקב צ'סנר. ב-16.30 לערך קיבל המג"ד פקודה מקצין האג"ם הפיקודי, סא"ל אורי שמחוני, "להעביר פלוגה לציר הנפט ופלוגה למוצב 112, כי יש שם חדרות".

כאמור, ידע מג"ד 82 מעט מאוד על הנעשה בגזרה. למעשה לא ידע אף את זהות כוחותינו. סא"ל חיים כרק שלח את המג"ד בראש פלוגה לציר הנפט ואילו הוא עצמו נע לעבר מוצב 112 בציריית כביש ואחר-כך רשת. בהגיעו מול מוצב 112 פגש, לחמהונו, אר רס"ן יעקב צ'סנר נוסע בראש פלוגתו מולו. מספר דקות לאחר המיפגש עלה המג"ד עם פלוגה א' על מארב באזור רשת 61 (לרגלי מוצב 112). ייתכן שהיו אלה ראשוני הסנקים שתדרו בין 111 ל-112. הפלוגה חטונה לימין, ובקרב שארך שעה נפגעו כ-30 סנקים שהשתייכו לחטיבת חי"ר סוריה, לעומת סנק אחד שאבד לכוחותינו.

פלוגה ב' גרוד 82 - בפיקודו של רס"ן יעקב צ'סנר, קיבלה פקודה לעבור ת"פ גרוד 53 מחטיבה 188 ולנוע לעבר מוצב 116. הוא הצליח להחקשר עם חטיבה 188, אך לא עם גרוד 53, מפני שכרטיס החדרים היחיד שהיה בידיו היה ברטיס לאמוניס של חטיבה 7. לכן נשאר ת"פ חטיבה 188.

בחירתו ליוזר ג'וחאדר קיבל הוראה להעביר מחלקה ת"פ פלוגה ג' של
גדוד 53. לאחר זמן מה קיבל הוראה לנוע עם שתי מחלקות לעבר הכניסה
למוצב 111. כדרכו חלף על גני מפקד הגדוד שלו: "עשינו שלום אחד
לשני". הוא התפלא, איך אחת בא מכאן ואותי שולחים לשם?"

בוח סמג"ד 82 - כאמיר, נשלחה לפי הוראה קצין האג"ם הפיקודי
פלוגה בפיקוד הסמג"ד על ציר הנפט (מתזה) לחפוס עמדות מערבה לג'וחאדר.
הפלוגה הפכה לכוח תסיכה. מאוחר יותר נשלחה לעבר מוצב 116, אך לא
הצליחה למצוא את עמדות הסנקים משום שלא הכירה את השטח. גם פלוגה זו
קיבלה הוראה להעביר מחלקה ת"פ גדוד 53.

הפיקוד

בין השעות 1400-1630 לערך נוחל הקרב כרמח הגולן על-ידי החפ"ק
הפיקודי בנפת. בשעות אלו קיבל החפ"ק הפיקודי דיווחים על התקפות
סוריות לאורך כל הגזרה (ראה לעיל עמ' 942-943), והחלטתו
העיקרית היא באזור, הפעלת חטיבה 7 לגזרה הצפונית (ראה לעיל, שם).

מן הרישומים נראה, שאף על פי שהרמ"ט לא נמצא באותו שלב בחפ"ק
בנפת, הוא משתתף בצורה מסויימת בניהול הקרב, וביוזם חפ"ק הפיקוד
נרשם:

"1540 הרמ"ט סיכם עם ח.א. לתקוף את כל האזור מ-107
מזרחה." (יוזם חפ"ק פיקודי).

מח"ט 188 פקד עם פתיחת המלחמה על סנקי החטיבה שהיו פרוסים לאורך
כל הקו. לקראת ערב קיבל את הפיקוד על הגזרה הדרומית. את מהלכי
מעקדה חטיבה 168 במשך השבת מתאר רס"ן משה צוריק, הקמ"ן החטיבתי. עיקר
פלאורו נסוב על שלב שבו היה מח"ט 188 המפקד על כל כוחות הסנקים שכרו:

"באזור 104, 105, 107 למעשה - כל הפלוגות, כל המחלקות
שהיו ערוכות בתוך הרמפות המחלקתיות האלה, לא יכלו לעזוב
את הקו. אם הם היו עוזבים את הקו - אפילו סנק בודד יכול
להיכנס ולכבוש מוצב. הם ישבו והגנו למעשה על המוצבים ועל
צירי הפריצה האפשריים. עכשיו בגזרה הזו - בין 104 ל-105,
שפרץ הכוח הזה, מה שאנחנו עשינו - העברנו את הפלוגה שהייתה

בצומת וואסט, כפלוגה להחקפות נגד, העברנו אותה לאזור צומת מאנסורה - באבל-ווארה לצומת 107, שפלוגה נוספת שהיתה לנו כעתודה באזור - בית החזית בקוניטרה, לא הזננו אותה - אותה השארנו כפלוגת עתודה להחקפות נגד במרחב פיתחת קוניטרה. את הפלוגה הזאת הזננו לצומת 107, מה שנקרא, צומת באב-עד-מנצורה, וראינו שהמ"פ לא מצליח לבלום את 12 הסנקים האלו. מה"כ היו 3 סנקים שיכול היה לשחק בהם בהתקפה מול 12 סנקים. והם כבר הגיעו לקרבת העלת הנ"ט, מה שיצליח רק לבלום אותם. התקפה עליהם הוא לא יכול היה לעשות, מאחר וב-107 לתצו כמה סנקים, בכל אופן יכו. על 105 גם כן לתצו. הסורים ניסו לפרוץ מדרום ל-105 בבקעה של בוקעתא. המט"ט החליט לבצע התקפה נגד על 12 הסנקים האלה עם הפלוגה, שהיתה בצומת 107. הוא הזיז את הפלוגה שבפיקוד אבנר, פלוגה נעה באזור החרמונית, על דרך העפר שמקבילה למעלות החרמונית ועל הציר ל-105, השאיר מחלקה באזור 105 כעתודה, וב-2 מחלקות הוא תקף על העלת הנ"ט. והצליח להשמיד את 12 הסנקים האלה. במקביל לתקיפת הזו, קבלנו דיווח מיאיר שמתרכז כוח של כ-20 סנקים באזור אופאנה-תל-צאחי, במורדות תל-דאר. הכוח הזה מנסה לחדור ועובר את שטח ההפקר. פה לא היה לנו למעשה שום כוח שיכול היה לבלום. במקום הזה באזור שכין החרמונית ותל-דהוד ואופאנה ראינו את זה כשטח השמדה, שסנקים אפילו יכנסו לתוך שטח ההשמדה, לבקעה, ככל מקרה נוכל להפס את האגפים השולטים, של כוח עתודה ולהשמיד אותם כחוף הגיא, נקרא לו - עמק הבכא.

ראינו את המטח הזה, של עמק הבכא הזה, ראינו בכל מקרה נוכל להפוס ששחים שולטים וכך לתכנן צידים, איך לעקוף את כל הגבעות של תל-מחפו דאל-אכרהים והחרמונית, ולהגיע בהתקפות נגד אל עמק הבכא הזה. המחלקה הזו, המחלקה שנשארה כעתודה באזור 105, ירדה מיר, הפסה את הרכס, שנקרא רכס 501 ט' ל-2 רמפות שבנינו לבלימת מול אפטרות העקיצות בהגעת סורים מדרום ל-105 ומאזור בוקעתא. המחלקה הזאת הגיעה, מחלקת העתודה של אבנר, הגיעה לרכס של 501 ט'. מורדות תל-ורדה, והתחילה לבלום את הכוח שהגיע כבר לדרך המערכת. בשאבנר גמר את הבלימה, והשמיד את הסנקים, המט"ט נתן לו פקודה לרדת דרומה ולהחליט על מורדות תל-ורדה, ולבלום, לנסות לבלום, את הסנקים שהגיעו להעלת הנ"ט. עכשיו אני חוזר לשלב קודם: מאחר והמט"ט היה מפקד הגזרה, ולמעשה בשלב הזה התמונה שהצטיירה לנו היתה כזו - גזרה סנקים חוקף באזור 111, והסנקים, הפלוגה שנמצאת על רכס 111, מצליחה לבלום בפיקוד מג"ד 53, מה שאמרו שזה 'מסווח' ויורים, והם לא מצליחים לעבור. ממש עושים שדה קטל. הפלוגה הנוספת שהיתה באזור חושניה הוכנסה לעכו. מערך באזור ציר הנפט. שוב, ערכנו כבר את כל החטיבה מכסימוס והרגשנו שאזור ציר הנפט - 116 הוא דליל קצת. לקחנו את הפלוגה הנוספת שהיתה בחושניה.

ש. הפלוגה השנייה?

ת. פלוגה ב. היתה פלוגה ג'. נוספת. היו שתי פלוגות בקו. פלוגה ג', הכנסנו אותה לעבות מערך באזור ציר הנפט. כך שכל הפיתחת היתה סגורה. יאיר נתן הוראה לאבנר - להתחיל לזרוק פה את סנקי הגישור, באזור העלת הנ"ט, באזור 105 ובאזור עמק הבכא, והם התחילו לזרוק את סנקי הגישור. בשלב הזה הערכנו שפה נוצר לחץ. שחצי שעה, בסביבות 15.30, אחרי ש-20 סנקים האלו, פתאום הגיעו עוד סנקים והיה מצב שהיו פה 40 סנקים - למעלה מגדרו סנקים עם סנקי גישור ועם כלים הנדסיים - ואחריהם סרקטורים וכולם התרכזו ונכנסו לאזור עמק הבכא. לא חששנו כל כך, מפני שנכנסו לתוך גיא ההריגה שאנחנו שולטים עליו, ממורדות 106, וכבר שלטנו עליו. (עדותו בפני אל"מ(מיל) נבו, עמ' 8-9).

ביומן החפ"ק מצויים הרישומים הבאים המעידים על מועד הגעתו של

אלוף הפיקוד לחפ"ק:

"15.40 האלוף במחניים בדרך לחפ"ק" (יומן חפ"ק פיקודי).

"16.33 בן שוהם מדווח לאלוף על המצב בגזרה.
האלוף ברגע זה הגיע לחפ"ק" (שם).

מיד לאחר שקיבל האלוף סקירה על המצב היבר עם הרמטכ"ל:

"16.45 דבר האלוף עם סגן הרמטכ"ל ודווח לו על המצב" (שם).

אין ביריבו האור על מה שנאמר בשיחה זו.

השלב הבא הוא חכנון מהלכי כוחותינו בהמשך הקרב:

"16.46 אורי מדבר עם האלוף לגבי הלילה. יחכנו
התקפות ואבקעות חי"ר למוצרינו. האלוף
מורה לארגן נבמ"שים לבקש את כל הט' 1
על זחל"מים לרמה. כמה שאפשר אנשים על
זחל"מים מחט' 1 למעלה/הוראת האלוף" (שם).

מרישום זה נראה שבשלב זה רואה הפיקוד את הקרב כמתמקד סביב הקו

הקדמי, ובעיקר המוצבים. מעניין להדגיש את התמורה ביחסו של אלוף הפיקוד

לנושא החי"י (וראה לעיל עמ' 892-893).

לקראת השעה 17.00 מצטיירת בפיקוד תמונת מצב לפיה נכלמה ההתקפה

הסורית. משקפים תמונה זו שני רישומים ביומן החפ"ק הפיקודי:

"16.59 לאורך כל הגזרה פרט לחרמון האויב עומד, לא תוקף.
פרט לחרמון לשם אין קשר" (שם).

17.11 אין יותר חרירות טנקים סוריים. כוחותינו
שולטים בשטח" (שם).

תמונת מצב זו עדיין קיימת, כנראה, בשעה 17.44, ואז נרשם ביומן החפ"ק:

"17.44 האלוף מעדכן את הרמטכ"ל. דפקנו כנראה 50-60
טנקי אויב. יש מאחז אויב ליד 110.
יש חסימה סורית בין הרמטכ"ל להז"ב" (שם).

באחת שלב מוטרר הפיקוד מנושא חל אבו נידא, שצפויה לו סכנת

התקפה. ביומן החפ"ק נרשם:

17.10" עומדים לתקוף את אבו נידא. בן שוהם והאלוף -
לשלוח לשם את החברה של חטיבה 7" (שם).

אבטחתו של חל אבו נידא עתידה להדאיג למחרת גם אח המסכ"ל (וראה להלן
עמ' 1080 ואילן).

לקראת חשיכה מקבל הפיקוד דיווחים המעידים שהמצב בגזרה הדרומית מחמיר.

בדיווח הראשון נרשם על כך:

17.53" המצב בגזרה הדר' חמור. בכודנה מתארגן כוח
לפריצה. האלוף: לתת אש ארטילריה על אזור
כודנה, הסמג"ד בגזרה מצוע, מעביר את פיקוד
למג"ד 82" (שם).

החגובה המיידית של אלוף הפיקוד להחמרת הדיווחים מהגזרה הדרומית הייתה,

כאמור, חלוקת הגזרה בין חטיבה 7 וחטיבה 188 ושליחת מה"ט 188, החפ"ק

הפיקודי לנהל את הקרב בגזרתו החדשה - הגזרה הדרומית. הוראות האלוף

נרשמו כדלקמן ביומן חפ"ק הפיקודי:

17.54" האלוף הורה למת"ט 188 לצאת לגזרה הדרומית."

17.55" אורי מורה ליאנוש להוריד גדוד לאזור חושניה."

17.57" האלוף רוצה שאזור השליטה ברמת"ג יהיה חצי
צפוני למת"ט 7 וחצי דר' לפיקוד מה"ט 188
כולל המסגרות שנמצאות באזור."

18.07" גבול השיפוט בין 7 ו-188 יהיה בקו ישיב
עם 110. נעשות העברות קשר. יאנוש לוחף
לו תמושת. בעת אין לו אש. את הדרום
יתפוס בן שוהם. בעת יוצא לשטח."

כנוסף לפקודות אלו מתכנן הפיקוד סיוע אוירי על הציר הנראה לפיקוד

כציר הפריצה העיקרי של האויב:

17.56" ח.א. מתכנן התקפת על דרום ציר הנפט ב-19.00,
19.03, 19.07"

את מעשינו והחלטותינו בשבת בשעות אחר הצהריים תאר אלוף הפיקוד בעדותו:

"אנשי בקראתי בצוהרים שוב למטכ"ל, והייתה שם עד שעה 2.00, שבת דומה על החילה הפעלת אי-כילרית ברמת-הגולן על-ידי הסורב, עזבה את המטכ"ל, התלווה אלי אלוף מרטי הוד, שהיה שם, עלה אלי כיועץ אוירי, ססנו בהליקופטר לכיוון הרמה, נחתנו במחניים, כי אזרח נפת היה מופגז ואי-אפשר היה לנחות שם, עליתי למחנה פלוג למפקדת אוגדה 36, קבלתי דיווח מהחפ"ק שלנו מה קצתה, מנפח, זיחד עם מוטי הוד ויחד עם רפול, שלקחתי אותו אתי, בסעתי לנפת.

ש. זה היה טכני באיזו שעה?

ח. הגעתי לנפת קרוב לשעה 15.30, 16.00.

החמונה של הכוחות הייתה באותו זמן כזו. אינני זוכר אס-בפעם הקודמת הצבתי לכם את פריסת הכוחות לקראת צהרונים, מבל מקום, אני אחזור על כך.

בקר עצמו ישנו גדודי החי"ר שהזכרתי אותם, הם ישנו במוצבים, גדוד 13 וגדוד 50.

בגזרת הצפונה - וזה כלל עד מוצב 109 - היה גדוד 74, גדיה סנקים של חטיבה 188.

בגזרת הדרומית היה גדוד 53 של חטיבה 188.

חטיבה 7, שהייתה כח שלושה גדודים, הייתה גרוסה, או יותר נכון - פרוסה ומרוכזת מאחור להתקפות נגד, כאשר גדוד אחד היה בצומח נייסט, וגדוד אחד היה ליד נפת, וגדוד שלישי היה קצת דרומה מנפת ליד כפר נטוש אשר נקרא סגוראנה.

מפקדת החטיבה הייתה על ידנו, כלומר גם כך במחנה נפת, בחלק השני של המחנה.

החמונה שהסבירה לי בשעה זו הייתה:

ש. באיזו שעה? 15.30 - 16.00?

ח. קרוב ל-16.00.

הלחימה נפתחה בהפגזה ארטילרית על המוצבים ועל הישובים, ותפוצה מהאוויר של תל אבו נידא ותל פרס, אזרחי נפת, מוצב החרמון, הבערן בשלוש וחצי התחילה תנועה של סנקים לכיוון המוצבים, ומהשעה הזו התחילו להתקבל דיווחים על תנועת סנקים, למעשה לכל רוחב הגזרה, גם בגזרת הדרומית, גם בגזרת קנליטרה וגם בגזרת הצפונה.

זאת אומרת, בשלב זה הייתה כבר לחימה של סנקים בסנקים, רק על ידי הגדודים של 188 בשלב זה. באיזו נחצי קראתי אלי את מפקד חטיבה 7.

ש. מי זה היה?

ח. אל"מ ינאי בן-גל, מח"ט 188 היה אל"מ בן-שוהם ז"ל, הוא נהרג בקרב.

ש. במי איתו קראתי?

ח. לא, הוא היה לידי, מח"ט 188 היה לידי בנפת, ולמח"ט 7 קראתי מהחדר האחר, שם הוא היה עם החפ"ק שלו, וחילקתי את הגזרה בלינייתם, הגזרת הדרומית, שהגבול שלה זה אותו הגבול שהזכרתי קודם, סמוצב 110 ודרומה, באחריית מפקד חטיבה 188... כשלושותו גדוד השניון שלו היה בגזרה, גדוד 53, והגדוד הדרומי ביותר של חטיבה 7, גדוד 82.

בגזרה הצפונית אחריות של חטיבה 7, כשלושוחו גרוד 74 שהיה פרוס בקו, של חטיבה 188, ויחרת שני הגרודים שלו. כמו כן הוריתי למח"ט 188 לעזוב את החפ"ק שאנו ישבנו בו, ולצאת לשטח עם החפ"ק שלו, כדי לשלוט על הפעלת חשריון בגזרה,

ש. אני רוצה לברר נקודה קטנה - בפיקוד הדרום שמענו שהיתה איזה תכנית מקומית שקראו לה שובך יוניס, שהמצב היה די דומה בתחילה: גרוד סנקיס סדיד בגזרה הצפונית גרוד בגזרה הדרומית, אבל ראו מראש התכתחות שכזו, ואז חטיבה סדירה אחרת היתה נכנסת ומקבלת את הפיקוד על הגזרה הדרומית, והחטיבה הקודמת תומכת. האם ההוראות שחארח היו בהתאם לאיזח שהוא תכנון, לאו דוקא לכל היחידות האלה. הרי חטיבה 7 נוספת; האם היה תכנון כזה מוקדם או לא היה תכנון מסוג זה?

ת. היה תכנון מסוג זה, בתנאים שונים קצו, אנו ראינו חלוקה לשתי גזרות של חטיבות סנקיס, כשהיה לרשותנו בתכנית שלוש עוצבות סנקיס, ואז ראינו חטיבה ככל אחת מהגזרות וחטיבת עתודה.*

ש. זה ממש שובך יוניס?

ח. כן.

ש. אתה יכול לחזור על מה שאמרת? אמרת שלפי התוכנית היתה חלוקה של שתי גזרות - - -

ח. אני אומר: בתכנית שהיתה לי לפריסת כוחות ברמח הגולן, כאשר לרשותי שלוש חטיבות סנקיס, החכנית היתה לפרוס חטיבה אחת בגזרה הצפונית, חטיבה אחת בגזרה הדרומית וחטיבת עמוד פחות או יותר במקום שחטיבה 7 היתה בפועל בשלב הראשון. לא עשיתי את זה במקרה הזה מלכתחילה כי לא ידעתי מה הולך לקרות, ורציתי להחזיק חטיבת סנקיס כעתודה. החלטתי בכל אופן על הפיצול הזה מוך כדי הקרב כי ראיתי שכמות הסנקיס בכל אחת מהגזרות קטנה מדי לעוצמה של האויב שהולכת וגדלה, ואין מספיק כוח בכל אחת מהגזרות לבלימה.

*

אולם ראה לעיל הקדמי"ם באפריל-מאי 1973, עמ' 888 ואילך.

ש. לבן לא נשארה עתודה?

ת. לבן לא נשארה לי עתודה.

ש. אני רוצה להבין: אתה אומר שהייתה הנחה שתהיינה לך שלוש חטיבות, זו הייתה הנחה לפי תכנית סלע?

ת. לא רק לפי תכנית סלע, הייתה לנו גם תכנית שהיא קטנה מסלע, שגם בה היו לי שלוש חטיבות ברמה הגולן. אבל גם בתכנית סלע היו לי שלוש חטיבות מראש ברמה ועוד גדוד סיור ברמה, כשהתכנית הבסיסית זה שתי חטיבות קדימה וחטיבת סנקים מאחור ועוד גדוד סיור.

ש. אני לא מבין - שלוש חטיבות סדירות של סנקים?

ת. לא, כשמדובר על גיוס מילואים, בשום תכנית לא הוכננו שלוש חטיבות סדירות לרמת הגולן.

.....

כשום חוכנית לא הוכנן לחגבר אותי בכוח סדיר נוסף. למעשה גם חטיבה 7 במלחמה לא הייתה מוקצית לפיקוד הצפון. היא התגלגלה אלינו בחוקף זה שעשו שלב מוקדם של חגבר בסדיר, אחרת חטיבה 7 הייתה שייכת לאוגדה 162. אנו בכל שלבי הלחימה הפעלנו את הארטילריה שעמדה לרשותנו.

ש. כמה סוללות היו?

ת. הזכרתי בפעם הקודמת, היו לנו 11 סוללות ארטילריה, נתנו את הסיוע המכסימלי שהסוללות האלה יכלו לתת, גם למוצבים וגם ליחידות הסנקים. הפעלנו סיוע אוירי מהחפ"ק והיה לנו גם מקום שאנו קוראים חפ"ק אוירי, שאלוף מרטי הוד היה המפקד שלו. למעשה נבנסנו לחשיכה, כשהכוחות פחות או יותר מחזיקים ומונעים פריצה לתוך השטח.

ש. מחזיקים על תעלה הנ"ס?

ת. כן, מונעים פריצה לכל גזרה. לא כל הלחימה הייתה על תעלה הנ"ס. בגזרה הצפונית זה היה על תעלה הנ"ס. בגזרה הדרומית הכוחות שלנו ישבו על תעלה הנ"ס ושלטו מעבר לתעלה מזרחה. (עמ' 3616, 3621)

האלוף חופי לא זכר בעדותו שני דברים:

(א) חטיבה 7 יצאה לגזרה הצפונית עוד לפני הגיעו של אלוף הפיקוד (ראה לעיל עמ' 942-943).

(ב) בתכנית הפיקודית לקראת המלחמה היחה הגזרה אמורה להתחלק בין חטיבת סנקים וחטמ"ר 820. הדבר נקבע על-ידי הרמטכ"ל באפריל 1973, בניגוד לדעתו של אלוף חופי, וכך סזכם (וראה לעיל, עמ' 898-900).

להלן עדותו של אל"מ אורי שמחוני בנושא זה:

ש" מה היה כאשר האלוף חזר לחפ"ק בשבת אחרי הצהריים? מתי הוא הגיע?

ת. ... אני חושב שזה היה שעתים-שלוש אחרי שהתחילה המלחמה. אני מעריך, שעתים-שלוש, הוא שאל אותי מלשכת הרמטכ"ל בטלפון אם אפשר לנחות במסוק בנפת. היחה ארטיילריה די חזקה, ואמרתי לו שלא כדאי, שעדיף לנחות במחניים ולעלות עם זחל למעלה, שיתפוס איזה רכב משוריין ויעלה. אמרתי שלא כדאי לנחות, כי זה היה די מסוכן. אני חושב שזה לקח שעות-שלוש, והוא הגיע עם רפול, מפקד האוגדה. קיבל חמונה של המצב, ואם אינני טועה, ההחלטה הראשונה שלו באותו רגע הייתה לחלק את הגזרות בין שתי חטיבות הסנקים. עד אז הפעלתי את חטיבה 7 ולא חלקתי את הגזרה, אלא הפעלתי אותה כאגרוף לפריצה בלי אתריות ביזרתית. חקה קבע גבול גזרות, ובחוצאת שזה הגדרה הצפונית של 188, זה היה גדר 74, עבר מ"פ חטיבה 7, והגדר הדרומי של חטיבה 7, כמדומני גדר 82, עבר מ"פ 188. ואז היו לנו שני גדודים בדרום ושלושה גדודים בצפון.

ש. סיפרת לו שקידמת את חטיבה 7, שני גדודים לצפון?

ח. בוודאי, " (עמ' 8603-8604).

ג. הגזרה הדרומית

(1) דיווחים

ביומן חפ"ט הפיקודי נרשמו מספר דיווחים מהגזרה הדרומית.
 הדיווח הראשון הוא כשלב שבו עדיין נראה לחפ"ק הפיקודי שיש מאמץ
 עיקרי בצפון הרמה והם מתייחסים ללחץ בדרום כמאמץ שני:

"1540 מאמץ שני בין מוצב 111 לחל-כודנא,
 מאורי לסגן הרמטכ"ל, " (יומן חפ"ק פיקודי).

החל משעה 1700 לערך מחילות להגיע לפיקוד יריעות, לפיהן
 מתרכזים כוחות סוריים גדולים בגזרה הדרומית. בשלב זה אין
 הפיקוד מוראג כמיוחד והתבונה היא בקשה להפעלת חיל אויר
 וארטילריה.

"1721 ריכוז עצום בדרך הנפט של אויב,
 רוצים כעת פעולת המנעה" (שם).

"1735 בגזרת 116-113 בכח עורד הסורים
 תפשו עמדות ועדיין יש אש במקום.
 יש אש על מנח שלא יתקדמו. כח של
 60 טנקים סורים מנסה לחצות ב-117.
 האלוף נתן פקודה לפתוח עליהם ארטילריה".
 (שם).

"1741 ... יש מאמץ סורי לפיצוץ דר' ל-117.
 כן שוהם מארגן לשם טנקים" (שם).

דיווחים אלו, ההולכים ומחמירים, יוצרים, כסופר של דבר
 בפיקוד אווירית דאגה לקראת השעה 1800.

(2) גדוד 53

גדוד 53 היה גדוד הטנקים של חטיבה 188, שהיה פרוס בגזרה
 הדרומית ומופקד עליה. על הקרב בגזרה הדרומית בשבח אחר הצהריים העיד
 מג"ד 53, סא"ל עורד ארז:

- י"ש. ספר לי על התפחות המלחמה.
- ח. הסנקים שהיו צריכים להגיע לציר הנפט, את העמדות עצמן כבר לא הצליחו לתפוס.
- ש. מי זה? אתה? אתה הרי אמרת לי שאתה היית עם 6 סנקים.
- ח. עם 6 סנקים. את העמדות עצמן כבר לא הצלחנו לתפוס, כי הסורים כבר היו בפנים.
-
- ש. סנקים?
- ח. עם סנקים, ברודאי.
- ש. איזה כוח אתה מעריך?
- ח. בערך, בשלב הזה, כ-30 סנקים, משהו כזה.
- ש. איזה מרחק זה מקו הפסקת האש?
- ח. קילומטר.
- אני אתחיל לתאר קודם את גיזרת ציר כרדנא, כי הגזרה הזאת ניתקה ממני בשער 1600-1700. הסמג"ד הגיע לשם, הוא מיד זיהה כוחות שנעים על ציר סרויה של הסורים, הוא החחיל לדפוק אותם.
- ש. מה היה גודל הכוח של האויב?
- ח. בשלב ראשון הוא כבר דיווח לי, שהוא דפק כ-30 בליים, ושהם באים בהמונים.
- ש. 30 בליים?
- ח. כן, זהם באים בהמונים. הוא אמר, הם כנראה הרגישו שאנחנו שוב על הציר הזה, על ציר הכביש, ואז הם ביצעו איזה שהוא איגוף, ובאנו דרך כאן, דרך האו"ם. הם באו סדרום למוצב 111, דרך האו"ם, ורצו לאגוף את מוצב 111 מדרום. הסמג"ד שלח אז כוח קטן לנסות לעצור אותם, פה, מדרום ל-111, הדרך לא מסומנת כאן בדיוק. היא עוקפת את המוצב מדרום, יש פה עמדות טבעיות, שפעם היינו חופסים אותן. לפני שכנו לנו את הרמפות, הסנקים האלה - זה היה סנק אחד של המ"פ ועוד סנק אחד, נדמה לי - הם נפגעו מיד. החנהל כאן כל הזמן קרב. הסורים כבר הצליחו לאגוף את המוצב, ובסביבות השעה 16.00 בערך נפצע הסמג"ד. הסמג"ד נפצע והוא פונה, ואז הוא אמר שמי שיפקר על הכוח שם, זה יהיה סמל ראשון אחד בשם ברקוביץ, הוא היה הכביר והיה סמל ראשון ותיק, והסמג"ד אמר שהוא יפקד על הכוח בשלב זה, או קצת אפילו לפני זה. כשהמח"ט ראה שיש פה מאמץ די גדול, על ציר סרויה, והיות ואני נמצאתי כאן, במוצב 115, וגם לי היה מאמץ על ציר הנפט - אז הוא אמר שהסמג"ד ייכנס לרשת ויהיה כוח נפרד.

לאחר שהסמג"ד נפצע, הוא שלח לשם כוח אחר, את גדוד 82, והגזרה הזו ירדה ממני.

ש. בערך באיזו שעה?

ה. בין 16.00 ל-17.00, עוד בשלבי האור האחרונים.

ועכשיו אני אעבור להתפתחות בגזרת ציר הנפט. בשלב ראשון ראינו את החדירה שלהם, כשכהחלה זיהינו כ-30 סנקים, עם סנקי גישור ועם 'נכריים', הם באו לציר הנפט.

ש. 'נכריים' - זה סנקים נגד מוקשים?

ת. נגד מוקשים. הם באו ממש בציר הנפט, כאשר בו-זמנית התנהלה אש במוצב 115 עם המוצב הסורי ממול. הם העלו סנקים, במוצב 114, ובסנקים של 113 לא היתה החפתחות מיוחדת.

ש. מה זה 113?

ה. זה סגול 351, באיזור הזה היו לנו עמדות, בערך מול מוצב החפירות הסורי, ולא היתה התפתחות מיוחדת, היה רי שקט. ב-115 הצלחנו, פחות או יותר, לבלום אותם - בציר הנפט, אבל נפגעו לנו סנקים, והמצב מבחינה כמות סנקים בציר הזה התחיל להיות רע.

ש. רגע, כמה סנקים נפגעו לך?

ת. נפגעו לי בשלב הראשון 2, ואחר כך התחיל עוד אחד ונשארתו כבר עם 3.

ש. כמה נפגעו הסנקים?

ה. מסנקי אויב.

ש. מאיזה טווחים התנהלה הלחימה?

ה. מסווח קרוב מאד; 200 מ', 300 מ', 400 מ'.

ש. הם התקרבו אליך או אחת אליהם?

ת. אני נעמדתי, כי לא הצלחתי להתקרב.

ש. גילית אותם פתאום כסרחב 200 מ' מסך?

ה. 200 מ', 300 מ', לא הצלחתי להתקרב, ואז אני נעמדתי.

ש. בלומר, הם נתנו לך להתקרב עד 200 מ'?

ה. אני לא יודע אם הם נחננו לי בדיוק להתקרב, כי אני חושב שאנחנו נענו אחד לקראת השני, ואז גילינו אחד את השני, במוצב 116 דיווחו גם כן שמתקדמים אליהם, ואז המחלקה של המוצב נעה לעבר המוצב, לתפוס את העמדות, וניהלה אחס אש. כאשר טנק אחד עלה מיד על מוקש.

- ש. מוקש שלבו?
- ת. אני חושב שזה מוקש שלנו. ו-2 הטנקים האחרים החחילו לבצע את הלחימה שלהם...
- ש. ומה היה עד החשיכה?
- ת. עד החשיכה התנהלה אש, זה הכל.
- ש. 3 טנקים שנשארו לך בציר הנפט המשיכו להלחם?
- ת. כן, המשיכו להלחם. אחר כך הסתבר לי מה הם עשו.
- ש. איפה אתה היית אז?
- ת. אני הייתי במוצב 115, ובשלב מסוים הייתי גם פה.
- ש. כלומר, אתה נעת עם 6 טנקים לציר הנפט, עזבת אותם והלכת למוצב 115 לעמדת פיקוד?
- ת. לעמדת פיקוד עם הקש"א שלי. הייתה לי בעיה, שהקש"א נפגע מיד בהתחלה. הוא אפילו לא הספיק להיכנס לכאן לעמדה, ואז גם כל נושא הארטילריה הייתי צריך לסדר אותו לבד.
- ש. עכשיו עוד לפני זה, מה הכוחות שדהפו בכל מקום? מולך, אתה אומר, מול 6 הטנקים שנעו לציר הנפט ושאתה עזבת אותם אחר כך, כדי לעבור ל-115, היו כ-30 טנקים?
- ת. כ-30 פלוס, וזיהינו כל הזמן חנועות בעומק ציר הנפט.
- ש. גל שני של האויב. ומול 116?
- ת. מול 116 זיהו כ-10 טנקים, קשה לי לדעת בדיוק - בסביבות 10, 12 טנקים.
- ש. ומול 115 היו טנקים?
- ת. מול 115 היו טנקים בעמדות.
- ש. לא הייתה אש?
- ת. הייתה אש, אבל לא היה נסיון פריצה.
- ש. מוצב 114 - לא הייתה אש. כלומר, פרט לאש ארטילריה, אבל אש ישירה, כנ"ל כ-113. אם נסכם, הפריצות היו מול ציר הנפט, מול 116.

- ח. כן.
- ש. מול 114 היתה פריצה?
- ה. לא.
- ש. אפונה לזה - עד לציר כודנא - היה ריק?
- ה. היה ריק, בציר כודנא היתה הפריצה שלהם; גם בציר כודנא, בציר טרויה ומדרום ל-111.
- ש. זה עד החשיכה?
- ח. עד החשיכה" (עדותו בפני אל"ם (מיל) נבו עמ' 3-6).

(3) גדר 82

גדר 82, מחטיבה 7, נשלח עם פרוץ המלחמה על-ידי חפ"ק הפיקוד לגזרה הדרומית. ביומן המבצעים של החפ"ק נרשמו מספר רישומים הקשורים בפעולת הגדר:

- "1540 ... פלוגה אחת של חס' 7 כצומת ג'וחדר. אורי מבקש מסג"ד ווספח בחמישה ק"מ מצומת כניש פלג..."
- "ירי טנקים לכיוון 116. שינוש ירוץ לכיוון המוצנ (מח"ט 820 לאורי)..."
- "1634 116, סמג"ד 82 קיבל פקודה לנסוע לחושנייה."
- "1641 בן שוהם מחדרן את גדר 82 לנוע לעבר הקו."
- "1642 על ציר הנפט עוד חדירה, למקום יוצא כוח של 7."
- "1643 גדר 82 נמצא בדרום ליד 114 כפיקוד סמג"ד..."

מרישומים אלו עולה תמונה, המתאשרת גם מן העדויות, שגדר 82 קיבל פקודות הן מקצין האג"ם הפיקודי והן ממח"ט 188.

על הקרבות שניהל במשך השנה בגזרת הדרומית מעיד מג"ד 82,

שנשלח עם פרוץ המלחמה לתגבר את הגזרה:

"אתן לוח זמנים משוער למאורעות. זה התחיל ב-13.55
 בנפת, והנסיעה מנפת לסינדיאנה אורכת רבע שעה.
 דיווחתי ליאנוש שאני מוכן, ואח הפקודה לנוע
 לחושניה קיבלתי בסביבות 14.30-14.45. הגעתי
 לחושניה בשדרה גרודית של 33 טנקים
 (בעצם, רק 32 טנקים, כי טנק אחד
 לא הצליח לזוז), כי השטח שם דרזי, וישנו שם
 רק ציר אחד. התנועה לחושנה ארכה כחצי שעה.
 הגעתי לחושניה. הכפר עצמו היה מופגז חזק
 מאד. מיקמתי את הפלוגות מחוץ לכפר, כי שם
 ההפגזה הייתה רלילה הרבה יותר. דיווחתי ליאנוש
 כשהגעתי לחושניה. הקשר עם יאנוש לא היה טוב וקחלני ^{מג"ד}
 [77] חיווך בינינו, בחוטמה חיכיתי כחצי
 שעה, ואז ב-15.45 בערך, שמעתי את בן-שוהם
 נוחן פקודה ליאנוש ברשת החסיבתית שאני אעביר
 פלוגה לצומח ג' וחאדר ת"פ 53. חמש דקות מאוחר
 יותר קיבלתי את הפקודה מיאנוש. לאחר ששמעתי
 את הפקודה של בן-שוהם ליאנוש, ועוד לפני
 שקיבלתי את הפקודה מיאנוש, נתתי הוראה לפלוגה
 האמורה, שהיתה פלוגה ב' שלי, להיות מוכנים
 לתנועה. חיכיתי לפקודה של יאנוש וכשזו ניתנה,
 שלחתי את הפלוגה לדרכה. פלוגה ב' הייתה פלוגת
 נח"ל חדשה בפיקודו של צ'סנר. המכונית צ"ס. עברתי
 לרשת של 53 ונידאתי שהמ"פ שלי קשר קשר עם מג"ד
 53. נשארתי עם שתי פלוגות: פלוגה וותיקה ופלוגה
 'ירוקה'. גרמה לי, שלאחר מבן עוד עמדתי שם בין
 רבע לחצי שעה. בסביבות 16.30 שמעתי את קצין
 אג"מ פיקודי, שאיכ"מ מכיר, נוחן פקודה ברשת
 של יאנוש, שעלי לשלוח פלוגה לציר הנפט ופלוגה
 למוצב 112, כי יש שם חדירות. קצין אג"מ פיקודי
 חזר על הפקודה שמונה עד עשר פעמים. אבל יאנוש
 לא ענה. בינתיים נתתי התראות. ידעתי, שאקבל
 אתר כך את אותה פקודה מיאנוש, כמו במקרה של
 צ'סנר. בחרתי לעצמי את הפלוגה המבצעית, ולסמג"ד
 נתתי את פלוגת הנח"ל. המתנחי, אבל לא קיבלתי שום
 פקודה מיאנוש. לאחר כעשר דקות בערך נכנס קצין
 אג"מ פיקודי לרשת שלי ואמר לי, כי יש חדירות
 בציר הנפט וב-112 (הוא דיבר בקוד על רשת 61,
 והכוונה הייתה לאזור בין 112 ל-111, דרומה למוצב
 העורפי של האו"ם). הוא הורה לי לשלוח במהירות
 כוח לפה וכוח לשם כדי לבלום את הסורים.

ש. האם אתה חושב שיאנוש לא שמע את קצין אג"מ פיקודי?

ת. אני בטוח שהוא לא שמע אותו.

ש. האם ראינו את עצמך כפוף כל הזמן למח"ש 77?

- ת. ראיתי את עצמי כפוף רק למה"ט 7. יותר מאוחר נאמר לי שאני ת"פ 188. מפעם לפעם שמעתי את מח"ט 7 בותן פקודות ליחידות שלו, אבל לי - שום פקודה (חוץ מהפקודות שהזכרתי לפני כן).
- ש. האם ידעת על מהלך הקרב בגזרח? האם ידעת על פעולות גדוד 53?
- ת. לא ידעתי דבר.
- ש. עמדת בגזרה הדרומית רבעת לכיוון חדשנייה. קיבלת פקודות לשלוח פקודות (פלוגות?) לקו ונמצאת במשך כל אותו זמן ברשת של חטיבה 7. האם לא ידעת מה מתרחש בגזרה הדרומית? האם לא נמצאת בקשר עם המג"ד בגזרה הדרומית ולא קיבלת שום מידע על מה שמתחולל בגזרה הדרומית?
- ת. נכון, אני רק רוצה להעיר, שנדמה לי, כי בשעה ההיא עדיין לא חולקו הגזרות.
- ש. האם פגשת את מג"ד 53 לפני כן?
- ת. לא. פגשתי את מג"ד 53 בפעם הראשונה רק לפני שבוע (באפריל 74), כאשר ביקרתי אותו בביתו כדי לראות מה נשמע ולברר מה קרה במלחמה. מג"ד 53 הוא עודד ארו, והוא ידיד שלי. ידעתי שהוא מג"ד 53, אבל לא ידעתי שהוא נמצא בגזרה הדרומית. בכלל, לא ידעתי את הפריסה של חטיבה 188, ולא ידעתי גם היכן נמצא יאיר נפשי. כשנשלחתי לגזרה הדרומית, לא קיבלתי שום חריף או הסבר על מצב האויב ועל הכוחות שלנו הנמצאים בגזרה.
-
- ש. עליהם 24 שעות לפני פתיחת המלחמה, האם היה נהוג אצלכם שהזיכור הוא הרבה יותר חשוב מאשר פקודות מבצעיות? באיזה שטח נלחמים, מי נמצא בשטח וכו'?
- ת. החשובה היא לא. אני מניח, שזה לא התכנס במציאות, משום שאף אחד לא הרגיש שהנושא המבצעי חשוב יותר באותה שעה. בכל אופן, בליל שבת החעסקנו אני ומפקד החטיבה רק בהתארגנות ולא ניתנו שום הוראות בנושא מיבצעי; ניתן לי חריף להמשך האימונים. רק בשבת בשעה 10.00 נאמרה מילה ראשונה על התראת למלחמה.
- ש. נחזור לפקודה שקיבלת מקצין אג"מ פיקודי. מהי נתח את הפקודה לזו, אם בכלל?

ת. אורי שמחוני נחץ לי את הפקודה ברשת שלי. עברתי לרשת של יאנוש, ושאלתי אותו בעשר פעמים אם לבצע את הפקודה שקיבלתי משמחוני. לא קיבלתי תשובה. אחרי המלחמה דיברתי עם יאנוש ונדמה לי - ואני לא רוצה לומר כבסחון - שהוא הודה שבזמן מסויים היו לו כעיוח קשר במשך חצי שעה, כראי לשאול אותו על כך. יאנוש לא ענה לי. הדילמה שעמדה בפני הייתה אם לבצע מה שאומר לי קצין אג"מ פיקודי או לא לבצע. מכיוון שהודעתי שאני עומד לבצע את הפקודה, ולא קיבלתי הוראה מאף אחד שלא לבצע, החלטתי לבצע, לא הייתה לי כל סיבה להתרוכח עם קצין אג"מ פיקודי, כי בשעה שעמדתי בחושנייה לא היה ידוע לי מצב האוייב. לא קיבלתי שום ידיעה מודיעינית, ולא ראיתי חנועת אויב. היה לי קשר עם חסיבה ל, בגזרה אחרת, השיקול שלי היה שקצין אג"מ פיקודי מקבל את כל הדיווחים, בעוד שלי המצב לא היה ברור. לא הייתי אף תחת לחץ, וקיבלתי דיווחים, כנראה מהמוצבים הקדמיים, שהסורים מתחילים לנוע פה ושם. באין אפשרות לדוות למפקד הישיר על הפקודה שקיבלתי, התלסתי לבצעה. שלחתי פלוגה עם הסמג"ד לציר הנפט, ואני נעתי עם הפלוגה השנייה דרך ציר הכביש לרשת 61 - מקום הנמצא כדיוק מול 112. נעתי על הכביש מצפון לדרום, ועברתי את צומת חושנייה. מהפלוגה כדי להגיע ראשון למקום קבעו לי בצורה כזו הייתי יכול גם לנווט את הפלוגה וגם לקבוע את מיקום העמדות עוד לפני הגעתה למקום. לפתע ראיתי מולי על הכביש טור של פלוגת טנקים. היום אני יודע שזו לא הייתה פלוגת טנקים שלמה, אלא פלוגה מינורס מחלקה. בחזילה נדמה לי שאלה טנקים סוריים. התכוונתי לתח פקודה להחפרס ולפתוח באש. הסתכלתי במשקפת וראיתי את פלסוח הבזוקה, לא ידעתי מה קורה פה. חשבת, שאולי זו פלוגה שלי. עברתי לרשת של צ'ס ושאלתי אותו: 'האם אתה נע על רשת לכיוון צפון?' הוא ענה לי בחיוב ואז ידעתי שהטנקים מולי שייכים לפלוגה של צ'ס. שאלתי אותן לאן הוא נע, והוא השיב לי, כי אמרו לו להפרס את צומת חושנייה. הוא גם אמר לי מה נחץ לו את ההוראה, אבל אני זוכר מי. כלומר: צ'ס חזר למקום ממנו יצאתי ואם מסתכלים על המפה, רואים שהוא עשה סיבוב של 30 ק"מ. זה נראה לי מוזר. לפני שבוע בירדתי עם עידד את פרשת הפלוגה של צ'ס. עידד טוען שבן-שוהם נתן לו פקודה לשלוח את אותה פלוגה, ובך הוא עשה. בעניין זה כדאי לחקור את צ'ס. הוריתי לו לרדת מהכביש לדרך העפר, כדי שיפנה לי את הכביש. עברתי את הכוח של צ'ס והמשכתי לנוע עוד קילומטר.

ש. אם הדבר נראה לך מוזר, מדוע לא ניסית לבדוק מה קורה, או מדוע לא צירפת את הפלוגה הזו אליך?

ת. אכביר מדוע, אחרי שנסעתי שתיים-שלוש דקות, ירד עלי מסה לא נורמלי של פגזים ממארב של טנקים. זה היה בין חצי שעה עד שלושת-רבעי השעה לפני השיכה.

ש. האם צ'ס לא ראה את הסורים?

ת. שאלתי זאת את צ'ס והוא השיב בשלילה. אינני מבין מדוע קודם המארב לא פתח באש על הכוח של צ'ס.

ש. היכן נחקלח במארב?

ת. כרשח 61 על הכביש. נעתי על הציר, והפלוגה השנייה נעה מזלי. עברנו זה ליד זה, ופעבוד שלוש דקות נפתחה עלי אש (ש: זה הכוח שחדר בין 111 ל-112). התפתח קרב. נתתי לפלוגה שלי פקודה להיחלץ ימינה, מערבה לכביש, ולחפוס עמדות.

ש. אם כל זה קרה שלוש דקות לאחר הפגישה שלך עם צ'ס, הרי הכוח של צ'ס היה צריך להיות בזמן הקרב בסווח של כמה מאות מטרים ממך. האם פלוגתו של צ'ס המשיכה בדרכה אחרי שפרץ הקרב?

ת. הפלוגה של צ'ס המשיכה בדרכה. כדאי לשאול את צ'ס, אם הוא ראה שעליתי על מארב. צ'ס עבד כרשת אחרת ולא ברשח שלי. הוא קיבל פקודות ממישהו אחר.

שאלתי לפני שבוע את עודד, אם הוא יודע שהייתי בחושניה. והוא השיב בשלילה. אני מניח, לאחר סעשה, שפלוגתו של צ'ס נשלחה צפונה ביזמת בן-שוהם, כיוון שבגזרה שמצפון לתל-פארט נהרג מ"פ בשם אורי עקביה, והסמג"ר, שמוליק עזקרוב נפצע ופונה. היום אני מניח, כדועבד, עוד הנחה, שיש לבדוק אותה, והיא שפקודתו של אורי שמחוני להזיז את שתי הפלוגות שלי לא הייתה ידועה לבן-שוהם, לו היה בן-שוהם יודע, זה לא היה קורה. אני אומר זאת בכטחון, שלו הפקודה הייתה ידועה לבן-שוהם, אני מניח שלא היה מזיז פלוגה אחת צפונה.

ש. מה היו חוצאות הקרב שלך עם המארב?

ת. הקרב ארך בדיוק חצי שעה. היינו בעמדות מצויינות. כצידנו נפגע טנק אחד, והיו שני הרובים; ואילו בצד הסודי נפגעו 30 טנקים; אני ספרתי 30 טנקים, הטנקים היו טי-54 וטי-55, והשתייכו לגדוד טנקים של הטיבה חי"ר.

ש. האם ספרתם כלי רכב?

ת. מכיוון שישבחי לאחר המלחמה בשטח, ספרתי. זה היה מארב טוב א'. כשעוברים על הכביש, לא רואים כלום חוץ מטנפים. הקרב נמשך גם אחרי רדת החשיכה.

מאחר שהייתי ח"פ חטיבה ? (זה בטוח מה שאני אומר), נכנסתי לרשח החטיבתית של יאנזש ודייווחתי לו אני נמצא כאן, שלחתי פלוונח לפה ולפה כרגע אני נמצא במגע, ויש לי שני הרוגים. הוא השיב לי: אל תפריע לי. כרגע אני מנהל קרב. סוף. לאחר מעשה הוא אמר לי, שהוא היה בטוח אותה שעה שהייתי כבר ח"פ בן-שוהם, לכן הוא קטע אותי.

ש. כלומר, אותה שעה לא ידעת, שאתה כפוף לבן-שוהם, ואיש לא אמר לך זאת?

ח. באותה שעה לא, היכף אומר לך מהי כן. נכנסנו ללילה. אני מניח שזה היה בערך 18.30-19.00, כאשר בן-שוהם נכנס לרשח שלי ואמר לי: אחת כילך ח"פ שלי. אמרתי לו, כי לא קיבלתי פקודה מהפקד שלי, שאני עובר אליה, כמו שמקובל. הוא אמר: אחת שלי! סוף. ייצבו לי בטנק את הודי של בן-שוהם, שלא היה מיוצב, והפסקה להאזין לרשח של חטיבה ?

ש. מה קרה עם הפלוגה השנייה?

הפלוגה השנייה הייתה ח"פ שלי, ולא העברתי אותה ח"פ משהו אחר. היא המשיכה לנסוע, כשהקשר היחיד שלה בשטח היה אתה. ולא עם 53 ולא עם המקום אליה היא נסעה, ולא הגיעה למגע עם אויב.

ש. האם דייווחת לפלוגה השנייה על ההתקלות שלך?

ח. מסרתי שנחקלתי ושאיני נמצא באסוצ הקרב הוריתי להם להיזהר, לתפורס עמדות על צומת ג'וחאד ולהמתין לאויב.

ש. מי פקד על הפלוגה הזאת?

ח. מפקד הכוח היה הסמג"ד, דני פסח, שנהרג. ח"פ היה דני לוי, שנשבה בתל-סאקי.

ש. לאן שלחת אותם ?

ח. לצומת ג'וחאד, על ציר הנפט.

ש. באיזה מקום הם חפסו עמדות?

ח. הם חפסו עמדות קילומטר ממערב לצומת ג'וחאד, אבל עדיין לא נמצאו במגע עם אויב. כאותו זמן עוד החזיקו מחלקותיו של עודד מעטד" (עדות סא"ל חיים ברק בפני אל"מ (פיל) נבו, עם 5-11).

רס"ן יעקב צ'סנר היה מ"פ בגדוד 82. הוא קיבל בשבת אחר

הצהריים, לאחר שהגדוד הגיע לחושנייה, פקודה לנוע לצומת

טיפה-מחזה, על פעולותיו במשך השבת העיד:

"המג"ד נתן לי פקודה לנוע מסיניאנה לחושנייה על ציר פלא. אני הייתי פלוגה מובילה. מג"ד נסע ראשון, אני נסעתי אחריו עם הפלוגה, הגענו לחושנייה, הפסנו קו בלימה באיזור הזה, דרומית-מזרחית לחושנייה, קצת פחוץ לישוב, כי הוא היה באמת מופגז, חיכינו, אז לא הייתי ברשת החטיבתית. נתן לי פקודה לנוע למפגש הצירים טיפה-מחזה, או מחזה 53, ולהחבר לחטיבה 188. יצרתי קשר עם תוסי. כבר בשלב הזה, לא עזבתי את הגדוד, נשארנו עם המקלט על הגדוד, חפשתי את תוסי ברשת מפני שלא היה כרטיס תורים שלו, עלינו עם כרטיסי תורים לאמונים של חטיבה? ואמרו שאלה כרטיסים למלחמה.

ש. בכרטיס תורים של אימונים אמרו לכם שהחטיבה תיכנס למלחמה?

ת. חטיבה? היתה באימונים. היה כרטיס תורים והשתמשנו בו לאימונים. כמוכן, הוא מנצעי לכל דבר. נכנסנו לפיקוד צפון עם אותו כרטיס, ללא שינוי, ולא קיבלתי כרטיס תורים אחר. אף מ"פ לא קיבל, עד כמה שאני זוכר (יתכן ואני טועה). אמרו לי, כמוכן, בקשר, בגלוי, אמרו לי תוסי - אמרתי שלילי... תגידו מספרים, ואז באמת כולם דיברו בגלוי לגמרי. שמות, הכל; אמרו לי בקשר, הנה זה תוסי 30, וככה וככה. תקרא להם, לא היה מגע כלתי אמצעי בכלל. זאת אומרת - הכל בקשר. לא יכולה לרדח מהטנק, לפגוש מישהו. התקשרתי אל תוסי, דיברתי עם בן-שוהם או עם קצין האג"מ שלו, בני - אני לא זוכר; אמרתי לו, אני 'בן' של 'אחד' של - לא זוכר איך קראו לחטיבה - בדרך אליך, לכיוון מחזה, איפה אתה רוצה אותי? הוא אמר לי: תקרא ל-1 שלי, הוא נקרא כך וכך, כמוכן גם כאן היה תהליך שאמרתי לו שאין לי את הרשתות שלו - תגיד לי איפה - בקשר, אמר לי, קראתי ל-1 שלו, מי זה היה, עורך ארז? עודד - לא התרשתי, קראתי לו ברשת - לא נכנסתי בשום אופן, אמרתי לתוסי שאותו אני לא תופס, אני מציע שאשאר כפלוגה על הרשת החטיבתית של 188. הגעתי לכאן - אמרתי את מקומי, הם כבר זיהו אותי. החפ"ק שלהם היה, כמדומה לי, בחל פארס, ואמרו לי: תשלח יחידת משנה לאיזור דוקלנס והמערכת, תעלה הנ"ס, שיתפסו עמדות ויתחברו לכוח, לפלוגה ג' של גדוד 53. נתנו לי אח החדר שלהם ברשת כמוכן, קראתי אליהם ולא הצלחתי להתרשת. המ"פ היה, נדמה לי, באותו שלב עסוק במשהו אחר, אני יצאתי עם 10 כלים, שלחתי אח הסמ"פ עם 2 טנקים והעברתי אותם על הרשת של הפלוגה הזאת, הם חכרו אותה. לי אמרו: תמשיך על הציר, נוע לכיוון רשת 56. בקשתי רשות לא לנוע על ציר רשת אלא לנוע על צבעון. מה היה השיקול שלי? - המקום הזה ממזרח לתל-פארס הוא בסווא סילים ונשק אחר מכודנא.

ש. מי אמר לך את זה?

ח. בן-שוהם. אני בכל זאת קצת חששתי והתכחתי דרך המוצב הישן, 114, כאן היה קטע שהכרתי אותו קודם. אני שרתתי באותו אזור. בדיעבד התברר שזה עוד לי, כי לאחר מכן באותו מקום, הפלוגה השנייה של הגדוד, פלוגה א', נכנסה למארב. על ציר רש"ט 63 בערך היא נכנסה למארב.

ש. אתה הועברת מערבה ל-63?

ח. כן. באתי לכאן, נסעתי כל הדרך - שום דבר; ומכאן - אמרו לי: חנסה ליצור קשר עם משנה 1 של תוקסי, זה הסמג"ד של 53 במלחמה, שמואליק עוקרוב. נסעתי לציר רש"ט, יצרתי אתו קשר. הגעתי לכאן להצטלבות סרויה-רש"ט. עוד בדרך קיבלתי פקודה חזרה. נוע למוצב 111 - תוקסיים אותו. בדרך פגשתי את המב"ד שלי. מיד לאחר שקיבלתי את פקודת ההחראה, אני רואה את ברק, עם פלוגה א'. בשלב יותר מוקדם, כמוכז, ברק שלח את פלוגה ד' עם הסמג"ד לאיזור 53, ואחר כך נסעו לאיזור תל-סאקי. פגשתי את ברק, עשינו שלום אחד לשני. הוא התפלא: איך בא מכאן, ואיתי שולחים לשם? עכשיו אני קצת מכין את זה. היה לו, לבן-שוהם, לחץ מאיזור 116, אז הוא בא והביא אותי לכאן; פתאום הודיעו לו שיש פריצה כאן, בסרויה, כיון 111 לתל-עבאט. אחר כך הועתי לכאן, לא פגשתי באויב. אז כבר הוא שלח את ברק לעשות מארב, לתפוס כאן. כל זה עוד לא היה חושך. בסביבות ה-14.00, משהו כזה. כל הסיבובים האלה לקחו קצת זמן. הועתי החלתי לחזור. עליתי מכאן ודיברתי אתו - עם שמואליק - בקשר; אנחנו מכירים אחד את השני, שירתנו ביחד. אז הוא אמר לי: היזהר, יש כאן סנקים, אני - איך שהועתי ככה - נתקלתי, מרש"ט 366 בערך, לכיוון מזרח, בשביל עפר.

הייתי 2 מחלקות והטנק שלי. נחלצנו, דפקנו להם 4 טנקים בערך, ודיווחו לי; שמואליק נפצע. התחלתי לחתוך על הסרשים, ורומית - מזרחית ממוצב 111. חזרתי ונסעתי לכיוון צפון. התחלתי לנוע להתחבר לדרך שהכרתי. זה שביל עפר שמוביל מצומת חושנייה לכיוון המוצב. דרך קשה מאוד. לקח לי הרבה מאוד זמן, כבר התחיל להחשיך. עלינו למעלה, התחברתי עם 3 הטנקים של חטיבה 188 והיו עוד 2 טנקים, לא תקינים, על יד המוצב. והיו גם פצועים.

ש. האם ידעת על הטנקים האלה מקודם?

ח. על שלושת הטנקים? ידעתי שיש שמה כוח. לא ידעתי כמה. לא ידעתי מי נמצא. מצאתי אותם, היו שם קצין ושני מטקי"ם. דיווחתי לקצין אג"מ, הוא אמר לי: תפוס את הרמפה הזאת ואת הרמפה הזאת - כבר היה חושך - ותבלום לכיוון הפירצה של סרויה, לכיוון תל-בודנא עצמו". (עדותי בפני אל"מ (מיל) נבו, עמ' 1 - 3).

גדוד 50 היה פרוס במוצבים בגזרה הדרומית.

על פעולות מפקדה בגדוד 50 במשך השבת עד חשיכה העיד סא"ל

יאיר יורם, שפקד כפועל על הכוחות:

ש. מה קרה בזמן הבלימה במקסור שלך, במוצבים וכו' ? מה שמעך מהמוצבים ?

ח. ברגע שהגענו לאל-על התחלנו לארגן בתוך הכונקר, שהיה מיועד לשמש כחג"ק, איזה מפה, קצת אמצעי קשר, כי הכל היה מרוכז בצריף סמוך שלא עומד בפני הפגזות, ויורה הפגזה גם על מפקדת הגדוד באל-על מדי פעם בפעם, התחלנו לקבל דיווחים מהמוצבים. הם כולם ספגו הפגזות רציניות של ארטילריה, כולם דיווחו על שודי שדיון שנעים ממזרח למערב באיזור פיתחת רפיד.

ש. בדיוק איפה ?

ח. על ציר רשח, על ציר רפש, על ציר טרויה, ובין ציר רפש וציר טרויה, מדרום לחל-כודנא, התחלתי לקבל את הדיווחים מהמוצבים וניסיתי לאתר איפה הסאטן של הפריצה, באיזה איזור. אני זוכר שציינו שלושה חיצים: (1) באיזור צפונית ל-116, על ציר מחזה, שהוא ציר הנפס; (2) באיזור ציר רשח סמוך ל-114; (3) על ציר טרויה מדרום ל-111.

.....

מה שעשיתי - שלחתי לכל מוצב - היו להם עמדות מוכנות מראש לגבי חקיפת המוצב - שלחתי מחלקה ל-116, מחלקה אחת ל-115 ומחלקה אחת ל-114. המוצב היחידי שדיווח שכנראה עולים עליו פיזית כדי לכבוש אותו היה מוצב 116. באיזור שלו חצו הסורים את תעלת הנ"ש ופנו דרומה על ציר המערבת לכיוון דמת מגשימים וחל-סאקי. בשעה 8 בערך 116 דיווח שסנקים וכוח של חי"ר על גבי נגמשי"ם עולה עליו, גם מדרום וגם מצפון. מה שאנחנו פעלנו לגבי כל הדיווחים האלה - דיווחנו למפקדת החטיבה שישבה בנפת והורדנו וניסינו לטווח את סוללות הארטילריה שהיו באזור חל-פארס.

ש. כמה?

ת. כמה שלי ידוע היום - אז לא היה ידוע לי בדיוק - היה שם גדוד ארטיילרי, הכעיה היחה שחלק מהארטיילריה הזאת גפגפה מיד בהפגזות וחלק ממנה בהמשך נפגע על ידי מארב כרגע שניסתה לרלו. מנחם, הסמג"ד, אשר ישב בתל-פארס, היה איש הקשר שלי עם הארטיילריה, מה שקרה הוא, היה מג"ד ארטיילריה, שבא לסיור בשו. לקראת כניסה לקו. במקרה הוא הזדמן לתל-פארס בשבוע בצהריים. כאשר התחילה כל המהומה, הוא עזר לנו רבות בכל הנושא של קשר עם הארטיילריה. מה שעשינו - אני הייתי מפנה את הדרישה בסלפון למנחם, ומנחם עם מג"ד הארטיילריה, היה מתקשר לסוללה שהייתה מסוגלת לירות באותו זמן, והיינו מנסים להעלות אש על צירי התנועה שלהם. זה לא היה אפקטיבי ולא בכמות הדרישה, והיינו מורידים אש בעיקר על 116, אש על המוצב עצמו, כדי למנוע את הסודים מלכבוש אותם.

לפנות ערב, כאמור, שלחתי מחלקה אחת של טנקים אשר תפסה עמדה כערך קילומטר אחד או קילומטר וחצי ממוצב 116. המחלקה הזאת דיווחה - זו היחה מחלקה 3 מתוך הפלוגה - היא דיווחה שהיא גמרה את החמושת שלה.

ש. באיזה שעה?

ת. אינני זוכר בדיוק, בסביבות 7 בערב... לקראת חושך כיקשתי לי מל את החצפיות שמיקמו ביום; שהם היו ב-117 בתל-סאקי ובתל-בוזוק. קיבלתי אישור מהחטיבה לקפל את החצפיות בתל-בוזוק ואת החצפיות ב-117, אבל לא לקפל את החצפיות של תל-סאקי. מאוחר יותר, לאחר שהחצפיות של תל-בוזוק כבר הגיעה למפקדת הגדוד באל-על, ניתנה לי הוראה ממפקדת החטיבה, נאמר לי שבוטל האישור לקפל אותם, ואם הם התקפלו - שאני אחזיר אותם חזרה לכיוון תל-בוזוק. באותו זמן כבר הספקתי לדבר עם החברה שחזרו מהחצפיות והם אמרו לי שכמשך כל היום הם לא הצליחו לזהות שום דבר, מכיוון שהם יושבים יותר מדי בעומק - כלומר, מערבית - וכשהפגזות נופלת כינם רביץ הסוללות היורות, אז בגלל האבק והעשן לא מזהים שום דבר. בקיצור, הם טענו שהם לא היו יעילים כל היום, אז הודעתי לחטיבה שאין טעם לשגר אותם שנית, ואני משאיר אותם במפקדת הגדוד. כנ"ל, קיבלנו את שני המוצבים הדרומיים - אפרסק ואננס. בערך בשעה שמונה בערב הם החקפלו לתוך מוצב אורן. " (עמ' 2765-2769).

ד. הגזרה הצפונית

(1) דימויים

חסיכה 7 שיצאה לגזרה הצפונית לא נכנסה בדרכה, על-פי העדויות, לקרב
מגע במשך היחס. אך ביומן החפ"ק נרשמו הדימויים הבאים:

"1643... הגדוד הצפוני של 7 פעל ליד 105,
הח"ט מפקד אישיה על התקפת נגד ליד 107."

"1657 הח"ט 7 נכנס להתקפת נגד בשטח יצר מגע
ומקבל אש מהח"ט בפתח קונסטרה."

מסמך שלקראת חסיכה הגזרה הצפונית דבועה. פרוז 74, בפיקודו של
סא"ל יאיר נפשי, פרום בגזרה שבה אמורה הייתה להתבצע התקפת הנגד של
חסיכה 7, ומצבר נרחב. ביומן החפ"ק נרשם:

"1732 כוח של יאיר בין 104 ל-107 הכל שקט
ממלא כעת תחמושת..."

(2) גדוד 74

אח הקרב של גדוד 74 בגזרה הצפונית במשך השבת עד חסיכה מתאר סא"ל
נפשי, הסג"ד, כדלקמן:

ש. מה עשו שתי הפלוגות מצומת נוסט. וקונסטרה?

ת. הפלוגה קצננישלה פוצלה, ותוברנו בה את
הקו הראשון: מחלקה ל-107, מחלקה ל-109
ומחלקה ל-סמג"ד 105. לאט לאט התחילו
גם להיות נפגעים. ברשות ה-סח"ט הוזתי
את הפלוגה השנייה לצומת מנצורה. כשהגיעו,
התחילו להיפגע אולי סנקים, ומפקד הסנקים
בקר הראשון כבר הצטמצם. אז שלחתי לתובר
את הקו הראשון באזורים בוקעתה (מחלקה + עם
ה-ס"פ) וגם ל-104.

ש. באיזו שעה שלחת את הפלוגה מונוסט?

ת. בסביבות 1530-1600.

...

ש. האם לא היה זה בסביבות 1500, כאשר דימוחת
שבגשים סנקי גישור לתעלה? דיווח זה היה,
לפי היומנים, ב-1430. אולי אתה מוכן לומר
לי מה היה שם?

ח. אם המלחמה פרצה דקות ספורות לפני 1400, הרי שתוך 5 דקות היינו בעמדות (הייתי מעל הבוסטר בערך 107). בין ענני האבק והארטילריה הכחנתי בסנקים ו-נגמ"שים נוסעים ומחקדמים לכל רוחב החזית לעבר תעלה ה-נ"ט (מצביע על המפה על מקומו ליד תעלה ה-נ"ט). הייתי על ציר ללא שם שעובר בין הבוסטר לאתמדיה ול-107. זו דרך חבירה של הסנקים. המוצב הוא פה, על צומת יבשה.

ש. איפה ראית את האויב?

ח. (מראה על המפה) בתצפית שלי זו הגזרה של 20-15 ה-ק"מ עד אום-בטנה בדרום ועד מחנות חלם וחל-שאמס בעומק. כאשר דיכוייה מט' 3 נסעה ממחנות חלם כיום שני, דיווחתי על הכיוון המדויק של פנייתה. ט-62 הגיעו לכאן, ל-107, דרך הכניש הראשי - חאן ארנבה - ועשו לי התקפה על 107 ונשארו כאן.

ש. האם ראית נגמ"שים נעים לעבר תעלה ה-נ"ט?

ח. הם נעו לאורך כל הגזרה מערבה ובמפוזר לכל רוחב הגזרה. באזור 449, מה שהיה פעם מוצב 106, אזור שני זה 107, שלישי זה לכיוון 109, בצורת שלושה אגרופים.

ש. כמה היו בכל אגרוף כזה?

ח. לך חדע. היו גדודי סנקים, 3 גדודים. עם התקרבותם הפעלתי ארטילריה בכל רמה-הגולף. ראיתי שמתקרבים סנקי גישור, ואז הכנתי שעומד להיערך פה המחטף שדיבורו עליו - לא ידעתי על המלחמה.

ש. איפה ראית את סנקי הגישור?

ח. בכל שלושת האזורים. מה עושים? נותנים להם להתקדם ומשמידים אותם. גתתי הוראה לירות רק על סנקי גישור, וכולם הושמדו, בכל שלושת הצירים, למעט 2 סנקים שהגיעו לכאן מול אופנה, זה 449, 106 הישן, והם הגיעו לציר יבשה לתעלה ה-נ"ט, ופה, באזור הזה, מבחינת העמדות, קשה לשלוט. אני שלחתי את אבנר ה-מ"פ, שהגיע מצומת ווסט לפנות ערב, להשמיד את מה שהגיע לתעלה באזור יבשה. הוא ירר למטה, עם 4 סנקים. עד כמה שזכור לי, השמיד את הגשרים ואת כל מה שעבר לצד השני, ובערב עד חשיכה לא הצליח אף סנק סודי לעבור אצלי בגזרה הצפונית.

ש. האם אלו סנקים שלך ולא של גדודים אחרים מחטיבה 7?

ח. סנקים שלי מתחילת המלחמה ועד סופה. עד סוף של הבלימה הייתי אחראי על 104, 105, 107, 109, ובשלבים מסוימים - גם על המחנות שבין 109 ל-110, כאשר חטיבה 7 מתרכזת ב-סה"כ באזור מול החרמונית.

- ש. האם הוא לא יחה עד הערב?
- ת. אני מתאר לעצמי שהוא ירה פה, באזור הזה.
- ש. הם לא עברו את העלת ה-ג"ט?
- ת. לא, הם לא עברו. מה שעבר הושמד.
- ש. לאיזה עומק עבר?
- ת. בערך 150 מטר. יש שם שדה מוקשים, מיד אחרי זה. כל מה שמונח שם היום זה עבודה שלנו.
- ש. האם עלי להביא מדברייך, שעד ירידת החשיבה שלטת במצב והגורו שלך בלם למעשה מבלי שהיה צורך בכוחות נוספים?
- ת. נכון.
- ש. אחת כשרח כמה שאחה אומר?
- ת. כל מלה באחריות. (עדותו בפני אל"מ (מיל), נבר, עמ' 4-6).

(3) תשובה 7

על הפעלת חטיבה 7 בשבת העיר הסמ"ס אל"מ בן-גל:

- ש. בשבת ה-6 אוק' בשעה 1600 לערך, האם קיבלת פקודה שאחה מקבל אחריה על הגזרה?
- ת. כן, היה זה בין 1600 ל-18.00 אחה"צ.
- ש. באיזו צורה נערכת?
- ת. ההערכות היחה כזו: הגדוד שקיבלתי ת"כ פח"ס 188 ישב בקו. גדוד 74 נשאר בהערכות הבסיסית שלו לאורך הקו הסבול.
- ש. זה שתי פלוגות קדימה?
- ת. לא, שלוש הפלוגות היו קדימה. פלוגת העבודה קודמה מיד כתוצאה מהלחץ והגדוד הזה נפרס ממוצב 104 בצפון וער מוצב 110 בדרום. ריכוז טנקים אחר היה בין 104 ל-105, ריכוז שני בקוניסרה וב-107, וריכוז טנקים שלישי במוצב 110. גדוד 71, גדוד 77, וגדוד 75 המאוחר שכניתי, נערכו לאורך הקו הזה בטוח של 2-3 ק"מ בהתאם לחוראי השטח, בקו הגנה שני עיקרי, שטרתו היחה לבלום את החקמות הסורים, כך שהחטיבה היחה בתחום אחריה הגזרה שלה ערוכה בשני קווי הגנה. קו הגנה ראשון גדוד 74, שמימנו היחה לחגור ולהגן על המעוזים, למנוע את כליכושם, לדווח על התקדמות הכוחות, ולפתק* את הארטילריה ולירות על טנקים שצולחים את תעלת ה-ג"ט.

* כלומר, לטורח

- ש. האם זו המשימה שהוגדרה לך?
- ת. לא, זו המשימה שאני הגדרתי. המשימה שהוגדרה לי הייתה, להגן על הגזרה הצפונית של רמת-הגולן.
- ש. האם פורטה לך השיטה? האם נאמר לך איזה חוואים לתפוס?
- ת. לא, המקורה ניתנה בקשר.
- ש. גם פקודה בקשר יכולה לפרט לך הערכות, אני מניח שאתה פרסת את היערכות כותחתיך?
- ת. כן, בודאי, כי אני צריך להניע אותם.
- ש. האם החוואים שתפסת תוכננו מראש, מאחר וחזיתם מראש את אפשרות ההתקפה הזו, או שהייתה זו היערכות שלא תוכננה מראש?
- ת. ההיערכות הזו כפי שתיארחי אותה, נוצרה תוך כדי לחימה של היום הראשון ושל הלילה שבין יוה"כ ויום ראשון בשבוע, והיא תולדה של התפתחות תוך כדי לחימה. התכנית שלי לא הייתה מפורטת מראש עם שני קווי הגנה ועם חלוקות כוחות מראש. הדברים נבנו תוך כדי מלחמה.
- ש. האם היה זה אילתור תוך כדי לחימה?
- ת. זה לא היה אילתור. זה היה ישום, לאור מצב השטח סבחינה טופוגרפית ולאור הלחץ של האויב.
- ש. איזה כוח תקף את הגזרה שעליה היית מופקד בשבת? מה ידעת אז ומה היום?
- ת. בשעת המלחמה הצטיירה בפני החסונה, שתוקפים אותנו בסביבות 50 עד 100 טנקים לאורך כל הגזרה. היום ידוע לי, שהיו אלה גדודי הטנקים של חטיבת החי"ר הסוריות, שמשרות בקו הקדמי וכ-4 גדודי טנקים שניסו, לפי הדוקטרינה הסובייטית, לתפוס את תוואי השטח הראשונים ע"מ לאפשר לדיביזיות הטנקים או לחטיבת הטנקים של העומק לעבור דרכם ולפרוץ לעומק.
- ש. האם אני יכול להכין מדברייך, שחקפו אותך 4 גדודים מחטיבת החי"ר, שכל אחד זה בערך עשרים וכמה טנקים?
- ת. כן, 30 טנקים כל גדוד ועוד, אולי חטיבה ממוכנת.
- ש. אולם, בשעת הקרב לא ידעת זאת במדוייק?
- ת. לא ידעתי אז וגם היום זה ידוע לי רק על סמך קריאת החומר...
- ש. האם ביום ששי פעלה חטיבתך במרוכז?
- ת. החטיבה שלנו פעלה בכל שלב הבלימה במרוכז.

ש. האם במרוכז מכהינה גאוגרפית, או גם מכהינה שמירה על מבנה אורגני?

ת. הקונצפציה הייתה שלא לפצל גידוד לכוחות מישנה. כל גידוד בפיקוד ה-מג"ד שלו, אבל המסינה מרוכזת פחות או יותר בפיקוד אחד.

ש. האם גם פועלת למשימה אחת?

ת. פועלת למשימה אחת כיתידה אחת. לעומת זאת נערכה חטיבה 188 מלכתחילה כחטיבת קו באורח מפוצל. בתכנית נקבע מראש כי כוח אחד יהיה במעוז וכוח אחד בהא שטח כיון שני מעוזים.

ש. האם אפשר לייחס את הצלחת הבלימה של חטיבה 7 לכך, שבין השאר, נלחמה כשהיא מרוכזת?

ת. בהחלט ניתן לציין זאת כאחת הסיבות.

ת. צה"ל גרם ונזרם כל הזמן, שיש לרכז את השריון באגרופים ילכצע התקפות ובלימות. הבעיה המרכזית הייתה שהיינו מופתעים, ובשעת התקיפה לא עיכל עריין הצבא, שזה יום ה-ע" ושעת ה-ש" המסויימות, ולא היו לו די כוחות מבווייסיים. הפעולה לא נבעה מתוך קיום חורה זו או אחרת, אלא מתוך צורך בשטח. יש שטח מסוייים, שהתקף ע"י סד"כ מסוייים, וכח קטן הוצרך לשמור ולהגן בחנאים אלה. הועמדו אז בפניו שתי ברירות: או לפעול במרוכז או לפעול במפוצל. כל אלו שפעלו במפוצל לא פעלו כתוצאה מזה, שיש כביכול דוקטרינה לפעול במפוצל, ישללו את הדוקטרינה לפעול במרוכז, הם פעלו כך מאחר שבמידה מסויימת לא הייתה להם ברירה וחשבו, בצדק או שלא בצדק שע"י סתימת הפירצות במקביל יימנעו כל הישג מהאויב (וחשוב להבין ולדעת מה חשבו האנשים לא לפני ולא אחר, אלא תוך כהלי מהלך העניינים). לא החברר אז עריין, שנערכה פה החקפה מסיבית של כ-800 - 1000 טנקים להרחב הגזרה. ("עדות אל"מ בן-גל בפני אל"מ וכו' עמ' 3-6).

ש. משעה שהחלה המלחמה ועד שקיבלת משימה, האם נמצאת ליד הפיקוד עם ה-חפ"ק שלך?

ת. לא.

ש. היכן היה ה-חפ"ק שלך?

ת. בין צימת ופה לצימת וזסט. המרחק בין ה-חפ"ק הפיקודי לבין ה-חפ"ק שלי היה כ-5 ק"מ.

ש. האם בשהחלט לפתח לך את הגזרה, אומר המאמץ העיקרי של האויב, או ביבעה פירצה?

ת. אני חושב, שעדיין לא. חלוקת הגזרות ביני לבין חטיבה 188, לפי הערכת האישית, נבעה בעיקר משיקול של שליטה על הקרב ולא כתוצאה מהצלחה מאמץ כזה או

או אחר של האויב, הצבא הסודי תקף לכל רוחב דמת הגולן ולכל רוחב גזרת חטיבה 188. הפיקוד הבין, ש-מח"ט אחד לא יכול לשלוט על הקרב בגזרה כה רחבה. (שם עמ' 13).

את פעולות חטיבה 7 בשבח עד חטיבה מתאר קצין האג"מ החטיבתי, רס"נ

חגי רגב:

- ת. הייתה לנו בעייה של קשר עם 71, נסעתי לקראתו, יצרנו אתו קשר, אמרתי לו להתקדם. התחילו דיווחים שהגיעו אלינו על תנועות סנקים משטחם לכיוון שלנו, חי"ר וסנקים, ואז התחלנו להתקדם; אני זוכר שהעלינו את קהלני לעמדות באזור הנוסטר.
- ש. מישהו אמר לכם להעלות?
- ת. אני חושב שכן, אמרו לנו לתפוס את... - אני לא יכול לזכור בדיוק, יש את זה ביומן שכתבנו בבוקר; אני זוכר רק שהיה לנו גדוד 75. מפקדת גדוד 75, שהייתה לנו מאוחר, קרבנו לפחות את מפקדת הגדוד. גם המג"ד איש חרמ"ש ולא איש סנקים. את גדוד 82 שלחנו. הצלחנו עוד לדבר אתו פה ושם, ואז נאמר לנו שהוא עובר ח"פ לגזרה הדרומית והוא יותר לא משחק אצלנו.
- ש. ואתם נתתם לו פקודה שהוא עובר ח"פ?
- ת. כן. דיברנו עם המג"ד כדק.
- ש. אתם נערכתם כבר שם בערך ב-75?
- ת. נערכנו בקו הראשון, יצרנו קשר עם יאיר נפשי, שהיה מג"ד מ-188, שהיה בגזרה שלנו. הוא דיווח לנו שהוא יורה, משמיד וכו'. הכוחות שלנו הראשונים, נדמה לי בסביבות 4, עלו לעמדות, זיהו מולם תנועות סנקים, ואז אני זוכר, הקמ"נ יעץ ואמר שהרכס הטוב ביותר לבלום זה ציר סרזן.
- ש. הקמ"נ שלכם ייעץ לכם לתפוס את רכס החרמונית?
- ת. כן.
- ש. כלומר - זו לא הייתה הוראה מהפיקוד, לתפוס את רכס חרמונית?
- ת. אני לא זוכר אם זו הייתה הוראה מפורשת מהפיקוד. אני רק זוכר, במקום הזה, כשהגענו למקום הזה - הקמ"נ אמר למח"ט: זה רכס טוב מאד, משמעותי מאד, נתפוס אותו. העלינו עוד כוחות, קהלני היה עוד קצת יותר דרומה באזור ציר סרזן.

העלינו את יוסף, עלה אתי מ"פ של 77 עם מפקדת הגדוד שלנו - הרביעי, בעצם בהתחלה, גדוד 75, גדוד החרמ"ש, קיבל את אמר, מ"פ סנקים, ועלה אתי באזור הזה, ואת ראטס* שלחנו בהתחלה לאזור שביץ תל-ורדה לחרמונית, מול ה-105, מה שנקרא פעם במפה 'פורל-חדש', וזה פחות או יותר הייתה ההיערכות של החטיבה. אחר כך, בערב, העברנו את קהלנו לאזור החרמונית, ביחד עם יוסף מלמד, משום ששם ראינו עיקר המאמץ ולצורך זה החזקנו שם יותר. את הסמג"ד של קהלנו השארנו דרומה.

ש. בשעות אחר הצהריים, מ-4 עד חשיכה, היה לכם מוע רציני עם אויב?

ח. רציני - לא. " (עדותו בפני אל"מ (מיל) נבו, עמ' 11-12).

(א) גדוד 77

את מהלכי גדוד 77 בשבת מחאר בעדותו סא"ל קהלני:

"אז נתן לי הוראה להתחיל לנוע לכיוון 109-110, בשעה 1500-1600. נסענו לכיוון 109. בדרך אמרנו שינוי, נאמר לי לשלוח פלוגה אחת לשם. סיכמנו שאצלי פלוגה אחת הולכת לשם, עם ה-סמג"ד שלי. זו הייתה פלוגה ט', טייגר."

הפלוגה הזו, שישבה בחדר הגדודי שלה, בחדר הפלוגתי, כשה-סמג"ד שלי עובר לחדר החטיבתי, ואז זה הפך להיות כוח חטיבתי ונקרא "כוח 5" של חטיבה 7, בפיקוד הסמג"ד שלי. ואני לאחר מכן קיבלתי פקודה לנוע לרכס הכוסטר ולעלות עליו. הגעתי לשם בחצי שעה לפני החשכה.

ש. מה עשית שם?

ח. עליתי למעלה. המקום היה די צר להכיל 2 פלוגות יחצי שהיו לי. אחת שלחתי לואסט, אחת שלחתי לנפת - נשארו לי 5 מסגרות. היה לי מ"פ נוסף שהגיע מהגדוד, אני לא רציתי להחזיר אותו חזרה. נתתי לו 4 סנקים ואמרתי לו שהוא כוח משימתי, ואז עלינו בערך במסגרת של 2 פלוגות וחצי. כשהיינו בכוסטר חטפנו הפגזה ארטילרית, חזקה מאד.

ש. ראית אויב?

ח. ראינו אויב באזור האן-ארנבא.

ש. כאזור שליו תעלה הנ"ט ראיחם?

ח. לא.

ש. עד הערב היה לך איזה קרב?

ח. לא. " (עדוחר בפני אל"מ (מיל) נבו, עמ' 6).

(כ) גדוד 71

את פעולותיו של גדוד 71 במשך השבת פתאר הקמב"צ, סגן

בני כרץ:

"את העמדות הראשונות הפסנו ביציאה מבוקעתה, על הציר מבוקעתה לכיוון מזרח, לכיוון ג'ובתה-אל חאשב. העמדות שלנו, באופן מרויך, היו בין הר ורדה לכביש... מזרח לציר פיאדן, על הכרמים על הכביש, רדמה ל-105. הפסנו עמדות בשעה 3 לכל המאוחר. זיהנו סנקים ומספר גומ"שים שמנסים לחזור בהמשך הכביש על יד הרמפות, על יד סגול 38. הכוח לא היה גדול, לא היה לנו קרב אש אהב. היחה גם שיירה של משאיות שהתקדמה לא על הכביש, אלא על הוואדי, מכיוון ג'ובתה-אל חאשב. ועליה עשו מסורת כל התחמנים שנינו. כשלב מסויים הגיע הסמג"ד, על זחל"ס, ואז אמרו לי לתפוס באזור קזוארינה, דרומית לתרמונית, באזור סגול 426, ולטם עלינו, על כל הגדוד. נענו על ציר פיאדל. כאחד הכרמים התחפכנו עם הג'יפ; הסמג"ד ואני עברנו לסנק, לא קרה לנו כלום. על הסנק שעלינו אליו היו 3 אנשים בתפקיד טען-קשר. הפריסלסקופ לא היה תקין; יצא במצב הזה למלחמה. לפגוע עם הסנק הזה אי אפשר. אפילו אם אחה פוגע בפגז אחד, אין לך סבירות שתפגע בפגז שני. אז להילחם ממש הסנק הזה לא היה יכול, מה שהיה לי זה מכשירי קשר. הפקודות מהחסיכה ויכרו על פריצה בציר אמריקה. אמל ממקומנו לא זיהינו זאת. אמרו לנו להשאר במקום שאנחנו. עד חשיכה ירינו, כאשר זיהינו את הסנקים והמשאיות שסיפרתי עליהם, אנחנו ירינו באזור ציר פיאדל. הסמג"ד עמד על יד קזוארינה, ואיננו יודע אם ירה.

ש. איפה אתה היית?

ת. אני הייתי כל הזמן עם הסמג"ד. היינו מפוצלים כל הזמן לשני כוחות - הכוח שהגיע על זחלים עם הסמג"ד יצא על ציר קזוארינה, דרומית לתרמונית, הכוח בפיקודו של הסמג"ד היה כאן. " (עדוחר בפני אל"מ (מיל) נבו, עמ' 7).

(ג) כוח "טייגר"

רס"נ זמיר היה מ"פ בגדוד 82. כ-10 ימים לפני המלחמה נשלח

לרמה עם גדוד 77. עם פרוץ המלחמה היה כפוף לגדוד 77, אך קבל חרואה

לבצע משימה עצמאית באזור קוניסרה. על פעולותיו במשך השבת העיד רס"נ

מאיר זמיר:

"א. ישבתי באזור נפת, אבחנו ישבנו במחצבות. זה כפר נפת, ישבנו בצומת. קיבלנו היכוף לתנועה אחרי שהמטוסים כבר ירדו, הורדנו רשתות, התחלנו להרביץ נ"מ, לא הפלנו שום מטוס, לצערי, החקדמנו וכאן נכנסנו פה בשטח, מערבה להר שפין, באזור קטקומבה 37 - ציר שמקצו לאזור קוניסרה, רשת מה שנקרא - כאשר אני סוביל כצד ימין ויתר הגדוד כאן. חילינו בסביבות שעה שמה, כאשר הודיעו לנו שפתחו באש. לא ידענו בריוק מה קורה, המתנו לפקודות. היינו סובלים שמה ירדה ארטילריה לא נזרא, התחלנו לנוע בסביבות שעה 4 בערך. הובלתי על ציר קטקומבה, הפקודה הייתה: נוע על קטקומבה לרזיאל, על אזור רזיאל 35, לאזור הצומת. מכאן התחלתי לפנות ימינה. אמרו לי: שינוי משימה, נוע לאזור יבשה 12. שיניתי מבנה ובירון תנועה, בשביל לקצר את הזנב. הגעתי לציר יבשה, התחלתי לנוע על יבשה. נתנו לי יבשה אמריקה ואז השגתי את המג"ד. הוא פשוט נע אחרי, באזור אמריקה נענו על יקר-קרטון. קרטון זה לכיוון הצומת ל-107. לפני זה עצרו אותנו, אמרו לנו לעלות לעסדות באזור מוצב 107, הכוסטר. כשעלינו לעמדות, כאן, פורסנו; היה קצת צפוף הורדתי 3 סנקיס לאחור, אז לי סה"כ 3 סנקיס במגע. הצליחו לירות 4 פגזים. הורדנו 2 סנקיס מהכוסטר דרומה קילומטר, ומכאן ירדנו לטווח 3 ק"מ, 3.5 ק"מ.

ש. כלומר, מעבר לקו המבול עוד?

ח. כן 800 - 3. השמדנו 2 סנקיס. היו לי בשלב הזה 10, ודפקנו אותם מטווחים רחוקים. התוחתגים שלי היו משהו מובחר. כאן קיבלתי פקודה: נוע עם 11, עם הסמג"ד, לכיוון פלג-רשת, האבטח את הצומת. כאשר לכאן בערך בארבע וחצי. כשירדתי מהעמדות התחיל כבר החושך קצת. באנו לכאן - לא היחה שום תנועה ושום דבר. קיבלתי שינוי משימה: נוע, חסום את פלג. (עדותו בפני אל"מ (מיל) נבו, עמ' 3).

(4) גדר 13

גדר 13 ישב במוצבי הגזלה הצפונית עם פתיחת המלחמה. את פעילות

גדר 13 במוצבים במשך השבת האר המג"ד, סא"ל זאב אורן:

"... הגדוד למעשה המשיך בפעילות הרגילה שלו,

ש. מה זאב אומר?

ח. למעשה הפעילות של הגדוד במלחמה הצטמצמה לכמה משימות, דבר ראשון: להגן על עצמם - וזה שמרתי מכל משמר שאף מוצב לא יפול, שלא ייכבשו מוצבים,

- ש. הגנה על המוצבים, הגנה על עצמם, על מנת שאף מוצב לא יפול.
- ת. שלא יפלו, וזאת על ידי מכוח ארטילריה בגיזרת המוצב.
- ש. הארטילריה היתה חחת פיקורן?
- ת. היה אצלי בחפ"ק, כשאני עליתי למעלה לאבו-נידה, הגיע לשם, לחפ"ק, מג"ד ארטילריה, קוראים לו שרגא, שאלתי אותו: מה אתה עושה פה? הוא ענה לי: אני פה האיש שינהל את האש בחקדיח - משהו כזה. הוא מה שנקרא קש"א, ויחד אתו עבדתי כל המלחמה במחץ אש למוצבים, לרגל? המוצבים, משימות אש סכנה ועל צירים, על כל שרק יכולנו להנחית אש ארטילריה.
- ש. איזה תוחמים היו לו? איזה ארטילריה היתה לו?
- ת. הארטילריה שעמדה לרשותו זו כל הארטילריה שהיתה ברמה. הוא אמנם מג"ד של תוחמנים 175 מ"מ, אבל הוא יכל להפעיל את כל הארטילריה שהיתה ברמה.
- ש. הוא היה מפקד ישיר על ה-175?
- ת. הוא היה המג"ד של ה-175, אכל למעשה כמו שהוא יכל להפעיל את ה-175, באותה מידת כפיפות פיקודית הוא גם יכל להפעיל את שאר הגדודים כולם. ואז דבר ראשון, כמו שאמרתי, משימה ראשונה של המוצבים היתה להחזיק את עצמם, שרם מוצב לא ייכבש, זה עשיתי על ידי הנחתת ארטילריה בהתאם לבקשת המוצבים, מה שהמוצבים ביקשו, ובהתאם לטווח.
- ש. מה עשית?
- ת. הנחתת האש על האויב, כהתאם לבקשת המוצבים, כהימח לדיווח של המוצבים הם שיווחו את האש. (עמ' 1456).

על חלקם של המעוזים בניהול הקרב אמר בעדותו:

- "כדי להשלים את מה שלא אמרתי קודם מכחינת המוצב במלחמה; אמרתי דבר אחד - שישמור על עצמו שלא ליפול.
- ש. מתי אמרת? בתחילת המלחמה?
- ת. בתחילת המלחמה. אמרתי מבחינת המשימות של פעילות מלחמתית, מכחינת המשימות, אז דבר ראשון - שהמוצבים לא יפלו ושלא יהיו נפגעים. הקפדנו מאד שכל האנשים כל הזמן - פרט למפקד שהיה בתצפית בחוץ עם הקשר - כולם יהיו בתוך הבונקר ולא יוצאים מהבונקר, רק ממש, אם מסתערים על המוצב מקרוב, זה היה דבר אחר,

דבר נוסף היה: בקרת האש הארטילרית על האויב
והסנקיס. יחד עם הנסוף - עיזכרון מוריעיני.
כמעט מדי שעה עשינו צ'ק - בויקה על ידי
המוצבים, מה כל אחד רואה, מה אתה רואה?
מה אתה רואה? את הדיווחים האלה העברנו
אחורנית לחטיבה. היינו ממש הולכים בחתך.
103 - מה אתה רואה? הוא רואה שתי יריות.
104 - מה אתה רואה? שלושה סנקיס, שני מיגים.

ש. ביקורת?

ה. ביקורת על מנת לצייר את החמונה.

ש. על ידי הצפירות?

ה. ביקורת מפעם לפעם, גם כיום וגם בלילה, על מנת
לצייר את החמונה. (עדותו של ס"ל ארון, עמ' 1461).

5. הקרן כליל שרת ראיון, 7-6 לאוקטובר

א. כללי

עם רדת החשכה נצטרפו לכוחות הסודיים התוקפים חטיבות משוריינות וממוכנות, חלקן של דיביזיות החי"ר וחלקן עצמאיות. בגזרה מצפון לקוניטרה תקפו חטיבה משוריינת וחטיבה ממוכנת ובגזרה מדרום לקוניטרה תקפו שלוש חטיבות משוריינות וחטיבה ממוכנת. מול פריצה זו ניצבו בגזרה הצפונית, חטיבה 7 עם 3 גדודי טנקים וגדוד חרמ"ש מוגבר בטנקים, ובגזרה הדרומית חטיבה 188 עם שני גדודי טנקים. גבול הגזרה שביניהם עבר מצפון למוצב 110. בגזרה הצפונית נכלמו הסורים בקרבות אש כעיקר. לעומת זאת בגזרה הדרומית חדרו כוחות סודיים מעבר לקו הקדמי של כוחותינו כבר בשעות הלילה הראשונות. במשך המחצית הראשונה של הלילה העמיקו הסורים את חדירתם לשטחנו אולם הפיקוד העריך עדיין שהקרן ניסש על הקו הקדמי. רק בתצות עמד הפיקוד על כך שהסורים נעים מערבה ונשקפת סכנה שיגיעו למורדות רמת-הגולן. בשעה זו איתר הפיקוד את הכח הסורי הנע דרומה לכיוון רמת-מגשימים, ומסביב לכוח זה התמקדה דאגתו. כוחות המילואים הראשונים שהגיעו נשלחים לתפוש את הידידות מהרמה לכנרת ולראשונה עולה הסכנה של נפילת רמת-הגולן.

(1) אויב

את מהלכי האויב כליל 7-6 באוקטובר מתאר אחרי המלחמה מסמך

אמ"נ כדלקמן:

"השלב השני החל כאמור בשעות הערב של ה-6 אוק' ונמשך בלילה, כלל:

א. חדירתן לשטחנו של החטיבות המשוריינות והממוכנות של דיביזיות החי"ר:

1. בגזרה הצפונית (פיחת קוניטרה) - חטיבה משוריינת 78, ואחריה חטיבה ממוכנת 121, מדיביזית חי"ר 7. כיוון תנועתן הכללי היה מחאן ארנבה לעבר מרחב קוניטרה - תל-שיחה (הר חרמוניה). 2. החטיבות נכלמו על ידי כוחותינו.

2. בגיזרה המרכזית - חטיבה משוריינת 43 מדיביזיה חי"ר 9 נעה בציר כודנא ופנתח צפונה, בסגמה להגיע לקוניטרה מדרום, ובעקבותיה חטיבה משוריינת 51 עצמאית (ח"פ דיביזיה חי"ר 9) שנעה לעבר תל יוסיפון. חטיבה 43 נבלמה על ידי כוחותינו והושמטה ברובה, ואילו חטיבה 51 הצליחה לחדור ולהגיע לאיזור תל יוסיפון.

3. בגיזרה הדרומית - חטיבה משוריינת 46 נעה בציר רפיד לעבר חושניה; במקביל נעה חטיבה ממוכנת 132 דרך ציר הנפט לעבר אל-על. חטיבה 46 הצליחה להגיע לחושניה וחטיבה 132 עד איזור רמת מגשימים - אל-על.

ב. דיביזיה משוריינת 1 קודמה מאיזור בסוה ע"ג שרשרת ונערכה במרחב ג'אס-נוא (חחילת חנועה הדיביזיה - 061400).

ג. חטיבה 81 מדיביזיה משוריינת 3 תפסה את מערכי חטיבה משוריינת 78 - שבקורף דיביזיה חי"ר 7, באיזור תל-שמס.

ד. בשעות אחה"צ והערב (לוח זמנים מדוייק סרם ברור) נכבש מוצב החרמון הישראלי. (סקירת מודיעין מיוחדת 4/74 עמ' 5).

חלוקת מאמצי האויב בגזרה ע"י אמ"נ החבססה על תפיסת קרקעית של שלוש

גזרות. מבחינת היעדים נראה כי חטיבה 51 וחטיבה 46 היוו מאמץ אחד המבוקש בגזרה אחת לכיוון מרכז רמת הגולן. (דאה בעניין זה לעיל עמ' 969 ואילך).

מנקודת ראות כוחותינו נראו המהלכים הסוריים בלילה כדלקמן:

הגזרה הצפונית. יחידות משנה של חטיבה משוריינת 78 וממוכנת 121

הקפו בגזרה החרמונית במקום שנכשלו התקפות גדודי הסנקים של חטיבת החי"ר בשעות האור. היו אלה התקפות מפורצלות ומדורגות של יחידות משנה שנבלמו כגקל. בעול הלחימה נשא בעיקר גדוד 74; חטיבה משוריינת 43, שפרצה מציר כודנא שבגזרה הדרומית, נעה צפונה לעבר קוניטרה, נבלמה על ידי חטיבה 188. (וראה להלן, עמ' 1045 ואילך).

הגזרה הדרומית. חטיבה משוריינת 43 פרצה בציר כודנא, כאמור לעיל

אך נבלמה על ידי "כוח סייגר" שפעל באותו שלב ת"פ חטיבה 188. חטיבה משוריינת 51 נעה בציר כודנא, מדרום ל-111, והגיע לאזור הר-יוסיפון. חטיבה משוריינת 46 נעה בציר רפיד לעבר חושניה וחטיבה ממוכנת 132 פרצה בציר הנפט לעבר רמת מגשימים - אל-על. כוחות אלה הצליחו להגיע במשך הלילה

לעומק שטחנו לאחר שפרצו את המערה הדליל של חטיבה 188.

(2) כוחותינו

(א) כללי

(1) חטיבה 188 -

מופקדת על הגזרה הדרומית, גרוד 53 ועמו 2 מחלקות מגרוד 82 בחלקו הדרומי של קו המוצבים. כוח "צ'סנר" שמנה שתי מחלקות מגרוד 82 ועוד מחלקה מגרוד 53, מופקד על גזרת גרוד 111. גרוד 82; המג"ד בראש פלוגה, בצומת כביש טרנייה, והסמ"ד בראש שתי מחלקות באזור הדרומי, רוב הכוחות היו בקרב וגרמו לאויב אבדות כבדות; אך גם כוחותינו נפגעו והוציאו תחמושת רבה.

(2) חטיבה 7 -

מופקדת על הגזרה הצפונית. גרוד 74 (שהשחיך במקורו לחטיבה 188), כקו המוצבים בלם את האויב והסב לו אבדות כבדות. לגרוד נפגעו כשבעה טנקים. שלושת צוחי הקרב הגדודיים האחרים נערכו בקו החמונית.

(3) חטמ"ר 820 -

המוצבים הותקפו בהפגזות, אך הסתערות של ממש הייתה רק על המוצב 116

מפקדת הפיקוד שהתה בנפח עד חצות הלילה, ומשהותקנה מערכת-הקשר במוצב הפיקוד בהר כנען עברה אליו. אוגדה 36 קיבלה את הפיקוד על רמת הגולן בהצות לערך. בשלב זה, עדיין נשאר פקוד החזית ללא עתודה, והכוחות בגזרות ותחומי הפקוד נשארו כפי שהיו. חטמ"ר 820, ללא כוחות משלה, אינה יכולה לסייע למעשה למוצבים.

(ב) הגזרה הדרומית

לאחר חשכה, יצא חפ"ק 188 על נגמ"ש ללא מס"ח * לעבר ג'והאר.

* למח"ט היה טנק פיקוד כחושניה אולם רק מאוחר יותר הצליחו לחבור עמו. המס"ח היה משהף לחטיבה 188 ולחטמ"ר 820 ונשאר בבוזק של נפח, למרות ששם היה המת"פ. (עדות רט"נ משה צוריק, עמ' 11)

בשל ההפגזות הכבדות לא יכול היה החפ"ק לתפקד כראוי ונאלץ לסגת מספר קילומטרים עד להצטלבות ציר הנפט-"ציר המים". מג"ד 82 דיווח מתחילת הערב, על הדירת טנקים סורים, אך עבר זמן מה עד שנתקלו דיווחים אלה על דעת המח"ט (עדות סא"ל ברק, עמ' 15). לאחר רדת החשכה נשלחה שיירת אספקה לגזרה, אך שיירה זו לא הגיעה אל הטנקים משום שנתקלה בכוחות הסוריים, משהתברר למח"ט שטנקים סוריים נמצאים בערפו, הורה לאסוף טנקים שנפגעו וחקנו במחנה נפח, ולשלחם לעבר חושניה בפיקודו של טגן צבי גרינגולד. כוח זה כונה "כוח צביקה". אחר כך הורה המח"ט לסא"ל ברק, מג"ד 82, לנוע עם הכח שבירו (רומה שלא ידע שכל כוחו באותה שעה היה פלוגה בלבד), לחסימה בהצטלבות כביש כודנא וציר רשת. נראה שתכניתו של אל"מ כץ שוהם היחה ש"כח צביקה", ידחוק את הסורים לעבר ציר כודנא, מקום בו ימתין להם סא"ל חיים ברק במארב (סם, עמ' 17). משנכח המח"ט שלא הצליח לעקור את הסורים מאזור חושניה ומשום שחשש לכיתור, נסוג לעבר מזרעת קוניטרה, אליה הגיע בחצות. שם הצטיירה בעיני אל"מ כץ שוהם התמונה כדלקמן: עשרות טנקים סורים פרצו לערפו באזור חושניה במגמה לכתר את בוחותיו. חטיבת שריון סורית עומדת לפרוץ בציר הנפט. המוצבים מחזיקים מעמד, אך מצב הטנקים אינו טוב. חלקם נפגעו, ברבים חסרה תחמושת, ואין בידו לסייע להם כתאורה ארסילרית. לכן החליט להסיג את הטנקים שנוותרו לו אחורה ולרכזם. הוא הורה לארבעה הטנקים שחסמו את ציר הנפט לסגת לג'וחאדור, כשהוא עצמו מנסה להגיע לאזור נחל גשור. אך מטקיבל דיווח ממוצב 116, שהסורים מתקדמים לרמת-מגשימים ולמזרעת קוניטרה, חזר בו. באישור הפיקוד נסוג החפ"ק שלו בציר מעלה גמלא בכדי לשוב ולתקור כציר נפח. הוא הצליח לעבור לפני שחסמו הסורים את הציר.

(1) גדר 53 -

הגדר איבד בלחימה כ-10 טנקים. הוא קיבל 2 מחלקות מגדר

82, אך מחלקה שלו נמצאה במוצב 111 ח"פ "כוח צ'סנר". בקרב הלילה נסתייעו הטנקים כתאורה ארסילרית, אך הפגזים אזלו לאחר שעות ספורות. התחמושת בטנקים הלכה ואזלה וכן הורגש מחסור בדלק. את המחלקות שקיבל מגדר 82 שלח אחו לציר הנפט ושניה, שלא הכירה את הגזרה, השאיר אצלו ב-115. במקומה של מחלקה מגדרו ל-116.

בשעה 20.00 לערך, הסתנן האויב מדרום ל-115 והגיע לג'והאדר מדרום, כאמור, הסיג המח"ט את הכוח מציר הנפט לג'והאדר; כח זה המשיך להלחם וגרם לאויב שהסתנן אבדות, הנזקים שהיו ב-111 נותרו ללא תחמושת ונסוגו לחל-א-סקי, באזור 113 ו-115 נמשכו חלופי יריות עד הכוקר, לקראת בוקר כבר קשה היה להבחין בין הכוחות של גדוד 53 ו-82 שהתערבבו. קבוצות סנקים שלנו היו בתל סקי, במחנה ג'והאדר, במוצבים 113, 114.

(2) גדוד 82 -

רק לאחר חשכה נודע לסא"ל חיים ברק שהוא ח"פ חטיבה 188. אל"מ בן שוהם הורה אותו לשלוח פלוגה למוצב 117, מכך הסיק סא"ל חיים ברק שאל"מ בן שוהם אינו יודע ששלח פלוגה עם הסמג"ד לצומת ג'והאדר. (עדוהו, עמ' 11). משנודע הדבר למח"ט 188, הורה את הסמג"ד לנוע ל-117, כעבור מחצית השעה, ב-20.30 לערך, דיווח הסמג"ד שהוא עלה על מארב ונחלץ עם ארבעה סנקים בלבד (מתוך שמונה, שכן גדוד 53 לקח לפני כן מהלקה מפלוגה זו). הסמג"ד המשיך לחל-אל-סאקי. מאוחר יותר הורה מח"ט 188 את סא"ל חיים ברק לקבל את הפיקוד על הגזרה שמצפון לחל-פארס, סא"ל חיים ברק דיווח לאל"מ בן שוהם, שסנקים סוריים נוסעים על ציר הנפט, לדבריו, שוכנע אל"מ בן שוהם בכך בשעה 21.00 ואז הורה לו להציב מארב בצומת חושניה-רשח.

כאמור, חוכניתו של אל"מ בן שוהם היחה להרוף את הסורים מציר הנפט באמצעות "כוח צביקה" לעבר המארב של סא"ל חיים ברק. סא"ל חיים ברק נע עם הפלוגה ליעדו. בדרך פגע בכוחות סורים והגיע למקום המיועד בערך בחצות. הוא המתין שם מספר שעות, אך כל אויב לא הופיע. אחר-כך קבל סא"ל חיים ברק הוראה מאל"מ בן שוהם להשאיר בצומת מחלקה ולנוע על ציר רשח צפונה עד הר יוסיפון ושם לתחמש ולחדלק. הדבר בוצע וסא"ל ברק הגיע להר יוסיפון בשעה 03.00 עם חמישה סנקים (שניים סטו מהכביש בחשכה ונתקעו), מבלי שנחלק באויב.

(3) כת הסמג"ד -

הכות שנחלץ מהמארב הגיע לתל-סאקי ושם נעצר. רוב הכוח
הושמד והמ"פ דני לוין נפל בשבי. הסמג"ד, בטנק בודד, הגיע לאל-על ומשם
ירד לאזור הכנרת וחזר ועלה בגשר בנות יעקב. הצטרף לכוחות חטיבה 188 על
ציר הנפט ונהרג למחרת.

(4) "כח צ'סנר" -

עם חטיבה הגיע צ'סנר לאזור מיצב 111 ושם אסף חמישה
סנקים של גדוד 53 (מהם שניים לא תקינים ושלושה של סמ"ר ברקוביץ. במהלך
החבירה עם המוצב נכנס לשרה מוקשים וברקוביץ סייע בחילוץ. לאחר שחבר
עם הכוח במוצב 111, נהל זמן מה קרב יחד עם סא"ל היים ברק. לאחר שכרם
קיבל פקודה לנוע צפונה, החמקם ב"חצר" שמצפון למוצב 111. הוא שלח את
ברקוביץ לחסום לכיוון כודנא והוא עצמו נשאר ב"חצר" כנכיון לחסום את ציר
טרואיה. במשך הלילה היו הנורעות על הציר וצ'סנר הגיב בירי, שבגלל חוסר
תאורה לא היה מדויק. במשך כל הזמן פיקד עליו מח"ס 188 ישירות ולא היו
לו ידיעות על מעשי גדוד 53.

(5) כת צביקה -

סגן צבי גרינגולד חזר ליחידתו מחופשה. ב-17,000 הגיע לנפת. מאחר
והסמח"ס דחק בו, החליט סגן גרינגולד בשעה 20.00 לערוך לצאת לדרך עם
שני סנקים בלבד. הוא הפך לכת חטיבתי בשם "כח צביקה". המח"ס חשב שהכת
מונה למעלה מפלוגה הורה אותו לנוע על ציר הנפט, לנקות אותו ואת ציר
ככיש מאויב. בהגיע "כח צביקה" לקרבת ציר ככיש, נתקל בטנק סורי ראשון
מסווח 10 מטר, הדליקו - ומיה החליף עמדה. מאחר והטנק שלו התקלקל עבר
סגן צבי גרינגולד לסנק השני. לאחר מכן הבחין בשני סנקים נוספים והדליקם.
אז רק הבחין שהטנק השני שלו נעלם (חזר לנפת לתיקון).

המח"ס שאלו כל הזמן מה כוחו, אך סגן גרינגולד חטש לענות כי הוא
בודד, שמא ישמעו הסורים ויפרצו לעבר נפת. וכך המשיך לחסום לכרו כשהוא
נע מעמדה מארב אחת לשניה ופוגע באגף מסווח 50 - 10 מסר באותם סנקים
סורים בודדים שהתקדמו. בשעה 22.00 לערך הגיעה פלוגת מילואים מהחטיבה 179
בפיקוד סג"ד לרמת-הגולן. הכוח הוכפף לסגן צבי גרינגולד שנפצע והועף

מהצריח. בקרב נפגעו מספר טנקים ובין השאר נפצעו המו"ז והס"פ. המ"מים והמ"טקים גילו ירומה והילצו פצועים. צביקה עבר לטנק אחר וכשהחאושש קיבל פיקוד על מה ששרד - שלושה טנקים ושוכ המשיך בחסימה. במשך הלילה "נעלמו" לו שני הטנקים האחרים ושוב המשיך לחסום לבד. לקראת בוקר הגיע אליו פלוגה נוספת. צביקה דרש שיבוא מפקד בכיר לפקד על חסימת הציר ואכן הגיע הסמח"ט עם ששה טנקים נוספים ונטל את הפיקוד על "כח צביקה".

(ג) הגזרה הצפונית

עם רדת החשיכה, הייתה חסימה 7 פרוסה כגזרה הצפונית ואחראיח עליה. גדוד 74 (שהשתייך במקורו לחטיבה 188) היה פרוס בקו הקדמי לכל אורכו וכעורפו נערכו יתר גדודי החטיבה: גדוד 71 בצפון, גדוד 75 במרכז וגדוד 77 בדרום. במשך הלילה זיהו כוחות החטיבה חנועות נרחבות של הסורים, בעיקר באזור החרמונית; הדבר גרר שינוי הערכות: רוכב של גדוד 77 הועבר צפונה לאזור החרמונית, ואילו גדוד 71, שביצע בלילה מספר תוזוזות, הגיע לבסוף, עם אור ראשון של יום א', גם הוא לאזור החרמונית. גדודי החטיבות ניהלו מספר קרבות אש ובמקרים בודדים גם קרבות מגע. אולם נראה שגם בלילה נשא גדוד 74 בעיקר הנטל. במשך הלילה ניסה הפיקוד פעמיים להעביר כח מחטיבה 7 לסייע לחטיבה 188 (ראה לחלן, עמ' 1010 ואילן). ניתן לומר שמהלכי הסורים בליל ה-6-7 באוקטובר בגזרה הצפונית היו מהלכי גישוש. ההתקפה התלה רק ביום א' בבוקר ורק אז נכנסה חטיבה 7 לקרב קשה (ראה להלן עדות מפקדי הגדודים וקמכ"צ 71).

(1) גדוד 74

בקרבות היום איבד הגדוד כ-7 טנקים. עם ערב עבר גדוד 74 ת"פ חטיבה 7, אך הערכותו לא השתנתה. במשך הלילה מנע גדוד 74 נסיונות של גישור וסתימת תעלה נ"ט שנעשו בעיקר מול המוצבים 107-109; כאן הצליחו להכשילם. לעומת זאת הצליחו הסורים לתדור כמקצת לאזור אופנה מצפון ל-107. במשך הלילה הפעיל הגדוד ארטילריה וירה למקורות אור או רעש. עוד באור אחרון נעשה נסיון לחקוף את 104 בחי"ר. הנסיון נבלם בסיוע הסנקים. בהמשך הלילה הוחקף גם מוצב 110 וגם שם נהדפה ההתקפה בסיוע טנקים.

(2) גדוד 71

הגדוד שהורכב מצוותים של בית הספר לשריון, הגיע לרמה במשך יום הכפורים. רק ב-17.00 הגיעה מחציתו השניה לרמה, בלילה פוצל הגדוד. המג"ד עם 15 סנקים עזב את מקומו מצפון לחרמונית ונע דרומה לכיוון קוניסרה, יתכן והסיבה לתנועה זו קשורה בהוראת הפיקוד לשלוח כוח סיור לחטיבה 188. באזור בית החזית בקוניסרה פגש מג"ד 71 במח"ט 7, מח"ט 7 הורה לו לא לנוע דרומה (ראה הקלטה רשת הקשר של חטיבה 188 - נספח לעדויות שבנה אל"מ (מיל) נבו), אלא לחזור צפונה ולבלום פריצה באזור קזוארינה. המג"ד פנה וחזר צפונה ובצומח קזוארינה-טרזן נתקל בכוח סורי קטן והשמיד אותו. לאחר מכן קיבל פקודה לעלות על החרמונית. למעשה נמשכו תנועותיו של גדוד 71 במשך רוב שעות הלילה והוא סיים את מסעותיו עם שחר והתמקם על החרמונית רק באור ראשון. (עדויותו של סגן בני ברץ, קמב"צ 71, בפני אל"מ (מיל) נבו).

(3) גדוד 75

גדוד 75, בפיקודו של יוסי (יוס), קיבל פלוגת סנקים מגדוד 77. מלכתחילה נקבעה גזרתו באזור החרמונית מול ציר טרזן. לפני חשכה כבר נבנס לעמדות. בתחילת הלילה נסחבר שמולו מתרכז כוח סורי ניכר והוא דיווח על תנועות ואורות רבים בעמק לרגליו. דיווחיו השפיעו על התכניות של מח"ט 7 ובמשך הלילה דוכזו כוחות נוספים לחרמונית לאחר שנתכרר שאמנם זהו מרכז המאסץ הסורי בגזרה. (ראה עדויותו של רס"ן חגי רגב, עמ' 12-9)

(4) גדוד 77

גדוד זה ששהה כבר שנוע ימים ברמה, היטיב להכיר את השטח. כאמור, העביר פלוגה לגדוד 75. עם חשיבה נצטרחה לשלוח פלוגה לכרוך המוצבים 109-110. הוא שלח את "פלוגת טייגר" בפיקוד רס"ן זמיר. היחה זו הפלוגה המאומנת ביותר של הגדוד (עדות רס"ן זמיר, עמ' 3). משנודע לרס"ן זמיר שחוקפים את מוצב 110, שלח את הסמ"פ שלו עם מחלקה והם עזרו למוצב להרוף התקפות חי"ר. לאחר מכן קיבל המג"ד, סא"ל קהלני, פקודה לנוע לעבר הבוסטר. הוא הגיע למקום זה לפני השכה עם כוח של כשתי פלוגות. כאשר יוסי, מג"ד 75, נפצע, ביקש סא"ל קהלני רשות, וירד אליו מהבוסטר לציר טרזן (עמק הבכא). לפי פקודה, שלח פלוגה לקוניטרה לחסום את ציר קוניטרה. בבוסטר השאיר 4 טנקים, ועם כשתי פלוגות התמקם מדרום מזרח להרמוניה. במשך הלילה היו לגדוד מספר התקלויות קטנות בהן השמיד 10 טנקים. הכוח שנשאר בבוסטר והפלוגה שנעה לקוניטרה היו תחת הפגזות, אך לא ניהלו כל קרב. במשך הלילה זיהה הגדוד תנועות רבות באזור חץ-ארנבה, אך לקרב רציני נכנס רק ביום א' בבוקר שעה סכ-70 טנקים סודים חדרו בציר טרזן וגדוד 77 מילא תפקיד עיקרי בכלימתם. (סא"ל קהלני, עמ' 6 - 8. רס"ן זמיר, עמ' 8-10).

(5) פת טייגר

כאמור, נשלח כוח זה לאזור מוצב 110, שבגבול הגזרה עם חטיבה 188. לאחר חשכה הפכה הפלוגה להיות כוח חטיבתי ומת"ט 7 הורה אוהו להשמיד אויב שנוע על ציר רשת, תוך חיאום עם חטיבה 188. למעשה פעל הכוח בשלב זה ת"פ חטיבה 188, שהודיעה לו על כוח גדול שנוע מולו. רס"ן זמיר שחכיר היטב את השטח, תיכנן מארב (היה ליל ירח). את המחלקה בפיקוד סגנו מיקם ברשת 54 כ-800 מטר מהכביש וזמיר עצמו עם הפלוגה תפס עמדות באזור רשת 52.

סודי ביותר

- 1002 -

כשהגיע האויב (היתה זו חטיבת שריון 43) לאזור המארב פתח רס"ן זמיר באש על חוד השדרה והסמ"פ באגף ובעורף. במטת ראשון נדלקו כ-8 טנקים ובהמשך הקרב שהתנהל עד השחר בסיועם של עד 10 מטרי עלו אבידות האויב על 30 (עדות רס"ן זמיר). משהאיר האור המשיך רס"ן זמיר לפצוע באויב והסב לו אבידות כבדות. היות וחלק מהאויב עבר אותו לכיוון קוניסרה המשיך לסרוק את הציר לעבר קוניסרה; למרות שנחקל במארב, השמיד עוד טנקים לאורך כל הדרך כואכה קוניסרה.

ב. הפיקוד לפני חצות

(1) בללי

ברמח הפיקוד ניתן לחלק את ליל 6-7 באוקטובר לשני שלבים:

- א. מחשיכה עד חצות - השלב שבו העריך הפיקוד שהקרב מתנהל על הקו הקדמי.
- ב. מחצות עד בוקר - השלב שבו העריך הפיקוד שקיימת פריצה סודית עמוקה בגזרה הדרומית לכיוון הכנרת.

בדיעבד מסתבר שהערכותיו של הפיקוד לקו בשני השלבים.

בשלב הראשון הבקיעו הסורים את הקו הקדמי של כוחותינו כבר בשעה

2100-2200 לערך וכוחותיהם הגיעו כבר אז לחושניה ולאזור ציר הנפט.

כשלב השני היה הפיקוד מודאג מהחדירה הסודית העמוקה בגזרה הדרומית לכיוון הכנרת, אך לא עמד על כך שמאמץ זה הוא משני וכלל, בשלב זה, רק חטיבה ממוכנת ואילו המאמץ הסודי העיקרי, שכלל שתי חטיבות משוריינות, נע לעבר מרכז הרמח. המסמעות של טעות זו בהערכה, הורגשה רק למחרת עם הגעת הסנקים הסורים למחנה נפת.

על חמונת המצב בפיקוד בשעות הלילה העיר אלוף חופי:

"עם חשיכה התחיל להץ הרבה יותר רציני בגזרה הדרומית, כשהכוחות נלחמים ביחסי כוחות של כוח קטן מאוד מול כוח גדול, עם נסיונות על ידו מפקד החטיבה 188 לנסוח ולבלום לכל דוחב הגזרה, עם פגיעה בטנקים שלהם והיפגעות של טנקים שלנו, עם דיווחים ראשוניים על נפגעים. אנו סייענו לכוח גם בחאורה. אחת הבעיות היה שהיה קשה לאתר ולירות, גם לירות וגם לראות, לכן נחננו להם סיוע בחאורה. אבל למעשה הכוח הלך וקטן כחוצאה מההיפגעות (בגזרה הדרומית), סכניסה של כוחות גדולים של שריון למקומה שלא עמדו מולם טנקים - והיתה הרגשה קשה שספק אם הכוח יוכל לעצור את החדירה של שריון האויב. החל משעות הערב המוקדמות כשהתחילו להגיע אנשי המילואים למחנות שעל-יד ראש-פינה, האצתי ברפול שישב לידי, לזרז ולארגן כוחות מהר ככל האפשר ולו גם במסגרות לא שלמות, לא מלאות כדי לסייע ללחימה של הכוח הסדיר.

.....

אני בערך ב-1 כלילה או ב-2 כלילה, כאשר הצטרפו לרפול הסטה שלו, עזבתי את נפח ועליתי עם החפ"ק שלי לכנען. רפול נשאר לפקד מרגע זה שעזבתי, על הכוחות שהיו ברמת הגולן ועלו לרמת הגולן. עד השעה שעזבתי את החפ"ק, הפיקוד על חטיבת 7, על 188, על חטיבת 820, היה שלי ישירות, שלא באמצעותו, כאשר הוא ישב לידי במשך כל הזמן הזה מאז שעלינו יחד לרמת הגולן.

ש. זה היה מתי, בערך?

ה. ב-1 או ב-2 כלילה. " (עמ' 3621-3622).

(2) תמונת המצב עד הצרת

ביומן החפ"ק הפיקודי נרשמו מאז הערב דיווחים המשקפים מצב קשה בגזרה הדרומית; תחילה אין המצב נראה כסואה:

"1803 האלוף הוד מעדכן את האלוף שסיוע ח"א יהיה רק במצב קטסטרופה, אם לא נסתדר בלעדיותם. " (יומן חפ"ק פיקודי).

ביומן המבצעים הפיקודי נרשמה באותה שעה תמונת מצב כללית, שבה רמז לסכנות בגזרה הדרומית:

"1818 ורדי - מכש אישור מהמטכ"ל להעביר אח הממשל ואת אגוז שברמה למחנה התעסוקה. 2 גדודים בפיקוד חטיבת 7 בגזרה הצפונית. כולם נכלמו. שורר שקט. 18 טנקים שרופים, מוצב החרמון: חיילינו נעולים בפנים. 15 חיילים סוריים (לפי תצפית) באזור הטער (כתף החרמון) והם עוסקים בהתחפרות. אנחנו מעלים מחלקת טנקים + זחלים בפיקוד מח"ט 1 לכבוש החרמון עוד הלילה. באחריות מח"ט 1. גזרה דרומית שקט. יש בעיה שפרצו באזור 117 (אין ידיעות מושלמות).
גזרה צפונית נחפסה על ידי שלושה גדודים. באחריות 188. לנו נפגער 4 טנקים. (ההדגשה במקור)"

משעה 1800 ואילך מתחילים להגיע דיווחים רצופים על לחץ סורי בגזרה הדרומית:

"1823 כוח טנקים שנע דרומה נחל ב-20 טנקי אויב בצומת ג'וחדר. מתנהל כעת קרב ש. ב-ש."

"1825 כן-שוחם לאלוף: הפלוגה שנתקלה ליד ג'וחדר מתנהלת ש ב-ש באזור."

בשעה זו גם יצא מח"ס 188 לגזרה (ראו עדותו של רס"ן צורין

בנושא זה):

"1829 בן-שוהם זו לדרוס הרמה בהוראת האלוף. " (שם)

הידיעות מן הגזרה הדרומית המשיכו להגיע:

"1834 תקיפה חטיבתית מול 116, ידיעות מודיעיניות, וגם מול 109, זה חגיגת אומר לאלוף. מאמץ של כנראה 100 טנקים. " (יומן חפ"ק פיקודי).

בשעה זו גם נצטייר מצב שקט יחסית בגזרה הצפונית וכנראה ניתנה

פקודה לתגבר את חטיבה 188:

"1904 האלוף בשיחה עם מח"ט 7, עד עתה שקט. ערוך להגנה צפונה. תעביר יחידה לבן-שוהם. מעריך שדפק 8. האלוף מורה למח"ט להתמלאות בתחמושת לנצל רגעי שקט להתמלאות. " (שם).

"1924 גדוד מחטיבה 7 נמצא בקוניטרה. בו 10 טנקים ינועו על הציר עד שיתחברו עם בן-שוהם. הטנקים בג'וחדל שלנו פרצו את מחסום הטנקים. 4 עברו והמתקמו על תל-ג'וחדר " (שם).

"1934 דווח מחגי מודיעין ששקט והסודים מודיעים בעצמם שנפגעו. " (שם)

בשלב זה דווח הפיקוד לרמטכ"ל ולשהב"ט על המצב בחזית:

"1830 האלוף מדבר עם הרמטכ"ל

"1913 האלוף מדבר עם שהב"ט ומזכיר דווח מלא על המצב. " (שם).

אין בידינו מקורות על הנאמר בשיחות אלו.

* סא"ל חגי מן, קמ"ן הפיקוד.

לקראת שעה 2000 שוב מתרבים הדיווחים על לחץ סודי בגזרה הדרומית

והמרכזית:

"1943 מצפון ל-109 כנראה מנסים להכשיר את תעלת הנ.ט. עם חי"ר וסד"חים. המח"ט מנחית ארטילריה במקום. המח"פ קבל הוראה להוריד שם ארטילריה כמה שאפשר יותר - מאלוף."

"1945 בן שוהם מודיע לאורי שור' ל-116 באזור חל-אסקי יש לו מגע בנראה עם סנקי אויב."

"1947 האלוף מדבר עם בן שוהם. האם הוא יודע על נסיון מעבר דר' ל-109. חשובה: שלילי בשלב זה. האלוף - שים לב לאזור זה צפ' ל-109. יש ידיעות על עבודות במקום, תדפוק אותם."

"1949 האלוף מורה לעדכן את מח"ט 7 על שדות המוקשים באזור בו הוא מיועד להלחם (109)" (יומן חפ"ק פקודי).

בנסיבות אלה שוב עולה הרעיון לתגבר את הגזרה הדרומית ככה

מחטיבה 7 (ראה להלן, עמ' 2010 ואילך):

"2025 המצב ב-116 חמור. לשלוח חגבור סנקים לגזרה הדרומית למח"ט 188."

"2028 אורי מדבר עם מח"ט 7 מדווח על קרבות סנקים בודרים בין 105-110. האלוף נותן פקודה לא להוריד את הגדוד. שיסיים המלחמה אצלו ולאחר מכן ישלח אותם לבן-שוהם. בהמשך השיחה יש חלילה דר' ל-116 ובן שוהם מבקש בדהיפות כוחות חגבור. אורי נותן פקודה למח"ט להוריד שם ארטילריה" (שס).

בשלב זה עדיין רואה אלוף הפיקוד את הקרב על פי התפיסה שלו ושל

הרמטכ"ל מלפני המלחמה, לפיה יש למנוע מהסורים כל הישג.

השקפתו נרשמה ביומן החפ"ק:

"2052 האלוף: יש לעשות מאמץ לעצור כל התקפה והקטנה ביוחר כעת" (שס).

החל משעה 2100 מחיל הפיקוד לקבל ידיעות ממקורות מודיעין על

הדירות של כוחות סוריים והוא מנסה לבדוק זאת עם הכוחות שבשטח:

אננקי דחפור.

"2119 בן שוהם אומר שיש פירצה מ-111 וטנקי אויב עולים צפונה."

"2127 אורי מדבר עם בן שוהם ומערכן אותו ומבקש ממנו שיבדוק אם נכון הדבר שחדרו ליד 111"

"2128 כן שוהם מוסר לאורי שהכל תקין ב-111 ושיבדוק עם מה טנקים מה קורה צפונה ל-111. בן שוהם אומר שרואה רגלים ליד 111 וחגי אומר שתתכן חדירת רגלים ל-111. (יומן חפ"ק פיקודי).

שיחות אלו שנוהלו ברשת של חטיבה 188 הוקלטו ופוענתו. פענות השיחות נמסר לאל"מ (מיל) נבו על ידי קצין הקשר של חטיבה 188. להלן קטע ההקלטה משעה זו:

"ק' אג"מ פיקודי למח"ט:

20 כאן 82, הודעה עבור.
כאן 20, 82, כאן 20, רות עבור.
כאן 82 המחזן כאן 82. יש להם כוונה לבצע כנראה פעולה רגלית שמתבצעת עכשיו בציר טרויה על 111 עבור.

כאן 20, אני חושב שאין לנו מה לדאוג שם, יש לנו מספיק כלים, עבור.

כאן 82, רות, אז אם תראה כאלה שהולכים ברגל - תכניס להם.

רות, אני מערכן את התכנה שלי בסדר, ונחיה צפויים זה לזה. מה שתשוב לי עכשיו - אני רוצה חאורה לאזור מחזה - סיפה מזרחה כ- 800 מ' שמה התחילו להגיה כלים שלהם, אחד דפקנו, אבל כנראה יגיהו נוספים, אני לא רוצה להיות מופתע, האם קלטת, עבור.

כאן 82, האם סיפה? עבור.

חיוכי, צומת מחזה-סיפה, אני מאורגן שם ממתין מול וכל מו' שיופיע ממחזה בכיוון מזרח, הופיע אחד דפקנו אותו עכשיו אני צופה שיופיעו עוד. אני אצפה מכל מיני מקומות שאני עלול לא לראות אותם חן לי תאורה, עבור.

כאן 82, אתה מקבל מיד, סוף.

מת"ט לקודקד נקה [מג"ד 82].

רות בסדר, נקה כאן 20, עבור, האם נקה, עבור.

1, שומע, המחזן, אתה קבלת כל מה שאחה רוצה.

כאן נקה, רות עבור.

מת"ט לקודקד נקה.

כאן 20, תראה, אלה של 111 שיש לך אותם, תגיד להם שיהיו ערניים כי יש שם פעולה רגלית של כמה חברה, די הרבה שמתכוונים לעלות על המוצב, אתה תפתח את העיניים אם תזדקק לתאורה, תגיד לי, אני אתן לך, בכל מקרה יש לך לחשוש רק מרגלים, עבור.

מג"ד נקה למח"ס:

כאן 10 רוח עבור.

רוח חודיע לכולם מה קורה עם הכלים שגילית על רשת, עבור.

כאן 10, זה היה פעוט. אני ממשיך צפונה, עדיין לא זיהיתי שום דבר, אני בתנועה, בקו, עבור.

רוח, יפה, חנוע. כשתגיע לקטקומבה דווח לי אבל תגיע לשם בזהירות כי יכולים להמתין שמה ואם אין שום דבר אני אחזיר אותך חזרה. אז זה טוב. הפטרול הזה שלך, סוף. (ראח ידיעה ביומן חפ"ק פיקודי בשעה 602128).

דיווחי המודיעין, שכנראה היו נכונים, המשיכו לזרום והפיקוד ניסה

לאמתם:

"2146... נתונים - כי באזור קוניסרה יש כוח שריון שכנראה חדר מדרום. האם זה נכון. הכח הזה מתכוון כנראה לרוץ צפונה"

"2155 הסורים טוענים שחושנית בידיהם. אורי כודק עם המח"ס שבשטח" (יומן חפ"ק פיקודי).

שיחה זו גם הוקלטה ונראה שמח"ס 188 דחה תחילה גם הוא את הדיווח

הסורי.

"ק' אג"מ פיק' למח"ס:

כאן 82, הם מרווחים כל הזמן שצומת ככיש פלא שמאחורין בידיהם. האם זה נכון, עבור."

מח"ס לק' אג"מ פיק':

"שלילי, שים לב, יש לי מגע עם אותם החבר'ה שמתכוונים לגשח לכביש-פלא, באזור סרויה בצפון באזור צומת סרויה-רשת, כנראה שהם התחבלו ובצומת אני עכשיו במגע אתם עד נקה וגם כן באזור מאזור 111 ולאזור הצומת.

אני יורה עליהם אש צולבת מה שאני רוצה, שתחן לי את התאורה שאני אוכל לאחר אותם."

ק' אג"מ פיק' למח"ס:

"כאן 82, אתה מיד מקבל, יש לנו מעט מאד, עבור. אני יודע, אני יודע, אבל המקום עכשיו לאור כל מה שיש לך, ופלורס מה שאני מזהה - צריך להרביץ אבל לדייק הפעם, סוף" (הקלטות רשת חס' 188 עמ' 25).

"2157 בן שוהם מגלה תנועות דר' לחושניה.
אורי מבקש תאורות לראות מה קורה. בן שוהם נע
לכוון" (יומן חפ"ק פיקודי).

"2200 אורי באישור אלוף מורה לבן-שוהם לברוק
אם חושניה כידיהם. בן שוהם לאורי; יש קרב עם כח
סורי גדול דר' לחושניה. מבקשים תאורה שם. אורי מבקש
מהמח"פ. תהיה שם תאורה" (שם).

"2240 כנראה שכחושניה כאמת יש אנשים, כנראה חי"ר. יש
שם ירי נק"ל. הטנקים של בן שוהם סומעים את זה, אם זה
חי"ר בלבד שסיירת גולני עם זחל"מים תעלה לשם ושכך שוהם
מחוסר זמן לא יתעסק אתם. שישלה שני טנקים בלבד. רבדיקה" (שם).

עז קרוב לחצות טרב הפיקוד להאמין שאמנם חדר כוח סורי משמעותי

לעומק שטחנו. לפי רישום ביומן חפ"ק פיקודי היה האלוף מוכן לקבל

שכחושניה יש כוח חי"ר בלבד;

"2332... כנראה יש כח חי"ר כחושניה לפי דברי האלוף" (שם).

אולם בשלכ זה החלו להגיע דיווחים ברורים גם מכוחותינו, אבל

ברישומים אלה עדיין ניכרת בתחילה מידה של ספקנות:

"2339 שגירה מינהלתית של 188 שנסעה לאתור באיר מחזה
זיהתה טנקים בדרכה מהקמ"ץ לאלוף".

"2340 מישהו מ-188 טוען שיש כחושניה טנקים וארסילריה
סוריים.

בין תל-א-סקי ל-116 נתקל כח שלנו בכמות גדולה של טנקים,
מק. אג"מ 188 לאלוף" (יומן חפ"ק פיקודי).

החל מחצות דיווחי כוחותינו הם ברורים ומפורשים:

"0005 הטנקים שנשלחו ל-116 נתקלו בכח גדול מהם. ק.
אג"מ 188 לאלוף. ליר 116 דורמים כוחות רבים כולל גרירת
חותמים. מאורי לאלוף" (שם)

"0024 50 טנקים נכנסים לאזור 116, איך לנו אף טנק שם.
להוריד טנקים מחטיבה 7 לשם. אורי שמחונני מדבר אחר, ברשת, עם
מח"ט 7" (שם).

"0026 אורי מדבר עם בן שוהם ומודיע לו שחקבל גר' מחט' 7
ויהיה ת"פ שלו על מנת לדאוב ל-116" (שם).

ג. סיוע לחטיבה 188

החל מאור אחרון של יום הכיפורים הוגבר לפיקוד שהמצב בגזרה הדרומית

הולך ופחמיר: במשך שעות הלילה עד חצות הלכו ונחרבו הידיעות על חרידות של הסורים לתור שטחנו. באותו זמן המצב בגזרה הצפונית רגוע יחסית, ואין נסיונות פריצה סוריים מפשיים. היערכוה כוחותינו לא תאמה בשלב זה את פעולות האויב. בגזרה הצפונית נפרסו ארבעה גדודים. 3 גדודי סנקים וגדוד חרמ"ש שחוגבר בסנקים.

לעומת זאת בגזרה הדרומית נפרסו רק שני גדודי סנקים: גדוד 53 וגדוד 82. הגזרה הדרומית היא גם פחותה מבחינת השטח, ומאפשרת פרוסת שרייף יותר מן הגזרה הצפונית. בנסיבות אלו נשאלת השאלה, מדוע לא העתיק הפיקוד בשלב זה כוחות מן הגזרה הצפונית לגזרה הדרומית, או ארגן מחדש את תחומי הגזרות. מבדיקת יומני המבצעים וחקלסות רשת חטיבה 188 עולה כי הפיקוד הכניח מספר פעמים את חגבור הגזרה הדרומית ע"י כוח מחטיבה 7. כן מסתבר שאל"מ בן-שוהם לחץ על הפיקוד לשלוח לו כוחות נוספים לחגבור.

ההוראה הראשונה לתגבור חטיבה 188 ניתנה מיד עם רדת החשיכה, עם החמרת הדיווחים בגזרה הדרומית נקט הפיקוד בצעד ראשון של חגבור הגזרה הדרומית על ידי גדוד מחטיבה 7.
ביומן החפ"ק נרשם:

"1750 חט' 7 שתוריד את הגד' שנמצא בצפון לגזרה הדרומית"

"1755 אורי מורה ליאנוש להוריד גדוד לאזור חושניה" (שס).

כפועל, נשלחה לגזרה הדרומית פלוגה מגדוד 82 שהייתה כפופה לגדוד 77. מ"פ הפלוגה היה רס"ן זמיר. כנראה לכח זה התכוון מח"ט 7 בשדירות לאלוף:

"1904 האלוף כשיחה עם מח"ט 7. עד עתה שקט. ערוך להגנה צפונית. העביר יחידה לבן-שוהם. מעריך עדפק 8. האלוף מורה למח"ט להתמלאות בתחמושת. לנצל רגעי שקט להתמלאות". (יומן חפ"ק פיקודי).

כוח זה אמנם נע מאזור קוניטרה דרומה וניהל קרב עם סנקים סוריים דרומה לקוניטרה. ביחס לכוח זה נרשם ביומן הפיקודי:

"1924 גדוד מחס' 7 נמצא בקוניטרה, בו 10 סנקים. לנועו על הציר עד שיחברו עם בן-שנהם...". (יומן חפ"ק פיקודי).

כח זה שהוא כפי הנראה אמנם "כח זמיר" היה פלוגה מגדוד 82 שלאחר שהגיע לאזור שמדרום לקוניטרה ניהל שם קרב עם סנקים סוריים. בחום הקרב חזר לחטיבה 7 (ראה לעיל עמ' 1001-1002).

כעבור כשעהיים הלך והחמיר המצב בגזרה הדרומית. לפיקוד נראה שמוצב 116 נתון בסכנה והאלוף הורה למח"ט 188 לעשות הכל שהמוצב לא יפיל. בהקשר זה ניתנה על ידי הפיקוד פקודה לשלוח סנקים נוספים לחטיבה 188. ביומן החפ"ק הפיקודי נרשם בנושא זה:

"2010 ירי סנקים לעבר מוצב 116 (קמ"ן נפח). מהאלוף למח"ט 7 לעשות כל מאמץ שמוצב 116 לא יפול זאת עקב דוחים שהוא עומד לפול".

"2011 הוראה למח"פ לתת סיוע ל-116 ולהמטיק מיר אש בחרמון".

"2025 המצב ב-116 חמור לשלוח חגבור סנקים לגזרה הדרומית למח"ט 188".

בהקלטות רשת חטיבה 188 נראה שבקבוצה הוראת הפיקוד ניתנה פקודה לגדוד 71 של חטיבה 7 לרדת לגזרה הדרומית. בהקלטות של רשת חטיבה 188 משעה זו נשמעות השיחות בקשר למוצב 116 וכן המבעים הראשונים בלן מח"ט 188 לבין מב"ד 71 [זקיף] אשר נע דרומה.

"אלוף הפיקוד למח"ט: 20**, כאן מ-92*** ברשת שלך, עכור.

.....

* כנראה טעות, הכוונה למח"ט 188.

** מח"ט

*** אלוף הפיקוד (מספרו ברשת הקשר החטיבתית).

אלוף למח"ס: כאן 92 יש לנו דיווח שהם עולים על 116, עבור.
מח"ס לאלוף: כאן 20. בציר מחזה יש פריסת. יש פריסת, אני
החזרתי ואני מייצב קו בטיפה-מחזה. בטיפה-מחזה,
ו-17* יורד על מחזה. עבור.
המוצב מודיע שעולים עליו. עולים עליו. עבור.

אלוף למח"ס: רוח. אבל אין לי, כרגע מה שיש לי במקום הזה.
מח"ס לאלוף: ואח היחידה של זקיק [גרוד 71] טיפ קיבלתי
וזה לוקח זמן. עבור.

אלוף למח"ס: כאן 92 לעשות כל סאמץ שהמוצב לא יכול. עבור.
רוח. המתן.

כא"ט למג"ד 53: 1 כאן 20 עבור.

אלוף למח"ס: 20, כאן 92 הודעה, עבור.

מח"ס לאלוף: כאן 20 קלסתי. אני אעביר משהו לשם. יש
סודים בקרבח טקום, עבור.
אלוף: כאן 92, מיד, טוף.

מג"ד 53: אני צריך את 17* דחוף. 1000, דרום מזרח
ל-115, יש שם 5 כלים שמחזיקים. עבור.

מח"ס למג"ד 53: המתן, יש לנו בעיות יוחר דחופות עכשיו.

מח"ס לק' אג"מ: 22 כאן 20 עבור.

בדיוק, תרחף את דומם**.* וחגיד לו מה שקורה
ב-116 ושיפעיל את כל מה שהוא יכול. אסור ששמה
יפול. עבור.

10 כאן 10 עבור
22, כאן 10.

מג"ד 53: כאן 10, אני צריך את 17 דחוף על 1000, דרום מזרח
מזרחית ל-115. יש שם הצטברות של 5 כלים
1000 דרום מזרחית ל-115, עבור.

זקיק, כאן 10 עבור.

המח"ס לבד' של
חס' 7:

10, כאן זקיק, רוח. עבור.
זקיק, כאן 20, עבור.
כאן 10, זקיק, רוח. עבור.

20 למג"ד זקיק: כאן 20. תגיד לי בדיוק איפה הוא נמצא, עבור.

מג"ד זקיק למח"ס: נמצא 1.5 ק"מ עד 2 צפונה, על ציר יקיר 17,
עבור.

22, כאן 10, עבור.

כאן 10, שם זקיק, נמצא ב-2 ק"מ.

מג"ד 53 לק' אג"מ: 22, כאן 10, עבור.

10, כאן 20 המתן.

* כינוי לסיוע אוטילרי ברשת הקשר.
** דומם - אוח הקריאה של גרוד 53 ברשת.

קלטתי את זקיק. בסדר. שימשיך לנוע מאר. מהר. עכור.

מח"ס לזקיק:
[מג"ר 71]

22, כאן 10 עכור.

מה הענין, עכור.

19 פחות 600 צפונה 400, עכור.

של 115, סוף.

זקיק, כאן 20 עכור.

כאן זקיק, רוח, עכור.

כאן 20, האם כשאפרת יקיר 17? האם זה הכלים הראשונים שלך? עכור.

כאן זקיק, שלילי. כל הכלים שאני יכול להעמיד עכשיו טובנים. הבחורצ'יק שלך נמצא אצלך. עכור.

חייבני. אבל מה קורה? איפה מקומך? האם אתה בתנועה או עומד ביקיר 17? עכור.

מח"ס לזקיק:

אני עומד. משום שרק עכשיו הנציג שלך הביע עכור.

זקיק:

זקיק האם קלסת? האם אתה עומד ביקיר 17 או בתנועה לכיוון רשת? עכור.

מח"ס:

עומד ביקיר 17, עכור.

רוח, אני רוצה שחכזים כמה כלים שלא צריכים לעשות שום פעולה על ציר יקיר-רשת דרוסה כי יש פה לחץ בדרום, עכור" (הקלטה רשת חס' 188, עמ' 2-4).

מח"ס למג"ר זקיק:

דקות אחדות לאחר שנרשמה הפקודה להעביר גודל מחסיכה 7 לחסיכה 188:

בוטלה הפקודה על-ידי אלוף הפיקוד לאחר שמח"ס 7 דיווח על קרבות בגזרתו.

להלן נוסח הכיט"ל כפי שנרשם ביומן החס"ק הפיקודי:

"20.28 אורי מדבר עם מח"ס 7 מדווח על קרבות סנקים בוודים בין 105-110. האלון נותן פקודה לא להוריד את הגדוד. שיסיים המלחמה אצלו ולאחר מכן ישלח אותם לבן שוהם. בהמשך לשיחה יש הדירה דרום ל-116 ובן-שוהם מבקש בדיחות כוחות תגבור. אורי נותן פקודה למח"ס להוריד שם ארסילרית."

מהקלטה רשת חסיכה 188 בשעה זו מסתבר, שמח"ס 7 עצר את גודל 71

בדרכי דרוסה והורה לו לחזור על עקבותיו. מח"ס 188 התקשר אל קצין

האג"ם הפיקודי והאחרון הורה למח"ס 188 שיקח בכל זאת הגדוד. מח"ס

188 הודיע זאת למג"ר 71 והמג"ר הודיע שסיד לנוע. אולם בעבור דקות

אחדות שב קצין האג"ם הפיקודי והודיע לאל"מ בן-שוהם שגודל 71 לא

יגיע אליו כעת בשל מצבה של חטיבה 7. מח"ס 188 ניסה לברר אולי יוכל לקבל חלק מהגדוד אך התשובה הייתה שלילית.

להלן הקלטות רשת חטיבה 188 הכוללות את השיחות סביב העברת גדוד 71:

מח"ס לזקיק: זקיק, כאן 20 עבור. (מג"ד 71)*

מח"ס למג"ד זקיק: כאן 20, אתה חייב לשלוח יחיד, לא חשוב מה גודלה, דרוסה על ציר רשת, יש מה לאץ על ציר רשת-טרזיה, עבור.

מג"ד זקיק למח"ס: כאן 10 של זקיק אתה, הינך נשמע חלש ולא ברור. קבלתי פקודות חדשות מ-20 של משבצת [מח"ס 7] אתה** סוכרם להתחיל לנוע לטובתו. עבור.

מח"ס למג"ד: שלילי, שלילי, אתה עובר אלי. אתה חייב לנוע על ציר רשת מיקיר לרשת עד טרוזיה, עבור.

רות, 20 של משבצת נתן לי ברגע מקודה, עומד על ידי... ואני כבר התחלתי לבצע, עבור. המתן, המתן סוף.

מח"ס לק' אג"ם פיקודי:

82, כאן 20, עבור.**

כאן 82, המתן.

כאן 82, רות, עבור.

כאן 20 של תופי, 20 של משבצת (מח"ס 7) לוקח את זקיק חזרה. האם זה למי הוראה שלך. עבור.

כאן 82, שלילי, מיד אספל בזה, עבור.

לפי דברי קדקד זקיק, 20 של משבצת נמצא על ידו. להודיע לו מיד שיבוא בחזרה, אני צריך אותו, אצלי. סוף.

מג"ד 53 לק' אג"ם: 22, כאן 10 של 1, עבור.

ל-17 על 115, צפונה 400 יותר 300, עבור. (יותר 300, סוף).

מח"ס למג"ד זקיק (גד' 71):

זקיק, זקיק, כאן 20 עבור.

כאן 10 של זקיק, רות, עבור.

כאן 20, קבל מ-82, בטל פקודה של 20 שלך. אתה יורד דרוסה על ציר רשת, עבור.

* מג"ד 71, סא"ל ראס ז"ל, היה ח"פ מח"ס 188, אך קבל פקודות ממח"ס 7. ** צ"ל: 'אני'.

*** מח"ס 188 פונה לפיקוד להסדרת הכפפתו של מג"ד זקיק.

רוח, יודד דרומה על ציר רשת, עבור.

רוח, התחיל לנוע, עכשיו. יש כלים שלנו על הציר הזה. חשיט לב, אני אעזבך את החבר'ה שלי, העובדן אותי כל פעם היכן אתה נמצא שאני אעקוב אחרי התנועה שלך, עבור.

רוח, תגיד לי מתי התחלתי לנוע, סוף. עוד שתי קטנות [רקוח] עבור. יפה מאד, יפה מאד, מהר אבל, סוף.

כאן 20 שיס לב יצאתי קשר עם זקיק. הוא בדרך, על ציר רשת, מה שצריך הוא להודיע לנקה ול-1 שלנו שהם בדרך, ואני אעזבך אתכם בדיוק היכן הוא נמצא כל פעם, עבור.

הוא גמר כבר ואם תלך בתנועה זה בסדר, הוא בחנועה והוא קבל את הפקודה ממני, סוף. תודיע ל-82 שהכל בסדר. הוא בדרך דרומה - ת"פ שלי, עבור.

רוח, עבור.

זקיק, כאן 10, עבור.

82 כאן 20, עבור.

האם 82, עבור?

82, כאן 20 עבור.

20 של חופי כאן 82, עבור.

מח"ט לק' אג"מ פקודי: כאן 20, אני חייב על מחזה את 27 (סיוע ארטיילרי) כולל האורה, שם יש חדירה וזה ציר. אני שומע שאתם מפנים הכל ל-116. אחת חייב להעביר לי משהו למחזה, עבור.

20 מ-82, עבור.

כאן 20, רוח, עבור.

כאן 82, מסתבר שהם עשו החקפה, וזה מחייב כרגע, במסגרת הזאת, לפתור את הבעיה שלו. היא תועבר אליך, עבור.

כאן 20, אני דברתי עם זקיק, הוא בדרך אלי. זה בסדר, עבור.

כאן 82, 20 שלו. חכה. מצבו מחייב כעת השארת זקיק אצלו כרגע שהוא ישתחרר נעביר את זקיק אליך, עבור.

כאן 20, אתה יכול להעביר לי חלק מזקיק. עבור.

מח"ט לק' אג"מ:

מח"ט לק' אג"מ:

מג"ד 53 למח"ט:

מח"ט לק' אג"מ:

מח"ט לק' אג"מ פיקודי:

ק' אג"מ פיקודי למח"ט:

ק' אג"מ פיקודי למח"ט:

ק' אג"מ פיקודי למח"ט:

מח"ט לק' אג"מ:

כאן 82, אינני רוצה כרגע לפצל את זקיק, כרגע
שהוא יוכל לעבור, נעביר אותו אליך, כרגע שנוכל
נעביר אותו אליך, עבור.

כאן 20 רות חבל, שיט לב בעניין מחזה, אני מוכרת
על מחזה האורה וחנ"מ. יש שם חדירה וזה ציר, ואסור
לנו להשאיר אותו. אני שומע ש-117, את ה-27 [סיוע]
שלנו אתם זורקים על 116. חשאינו לי יחידת משנה
על מחזה, עבור.

כאן 82, מיד אתה מקבל, עבור.

רוח, עדכן גם את 22 (ק' אג"מ) שלי, כי הוא לא
קבל, סוף" (ראה רישום ביומן חפ"ק פיקודי בשעה
2028).

כחצי שעה לאחר מכן בקש אל"ם בן-שוהם את קצין האג"מ שלו, שישב

במחנה נפת, לכדוק באם יגיע אליו גדרד 71 או חלק מהגדרד, בקשתו הוקלטה

ואלה דבריו:

"מת"ס לק' אג"מ חט': כאן 20, חבדוק אצל 82 מה הסכום לגבי זקיק
אם הוא לא שולח אותו אלינו. חשאל אותו מה
המצב. אני רוצה לדעת מה הסכום לגבי זקיק.
אני רוצה לפחות יחידת משנה שלו. עבור.

22 כאן 20, עבור."

אין אנו יודעים מה הייתה התשובה שניתנה, אך ברור שגדרד 71 נשאר

סופית בגזרת חטיבה 7, מכיוון שמג"ד 71, סא"ל רטם, וסגנו רס"ן גרעון
ויילר ז"ל נפלו בקרב, לא ניחן להבהיר את פרשת הסיוע לחטיבה 168 כראוי.

תיאור חלקי של פגישה מח"ט 7 עם מג"ד 71 נמצא בדבריו של קמב"ץ 71,

סגן בני ברך:

"ש. מיומן המבצעים הפיקודי, אני יודע שניסו לשלוח את הגדרד
שלכם דרומה, לעזרת חטיבה 188 ובאמצע שונתה החלטה, ידוע
לך על זה?

ת. המקום היחיד שאני יודע על שינוי החלטה - שנמסרו עם 16
סגקים בפיקודו של המג"ד לפגישה עם יאנוש המח"ט, ולאחר כמה
דקות של פגישה, אפילו לא הספקנו לשוחח 'תכלית', נאמר לנו
מיד לחזור מיד צפונה לכוון קזואר'ינה כי יש שם פריצה, את זה
קבלנו מהמח"ט בע"פ, תוך כדי שיחה, אינני יודע מי דרוח לו.

ש. ואיפה היה בדיוק הקרב שנהלתם אז?

ת. ירדנו מקזואר'ינה, מהציר, כאזור הפגישה שלו עם טרזן הקרב
החל, ברגע שירדנו מהציר לשטח. אין לי נקודות ציון" (עדותו)
בפני אל"מ (מיל) יהושע נבו, עם' 11).

גם רס"ן זמיר, מ"פ בגדוד 82, ש"נדוד" כאוחר לילה בין

חטיבה 7 וחטיבה 188 זכור באופן כללי את פרשת גרוד 71. מעדותו עולה

שלמח"ס 7 היתה ידיעה על הנעשה בגזרת הדרוסייה אם כי מעדויות אחרות

עולה שהחטובה לא היתה ברורה (עדויות של ק' האג"ם החסיכותי רס"ן חגי רגב).

להלן עדותו של רס"ן זמיר:

"ש. משהתקרבת לבאן, זה היה בערך במצות הלילה, איך התרשמת מהשיחות ברשת של 188?

ת. לא שמעתי את כל מה שדיברו שמה, דרוסיי הייתה כהאזנה, במקומות שהייתי שם, ידעתי שהמצב לא טוב שם, ידענו את זה, מידענות, המח"ס היה נותן לנו דו"ח מצב, במעט כל הזמן, כל שעה היה נותן לנו דו"ח מצב והוא תאר לנו מה שקורה בדרום מחתילת הערב.

ש. מה הוא תאר לכם?

ת. בשלב של שער 8-10, בערב בערך, נתן דו"ח מצב שהכוחות שמדרום לנו כנראה שמצבם קשה והוא נדסה לי הכיין איזה כוח, אני לא זוכר במדויק, נהאסרן לנוע לשם.

ש. זכור לך איזה גרוד זה?

ת. אני לא זוכר.

ש. הוא נתן הוראה לכות להתארגן?

ת. כן, הוא נתן, וחזץ מזה הוא גם דיבר עם ברק, שהיה מג"ד 77, שיחה קצרה, ברק רצה למסור דו"ח מצב לתוסף לא לי" (רס"ן זמיר בפני אל"ם (מיל' גבר עמ' 8).

הפעם השלישית דהאחרונה שהפיקוד ניסה לתגבר את חטיבה 188

על ידי כוחות מחטיבה 7 היתה לאחד חצות, כאשר הסתכר לפיקוד שבגזרה

הדרומית נפרצה המזיח וכוחות סוריים ניכרים שוספים לעומק שטחנו.

על נסיון זה ניחן לעמוד מהרישומים הבאים ביומן החפ"ק

הפיקודי:

"00.24 50 טנקים גבנסיים לאזור 116, אין לנו אף טנק שם, להוריד טנקים מחט' 7 לשם, אורי שמחונני דיבר איתו ברשת עם מח"ס 7.

* טעות, סא"ל ברק היה מג"ד 82, ומג"ד 77 היה סא"ל קהלני.

00.26 אורי מדבר עם בן-שוהם ומודיע לו שחקבל
גד' מח"ט ? ויהיה ח"פ שלו. על מנת לדאוג
ל-116.

00.27: האלוף מודיע לרמטכ"ל ומבקש ממנו אויר כי
אין לנו כח בשטח בכלל ואי אפשר לבלום אותם
שם.
האלוף מנסה להוריד מחט' 7 כח, אך המח"ט
מסביר שמצבו קשה, ולא יוכל להקצות כח
לטובת בן-שוהם כדרום, ובינתיים ש-7 יעצור
את פעולותיו, האלוף מדבר עם בן-שוהם".

החמונה העולה מדישומים אלו דומה לזו שהיתה ארבע שעות קודם
לכן. הפיקוד רואה צורך להוריד כוחות מחטיבה 7 לחטיבה 188 אך מח"ט 7
בגלל מצבו משכנע את האלוף שאינו יכול לשלוח כוח; אלוף הפיקוד רוחה
את ביצוע הפקודה.

בפועל, לא תוגברה חטיבה 188 במשך כל הלילה בכוחות מחטיבה 7
ואחד הכוחות מחטיבה 7 שנשלח עם ערב לגזרה חטיבה 188 - חזר עוד באותו
לילה לחטיבה 7.

במצב זה עמדה הדילמה הבאה בפני הפיקוד: או לתגבר את הגזרה
הדרומית או לחתום מחדש את הגזרות. אין פגם בכך שמפקד רואה לנגד עיניו
ראשית כל את הנעשה בגזרתו - במקרה זה מפקד חטיבה 7 - אולם סיפקדה
ממונה, שלפניה המונח הקרב בכללוחו, תייכת לבסל שיקולים מקומיים מפני
שיקולים רחבים יותר.

ד. הפיקוד לאחר חצות

בחצי שעה לאחר חצות החל המצב בגזרה הדרומית להדאיג מאד את הפיקוד. אלוף הפיקוד התקשר עם הרמטכ"ל וביקש סיוע אויר אלא שהחטובה הייתה שלילית. שיחה זו נרשמה על ידי רל"ש הרמטכ"ל כדלקמן:

"0025 תקה מדווח שהסורים פורצים באזור 116, מבקש ח.א. הרמטכ"ל בעד. סיוע קלע מעבר ל-116, רמ"ח מבצעים: ח.א. לא יכול, להודיע לחקה" (מוצג 348 עמ' 1).

לאחר השיחה עם הרמטכ"ל נרשמים שוב ביומן החפ"ק הפיקודי דיווחים המשקפים את חומרת המצב. הקמ"ן מודיע על אפשרות חידוש המתקפה בגזרה הצפונית (דבר שבוצע כבוקר יום א'):

"0042 הקמ"ן מודיע לאלוף שיחכן שדיכויזיה 7 הכורית מוכנה להכנס לקו" (יומן חפ"ק פיקודי).

מיד אחר-כך, נרשם דיווח ראשון על חסימת גשרים; עובדה זו מעידה על ההערכה של עומק החדירה הסורית:

"0043 רפול מורה לסגנו שישלח דרך בנות יעקב מחלקות למעלה וטנקים שיחסמו את גשר אריק" (שם).

כוחות המילואים הראשונים שהגיעו נסוגים מפני הסורים ומסתבר שגם אי אפשר בשלב זה להשען על ח.א.:

"0043 הכח של רפול חוזר עם כח בן-שוהם, ח.א. לא יכול לסייע לנו בכלל" (שם).

לפיקוד ברור עתה שאכן יש טנקים סורים בחושניה, דבר שלא נראה סביר עד חצות:

"0045 באזור חושניה כ-20 טנקי אויב, באזור 116 קצת יותר. בצפון - מח"ט 7 מדווח כי יש קצת לחץ בפיתחת קוניטרה" (יומן מבצעים פיקודי).

בשלב זה נרשמה ידיעה לא ברורה, ממנה משמע שהפיקוד עדיין מצפה להריפת הפריצה הסורית: "046 הקמ"ן מודיע שהכח* בחושניה מודיע על המוטטות. האלוף מורה ללחוץ אותו עד שיגמר" (יומן חפ"ק פיקודי).

באותה שעה גם נרשם דיווח הקשור למח"ט 188 - דיווח בלתי

מציאותי:

"0047 בן שוהם עולה עם גדוד על הכח שבחושניה"
(שם).

אין למח"ט 188, גדוד כדי לתקוף עמו, והוא נמצא בנגמ"ש בגדוד באזור ציר הנפט (ראה עדותו של רס"ן משה צורף להלן, עם' 1029 ואילך).

את השלב שבו הסתבר למפקדת הפיקוד שהמצב בגזרה הדרומית קשה

מתאר קצין האג"מ הפיקודי אל"מ שמחוני:

"ש. מחי ידעת שהמצב בגזרה הדרומית איננו טוב?

ת. בלילה.

ש. מחי בערך?

ת. קשה לי להגיד. בהתחלה דיווחו כל הזמן דיווחים אויפטימיים. היה דיווח של מח"ט סודי בקשר: חושניה בידי. זה היה עוד כשכל הקו שלנו לפני חושניה עמד. או שאלו את בן-שוהם אם יכול להיות שחושניה בידם. יחד עם זה היה עוד מקרה, בתל-זהר, שזה קרוב לגבול, היתה סוללה מב"ד 9, שעלתה לקו ביום ששי, 155, סוללה שהושמדה יותר מאוחר. סוללה זו נשארה בלי החמושת. שלחנו אליה מנפת שיירת משאיות עם חמושת. כיוון שאף אחד לא ידע את הדרך, תפסתי את קמב"ץ 820 ואמרתי לו: סע עם השיירה ותוביל אותה לסוללה. הוא חזר, זה היה בערך יחד עם התשדורת, ואמר: אי אפשר להגיע לסוללה, חושניה מלאה טנקים סוריים, אמרתי לו: תשמע, מה טנקים סוריים, זה גדוד, זה שהפעלנו בחושניה, 82, אחת ראית שוטים, הוא אומר: שום שוטים, סי 55 כולם. אז, יחד עם הדיווח, נדלק אור. שאלנו את בן-שוהם שהיה על יד חושניה, אבל לפני חושניה, אם יכול להיות שעברו אותו סוריים וחם בחושניה, בשום אופן לא, אבל פה התחילה להצטייר תמונה מסוכנת מאד, לכן מיד העלנו את רן* עם הכח שלו לאזור יהודיה, בציר מגשר אריק, קודם כל שיעלה מול ציר חושניה לחסימה.

יותר מאוחר, אני לא יכול עכשיו להגיד מה לפני מה, התחילו הדיווחים של תל-סאקי, של 116, של כל המוצבים האלה שהסורים עליהם, עוברים וזורמים. אחר כך היו לי גם שיחות עם מב"ד 53, עוזר ארו, שיחות מענינות כל הלילה על הכמויות שזורמות משני צדדיו. באיזה שהוא שלב בלילה היה ברור שהמצב רע בגזרה הדרומית" (עמ' 8635-8636).

* מפקד חטיבה 179, אל"מ רן שריג.

לקראת שעה 0100 מסתבר לפיקוד שההבקעה הסורית פירושה איום

על שטח הסרינה שמערב לירדן. תחושת הסכנה מתמקדת באזור שבדרום הרמה:

"0055..... האלוף לרפול למנוע מעבר סנקי אויב לחוף הסרינה בערוצי הנחלים בדרום הרמה, כמידה והמאמץ לא יצליח לשחרר לחץ באזור 116 ליצור סגירה שם" (יומן חפ"ק פיקודי).

הפיקוד מזרז את הכוח המיועד להגן על הגשר בשפך הירדן לכנרת:

"0059 המחלקה לגשר אריק יוצאת עוד מעט" (שם).

הפיקוד עשה נסיונות נוספים לבלום את הפריצה הסורית בעזרת

הכוחות שכרמה:

"0103 שכן-שוהם ידע שיש זרימת סנקים מ-116 מערבה וסנקי אויב מערבה יותר. האלוף מורה לסמ"מ 188 להודיע זאת לסמ"ט ושיוודיעו סגירת הרמה בכויץ שטח ישראל".

"0107 האלוף מורה לרפול לקחת כח גדול, לצבור כח בכביש שמ-111 מערכה ומים להדוף את הכוחות הסוריים".

"0109 הפלוגה של רפול חברה עם כח כן-שוהם פיזית".

"0101 רפול יחסים בגשר אריק. כשיחחו עם סגן מפקד האוגדה מורה הוא שהלכנה פלוגה פלוגה ולא לחכות לכולם. אפילו מחלקה מחלקה" (שם).

בשלב זה מסתבר לפיקוד שחומרת המצב נובעת לא רק מעומק החדיירה

הסורית אלא גם מהדלדלות הכוחות בגזרה:

"0100 אורי מודיע לאלוף על מצב הסנקים החמור ליד 116, במרחב 117, 114, 113, ששה סנקים לבן-שוהם בעת 9 סנקים עם ה-7 שקיבל".

האלוף לאורי שיחטמו את דרום הרמה ומשם יעלו על הכח הסורי העצום שם. ירכזו את כל הכח לציר הכביש ומשם ינסו להדוף סנקי האויב" (שם).

דיווחים מפורטים יותר על מצב כוחותינו נרשמים ביומן החפ"ק

הפיקודי וביומן המבצעים במפקדת הפיקוד:

"0117 דו"ה טנקי 188:
תל סקי - 3 סנקים חקינים חסר מפקד
1 סנק נוסף עם מפקד פגוע
3 סנקים ריקים מתחבשת לבוון חל סקי מצפון
6 סנקים באזור 111
10 סנקים באזור צומת טרויה
צומת הנפט ציר רפיד אל-על
9 סנקים כחנועה על ציר הנפט דרומה" (יומן חפ"ק פיקודי).

"01.15 דיווח מצב - טנקים 188 בחל סאקי יש
 טנקים שחסר להם מפקד, טנק גרס בתנועה מכיוון דרום
 לחל סאקי מפקדו פצוע קל, 3 טנקים עם בטן ריקה
 נעים מצפון לדרום לחל סאקי הכוונה לרכז 3 טנקים
 כשרים מכל הטנקים בשטח, 6 טנקים ריזוזור 114.
 10 טנקים היו הביש 11 לצרפת הושגיה, בצומת ציר
 הנכס לכביש רפיד פל' טנקים,
 עוד 9 טנקים בחנועה דרומה של ציר הנפט (7 מהם
 מחס' 7) יש כוחות אויב בחושניה וכנראה ישנם כוונות
 על ציר הנפט וסעבר לו, לחס' 7 איך קשר טוב, החס"ט
 מדווח לאלוף שיש עליהם לחץ (בפיתוח קוניטרע)
 הטנקים שבמקום כנראה סירנים, לגבי 10 טנקים
 פגועים ששומעים באלחוט, זה לא יהיו, החפ"ק
 הפיקודי סכין עצמו להילוג לכנען" (יומן מבצעים
 פיקודי).

לאור החמרת המצב פנה הפיקוד למטכ"ל בבקשת סיוע, אלוף הוד,

מפקד החפ"ק האוירי בפיקוד, פנה למפקדת ח"א:

"0121 האלוף הוד דיבר עם ח.א. וביקש שבבוקר
 יהיה מאמץ גדול לשוכחנו באזור 116" (יומן חפ"ק
 פיקודי).

בערך בשעה זו, עזב חפ"ק הפיקוד את מחנה נפת ועבר להר כנען

ומפקדת אנגדה 36 קיבלה את הפיקוד על הכוחות ברמא.

עם הגיעו של אלוף הפיקוד למפקדתו שבהר כנען הוא פונה שוב

למטכ"ל בבקשת סיוע אוירי:

"0300 האלוף מדבר עם ע' ראש אג"ם, סיוע אוירי
 בעיקר לבזרה הדרומית באזור רפיד, מבקש סיוע אוירי
 מבסימלי בגזרה זו ובזרת 107, כולל לחפות על עליה
 יתר הכוחות המצטיידים ועוליים, מבקש לדעת לקראת
 בוקר ממערכת ומזרחה כשלב, כי יש מערכת כוחות שלנו
 בשטח וצריך לסטנם כי אחות ידפוק אותם,
 הוא חושש ממצב אויר לא טוב, האלוף ממתיך לתשובה
 מהמטכ"ל בקשר לח.א. (שם).

מיד אחר-כך נרשם דיווח המשקף הערכה לא נכונה של הפיקוד

לגבי המרחש בגזרה המרכזית:

"0303 יש התקפה נגד רצינית באזור 111 כנראה
 להתכר אל שאריות הכוחות הסוריים בצומת הושגיה"
 (יומן חפ"ק פיקודי).

סדיווח זה משתמע שהכוחות הסוריים באזור הושגיה נכלמו והוכרו
 בפועל נחרזו באזור זה המאמץ העיקרי הסורי ובעוד חשומה הלב של הפיקוד
 נתונה למאמץ משני הפונה לכרון אל-על הבבירו הסורים את כוחם במאמץ
 שיעדו היה מחנה נפת וגשר כנרת יעקב. כשלב הבא מצטיידת בפיקוד חמונה
 שיש לעשות מאמץ לייצב קו עם הכוחות הסוריים, ולהמתין עד להבעת כוחות
 הטילואים, באותו זמן מותרים גם על החכנית לכיבוש החרמון באותו הלילה:

"0320... 188 לא תעשה התקפת נגד בשחר. תתארונן בגזרה בכה היא בלמה עד הגעת הכותוח מ-679. 679 תעשה התקפת נגד" (יומן מבצעים פיקודי).

גישה זו מסכס גם אלוף הפיקוד עם הרמטכ"ל:

"03,55 לאלוף צפון: לפנות מדצבים שיש סכנה שישארו מכותרים לפני אור ראשון. לנסוח ליצב קו אפילו ע"ח ויתורים. מאשר לא להעלות את חס'1 לחרמון" (מוצג 348 עמ' 2).

ביומן החפ"ק הפיקודי נרשמה שיחה אלוף הפיקוד עם הרמטכ"ל בירת

פירוט:

"0356 האלוף מדבר עם הרמטכ"ל, המצב לא טוב, זרימה טנקים בכרון בן-שוהם ודופקים לו טנקים בא"א אדום. נתנה הוראה לנטישת יטובים וגם גברים, אין טעם שאמיד יעלה עם שחר למעלה אלא שירר ויאבט לנו ציר. הרבה מאד טנקים פגועים. געשה הכל להשקות שכיפת הצירים וקרבות שחיקה. מבקשים סיוע מסיביר רציני. אם לא מצבנו היה חמור מאד, יש לנו אנשים במוצבים והכותות קירו וספק אם יכולים לצאת משם. בצומת רפיד הגיעו לחושניה ומע'. צפ"ס הם על הכביש. האלוף מחכה לדן" * (יומן חפ"ק פיקודי).

מגמה זו של בלימה ויצוב קו עד להגעת כוחות המילואים מתבטאת

גם בפקודות לכוחות:

"0402 רפול לוחץ על (בן) שוהם שירה, והאלוף לא מאשר ללחוץ אלא להשאר ולא להכנס לקרבות שבהם אנן נשחקים... האלוף לרפול - להשקות ולא ללחוץ. לנסות לחוציא אנשים מהמוצבים אפילו ברגל אלה שעברו אותם. לא לשחוק את הטנקים בקרבות לילה לתינס" (יומן חפ"ק פיקודי).

בשלב זה, לאחר שאבדה התקנה להדוף את הסורים בעזרת הכוחות האורגניים

של הפיקוד, פונה הפיקוד למטכ"ל ומבקש את אוגדה 146:

"0414 כל הכורנה היא לכלום פלישת אויב בדרום רמה"ג. מירב המאמץ יתרכז במניעת כניסת כוחות לשטח ישראל.

האלוף ביקש מהרמטכ"ל את אוג' 146, אורי שיסגור את זה עם רענ' מבצעים" (שס).

"0421 אורי מדבר עם איונברג*, מה לגבי אישור לקבלת אוג' 146. אוג' זו מוכנה בערך 50% לתנועה. אורי מבקש את האוגדה הזאת אלינו" (שס).

* אלוף דן לנר

* ראש ענף מבצעים במטכ"ל/אג"ס.

לקראת אור ראשון מגיעה חומרת המצב לשיאה, הפיקוד כבר רואה

אפשרות של נפילה הרסה ונעשות הכנות לאפשרות זו:

"0430 ... מוצנים 114, 115 ו-116 לא ניתנים לפינוי מטום שהם מכותלים, להוריד את כל הניירות מנפת. מאורי לצורי* (לא רק מנפת, מכל המחנות) כל ישובי רמה"ג פוזו. כל חומר סודי במפקדות לשרוף. מאורי" ..

"0510 בשיחה של האלוף עם הרמטכ"ל פרס לו את המצב המפורט לעיל" (יומן חפ"ק פיקודי).

"0520 דו"ח מצב: בציר הנפט וציר המים יש כניסות עמוקות שלהם. מוצנים 107, 114, 115, 116 מוקפים. יש בצפון הרמה עוד כניסות טנקים לא ידוע איפה וכמה. 95-100 נפגעים ברמה" (יומן מבצעים פיקודי).

ה. תמונת המצב במטכ"ל

בשעות 0415 תמונת המצב כרמה עדיין אינה ברורה למטכ"ל,

רל"ש הרמטכ"ל רשם:

"0415 הרמטכ"ל לשהב"ט: אין לנו תמונה טובה על המצב ברמה"ג, קרב נייד מאור, מנסים לייצב קו. היה פינוי ישובים, חלק לפי הוראות האלוף, כדי למנוע נפילה.

סגן הרמטכ"ל למפקד ח"א: לרמטכ"ל הרגשה לא טובה לגבי המצב ברמה"ג. אין קו מיוצב ולכן כל טפטוף בח לא מחבטא,

**
פח"א: מזג אוויר לא טוב בסיוחור אבל מאפשר פעילות.

ע' ר' אג"מ: מדווח על מצב רכוז הכוחות לרמה"ג, 179 - בתוך עם 60 צוות כהנועה.
679 - מחכה לאוטובוסים ויתחיל לנוע.

רמטכ"ל למח"א: מה אתה יכול לחת.

פח"א: במעט טייסת שלמה של סקיי הוק. מזג האוויר יהיה גרוע יותר משך היום" (מוצג 348 עם 2-3).

בשעה 0439 כבר מסתמנה במטכ"ל תמונת מצב חמורה ביותר

ושר הבטחון מחליט לעלות לרמה: רל"ש הרמטכ"ל רשם:

"0439 רמטכ"ל: יש 3 חדרות, לא ידוע לי כמה טנקים טורים בפנים, לחקה חרבה טנקים פנועים, ביקשתי לנסות לברר מלמטה מה המצב בכוחות.

* אל"ט צורי שביא, שהיה פח"ט 820 עד ערב המלחמה.

** מפקד חיל האוויר

60 60-179 טנקים בתנועה עוד כ-2 שע' בקרב,

24 16-679 טנקים + 8 טנקים,

מכורזים תוך 6 שעות
סה"כ עוד כ-100 טנקים.

הרמטכ"ל דרוח על שיחתו עם חקה וכן תוכניתו
לפעולה אוירית מחר.

מח"א: פעילותנו תלויה עתה במזג האויר,

סהב"ט: ... רוצה לגשת להר כנען כדי לראות
המצב מקרוב אם הולכים לאבד את רמה"ג...

מח"א: לא חושב שאנו עומדים לאבד" (מוצג 348
עמ' 3).

בשלב זה פוקד הרמטכ"ל לסייע לפיקוד צפון על ידי חיל-אויר.

רל"ש הרמטכ"ל רשם:

"0530 חקה לרמטכ"ל: המצב קשה חושש שיש דיכ'
משוריינת מול ינוש, מבקש סיוע אויר.

הרמטכ"ל מורה בח"א לחץ לצפון מידב הסיוע
האפשרי" (מוצג 348 עמ' 3).

1. ישיבת הממשלה

ב-6 באוקטובר בשעה 2200 נערכה ישיבת ממשלה, הראשונה לאחר פרוץ

המלחמה, בחלק הראשון של הישיבה השתתפו שר הבטחון והרמטכ"ל, הישיבה

נפתחה בסקירה של הרמטכ"ל, בהמשך הכיע גם שר הבטחון את הערכותיו:

"סעיף מס. 15: הקרבות בחזית המצרית והחזית הסורית.

ר/א ד. אלעזר:

אנחנו עכשיו שמונה שעות אחר התחלת
ההתקפה, הסתנהלת לפי התכנית שידענו אותה בערך והיא
התכנית של המחקפה 'המשותפת' של המצרים והסורים כאשר
המטרה של המצרים היא להבקיע בערך בחמשה מקומות עם
שעת ה"ש" כלומר עם סיוע אוירי וארטילרי, להעביר כחות,
ליצור גשרים, ליצור את הרצועה הראשונה, שדרכה יעברו
דיבזיות משוריינות לעבר המעברים, ויאחזו בהם. וזאת
בסגמה להתארגן להגנה במעברים ואחר-כך להחליט לפי
התפתחות אם להמשיך או להישאר בהגנה עליהם.

זה כאשר לתכנית המצרית, כאשר התכנית הסורית דומה
בפרינציפ, כלומר: זה לפי אותה דוקטרינה, גם היא
כנויה על כך, שתתחיל מתקפה באמצעות מסוסים וארטילריה,

אחזור אחר כך לפירוט על המפה ואובר עתה על התפיסה
הכללית,

התכנית הזאת לנויה גם היא על התקנה של שלוש דיביזיות ת"ד, שנמצאות בקו. (מראה על הטפה). אלה הגבולות ביניהם, זו דיביזיה אחת וזו שניה וזו שלישית, כאשר כל אחת מנסה להבקיע עם הטנקים שלה; לפי תכנית זו - הדיביזיות האלה צריכות להבקיע סדר-גודל של שמונה-עשרה ק"מ כלומר: לכבוש את הבשר הקדמי שלנו, לעבור את התעלה נגד-טנקים ולהאחו בעומק במרחק שמונה-עשרה ק"מ בעומק, כדי שאחר-כך שתי דיביזיות מסוריינות יעברו דרכם ויכבושו את כל דמה-הגולן.

בתכנית זו משולבות גם הקיפות מטוסים בעומק בכל-מיני מקומות שם, אנו חשטנו שזה יהיה משולב בתקיפת מטוסים על שדות-תעופה שלנו, אבל זה התכצע רק באופן תלמי.

.....

זו התכנית פלוס התקיפה האוירית.

אשר לכיצוע: בביצוע הוחל בסעה 2, אחר שפתחה הארטילריה הסודית, שהיא רכה מאד כאן, באש מאסיבית לכל אורך ורוחב רמת הגולן, החלו התקפות שהיו מדויקות (מראה במפה).

יש לנו כרמת הגולן, בשעת התקיפה - 178-180 טנקים, טנקים אלה היו מאורגנים בכוח אחד, שהינו פרוס כקו במחלקות קטנות ואחר-כך ישנם שני ריכוזים חטיבתיים, שתי חטיבות מוקטנות מאחור* שיבלמו במקומות שם תהיינה פרצות.

לא אתן את חיבור כל הקרבות, אלא אדבר בהכללה אחת: בכל המקומות הללו (מראה במפה) היו הצלחות או שלא היו הצלחות ובסופו של דבר - כל ההתקפות הסודיות נבלמו, אם הגיעו בציר זה (מראה במפה) לתעלה נ"ש וזה המקום היחיד שהצליתו לכתר את התעלה ומספר טנקים עברו וטנקים שלנו הדפו אותם בחזרה אל מעבר לתעלה בהתקפת-נגד.

כרגע כל ההתקפות נבלמו ואין להם שום הצלחה מהותית. ישנו מקום אחד, בו הצליחה הדירה מסוימת, והם הגיעו עד הכביש, בינתיים - יש לנו כבר כוח-טנקים והדידות שקבלתי לפני שבכנסתי, שהוא חושב שהוא בלב אותם כבר, והשמיד כמה טנקים, ואני מעריך שזה הולך ונסתם גם כן, וכזה ייסגר.

אין לנו דיווחים מדויקים על אכידות האויב, כי חבל לנו לחקור בעניין זה ולהקשות על החברה שלנו ולנדנד להם, אבל הם אומרים שלפחות ששים טנקים סודיים עלו באש באזור הזה.

לנו נפועו מספר טנקים בודדים, זאת אנו יודעים בוודאות, אבל איני יודע מה גודל הפגיעות.

יש לנו ירוח אחד, שגרם לנו הרבה נזק-נפש עד עתה וזה מוצב-החומון המקום אותו היום אחו-הצהרים והוא מכותר, קבלנו דיווח שחיילי האויב נמצאים על המוצב, והם נכנסו לכונקרים והסתנו עלינו מספר פעמים אש ארטילרית שלנו, נחמק הקטר שלנו עם נמיצב ובמסך בטה שעות לא היה אדם עשוי.

* ראה לעיל עמ' 928-929.

חטיבת גולני, המה"ט עם כוח טנקים ונוב"שים, נמצאת בתנועה כדי לבנוש אוויר בחזרה וכרגע קבלתי דיווח שיש קשר עם המוצב והם בכונקרים, ומתזיקים מעמד. ישנם שם אנשי אמ"נ וחפ"ק חיל אוויר ויש שם חבר'ה, ביניהם גם אנשי מילואים.

לפי ידיעה אחרונה - מוצב זה לא נפל ואני מקווה שבמשך הלילה נתחבר אתו. איני בטוח שיש לי ברשותי את כל הדיווחים על הנפגעים, אבל ישנם נפגעים, שהגיעו לתחנות הפינוי וזכו לטיפול רפואי; עו הרגע הזה - דיווח הפיקוד בצפון על עשרה הרובים ושלושים פצועים, יכול להיות שהמספרים קצת יותר גדולים. פינינו נשים וילדים מהישובים, אם כי על אף אחר מהישובים לא נפל עדיין אף פגז אחד, אם כי היו כמה הפגזות. דוקא על קיבוץ גדות הם ירו, משום-מה, (אולי מתוך הרגל...)

נפלו עליו שלושה טילי פרוג. כנראה התכוונו לנצרת, למפקדת הפיקוד שם, וזה עבר ופגע במגדל העמק, ונפגעו שם שלושה בחים וארבעה-עשר איש נפגעו, אם כי כנראה כולם פצועים קלים, בעיקר מההדף.

בתקיפות-אוויר היתה אחת ליד כפר גלעדי. אלה הדברים שהיו ברמת-הגולן. גם בקריח-שמונה היתה תקיפה אווירית. יש שם הרוב ופצוע אחד, עד כמה שזוכר אני מהדיווח.

השר ח. בר-לב: הם תקפו ממש את הישובים האלה, - את כפר גלעדי ואת סכריה ומטוס שלהם זרק פצצות על פוריה. אי אפשר לרעת מה קורה אצלם.

ר/א ד. אלעזר: הם ניכו לפגוע גם במחניים, אבל זה לא משמעותי.

במטוסים: התנהלו קרבות מטוסים. חיל האוויר מעריך, שהיפלו להם עשרים מטוסים במשך היום, הסורים והמצרים גם יחד.

הערכות להמשך: לפי דעתי, חדיביזיות של חיל הרגלים שלהם לא השיגו את משימתם בשלב זה, למרות שעברו שמונה שעות מאז החלת המלחמה, השלב הבא - דיביזיות משוריניות, יש שתי אפשרויות, שיפעילו על דיביזיות חי"ר את המשימה לבסוף לפחות פרצות יותר רציניות במשך הלילה. אנו ערוכים לזה ויכול להיות, שבמשך הלילה יהיו עוד נסיונות לפרוץ.

רה"מ ג. מאיר: כרגע יש קרבות?

ר/א ד. אלעזר: יש חילופי-אש, הקרב הרציני הוא כאן (מראה במפה) עם טנקים. אם כי אנו מרגישים טוב, כי הבאנו מספיק טנקים ואנו סוגרים את הגזרה. במקומות אחרים יש ירי ונסיונות, בכל הגזרה: נסיון של פריצה ממשית, אך זה יכול להתחדש, כי הלילה עוד ארוך ויכול להיות שיעשה נסיון באמצעות דיביזיות חי"ר, טנקים של דיביזיות חי"ר ואם לא לחדור שמונה ק"מ - לפחות לתח כמה פתחים רציניים יותר לפחות עד כניסת נ"ט עם כמה גשרים כדי שכבוקר יהיה לדיביזיות המשוריניות היכן להבקיע.

השר מ. קול: לא תקפנו שדות-תעופה בסוריה?

השר מ. חזני: אנחנו לא תקפנו?

ד/א ד. אלעזר:

מחר בבוקר, תאורטיק אפשר גם בלילה, אבל אני מעריך שישאירו אותם לקראת בוקר או עם תושך אחרון, או אור ראשון - לנסות להבקיע עם שני דיכויזיות משוריינות. לנו יהיה אותו כוח שהיה לנו היום, 180-טנקים, מינוס אחדים שנפגעו. אנו מזרימים כבר טנקים נוספים לשם. זה הכוח שגייסנו הבוקר והם נוסעים על השרשרות לרמה ומחילות להגיע פלוגות וכבר בבוקר חתיה חטיבה נוספת אחת ברמה, ומחר בשעות הבוקר ועד הצהרים - יתווספו עוד מאה טנקים, אם יגיעו לפני שחיה פריצה משמעותית. אני חושב שגוה בלמנו את ההקפות הסוריות ברמה.

בסך הכל אנו נגיע מחר במשך היום למספר העולה על ארבע-מאות טנקים ברמה. פירוש הדבר, שבמשך היום נגיע לארבע מאות וחמשים טנקים. מאה טנקים יגיעו בבוקר ואחר כך - כל הזמן הם ימשיכו לזרום במשך היום ויהיו שם עד ארבע מאות וחמשים בסך הכל.

אם הטיימינג יהיה טוב לנו ולא חתיה הבקעה רצינית יותר ונצליח להוסיף טנקים לשורותינו, אני מניח שלא יהיו יותר הישגים קרקעים לסורים (פוצג 57' א' עם 2-5).

כתוצאה מזה - אחזור למכנית האוירית שלנו. אנו משנים את החכנית האוירית ובמקום ללכת על שדות-תעופה בסוריה ועל הטילים שם, אנו מתוכננים מחר בבוקר לתקוף במצרים. כל זה חלוי בכך, מה יהיה מזג האוויר ומה המצב של כוחותינו בתעלה. לפי זה נחליט בדיוק על התכניות - מה ואיך וכמה לתקוף.

אם לסיים בהערכה - הרי זה בדיוק מה שכתוב בספרים, כשנמצאים בהגנה - האויב תוקף ובולמים עד שגומרים לבלום ומרכזים כוח ותוקפים.

אנו מכירים זאת מזמן מספרים, אבל לא התנסינו בזה. זה הפעם הראשונה שאנו מתנסים בזה. זה תענוג קטן, כי צריך לבלום ולספוג ולרכז כוחות ורק אחר-כך לעבור למחקפה. עד שמונה השעות הראשונות הללו - אני יכול לומר, שזה מתנהל בסדר. זו בלימה סבירה, הכחות לוחמים טוב מאד. המפקדים נשמעים טוב מאד, בקרירות ויעילות ונדמה לי שאנו עומדים בקרב בלימה כפי שתשבנו שאנו צריכים לעמוד בו.

יש עוד לילה ברמה ולילה ויום בתעלה עד בוא התגבורת. אם נמשיך לבלום כפי שבלמנו עד עתה - נחיה במצב טוב.

אני מקווה שמחר חיל האוויר יתחיל להשפיע בתעלה על שינוי המצב. כפי שהכנתם מדברי - זו בלימה של יום א', של לילה, ואולי משהו ביום ב'. אין ספק שאחרי זה זקוקים אנו לעוד יומיים-שלושה - כי בבלימה משלמים וכבר יש לנו אבידות ובעצם את ההישגים אפשר יהיה לעשות כאשר ניהור למתקפה. אני צופה אותה באופן תלמי מאד ביום ב' ובאופן רציני יותר ביום ג', ועם ניצול ההצלחה ביום ד' וה', ואם יהיה שבווע ימים כזה, אני מקווה שאפשר יהיה להפוך את המלחמה הזאת להישג. אבל דרושים לנו בתחילת עוד כמה ימים כדי להגיע לכך" (שם, עם 8-9).

שר הבטחון אישר באותה ישיבה:

"מבחינת הערכת-המצב אינני חילק על דקע דברי הרמטכ"ל, בסך הכל אני חושב, שכצפון המצב טוב, נניח שפוצב התרמוך יפול, אני שמח שיש קשר אחס שם עבשיו,

ר/א ד. אלעזר:

יש בענין זה פתק לא-ברור.

השר מ, דיין:

ישנם שם חמישים עד שבעים איש, יכול להיות שנאבד את המוצב הזה,

זה אינו מוצב קריטי מבחינת קו-ההגנה. הוא יפה ומעניין וחשוב לגופו. אני מקווה שניקה אותו בחזרה. זה מוצב החרסון הנמצא למעלה, על ההר.

ברמה - סחר בבוקר נתחיל כבר להיות כצד השני של השפל, מבחינת הגאות, מבחינת הכוחות. אינני חושב שחסורים יכולים לעשות הרבה כשריון שלהם שם, בשעות הלילה זה לא השטח של סיני. השטח שם מלא אכנים ואפילו טנקים בודדים יכולים לעכב אותם בלילה, אם בבוקר יתחילו להגיע לשם מאה טנקים שלנו ואחר-כך עוד מאה, אני מעריך שהנסיון הסורי ייבלם.

יש לנו ענין עם שתי מדינות, עם שתי מטרות וכל אחת עם הכשלונות שלה וכבודן במקומן מונח ואס הם לא יצליחו לעשות משהו בעל-משמעות יותר מכפי שעשו היום - ההתקפה שלהם נכשלה.

לעבור או לא לעבור להתקפת-נגד - זו שאלה שניה, אבל הם מבחינתם - בישובים לא נגעו ולא גרמו נזקים מיוחדים, אבל פגעו במספר טנקים ואיבדו הרבה טנקים.

לנו יש מספר נפגעים וכן - להם. הם בבשר עמדה אחת, אך הענין לא נגמר עדיין, והם איבדו מספר מטוסים, ואני חושב שמחר לפני הצהריים - המשבר של השיטה שלנו יתאזן ונחיה עם זה, ולזה תהיה השפעה על ירדן, לבנון ועיראק. מבחינה ערבית - זה בעל משמעות" (שם, עמ' 14-15).

ז. הגזרה הדרומית(1) חפ"ק חטיבה 188

את קורות חפ"ק מת"ט 188, ופניותיו לתגבור מחאר קמ"ן 188, רט"ן

משה צוריק:

"ב-7 בערך יצאנו לשטח עם נבמ"ש, הטנק של הסח"ט היה בחושניה, חיכה למח"ט בחושניה. בגלל ההתברברות של גדוד 82 ושהם לא ידעו בדיוק את המקומות, אני החלטתי לקחת את ק. סיור - ספי, ועוד ק. מילואים, נענו על ציר הנפט והגענו לג'והאדר, הכוונה ששם ראינו את מוקד הבעיה, ולנהל את הקרב מחוץ ראיית השטח. כאן התחילה התחמושת להיגמר מאחר והחבר'ה ירו כמו מטורפים, דבר שני, התחילה השכה, והפתרון בתחילה לחשיכה - היה תאורה. כל מקום שפרצו טנקים היינו מרימים תאורה - המג"ד, או המ"פ או מפקד הגזרה היה מבקש תאורה והיינו מרימים תאורה וכן התבר'ה היו רואים ויורים - בתאורה הזאת.

כשלב לפני שיצאנו נפצע סמג"ד 53, שהיה ב-111, נפצע ופונה אחרנית והמפקד באזור הזה נשאר סמ"פ, חספנו הפגזה מה זה הפגזה, זה לא מילה, איפה שנעצרנו, עברנו את החל לכירון ציר הנפט, אח החל עברנו, חספנו הפגזה, זינו אחרנית - איפה שהיינו חספנו הפגזה.

- ש. המט"ח - היה אחכס?
- ת. המט"ח לא היה אתנו, היה מט"ח אחר - הוא היה מט"ח של כל הגזרה, הוא נשאר בנפת, הוא גם היה מט"ח חטיבתי, וגם מט"ח של הגזרה.
- ש. הוא נשאר בבונקר - למרות שאז כבר היה המט"ח בבונקר?
- ת. כן.
- ש. היה איזה שיקול בענין הזה?
- ת. לא ידוע לי, עכשיו: הספנו את ההפגזה וראינו שאי אפשר להחזיר לקו, אין שום אפשרות לעבור את קו רפיד וגם במקום שהיינו, חשבנו שמדברים בקשר, מאכנים אוחזו, ואנחנו חוטפים אוטילריה. אי אפשר היה לעמוד לתת פקודות.
- ש. כל מפקדה החטיבה נסעה על נגמ"ש בודד?
- ת. לא היה יותר, להבגים זחל"ם לשטח כזה? לא היה, זה מה שהיה.
- ש. וגם לא היה טנק, איפה הטנק של חושנייה?
- ת. הטנק היה בחושנייה, חילוף אני אגיע לטנק הזה, שהתחלנו לחטוף את ההפגזה, המט"ח קרא מיד לטנק שנשאר בחושנייה עם החוליה הטכנית - שיבוא לקראתו על ציר הנפט, פה ראינו שאיפה שזזים - אי אפשר בכלל לתת פקודה, כל הזמן צריך להיות סגור, ואי אפשר לתת לסגור ולנסות ולהעריך את המצב. נענו אחרנית על ציר הנפט עד שהגענו למקום צומח ציר הנפט-ציר המים, ככה הוא נקרא, הארסילריה לא הגיעה אלינו, ופה עשינו למעשה את הערכת המצב הראשונה לגבי מה שקורה בשטח, הגזרה היתה כבר יותר מצומצמת, והתחלנו לקרוא למעשה את הקרב. ב-111 החבררה לנו למעשה תמונה כזו: התכרר, פה שולטים, אף טנק סודי לא הצליח לעבור - אל הכביש, אבל מה כן - הצליחו טנקים להכנס מדרום, עובדה שמג"ד 82 נתקל בהם באזור, מצפון לחל-פארט והשמיר אותם באזור ציר הנפט - הסורים תוקפים, במקביל התרכז איזה כוח נוסף באזור 116 אמנם יש לנו כוחות באזור חל-סאקי, אבל בגלל שהם לא מכירים את העמדות - הוא לא הצליח לחטוף באש את הפיחה הזאת: ביץ הקניון וביץ השטח שלנו. בשטח הזה של 114 וכל הטנקים שלנו - כבר אז, אותו שלב טנקים התחילו להיפגע, ידענו שיש לנו הרובים, שכחתי להזכיר: לפני זה, בשעה 6 בערך, הגיעו 4 טנקים לנפת נוסף ל-4 טנקים, הגיע המ"פ, מ"פ ז', היה בבניסה לקורס מ"פים, צביקה, הגיע לנפת וסוכס שינסו לחקץ את הטנקים האלה שהגיעו עם נפגעים - והוא יפקד על הטנקים האלה, והטנקים האלה 4 הטנקים האלה יהיו עתודה של המט"ח להתקפות או לעבוי מערך. 4 טנקים, פשוט מאד לא היה יותר, התחלנו לנסות להעריך מה שקורה - זו התמונה שהתקבלה.

דבר נוסף שפה התחלנו לשים לב - זה שנגמרה התחמושת לחברה. היו דרגים, עמדו אחרונות, אי אפשר היה להתקרב אחס לקו, היתה הפגזה נוראית על כל הצירים מלבד - סנק או נגמ"ש - לא יכולת לנסוע, הפגזת חופת, והכל היה - או על זחל"מ או על משאית דיו להכניס דבר כזה... ניסינו לעשות דבר אחר; לשלוח סנק מהקו - כדי לתפוש אותו - אחרונות, המט"ט אמר לעודד לנסות לעשות דבר כזה, הוא אמר שהוא ינסה לעשות, ניסה להזיז סנק אחד באזור ציר הנפט, אמר - מזיז סנק - הם כבר מתקדמים הסורים, כל סנק - כרגע חשוב במקביל על ציר הנפט, הגיעה שיירה של תחמושת שבכל זאת אמרנו, שננסה בכח להכניס, שיירה של תחמושת עם קמב"צ 820, הוא נע על הציר, אמרנו - בוא ועזור אותה קדימה - אל תתקדם ונססה לשלוח סנקים אחרונות, פתאום אנתנו רואים בא על ציר הנפט סנק - היה לילה, בא על ציר הנפט סנק ונעמד 15, 10 מטר באיזה קפל קרקע על ידיו, שאלנו את עודד: חגיד, אתה שלחת סנק אמר - אני אבדוק, בדק: - אצל הכוחות - לא שלחתי אף סנק, טענו - זה בטח איזה סנק שכרח, אמרנו לקמב"צ של 820 - אמרנו לו - חשמע - תגש לסנק, תקלל אותו - שלח אותו לעזאזל, איך הוא לא מתכניש לברוח מהקרב, מה יש, יש לו פצועים? - שיביא את הפצועים דיחזור לקרב, ההוא יורד, פרייז, יורד מב'יפ, הולך ככה על ציר הנפט, הולך לסנק ההוא - אומר לו - זוז, חמור, מטומטם, חתזור בחזרה, המט"ט אמר שתחזור לקו; פתאום הוא בא בריצה אומר: המט"ט, זה סנק סודי! או שהוא נבהל מהצעקות של ההוא, או שהוא נבהל מאתנו, בקצור: ההוא לא ירה, סגר מדפים וברח, אבל מה שכן זה הדליק לנו אור אדום והתבררה לנו תמונה שיכול להיות שהסורים פרצו בין מוצבים בין מאחזים שלנו, שהסנקים שלנו היו, ולא קבלנו דיווח, והיתה אפשרות כזו, דבר ראשון אמרנו לו: גיורא: קח את החבר'ה, את השירה, היו עוד חבר'ה מחח"מ, ושמענו אחרי זה שפשוט על סוללת תוחחים באזור תל-פארס, אמרנו לו: גיורא קפל את כל השירה שלך ותעוף מיד לגפת, הוא לקח, קיפל את השירה, עבר, פתאם - הוא מודיע בקשר אומר, חבר'ה, כצומת - ציר הנפט-חושניה - יש פה המון סנקים, אני יודע שזה לא סנקים שלנו, מאחר ואיך לנו יותר סנקים ותזהרו, אני הצלחתי לברוח עברתי ביניהם - אני לא יודע איך.

ש. באיזה שעה זה היה בערך?

ח. זה היה בשעה 8.00-8.30 בערך, עכשיו בשלב הזה, הסנק של המט"ט הצליח להגיע אלינו ואמר שגם הוא עבר בין סנקים והרבה רכב והוא לא יודע מה הבנו, זה אמת כבר את הספור ואז אנתנו תפסנו וראינו שקרה כאן דבר כזה, כוח סודי, איזה שהוא, בסדר גודל חטיבתי, 50 סנקים, יכולים להיות יותר, נמצא באזור חושניה, פה מאהורינו, איזה שהוא כוח סנקים חדר באזור 110 ונמצא באזור 116 מאחרונות, ומ-111 התחילו להודיע לנו שיש איזה סנקים שהצליחו לעבור ככל זאת ונעים צפונה, המט"ט ביקש מאלוף הפיקוד - שיחבו לנו עוד איזה 2 פלוגות מחטיבה 7 בצפון מאחר ופה יש מאמץ עיקרי, מט"ט 7, אמר שהוא לא יכול מאחר ושמה הוא מסתבך באזור 109, והוא לא יכול לתת אף כוח, המט"ט ביקש עוד.

בכניסת הפקודה בוטלה*, ואז - למעשה, ואז נשארו, ואז נוצר מצב כזה: סוד הכה פה, וידענו שפה על הציר, לכיוון נפת, אין יותר שום כוח שיגן, ידענו שאין יותר כחות, שאלנו - מה עם כוח צביקה? הסמ"ט שלנו הגיע לנפת ואמר - כוח צביקה עומד לצאת לדרך, הודיעו שהוא יצא, אמרו לו שיזהר, שיש כוח שבא מולו זה הדרגים שלנו עם גיורא, קמב"צ 820, הוא עבר אותי - אומר 'עברתי אותו', אמרתי לו - חוזה, יש כוחות באזור הזה, תהיה אתם במגע - ולא שאלנו אותו כמה טנקים הוא מונה, אולי הגיעו עוד טנקים או לא הגיעו, טוב, צביקה מודיע 'כאן צביקה - יצאתי מבג'. חשבנו שהוא עם 4 טנקים, או אפילו יותר - אם הגיעו טנקים נודדים, והוא בולם אותם. זאת אומרת לכיוון נפת העסק נבלם. לפני זה היה ויכוח ביני לבין ק. הקשר. לחזור אחורנית או לא לחזור אחורנית, בסוף אמרתי, אני שקלתי להשאר במקום, שבמקום אפשר לנהל את הקרב - להיות קרוב לבוחות לנסות לאתר מה קורה. ופה החבר'ה התחילו לכקש תאורה, אמרו שהתחילו לעבור אותם הטנקים והם לא רואים אותם, הם לא יכולים לירות בהם. ביקשנו תאורה ותחלילו להגיד שהתאורה נגמרה. אין תאורה, ובמלים אלה הסמ"ט התחיל לעודד אותם, אמר: חבר'ה תחזיקו מעמד, חנסו לבלום אותם בכל מחיר, מה שאלוף הפיקוד אמר - וזה מה שאמר הסמ"ט ממש במלים, נסה לעודד את החבר'ה, כשבשלב הזה איהרנו שוב 2 אזורים - זה היה באזור 111 - מדרום ל-111 ובאזור ציר הנפט, באזור ג' וחדר, הכוח נבלם, עברו את דרך המערכת, אבל נבלמו בתעלה נ"ט, 116 ניסו לבצע עליה התקפה של טנקים בודדים, ועכשיו אני אומר, לצערי, המחלקה שהיתה מאחוריו כבר מזמן באה לסייע לו במקום להשאר אחורנית ועובדה היא שכל המחלקה, למעשה כמעט - כולה הושמדה - מלבד טנק אחד, והמוצב לא נפל, גם אחרי המלחמה, ואמרנו לסנקים, נשאר טנק אחד מקולקל, 2 טנקים הושמדו, שיקח את כל האנשים שנשארו ויעלה לחל-סאקי לעמדות פה. לעמדות הסלף הישנות, בטעה 10-11 הודיע לנו מג"ד אל-על [אנד 30] שיש סורים, שיש טנקים סוריים באזור אל-על. השטח באל-על הוא צואר נקבוק בין שני קניונים, שלחור מיד מחלקת סמג"ד 82, הוא הגיע למבוא אל-על, והודיע שיש שמה כמה טנקים ושיורים עליו בזקוק מכל הכיוונים, הוא לא מצליח להתגבר. אחד כך הפסקנו לשמוע אותו בקשר. באותו שלב צביקה הודיע לנו שיורים עליו מכיוון דרום, ודמשמעות היא - שהסורים כנראה הגיעו לאזור ציר המפלים.

ש. איפה זה ציר המפלים?

ח. שזה ציר מקביל ממערב לציר הנפט. בטלב הזה, עשינו הערכת מצב, היה לנו שם טנק ונגמ"ש, כדי לנסות לצאת אחורנית. לא ידענו בטלב הזה שנפת עזבו. - לא היתה לנו ברירה,

ש. מתי עזבו את נפת?

ח. הסמ"ט הפיקודי עזב במסך הלילה. אנחנו את זה לא ידענו, מה שנשאר - זה קצין האג"ט, הסמ"ט, כל הזמן דבר אתנו - אבל מה שקורה - לא ידענו. חפסנו דרך לנסות לצאת אחורנית, לפני זה אלוה הפיקוד אני זוכר, אמר: לא לתת לסורים לעבור אפילו מילימטר אחד את קו הגבול, להסאר, לא לאפשר להם לעבור את הקו.

הקו הסגול - זה למעשה מה שהנחה את בולס, גם כסיוור בקו, וגם פעם אחרונה בצהריום, ביום כיפור, שהוא נפוש עם המח"טים, לא לתת להם לעבור את הקו הסגול.
זה נגד את התפיסה בשטח ואז אני...

ש. מה זאת אומר - 'נגד את התפיסה בשטח'?

ת. נגד שם את החסימה כסנקים, אם אתה רוצה לנסות לעשות משהו - א, העשה החקפת נגד זאת אומרו - לרכז עוצמה ולפעול כעוצמת סנקים - מה פה קרה - פה קרה שנשארו סנקים בודדים, בקו, אז ברור, כמות גדולה של סנקים עוברת אותם, הם לא יכולים להתמודד מולס. מה שקרה שהפכת את הסנקים לתוחי נ"ט, משהו כזה. במקום לקחת לרכז עוצמה, ושהחסימה תעבוד כחסימה, בהתאם לכל הפקודות, אבל לא היה כח אתר. אני אמרתי למח"ט אם הייתה לנו אפשרות להוציא את הסנקים אחורנית ולהתחיל לשהק אחם - להשאר בקו. זה למעשה היה כבר מאוחר, ומה שעשינו ניסינו להחליץ. נחלצנו עד דרך-המים, ועל כל מיני דרכים חדשות שפרצו ולמעשה הכוונה שלנו הייתה לרדח למבוא מעלה גמלא, ולחזור כחזרה לגפח ולהתחיל לנהל שוב את הכל מאחורנית ולא אנחנו חפ"ק בחורן. שצביקה נמצא פה על ציר הנפט והוא בולס. הוא נלחם אתם והכל בסדר. הגענו לאזור מזרעת קונימרה ופה זיהינו סנקים. לא רצינו לקחת את הסיכון לנסות לפרוץ לרכס, נבנסנו פה כאיזו שהיא דרך. אמרנו - נחכה פה עד הבוקר - וננהל את הקרב פה מאחורנית מקום שקט - ננהל את הקרב. פה התחילו ממש, בקו התחילו לנסוח לבקש עוד תאורה ועוד תאורה ואז נגמרה התאורה. - הערכנו שתשיבה נמצאת באזור חושניה-ציר הנפט. הצטיירה התמונה הזאת שבאזור 114 לא פורצים. באזור 111 נשארו לנו למעשה לפי הערכה שלנו, איזה 4-5 סנקים. שם"ט פקד עליהם ונהרג יותר מאוחר. עם עוד ש"מ אחד בשם ברקוביץ. התחמשת הלכה ונגמרה, בכל זאת - בלמו את הציר. הם לא הצליחו לעבור בציר כודנא הצליחו לעבור מדרום לו, באזור ציר הנפט. מאמץ סורי שמנה בערך 80 סנקים - הגיע לתעלה הנ"ט, המח"ט נתן אישור.

ש. סתי זה היה? בלילה?

ת. בלילה, אני מדבר עכשיו על 12 בלילה, המח"ט נתן אישור לה-4 סנקים שנשארו על ציר הנפט לסגת אחורנית ולחפוס קו חדש באזור תל-ג'וחאדר.

ש. איפה היו 4 סנקים האלה?

ת. הם היו על רמפות בשני צידי ציר הנפט על תעלת הנ"ט. על יד הבכול במקום שמסומן כמפה באדום ונשארו שם עד הלילה.

ש. הפריצה דרך ציר הנפט נעשתה רק בחצות?

ת. רק בחצות. גם בחצות לא הצליחו לעבור. באזור עמדת האו"מ שמדרום ל-15 עמדה פה מהלקת סנקים.

עכשיו - הסורים פרצו למעשה בין תל-דריה, 115 וציר הנפט. באזור הזה הם פדצו, הגיעו עד תעלת הנ"ט, החבר'ה שהיו פה בלמו אותם. עד שנשארו בסוף 4 סנקים, מבד' 53, הסורים ניסו לגשר מצפון לציר הנפט - לעקוף את הסנקים שעמדו על התעלה, ואז החבר'ה שעמדו פה, ג-115, השמידו אותם. סנק הצליח לעבור, סנק ראשון הצליח לעבור את הגשר, הבחור מפה ושהספור שלו ספור מאלף מאד, דפק את הסנק דאת הגשר ולא עברו; פה נמשך הלחץ על ציר הנפט, בלילה הם כבר לא יכלו להחזיק מעמד, היו כ-80 סנקים - סורים ומולם 4 סנקים - כמעט כלי החמישה, המח"ט אמר להם לסגת אחורנית לאזור תל-ג'וחאדו, בשעה 1... זה היה בערך פעם ראשונה נודע לנו שבציקה נלחם עם סנק אחד, מה קרה - הוא נכנס על ציר הנפט, ואז הצליחו להגיע כוחות ראשוניים מ-179 סנקים בודדים, הנ' לא השתלבו אתו, בגלל זה שהם לא הכירו את השטח, תפגזו הראשון שירו דפקו את הסנק שלו. הוא עבר לסנק אחד, זאמר לסנק הראשון - שיעשה 'חיקוי מפקד', מה שהוא עושה - שהוא גם יעשה. בינתיים החבר'ה המילואיםניקים הוא לא ראה אותם, נעלמו בטביכה, פתאום מסתכל אחורנית וראה שהוא לבד. הוא הודיע לנו על כך, אף אמר למח"ט - אל חדאג, יהיה בסדר, אני אדאג אני יהצא על הציר. זה בסדר, הוא החחיל להשתולל שם מאחד והוא הכיר את השטח הזה 'על כף ידו', אחרי זה הוא הסביר איך הוא עשה את זה: הוא ממש היה מגיע אליהם בין הערוצים בכל מיני פיתולים שהוא הכיר, היה דופק אותם מהצד והיה בורח למקום אחר, ממש שיגע אותם לגמרי, הצליח לבלום אותם, עובדה שהצליח לבלום אותם, והמילואיםניקים - לא יכול היה להשחלט עליהם, הם ברחו, אי אפשר היה לעשות סדר, אז הוא ביקש שיכנס עוד מפקד רציני שישלוט בהם, ואז הסמח"ט שהיה בנפת - ביקש אישור לעזוב את הנפת כי הוא לא יעיל בס'לא - לנהל את הקרב על ציר הנפט, ופה התדכזה עוצמה של איזה 8, 9 סנקים שהתחילו להגיע מהציקוד, אישרו לו להכנס, אנחנו דחפנו כל הזמן תחמושת לבזרה הצפונית,

ש. מה זה הבזרה הצפונית?

ת. לבד' 74 בבזרה שהיתה של חס' 7, לגדוד שלנו, שלא היה במערכת האספקה והתחזוקה של חס' 7, אז כדי לא לגרום בעיות לקחנו ודחפנו לה, זה היה מתוכנן שלפני כל דמפה כזאת, מרחק של 2 ק"מ, יש נקודת מילוי מחדש, הבעיה היא להגיע לאותה נקודה, בבזרה הדרומית - אי אפשר היה להגיע, בגלל שכל הבזרה היחה מסווגת אי אפשר היה להכניס שום דבר ניסיונו להכניס, אי אפשר היה, אחרי המלחמה, כשהחטיבה הפסה את הקו אז אחו הלקחים היה מצבורים של תחמושת, בעבר היתה בעיה מי גנב את התחמושת הזאת, אבל זה... ענין זה של מלחמת היהודים, אחרי כל ימי הקרב שהיו, אז הקימו ועדת הקירה אימה כל התרמילים, סנקים יורים, היו סורים אהורנית בלילה, לסחרת היו באים לאסוף את התרמילים, היו סורים, כל יום קרב 800-900 תרמילים, כל תרמיל כזה זה כ-50 לירות, בשלב הזה, המח"ט ביקש מהאלוף לרכז את כל הסנקים שנשארו, הוא אמר שאין מה לעשות עם החבר'ה בקר,

טנקים נשארו כמעט בלי חמושת, הוא מבקש לרכז את כל הטנקים שנשארו בגזרה הדרומית, ולנסות לעשות אתם מהו ככה מרוכז. האלוף אישר לו את זה, ותמח"ט. זה היה בשעה 6 לערך מטחו כזה, 6 ומשהו. המח"ט נתן הוראה לכל הכוחות להתכנס אליהם. אמרנו להם לפנות מזרחה. הארנו להם לפי התרביל שעשינו לפני זה. פתוח או יותר מקום לא על מפת קוד. ידענו שלפי מפות קוד מה שמדווחים הסורים יודעים. עוד פרט מעניין - החבר'ה פה שהיו על ציר הנפט, דיווחו שהסורים עומדים בערך 80-90 טנקים מולם, והתחילו לירות מפקדים על תעלת הנ"ט. ועם מפות להצביע על השטח כאילו הם נותנים קבוצת פקודות בשטח. ולא עושים שום דבר עומדים מולם - בולמים אותם. ומה"כ בסנקים הם נשארו פגזים בודדים: אחד נשאר עם 2 פגזים אחד נשאר עם 5 פגזים. עוד פרט אחד ראוי לציין: בבוקר, עם איר ראשון, הבטיחו לנו שח"א יבוא וינסה לרדת על הרכוזים האלה שהצליחו לעבור. זה היה מחזה מאוד זורעתי איך שהמטוסים הראשונים שלנו, אני לא אשכח אף פעם, הגיעו לתקיפה - מיד התעופפו טילים והתפוצצו מיד באויר. אחרי זה הגיעו רביעיות רביעיות וכל רביעיה שהגיעה - 2 הצליחו לעבור בחזרה. ולא הצליחו ככלל. הם נפגעו מטילים.

ש. נפלו הרבה מטוסים בתקיפה הזאת?

ת. בתקיפה הראשונה, אני אומר לך - רביעיה ראשונה - כל הרביעיה הלכה. אחרי זה - עוד רביעיה - 2 מטוסים הלכו. עוד רביעיה 2 מטוסים כל פעם 2 מטוסים הלכו. ממש - כאב הלב לראות את זה.

עכשיו כשהמח"ט אמר לכולם לכנוס - איך שהטנקים עזבו את העמדות באזור ג' וחאדר - הסורים פרצו - ממש באילו היית מחלץ פקק - פרצו - ונעו לעבר ציר הנפט. זה היה ביום, ביום בסביבות 6 בבוקר, זאת הייתה חטיבה 47 שלהם, עצמאית, מיליון אחוז, שמע סיפור, עכשיו מה שפה קרה שלא יכלו לבוא אחרנית אלינו ואז עוד המג"ד אמר שהוא מכנס את כולם אליה לתל-מארס, לקח, כינס את כל החבר'ה ועלה איתם לתל. בשלב הזה, אנחנו ניסינו לעבור לעבר נתל גשור לנסות אולי לעבור עליהם, פתאום ראינו מנהל גשור הגיעו טנקים והתחילו כבר - נפילות אלינו: דיווחו לנו ממוצב 116 שטנקים סורים עברו באזור רמת מגשימים, איזה כח ונע לכיוון מזרעה קוניטרה ואנחנו נמצאית בערך איזה 3 ק"מ לכיוון הפקק הזה - אל מזרעה קוניטרה. וזה הציר היחידי שאנחנו יכולים לרדת לרמה. הכל יודעים לרדת ולחזור לרמה. הכל, בכל המקומות יש סורים, ואנחנו. נגמ"ש וטנק נמצאים באמצע. ניסינו לראות - אולי זה לא נכון, פתאם אנחנו רואים מאוד רמה מגשימים ענן אבק נע במהירות, ואמרתי למח"ט: דבר יחידי שעבשיו צריכים לעשות - לעוף דרך מעלה במלא. או שאנחנו או שהם - הצליח להגיע ראשונים לעבר המוצא היחידי, פתחנו בדהירה כשהטנק ראשון - ואנחנו אחרי הסנק. הצלחנו ממש להגיע - כשמאחורינו כבר ראינו את האבק של הסורים. בדרך מצאנו חבר'ה שברחו. הם היו שמכוא חמת, שהיו בקו ונתקעו בלילה כששטח. לקחנו אותם על הנגמ"ש וירדנו למטה" (עדותו בפני אל"מ (טייל) נבו, עם' 10-15).

(2) 53 תד"ד

על קרבייה הנלימה בליל שבת-ראשון בנזרה הדרומית, העיר מג"ד 53,

סא"ל עזרה ארזי

- ת. אני קבלתי מחלקה בפיקוד סמ"פ, על מנח לעבור מגדוד 82.
- ש. באיזה שעה בערך?
- ת. אני חושב שעם החשיכה בערך, לעבות את אזור ציר הנפט. בין 7 ל-8, דיווח לי המה"ט שעולים על מוצב 117.
- ש. ברובל?
- ת. ברובל.
- ש. או ברכב? זו דרך ארוכה ואי אפשר לעבור שם.
- ת. לא, אבל נדמה לי שהוא דיווח שעולים על מוצב 117, ויש חנועה של סנקים, היות שלא היה לי כוח לשלוח לשם, כי הכוחות שלי היו כולם תפוסים ואת המחלקות האלה הוא לא הסכים בשום פנים שאזיז מהמקום.
- ש. 'הכוחות האלה' - אתה מתכוון מוצב 114 ומוצב 113?
- ת. כן, היות שיכול להיות פה גם נסיון פריצה, אז לא היה שום אישור להזיז אותם. אז הוא אמר שהוא שולח פלוגה מוקטנת, בציר רשת מצפון לדרום, על מנת שתעכה את אזור 117, היות הזה נכנס אליו לרשת, והוא ידע כבר שהוא צריך לנסוע ל-117.
- ש. גם הכוח הזה מגדוד 82?
- ת. כן, כשהוא הגיע מדרום לג'וחדר, 2 קילומטר בערך, הוא דיווח, שהוא עלה על מארב. נפגעו לו כ-4 סנקים. הוא דיווח שהוא מפנה אותם וממשיך דרומה.
- ש. לך גם היו סנקים לסמוך עליהם, או שהם זזו?
- ת. הם זזו ל-115.
- ש. אותם סנקים זזו מג'וחדר ל-115?
- ת. כן, לי בעומק לא היה שום סנק.
- ש. כלומר, שהאויב הסתכן, בין 115 ל-116 או צפונה ל-115 והגיע לג'וחדר.
- ת. מדרום ל-115, היות ואני חסמתי בשבילו את ציר הנפט, ואז הוא עקף את ג'וחדר, את החל עצמו, והגיע מדרום לג'וחדר.
- ש. זה היה כוח שריון?
- ת. כוח שריון, אז הוא אמר שהוא נע דרומה ל-117. דיווחתי למח"ט שיש כוחות שריון שנעים מדרום לי, ואז כבר התחלתי לראות אותם באזור הזה.
- ש. איך התחלתם לראות אותם? זה היה עוד אור?

- ת. לא, פוסקים כחוליים, הם נסעו עם פנסים כחוליים - וכל פעם היו מרימים זיקוקים.
- ש. איזה צבע?
- ת. צהוב.
- ש. באיזה אזור? מערבה לתל-ג'וחרר כקילומטר.
- ת. מערבה, קשה לדעת אם זה בדיוק קילומטר, מדרום לציר מחזה ופסערב לציר טיפה.
- ש. וזה כבר בשעות הערב המוקדמות?
- ת. בסביבות השעה 8, בינתיים התחילו להיות בעיוח תחמושת, לכוו של 116, היוח וקבלתי ל-115 תגבורת של המחלקה, בפיקוד סמ"פ. שלחתי מחלקה דרומה ל-116, כי המחלקה שהגיעה מבדוד 82 לא ידעה בדיוק איפה זה 116, כי הם לא היו ברמת הגולן, והכוו שלא ידע איפה זה, הם עלו ל-116, סנק אחד נפל לתעלה הנ"ט.
- ש. איזה סנק? שלך או של 82?
- ת. שלנו אני חושב, נפל לתעלה הנ"ט.
- ש. גם כן מאי-הכרת הגזרה.
- ת. לא, פשוט בגלל בעיה לילה.
- ש. לא היה לך אינפרא אדום?
- ת. היה אינפרא אדום לנהג, אבל אם המפקד גם לא רואה את זה, אז לא תמיד זה הכי יעיל בעולם. מה עוד שהיה לילה חשוך ובהכחלה, עם אש...
- ש. כן, עלול לפול סנק לתעלה גם ביום.
- ת. זה בסוף, אז הוא נפל בלילה, הכוח שהמטיף דרומה ל-117, טען שהוא נתקל בכוחות והוא לא מצליח להגיע, הוא נעצר בתל-סאקי, בתל-סאקי הוא אמר שמנצנצים לו - והוא מזהה כוחות שלנו - חי"ר שהיו בתל-סאקי, אז גם הוא התמקם בתל-סאקי, הוא לא הגיע ל-117, במקביל התחיל נסיון פריצה לעבר מוצב 115.
- ש. בערך בין 8 ל-9?
- ת. 9 בערך.
- ש. עם איזה כוח?
- ת. בהתחלה אנחנו זחינו כ-12 סנקים, הם עלו מכיוון דרום-מזרח לעבר המוצב, וניסו לעלות עלינו בקשת חאורה על מנת...
- ש. מה זה ביקשת חאורה? לך לא הייתה חאורה?
- ת. לא ארטילרית.
- ש. כן, אבל אין מרגמות 81 במוצב 115?
- ת. לא, אולי יש, אני לא יודע.
- ש. בכל מוצבי החי"ר היו מרגמות.

- ת. היו מרגמות, אני יודע, שצוות מרגמה אתר נפצע כמוצב 111.
- ש. האם לא היה לך סידור לבקש מהם תאורה?
- ת. לא היה לי שום סידור כזה.
- ש. לא היה לך קשר אתם?
- ת. לא היה לי קשר ישיר אתם.
- ש. לא היה לך קשר עם מוצב 115?
- ת. לא, עם מוצב החי"ר - לא היה לי קשר, עם הטנקים שלי, הם לא היו בדיוק כמוצב, הם היו על הרמפה, מימין למוצב.
- ש. איך יכולת אם כך להחקשר למוצבי החי"ר? לא הייתה לך אפשרות?
- ת. הם היו נכנסים לרשת של הפלוגות.
- ש. ואתה - לא יכולת להכנס לרשת הזאת?
- ת. אני יכולתי, אבל האזנתי גם לרשת החטיבתית, וגם לרשת הגדודית, וכל הזמן ירדה אש ארטילרית, אני לא יודע אם זה היה שורה להפעיל אח צוות המרגמות בצורה חשופה, ואז בקשתי מארטילריה תאורה. הם נחננו לי תאורה, לקח קצת זמן עד שכוונתי אותם, הם היו די יעילים, והצלחנו לבלוט את המאמץ הזה על מוצב 115. הם לא הצליחו לעלות עליו.
- ש. עד לאיזה מרחק מהמוצב הם הגיעו?
- ת. הם הגיעו עד כ-300 מ' מהמוצב.
- ש. היו להם נפגעים?
- ת. בטוח, אנחנו ראינו בערך... כלים שלהם בוערים... אתה מבין.
- ש. כמה מדורות ראיתם?
- ת. בערך 5-6 מדורות.
- ש. ובזה נבלם המאמץ ב-115?
- ת. 115 בשעה 12 בלילה בערך, לאור זה שהיו כבר טנקים, מטערכ לציר טיפה באזור זה, אמר לי המח"ט להזיז את הכוח שיושב על ציר הנפש לתוך מחנה ג'וחדר, להחבסס על סוללות העפר מסביב למחנה ולהנות מין אגרוף משוריין, נענו אחורה, נכנסנו למוצב הזה, לחוף המחנה, ולמעשה היינו מעין אגרוף משוריין כאשר נסיונות ההתקדמות שלהם היו גם לציר טיפה מדרום לצפון, בציר מחזוה ממזרח למערב, ופה עשינו הרבה מאד מדורות. הדלקנו הרבה מאד כלים, זיינו כוחות שלהם שבאו לנסות נפגעים, ונגמ"שים. וגם אותם הצלחנו להדליק.
- ש. אם ככה - אתה אומר לי 'הרבה מדורות היו' למעשה - רוב שדה הקרב היה אם כך מואר.
- ת. היו נקודות אור.
- ש. כן, ברור.
- ת. נקודות אור היו, ובאמת, עם הנקודות האלה, היות והם היו ממש

באזור צומת הכביש כאן, כביש ציר הנפט, אז האזור הזה היה מיאר טוב.

ש. זה אזור, איזה ציר? ציר רשת?

ת. ציר טיפה.

ש. ציר טיפה ומחזה?

ת. הטנקים של 116, נגמרה להם התחמושת, נשארו שם 3 טנקים, נזמה לי של 116, שנגמרה להם התחמושת, שאחד מהם גם עלה על מוקש - נשארו בערך 3 טנקים - וגם הם התרכזו באזור תל-טאקי.

ש. יחד עם הסמ"פ?

ת. לא, המ"פ של 82. ואז נוצר מצב, מסביבות שעה 2 בערך, עם שעוה הבוקר המוקדמו, שהמצב היה חצי סטטי, כי פה במוצב 115 ניהלנו אש, במוצב 114 - לא ניהלנו אש - ובמוצב 113 ניהלנו אש וזיהינו בסיוגות חדירה שלהם, לא גדולים, ואז ניהלנו איתם קרב אש. וזיהינו כוחות של האויב בציר הזה, קשה מאד לדעת, ממערב לציר טיפה.

ש. כלומר, חדירה האויב בציר הנפט, היה משהו עד הבוקר?

ת. כן, בבוקר...

ש. ולא היה לנו שם שום כוח על ציר הנפט?

ת. לא, כלומר היה בצומת.

ש. אבל חוץ מהצומת לא היה?

ת. לא היה.

ש. הייתי רוצה להבין אח זה, אם הייתה חדירה, האויב עיקרי כציר הנפט, מדוע הטנקים שלנו לא נשארו באזור ציר הנפט קרוב לגבול?

ת. כי הם אגפו מדרום לציר הנפט ונכנסו ככה כנראה (מראה במפה).

ש. זה שטח שמאפשר פריסה?

ת. לא מאפשר פריסה טובה, אבל אפשר לעכור.

ש. לו היה פה כוח יותר גדול, נאמר, פלוגת טנקים, היה אפשר לבלום אותו, או שגם זה לא היה מספיק?

ת. פלוגת טנקים לא הייתה מספיקה, במאמץ שהם באו היא לא הייתה מספיקה.

ש. כן, אבל המאמץ החחיל עם גדוד.

ת. עם גדוד - בסדר, עם הגדוד של חטיבת החי"ר הוא החחיל, אבל בשלב יותר מאוחר כבר התחילו להגיע הטנקים, הגיעו ש-62, וזה כבר לא מחטיבת החי"ר.

ש. זה מחטיבת הטנקים העצמאית.

ת. אז מחטיבת הטנקים העצמאית.

ש. אז ככה היה המצב עד הבוקר, בגזרה הצפונית של הסמג"ד?

ת. היא לא הייתה של הסמג"ד, היא ירדה מסנו, היא הייתה של סג"ד 82, ואני כבר לא...

ש. והוא נלחם שם?

ת. הוא נלחם...

ש. אתה יודע מה קרה לו, שמה?

ת. אני יודע שבשלב מסוים הוא נפצע. (שם, עמ' 6-10).

(3) גרנד 82

את קרבנות בגודו בליל שבת-ראשון מתאר סג"ד 82, סא"ל חיים ברק:

"אחרי שכן-שוהם העביר אותי תחת פיקודו, הוא חזרה לי לשלוח במהירות פלוגה ל-117. זה הוכיח לי, שהחמונה לא ברורה שם. כשהוא נתן לי את הפקודה הבנתי, שהוא רוצה שאקח פלוגה מהכוח שנמצא אחי. הסכרתי לו, שאני נמצא רק עם יחידת משנה אחת, ואז הוא פקד, שאשלח מחלקה. אמרתי לו: 'איך? הרי אני אשאר כאן מס"ק בסוף! לפני שעתיים שלחתי פלוגה לצומת ג'וחאדר'. הסתבר, שבן-שוהם לא ידע על כך קודם, והוא חזרה לי לתת לפלוגה בצומת ג'וחאדר פקודה לנוע במהירות ל-117. זה היה בסביבות 19.00-20.00. אמרתי לו: 'תראה, אני מציע, שאתה תחן לו פקודות ישירות, מכיוון שהמ"פ לא מכיר את השטח. תסביר לו בדיוק איך לנסוע לשם ואיך לחפוס עמדות שם.' הוא קיבל את הצעתי, ואז נתתי לו את הרשת - רשת דומם, ושמעתי את בן-שוהם נותן פקודות ישירות למ"פ איך להגיע לשם. זכור לי, שבן-שוהם חזרה לו: 'סע במהירות על הכביש, חפוס עמדות בצומת על הכביש הראשי, ככניסה ל-117. יש שם חדירה. הסמג"ד דיווח לי ברשת שלי, שהוא מתחיל לנוע. לאחר כחצי שעה הוא דיווח לי, שהוא עלה על מארב מדרום לצומת ג'וחאדר, ונחלץ עם ארבעה כלים.

ש. מתוך כמה כלים?

ת. מחוץ שמונה, יש פה נקודה, שאינה ברורה גם לי. אני שלחתי 12 טנקים, ומחובם לקח עודד את הסמ"ם עם מחלקה למשימה אחרת.

ש. הצעת לבן-שוהם, שהוא יתן פקודות לפלוגה, אבל מתברר, שבנוסף לבן-שוהם נתן לה גם עודד פקודות.

ת. היום אני יודע בעובדה, שאת הסמ"פ, שנהרג יומיים מאוחר יותר, השאיר עודד אצלו עם עוד מחלקה. איני יודע אם זה היה באישור של בן-שוהם. שמעתי את בן-שוהם נותן פקודה לפלוגה לנסוע, ועכרתי מהרשת הפלוגתית לגדודית. יכול להיות שאחר כך הם נכנסו שוב לרשת, זאת כדאי לכדוק עם עודד. עודד צרף אליי סה"כ שתי מחלקות שהיו שייכות לי; מצ'ס הוא לקח מחלקה, ועכשיו עוד מחלקה.

ש. האם באותו זמן שלטת על הפלוגה, שהייתה עמך, ברשת הפלוגתית?

ת. לא. עבדתי רק ברשת הגדודית, והייתי בהאזנה לרשת החטיבתית. לא יכולתי לדעת מה קורה בפלוגה, שנתתי לבן-שוהם, כי הם דיברו ברשת הפלוגתית, כך שבתחילה חשבתי, שכל הפלוגה נעה ל-117, והיום אני יודע שהכוח שנע לשם היה פלוגה מינוס מחלקה. הם דיווחו לי שנלקחה מהם מחלקה. נסעו שמונה טנקים, ומחובם השמדו ארבעה על הציר. אמרתי לסמג"ד, שאני שילח אליי את

החאג"ר, שהיה על ציר הנפש מאחורי, כדי לאסוף פצועים והרוגים. הוא אמר לי, שלא בדאי לשלוח את החאג"ר לשם, כיוון שהשטח מוצף בסורים, דיווחתי לבן-שוהם שתלדוגה, שאמורה הייתה להגיע ל-117, עלתה על מארב ושיש לה הרבה פצועים והרוגים. הוא השיב לי, כי הוא מטפל בבטיחה, הקמג"ד, הני-פסת, דיווח לי, שהוא ממשיך לכיוון 117. הטנקים שנדפקו נשארו שרופים.

ש. האם המארב, שדפק אותו, נשאר שם?

ח. אינני יודע. לא יכולתי לראות בתצפית. כל מה שאני אומר זה לפי דיווחים בקשר. אינני יודע אם הסתערך על המארב הזה, ואינני יודע אם זה היה מארב טנקים או חי"ה. הדיווח הבא של הסמג"ד היה שהוא תפס עמדות כחל-סאקי ושארן אריב. אינני יודע מדוע הוא הגיע לתל-סאקי. אני יודע, שהוא אסף עמו בדרך טנקים של 188, שהיו במקרה בסביבות תל-סאקי.

ש. מה עשה צ'ס?

ח. לאחר שחפס את צומת הושנייה, קיבל פקודה, שאז לא שמעתי עליה, אבל עכשיו אני יודע אותה. הפקודה הייתה לעלות ל-111, להמפות. אינני יודע ממי הוא קיבל אותה, אם מבן-שוהם או מעודד, אבל הוא קבל אותה.

דרך אגב: קצין אב"מ של חטיבה 188 - בני קצין היה מאד פעיל ברשת, וניהל המון דברים, ולפי דעתי בצורה מוצלחת מאד. הוא חילק פה הוראות ושם הוראות, ויכול להיות, שהוא גם כן היה מעורב בכמה הוראות, שאינני יודע עליהן. קצת יותר מאוחר אמר לי בן-שוהם לקבל פיקוד על הגזרה שמצפון לתל-פארס, ואז התחלתי לעבוד עם צ'ס.

ש. הוא אמר לך לקבל פיקוד. האם הוא הסביר לך איזה כוחות היו אחר זמן בגזרה הזאת?

ח. לא הוסבר לי. לא ידעתי אם קיימים שם כוחות של 188 לשעבר, אבל ידעתי, שנמצאה שם הפלוגה של צ'ס (לא ידעתי, שהוא מלוגה מינורס מחלקה, כי לא ספרתי את הטנקים, כשהוא עבר מולי), ושלדווחי עומדת הפלוגה, שנמצאה אחי אותה שעה.

ש. האם החי"ר בגזרה היה גם כן תחת פיקודך?

ח. לא. רק הטנקים.

ש. עכשיו, לאחר מעשה, האם ידוע לך אם היו שם טנקים נוספים?

ח. כן. היו טנקים של 188. ב-111 נשאר סמל ברקוביץ עם מחלקה. צ'ס הסתכך בעליה ל-111. הוא גם לא הביר את השטח כל כך טוב, ונכנס לשדה מוקשים שלנו. קצין האב"מ ידע, שברקוביץ נמצא למעלה, וקרא לו בקשר לרדת למטה, להוביל את צ'ס למעלה ולהראות לו את העמדות; כך נעשה. מתוך זה אני יודע, שהיו גם טנקים אחרים.

ש. האם היו לצ'ס נפגעים, כשעלה על שדה המוקשים?

ח. על זה קיים ויכוח ביני לבין צ'ס. הוא דיווח לי אז ברשת, שהוא עלה על מוקשים, והיום הוא טוען כדועכד, שאני מנעתי בו בירי טנקים.

ש. האם היית בקרבתו?

ח. אני הייתי על הכניש למטה. הוא עלה ל-111 והאריב, שהמשיך

לנוע בלילה היך 111 ל-112, ניסה לקחת את המוצב מאחור. האויב היה ביני לבין צ'ס, ואני המשכתי לירות עליו. גם זה וגם עלייתו של צ'ס על טוקשים החלושו בלילה.

ש. כשקיבלת את הפיקוד על הגזרה, האם צ'ס חזר לרשת? שלך?

ת. צ'ס חזר לרש שלי.

ש. האם איחרתם, כל אחד, היכן אתם נמצאים?

ח. חיכך חשמע. המשכתי לירות, ואז אומר לי: 'אתה יורה עלי!' אמרתי לו: 'שים לב! ביני לביןך יש טנקים סוריים, הם מנסים לחקוף אותי מאחור, ואני יורה עליהם. טמן את-עצמך בכדורי זיקוקים.' אמרתי לו לועלות ירוק, ועלד עשרה ירוקים. אמרתי לו להעלות צבע אדום, ועלו עשרה אדומים. אי אפשר היה לאתר אחרו כדיוק. לאחר מכן הוא עלה על מוקש. היום הוא מועז, שהפגיעה לא היחה ממוקש אלא מפגז שלי.

ש. אני מבין, שבאותה גזרה צרה, שבת פעלתם אחת וצ'ס, נמצאו אותה שעה גם טנקים של עורר ארז?

ח. כן. כמה - אני לא יודע, אבל לפחות אחד, כי שמעתי את קצין האב"מ אומר: 'ברקוביץ, לך תוכל אותו למעלה.'

ש. האם הקרב בו ירית על הטנקים הסוריים היה המשך המארב שלהם?

ח. כן. כנראה שההתקלות הראשונה היחה רק עם חלק מהטנקים שלהם, אם תסע למקום, תראה, שחסורים סתמו את העלת הנ"ט ע"י טרקטורים. הם הצליחו לעבור אותה, וכדחות סוריים נזלפים המשיכו לעבור בין 111 לבין 112. אני נחלתי בכוח הראשון שעבר. בלילה המשיכו לעבור שם כוחות, והייתי אתם כל הזמן במגע.

לבסוף הצליח צ'ס לעלות למעלה, וחפס שם עמדות. הוא דיווח לי בלילה שסנק סורי אחד עלה עם חכביש לכיוון המוצב, ושהוא הצליח 'לדפוק' אותו 200 מטרים מפתח המוצב. הטנקים שלהם חתחילו לעלות על המוצב מאחור, וכאשר צ'ס 'דפק' את הסנק הלאשון, הם לא המשיכו לעלות. אמרתי לו לתפוס עמדות לכיוון ציר כודנא, לכיוון מזרח (זה אותו כיוון אליו פונדה הרמפות). אני עמדתי למעלה, והייתי כל הזמן במגע עם כלים שהמשיכו לעבור שם בלילה. ברצוני להזכיר עוד דבר חשוב. מכיוון שהגדוד היה פרוס במרחב גדול ורציחי, שהרופא יוכל לשרח את כל פלוגות הגדוד, היישרתי את הנגמ"ש של הרופא ושל קצין החימוש על ציר הנפט (בצומת המחבר את הכביש לחל-פארס עם ציר הנפט). בין השעות 22.00-20.00 דיווח לי קצין החימוש, שטנקים סוריים עוברים אותו על ציר הנפט. דיווחתי לכן-שוהם אולי חמט, שש, שבע פעמים: '19 שלי (זה היה המספר של קצין החימוש שלי) אומר לי, שטנקים סוריים עוברים אותו על ציר הנפט לכיוון צפון-מערב'. בן-שוהם חשיב לי: 'הוא טועה, זה הטנק שלי.'

אחרי המלחמה ביררתי, שהטנק של בן-שוהם היה בחושניה עם הפלוגה, שעלתה אח"כ ל-111.

כשכן-שוהם יצא מהבור כדי לפקד בשטח, הוא רצה, שהטנק שלו ימתיך לו ליד נפת. מפקד הטנק לא ידע את הדרך, וניסו לכווננו ברשת כדי להגיע אליו. בן-שוהם חשב לכן, שזה הטנק שלו, שעובר אותי. שחקתי, ואז קבלתי שוב החרעה מקצין החימוש שלי: 'עוברים אותי טנקים סוריים!' אמרתי לו שזה 'שוס', והוא ענה לי שלפי הרעש אלה טנקים סוריים. דיווחתי שוב לכן-שוהם, אבל דברי לא התקבלו. בסביבות 21.00-22.00, אחרי שהתברר כנראה לכן-שוהם, שציר הנפט כן בידם, הוא אמר לי לנוע צפונה על ציר הנפט - כביש הפרסה, להימיד כלים שלהם, שנמצאים בסביבות הציר ולהפוס מארב בצומח חושניה-כביש המערכת. היחה לי פלוגה. נסעתי

צפונה עם שתי מחלקות פרוטות לפניו ומחלקה מאחור, כדי שלא יפתיעו אותי מאחור, כי ידעתי, שהסורים פרצו ויכולים לבוא מאחורי. בערך כל חצי קילומטר בתקלנו בשנקים ובנגמ"שים שלהם. עזרנו, השמנו אותם והמשכנו לנסוע עד שהגענו לצומת. את צ"ס השארתי עדיין למעלה ב-111.

תוך כדי החנופה קיבלתי ממנו דיווח, ששנקים מתחילים לעבור אותי על הציר לכיוון מערב, ועוברים את המוצב צפונה לו. ברגע שהגעתי לצומת, דיווח לי צ"ס, שהשנקים הסוריים מתחילים להזדרז, מכיוון שהם הרגישו כנראה באיזה שהוא לחץ. הוריתי לי 'לדפוק' אותם עם הזרחם, והוא אמר לי, כי הוא לא רואה אותם. בקשתי תאורה מהקש"א שלי, לקבלתי תאורה לרבע שעה. טיזרתי את התאורה בדיוק לפי בקשתו, אולם התאורה לא עזרה לו לראות את השנקים. אינני יודע למה. לאחר שהקש"א שלי אמר לי, שאין לו יותר תאורה, בקשתי מבן-שוהם תאורה. הוא אמר לי להמתין, ואחרי רבע שעה קבלתי תשובה שלילית. לא הייתה יותר תאורה לארטילריה בגזרה.

ש. האם היו לכם זרקורים?

ה. לא.

ש. האם היה לכם אמצעי לנהיגה לילה?

ת. כן. היה לנו קרנף עם הפנטימ, והיה לנו זרקור 45 ס"מ, שמאיר ל-800 מטרים בקושי, ושלא כדאי להפעיל אותו, כי הוא מושך אש.

ש. איזה אמצעים ללוחמת לילה היו לסורים?

ת. אינני יודע. העובדה היא, שבלילה היו הפגיעות שלהם רחוקות מאד מאתנו.

ש. אחד הנחקרים העיד, שאחת הסיבות להצלחת הסורים בגזרה הזאת הייתה עדיפותם עלינו באמצעי ראית-לילה. לפי דבריו אין זה כך.

ת. לא הרגשתי שום נחיתות בירי-הלילה שלי. בכל ההתקלרות שלי בתנועת צפונה נפגע רק סנק אחד שלי, ולא ע"י סנק אלא ע"י חולית בזוקות, שפעלה על הציר.

הגעתי לצומת, וצ"ס דיווח לי שהשנקים הסוריים חוזרים לכיוון מזרח. דיווחתי לבן-שוהם שאני בצומת. בן-שוהם אמר לי שהסורים נמצאים כרגע בחושניה, ושהוא ינסה לדחוף אותם מחושניה לכיוון מזרח על ציר הנפט. התכנית של בן-שוהם הייתה, שהשנקים הסוריים, כתוצאה מהלחץ שלו, יצאו מחושניה מזרחה לכיוון כורנא. אני אמתיך להם בצומת ו'אדפוק' אותם מאחור, כרגע שיעברו אותי. עמדתי בצומת כשעה, אבל שום סנק סורי לא נסע לכיוון מזרח. היום אני יודע, שהיה פה איזה שהוא בלכול עם כוח שנקרא 'כוח צביקה'. בן-שוהם חשב ש'כוח צביקה' (צביקה היה מ"פ בחופשת שחרור, שתזר פתאום) הוא כוח רציני, שאחו הוא יוכל לדחוף את הסורים. אבל 'כוח צביקה' היה רק בסדר גודל של מחלקה.

עמדתי בצומת בטקט, ושום כלי סורי לא נע - לא מערבה ולא מזרחה. השעה הייתה בערך 24.00, הייתה לי שהות לבדוק את מצב הפלוגה מבחינת דלק ותחמושת. התברר לי, שלשתי מחלקות במעט ולא נותרה תחמושת. במחלקה השלישית, שכאה פחות לידי בטוי בקרבות אתה"צ והלילה ושנעה אתי, היה מצב התחמושת טוב יותר. מבחינת הדלק היינו עם מיכלים חצי מלאים. דיווחתי זאת לבן-שוהם.

ש. מדוע בדקת את מצב התחמושת והדלק רק עכשיו? האם לא היה סביר לבקש תחמושת כבר ב-22.00 - 19.00?

ת. אפשר היה לעשות זאת, ואין לי סיבה מיוחדת מדוע לא עשיתי זאת. כל זמן שנמצאו זריזנו, לא חשבת על הנושא הזה. הפעם הראשונה, שחשבת על כך, הייתה כשהגעתי לצומת, אחרי עשר שעות לחימה. דיווחתי על מצב החמושת והדלק לכן-שוהם, ואמרתי לו, שטנקים סוריים אינם נעים אלי. הוא הורה לי להשאיר מחלקה בצומת ולנוע עם שאר הכוח על ציר רשת צפונה עד הר יוסיפון, ושם להצטייד בדלק ובחמושת שיתכור לי. במקום זה תמתיך לי גם חוליה טכנית לצורך תיקונים בכמה טנקים.

השארתי בצומת מחלקה עם מלאי גדול של חמושת בפיקוד מ"מ, והחלתי לנוע כחנועה לילה.

ש. האם לא העברת פגזים לסנקים שלך מהמחלקה, שהיתה מלאה בחמושת?

ת. לא, להיפך, רציתי למלא את המחלקה הזאת בכמה שיוחר פגזים, כי קודם היא ירחה קצת. בטנקים שהצטיידו לשתי המחלקות האחרות נשארו עד 5 פגזים לטנק.

ש. ומה היה קורה לו הייתם נחקלים בבת סורי בדרך להר יוסיפון? היה צריך דווקא להעביר פגזים מהמחלקה המלאה לשאר הפלוגה.

ת. העדפתי להשאיר מחלקה בודדת, שיושבת בצומת, עם כמה שיוחר חמושת.

ש. מה המרחק מהצומת להר יוסיפון?

ת. המרחק הוא 8-9 קילומטרים. מתשש החילות נסענו לאט מאוד, בלי אוררת ובלי א.א. זה היה לי די בהיר, עד כמה שאני זוכר. נסיעה כזו צריכה לקחת שעה וחצי. לא נתקלנו בדרך בשום כוח סורי, אולם שני כלים ירדו מהכביש עקב הדרך החלולה, ויצאו מכלל פעולה, כך שהגענו להר יוסיפון עם 5 טנקים מתוך 2 המחלקות אתן נעתי. הגעתי שעה לפני אור - בערך ב-3.00. השארתי את הטנק התקיף ביותר על הציר, ליד הר יוסיפון מזרחה, כדי שיעצור כמקרה הצורך כוח סורי, שינסה להכנס אחרינו, את שאר הכלים ריבזתי מתחת לתל, וחיכינו לכוח הדלק, החמושת וחוליית התיקונים (למעשה, לכל הכלים היו תקלות טכניות), הם הגיעו עם אור ראשוני. (עדותו בפני אל"מ (מיל) יהושע נבו עם' 11-18).

פלוגה ב' גרור 82

לקראת חשיכה הגיע רס"ן צ'סנר עם פלוגתו למוצב 111 וקיבל פקודה

לחסום את ציר טרויה. על פעולותיו בהמשך העיד:

"שלחתי את 3 הטנקים של 188 כי הם הכירו יותר את השטח, ואני לא הכרתי, למען האמת, את העמדות בכלל. לחפוס את העמדות שמעל לאו"ם לכיוון חל כודוא, ואני, עם שאר הכוח שלי, בשלב הזה היה לי טנק תקוע, קרע זחל, ממש על הכביש. קצת הורדתי אותו מהכביש אמרתי לו לשים קנה לכיוון הכביש ולהמתין שם ותפסתי את החצר - צפונית ל-111 - חצר ששולטת טוב מאד גם לכיוון טרויה וגם לכיוון הכתף הצפוני של כודוא.

בלילה היו הרבה דיווחים וחנועות. היה לי עוד סנק, על הכביש ממש, דרוח לי שהוא מזהה 30 סנקים שלהם. העברנו את הידיעות לחטיבה. הם אמרו לי בסדר, וניסו עם ברק לשים כאן מארכ. ברק ודאי סיפר את זה. הסנק הזה כל הזמן היה מדווח לי על כל הפעילות. אני יודעת למעלה - פעם מאו, הם נסעו כהושך. בקשת תאורה ממרגמות - ירו פעמיים - האירו אותי פעם שלישית - אמרו לי - אין לנו חמושת. התקשרתי למוצב, כמוצב אמרו לי - יש לנו רק 52, אמרתי בסדר, תעשו נסיון, יריצו 3 "52" נגמר להם גם ה-52, היה להם רק 52 תאורה. מאז לא ראינו שום דבר. לא היתה תאורה, ואני שמעתי ברור חנועות. על טרניה מדי פעם הייתי רואה איזה צנוץ קטן, הייתי מרביץ איזה פגז לא מדויק, בלילה היו בעיות רבות של זהוי כוחותינו. כמה פעמים שמעתי בקשר כי האזנה לרשת הגרדודית, שיש כוחות שלנו על תל-עכסה, הייתי מזהה והייתי יואל. לקח קצת זמן עד שהודיעו אם זה שלנו או לא שלנו, למען האמת - אני אישית כבר אבדתי את הכסחון אם מישהו שם למעלה באמת יודע מה כוחותינו ומה האויב" (עדותו בפני אל"מ (מיל) נב' עמ' 3).

4) "כוח סייגר"

את פעולותיו בליל שכת ראשון מתאר רס"ן זמיר, מפקד כח סייגר,

לאחר שבאור אחרון קיבל פקודה לחסום את ציר פלג:

"ח, בינתיים החחילו לתקוף את 110, שלהתי מחלקה עם הסמ"פ לכאן, תקפו אותם בחי"ר, הצליח להוריד כמה חי"ר נשאר שמה, בשטח, עם מסיכות אנ"כ הם תקפו, והתקפה נסוגה. אמרתי לו להיטאר במקום, כשאנחנו היינו צריכים לזוז עם הסמ"ד שהיה כאן - קבלנו משימה שוב - על יבשה לכוון פלג. עוד פעם לצומת. להתארגן בצומת, הגענו לשם, השארתי את הסמ"פ שלי עם עוד 3 סנקים כאן ליד 110, בין 109 ל-110, המוצב קרא לי עוד פעם שיש התקפה. הוא ביקש ממני אישור. אשרתי לו, נע לשם במהירות, שם נמצא הבית של האו"ם. הוא הטמיד אויב באזור האו"ם. זה היה רק חי"ר בלבד. תל-עקשה - זה כאן, השמיד אויב שמה, דיווח לי חזר בחזרה לציר שחשבנו שיכנסו משם. מכיון שהמוצב שמע תנועות בשטח. ירד החושך, כליל כבר. שעה 10 התארגנו באזור צומת פלג-רמת. לא היה שום דבר. רק ירדה ארסילרית. כל הזמן. לא ירינו שום דבר.

ש. רגע. למקום הזה לקד הסגול, באיזה שעה הגעתם בערך?

ח. ב-7. לא היה שם שום דבר. היה שקט. ב-1 בערך קבלתי פקודה, הסמ"ט דיבר איתי. מהרגע הזה, בעצם, הפכתי לכוח חטיבתי. קרא לי בורשת: טייגר - כאן 20. נתן לי פקודה - לאויב שחזר על ציר רמת. נוע תפוס אותו. תיצור אתו מוע - השמיד אותו. אמרתי לו - רות, בסדר. נתן לי הנחיות ליצור קשר עם מח"ט 188 לפי כרטיס החדרים...

אמרתי למח"ט איפה אני, יצאתי קשר עם מח"ט 188 תופי, קרא לי ברשת דיבר איתי. הפסיק, קצין האג"ם שלו - בני - לקח את הרשת, דיבר איתי. אמר לי, שיש בזה אויב שני, כוח גדול, העצור אותו, תשמלך אותו, אז מה שהיה לי - הסחלקה הזאת... אני שהגעתי לאזור הזה - עצרתי לרבע ודוממת - כרז לשמוע, אני מכיר את השטח טוב, ידעתי שכל האזור הזה הוא שולט כאן, אני הייתי בסביבות רמת 50 בשלם על ידי אשור רמת 52. עצרתי לרבע לשמוע ושמעתי תנועות - של סנקים, הבנתי שאני קרוב, וגובשה אצלי תכנית למארב באזור הזה, הורדתי את הסמ"פ שלי מהציר, מאזור יב"ט, הוא ירד על הציר של מוצב 110, התמקם באזור הזה, ב-800 מסורה לצדה, עמד. דיווח לי - ממוקם, אני הגעתי עם הכוח שלי חפסתי בערך באזור הזה - שהוא - פמוק או יותר - שונה למה שכאן - זה קצת שולט, רמת 52 עם 3 סנקים ממערב לרמת 52, 4 סנקים - 2 מהם באזור ממערב לרמת 54 עם הפנים מערבה כאשר 2 סנקים המשיכו לחסום את ציר העליה למוצב 110 לכנוף 110. מפה גם התחיל לנוע הכוח.

ש. איך הגיע לשם כוח?

ח. הגיע לשמה, לא יודע איך, ג'יפים ו-2 מטאיות וקצת חיילים.

ש. במוצב הזה לא היו סנקים???

ח. לא היו. עכשיו דיווח הסמ"פ שהכוח מגיע, ושמע אותו. רואה אורות, בינתיים כל הזמן מח"ט 188 וגם קצין האג"ם שלו שאלו אם אני במגע, אמרתי שלא, שאני ממתין וכוח מתקרב, נתתי פקודת אש, מסה ראשון - בלמנו אותם בסורה 800. כאשר אני עובד לפי אורות הרוחב שלהם. מכה ראשונה הדלקתי איזה 7-8 סנקים. סמ"פ תקף באגף מאחורה, אני בחזית. היחה שם שיירה עצומה.

ש. איך ראתה אותם? מסורה ראשון?

ח. אורות רוחב, הם נוסעים עם אורות רוחב, אני לא יודע למה, אם לא היה - לא הייתי רואה אותם - הייתי גומר את הקריירה שם.

ש. למה לא נתת להם להתקרב יותר קרוב?

ח. זה... טווח קצת יותר מדי מסוכן, אם להתחשב בנושא של הא.א. שלהם, אני - אין לי א.א.

ש. כלומר - ניתן לכונן ולירות ככה?

ח. 100 אחוז, טוב א. המזל הוא שהיה לי ירח. זה היה מזל.

.....

ש. יפה, אז דפקתם כ-7 סנקים.

ת. משהו כזה, נכנסנו למגע של קרב כידוניס, 5, 15, 10 מטר סה"כ בשטח כבר דלקו בסביבות 20-15 סנקים שלהם, לי לא היה אף נפגע, מהמקום של ד"ר 52 דילגתי לכורך מזרח לאזור סגול 311 וכבר התחיל השחר לעלות, זה היה קרב קצר מבחינת השעות, קצת מפספס, דיווחתי למח"ט שאני במגע, זה כן, הוא אמר לי - יפה, חמשיך, מה קורה, מה זה, עידיכנתי אותו הוודתי את אמצעי הלילה שיש לי, שרק פסדבלים, הסתמסתי בהם מעט מאד. כלומר, בשיטה שסנק מאיר ואני יורה - או אני מאיר וסנק אחר יורה. סה"כ זה מושך המון אש.

ש. עבדת עם זרקורים?

ת. עבדתי עם זרקורים.

ש. מתי הפעלת זרקור? מתי ירית בין הפנסים?

ת. בהתחלה, השלב הראשון, אחרי זה היה קצת חשוך אז התחלתי לחפש גם מטרות, הסתדרנו גם ככה, הנהגים זיהו לנו את הסנקים, מטרות 10 מטר, גם... דורך... אחד אומר - דרסתי. הוריד לי את הראש שם, עם הקנה שלו... בא על סרסה יותר גבוהה ממני, ממש לצודד את החותח, לשים על התמטורות שלו ולירות פוז 20-20 ס"מ או ממטר, משהו כזה. ממש התוחח נוגע בו, היו כמה כאלה שם, שיפרנו לכאן. (עדונו בפני אל"מ (פיל) יהושע נבו עמ' 4-6).

.....

ש. אחת האזנות כמשך הלילה הראשון לרשת של חטיבה 188 או לרשת המוצבים...?

ח. אני לא האזנתי למוצבים, המוצבים כל הזמן קראו לי.

ש. איך אתה התרשמת? מה קרה שם, בשעות הלילה הראשונות?

ח. א. לא התרשמתי מהם טוב מהמוצבים - ההיסטוריה הייתה יותר מדי גדולה. ומאד התרגזתי בשראיתי שאנשים בחוך המוצב - לטי דעתי, לא ניצלר את הנשק שיש להם, פוצב כמו 110 עם הגדרות שלו יכול להרביץ מכת אש רצינית - על הגדרות, היו יכולים גם כן לעצור את ההתקפה הזאת של החי"ר, הסנקים היו להם גם משימות אחרות ברגע ששחררתי 4 סנקים מכאן - פתחתי ציר אבל עיקר הבעיה היא ההרגשה שאנשים לתוצים, צריך לעזור להם, דבר נוסף, הם קראו לי מכל מיני מקומות, לא לכל מקום הלכתי, כמובן - שהייתי מעביר למח"ט, המח"ט גם היה מדבר אתם, לבדוק מה קורה בדיוק, עם 188 דברתי רק כשהייתי מתקרב לגזרה הזאת כאן, אז דברתי עם קצין האג"מ בדרך כלל קראתי לו. לא רצייתי להפריע למח"ט, האזנתי לרשת התשיבתי של 188 רק בשלב שהתקרבות לגזרתם" (שם עמ' 7).

.....

את הקרב באזור 109 ביצע "כח טייגר" כשהוא למעשה ת"פ

מח"ס 188 בביצוע משימה זו ולפי אוראת מח"ט 7. מערותו מסתבר שבגמר המשימה חזר ח"פ חטיבה 7. כאן, דומה, שהפיקוד חייב היה להתערב בשינוי איגודי הכוחות, או להשאיר את "כוח טייגר" ת"פ 188, או, כפי שאמרנו, להתחיל את תחום גיזרתה של חטיבה 7. יש כאן דוגמא לחוסר עירנות מספיקה של הפיקוד על הנעשה בין הכוחות, ביחוד באיזור החפר בין שתי החטיבות

להלן ערותו של רס"ן זמיר על שיבחו לחטיבה 7:

- "ש. כשעשית את המארב היית ת.פ. 188?
- ת. בעצם, הייתי ת.פ. שלהם המח"ט שלהם דיבר אתי, אמרתי לו שלא ידאג, יהיה בסדר.
- ש. באיזה רשת הוא דיבר אתך?
- ת. ברשת תופי, אבל ברשת עצמה לא שמעתי דיבורים, זה מה שהפליא אותי.
- ש. מי העביר אותך ת.פ. 188? יאנוס?
- ת. כן.
- ש. ומתי חזרת ליאנוס?
- ת. מיד אחרי המארב הזה.
- ש. מי נתן לך הוראה לחזור ליאנוס?
- ת. קראתי ברשת לקצין האג"מ של 188, בני קצין, אמרתי לו שהשמדתי את הכוח. איך שום תנועה על יד הכוח שלי, הוא אמר לי - תודה - יפה מאד, להתראות.
- ואז הקמתי קשר עם מח"ט 7.
- ש. אתה הבנח שה'להחראות' זה שאתה עובר?
- ת. לא. קראתי למח"ט, הייתי בהאזנה, יש לי 2 מקלסי עזר.
- ש. קראת למח"ט 7?
- ת. כן. על 2 הרשתות הייתי ועל הרשת הפלוגתית שלי קראתי למח"ט, אמרתי לו שכאן סימתי מה יש לו בשבילי, אמר לי - חבצע סרוקה כזאת כמו שאני בקשתי" (עדותו בפני אל"מ (טיל) יהוסע נבו עמ' 8-9).

(5) "כוח צביקה"

סגן (עחה סרן) נבי גרינגולד, קציין בחטיבה 188, היה בתופשה.

עם פרוץ המלחמה חזר למחנה נפת. הגיע למחנה בשבת ב-17.30.

סרן גרינגולד מילא תפקיד חשוב בבלימת הפריצה הסורית במשך

הלילה. להלן תאורו על חלקו בקרב כלילה:

"ח. כשהגיעו מהקו 4 טנקים וקציין החימוש הבטיח שתוך שעה יחזירו לפחות כני טנקים למצב תנועה, אז המח"ט אמר לי לגשת לשם ולהכין את הטנקים, להיכנס אחס על ציר הנפט ולהתקשר למח"ט. ציר הנפט לכוון חושניה. יצאתי לטנקים, הטנקים האלה היו פצועים כולם, בשני טנקים היו גויות. הוצאנו את הגויות. היה שם מ"מ מדוד 53 - חגי, ואמרתי לו לאסוף את החיילים, הוא אסף את החיילים, חילקתי אותם לצוותים, אמרתי להם להיכנס לטנקים, להתחיל דבר ראשון לנקות אותם מהדם, ויחד עם אנשי החימוש שהיו בשטח, קציין חימוש הביא אותם להתחיל להכין את הטנקים לתנועה. אבל הזמן עבר וכל הזמן הגיעו שליחים מהמח"ט לצאת, לצאת לצאת, לחצו עלי כל הזמן לצאת, והתחיל להסתמן תיקון של טנק אחד, שאר 3 הטנקים העריכו שיקח הרבה יותר משעה, 5 שעות ויותר. חוך כדי זה הגיע טנק מדוד 82 שכזמן התנועה שלהם נשטט בסינדיאנה, נפל לו בלב מחס, והוא חוקן וחזר אלי. ואז לקחתי והעליתי את חגי המ"מ על הטנק הזה, אני עליתי על טנק שהצליחו לתקן אותו במקום, ויצאנו עם 2 טנקים על ציר הנפט, מנפח לכוון חושניה, זה כניסה לשטח בסביבות 9. יצאתי קשר עם המח"ט, הורהיתי בשמי הפרטי.

ש. הוא הביר אותך?

ח. הוא הביר אותי והוא ידע... הוא לחץ כל הזמן שיכניסו אותי, שיכניסו אותי פנימה, דבר יחיד שהוא לא ידע - זה כמה טנקים אני... ואני לא הספקתי לדבר איתו, כי הוא נהרג למחרת, אבל אני מבין שהוא חשב שזה כוח בסדר גודל של פלוגה לפחות והוא לא ידע שזה שני בליס, ולמעשה - אף אחד לא ידע וזה התברר לי אחרי המלחמה, שהתחילו להתברר דברים, אז כל מי שסיפרתי לו שזה היו 2 טנקים, וברוב הזמן טנק אחד לבד - השתגע לגמרי. בקיצור, נבנסתי פנימה על ציר חזקה, ציר הנפט לכוון חושניה ובעתי בתנועה איטית. מה שאני יודע - באותו זמן - המח"ט נתן לי הוראה לנוע על ציר חזקה, להגיע לציר כביש ולעלות על ציר כביש.

ש. כביש - זה הציר שנכנס לחושניה?

ת. להתחבר לציר ריש, לנקות, לפי הערכה שלו, זה מה שהבנתי ממה שהוא אמר לי. יכול להיות שהוא העריך אחרת, אני לא רוצה לדרוך בהערכות שלו, אבל לפי מה שאני הכנתי, הכל מנקודת ראות שלי. השיקול הזה, שפה - באזור חושניה יש כוחות מעטים, הוא הכניס את ברוד 82 לאזור הזה, על ציר ריש מצפון לרשת 56.

ש. לצומת של רשת...

ת. רשת-כביש. כדי למנוע כניסת כוחות מציר טרויה פנימה.

ש. ציר טרויה לכורך כורנא?

ת. כן. והוא האמין שעל ידי זה הוא תוסס את כניסת הכוחות, ואותי הכניס הנה לנקות את השטח והמסרה שלו. עד הכורך להביא למצב כזה שפה יהיה נקי. רובכל לנצל, פחות או יותר, את קרב הגבול. וזאת היה למיטב הבנתי... השיקולים לענין הזה, אני בכנסתי פנימה ואן באזור הזה, קילומטר וחצי לפני צומת מחזה-כביש, נתקלתי כשהטנק שלי טוביל והטנק של חגי אחרי.

ש. באיזה מרחק זה היה ממך?

ת. 10-15 מ'.

ש. ממרחק קצר?

ת. זה תנועות לילה.

ש. היה לכם אורות?

ת. לא. נתתי הנראה: שום אורות, לא עיני חתול, לא א.א. שום דבר... כי... אני אגיע לזה בהמשך... אני מקורה שתכין... על כל פנים, באזור הזה נתקלתי בטנק שנסע מולי. זה היה, התנועה שלי הייתה - נסעתי, עליתי לעמדה על גבעה כזו - כמעט שנתתי לנהג להמשיך לבסוע, מסודת של 10 מ' לפני ראיתי טנק סורי, נוסע, נתתי פקודת אט, הטנק הזה נדלק ונתתי פקודה להסתלק אחורה. ברגע שנעצתי בעמדה אחורית, יותר אחורה, ניסיתי לדבר עם אנשי הצוות, ואז התברר לי שהקשר בטנק לא תקין. הסתכלתי ימינה ושמאלה, ראיתי את חגי עומד לידו, קפצתי מהטנק הוא עמד ממש על ידי, חוך כדי תנועת אחורה ועמדתי על ידו, עליתי על הטנק שלו. אמרתי לו לעלות על הטנק שלי ושישחרר לעשות מה שהוא יכול, שיראה לאן אני יורה, ולאן אני נוסע, שיטע אחרי יורה לאן שאני יורה, זיהיתי עוד 2 טנקים עומדים בצד, לא היה ברור לי שזה טנקים אכל זיהיתי צלליות בצד ויריתי - נדלקו.

ש. באיזה שורה זה היה?

ת. אני מדבר על טרוחיים של 20, 30 מ', לא יותר. ואז אחרי שפגעתי בשני הטנקים האלה - העפתי מבט מחביב ראיתי שחגי איננו, מסתבר אחר כך, הוא דיבר איתי בקשר, שהוא התליש שהוא לא יכול להפעיל את הטנק - והוא חזר חזרה לנפת לחקן את עצמו. אני בשארתי לכך בשטח.

דברתי עם המח"ט כל הזמן הוא לחץ עלי שאגיד לו כמה כלים יש לי. ולא אמרתי לו, כי פחדתי שאם אני אגיד לו כמה כלים יש לי, הסורים ישמעו את זה, יעלו על זה, וישטפו את כל האזור. ההרגשה שלי הייתה שהם מרכזים מאמץ על ציר הנפט לכורון נפת, אבל זה - כל הזמן דברתי עם המח"ט ואמרתי לו, הכטיח לי שהוא שולח לי פלוגת מילואים שהגיעה לרמה, שיכניס אותה אלי, בשלב זה נטארתי לבד, היז לי עוד כמה החקלויות, שהתנועה שלי על הציר, באותו אזור, פחות או יותר, היא אחורה וקדימה, אתורה וקדימה, היתקלות - הייתי פוגע, יורה ונוסע אחור, זה היה המשתק שלי, כשהגיעה אלי יחידת המילואים הזאת, זאת הייתה פלוגה מ-179 שפיקד עליה מג"ד.

ש. מה שמד?

ת. עוזי שמר, אם אני לא טועה, מילואים. הוא נכנס להיות ת.פ. המח"ט שלי והמח"ט שלי נתן לי אותו. עכשיו מסיבה ששטח: אני הייתי בשטח, התמצאתי בה קורה והכרתי את השטח גם מהצדדים שלי ברמה, הכרתי את השטח טוב מאד, והוא בא המג"ד הזה, הגיע לא ידע איפה הוא נמצא בכלל, כך שאני קבלתי אותו - הודעתי למח"ט ואמר לי לנסות להמשיך להתקדם. לכורון ציר כפלי. באותו זמן - התקשרה אלי בקטר כל הזמן - חוליה טכנית, עלו על הרשת החסיכתית ושמעו אותי מדבר ברשת, אז הם קראו לי.

ש. מה היה שמך? איך קראו לך?

ת. צביקה.

ש. כוח צביקה?

ת. אני הזדהיתי בתור צביקה ברשת, והם אמרו לי שהם כסביכות חושניות ומזהים כוחות אויב מסביבם ושאלו מה לעשות, לא שאלו מה לעשות, אמרו שרוצים שיבואו לחלץ אותם.

ש. איפה הם היו? אתה יודע?

ת. אני עכשיו יודע, אז לא ידעתי. הסורים תפסו אותם בציר מחזה-כביש בצומת, יש שם מחסי ראש שהכינו אותם להפגזות שכל מי שנוסע בכביש, יהיה לו לאץ להיכנס.

ש. הם היו עם זחל"מ?

ת. הם היו עם זחל"מ, אבל הם נטשו אותו והחזקאו, אני לא ידעתי איפה הם ואני מצטער היום שלא נתתי להם הוראה לקחת את הרגלים ולברוח. אבל לא נתתי להם הוראה כזו ואמרתי שאני בדרך אליהם, מנסה להגיע אליהם, אני נחקל אמנם בהתנגדות אבל אני מקווה שאני אגיע. זה מה שאני אמרתי, אני לא הצלחתי להגיע אליהם, והסתבר שהסורים תפסו אותם ורצחו אותם. באותו שלב המח"ט ניסה להכניס מכורון נפת שיירה של אספקה לג'וחאדר, על ציר הנפתי. השיירה הזאת הגיעה עד צומת ישיבה-מחזה-מחזה-צבעון. בן זה ציר המים, פה עמד המח"ט על הציר הזה. הוא ניסה להכניס אספקה לג'וחאדר, התברר לי שלג'וחאדר הוא לא יוכל להכנס, הוא ניסה להעביר את המג"ד שהיה בגזרה בקו אליו [מג"ד 53]

המג"ד הזה נתקל כל הזמן, כל הדרך ניסה להתקדם ולא הצליח להגיע אליו, אף אחד לא טיפר לי ואף אחד לא אמר לי, אבל אני ספריי מחוץ מה ששמעתי שהצליח להביא את הכוח שנמצא פה בקו, לרכז אותו ולהביא אותו אליו לציר צבעון ולנסות לעשות אתו משהו. הוא שמע דיווחים שכוחות מפטיכים להיכנס על ציר כביש והוא החזיר את הסיירה הזאת אחורה שהיא לא תילכד פה.

ש. איפה זה 'פה'?

ח. כין ציר כביש וציר מחוז וציר צבעון. עד ציר מחוז, ואז כשהוכיל את הסיירה הזאת קמב"ץ נדמה לי שסמוך היא דרום, מחטמ"ר 820, כשהוא עבר על יד ציר כביש הוא צעק בקשר שהוא מזהה המון שירות של סנקים של אויב, והצליח לעבור עם אורות מלאים, אני לא יודע למה הם לא פגעו בו, הצליח לעבור עשרות מטרים לפניהם, לפני שהספיקו לסגור את הצומת. אז אני ניסיתי באותו שלב, להתקדם קדימה על ציר מחוז.

ש. והיו אתך כל הפלוגה הזאת מ-179?

ח. כן. הסתדרנו בשני טורים. הוא הסתדר בסור, ניסיתי להעביר חצי כוח שלו שיעבור אחרי ולפצל את זה, שלא תהיה שדרה אחת גדולה, אבל הוא הסתבך בקשר והשליטה שלו בכוח לא הייתה טובה. וסנקים לא עברו. אני נעתי בין הגדרות על ציר הנפט, והוא נע על הכביש, ואז נענו קדימה כשכראש מובילים 2 סנקים אני והטנק שלו. לא של המג"ד עצמו - של אחד המ"מים, נענו קדימה, ואחרי זה איזה 10 מטרים נדלק הטנק הראשון בפגע ונדלק. לקחנו חזרה אחורה.

ש. ממח?

ח. אני גם לא יודע. אני חושב שזה היה בזוקה, נענו אחורה וחשבנו מה לעשות, חלחץ היה גדול, אמרתי למח"ט שאנחנו נחקלים, שהציר חסום, אמר לי - לחץ תמשיך להתקדם תמשיך להתקדם, אמרתי לו שיעלה עוד טנק אחד שלו קדימה.

ש. אמרת למג"ד 179, כן?

ח. כן. אני אעלה בצד ואנסה לזהות מאיפה יורים, ולהשמיד כדי שנוכל להמשיך ולהתקדם. הוא העלה עוד טנק ועליתי אני בצד, במקביל אמרתי לו, אם אתה מתאר לך את המצב: הוא נע פה ואני בצד במקביל לו במרחק 10 מ' 20 מ' ממנו. אמרתי לו שממין התחילו להתרכז סנקים וזיהיתם אותם לפי האורות הקטנים. עיני חתול זה נקרא, אמרתי לו שכזמן שאנחנו מנסים לבצע את התרגיל הזה, שאר הכוח יסתדר כשדרה על הכביש, עם הפגים ימינה וינסה לדפוק סנקים שמוסים לעבור מימין. הם היו כנראה מאוד מבולבלים...

ש. מי זה 'הם' הסורים או היהודים?

ח. הסורים לא היו מכולכלים. הסורים היו בסדר גמור, בשלבים האלה, המילואימניקים. והוא אמר להם לירות ואז עלינו שני הטנקים, והם נפגעו מאותו כלי כנראה - בזקאי או משהו כזה, שהיה בצד הכביש, ואותה שנייה ממש 2 טנקים שלו - של המילואימניק הזה - המג"ד הזה - דפקו את הטנק שלי כי אני הייתי מימין לשני הטנקים שלהם. שני חש"ים נכנסו לי בטנק למטה, הרגו אח הנהג. 3 אנשי הצוות אני, תוחתן וטען נפצענו מכוירות וקפצנו החוצה. בשלב הזה, התחלתי לרוץ בכיוון הפוך אחר כך התהפכתי חזרה, התחלתי לרוץ, עליתי על טנק שלהם, והתברר לי שזה טנק סמ"פ, כשעליתי על הטנק הזה - נחברר לי שהמג"ד נפצע והס"פ נפצע, בהחלה הייתי המום, עמדתי אצלו... ואחרי כמה שניות, התעוררתי קצת מההלם הראשוני הזה, של הפגיעה, התחלתי לשמוע אותו מנסה לעשות סדר, הוא היה יותר מכולכל מהמג"ד ומהס"פ שלו שנפצעו, הוא לא ידע בכלל איפה הצפון. אמרתי לו שיעבור לטנק אחר, שירד מהטנק, ויתן לי אח הטנק הזה. עליתי על הטנק הזה, בשלב זה המילואימניקים ביוזמתם - המ"מים, המס"קים רצו קדימה לטנקים הפגועים שלהם, אספו משם פצועים וחזרו אחורה. נשארתי איתי בשלב ראשון, שני טנקים, חוץ מהטנק שלי. בשלב שני גם הם נעלמו לי, לא יודע לאן. ושוכ פעם נשארתי לבד, עוד פעם דיווחתי למח"ט מה קורה. הוא הפסיק לשמוע אותי בקשר, הוא חשב שקרה לי משהו, אמרתי לו שאני בסדר.

ש. באיזו שעה בערך זה היה?

ת. 11.

ש. איך אתה יודע ש-11? הסתכלת בשעון?

ת. לא.

ש. אלא?

ת. בערך, דק בערך.

והמח"ט אמר לי שעוד כוח נכנס אלי ושאני אמשיך להחזיק מעמד. אז המשכתי להחזיק מעמד על הציר הזה. היו לי עוד כמה החקלויות עם טנקים שלהם וכשפחות או יותר, מה שאני מתאר לעצמי היה, הם נכנסו מציד כביש וכנראה קבעו לעצמם שהצומת יהיה נקודה שיגיעו אליה בלילה. נקודת היערכות, התארגנות לקראת הכושר לפרוץ קדימה. חלק מהטנקים - כנראה סטו פה מהציר והגיעו לאזור צפונית לצומת כביש-מחנה, כ-2 ק"מ ושם אני עמדתי, וראיתי אותם ממש נוסעים בשיירות ופונים הנה, דרומה, לכיוון הצומת, אבל חלק מהטנקים החברברו או משהו כזה, התחילו לרוץ על הכביש הזה ועם הטנקים האלה נתקלתי. והטורתיים שאני מדבר עליהם זה עד 10 מטר לא יותר. ועמדתי עם התותחן עם העין על הכוונה על הפריטלסקופ ופגז בקנה וחוחח מכיוון לכביש, איך שהופיעו על הכביש - היינו דופקים אותם וכורחים אחורה קצת, היה שקט - החקדמנו קדימה לאותו מקום וככה שיחקנו במשך כמה שעות טובות, עד שהגיע הכוח, זה היה לקראת כושר כשהגיעה פלוגה נוספת.

- ש. כמה טנקים שלהם נפגעו בתרגיל הזה?
- ת. אני מעריך בסביבות 10, 15.
- ש. מי היו אנשי הצוות שלך בטנק הזה של הסמ"פ?
- ת. אנשי מילואים מ-179, אני יודע שהטען קשר הוא חבר קיבוץ יגור - איך קוראים לך אני לא יודע. שאר אנשי הצוות - אני לא יודע איך קוראים להם.
- ש. האם ראית אותם אחרי זה?
- ת. ראיתי אותם בבוקר.
- ש. ואחרי זה - עזבת אותם?
- ת. אחרי זה עזבתי, פינו אותי לבית חולים.
- ש. הצוות הראשון שלך?
- ת. היו שם אנשי צוות סדירים, מגדוד 53, אבל מי הם, שמות, מאיפה הם, אני לא יודע כלום.
- ש. כמה נלחמת עם 2 צוותים, בלי לדעת אפילו את השמות שלהם - או שאתה לא זוכר?
- ת. את השמות - חוץ כדי להימח - שאלתי אותם איך קוראים לך? איך קוראים לך? וקדימה. לא היה לי זמן לקפוץ אליהם הביחה ולהכיר אותם. המציאות הכתיבה את זה" (עדותו בפני אל"מ (מיל) נבו ע' 2-7).

על הקרבות סביב מוצבי הגזרה הדרומית בליל שבח-ראשון; העיר

סא"ל יאיר יודס, מג"ד 50:

ח. דרוח לי בשעה 8 על ידי 116 טנקים וכוח של חי"ר עולים עלינו - שלחתי מחלקה מס' 2 של פלוגת הטנקים לעזרתו. היתה שם כעיה חמורה מאד שהטנקים מהפמדזת שלהם לא היו מסוגלים לטייע יותר למוצב. הירח ולא היתה להם תאורה מתאימה. מצצוח התאורה אזלו. ואז הוריתי למחלקה 2 לסגור את הפורח לכיוון המוצב, להתקרב למוצב 116. באותו זמן היו כבר שני טנקים בפתח המוצב פגועים. אחד עלה על מוקש ושני נפגע על ידי בזוקה של החיילים. כשכל זה לא עזר והם לא היו מסוגלים לירות על טנקים שתקפו את 116 הוריתי למחלקה לחדור פנימה לתוך המוצב כדי לירות מהטורחים הקרובים של 100, 200, 300 מטר על הטנקים שינסו לחדור לתוך המוצב. הם עשו את זה, הם נכנסו לתוך המוצב. טנק אחד שלנו עלה בפתח המוצב כשהוא עקף טנק סודי פגוע על מוקש שלנו ושני הטנקים האחרים עמדו והגנו על המוצב. באותו שלב בערך אני זוכר, עד שעה עשר בערב לא היה לנו בכל המוצבים אף נפגע עדיין.

ש. גם מהטנק שעלה על מוקש?

ח. לא היו נפגעים, הטנק לא נפגע. זה מה שקרה באותו שלב עם ה-116. שאר המוצבים ריזתו על חנועות הטנקים בקרבם, אבל אף מוצב לא עלו לכבוש אותו. כלומר לא הסתערו עליו כדי לכבוש אותו. ב-111 מאוחר יותר נהרג חייל אחד, והגיעו לשם שלושה פצועים סנקיסטים נדמה לי מחטיבה 7 שפעלה צפונית לתל-פארס. אלה היו הנפגעים הראשונים שלנו. זה היה בערך בסביבות עשר בלילה.

ש. אמרת שמפקד פלוגה נהרג?

ח. זה היה בהמשך הלילה. בהמשך הלילה היו עוד נפגעים אבל לא מוצבים. לבני החמשך - מה שקרה באותה מחלקה של טנקים - שנגמרו לה הפגזים;

...

בערך בשעה 22.40 מדרוח 111 שכוח רציני של טנקים נע ממזרח לכיוון השטח שלנו, לא על הציר אלא פרום. בעקבות ההודעה הזו יצאתי קשר עם ג'וד 82 שזה ג'וד של חטיבה 7 שנמצא כאזור 111 והודעתי לו שיעבור ישירות עם מוצב 111, שם ישב מ"פ הפלוגה איקס. הודעתי כנ"ל למוצב. באותו שלב דיווח לי עוד פעם 111 שהוא זיהה כ-21 טנקים סוריים שתוצים עוברים מדרום לו ממזרח למערב. יצאתי קשר ישיר עם מג"ד 82 ודיווחתי לו שטנקים סוריים עברו אותו מערבה. הוא לא ידע בכלל מי פונה אליו ומי מדבר אליו בכל אופן, אמרתי לו זה דיווח ממוצב 111, הוא התקשר למחלקה שלו שעמדה ככניסה למוצב למרגלות המוצב, ושאל את המ"מ אם הוא יודע או זיהה משהו, והמ"מ השיב לו שהוא לא ראה דבר וזה בטח הרעש של הטנקים שלנו. אמרתי עוד פעם למג"ד השריון שיש שם מ"פ רציני שלי, ואני סומך על הדיווח שלי, אבל זה לא הועיל הרבה,

מה שקרה, אם נחזור עכשיו לפלוגת הסנקים שנמצאת
 אצלי, מחלקה אחת שלה עמדה באזור 115, שתי מחלקות
 עמדי באזור 116 כשמתוכנן סנק אחד פנוע ולשאר החטשה
 איך יזרח פגזים, יצרחי קשר עם קצין אב"מ של
 פלוגת הסנקים, של חטיבה 188, ושאלתי אותו איפה הם
 יכולים לקבל פגזים גוספים. הוא אמר לי באזור
 תל-סאקי. בינתיים בגלל כל המצב הזה שנשאר למעשה
 תל-פארס כמעט ונדרסה ללא אף סנק כמעט שמטוגל
 לפעול, פניתי למפקדת החטיבה שינסו לתגבר אותנו
 לשלוח פלוגת סנקים, כי באותו זמן היה ברור לי
 מלפי הדיווחים של מוצג 116 שסנקים עוברים אותו
 דרוסה ונעים לכיוון רמת-מגשימים או תל-גולן.
 בכל אופן לכיוון דרום מערב.

ש. למי אמרת את זה?

ת. פניתי אני לחטיבה 820 בדרישה שישלחו לי פלוגת
 סנקים לתגבור היות וכל הציר היה חשוף לתנועה שלהם
 בלי שאפשר יהיה למנוע אותה. עד היום לא ברור לי
 מאיפה ואיך, אבל לאזור תל-סאקי הגיע מ"פ וסנק נוסף
 של פלוגה אחרת, נקרא ג'מס בדשת, יצרחי אחו קשר
 ובקשתה אותו שינוע באיגוף מדרום ירו תל-סאקי
 לכיוון רמת-מגשימים, באזור רמת מגשימים יפנה
 מדרחה לכיוון אל המוצב מדרום כי בציר הרגיל שמוכיל
 אל המוצב תיארתי לעצמי שכבר שורץ סנקים מורייתם.

ש. איך מוצב?

ת. 116.

ש. זה היה שני סנקים?

ת. כן.

ש. הוא זעיר סנק?

ת. כן. מה שקרה, לשם עדכון בשעות, זה היה אחרי שכשעה
 11:30 116 דיווח לי עוד פעם שפלוגת סנקים וכמה
 גמ"שים עולים עליו עצמו.
 לפני זה הוא דיווח על טור של חמשים סנקים שחוצה
 את העלה הנ"ט, כ-400-500 מטר צפונית לו, ונע על
 ציר מתזה, זה ציר הנפט. לעבר ציר ירקונה, שזה
 ציר המערכת. ברוב ששני הסנקים האלה ירדו מתל-סאקי
 (תל-סאקי יושב על הכביש הראשי, בערך 3 ק"מ צפונית
 לרמת מגשימים, כ-10 ק"מ מאל-על) - ברוב ששני הסנקים
 ירדו מהתל ופנו על הכביש הראשי לכיוון דרום, הם
 נתקלו ב-10 גמ"שים מורייתם שעומדים על ציר טיפה,
 זה הציר הראשי, כסור אחד. הוא חלף על פניהם,
 הם היו מופתעים בדיוק כמוהו, ירו עליו קצת מנשק קל.
 ספק הסנק השני נפגע בשתי הידיים. הוריתי לו סיד
 להסתובב ולדפוק את השיירה לכל האורך, כל זמן שהיא
 עומדת בקובץ, שיכניס כמה פגזים לאורך השיירה.
 הוא עשה את זה ועלה חזרה לתל-סאקי. פגע בכמה
 גמ"שים. בינתיים, אחרי שהוא עבר אותם, הם כבר
 קצת נפוצו, והוא עלה בהזרה לתל-סאקי. לא זכור
 לי כרגע בדיוק הזמן, אבל בערך בשעה 10 בערך קיבלתי
 פקודה מהחטיבה לשלוח גמ"ש שלנו עם שני צוותי בזוקה
 לכיוון רמת-מגשימים כדי שיחטמו את הכניסה לתוך הישוב.
 ביצעתי את זה. יצא לשם קצין שלי, מ"מ עם שני צוותי
 בזוקאים, סיד אחרי הדיווח של דרמט על שיירת הבי.טי.ארינת

על הנגמ"שים הסוריים, דיווח לי אותו מ"מ שבזוקה שלו חיטלה נגמ"ש סורי, כ-150 מטר מהכניסה לרמת-מגשימים, דיווחתי על כך לחטיבה וביקשתי שישלחו בדחיפות סנקים, כי אין מה שיחסום את הציר לכיוון אל-על, בני יהודה, עין גב וכדומה. נאמר לי שנשלחה פלוגת סנקים מאזור נפת אלי. כשדיווחתי על הפגיעה בנגמ"ש - - -

ש. מה נשלח אליך?

ת. פלוגת סנקים מנפת לכיוון אל-על. כשדיווחתי לחטיבה על הפגיעה בנגמ"ש הסורי בכניסה לרמת-מגשימים, נאמר לי ע"י החטיבה להרים פצצה האורה ולהיות בטוח שדפקנו נגמ"ש סורי ולא נגמ"ש שלנו. דיווחתי להם שאין שום נגמ"ש שלנו בשטח, וזה מסוכן להרים האורה. הם עמדו על כך. ביצענו, ווידאנו, וזה היה באמת נגמ"ש סורי.

נתזרר לפלוגת הסנקים, שתי מחלקות הסנקים שעמדו באזור 116. בינתיים נתתי להם הוראה, אחרי שהם דיווחו לי, וזה לפני כל האירוע הזה, שאין להם פגזים, להחפץ לאזור תל-סאקי. שם קבעתי עם קצין אג"מ של החטיבה שתחכה להם מנה שניה של פגזים. הם היו בדרך, הביעו לתל-סאקי. לא ברור לי בדיוק פה לוח הזמנים. כי הם לא דיווחו לי שהגיעו. מכל מקום קצין אג"מ דילג אח הפגזים הרבה יותר מערבה.

ש. קצין אג"מ של החטיבה?

ת. כן. של חטיבת הסנקים, 188. וכשהגיעו לשם הסנקים, הם לא מצאו את הדרגים האלה. על התל עצמו עד עכשיו לא ברור לי איך ומי זה היה, הגיע סמ"ד סנקים...

ש. לתל-סאקי?

ת. לתל-סאקי. עם עוד איזה טנק פגוע. כנראה שהוא היה באזור צפוני יותר ונע דרומה. פתאום הוא התחיל לשרר מאזור תל-סאקי. נתתי לו הוראה לארגן מיד מתוך הטנק שלו והטנק הפגוע שהגיע אתו להעביר פגזים חצי-חצי, ולארגן כוח של כ-4-5 סנקים שירדו ויעברו פעם אחת על הציר מחל-סאקי לאל-על, כדי לבדוק שאין כוחות סוריים בינינו, וכדי שאני אוכל למקם אותם לחסימת הציר באופן יותר אפקטיבי.

זה לקח הרבה מאד זמן, כל ההתארגנות הזאת. בינתיים דיווח לי מפקד התצפית שלי, שהיה קצין. כזכור, מיקמתי חצפית מבעוד יום על תל-סאקי. זה היה קצין עם 5 חיילים. דיווח לי הקצין הזה שהוא מזהה את הנגמ"שים הסוריים שדומים פגע בהם קודם לכן, והוא מזהה כוחות חי"ר שכנראה ירדו מהנגמ"שים האלה מסתובבים סביבו בשטח.

ש. ירדו מהנגמ"ש הסורי הפגוע?

ת. לא הנגמ"ש. נגמ"ש אחד סורי פגוע עמד בכניסה לרמת-מגשימים. היתה שיירה של כ-10 נגמ"שים מתחל לתל-סאקי שהטנקים פגעו בהם, דומים והטנק השני כשירדו מהתל. מהנגמ"שים האלה קטצו כנראה אנשי חי"ר והתפזרו בשטח. נתתי לו הוראה להשתמש בטנקים שעומדים על התל לחסל את כל הכי.טי.ארים (אלה הנגמ"שים הסורים), ולנסות משם, מהמקום שהם עומדים, עוד בשלב ההתארגנות, לחסום את הציר.

.....

כרגע אנחנו מדברים על סביבות שעה אחת בלילה.
החז"ר שירד מהנגמ"שים הסוריים באזור חל-סאקי
התארגן לפי דיווח המ"מ למעלה להתקפה על התל עצמו.
בינתיים, כל שאר המוצבים ממשיכים לדווח על סנקים
סוריים שעוברים, פעם מדיום פעם מצפון להם, כמגמת
כלית מערבה.

להוציא את ההדג וכמה פצועים מקרב הסנקיסטים
שהיו ב-111 לא היו נפגעים במוצבים הללו.

בסביבות אחת (כזה אינני בטוח, אם זה היה באחת.
בכל אופן, אחרי שזעקתי לחטיבה כמה וכמה פעמים,
כפרט אחרי שהיה ברור לי שהציר הראשי כבר שורץ
סורים, לקבל הגבורה של סנקים מנסח) דווח לי
מנסח שאומה פלוגה שנשלחה אלי עלתה על מארב
סוריים של עשרים וכמה סנקים, בצומת ציר הנפט
הושגה. ארבעה מהם נרסקו. שלושה הצליחו
להסתלק אחורה לכיוון נפת. וזה למעשה הכוח
היהודי שניסה לנוע אלי דרומה, ואין להם שום
אפשרות לשלוח שום סנק נוסף. אין להם מאיפה,
והציר עצמו כבר חטום, ציר הנפט. ובאזור ג'וחדר
גם כן יש סנקים סוריים. כך שהישועה שלי יכולה
להגיע רק מאותם סנקים שיתחילו לעלות מכיוון עין-גב.

ש. זה הא"ל פלד?

ת. לא ידעתי מי זה - - -

ש. בדיעבד.

ת. כן. בדיעבד זה היה חטיבה 9 שנעה מכוררני נרמה לי.
אינני יודע כרגע בדיוק מאיפה, ועלתה מעין-גב אלי.

זה היה מצב מאד לא אצודר. כי למעשה נשארנו בלי אף
סנק בכל הגזרה הדרומית של הרמה. בכל אופן, היו לי
עוד כמה סנקים בלי כל-כך הרכה תחמושת, ולא כולם
חקיניים, בחל-סאקי עצמו. ביקשתי מהסמג"ד שם - - -

ש. איפה היו לך סנקים?

ת. בחל-סאקי. אותם חמשת הסנקים שהחרוקנו מחמושת
ובאו להצטייד בתחמושת לחל-סאקי. עוד שני סנקים
של דזמס שנחלקו כנגמ"שים הסוריים מתחת לחל, ועוד סנק
של הסמג"ד הזה שאני לא יודע איך הגיע לשם.

בקשתי ממנו שיזדרז ויעביר יותר מהר פגזים ויורסת בין
הסנקים ושישים 20 פגז בכל סנק ויוריד 4 סנקים מיד
למטה אל הציר, ושפשוט יעברו פעם אחת את הציר, כי
זה הציר של הרמה המוביל לעין-גב, לצמח ולכל הסביבה.
זה לקח הרבה זמן. בקשתי מהמ"מ שלי שיזרז אותם
ויזדרזו אותו. בינתיים, את 116 ניסו לתקוף עוד פעם
בלילה, בערך בסביבות 1.00 בלילה. שיירה רצינית של
סנקים נחקעה 500 מ' צפונית לו, שיירה סורית.
בקשנו להוריד עליה ארטילריה. לא הייתה. כ-111 גם
כן דיווח על שיירה רצינית מאד באזור חל-כורונה.
שם הצלחנו להוריד קצח ארטילריה. 115 דיווח שכל
הנשק הרציניים שלו זה המ"ג, בזוקה ומרגמה, יצאו
מכלל שימוש.

המפקד שלי בחל-סאקי דיווח שיש תז"ר עם בזוקות
מסחונב באזור שלו, שניזוהר מהם. זה למעשה הארועים
שהיו בין 1.00 ל-2.00 בלילה.

הסודיים הורידו הפגזה רצינית בסביבות 2 בלילה על חל-סאקי עצמו. לא היו נפגעים כתוצאה מזה.

באזור אל-על, מיפקדת אל-על עצמה, הוצאתי את הנגמ"ש האחרון שהיה שם עם המ"פ, עם עוד בזוקה אחרונה שהייתה, הוצאתי אותם ק"מ צפוןית-מזרחית למיפקדת הגדוד, כדי שיהווה מין חסימונים, למקרה שאיזה נגמ"ש סודי או משהו יותר גרוע יצליח להתקדם לכיוון שלנו, שלא נהיה סופחעים. בסביבות 3.30 הסמג"ר שם הצליח לארגן 4 טנקים, נדמה לי, שמסוגלים היו לנוע ועם תחמושת. זה היה בסביבות השעה 4.00. נתתי לו הוראה לרדת מהתל ולהתקדם בכיוון שלי. ברגע שהוא ירד מהתל, היו שם הרבה מאד חי"ר עם בזוקות או אד.פי.ג'י, אני לא יודע מה, ירו עליו מכל הצדדים בזוקות, שלשה טנקים - להוציא את שלו - נפגעו. טנק אחד התדרדר כשניסה לרדת מהתל. זה היה הטנק של דומס, ומאז לא שמענו עליו יותר, איבדנו אתו קשר. להוציא את הטנק של הסמג"ר הזה, לא היה אף טנק אשר נע, נתתי להם הוראה לירות מכל הכלים בעמדות ניחות לכל הכוונים. נתתי להם הוראה שירו מכל הכלים לכל הכוונים כדי לחסל את החי"ר הזה. הם ביצעו את זה, אמרתי להם שהם יתרוצצו בסביבה. חל-סאקי עם המ"מ שלי עם ה-5 אנשים דיווחו שהחי"ר מתחיל בנראה לעלות עליו. אמרתי לו שינסה להסתלק משם. אמר שזה בלתי אפשרי כי יש לו נפגעים מבין הטנקיסטים.

כדי שהתמונה תהיה קצת יותר ברורה; חל-סאקי זה סך הכל מבחינת הגובה היחסי שלו בשטח הוא לא יותר מאשר חמשים מטר מעל הכביש, וזה מין מוצבון שהוכן בחכמית 'סלע' לחפיסה. היה שם בונקר לא רציני, יש שם שלשה בונקרים, אבל אחד מהם, זה ששם ישבו התצפית, פונה לכיוון מערב, ובתוכו התרכזו הנפגעים של הטנקיסטים. המ"מ שלי בתל-סאקי דיווח שבלחי אפשרי להתפנות והוא מבקש איזה טנק או משהו כזה שיעמיס עליו את כולם ויוכל להסתלק אחר. הטנק היחיד שנע בשטח, זה היה טנק הסמג"ר הזה ונתתי לו הוראה שיחזור לתל ויסייע לתצפית והחכוונותי לשלוח את שלושת הנגמ"שים שלי כדי שיחפרצו לתוך התל, יקחו משם את האנשים ויחזרו חזרה לאל-על כאשר הכוונה שלי הייתה להשתמש בשני הנגמ"שים עם צוותי הבזוקה שהיו ברמת-מגשימים סך הכל בסווח 3 ק"מ מחל-סאקי ונתתי הוראה למ"פ של הפלוגה שיצטרף אליהם.

זה היה בעקבות דיווח שהחי"ר מתחיל לעלות עליו, בערך כפלוגה מנסה לעלות עליו ואם לא מגיעים מיד, אין לו שום דבר לעשות נגד זה. נתתי הוראה לטנק הסמג"ר להסתובב ולהתחיל להשתולל בשטח כדי לשבש את התקיפה. קבלתי דיווח מהמ"מ שלי שהוא רואה את הטנק היחיד שנע, מסתלק לכיוון אל-על. כינתיים, שני הנגמ"שים ברמת-מגשימים פרצו לכיוון התל והמ"פ דהר בעקבותם. המ"מ שישב על התל עצמו זיהה אותם ואמר שהם יצרו מגע עם הסורים. המ"פ גם כן הגיע, הוא קצת שכר ופנה כציר קצת שונה; בלומר, הוא לא נסע ממש על הדרך שעולה על התל אלא כמאה מטר לפני התל הוא פנה מזרחה, ולמעשה לא נסע בעקבותי שני הנגמ"שים האחרים.

"השעה הייתה בערך 5.00-5.30 כשהתחיל להאיר, כרגע שהאיר, המ"ם זיהה כקילומטר ממנו חטיבת שריון סורית פרוסה מתקדמת בכיוון אליו ובכיוון רמת-מגשימים, ניסיתי לקרוא בקשר למפקד שני הנגמ"שים ולמ"פ שיעזבו את הנגמ"שים ויקפצו מהם, ירוצו ויתפסו מאחז על התל עצמו, זאת הייתה הכוונה להתחלית שלי, שבמירה ולא מצליחים עם הנגמ"שים להגיע עד התל ולהסתלק, אז לפחות יהיו לי שם 30 חבר'ה ויחזיקו מאחז, כי לפי התמונה שקיבלתי מהחטיבה התגבורת של חטיבת הטנקים במסגרות הגדולות של הטנקים כבר נמצאות בעליה מעין-גב ועוד מעט הם מגיעים אלי, ואז אמרתי שיגנו על עצמם ויחזיקו איזה שהוא מאחז בנקודה הזאת, ישמרו על הפצועים, עד שאני אתפרץ עם הטנקים שמגיעים אליהם ואחלץ אותם.

בכל אופן, כשהמ"ם הזה דיווח לי שהוא רואה חטיבת שריון סורית כקילומטר מצפון לו, צעקתי להם בקשר שיקפצו מהנגמ"שים, וירוצו אל התל חי"ריה.

מה שקרה הוא, ששני הנגמ"שים הראשונים נפגעו ישר ועד היום אנחנו לא יודעים בדיוק ממה, סך הכל נשאר שם חיל אחד פצוע, כל השאר נהרגו. כנראה מהטנקים, כרגע שהם עברו, יש שם קו דכס קטן כזה, כרגע שהם עברו את זה והטנקים הסורים גילו אותם, כנראה פגעו בהם.

הזחל"ם של המ"ם מכיוון שהוא לא נסע בדיוק בעקבותם אלא ירד כמאה מטר קודם מהכביש, הצליח להגיע 30-40 מטר מהכונקר שבו ישבו החצפיהנים עם הטנקיסטים, ואז הוא גם כן חוץ כדי לחימה מתאום גילה הטנקים הסורים כ-300 מ'. מסנו, ניסה להסתלק עם הנגמ"ש חזרה לאל-על, ראה שהטנקים המורים יוחר מהירים פמנו, קפץ מהנגמ"ש והלך חי"ריה אל התל עצמו.

בשלב הירידה, טנק סורי פגע בנגמ"ש, נהרגו שם 5 חבר'ה, השאר הצליחו להגיע ולהתחבר, הוא ניסה לעלות, כרגע שהוא גילה את הטנקים הסורים 300 מטרים ממנו הוא ניסה לקחת את הנגמ"ש ולהסתלק. אחר חזרה לאל-על, כי היה לו כבר הרוב אחד ופצוע על הנגמ"ש, הוא ניסה להסתלק אחר חזרה לאל-על. אבל, הוא לא הצליח, הטנקים הסורים סגרו עליו מהר יותר, ואז הוא נצמד לצלע התל והוריד את האנשים. בשלב הירידה, הנגמ"ש נפגע והיו לו עוד נפגעים על הנגמ"ש, אבל הוא עם עוד 6 חבר'ה הצליחו לעלות את ה-30-40 מטר האלה לתל עצמו.

.....

לגבי שאר המוצבים, היה לנו הרוב אחד ב-114 ועוד כמה טנקיסטים פצועים שם, עוד כמה טנקיסטים שהגיעו לשם מפלוגות הטנקים שפעלו באזור שלו, שאר המוצבים 115, 114 ו-116 לא היו נפגעים, זו למעשה התמונה, דרך אגב, אותו סמג"ד טנקים, ברגע שסיפרתי לך והיה היחיד שניע בשטח, והתכוונתי שיסויע בחילוץ של החל. אנחנו את הקשר אתו. המ"ם שישב בחל-סאקי דיווח לי - שהוא רואה אותו משום מה מסתלק לכיוון אל-על, הוא באמת הגיע אלי פתאום למפקדה, היה מבוהל

לגמרי. נתתי לו הוראה - שיקח את הטנק וינזע מיד, רציחי למקם אותו באיזור רמת-מגשימים, שכל פעם ירביץ כמה פגזים ויגדח אחורה, בכל זאת כדי לעכב את התנועה של הסורים. הוא היה מבוהל להלוטין, טען - שאין לו קשר פנים בתוך הטנק וזה בלחי אפשרי וכן הלאה. בקיצור, לא נוסעתי ממנו. הוא העמיד את הטנק שלו במפקדת הגדוד. אמרתי לו - שלפחות יעמוד בפתח ויגן על מפקדת הגדוד כרגע שיגיעו אלינו. באותו זמן זה היה אחרי התקריח בחל-סאקי, קיבלתי דיווח שהם ממשיכים דנעים, חטיבה געה לתוך רמת-מגשימים, כאשר זה חטיבה עם חי"ר שפרוס לפנייה. הם נכנסו לדמת-מגשימים. כל הדיווחים האלה דיווחתי למפקדת החטיבה. בינתיים כל הזמן תוקפים את 116, עלו עליו גם עם טנקים, הוא זועק לשמים שיחלצו אותו. הוא זועק לטנקים, וכל הזמן הבטחתי לו - שהטנקים בדרך אליו. הוא זועק לשמים - איפה הטנקים? פגע בעוד שני טנקים שהגיעו לתוך המוצב. חיילים סורים היו בתוך החצר שלו. הצלחנו להוריד ארטילריה על המוצב עצמו. וזו התמונה בשחר יום ראשון" (עמ' 2767 - 2780).

ליל 6-5 ראשון בגזרה הצפונית

השאלה הטיבה 7

- על מהלכי הטיבה ? בליל שבת-ראשון העיר הסח"ט אל"מ בן-גל:
- ש. אביר לז בבקשה, נחזור לשבת, מה תקף אותך כאן בשבת?
 - ת. בשבת, התקפתי התחילה כשביכות 6 בערב עד הצות.
 - ש. כלומר, בחשיכה גמורה.
 - ת. כן, אני מעריך שחשפתי אותך פה סך הכל 3 עד 4 גדרות שנקטם של דיבזדות וחשיכות החי"ר שבגזרה הסורית מסול.
 - ש. אלו הן ההתקפות שהתלו ב-6 בערב והמשיכו כל הלילה?
 - ת. נמשכו עד הצות בערך, והמשיכו למחרת ב-7 לחודש.
 - ש. מחצות עד שחר לא היו עליך התקפות?
 - ת. עד כמה שכרגע אני זוכר, לא היו, אבל זה מתוך זכרון, ספין כדירה.
 - ש. שאלה נוספת - ההתקפות של 3, 4 גדרות האלו היו מדוכנות, או לאורך כל הגזרה?
 - ת. היו לאורך כל הגזרה. היו בגזרה הזו, בגזרה הצפונית ובגזרה...
 - ש. היכן היית אתה אישית בשבת ב-6 בערב?
 - ת. בשבת ב-6 בערב הייתי בצומת אחמדיה.
 - ש. האם גיהלת את הקרב באותו ערב משם?
 - ת. בן. מצומת אחמדיה שזה כ-2 ק"מ מפה. (פרות אל"מ בן-גל, בפני אל"מ (טיל) נבו, עמ' 4-5).

על פעולת הטיבה ? בליל שבת-ראשון העיר קצין האג"מ, רס"ן

חגי רובי

ת. לאחר מכן שהתחיל להתשיך כל הזמן דיווחו לנו, בעיקר יום* כאזור חרמונית ציר טרזן, רואה המון אורות ירוקים, המון אורות ירוקים. את האמת - אנחנו לא חשנו מה זה כדירה. אז, התחלנו להזניק את קהלנו מאזור הכוסטר קצת יותר צפונה לאזור חרמונית יחד עם יום ובערב, אני לא יכול להגיד לך בדיוק באיזו שעה, אבל כל אותם אורות ירוקים שהצטברו וראו אותם ראו אותם, די אחרי זמן. נתנו לו אישור להתחיל לירות, קבלנו קצת תאורה, לא הרבה, שהתחילו לבעור בליים שלהם בשטח אז ראו גם כלים אחרים, שעות היום של יום שבת - היחה פחות מלחמה. לכוונת החשיבה

האורגניזם התחילו ממש בערב עצמו, בערב. המצב שהיינו, מאחה"צ היינו פזורים - קהלני באזור קוניסרה עם גרוד 77, יוסי גרוד 75 שכבר הצבנו אותו כמסגרת שלישית כי גרוד 82 יצא מאתנו, אז לכאורה נשארו עם 2 גרודים 77 ו-71. גרוד 75 עם הנגמ"שים שישב בנפח יצרנו ממנו מפקדה גרודית. נתנו לו פלוגת טנקים כהתחלה פה ושם ערך מחלקות וכו'. יצרנו מסגרת שלישית. כך שהלוי לחטיבה גם במצב הזה - מלבד גרוד 74 שישב כקו - שלוש מסגרות. 71 באזור קוניסרה, גרוד 75 יוסי שישב באזור טרזן חרמונית, גרוד 74 מצפון לחרמונית מכיוון תל ורדה. יאיר נפשי ישב ב-107. בערב, החפ"ק דילג, סירנו פה ושם עמדנו באזור העליה לתל אבו-נידא מכיוון קוניסרה שפה על דרך המערכת באזור תעלה הנ"ס, לפי הצפייה גם של יוסי ושל יאיר נפשי מכיוון כוסטר - הדכה אורות ירוקים וצבעוניים. באזור 349 מה שנקרא היום, ו-348, מזרחית לחרמונית כ-3 ק"מ והזנו את קהלני, מלבד הסמג"ד שלו, לאזור החרמונית או מה שקראנו הרכס של ציר טרזן. במלחמה זה נקרא ציר טרזן ופה היו לנו 2 יחידות: קהלני ויוסי, לא שלמות. באזור ציר טרזן והבקעות של החרמונית. מצפון היה לנו את גרוד 71 - ראטס והחט"ג*. סמג"ד של יקהלני היה באזור קוניסרה עם פלוגת טנקים אחת. אנחנו עוד באותו לילה רצינו להזיז את ראטס.

ש' לגרוד של ראטס היה בלילה קרב רציני?

ת' קרב רציני לא היה באזור של ראטס, בהחלט לא רציני, עובדה שהיה לנו באיזה שהוא שלב להזיז חזרה את ראטס מהאזור הצפוני, שבו הוא היה לאזור הגיזרה הקשה יותר - בין החרמונית לקוניסרה. כי היא נראתה לנו הגיזרה הרצינית ביותר, היו לנו פה בין ה-104 ל-105...

ש' שם עמד ראטס?

ת' שם עמד גרוד. כקו היו לנו פלוגה של הגרוד של יאיר נפשי, גרוד 74 ובפיקוד הסמג"ד והוא נחץ לנו תמונה מלאה מה הולך שם טה"כ. לא ראינו שיש שם בעיה - ראטס עמד שם כדי לבלום את כל הפיתחה הזאת שנמצאת מצפון לחרמונית. היתה לנו בשלב מסויים פקודה והיא מאוד מעורפלת אצלי - להזיז מיד מחלקת נגמ"שים או 2 נגמ"שים עם מחלקת טנקים למב"דל שאמס - כי צופים שיש שם משהו.

ש' תאם היתה לכם במשך הלילה תמונה של מה שקורה בגיזרה הדרומית?

ת' בהחלט לא.

ש' לא קיבלתם שום דיווח?

ת' ניסינו ליצור קשר עם הגרוד שלנו, גרוד 82, שמענו אותו בערב קצת. דברים מיוחדים לא שמענו. (עדותו בפניאל"מ (מיל) נבו, עמ' 12-13).

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

את פעולות גדר 77 במשך ליל שבת-ראשון מתאר בערותו המב"ר,

ס"ל קהלני:

- ש' מתי נכנסת פעם ראשונה לקרב אש?
- ת' בלילה ב-2100, אני ניסיתי להכניס את עצמי לתוך קרב אש בין 1800-1900 בערב, אבל לא הצלחתי מהבוסטר לירות לעבר תעלה הנ"ט כי הטוחים ארוכים.
- ש' מה המרחק מהבוסטר לתעלה הנ"ט?
- ת' כחצי ק"מ, אני מעריך.
- ש' מי ירה עליהם שם?
- ת' ירה יוסי, מג"ד 75, הוא ישב בעמדות של עמק הכנא. יאיר נפשי היה באזור מוצב 107 והוא ירה לעבר טנקים שהתקרבו ל-107.
- ש' מי ירה על הטנקים שצלהו את תעלה הנ"ט?
- ת' יוסי התחיל לירות עליהם.
- ש' מתי בערך?
- ת' הוא התחיל עם חשיכה, כבר היה חושך, כי אני מלמעלה לא ראיתי.
- ש' אבל עד חשיכה?
- ת' עד חשיכה אני לא הייתי במגע עם שום טנקים.
- ש' ויוסי?
- ת' אני למעלה מהבוסטר יכולתי לצפות על השטח לכיוונו, לא ראיתי שהוא במגע עם טנקים.
- ש' שמעת את הרשת?
- ת' שמעתי את הרשת.
- ש' האם היו כוחות של יוסי, או ראטס במגע?
- ת' לא, אני זוכר שתחילת המגע של יוסי הייתה עם חשיכה.
- ש' וראטס?
- ת' ראטס בתחילת הערב, אני לא זוכר שהם ירו.
- ש' האם היה לכם באמצע הלילה איזה קרב רציני?
- ת' לי היה קרב רציני, אני ירדתי מהבוסטר ותפסתי את העסדות של יוסי. יוסי נפגע ב-2100 בערך, הירידה מהבוסטר הייתה כיוצאתי, ביקשתי מהמח"ט, כיוון שאני לא יעיל בבוסטר, שאני ארד ומשם לעזור ליוסי.
- ש' כמה טנקים היו ליוסי?
- ת' ליוסי הייתה פלוגה אחת.
- ש' הוא הזדקק ליותר טנקים.
- ת' כוא נאטר ככה, אני לא חושב שהוא הזדקק לעוד טנקים, אבל הרגשתי את עצמי שאני הולך להפסיד את המלחמה, אמרתי שאני רוצה לרדת למטה, אני יודע שהוא היה במגע.

ש' כחדח שהסלחמת תיגמר?

ת' כוא נאמר ככה. בטור, אני ראיתי שאני חוסף הפגזה. ובלתי יעיל כלפי הטנקים של הסורים.

ש' האזנת לרשת החטיבתית? שמעת דיווחים, מה היה בחצות הלילה, אותו לילה - היה לכם קרב?

ת' בחצות הלילה זה כבר אני ניהלתי את העסק במקום של הקרב. אני הגעתי ב-2100, יומי נפצע ופונה.

ש' אתה קיבלת את הפיקוד?

ת' כן.

ש' איפה בדיוק?

ת' בעמק הכנא, ציר סדון. אני שלחתי פלוגה אחת לקוניטרה, לחסום כאן את מכוונת קוניטרה. הבוססו היה עדיין כאחרייתי, השארתי בערך 4-5 טנקים. טייגר היה נאזור 109 הוא היה חטיבתית, ואני ישבתי עם 2 פליגות טנקים בין 246 ל-430. מדרגס מזרח לחרמוניה.

ש' היה לך היתקלות משך הלילה?

ת' אני אישית השמדת 2 טנקים. וטנקים שלי נפגעו במה"כ 10 טנקים.

ש' לך נפגעו טנקים במשך הלילה?

ת' נפגעו לי טנקים. פלוגה אחת נפגעה עוז לפני שקיבלתי אותה חזרה. כשיוסי היה מפקד עליה. נפגעו בין 2 ל-3 טנקים. במשך הלילה כשעמדתי בעמדות לא נפגע לי שום טנק.

ש' היה לחץ חזק?

ת' לא היה לחץ חזק.

...

ת' היה לחץ היה כל פעם, היינו צריכים להישאר עירניים, כיוון שהיתה כל הזמן תנועה של טנקים אלינו, להערכתם הם היו מבלבלים. נוצר מצב שליד חרמוניה עכרו והמשיכו לנוע הלאה.

ש' לך היה א"א?

ת' היה א"א, לא השתמשתי בו.

ש' אתה יודעת שיש להם יתרון בא"א?

ת' יתרון עצום, כיוון שהייתי רואה אותם, ויודע שהם בסודחים קרובים מאוד, ולא יכולתי להחזיר באש.

ש' ולא יכולת לבקש תאורה.

ת' תאורה ביקשתי כמו שהרובי במשך כל הלילה. פה ושם, זרקו לי איזה פגז תאורה אחד מסכן, זה הכל. לא היתה לי שום תאורה. הם החקדמו הייתי שם חומח על כערך, ויורה, כוא נאמר כך, כשאני עמדתי בעמדות, שני שי-55 בתוך הטנקים שלי בעמדות.

ש' אתה ביקשת תאורה?

ת' ביקשתי הרבה.

ש' אתה כיררה, אולי, למה גם לא נחננו לך תאורה.

ת' אמרו שאין הקצבה. אין הקצבה, אין תחמושת, המשאית הלכה להביא, כל מיני סיפורים. בשאני הגעתי - זיהיתי 2 טנקים, טנק אחד זיהיתי על פי אור רברס ע"י בדיקה בקשר, לרוטם מנועים, ראיתי שהטנק הזה ממשיך לעבוד, ולא האמנתי. פשוט

שבמצא טנק ואז נחמי הוראה לטנק שעמד לידי שיהיה מוכן להיליך זרקור. הדלקנו זרקור וראיתי טי-55 בתוך הטנקים שלי. לחצתי על ההדק והדלקתי אותו. עד שלא ראיתי אותו בועד הישב הייתי בטוח שזה אחד הטנקים שלי. שהוא בער ראיתי טנק אחר ליזר - והכנסתי עוד פגז.

ט' סאיזה מרחק?

ה' 50-60 מטר.

ש' והם לא הרגישו שהם ביניכם?

ה' אני חושב שהם לא הרגישו.

ש' שאז הפלוגה שלך מה עשו?

ה' פלוגה אחת בקונסטרה הייתה תחת הפגזה ארטילריה חזקה מאוד.

ש' האם היה לך קרב אש עם טנקים?

ה' אני יודע שלא.

ש' הפלוגה בבוסטר?

ה' הפלוגה בבוסטר לא עשתה שום דבר. לא הייתה זו פלוגה, אלה היו 4 טנקים. הם לא עשו דבר במשך הלילה מלבד תצפיות.

ש' היך לך מלחמת נוראיות כיון מוצאי שבת ליום ראשון?

ה' בכנרת שלימה - לא. (עדות סא"ל קהלני בפני אל"ם (מיל) בכר, עם' 6-8).

על פעולות גרוד 71 במשך ליל שבת-ראשון העיר הקמב"ץ, סגן כני

ברץ:

ה' עם חשיכה נקבעה לנו פגישה עם המח"ט על ציר יקר
 במתג 21 עם יאניש, צומת קרטון ויקיר, הפגישה נקבעה
 כאן, ואחר כך ירדנו כנסיונות שאינני זוכר אותן כרגע, דרומה
 יותר, על ציר יקר, שם פרסנו מחלקת סנקים אתם לאבטחה
 מח"ט, היא תזרה אלינו רק כיום שני בוקר, בפגישה שם
 התחלנו באופן מסודר, פעם ראשונה לקבל מהמח"ט בדיוק מה
 קורה, איפה אנחנו נמצאים, כי למעשה, היינו כאן בניתוק
 מבצעי מוחלט מהחטיבה, בלי שום הוראות מוגדרות לגבי מה
 שאנחנו עושים, ולמעשה לא עשינו הרבה. כי אני לא מאמין
 שנסיון הפריצה שנעשה כאן היה רציני.

.....

כפגישה הזאת עם המח"ט, הוגעים הראשונים הוחלפו לכל מיני
 ברכות הדדיות וכרגע שהתחלנו לדבר על דברים מבצעיים יותר,
 הערכות מצב וכל הדברים האלה - החברתי שיש פריצה באזור
 קזוארינה-סרזן 425, הפסיקו הכל ונאמר שהצורך המידי זה
 לעלות לציר קזוארינה, כוח בפיקודו של הסמג"ד כבר היה
 בדרך לשם, כי הסמג"ד אמנם הצטרף אלינו לקבוצה הפקדונה עם
 המח"ט אבל רק הגיע עם הטנק שלו שאר הכוח שלו היה כאן.
 הוא מיהר לפה, והכוח שלנו, ה-15 סנקים בפיקוד המג"ד,
 פנה אחורנית, נע לכביש ונסע לכיוון ציר קזוארינה. כאן
 היה באמת ציר פריצה רציני מאוד. זה היה כבר בתשיבה,
 גם הפגישה עם המח"ט יאנוש כבר הייתה בלילה בסביבות 8-9,
 הגענו לכאן לא היה ברור שוט דבר, מאיפה הם נכנסים, כמה
 הם נכנסים, למולנו הגיע מ"פ ת' של גרוד 77,

המוס הוא נקרא ברשה, הבאתי אותו כטנק שלנו, הוא עלה
 והוא הסביר לראשם בדיוק מה קורה, בדיוק היכן הם פוזצים,
 הוא נשאר איתנו במשך כל הלילה כל הקרב היה. התחלקנו
 מבחינת פעילות, זה היה קרב מאורגן מאוד מבחינת ידיעת
 איפה כל שנק נמצא ולאן הוא יורה. אני יכול לתפס בסדוריק
 איפה הם נכנסו, ואדי טרג' שוברק, אנחנו תפסנו אותם על
 תעלת הנ"ט. העמדות שלנו היו על התעלה עצמה, בשלב היותר
 מאוחר אנחנו זינבנו אתריהם, והצלחנו קצת להיכנס, היה שם
 כוח גדול. יתכן אפילו חטיבה.

ש' באיזו שעה, בערך, היה הקרב הזה?

ת' אני מעריך שביין 12-1 בלילה אבל זו הערכה. את שארית
 הלילה ניצלנו לצורך ארגון הגדוד מחדש, כי במשך הקרב סנקים
 החפזו ורצינו לרכז אותם. הצלחנו לרכז את הגדוד מחדש על
 ציר קזוארינה לחרמונית.

ש' אני מסופק אם היתה שם חטיבה, קהלני ונפשי מספרים
 אחרת.

ת' לפי הפאניקה שאצלנו - כאילו שגלחסנו נגר אוגדה, אבל
 יתכן שאתה צודק כי לא היו לנו הרבה נפגעים.

ש' מה עשייתם אחרי חצות?

ת' אחרי חצות ניסינו להתארגן מחדש. על הכביש.

ש' האם אמצעי הא"א של הסורים השפיעו על הקרב בלילה?

ח' הלילה הראשון - לא, אבל זה התבטא לילה אחרי זה. ניהלנו אש טנקים ביציאה מכוקעתה עם כוח טנקים שאני לא יכול להגדיר את הגודל שלו. הוא עמד באזור הרמפה שלנו, אנחנו היינו באזור הכרמים של בוקעתה שהיציאה מהכפר, ופגזים של טנקים עברו ממש לידנו. היה ברור שהם רואים אותנו בכירור ואנחנו - לירות עליהם - היינו צריכים לסכל תאורה - ולא קיבלנו. קיבלנו פגז כודר פה פגז כודר שמה, באופן בלתי מחוכנן. נאלצנו לירות על פי ההבהקים ולאור מדורות טנקים שבערו בשטח. אבל זה טוב רק אחרי שמדליקים טנק אחד לפחות. על פי ההבהקים היו שמה כלים.

ש' מה עשיתם בהמשך הלילה?

ת' התארגנו והמתנו על הכביש להוראות, ההזרה הראשונה שקיבלנו הייתה, שלפנות בוקר, נשפר בחזרה באזור בוקעתה, וזה יהיה המקום הקבוע שבו אנחנו נצטרך לחסום. אבל הוראה זו שונתה אחרי כמה דקות ונצטוונו לעלות מיד על התרמונית.

.....

ש' ושם בקרב הזה, שאתה מספר עליו כמרוצאי שבת, זה היה ממש קרב קשה? היו פרוסים שם כל 30 הטנקים של הגדוד?

ת' זה לא היה קרב קשה. אני לא מאמין שהיו פרוסים כולם, היה בלאגאן... מבחינת טנקים, אני לא מדייק אם אני אומר שלא היו קשיים, לכל אחד מהטנקים היה נדמה ולכל אחד מהמ"מים היה נדמה, שיש טעם בהימצאות שלו. אז בקשר דיווח כל אחד דיווח שהוא מזהה טנק והוא מנהל אש עם טנק, לא היה ירי מאורגן, לא היה קרב במסגרת פלוגה או מחלקה. זה נשא אופי אישי" (שם, עמ' 7 - 11).

6. הקרב ביום א', 7 באוקטוברא. כללי(1) שלבים

את מהלכי הקרב ביום א', 7 באוקטובר, ניתן לחלק לשלושה שלבים

עיקריים:

שלב א': מאור ראשון ועד 0900 - זהו פרק הזמן שבו עשה הפיקוד מאמץ

עליון לבלום את הפריצה הסורית בדרום רמת-הגולן לכיוון הכנרת. כפריצה זו ראה הפיקוד את הסכנה העיקרית ולכן הופנו רוב כוחות המילואים וסיוע חיל האוויר לבזרה זו. שלב זה, מבחינת הפעלה כוחות המילואים, מתאפיין בשליחתם שיפין שיפין לבלוימת הכוחות הסוריים הנעים דרומה. (על כוחות המילואים ראה להלן עמ' 1146 ואילך).

שלב ב': מ-0900 עד 1300 - זהו הפרק שבו נשתררה בפיקוד תחושת הקלה.

כוחות המילואים הראשונים הצליחו לתפוש את מכואות הצירים היורדים לכנרת וכוחות מילואים נוספים כבר עמדו להגיע לחזית. נראה היה שהכוחות הסוריים בגזרה הדרומית נעצרו.

שלב זה החחיל בנסיון לארגן את כוחות המילואים במסגרות מסודרות וגדולות לפי גזרות, ונסתיים בחלוקת גזרות בין אוגדה 36 ואוגדה 210.

שלב ג': מ-1300 עד רדת החשכה - זהו הפרק של הפריצה הסורית השנייה.

השלב החחיל בכך שמפקדות הפיקוד והאוגדה נדהמו לגלות שנקים סורים באיזור נפת. מסחבר, שהערכת הפיקוד היתה שהמאמץ הסורי החודר בגזרה הדרומית פנה לכיוון הכנרת. למעשה נתפצלו הכוחות הסוריים שחדרו בגזרה הדרומית לשני סאמציים. המאמץ המוקטן יותר, בעצמה של חטיבה ממוכנת ואחריה משורינת, פנה דרומה. המאמץ העיקרי, בעצמה של 2 חטיבות משורינות בשלב הראשון של ההתקפה

הסורית, וחסיבה משורינת וחסיבה ממוכנת (מדיביזיה 1) בשלב

שני, פנה לצפון מערב, לכיוון הר יוסיפון ומחנה נפח.

מפקדת הפיקוד המשיכה להזרים את כוחות המילואים בעיקר לגזרה

הדרומית. כוחות חסיבה 679 שנתרכזו בציר גשר כנוח יעקב-קוניטרה

נשלחו לאיזור קוניטרה. וכך נוצר מצב שמול המאמץ העיקרי הסורי ניצבו

שרידי חסיבה 188 עם שרידי כוחות של חטי' 179 שנכנסו עוד בלילה לציר. שני

כוחות מגדוד 82 שעמדו בציר הפריצה הסורי העיקרי כאיזור סינדיאנה

נסוגו מול הלחץ הסורי, עזבו את הגזרה וחזרו לחסיבה 7. בדגש שאותרו

הסנקים הסורים ליד מחנה נפח נקראו כוחות מחסיבה 679 לחזור מקוניטרה

מערבה. כוחות מ-188 נקראו לחזור מציר הנפש צפונה וכוחות אלה הדפו את

הסורים מנפח. במשך שעות אחר-הצהרים עסק הפיקוד בסתימת הפירצה החדשה

שנתגלתה. הכוחות הסורים הפסיקו את התקדמותם ונשארו במקומם במשך כל

ליל 7 - 8 באוקטובר. הפוגה זו בהתקפתם נתנה לפיקוד מרווח נשימה

לקראת תחילת התקפת הנגד ב-8 באוקטובר. בשלב זה, היינו שלב ג', התחילו

כוחות המילואים לקחת חלק חשוב בקרב. לפיכך לא כללנו שלב זה בפרקים

העוסקים בלחימת הכוחות הסורים. עיקרי השלב נכללו בפרק על הפעלת

המילואים (ראה להלן עמ' 1146 ואילך).

(2) האויב

המהלכים העיקריים של הכוחות הסוריים כיום ה-7 באוקטובר כפי

שוחזרו לאחר המלחמה היו כדלקמן.

"יום 8 אוק'

10. במשך היום חלו ההתפתחויות העיקריות הבאות:

א. בצפון החזית (גיזרה דיכטיה חי"ר 7) - הידשו, בשעות הבוקר, חסיבה משורינת 78 וחסיבה ממוכנת 121 את מתקפתם לעבר קוניטרה ובוקעתה. בשלב זה הצטרף אליהם גדוד סנקים מכוח רפעת אסד. לקראת הצהרים נהדף הכוח המשורינין. לאחר שסבל אבדות רבות. כוחות התי"ר של דיביזיה 7 המשיכו לתקוף את מוצבינו כל אותו יום ללא הצלחה.

ב. במרכז החזית - כוחות תי"ר מדיביזיה חי"ר 9 התבטאו על קו המוצבים הקדמיים של כחותינו (112,111,110 ברכס שעפ-סינדיאן-חל עבאשה). חסיבה משורינת 43, שנבלמה עוד בליל 6-7 אוק' לאחר שסבלה אבדות, חדלה כנראה להוות כוח עצמאי החל מה-7 אוק' בבוקר.

ג. במרכז ודרום החזית - החטיבות המשורינות של דיביזיה 5 (וכן חטיבה משורינת 51) הצליחו להגיע בכיוון מערב עד כפר נפח וקציבה (7 ק"מ מערבית לחושניה) ועד רמת מנשימים בכיוון דרום-מערב. במשך כל שעות הבוקר ניהלו כוחות אלו קרבות לשמירת השגיהם בשטח. משעות הצהריים ועד שעות הערב המאוחרות הוכנסו לזירת הקרב של חושניה - כפר נפח, יחידות דיביזיה משורינת מס' 1, כדי לייצב את הישג ולהרחיבו מערבה:

(1) חטיבה משורינת 91 נכנסה דרך ציר נוא-רפיד לעבר חושניה-תל יוסיפון-סינדיאנה-כפר נפח.

(2) חטיבה מפוכנת 58 נכנסה לאחר חטיבה 91 ותפשה בשעות הלילה מערך קרקעי באיזור חושניה.

(3) הגם שאין בירינו פרטים מדויקים לגבי מהלכי חטיבה משורינת 76 מדיביזיה משורינת 1, חרו להערכתנו הוכנסה גם חטיבה זו, או חלקה, דרך ציר רפיד לאיזור ההבקעה המרכזי (חושניה - כפר נפח).

ד. עוד לפני בניסתה של דיביזיה משורינת 1 לקרב החלה חטיבה משורינת 47 לנוע בשעות הבוקר באיזור דעיל-אבתא לעבר קו הגבול דרך ציר הנפט. בשעות הצהריים הצתה החטיבה את קו הגבול במטרה להגיע לאיזור אל-על. בגלל טעות בניווט, כנראה, התפזלו כוחותיה לשני מאמצים: -

(1) גדוד מוגבר, בפיקוד הרמ"ט, נע בציר הכביש דרומה והגיע בשעות הלילה לאיזור שמצפון לאל-על.

(2) גדוד מוגבר, בפיקוד המח"ט, סטה מערבה ונע בציר מזרע קוניסרה דרומה מערבה, לעבר הכנרת. כוח זה נבלט על-ידי כוחותינו בשעות הערב באיזור שממערב למזרע קוניסרה, בהיותו במרחק של כ-7 ק"מ מהכנרת.

11. בשעות הלילה של ה-7-8 אוק' 73 לא היחה לחימה. הכוחות שחררו לשטחנו החארגנו ותוחזקו במרחב תל יוסיפון-חושניה-סינדיאנה. (סקירת מוריעין מיוחדת 4/74)

(3) כוחותינו

(א) חפ"ק חטיבה 188

בבוקר ירד חפ"ק מח"ט 188 מהרמה לכנרת ומיד עלה חזרה לנפח. תחילה עסק בהכוונת הכוחות של חטיבה 179. לאחר שמחנה נפח פונה נכנס המח"ט על סנק לנהל קרב בלימה על ציר הנפט, וחפ"ק נשאר לארגן כוחות נוספים שיכנסו בעקבותיו, בצהריים נהרגו המח"ט והסמח"ט. החפ"ק שיצא מנפח, נעצר ליד עליקה והקמ"ן ארגן שם את חסימת הציר כשהוא אוסף כוחות נסוגים, עוצרם ומארגנם להגנה.

ג) גרוד 53

בבוקר פקד המח"ט על המג"ד לרכז את כל כי שניתן לרכז לתל-פארס, הסנקים התרכזו לנחל גשור וגם פינו את אנשי המוצבים 114-115, היו שם כ-13 סנקים, המג"ד זיהה את המאמץ העיקרי הסודי הנע מכוונא לכיוון חושנייה. בשעה 1400 התחילו הסורים להפגין את הכח וכ-1600 ניסו הליקופטרים סורים לנחות על החל, 2 מהם הופלו. ביום א' כלילה ירד כל הכח שנותר ליד תל-פארס דרך מעלה במלא לעמק הכסיתיה.

ג) גרוד 82

גרוד 82 - כשהוא מדולדל ביותר - נתקבץ ביום א' בבוקר בהר יוסיפון ושם תחמש ותדלק. ב-9 קיבל פקודה מסמח"ט 188 לנוע עם 4 סנקים לסינדיאנה. כשהגיע לשם נצטרפו אליו 3 סנקים של חטיבה 179. תחילה קיבל המג"ד פקודה מסמח"ט 188 לחסום את ציר הנפט באיזור סינדיאנה. אז זיהה תנועת אויב מתל-פארס לחושנייה; באישור המח"ט נע לכונן רמתניה כדי להכנס לקרב עם הכח ועם ראשית הקרב נפצע. המ"ם גבע קיבל את הפיקוד ולאחר שהעריך שהאויב מנסה לכתרו החל לנהל קרב השחיה. נכנס לרשת של חטיבה 7 וקיבל פקודה מסמח"ט 7 לנתק גבע ולהגיע לוואסט, וכך עשה.

ד) "כח צ'סנר"

בשעות הבוקר ניהל הכח קרב מעטדוהיו באזור מוצב 111. ב-9 בבוקר קיבל הוראה לצאת עם אנשי המוצב לכונן תל יוסיפון. הוא בצע את החילוץ למרות שבשטח היו כוחות אויב רבים. בתל יוסיפון חדלק וחחמש; כששכע בקשר שסא"ל כרק, מג"ד 82, נפצע, יצא לעזרתו לכונן סינדיאנה. בררכו זיהה חטיבת סנקים סורית נעה בציר הנפט מערבה. התחיל לנהל קרב השחיה עד איזור גפת. בדרך פגש בגבע, המ"פ, ויחד נסוגו דרך נפח לכונן חטיבה 7, כשלב זה מנו יחד כ-11 סנקים.

ה) "כח צביקה"

בבוקר עמד סרן צבי ברינגולד עם פלוגת סנקים מ-179 על ציר הנפט. סמח"ט 188 הגיע עם עוד 6 סנקים, קיבל פיקוד על הכח, והכח התחיל

להתקדם. בשעה 8 בבוקר הצטרף גם המח"ט לכת.

כשעות הצהריים נתן הסמח"ט סקירה שהוא נשאר בשטח עם מחלקה וכל היתר שיחזרו לנפת כי המחנה מותקף. המח"ט חזר אחרינית לנפת יחד עם רוב הסנקים שרובם היו של חטיבה 679. היו שם אז כ-20 סנקים. בינתיים שמע סוּן צבי ברינגולד שהסמח"ט נהרג וכעבור זמן מה ראה את סנק המח"ט הפוך. כשהגיע למחנה נפח ראה שהסנקים כבר נסוגו ממנו ואז נסוג לכיוון עליקה.

ג) חטיבה 7

באור ראשון החלה החקפה אויב כעצמה של חטיבת סנקים על כוחות חטיבה 7. עיקר עול הבלימה נפל על גדוד 77.

1) גדוד 77

כשעות הבוקר עמד הגדוד בעמדות בציר כרון מצפון לתרמונית והשמיד כ-70 סנקים סורים שניסו לתקפו. הקרב נמשך כשלוש שעות ואחרי-כך שוב לא היו נסיגות חקיפה אלא חילופי אש והפגזות בלבד.

2) "כח טייגר"

כ"ח 'טייגר' לחם באור ראשון שוב בסנקים סורים מצפון למוצב 110 והשמיד סנקים רבים. לאחר מכן המשיך בתנועה על ציר רשת לכיוון קוניטרה וסרק את הציר הלון וחזר. כשתור לאזור 110 זיהה סוד אויב גדול מדרום להר יוסיפון, פתח באש והכת פנת דרומה.

ב. ה פ י ק ו ד

1) מאור ראשון עד 070900

בשעות הבוקר הראשונות ממשיכה תשימת הלב של הפיקוד להתמקד בפריצה הסורית לכיוון הכנרת.

ביומן החפ"ק הפיקודי נרשמים הדוחים הבאים:

"05.45 - כפרי נתן הוראה לאוג' 36 לזרז את 179 משום שתוקפים
באל-על.

באל-על דווח שהטנקים אינם כשירים. אין אחס קשר. יש
קשר רק עם הסול'.

"06.32 - רוצים ח"א על ציר הנפט כי הכל סלא בטנקים שלהם בין
קוניטרה לרפיד.

דרך הנפט על ציר הנפט".

בשעות אלו הביע לחפ"ק הפיקודי שר הבטחון. הוא ואלוף הפיקוד שוחחו
על אפשרות נטישת רמת הגולן והחכנות שיש לעשות לפיצוץ הגשרים באם יהיה
צורך בכך. המצית שיחה זו, נרשמה ביומן חפ"ק הפיקוד בשעה 06.35.

ברור שברגע זה אין לפיקוד, ואף למטכ"ל, כל כוח עתודה שניתן
להפעילו מידית (כוחות המילואים נמצאים במלוא הנרשמת, ואין
אפשרות להאיץ בהם יותר). הכוח היחיד, שיכול להכריע הוא חיל האוויר
ומכאן, הפניות הנ"ל, וכן הדיונים וההוראות הבאות.

הדאגה החמורה של הפיקוד מגיעה גם למטכ"ל. המטכ"ל רואה אפשרות
של נסיגה והחיצות בשפת הרמה. תוספת המצב פנימה להערכת מאמץ חיל האוויר
מתזית החעלה לרמה.

רל"ש הרמטכ"ל רשם:

"06.40 (לערך) מגנרי*: 106 מנותק

109 מנותק.
110 חדירה.
111 מנותק.
114 מנותק.

115-116 המורים פונים דרומה

הרמטכ"ל כבר נתן.

צריך לייצב בקו על שפת הרמה עם 679 וכל מה שיש.
לעמוד על פקקים ואז לקפל כוחות אל הקו הזה.

הרמטכ"ל:

(בח"א) מה נשמע?

בני: נומרים ה'קלע'.

האם אפשר ללכת לרמה?

בני: ליותר על תגר 2 לחמש כח ולשלוח כוחות לרמה ולהכין רוגמן 4
(מוצג 348 עם 4).

* הנמצא כפקוד הצפון יחד עם שר הבטחון.

הרישום הנ"ל בנושא חיל יאזיר משקף את העתקת המאמץ של חיל האוויר

מתקיפת הטילים בחעלה לאחר המסס הראשון, והעברתו לרמה הגולן.

בשעות הבוקר נוקט הפיקוד שורח אמצעים כדי למנוע פריצה של הסורים מעבר לרמה. מכוניס את גשרי הירדן לפיצוץ ומזרזים את כוחות המילואים להגיע לצירים היורדים בדרום הרמה. ביומן חפ"ק הפיקודי נרשמו פקודות בנושאים אלה:

06.40" - מאל-על עד 111 לעבודה חופשי של ח"א. אורי לרפול. הכח שחוסם את השרים מ-820 עם חול"רים שיתפטר את הגשרים משני הצדדים יתארגנו שם להגנה ויחזיקו אותם והכנתם לפיצוץ. מאחז בציר גונן.

.....

06.47 - 612 שיתפוס את המעלה מנוקב לצפונה, ולדווח לרמ"ט.

06.49 - חס' 9 חיכום בציר סקופיה.

06.50 - אורי מוסר הנ"ל לרפול. כמו כן יש לך סיוע אויר צמוד בגזרה הדרומית. האלוף לברזני. שפינייה או אחת תארגנו כח ממה שבייסתם כולל הנ"ט להחזיק את הגשרים מלמעלה עד למטה. בקשתי מחדד שיכין את הגשרים לפיצוץ בתאום עם רפול.

קמב"ץ לאלוף: גר' הסנקים של חס' 9 יעלה דרך סקופיה.

06.52 - אורי לאלוף: נאמר לרפול לזרזם. יש החקפת סנקים על רמה מגשימים. (יומן חפ"ק הפיקוד).

אל"מ בר, מפקד חטמ"ר 820, העיד על הפקודה לפיצוץ הגשרים שקיבל

כיום א' בבוקר:

"ביום ראשון בבוקר, האלוף הקפיץ אותי לנתן פקודה - להכין את הגשרים לפיצוץ.

ש. זה היה בלילה?

ת. ביום ראשון בבוקר. זה כבר אחרי 12 שעות של לחימה. זה היה גשר הפקק למטה. 2 גשרים הפקק, 2 גשרים בבנות-יעקב, ו-2 גשרי השפך באיזור הבניאס. זה היה הרגע הקשה של דמת-הגולן, עם הכנת הגשרים לפיצוץ. ההרגשה הייתה, שכאן הולכת להיות שואה." (עמ' 1738).

לקראת השעה 0700 מסתמנת בדיון בין אלוף הפיקוד ושר הבסתין תכנית

שעיקריה הם:

- א) בלימת הסורים בכל האפשר על-ידי חיל-אוויר.
- ב) ריכוז כח בגזרה המרכזית להתקפת נגד.
- ג) חסימת מוצאי הצירים.

הדברים נרשמו בנוסח הבא:

"06.56 - דיין לאלוף: לבנות על שלושה גורמים: 1) ח"א כחזיק
עד הצהריים בדרום-מרכז.
2) האלוף לדיין: כח של 679 עלה בציר המרכזי ושם
תרכז העוצמה בשעת הצהריים.
דיין: הם בשלב ראשון יחסמו ואח"כ יסופה בציר מרכזי
לפריצה ושביירה.
3) החסימות נגד פריצות. מקורה שלא יגיע לפיצוץ
גשרים.
האלוף: מראה החסימות העיקריות.
דיין: שיתוווכו לקבלת תפקיד משני שהוא חסימה בציר זה.
הצעת דיין שדן יספול כחסימות. " (יומן חפ"ק פיקודי)

המצב ברמה נסקר על-ידי הרמטכ"ל בקד"מ סגן רמטכ"ל וטהרישום
משתקפים חומרת המצב ברמה, הערכת מאמץ חיל-אוויר לרמה לסיוע התקפי ללא
שיתוק הטילים*, והתכנית לייצוב קו שני בעומק הרמה. רל"ש הרמטכ"ל
רשם:

"07.00 - הרמטכ"ל מדווח בקד"מ סגן הרמטכ"ל שטכין ומנתח הקו
השני - על הטיית מאמץ ח.א. לרמה לסיוע מידי (ביקש
לארגן קו הפצה בתוך הרמה).
הרמטכ"ל מנתח מערך שני בעומק בדרום הרמה לבלימה.
הרמטכ"ל: יש קו הפצה.
יש קו שני.
אוג' 146 בדוד 1 יגיע לפנות ערב.
עוד 1.5 ש' תקיפות.
ועוד 5 ש' יותר מסיבי. (מוצג 348 עמ' 4).

משעה 0700 עוסק הפיקוד בהכנות לביצוע החכנית שסוכמה. סכינים אמצעי
חסימה כפתחי הצירים היוורדים מהרמה. עושים מאמץ להגן על הציר המרכזי
ומפנים לאחור דרגים עורפיים.

* על נושא זה העיד בפנינו גם אלוף ג. פלר:

"שבוע לפני המלחמה כאשר נהתי תדריך אחרון... אני הודעתי
למפקדי טיימות שבהחלט ייתכן מצב ברמה הסורית שבו כוחות היבשה
לא יחנו לנו מספיק זמן לפני שיזדקקו לסיוע והחשובה היחידה
שיש לי לחת היום היא לומר לטייטים אנחנו נכנס עם הראש לקיר
בלי לנקות את מערך הטילים וניתן את מיטב הסיוע שאנחנו יכולים
לחת. " (עמ' 1990).

ביומן החפ"ק נרשם:

07.05" - דוח הסנקים בחוף רמת מגשימים.
 דוח: עצרו את ח"א עקב נפילת מטוסים.
 אלוף למהנ"פ: * בפתחי הצירים העיקריים הסימיות ומפורות.
 אלוף לוי: נאמר לברזני שיחפור את השרים עם כל הנ"ט
 בעיקר בצד המערבי.
 האלוף למהנ"פ: מאשר הורדת החמושת ומשאיות סצנוכר לאחור.
 דוח: בין 100 - 80 סנקים בדרך ל-116.

06.55 - כח הנדסה יצא להכין את הגשרים לפיצוץ לפי עריפות. שני
 גשרי בנות יעקב, גשר דרורה, גשר שפר, גשר בניאס. מפקד
 כח הפיצוץ יצטייד לק. הנדסה 36 ויפעל לפי הוראת ק.
 הנדסה 36. הפיצוץ רק באישור הפיקוד. (כפרי עם ק.
 אג"ט 36) (נסטר לקמב"ץ 36).
 אלוף לרפול: צריך להשתוח עד פתחי הצירים (רן) *
 לבירון רמת מגשימים ואורי שיחארגן לידכם ויאפשי
 לבן-שוהם להתארגן ויאנוש אח"כ על כביש גונן והכביש
 הצפוני. דן מטפל בנושא הידידות וחסימתן. אנהני נעלה
 את 9 בציר סקופיה ולצבור את אור יום *** ככת להקפת
 נגר.
 יחכך שעכשיו לא יהיה סיוע כי הם הולכים על הטילים.
 בלי זה... סיוע מסיבי.

07.10 - ח"א יורר לעבר רמת מגשימים.

07.12 - דוח אלוף: 2 פל' 179 נפגע סנק לא יכולים להמשיך.
 האלוף: שלא יעלה קדימה שיהזיק.
 האלוף לרפול: שון לא יתקדם ויחפור עמדות. את הציר
 המרכזי להחזיק עם 679. גם אתם חקרו אתרניח ברצוע
 שתהיו מנותקים.
 סמח"ט 820 לסמח"ט 186: לסגת צפונה". (יומן חפ"ק פיקודי).

חומרת המצב ברמת הרבאה בשעה 0735 על-ידי הרמטכ"ל לידיעת
 ראש הממשלה, רל"ש הרמטכ"ל רשם:

07.35" - הרמטכ"ל מסביר לרוח"מ המצב
 הרמטכ"ל הציג המצב.

ברמה - פריצות. חכנון קר שני שאליו מרוכז הכח.
 בדרום - פריצות יותר משמעותיות בדרום.
 ביקש סאלוף דרום לתבנן קר שני.
 ח"א - נחץ מטס 1 לקראת תגר' + 8 שדות.
 יש כנראה הצלחה.
 היה צריך טילים אך הרמטכ"ל החליט להטב לרמה.
 מתחיל לתת סיוע משמעותי של ח"א + הכנה להתקפה על
 הטילים הסוריים". (מוצג 348 עם 5).

בשעות הכוור מסתבר שכנוסף לפריצה הסורית בגזרה הדרומית יש
 התקפה על הטיבה ? בגזרה הצפונית (ראה להלן עם 1139 ואילור). הפיקוד
 מקצה סיוע אוירי לחטיבה 7. לקראת השעה 7 מגיעה חומרת המצב לשיאה.
 החקות האחרונה של הפיקוד היא חיל-אויר (ראה לעיל עם 1074). לבת
 בחל אבו נידה ניתנה פקודה לנשוש את המקום. מח"ט 188 אל"מ בן-שוהם נסוג

* מפקד הנדסה פיקודי.
 ** אל"מ רן שריג, מח"ט 179.
 *** שיבוש, וצ"ל: "את אורי אורי" (מח"ט 679).

אישיח מהגזרה הדרומית לאחר שכוחות סוריים עמדו לכתרו וירד לכוון הכנרת (ראה לעיל עמ' 1035). תפ"ק מפקד אוגרה 36 עזב אח מחנה נפת ונע לאיזור עליקה. לקראת השעה 0900 ניכר שיפור מה במצב. כוחות המילואים מתחילים להגיע. הפקודה לפינוי תל-אבר נידה מבוטלת והפקודות הן להתזיק מעמד ולשמור על הכח.

להלן הרשומים ביומנים בשלב זה:

- "דיין לאלוף: ח"א יקל גם על 7. האלוף מתאר המצב לדיין. דיין: אם יש לחץ אפשר להוריד מטוסים גם בציר קק"ל עם סורי לסנקים שלנו. אלוף לאורי: יש להכניס גם גיחוח ל-7. אלוף: לעדכן 7 וח"א על עליתם צפונה. האלוף לקמ"ן ולרמ"ס: מה שיותר זנקים מה שיותר מהר.
- 07.30 - אורי לפלוגת סקופיה: נוע בכל המהירות.
.....
- אלוף ליאנוש: נכניס לשם אורי. הלחץ רציני אל תשתק. הסוף בקצה הצירים למטה.
- 07.35 - דורח: עצמה 80 טנקים צפ' ל-116. אלוף: צריך לתת לאזור זה כל הסיוע האווירי (לאורי שמחרני).
- 07.35 - אלוף: פקודה לנסיגת אבו-נידא ולהשמיד את הציוד כולו, לנסות להציל ציוד צבאי (ורדי שיעביר לבדואני).
- דורח: 14 טנקים סורים מזרחית למחנה 51 (2 צפ' לנה"ל גשור).
.....
- 07.42 - דורח: מפנים אח 111 עם 6 כלים.
.....
- 07.47 - אלוף לאורי: מעבירים אלינו את אוג' 146.
- 07.50 - בן-שוהם: נשארו רק 2 כלים. מבקש לרדת בציר גמלא ולהצטרף לכח אחר.
.....
- 07.55 - ידיעה מודיעינית: הסורים קבלו הוראה לנוע על ציר רמת מנשימים.
.....
- 08.25 - האלוף לרפול, לא לשחוק את הכח, עדיף להתזיק כעת מאשר להשיג הישג מקומי. לא לרחוף קדימה ולהפגע.

08.26 - אורי יצר מגע עם סמח"ס 188. עדיף ששטח ישאר אצלם מאשר נאבד כח.

08.30 - רן שריג מגיע לצומת מתחן, פל' דר' של 179 תחפוט במיצר דחכנסט שם.

08.02 - איזנברג הורה לא לעזוב את אבן גידא (אלוף, בריר).

.....

08.42 - בצומת חושניה בוערים כ-20 טנקי אויב.

08.45 - התקפה רצחנית באזור פלג. (יומן חפ"ק פיקודי).

כמפקדת הפיקוד נרשמת הידיעה על פינויי מחנה נפת:

"07.30 דרוח: חפ"ק נפת מדלג ל**יצשה** 52" (יומן חפ"ק פיקודי)

בשלב זה גם גוברת הדאגה למוצבים כגזרה הדרומית אשר לאור

התקדמות הסורים מכותרים למעשה.

"08.35 - מוצב 111 פונה באמצעות טנקים 114, 115, 116 מכותרים ע"י כוחות סודיים" (יומן מבצעים פיקודי).

כמפקדת הפיקוד **נצחשט** באיחור מה, סיכום של פקודות החפ"ק בשלב זה:

"0800 נפת ירלבו לעליקא, יתפסו את הגשרים; בנות יעקב, דרורה, שפך הירדן, גשר אורי, אחריות 820. כח עם תולדים. 820 יהזיקו את הגשרים ששני הצדדים. 801 יכין את הגשרים לפיצוץ. חילרים יצטרפו לכח הגשר. נייחנה היראה לפנות את אבן גידא. לשרוף מסמכים, אם אפשר. להשתדל להוציא מקסימום דברים" (יומן מבצעים פיקודי).

המסענת העיקרית של הפיקוד בשלב זה הוא חיל אויר, חיל האויר שהפטיס

את ביצוע חכניהו בגזרת התעלה מרכז כעת סאמך ברמה.

ביומן החפ"ק נרשם בנושא חיל-אויר:

"07.30 ... הוד לאלוף: 2 רביעיות קבוע בשטח. יש פגיעות טובות. גמדו לתקוף את המצרים ...

.....

07.40 אלוף בשיחה עם טגן הרמטכ"ל. מעדכן אותו ורק חיל אויר יכול להציל.

.....

07.50 כל חצי דקה רביעיה. (יומן חפ"ק פיקודי).

התכנית הפיקודית מתאשרת גם על-ידי הרמטכ"ל כשיחה עם אלוף הפיקוד.
 הרמטכ"ל מבטיח לפיקוד את אוגדה 146 שהיא העמודה המשוריינת המטכ"לית
 האחרונה, ובכך נקבע שגורל רמח הגולן הוא בעדיפות ראשונה בעיני המטכ"ל.
 כך מאשר הרמטכ"ל את ההנחיה לשמור על הכח ולייצב קו.

רל"ש הרמטכ"ל רשם:

0800 (לערך) הרמטכ"ל לחקא

בעקרון לא לשחוק עכשיו את הכח. לא לחקוף מקומות
 אלא רק לבלום ולהיות בעמדות טובות.

לא אכפת שלא נקח עכשיו כלום ואם יהיה לחץ שפר לאחור
 העיקר שתחיה בקו טוב, במגמה ש-146 יגיע אליה לא
 רוצה להכניסו, אלא אחה"צ לדפוק עם האוויר כהוגן כך
 למחר בבוקר נוכל לפתוח התקפה מסודרת.

לסליק מדובר על השיחה עם חקא. לא לחקוף שמור את הכח
 לוחצים עליך ייצב גם קו אחרוני. אחה"צ נעבור עם בני.
 כדי לחקוף תקבל את אוג' 146 (לא יודע מתי) רוצה
 להגיע לריכוז מבסימלי למחר בבוקר, לא רוצה היום
 לחקוף. באם היום יפתח הלחץ לתחלתם מנוחה זה כדי
 שמחר בבוקר ניתן להם דחיפה.

חזית 2 - שוחח עם גורודיש. חכנן את אריק אחזקת
 קו שני שיציע היכן.

אריק וברן מתכוון להביאם לקו השני כדי להיות בסרח
 שהכוח לא יתפרצו שבאם כמשך היום יתפרץ גחזיק כדי
 שביום ד' נעבור להתקפה שוב עם ח"א.

מה רע. מלוח מןהלסט בח"א לכיבוש רמה"ג, לאחזקת
 קו החעלה.

אלי: מוכרחים לחזק את חל אבו נירה. לחזק את התל
 בטנקים.

לח"א - עדיפות ראשונה באזור חל אבו נירא. (מוצג
 348 עמ' 5).

בשלכ זה אין שר הבטחון מרוצה מניהול המלחמה בפיקוד צפון והדבר

גא לידי ביטוי בשיחותיו עם הרמטכ"ל.

ר"ש הרמטכ"ל רשם:

08.35" דרוח לשר הכסחון

משה: הציג הרעיון המרכזי לרכז כוחות על ציר המרכז לא ללחון. תואם את כוונת הרמטכ"ל.

דיווח שאישר לחקא להפעיל ח"א פתוח באם יש כוחות שלנו בפנים."

כן הציע שר הכסחון לחזק את הפיקוד כמפקדים בכירים.

"רמטכ"ל: ביום ג' הרמה. ביום ג' בתעלה. קודם ברמה. בתעלה נחייצב.

משה: לקח בחשבון שגם עירק גם ירדן יצורפו להזית הסורית. מרוקו שם וכד' הירדנים יכולים לקבל חזית וללכת עם הטנקים שלהם. יכולה לקום חזית מזרחית.

לירדן יש יתרון אחד אין טילים.

משה: אין לה ח"א יש לה מעלות.

חושש יתגברו הקו הסורי.

עירקים - ישלחי מטוסים.

משה: כ-10.00 ישיבת ממשלה. שהרמטכ"ל ישאר; השר רוצה לפום לאום-חשיכה."

(מוצג 348, עם' 5-7)

וראה לעיל, עם' 228.

(2) הפקודה לנטישת חל אבו נירה

אחד הצעדים המשקפים את תזמורת המצב בשעות הבוקר הוא הפקודה לפינוי

תל אבו נירה.

על הפקודה לפינוי חל אבו נירה עמד בעדוהו מג"ד 13, סא"ל אורן.

"ת. לא היה לי קשר לאף אחד. אחורנית למפקדות לא. פרט לפעם אחת שעליתי על הרשת של פיקוד צפון, על רשת הכסחון השיטף של פיקוד צפון וביקשתי לא לסגת. אני קיבלתי גם פקודה נסיגה.

ש. מתי זה?

ת. ביום ראשון.

ש. ה-7 באוקטובר.

ח. אמרו לי לסגת, ואני ביקשתי לא לסגת.

ש. ממי קיבלת?

ת. מהמח"ס. שאלתי אותו: ממי זה? הוא אמר: מהשלטונות, שאלתי עוד פעם ועוד פעם... כמה דקות אחרי זה הסמח"ט התקשר והוא אומר לי: .. אנחנו מסתלקים מפה, וגם אתה צריך לסגח. וזהו.

... ואז אנחנו התקשרנו לפיקוד ואמרנו לפיקוד שאין שום סיבה, אין שום סיבה הכל בסדר ואף מוצב לא נפל. פרט לחרמון שלא היה לנו ידיעות עליו, הקשר אתו נוחק עוד אחרי הצהרים... שהכל בסדר, עומדים חזק, המוראל גבוה ומרגישים מצויין. אין שום סיבה. ואז אמרו לי: מברריט, בודקיס, זה נמשך איזה שעה או משהו כזה, ואז אמרו לי: טוב, בסדר, הישאר. זה גם כן לא היה איזה משהו ברור כזה, בקיצור נשארתי.

ש. כל המוצבים שלך נשארו?

ת. כן. למעט החרמון. " (עמ' 1460-1461)

...

ת. אבל אחרי שאמרו לי שנפח מסתלק ושם עוזבים את הכל, אז הבנתי שמישהו מהאויב כבר נמצא מאחור, אמרתי: בסדר, נמצא מאחור, אז נמצא מאחור... אבל זה היה נדמה לי אחד הרגעים הקשים ביותר בכל המלחמה, אם לא הרגע הקשה ביותר. למעשה אני בחפ"ק שלי כבר חלשתי את כל המפוזת מהקירות וכבר התכווננו ממש להתקפל. הצלחנו אפילו, מצאנו שני אוטובוסים עזובים באתר הכבישים, כיום כיפור, מאיזה טיול שהיה על הרמה בבוקר, אז מצאנו שני אוטובוסים, אזי לקחתי אוטובוס אחד עם הנהג שלי ששלחתי אותו ממני להניע את האוטובוס ולנסוע למפקדה הגדוד על מנת להעמיד שמה, במפקדה עורפית בקוניטרה על מנת להעמיס שם אנשים, כי שם הצטברו מאות אנשים הגיעו לשם מכל מיני מקומות, וכשדיברו על נסיגה הדבר הראשון היה: במה? אין אנשים אלה יסתלקו? זה היה רגע קשה מאד, " (עמ' 1481).

על עדותו של סא"ל אורן ביחס לפקודה לסגת מתל אבו נירה

נשאל אל"ם בר - המח"ט:

- ש. הוא סיפר שהוא קבל פקודה לסגת.
- ת. את זה הוא קבל ממני.
- ש. הוא מצא שאין צורך בזה וקבל אישור להשאר.
- ת. זה חצי האמת. ... בבוקר פינינו ארבעה מוצבים. בבוקר של יום ראשון לפנות בוקר פינינו ארבעה מוצבים בגזרה הדרומית; אני אתן את מספרי המוצבים: 111, 114, 115 אותם פינינו, אלה יושבים בצומת רפיד.
- ש. כיום ראשון של המלחמה או ביום ראשון?
- ת. ביום א' בבוקר, ה-7 באוקטובר, פינינו אותם.
- ש. אחת הזכרת ארבעה ונתת שלושה.
- ת. 111, 114, 115 ו-116, אבל 116 לא יכול היה להתפנות, היה מאוחר. הוא היה ביום של טנקים לא יכול היה לזוז. עכשיו - מי נתן את הפקודה, אני נתתי את הפקודה, שקיבלתי אותה, אני מזכיר, כמוצאי שבת כלילה כשהאלוף הוא הגיע חזרה מהמטכ"ל בערב, זה חזר חזרה. האלוף חזר לחפ"ק הפיקודי לפני שהוא חזר להר כנען, לפני שהוא עזב את גפח, אלוף הפיקוד, הפיקוד על רמת הגולן עבר לרפול כלילה ואז עבדנו, האוגדה קיבלה את הפיקוד על הבלימה, זה על הקרב של רמת הגולן. ברגע שהתחילה הפלישה הנוראית אז תוך כדי הערכת מצב, ... כשהתחילה ההדירה הזאת המאסה הזאת כלילה, היה שיקול לפי דעתי מכובד מאד של מפקד האוגדה לפנות את המוצבים שהטורים עברו דרכם. ולשמחתי הרבה המוצבים האלה הצליחו להגיע לחל זוהר, ... זה היה מקום שאי אפשר היה לקחת אותו. במקביל ניתנה פקודה למפקד האוגדה רפול לפנות חלק מהמוצבים של מג"ד 13, אבל חוץ...
- ש. ניתנה פקודה או שרפול נתן את הפקודה?
- ת. רפול נתן לי את הפקודה. המג"ד קיבל את זה ממני, לפנות חלק מהמוצבים, אבל מיד הוא ביטל אותה. היו שתי דקות אחרי זה או משהו כזה. הם שייכים לגזרה של מג"ד 13. הוא נתן פקודה ומיד הוא ביטל אותה, ואז היא הגיעה למג"ד או למג"ד. זה שהוא

לא חשב לנחוץ, זה מאד מחמיא לו, שהוא חשב לנחוץ לא לפנות, אבל אף אחד לא היה בכונתו, לא בוצע הפינוי. מפקד האוגדה שקל, לפי דעתי, ראיה שבגזרה הדרומית זה היה נכון, שכל המוצבים פוגו אף אחד מהם לא נפגע וכולם חיים היום, אותו דבר היה השיקול לגבי הגזרה הצפונית. אבל השיקול מיד בוטל. החליטו לא לפנות. ההחלטה על אי-פינוי הגיעה גם לגדוד. זה שהוא לא פילה - אני משאיר זאת לכבודו....

ש. זה לא כל כך קובע, אתם אמרתם לו: אל תפנה.

ח. היתה פקודה לא לפנות היתה פקודה ראשונה להתכונן לפינוי.

ש. זה מסרת?

ח. בטח, הוא קיבל זאת. אחר כך היתה פקודה לא לפנות.

ש. כעבור שתי דקות?

ח. אינני זוכר את הדמך. זה היה דבר שאני יכול לזכור אותו.

ש. נתחיל לשחזר זאת קצת אחרת. יצאה פקודה אל המג"ד לפנות. אז הוא מתקשר לרשת הפיקודית ואומר: אינני מבין, אנחנו מחזיקים טוב, מבחינתו - כאילו לחשובה לשאלה שלו: מבחינתכם - כאילו משהו שינה את דעתו של דפול, אמרו: מחזיק.

ח. בגזרה הצפונית לא היו במשך כל היום הראשון חדירות משמעותיות כאלה, שהצדיקו פינוי ממשי. אבל היו חדירות ביערים הצפוניים באזור 104 - 105, וכנראה שזה הגיע אלינו. יתכן שהוא ראה את התמונה יותר טוב מאתנו. אני דאינו מאחור, והוא ראה קדימה. אם הוא פנה אז לא - אינני זוכר.

ש. אולי מותר בנקודה זאת קצת לתדד את העניין. אני מבין בדיוק מה שאתה אומר, מה שקרה אצלכם במפקדה, אני רוצה להציג את הדברים כפי שהם נראו למג"ד. אם זה נכון או לא - אני רוצה לראות בדיוק מה היה. הוא אומר שהוא קיבל ביום א' - הוא לא אמר את השעה,

ח. בבוקר.

ש. בבוקר קיבל פקודה מהסמח"ט לסגת. הוא אומר: "שאלתי ממי הפקודה? קבלתי תשובה: מהשלטונות. אחר כך הודיע לי הסמח"ט: ...אנחנו בורחים ונסוגים גם אתה צריך לסגת. .. אז התקשרתי לפיקוד כי לא היתה לי הרגשה שיש איזו סיבה לסגת, כי שום מוצב אצלנו לא נכבש, ועומדים דווקא חזק במוצבים. אז אמרו לי: מכירים, בודקים, ואז אמרו: טוב, תשאר."

ח. אינני יודע, אם הוא אומר שהיתה לו שיחה עם הסמח"ט אני בטוח שהיתה. אני מדבר על פרק זמן אחר לגמרי. אני מדבר על הבוקר. הוא מדבר על סביבות 2.00. אני מדבר על הבוקר, שביצענו פינוי בגזרה הדרומית.

ש. אתרי הבוקר היתה שוב פקודה לסגת?

ח. היתה פקודה בבוקר להתכונן לפינוי. שבוטלה מיד. אחר כך היה שלב... היה קרב באזור נפת.

ש. ספר זאת יותר לאט.

ש. בגזרה הדרומית בוצע פינוי.

ח. הפינוי היה בשעה יותר מוקדמת מאשר בגזרה הצפונית. בגזרה הצפונית ירדה פקודה להתכונן לפינוי, שבוטלה מיד.

ש, זה אמרת.

ת. עכשיו, בסביבות השעה שתיים, בין 1.30 ל-2.00...

ש. מתי זה היה, הפקודה על הביטול?

ת. בבוקר. אחן אח השעה. ניתנה ב-7.55 אחרא לקפל אח גזרת קונטרס לפי פקודה. מיד הביע הביטול שלה. היו כל כך הרבה שניות. שאלנו מי נחן מה? דיברנו על כך, וכיטלנו אח הפקודה. "עמ' (1744 - 1748).

מתוך ניתוח הרישומים במסמכים הכתובים מסתבר שאמנם ניתנה ע"י

הפיקוד ב-7.35 יורה לפינוי חל אבו גידה. אלא שהפקודה שונתה לאור פקודה של המטכ"ל על-פי דרישתו של ראש אמ"ן, * יתכן שדיווחו הבוטח של המג"ד סייע לפיקוד בביטול ההחלטה.

להלן פקודות בנוגע לנטישה ולביטול בפ"י שנרשמו:

"0735 אלוף: פקודה לנטישת אבו גידה ולהשמיד את הציר כולו. לנסות להציל ציוד צבאי. (ורדי שיעביר לברזני) (יומן חפ"ק פיקודי).

"0800 נתנה הוראה לפנות את אבו גידה. לשרוף מסמכים אם אפשר. להשתדל להוציא מבטימוס דברים. " (יומן מבצעים של מפקדת הפיקוד)

להלן הרישומים ביחס לביטול פקודת הנטישה:

"0802 איזנברג** הורה לא לעזוב את אבו גידה (אלוף, ברוך). (יומן חפ"ק פיקודי).

"0802 אורי** - מטכ"ל לא לפנות את אבו גידה (ברוך)

אישור אלוף. (יומן מבצעים של מפקדת הפיקוד).

"0905 לא לפנות בכל מקרה ולהחזיק מעמד כחל אבו גידה" (יומן מבצעים של מפקדת הפיקוד)

לוח הזמנים של יומן המבצעים הפיקודי מפגז אחרי לוח הזמנים של יומן

החפ"ק מסיבות ברודנת.

הכיבה לביטול פקודת הנטישה משחמט מהרישום ע"י רל"ש חומטכ"ל:

* למקום היתה חשיבות רבה לאמ"ן, וראה לעיל עמ' 1080.

** סא"ל אורי איזנברג, ראש ענף מבצעים במטכ"ל/אג"מ/מחלקת מבצעים.

"0800 אלי* - מוכרתים לחזק את תל אבו נידה. לחזק החל
בשוקים, לחיל אויר עויפות ראשונה באזור
תל אבו נידה." (מוצג 348, עמ' 5).

ג. ישיבת ממשלה 10.00

ב-7 באוקטובר שעה 10.00 התקיימה ישיבת ממשלה. בישיבה לא נכח
שר הבטחון שיצא לפיקוד דרום (וראה לעיל, עמ' 229 ואילך).

הרמטכ"ל הגיע לישיבה מאוחר יותר ימסר סקירה על המצב כחזיתות
הרמה והתעלה. מסקירתו עולים השינויים שחלו בהערבות המטכ"ל לגבי חומרת
המצב כחזיתות השונות. מכיוון שהפעלת חיל האויר היא האמצעי העיקרי
שיש בידי המטכ"ל להשפיע על ניהול המערכה בזירות השונות, הרי השיקולים
בהפעלת חיל האויר משקפים את הערכות המטכ"ל, לגבי המצב כחזיתות. חיל
האויר, הוא גם מטבעו בעל גמישות מרובה ביותר, וניתן לקבוע לו משימות
ולתפעילן במהירות רבה ביותר. עם זאת יש לזכור שגם הפעלת חיל אויר
מתייבת תכנון מפורט ויסודי וסיכויי ההצלחה קשורים ברמת התכנון, ומכאן
ברור שלשינויי המשימה המהירים והחפוזים היחה השפעה על יכולתו של חיל
האויר להכין כראוי את משימותיו. להלן דבריו של הרמטכ"ל באותה ישיבה
הנוגעים בעיקר למצב בפיקוד צפון, (עיקרי הדברים נרשמו גם ע"י רל"ש
הרמטכ"ל - מוצג 348, עמ' 8-9)**:

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: "אמרתי כבר אמש שאנחנו בשלב הבליטה,
כאמת שלב קשה. יש לנו מלחמה קשה מאד,
והקרבנות הם קשים. היו **ups and downs**
מטרת אמש כי אז היה המצב ברמת הגולן
טוב יותר ובהעלה היו פריצות חמורות
יותר מצד הסורים, בינתיים נשחנה המצב,
לא תמיד אנחנו חשים מה בדיוק קורה אצלם.
החברר שהמצרים השיגו קצת יותר הישגים,
אבל החעיפו בעצמם, והתקדמותם נבלמה,
לכן בכוקר היה המצב בחעלה קצת יותר טוב.
לעומת זאת הצליחו הסורים כשעות האחרונות
של הלילה לפרוץ באופן חמור. ואין זה
מה שאתם רואים כאן על המפה. המצב עכשיו
ברמת הגולן גרוע יותר. במשך הלילה הצליחו
הסורים להתקדם באזור הזה (מצביע על המפה)
יותר. הצליחו להתקדם פה קצת יותר וכעיקר
הצליחו להתקדם באזור הזה (מצביע על המפה).
היתה להם מובלעת גדולה באזור והיה להם ציר
שנע לכאן (לכיוון אל-חמה). זה התחיל להתפתח
בערך בשעה שלוש בכוקר וזה נמשך מספר שעות.
החבנית האוירית שלנו לכוקר היתה כזאת:
היות ובאמצע הלילה ראיתי את הגזרה המצרית
כקשה יותר וכיחס לגזרה הסורית הייתי ארפטימי

* אלוף אלי זעירא, ראש אמ"ן
** וראה גם לעיל, עמ' 229-230.

יותר, החלטתי שהפעלה זקוקה יותר לסיוע אוירי
כאשר רמת הגולן. תוכננו לחקור שלישה מהלכים
אויריים בתעלה.

הדבר הראשון: התקפה אווירית מסיבית על כל
האזור המערבי תוך של הפעלה (מצביע על המפה)
תייגו התקפה אווירית בסדר גודל של 80 מטוסים
במכה אחת עם מירב החימוש.

על הסיליים?

השר מ. חזני:

הדמטב"ל ר/א ד. אלעזר:

לא על הסיליים, אלא על המערך הכולל את כלי הנ.מ.,
את הגשרים, את הכוחות הצדדיים, את הריכוזים ואת
הארטילריה. זהו סט רחב מאד. ההתקפה צריכה לתח
שני דברים: א) להקטין את הלחץ בקו. ב) להקל
על המטוסים שלנו להכנס פנימה. המכה הזאת היתה
מתוכננת היום לשעה 06.45. דבר שני: מיד בעקבותיה
עם מטוסים הנמצאים כבר באויר, תכננו לחקור 8 שדות
תעופה מצריים רמגמה לשחק את השדות.
דבר שלישי: כעבור שלוש שעות חיכנו לחסיף אח
מערך הסיליים המצרי בחלק של התעלה, לא בכולה -
כדי לפתוח לעצמנו חצי גזרה.

כשבע פחות רקע בצענו את המכה הראשונה.

אבל לפני זה החמיר כל כך המצב ברמת הגולן.

ובעקבות שיחה עם אלוף פיקוד הצפון החלטתי שאני
צריך לחקור את הסיוע האווירי לרמת הגולן.
החלטנו שני דברים: לתת את המכה הראשונה בתעלה,
לתקוף את שדות התעופה המצריים, אבל לא לתקוף את
מערך הסיליים המצרי, ובמקום זה לקחת את חיל האויר
לגזרה הסורית, ושם יחלקו אותו לשתי משימות:
א) לתת שם סיוע מידי כדי להקל את הלחץ על
הטנקים שלנו; ב) להשמיד טילים סוריים ולא מצריים.

כאשר החלטנו על הפנייה הזאת, התברר, אחר המכה
הראשונה שהנחתנו על המצריים, שהיא היחה מוצלחת.
ההתקפה היתה על ידי מטוסי סקייהוק. בחקופה זו
נפגעו שני מטוסים שלנו, טייס אחד נהרג ואחד צנח
אצלנו. בהתקפה שמינת שדות תעופה מצריים הוצאו
כנראה ארבעה מכלל שימוש בכלל, אבל המטוסים שלנו
פגעו בכל שמינת שדות התעופה. בהודמנות זו הפלנו
6 מיגים שניסו להגן על שדות התעופה. נוסף לכך
אנחנו יודעים שמטוסים מצריים שכאו לנתח בשדות
התעופה החרטקו על המסלול. בהתקפה זו לא הפסדנו
אף מטוס אחד.

...

מיד לאחר התקיפה הזאת פתחנו בהתקפה אווירית על
רמת הגולן, ואנחנו מכינים מאסה של מטוסים שתתקוף
בשעה 11.30 את מערך הסיליים הסורי, שנעקבות ההתקפה
הזאת נזכה לחופש פעולה גדול יותר ברמת הגולן.
זו חיה תקיפה קשה מאד. צפוי שיפגעו מטוסים
שלנו. אבל אני מקווה שזו תהיה תקיפה טובה.
בעקבות הפעילות האווירית שלנו, שהתחילה משעה
08.00 בבוקר, פחה הלחץ על כוחותינו. מאוחר הגיעו
כוחות נוספים שלנו, כוחות מילואים שגייסנו אתמול.
הם החילו להגיע לרמת הגולן. שני הדברים האלה
יחד עזרו לכוחותינו להאושש. אני אומר "להאושש"
כי ישנם אנשים שלנו שלא הפסיקו להלחם מאז שעה
שתיים בצהריים אתמול. ישנם קרבות מרים. מאת
טנקים סוריים עזלים באש.

מאחורי הכוחות הקודמים שהיו לנו שם הגיע הנה
כה חדש והצלחנו לייצב את הקוים, פה התקדמנו חזרה
(מצביע על המפה), וכן גם פה, ופה יש לנו חטיבה

טריה זכמעט מלאה. זה מעבר לתעלה המנקים, יוצא אמנם שמצבנו טוב יותר, אבל יש עדיין מאחז סורי רציני ברמת הגולן. כל האזור הזה (מצביע על המפה) הוא בידי הסורים. יש כבר מספיק ישוכים שהם בתוך אזור סוריה.

ד"ר ש. פרס:

קוניסרה?

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: לא. אבל למשל רסח מגשימים.

השר ז. ורהפטיג:

האנשים פונו?

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר:

המשפחות פונו כבר אחסול, האנשים פונו הלילה, יש לנו כאן למעלה מ-300 טנקים. אנחנו מקווים להזרים לכאן עוד כוח נוסף, עתודה מסוכנת, שצריכה להגיע הלילה.

אנחנו ממשיכים עכשיו בפעילות אווירית. המגמה לבלום את הסורים. חקיפות בודדות אינן כדאיות כי הן כרוכות בשיחוקים. כל סיועיים גדולים, אנחנו משתדלים לרכז שם כוח גדול יותר של חיל האוויר, ואם תהיה לנו החקפת טנקים מוצלחת בסיועו של חיל האוויר יש סיכוי שאפשר יהיה מחו בניקר לחקוף החקפת נגד. המצב הוא קשה, וזהו קרב בליטה עיקש ממש.

השר ח. בר-לב:

מה עם חרמון?

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר: חרטון נפלה ולא החזרנו אותה.

השר ז. ורהפטיג:

והאנשים?

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר:

חלק הרוגים, חלק פצועים וחלק נפלו ודאי בשבי. אין לנו מספר מדויק, אבל נדמה לי שכ-15 איש הצליחו לברוח בקבוצות קטנות. היו שם כ-60 איש.

בתעלה הסיפור הוא בדיוק הפוך. היו למצרים הישגים חלקיים, והבוקר הם נכלמו. העובדה שתקפנו שדוח העומה שלהם והנחתנו עליהם מכה, נתנה חוצאות. המצרים התארגנו לצליחה. היו להם שלוש פריצות. היינו במקומות הנאים: אימסעיליה, דוויר סואר, שאלו

סגן ראש הממשלה י. אלון: עם גשרים?

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר:

יש להם גשרים וסנקים וכוחות עזברים על הגשרים. הכוחות שלנו ממזל הם די דלילים ועייפים. אי לואה קיבל חיל האוויר לפני חצי שעה פקודה לתקוף בשלוש הנקודות האלה, ואני מעריך כי הקיפת סנקים שלנו בסיוע חיל האוויר תצליח להאיט או לבלום בצורה מסוימת את הפריצות המצריות.

...

השר ז. שרף:

האם יש לנו הערכה לשעה שש או שמונה על מספר האנשים והטנקים של האויב הנמצאים בצד שלנו?

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר:

אי אפשר להעריך.

השר ז. שרף:

האם יש להם מאוח או אלפים או רבבות?

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר:

אתן הערכה גסה. אני מעריך שכל הכוחות הסורים בגזרה הזאת מגיעים ל-2-3 מאמצים חטיבתיים ועוד 2-3 "זנבות". חטיבה משוריינת כימינו סונה בערך 3500 איש. יכול להיות ש-10,000 סורים מתובבים ברמת הגולן. יכול להיות שבתוך השטח מסובבים 300-400 טנקים. אבל היו להם טנקים מושמדים. המספר יכול להגיע ל-200 בערך. אבל כל אלה רק הערכות, איננו עושים מאזנים. (עמ' 4-10).

ד. מ-0900 עד 1300

(1) הפיקוד

שלב זה מתחיל בהרגשה הקלה. החל משעה 0900, עם הגעת חלק מכוחות המילואים, ניכר שיפור באיזרה בפיקוד. (וראה להלן עמ' 1146 ואילך) כשלב זה מתחיל הפיקוד לגבש מחדש את החטיבות שקודם לכן הוכנסו לקרב סיפין סיפין ולקבוע גזרות אחריות כין הכוחות השונים. אוגדה 210 מקבלת אחריות על הכוחות בדרוט הרמה. כיומן החפ"ק נרשם:

"0900 - אלוף לרפול: צריך להרויח זמן עד כניסת האויר ע"י אגירה כוח. שמה"ט 1 ירע מנפילה 104, 105*.

הבעיה לתאם בין 4 הכוחות: יאנוש, אורי, סמח"ט, שריג.

נמטר ע"י מה"ט 1, כנראה יש כוחות סוריים כ"104.

לא לפצל את הכוח ולא לשחוק אותו. חייבים להרויח זמן. הוראה מהאלוף לחט' 1. לדבוק עם בזקוח כל אשר יכול.

שני מטוסים שחזרו מתקיפה מזהים תנועה של הרבה מנקים מער' ברמה מגשימים.

100 ו-115 לא נכבשו עדיין.

09.10 - גדר 39 יצא כעת מנפתלי ויצטרף למאמץ העיקרי בדרום רמה"ג, 679 יעלו מכיוון כנרת יעקב.

0916 - ברזני מודיע שעל תל-זוהר עולה חטיבה. האלוף הורה להוריד ח"א.

0917 - סגן מפקד אוג' 36 אח כל הכוחות שמתרכזים מ-179, 679, 39 כציר סקופיה 179 לאורי, ו679 בציר שלו.

...

0920 - חט' 4 שעומדה להגיע חצטרף לדרום רמה"ג שיהיה תחת פיקוד דן לנר, והכוח בצפון תחת פיקוד רפול.

...

0925 - האלוף לרפול - צריך לרכז כוח, לא להכניס אותו תתיכות תתיכות. צריך לרכז כוח ואז נשתמש בו או ורומה או צפונה.

0926 - לוודא אם טנקים שלנו עולים לתל-זוהר. מתואם עם רפול.

0927 - כפרי מדבר עם מן* וגם האלוף. 179 לציר יהודיה, 679 בציר יבשה לאורי. 39 לציר סקופיה במקום יבשה. ככוונתנו לרכז אגרופים חזקים ברמה"ג בשכיל זה 679 ו-179 כשכאות 4 ו-9. דן יקבל את הגזרה הדרומית עם החפ"ק שלו.

מן חדות לנו כש-4 ו-9 מגיעות. 39 נע לאל-על כשיגיע לשם יהיה ח"פ האלוף.

* שני מוצבים אלה שבצפון רמת הגולן לא נפלו.
** ח"ל מנחם אבירם, סגן מפקד אוגדה 36.

טן יוריד לאזור גשר אריק לכוון את הכוחות.
דן חרד לאזור כורזים ותמתיץ ש.ס."

בשלב זה אף פוקד הפיקוד על כוחות במקומות שונים לא לסגת ולהחזיק
מעמד. הפקודה ניתנה למוצבים ואף לסמ"מ 820 שנשאר במתנה נפת לאחר פיגוריה.

"0900 מח"ט 1 לאלוף ש-104 לא נפלה עדיין. לתוריע לברזני לא
לנטוש בשום אופן את המוצב עתה."

"0921 פיגור ב-820 קיבל הוראה לא לנסות את נפת ולארבן את אנשיו
למבנה על הבסיס." (יומן חפ"ק פיקודי).

משעה 0930 מרגיש הפיקוד שהמצב הולך, ודיווח ברוח זו מוסר אלוף
הפיקוד לרמטכ"ל.

להלן הרישומים בנושא זה ביומן החפ"ק הפיקודי:

"0932 - האלוף לדן: הלחץ בגזרה פחת.

...

"0937 - האלוף מרגיע את הרמטכ"ל ומודיע לו על אפשרת לחץ קטנה,
ומעדיין אותו על המצב. ונותן סקירה על מה שכתוב קודם
בהקשר לכוחות."*

עם זאת ההכנות שנקבעו קודם לכן לקראת פריצה סורית לכוון הירדן
מכויימות. הדברים נרשמו בחפ"ק הפיקודי וגם במפקדת הפיקוד.

"0940 - הרמ"ט - הגדסה לשלוח כוח עם כמות של חצי טון ט.נ.ט.
ומוב"ים ללצמח. להתייצב ת"פ מח"ט 820 בצמח. לאפשרות
פיצוץ מעמדי מים בדרום רמה"ג, ועיכוב תנועת הסורים. כל
זאת להשחמש בכל רכב. 4 חוליות לעבוד במקביל." (יומן
מבצעים פיקודי).

"0937 - בשעה 11 יהיו מוכנים הגשרים: בנוח יעקב ואחד כניאס ואחת
יותר מאוחר. גם גשר גונן. 2 תבלנים נמצאים ליד כל גשר
עם ג'יפ יבצעו את הפיצוץ רק באישור הפיקוד. ציר יהודיה,
בנות יעקב וגונן בכל מקום יהיו שם קבוצות טרק' גלי קשר
כשירצו ירדו אליהם ויבצעו זאת ע"פ.

...

"0949 - הגשרים יהיו מוכנים לפיצוץ. המהנ"פ לאלוף. (יומן חפ"ק
פיקודי).

חזושת ההקלה מוצאת את ביטויה גם ביחס לה"א. כיוון שהמצב בתעלה

חתמיר (ראה לעיל, עמ' 231) הועתק שוב המאמץ האוירי

* מוקשים נגד רכב.

לגזרת סיני. גם אלוף פיקוד הצפון שוקל עתה את הפעלה חיל האויר בכל מקרה דסקריא,
ומותר עליו במקום שיש סיכון למטוסים:

"1000 - עומדים ח"א לסיים ולהשאר ככוננות רבע שעה. בגזרת
קוניטרה כעת שקט. אבל מתארגנת החקפה. ח"א יוצא עקב לחץ
בחעלה.

1000 - מזהים טור שריון צפוף בשטח הסודי. דר' ל-110 ב-3 ק"מ.

- האלוף לא מסכים להפעיל ח"א מפאת הטילים.

1043 - ח"א לא יפעל בגזרתנו עד 1130 עקב מאמץ בדרום. (יומן
חפ"ק פיקודי).

הפעולה העיקרית של הפיקוד החל מ-0900, היא היערכות מחדש של
הכוחות והגזרות ברמה. הגזרה מחולקת עתה כך: אוגדה 36 בצפון ואוגדה
210 בדרום, והחטיבות מתארגנות במסגרת זו. עיקרי פעולות הפיקוד
נרשמות ביומן החפ"ק:

"0930 - דן לנר יזוז בעוד 45 דקות ולהוראת האלוף יפגש עם סן."

"0950 - אורי מתדרך את קציני האוגדות לבני אזורי כפיפות."

"1000 - האלוף. דן לנר זו לכורזים"

"1002 - ב-1300 נכנסת חלוקת הגזרות לתוקף. ב-1200 צריכים להיות
במקום, שורץ נוסע לשם ויעדכן את כולם.
עקיבא המושל ירד ל-210 ויעדכן אותם. לחט' 9 לא נקבע
כעת כלום. יקבעו לה לפי ההתפתחויות. אוג' 210 בציר
סקופיה יהיו 62 טנקים ושני גדודי חרמ"ש. גד' 39 ו-4
עם 22 טנקים.

בציר 179 - יהיו 5 פלוגות יהיו ב-1200 כשפך. בציר
דרך הנפש חושניה 188 מוקסנת. סה"כ לאוגדה זו 140, 130
טנקים. קבל 3 גד' ארט' ובדרום מגולן. סולל' במעלה גמלא.
פריסט ו-175 מ"מ.

אוג' 36 - הגדס"ר יישלח מאוחר. חהיה ערוכה עם 679 ו-7.
וגדס"ר בכוננות לקבל את 9 ואסיר.

אוג' 146 נוסעת כשרשראות בציר הבקעה. עומדת להגיע בשעות
הערב אלינו.

היום עולים כולמים ומנסים לא להדפק עם א"א.

שחי פלוגות גולני עם בזוקות, לדפוק בצידו הדרך.

צופים מחר לפנות בוקר לחקיפה עם 3 אוגדות.

יש תחמושת למכביר. בג' למי פקק תחמושת אך נפתח. כל 210
עולה, כפנל צהוב לרמה.

צריך מפקד שיקבל פיקוד על הכוח. 146 תגיע לצמח ומשם תופנה.

679 הכל כחנועה הרבה זמן. אורי אור קבל את החטיבה.

את הפיקוד על 179 קיבל אחד המ"פ או המג"דים.

סול' זוהר משותקת. לחל-זוהר עלו שני סנקים שלנו.

לבדוק כמה כוח ל-679 העולה דרך בנות יעקב. האלוף לאורי.

מאוב' 146 תגיע חס' 205. (יומן חפ"ק פיקודי).

חלוקת הגזרות שנקבעה בין אוגדה 36 ואוגדה 210 תואמת בעיקרה את

החלוקה הקודמת שבין חטיבה 188 וחטיבה 7. גבול הגזרות נקבע קו 2 ק"מ

דרומית מכביש גשר בנות יעקב קוניסרה (עדותו של האלוף דן לנר בפני

האלוף (מיל) אבידר עמ' 2).

הערכות זו משקפת את ראיית הקרב של הפיקוד מלפני המלחמה וביום

המלחמה הראשון; היערכות מול גזרות פריצה אפשריות של האויב כקו הקדמי

בשלב זה של המלחמה, דרכי הפעולה האפשריות לאויב, היו שינוי מאלו של

יום השבת. כיה סורי בעצמה רבה חדר באיזור שבין ציר כודנה וציר הנפט

והשיג אחיזה נרחבת באזור חושניה - נחל גשור. כנסיכות אלו ניתן

לשאול האם קביעת גבולות הגזרה תאמה את מאמצי האויב.

על כך אומר האלוף חופי בעדותו כי:

"מפקד אוגדה 36, רפול, נשאר לפקד ולשלוט בכל הגזרה הצפונית ומתגזרה הצפונית גם כלפי דרום על הצירים שעלו מאזור חושניה לאזור נפת. גם כלפי מזרח וגם כלפי דרום שממנו הייתה פריצה לכורן שלו. (עמ' 3624).

כדיעבו מסתבר, שעיקרי השומה הלב בגזרה הצפונית הופנתה כיום א'

לפני הצהריים כלפי מזרח: חטיבת 679 נשלחה לאיזור קוניסרה והחפ"ק

האוגדתי נשאר בנפת; חטיבה 188 שפעלה מדרום לציר גשר בנות יעקב.

קוניסרה ובלמה את לחצו של האויב כלפי צפון - הוכפפה לאוגדה 210.

במפקדה הפיקוד נרשמת באורה כללי החכנית החדשה:

"1000 יש התאוששות.

סח"ט 679 נפצע. מפונה במסוק. אחריות חפ"ק, תיקון סח"ט 179 (מסכ"ל).

* על פי תורת הקרב של צה"ל "החלוקה לגזרות אחריות חיעשה כתחשב בדרכי הפעולה האפשריות לאויב ובשטחי ההשגדה שנקבעו" ("תורת הקרב" ב' עמ' 34).

- 1) חט' 188 בחושניה ובין פרט.
- 2) חט' 679 מדר' ל-188.
- 3) חט' 179 כביש 32 יהודיה.
- 4) חט' 7 107 ל-105, נראים כוחות סוריים נסוגים.
- 5) חט' 1 - סמ"ס + 4 פל' ווסט, 2 עלוגות במעלה גמלא.
סמ"ס 820 דילג לעליקה. סמ"ס בנפת. לא פיזו את נפת.
קוניסרה אין כוחות אויב. אוגדה 210 דרום. אוגדה 36 צפון.
כביש גשר בנוח לעקב קוניסרה - גבול גזרות. (יומן מכצעים פיקודי).

סימן בולט להרגשתהרונתה בפיקוד הוא חזרתו של חט"ק אוגדה 36

למחנה נפת:

"1016 האלוף עם רפול ברשת. רפול חזר למחנה הקבע - הכוונה לנפת".
(יומן חט"ק פיקודי).

בין השעות 1030 - 1200 מניעים לפיקוד היוותים על קרבות מקומיים,
מבלי שתתקבל תמונה של מאמץ אויב סוגבר בכיוון כל שהוא, ניכר להץ על
חטיבה 7.

להלן רישומי יומן החט"ק בנושאים אלה:

"1026 - 679, 2 גדודים ליד 109 הערכה מצב בדרום הרמה
מול 113 יש קרבות ש. ב-ש, הרבה להכות מדווחות.

...

1041 - סדר גדול נע בכיוון צפ' ל-111. ח"א מקבל התראה ולפעל רק
עם הגעתם לקו מתל חרח מערבה.

...

1054 - מחט' 7 נהוץ תחת הפגזה קשה ולחץ כבד.

1056 - הלילה לא להלחם בטנקי אויב ש, ב-ש, אורי מבקש הרבה הנרה
בלילה מבר-דוד*ומהאלוף הוד.

1057 - יש פריצת טנקים מתל כודנא ומשם עולים על הכביש ונעים
צפונה.

1100 - גדי מדווח שאר, פי, 3 (111) מזחה 4 סורי טנקים נעים ממז'
למע' נראה שכעת בהפסק.

1101 - אורי מדבר עם רפול לגבי תסייע האוירי. שהטנקים יחזיקו מעמד
בינתיים עד 1130 להתקפת ח"א.

* סא"ל אנרתס בר דוד, מפקד תותחנים פיקודי.

- 1104 - יש לחץ קשה על חס' 7...
 . . .
- 1111 - אורי מדבר עם רפול ומורה לו מה לעשות בגזרה 110, 111
 . . .
- 1119 - באזור מוצב 112 ו-115 מזהים התקדמות של כ-12 סנקים,
 על מוצב 112 כמעט עולים בוודאות. מח"ס 188 ביקש סיוע אורי.
 האלוף אישר.
- 1120 - חס' 9 תעלה בציר קנטוביץ ותחבור עם הפלוגה של חס' 179,
 הפלוגה העצמאית.
- 1121 - חל"ר אויב מנסה לתפוס את הרמוניה.
- 1128 - בתל-סאקי 5 פצועים קשה של כוחותינו סגורים בכונקר עוד
 מהלילה. כוחות סוריים השתלטו על סאקי, מבקשים הפצועים
 טוח שלנו עליהם.
 . . .
- 1130 - ניחנה הוראה לארס' להוריד את 100 צפ' לתל-סאקי על הציר
 (כוח אויב עולה על התל).
- 1131 - הטנקים מול 111 ממשיכים לנוע מער'.
- . . .
- 1139 - סמח"ס 179 לאורי בטלפון. לא לחקוף חזק. לאט לאט עד שיגיע
 ח"א והמצב ישתפר.
- 1140 - חוקפים את הטילים 2-3 טייסים נסשו בגזרה הדרומית אורי
 לברוך. ברוך לרפול. 2 מהטייסים ליד גבול לבנון, צורי
 במירון.
- 1150 - אורי למח"פ: ציר כודנא בעדיפות א'.
 אורי לרפול: 9 ברמות לפני תצי שעה.
- 1200 - 116 מוקף גדוד סנקים.
 אורי למח"פ: להוריד על אזור חושניה. זומת פלא-כביש.
 לברוך: לזרז את הטיוע האוירי על חושניה. המח"פ: אין
 מטוסים. אורי: יש לאלוף.
- 1210 - שיירה ארוכה מול תל-סאקי."

בסביבות השעה 1200 נרשמים דיווחים המשקפים את היערכות הכוחות.
 יש לציין שני נושאים שהיתה להם השפעה כדיעבד, לאור החפתחות הענינים
 לאחר מכן.

(א) חטיבה 679 - הכוח העיקרי הפועל בציר נפה-קרניסרה, בשלחת לאזור
 קרניסרה.

ב) בציר כודנא - הר יוסיפון שהוא ציר פריצה פיקרי של האויב לא היו כוחות שלנו.

להלן הרישומים:

1200" מצב הכוחות:

חט' 7 בקוניטרה מצפ' לד' מתחיל לדרוף.

חט' 679 נמצא מדרום לו על ציר נפח-קוניטרה, קיבל הוראה לנזע לקוניטרה ולהמשיך להרוף אותם.

חט' 188 נמצאים באותו מקום ולוח. 116, 115. חט' 179 ו-188 לוחצים לכיוון רפיז ו-179 לוחצים לכיוון מז' (נמצא 2 ק"מ מחושניה).

1220 איכון הכוחות לפי דווח כפרי (נובלמן קיבל טורדי).

ינזש נמצא מצפון לקוניטרה.

679 על הרכסים של עין זיון.

188 בין חושניה רפיז

179 על ציר מחזה כביש (באזור ציר פלא) מצפ' לחושניה.

אל-על נמצאים גודז 39 + גד' מחט' 9 + גדם"ר (גד' סיור) דן לנר (210).

על ציר במלא שתי פלוגות של גולני. " (יומן מבצעים פיקודי).

בין השעות 1200 - 1300 משתפר זהרלך מצב הרוח במפקדת הפיקוד. נראה

שמצב הסורים מתמיר, והפיקוד מסיים את היערכותו החדשה עם קבלת האחריות לגזרה הדרומית ע"י אוגדה 210.

בשעה 1220 מתקבל אמנם דיווח המרמז על סכנה צפויה מפריצה סורית

באזור כודנא; לפי הרישומים לא עורר הענין תגובה מיוחדת בשלב זה. אם כי אלוף הפיקוד מצא לנכון לדווח על כך לרמטכ"ל (ראה להלן עם' 1098-1099).

להלן הרישומים משעה זו:

1210" - גד' 39 באל-על.

האלוף: יש התמוטטות סורית.

צריך להעביר את הפיקוד לדן.

סודי ביוחד

- 1096 -

1215 - העברה אחריות.

• • •

1220 - 116 מודיע שעולים עליו. האלוף: ניתן לו ח"א.

אורי למה"ט: משימות אש סכנה סביב 116. כמוצב 15 פצועים.

דנוח: כוח שפרץ מכודנא נע צפונה. באיזור ג' וחדר פריצה לא גדולה, בחושניה אבק גדול.

1230 - אורי: שיחכה בצמח לחטיבה שוט-כנזין ולחטיבה ממוכנת (גד' הסיוור שלה שוט-קל).

1430 - הוראה של האלוף לדרך לנר להפנות כוחות לציר מיקדון ע"י הסוללה יש כוח אויב במקום.

• • •

1250 - בקשר על 116 שנקים כמוצב.

• • •

1255 - גד' מחט' 9 לפני שעה עכר את צמח. " (יומן חפ"ק פיקודי.)

(ב) המטכ"ל

שיפור האווירה שחל בפיקוד צפון החל מ-0900, גפן את אותותיו

גם במטכ"ל, רל"ש הרמטכ"ל רשם:

"0940 (לערך) סליק: בשורות טובות מהצפון.
רן שריג* פרץ בציר הנפש החבר עם בן-שוהם
(משמיד 15 סנקים) אודי אור לא תחת לחץ, מרכז
כוחות בעיץ זיון?
אמ"נ. מידיע שריג' 3 הולכת לתקוף דרומית
לקוניסרה. (מוצג 348 עם' 8).

בעקבות השיפור בידועות מפיקוד צפון ולאור הדיווחים המדאיגים מפיקוד
דרום החליט הרמטכ"ל להעתיק את המאמץ העיקרי של חיל האוויר מהצפון לדרום.

רל"ש הרמטכ"ל רשם:

"0958 - רמטכ"ל לח"א
הרבה להץ, 3 טורים פרצו, ליטוף, ספצח ומצמד,
להעתיק כל מאמץ ח"א נגד 3 הטורים, לעסות הכל
לעצור.
המצב ברמה השחפר מאד" (מוצג 348 עם' 8).

בתום ישיבת הממשלה, ירר הרמטכ"ל למשל"ט ח.א.; ** כדרכו לשם

קיבל דיווח מסגנו האלוף טל, ורל"ש הרמטכ"ל רשם את עיקרי הדיווח:

"רמה"ג; מצב טוב כמו בבוקר.
1110 דיווח סגן הרמטכ"ל... ברמה 'דוגמן'.
ב-1130 כמתוכנן" (מוצג 348 עם' 9).

כשעה 1100 הגיע הרמטכ"ל למשל"ט, ומיד אחר-כך רשם הרל"ש:

"1130 התחלת 'דוגמן' ברמה"ג" (שם).

לאחר כשעה, חזר הרמטכ"ל למצפ"ע והרל"ש רשם:

"1155 הרמטכ"ל חזר ללשכה (בבוקר) - במטס
נפגעו סה"כ 9 מטוסי ח"א מהם כ-6 קורנסים והיתר
עייט. התוצאות לא ברורות.

הרמטכ"ל למח"א: אין נצול הצלחה כי עכשיו המאמץ
בדרום.

הרמטכ"ל למח"א: בהול לתת סיוע לדרום" (שם).

על המצב בדרום באותה שעה ראה לעיל, עם' 231.

* מח"ט 179.

** מרכז שליטה חיל האוויר

רל"ש הרמטכ"ל רשם:

"1200 שהב"ט: כני תקף, תוצאות לא טוב, עלה לנו 9, הרוב קורנס, טיפוסים יש גם אצלנו אין עוד מאזן. יש 3-4 אצלנו האחרים שם או לא צנחו, נוחנים סיוע לשמוליק, אצל חקה המצב הרכה יותר טוב, מרכזים עכשיו מאמץ לשמוליק יהיה לו כל הזמן אור" (מוצג 348 עמ' 9).

משורת רישומים אלה מסתבר כי לפרות העתקת עיקר המאמץ האוירי לדרום ביצע חיל האויר בצפון את תכניה תקיפה הטילים "דוגמן". תקיפה זו עלתה לתיל האויר במחיר יקר, אולם לא היה ביצול תקיפת הטילים על ידי תקיפת בוחות הקרקע, כי עיקר מאמץ חיל האויר הוסט לחזית התעלה. בשעה 1209 שותח הרמטכ"ל סלפוגית עם אלוף פיקוד צפון, ובעקבות השיחה דיווח לנוכחים בלשכתו אה גושא שיחתו עם אלוף חופי.

להלן דברי הרמטכ"ל בשיחה ואחריה:

"1209 הרמטכ"ל: הלן חקה, שלום, מה נשמע כן. אצלם מולם כן. אני קצת מודאג מזה שאורי אור אצלך נכנס חזק למלחמה. אתה חתיה שוב פעם בערב בלי אף טנק רזרבי. אתה חתיה שוב פעם בערב עם כולם מוחשים. כן. אז איפה יש לך עכשיו חדירה? איפה בדיוק? ישם מי, שריג לא? נפצע - אז מי שם? כן, זה אני יודע, טוב, אתה באיזה זמן הצטרך להיות בלי סיוע אויר, כן, אני מוכרח לעזור עכשיו לשמוליק, אז אולי יטפס אבל קצת. טוב להתראות. תגיד לטליק שיבדקו עם חיל האויר אם הוא יכול מאמץ עיקרי על החפלה אבל פה בזירה הדרוסיית שיהיה טיפסופים שבכל אופן יפעלו קצת.

ר' אב"א : יש שם נסיון חדירה?

הרמטכ"ל : יש שם המשך לחץ. אם כי מצבו יותר טוב הוא שיפר עמדות בכמה מקומות. עם אורי אור הוא שיפר אז זה טוב שהוא שיפר אבל אני גם חושש מזה כי דחף את התסיבה הטרייה פנימה גם כן, אני לא רציתי לעשות את זה. רציתי שהוא יחזיק אותם מאחור והוא רץ התאחד עם אורי לא היתה לי ברירה לא היתה לו ברירה, הוא המשיך לדחוף.

יריב : אולי תגיד לו עוד פעם.

הרמטכ"ל : אני כבר לא יכול כי הוא כבר, ועכשיו להוציא אותו. אני לא יכול מפה להגיד לו נתק סגע אני לא יודע אין זה יראה. אולי זה אסון.

.....

הרמטכ"ל : אני אמרתי לו שהוא שמור על טנקים כי חשכתי שהוא ישמור על הטיבה הזאת. בלילה יקבל הטיבה אחת, תהיה לו מחר אוגדה" (מוצג 349 סרט מס' 1 עמ' 1).

רל"ש הרמטכ"ל רשם שיחה זו בנוסח הבא:

"1209 חקת הרמטכ"ל פוראג מהכנסת חט' אורי אור
חוק למלחמה, עלול להשאר מותש בערב. שריג נפצע.
תצטרך להיות בלי סיוע אויר" (מוצג 348 עם' 9).

נראה כי אלוף הפיקוד היה עור לחרידה הסורית באיזור חושניה
ודיווח על כך לרמטכ"ל. בשעה 1225 משוחח הרמטכ"ל עם אלוף פיקוד
דרום ומספר לו על המצב כחזית הצפון בדלקמן:

"בצפון המצב פחות או יותר, הם מחזיקים מעמד
מהבוקר איך הדירות נוספות. כרבע מחודשת קצת הדירה
באיזור חושניה בן, היחיד פחות או יותר בשליטה.
אבל אני לא יודע כמה תיגמר עכשיו החרידה של חושניה
יכול להיות שהיא רצינית יכול להיות שהיא גדולה,
יכול להיות שזה דיביזיה משוריינת לכן אני נותן שם
קצת סיוע אויר" (מוצג 349, סרט 1 עם' 2).

זוהי שיחה המתנהלת, בשעה שאלוף פיקוד הדרום דיווח לרמטכ"ל
על מצב המור עד כדי כך שכסיוס. השיחה אומה הרמטכ"ל לנוכחים על
המצב בדרום:

"המצב רע מאד. הוא נסוג למיצרים" (שם, ועל כך ראה
במפורט לעיל, עם' 231 - 233).

ב-12.30 לערך מוסר ראש אמ"ן לרמטכ"ל תיאור על המצב כחזית
הסורית. להלן דבריו:

"ר' אמ"ן : המפקד, אחה בקיא עם מצב בסוריה? ובכן גם
שם יש מצב מעניין. הדיביזיה השביעית העליונה
היא במצב קשה מאד. והיא נעצרה חתיה. הייתי
אומר מתחילה להתקפל. זו שעומדת מול חטיבת 7.
הדיביזיה השניה שהיא באמצע מדרום, מקוניטרה
כבר לא רואים וטוב שלא פנינו אל... אני בכלל
חושב שני הצדדים נורא עייפים ומי שיחיה לו
מפקדים שלא יתנו לו לזוז הוא שינצח. עכשיו
מדרום לקוניטרה ישנה דיב' 9 שהיא לא מצליחה
להתקדם אבל היא לא מתפוררת. שם ישנה דילמה
כי מאחוריה דיב' 3 מוכנה להיכנס ונעה. מה
ישנה נקודה מעניינת אם דפקנו הרבה מאד סוללות
טילים אז יכול להיות שאם חקת יגיד לנו מתי
מתעורבים אחר כשני דיב' 9 עם 3 זה יהיה דבר
לא רגיל. ומציע מיד שחקה ידבר שם עם מישהו
ולנצל את ההזדמנות. אם אפשר - אני לא יודע
מה המצב בחיל אויר. אח"כ הדיב' היחידה שהולך
לה, אם כי גם שם אני חושב, זה 5, אני רוצה
לומר הדיב' הזו עם התבונה שלה יש לה או
300 או 400 טנקים. דיב' החי"ר הזו. או 300
או 400 טנקים. זו שרצה פשוט שנודע מדוע הם
רצים. יש להם עוד טנקים ועוד טנקים. יש
עכשיו הרבה הוראות לרוץ קדימה וזה יכול
להיות נובע מזה שהחבר'ה לא רצים קדימה.
סך הכל עכשיו, כל המערך ברור לנו לפי כל
חטיבה וחטיבה כל דיב' הכל הסתדר, סוף סוף.

.....

ר' אמ"נ: אני בסך הכל נוהן אינפורמציה. אבל אני מעריך שכל מיני עדויות בשטח, שבנראה שמה ושם אנחנו דופקים אותם חזק מאד והם נגמרים.

הרמטכ"ל: אנחנו בטח דופקים אותם חזק.

ראש אמ"נ: דיב' 5, דיב' החי"ר חזו יש לה כין 300 ל-400 טנקים. עכשיו אני חושב שלאור המצב אני בספק אם אסר יכניס את הדיב' אני חושש שהוא ישמור עליה להקפאת הנגד שלנו ולכן אני חושב שיש פה כל מה שיש לו דיב' 3 נכנסת. אם נצליח לערער את דיב' 3 אנחנו הוא גמר את הכל. זאת אומרת גמר את הכמות.

הרמטכ"ל: בן, מתי גם טוסא יהיה למעלה? מוסא פלד. דובר: בלילה.

דובר: מי עוד מגיע כמשך היום לכאן? אף אחד.

הרמטכ"ל: גמרנו. שריג בפצע. נחכה עוד לבני. אני רוצה שנעשה סקרנות רצינית.

ר' אמ"נ: מקוניסרה צפונה דיב' 3 סליחה? תלק מול חטיבה 7 נדפסה במצב קשה מתחילה אפילו לסוג קצת. אין שום סיכוי שהיא תתקדם. ונסיבות קוניסרה כבר לא רואים את החוליה. מקוניסרה דרומה יש לנו דיב' 9, דיב' 9 הפסיקה להתקדם, לא דפוקה, לא במצב של נסיבה. מאחורי דיב' 3 שמתחילה לעבור דרכה. מתחילה דיב' 5 וזו הדיב' היחידה שהולך לה יש לה כין 300 ל-400 טנקים" (מוצג 349 סרט 2 עם 4-2).

סקירה זו של ראש אמ"נ נרשמה אצל הרמטכ"ל:

"1250 קבוצת החליעצות אצל הרמטכ"ל.

מצב אריב
דיב' 7 - מקוניסרה צפונה מול חס' 7 נדפסה במצב קשה, נסוגה לא התקדם.

קוניסרה לא רואים אויב.

דיב' 9 - מקוניסרה דרומה הפסיקה, לא דפוקה.

דיב' 3 - מאחור מתחילה לעבור דרכה.

דיב' 5 - הולך לה 300-400 טנק. נעה דרומה לא יודע כמה.

תקוות הסורים כאם לא נעצור דיב' 5 ובאם יהיו ל-3 הישבים. רואה אפשרות להכות ב-3 כשמעבורנה זו דרך זו.
- יבקש שיטריכו ויודיעו מתי 2 הדיב' תחיינה זו בתוך זמן" (מוצג 348 עם 9-10).

הערכת ראש אמ"נ בשלב זה נשמעה אופטימית ביותר, לאור ההתרחשויות

למעשה. ראש אמ"נ מזכיר שלוש דיביזיות שלא נפגעו עדיין. דיביזיות 9

ו-5 חי"ר ודיביזיה 3 משוריינת. אין ראש אמ"נ מזכיר שיש לסורעים דיביזיה

משוריינת נוספת (דיביזיה 1 וראה לעיל עם 906 ו-913).

ה. מ-1300 עד חשיבה

1) הפיקוד - המפנה בשעה 1300

בשעה 1300 נגזזה בכח אחת אוירת ההקלה בפיקוד.

בדיווחים מאיזור מחנה נפח הסתבר לפיקוד שטנקים סוריים הופיעו

לפתע ליד גדרות המחנה:

"1300 אלוף לאורי, תוריד את כל 679.
האלוף לרמטכ"ל: [בן] שוהם לחוץ ליד סינדיאנה, זקוק
לסיוע אויר כדי להחזיק מעמד, באיזור זרימת 3".

"1310 11 של תופי מדווח שאויב נמצא כשני ק"מ
דרומית לנפח ועולה עליו בכמות עצומה" (יומן חפ"ק
פיקודי).

"1310 טנקים סוריים בגדרות נפח" (יומן מבצעים
פיקודי).

מסתבר שבהיערכותו של הפיקוד נבעה פירצה באיזור הר יוסיפון-

סינדיאנה. בפירצה זו חדרו במשך שעות לפני-הצהרים כוחות סוריים.

הפיקוד אשר עסק במשך שעות הכוקר המוקדמות בבלימת הכוחות

הסוריים שנעו לאיזור אל-על לא שם כנראה לב למאמץ הסורי העיקרי שפנה

לכיוון מחנה נפח. הכוחות הסוריים שהגיעו לאיזור זה יצרו איום מידי

על מפקדת האוגדה כמחנה נפח ועל כל היערכות כוחותינו בציר המרכזי

קוניטרה-גשר בנות יעקב. הופעת הטנקים הסוריים באיזור מחנה נפח ופריצת

החזית באיזור זה הביאו לביצוע שורת פעולות חפוזות על ידי כוחותינו.

(א) מחנה נפח פונה באופן בהול על ידי עיקר המפקדות שהיו במקום.

(ב) כוחות מחטיבה 188 שכלמו את הסורים באיזור ציר הנפט וכוחות

מחטיבה 679 שלחמו באיזור מוצב 109 הוזעקו כמהירות חזרה למחנה

נפת כדי לסתום את הפירצה. בשלב זה מנהלים כוחותינו באיזור נפת

קרבות מקומיים להדיפת הסורים, בשלב זה גם מתחילה אוגדה 210 לנהל

אח הקרב בגזרה הדרוסית ועיקר עומט הלחימה מתחיל להיות מוטל על

כוחות המילואים המגיעים לקו.

עיקרי המהלכים של הפיקוד בשעות אחר-הצהרים נסקרים בפרק על

הפעלת המילואים (להלן, עמ' 1146 ואילך).

"מה שאנחנו צריכים לעשות עכשיו... לבלום
עד שיגיעו מילואים. זה התפקיד שלנו - וזה
בשיניים נחזיק".

(אל"ם יצחק בן שוהם ז"ל)

(1) חטיבה 188

את קודות מפקדת חטיבה 188 במשך יום א' מתאר רס"ן צוריק,

קמ"ן החטיבה:

"עשינו את כל הסיבוב דרך מתנה-ירדן, אם אתה מכיר,
זה ציר עוקף שמקביל לירדן. עלינו בחזרה לרמה. הגענו
לפני נפה. ושם המח"ט עצר את הסנק ואת הנגמ"ש ואמר
תשמעו, לפקד על חטיבה - אין לי חטיבה. הכת היחידה שיש
זה הכוח שנלחם על ציר הנפט. אנחנו כמח"ט, מפקד, לתת פקודות
אין לי למי לתת. הבנו שאין כוחות יותר ברמה ג', הוא אמר: מה
שאנחנו צריכים לעשות עכשיו התפקיד שלנו לא חשוב - לבלום
עד שיגיעו מילואים. זה התפקיד שלנו - וזה בשיניים נחזיק.
זה מה שהוא ניסה גם להסביר לחבר'ה בקשר. סה"כ זה היה קשה.
להחזיק מעמד עד שהחבר'ה יגיעו. הוא אמר לעודד. אמר לו,
תשמע, נחזיק מעמד עד הבוקר עד שיגיעו החבר'ה - את שלנו
עשינו. שכחתי לציין הצליח להגיע הכת הראשון של 179, הסיירת
שלחם, על ציר יהודיה, ולכיוון צומת חושנייה, עלינו להם על
הרשת, הזהרנו אותם שבאיזור צומת ציר המפלים יש סורים לפי
הערכתנו. הם עלו שם על מארב והושמד כל הסייר. אחרי זה
בא מח"ט 179 והתחיל לעלות על הציר. המח"ט יצר אתו קשר. זה
היה בערך בשעה 8. אמרנו לוי: תזהר, יש כח בציר המפלים.
כוח סורי, הוא הגיע, ניהל אתו קרב. אז ירדנו לו מהרשת,
ואז אמר המח"ט הצלחנו להחזיק עד שהגיעו כוחות המילואים
הראשונים. יותר מזה לא ניתן לעשות במספר הסנקים שהיו
לנו. ואז אמר בסדר, נלך להלחם. פתאום בא הג'יפ, קצין
האג"מ, מה קרה? סיפר לנו שעזבנו את נפה והחפ"ק הפיקודי
נמצא בצפח, והמח"ט נמצא, נלחם על ציר הנפט. והמח"ט אמר לו,
אנחנו עולים, להכנס עם הסנק ולגהל את קרב הבלימה על ציר
הנפט. אמר לי ק. האג"מ אתה מספיק היית עם המח"ט יאתה לא
סנקיסט, אני ביום כיפור יצאתי בכח מבית החולים. אמרתי לו
בני, לא אריב אתך, היינו חברים, תעלה עם הסנק, אם אתה רוצה.
אני אשאר בנגמ"ש. הוא עלה על הסנק עם המח"ט ונכנסו לציר
הנפט, בשלב זה התחילו להגיע הכוחות הראשונים של 679,
והתחילו להגיע על ציר הכביש. הם באו ולא ידעו בכלל מה
קורה. ראיתי על הציר, על גשר בנות יעקב סנק עולה, ועוד
סנק, ועוד סנק, עולים ונוסעים. איפה נוסעים, מה נוסעים - שום
דבר. המח"ט נכנס וידענו שאין פה כוחות על ציר הנפט, ומה שהולך
פה - רק אנחנו ידענו, מה שהולך פה באיזור חושנייה, המח"ט
נכנס אמרתי לוי: אני אארגן לך כוח סנקים, אל
חדאג. שמנו את הנגמ"ש על ציר הנפט באיזור נפה.

תפסנו טנקים אמרנו: אתה רואה: אחת אחת, שניים שלוש, אתה מתלקה זה, ק. הקשר נחן להם הוראות קשר. ארגנו לדני פסח* פלוגה בערך 8 טנקים, הכוונה הייתה כזאת: לשחרר את הפקק הזה של חושניה. המח"ט חוקף מפה עם הכח שהיה, בציר הנפס. כוח שני - דרך סינדיאנה שיתקוף לעבר חושניה.

ש. ומה עם האוגדה שישיבה בנפח?

ת. בשלב ראשון אמרו שלנו שאנחנו ח"פ 210. 210 זה היה סה"כ חפ"ק. רק אחרי זה החברר בדיעבד, באנו ואנחנו החטיבה הסדירה של 210.

ש. אתם ארגנתם ע"י נפח את התקפת הנגד כאילו של החטיבה?

ת. כן.

ש. ומה באותו הזמן האוגדה כנפח אמרה לכם?

ת. ... אני בדברים האלה לא בקיאה. עד כמה שזכור לי כרגע, לא אמרו לנו שום דבר. הכל הייתה יוזמה מקומית שלנו. מתוך זה שהכרנו את הבעיה, וחברנו, איך אנחנו יכולים להגיע מה שיותר מהר לחסום, מה שעשינו, ארגנו לפסח הזה פלוגה. הבנסנו למח"ט עוד איזה סדר גודל של 2 מחלקות טנקים. וזה טנקים בודדים שאחד לא הכיר את השני. זה טנקים שלא היו מאופסים. לא עשו איפורס כוונות, עם הרבה תקלות. ממש הטפנו אותם. ממש איימנו על אנשים בכח שיכנסו. הם לא תפסו מה המשמעות בכלל. מה הולך פה. לא קיבלו תדרוך, סעו על הכביש אמרו להם. אחרי זה שראינו שהעסק מתחיל, מישהו דפק 8 טנקים. דני פסח עוד דיורח שהוא הגיע עם הפלוגה שלו לאזור חושניה, אנחנו נכנסו לחמ"ל. באנו לרפול ואמרנו לו שהמח"ט נמצא על ציר הנפס וזה מה שעושים - אנחנו עוצרים טנקים, מארגנים כוחות... עצרנו טנקים של 679 וארגנו אותם בכח והכנסנו אותם פנימה....

ש. האם ידעתם שאוגדה 36 קיבלה פיקוד על הקו בלילה?

ת. בבוקר שהגענו לשם אמרו לנו.

ש. לפני זה, בקשר לא ידעתם?

ת. לא. אמרו - אחת ח"פ 210 אז איפה 210? איפה זה, בכלל היה חוסר בהירות בכל הדברים האלה. עכשיו: אמרנו לרפול - אנחנו נוסעים. אמר - חבר'ה לא נורמלים, תמשיכו לעשות ככה. נשארנו בפנים, שלחתי 2 קצינים שלי. ק. סיור והמס"ח, שלחתי אותם לשם להתחיל לאסוף טנקים, לארגן, פתאום בשעה 11.30-12.00 מודיע הפסח הזה שהוא מקבל התקפת נגד של עוד איזה 50 טנקים בציר החת"מ הוא נשאר עם 2 מחלקות. לא מצליח להחזיק מעמד. המח"ט אמר לו - תחזיק מעמד בשיניים. אם אחת עושה משהו - הם עוקפים וגומרים אותנו. מכניסים אותנו לצבת. דני פסח הפסכך. הצליח לבלום איך שהוא, הצליח לבלום. אבל כל הזמן נסוג אחורנית, לא יכול היה לעמוד מול העוצמה הזו. פתאום הודיעו שטנקים סורים הגיעו לאיזור תל-יוסף,

סינדיאנה, ומרני פסת - הפסקנו לשמוע אותו ברשת. הגענו למסקנה שהיא הושמד. רפול אמר למת"ש לעזוב פה לחזור מיד לנפת ולבצע התקפה נגד הסנקים שהצליחו להגיע אחורנית. המת"ש השאיר את הסמ"ט על ציר הנפט. חזר אחורנית - אז זה על ציר הנפט. להגיע לקרבת נפת. שם היו כנראה עוד חיילים ובצדור - הם קצרו אותו ואח קצין האג"מ, ואז הסנק התהפך על הצד. זה היה ב-2.30. ואז שוב פעם הצביקה הזה עם עוד אחד, הוא בכנס עם טנק אחד לכד. צביקה, והתחיל לשטוף, התחיל לדפוק את הסנקים שהיו בנפת. אני אקדים שלב מסויים. אנחנו יצאנו ברגע שראינו שסנקים סוריים הגיעו לנפת. רפול יצא מהבונקר. אנחנו יצאנו גם כן עם הנגמ"ש שלנו זה היה נגמ"ש שליווה אותנו. יצאנו אחו אחורנית. עברנו את עליקה ואז אני אמרתי - מספיק. עצרתי את הנגמ"ש אמרתי לחבר'ה - חשמעו, מספיק, יותר אנחנו לא בורחים. כל הזמן אנחנו נסוגים. מפה - הסורים לא יעברו. שם, היה מיקוש. משני עברי הכביש, אם אתה מכיר אותו, סודי ישן, אמרתי - פה אנחנו עושים בלימה. סנקים למטה - איך יותר סנקים, לא עולים. אנחנו בכה עוצרים את הסנקים. התחילו לברוח סנקים אחורנית שהיו בשטח.

ש. קיבלת פקודה לעשות את זה?

ת. לא. לבד עשיתי את זה. עצרתי את הנגמ"ש אמרתי - יותר, אני כרגע מנסה לתאר בצורה שקולה למה עשיתי את זה - אני לא יודע.

ש. מפקדת האוגדה, איפה הייתה?

ת. מפקדת האוגדה, יצאה, יצאה מנפת.

.....

... אז אנחנו התלטנו לעצור בעליקה ונודע לנו אז, זה היה כבר שעה 2.30 שהמת"ש נהרג, אז הוחלט, מאחר והמטה של החטיבה, מי שנשאר הכי בכיר זה אני - אז אני אהיה המפקד של החטיבה, של השאריות, סה"כ, היה משהו צריך לחת פקודות. זה היה תנז* ואני שנשארונו. בסדר, עצרתי ע"י מחנה עליקה. פתאום ראינו סורים, שכוח סודי מגיע מכיוון נפת. הודעתי לפיקוד, התקשרתי עם הפיקוד, דיברתי עם ק. האג"מ, אמרתי - דע, בת סנקים סוריים נע מכיוון נפת. דיברתי עם ק. האג"מ הפיקודי ...

... (ואמרתי ל) קצין אג"מ. כוח סודי נע משם. אני כמעט בטוח שזה סנקים סוריים. בכל מקרה שאין שום סנק. אין שום כלי שיעצור אותם על גשר בנות יעקב אמרתי לו אני משתדל, מנסה לבלום אותם, פה לא יודע, מה אני יכול לעשות. אמר בסדר תחזיק מעמד. ואז התחילו להגיע עוד סנקים פגועים, לקחתי, שמתי, כל מיני סנקים, שמתי אותם ב-2 צירי הציר. פגועים - לא פגועים - לא זזים מפה. פתאום הגיע צביקה. היה מנותק לחלוטין שרוף גם, השאיר את הטנק שלו וכך הצלחנו לרכז עד הערב איזה 20 סנקים. היו שם קצינים. חילקתי להם חפידים. אמרתי להם אתה מ"פ, לפי הדרגות, וקראתי לחבר'ה של מחנה ירדן להביא תחמושת ומכונאי לנסות לחקן כל מיני תקלות.

ש. באותו זמן לא היה מפקד בכיר ממך בכל האיזור.

ת. לא.

ש. ולא קיבלת הוראות משום מפקדה בכירה?

ת. אמרו לי מהפיקוד שאמרת לי להם שאני כולם שם - מארגן כח אמרו לי, תחזיק מעמד, תחזיק מעמד... (עדותו בפני אל"ם (מיל) נבו עמ' 16-18)

הבאנו כאן ר' קטעים מעטים על תיאור הנסיגה מנסת וארגון הכוחות

הסאולתרים, שנעשה במקום, מה גם שמרכיב הדברים כבר נאמרו כבנסי הסוכומים של המח"טים והם ידועים לצה"ל.

במקרה זה, כתוצאה מהתבקעה המוצלחת של האויב, הראו מפקדים

בדרגות שדה כושר אילתור לארגון כוהרת קיימים וחובירות שנמצאו בסביבה, ועל-ידי כך בלמו את ההתקפה ואף הצילו את נפח, שפונתו בכוח הנסיגות.

למצבים אלה - כאשר מפקדות ממוצבים נפיתים אינן מטובלות לשרת

את ייעודן בגלל אי יכולתן לשלוט - שהם קשים ביותר מבחינת השליטה

והפיקוד, יש לקבוע נוהלים בודדים ולאמץ את המפקדים בכך. אנו ממליצים

שנושא זה, יילמד על-ידי אה"ל מבחינת מוסדית, בכדי להפיק לקחים לעתיד.

כוח האילתור וההקרבה שהראו במה מפקדים, שהוא למעלה מכל שבת, אינו צריך

שיסיט אותנו מלימוד נושא חשוב זה.

(2) גוד 53

את פעולת גוד 53 ביום א' בגזרת הדרומית של הרמה מתאר

המג"ד, סא"ל ערוד ארז:

"ת. הברקר מצא אותי כמו שאני אומר לך: הכח בתל-פארס. כח בתוך מחנה ב' ותאודר, טנקים ב-114 וב-113, ואז המח"ט אמר לי, היות וכנראה הייתה חדידה רצינית ואולי הוא ידע עליה יותר טוב ממני, אני לא יודע, ואז הוא אמר לי, לרכז את הכח שלי - פרט לתל-סאקי, שהוא לא יכול לנוע לכאן, והוא ישפל בתל-סאקי בחילוך של הכוח הזה - לרכז את הכוח שלי באזור תל-פארס. שעוד לפני זה, ניסו להיכנס לתוך נחל גשור הישנה טנקים. זה מתחת לתל-פארס, טנק ונגמ"ש סורי שדפקנו אותם, ואז ריכזנו את הכוח באיזור תל פארס, כאשר חלק מהכוח היה מסביב נחל גשור הישנה, למטה, וחלק מהכוח היה באיזור המחצבה - על התל. לא בפסגה אלא במחצבה.

- ש. אלה הן עמדות טובות במחצנה?
- ח. כן. עמדות טובות. סלטו מבונה. בערך בשעה 8 קיבלתי הוראה לפנות את אנשי החי"ר במוצב 115 ו-114.
- ש. באיזה שעה בכוּקָר?
- ח. בסביבות 8. כן. ל-116 לא הצלחתי להגיע, כי לא היה לי סיכוי להגיע. אז אמרתי לרכז את אנשי החי"ר של 115 ו-114 לנחל גשור הישנה, ואז למעשה הייתי מרוכז בנחל גשור הישנה, כאשר ב-5-6 טנקים היו למטה, ו-7 טנקים היו למעלה בערך באזור המתצבה ואנשי החי"ר היו בנחל גשור הישנה והיו גם בתוך הבונקרים של תל-פארם, למעלה בתצפיות, אש ארטילרית היתה שם כל הזמן. אני ביקשתי מטוסים לסייע היות ואז ראיתי גם מאמצים שלהם נעים על הציר.
- ש. מה זה מאמצים - הרבה טנקים?
- ח. כמירוח.
- ש. וכיום הראשון?
- ח. ביום הראשון ראיתי כוחות שלהם, היו כמה מקרים של גיחות שלנו לאורך הציר, אבל זו היתה כמות מאד קטנה, ממש כמו קטנה.
- ש. גרמו לאבדות?
- ח. גרמו, אבל באמת בכמות נורא קטנה שלא השפיעה.
- ש. מה זה כמות קטנה? היו פחות מ-10 גיחות?
- ח. פחות מ-10 גיחות, פעם אחת ראיתי 2 מטוסים, נדמה לי.
- ש. זה היה במסך כל הזמן בכוּקָר - או עד הצהריים?
- ח. עד הצהריים.
- ש. לא באו לסייע לך על הציר הזה?
- ח. על הציר הזה, מה שאני ראיתי כן.
- ש. ומה אתה ראית נתל-פארם? אתה ראית כוּדָאי - 'מהקו הסגול'.
- ח. אני ראיתי נתל-פארם די עמוק, תיכף אני אספר לך מה ראיתי נתל-פארם, נתל-פארם זיהיתי את המאמץ שלהם ברור מאמץ גדול שנע מציר טרויה מדרום ל-111 והולך לאיזור חושניה, ככה או ככה זיהיתי כוחות שלהם, זיהיתי מאמצים גדולים, מאות, אני לא אגזים, לאו דוקא טנקים - גם טנקים, רק"מ, רכב, זיהיתי שיירות שלהם שנעות מדרום למוצב 111, זיהיתי כוחות שלהם, שנכנסים לציר הנפט,
- ש. גם כן בעוצמה דומה?
- ח. לא. בעצמה יותר קטנה.

- ש. אתה חושב שביום ראשון - המאמץ העיקרי של האויב הלך בציר כודנא-תושביה?
- ת. כן.
- ש. בטוח?
- ת. אני כמעט משוכנע.
- ש. ומה מראייה?
- ת. מראייה, ראיתי עוד ריכוז של כוח, על ציר רשח, כ-3 ק"מ מהקו הסגול, לכיוון מזרח, ראיתי ריכוז כוח גדול, הוא היה שם...
- ש. האם נראה לך שהמאמץ העיקרי של הדיביזיה נע מצפון לך, על ציר כודנא?
- ת. כן.
- ש. ולא על ציר קוניטרד?
- ת. לא, אני לא יכול לחתום על זה בערכות, אבל לפי סדרי הגודל שראיתי נכנסים, זה מה שאני חושב.
- ש. ושמה עבד חיל האויר עליהם? על אזור כודנא?
- ת. לא עבד בצורה רצינית, מה אני אגיד לך, היות ואני ראיתי את השיירות שלהם. ואני ראיתי אותם הכי טוב בגזרה, כי אני ישבתי בתל-פארם, זו הנקודה שיושבת על כל האזור, ודיווחתי...
- ש. כמה גיחות אתה מעריך היו בצהריים על ציר כודנא?
- ת. קשה לי לדעת, אני אומר לך: קשה לי להעריך גיחות. יש גיחות שלא תמיד אני רואה אותן, הפצצות מגבוה אני לא תמיד רואה.
- ש. ראית הפצצות מגבוה?
- ת. העובדה היא שראיתי ב-5-6 מטוסים שלנו נופלים, אתה מבין?
- ש. אז סימן שהיו הרבה.
- ת. אז סימן שהיו - אבל - זה לא זה.
- ש. זה בטוח שאלה היו שלנו?
- ת. כן זה בטוח, אבל הפצצות, הגיחות לא יצרו איזה שלב של עצירת האויב.
- ש. דליקות - רבות היו?
- ת. לא היו הרבה, היו. אבל לא הרבה.
- ש. מה זה לא הרבה? יותר מהריסר?
- ת. חריסר, בכמות הזאת שלהם, זה לא היה משמעותי.

- ש. כדור, למאות כלי רכב - תריסר כלי רכב זה לא משמעותי, הארטילריה שלנו יותר עליהם?
- ת. כיום הראשון - לא בצורה רצינית.
- ש. אז אמרת לי שעל ציר כודנא מדרום ל-111 הלך מאמץ של מאות כלי רכב, ועל ציר ונפט עצמו לא ראית הרבה.
- ת. היו גם - אבל לא הרבה. עכשיו, במשך היום - הם ניסו, מדי פעם לשלוח כוחות קטנים בסדר גדול של מחלקת טנקים ומחלקת נגמ"שים להגיע לנחל גשור הישנה ולתל-פארס, את הכוחות האלה היות והם כאן חמיד בסדר גדול - פחות או יותר כזה - הצלחנו לבלום והם לא הצליחו להכנס.
- ש. מכיון שהם לא עשו מאמץ מרוכז.
- ת. כן, הם יצאו כנראה מתוך נקודת הנחה: חל-פארס - הם יקיפו אותו, או שהוא יפול באיזה שהוא שלב.
- ש. ואם הם היו מכניסים כוח יותר גדול, נביד גדוד, הם לא יכולים לדפוק אתכם?
- ת. גדוד - גם לא, כי אני הייתי בעמדות מאד טובות. אתה מביין? גדוד - לא.
- ש. היית על רכס שלם?
- ת. על רכס שלם. אתה מביין, אז גדוד - לא, אבל אם היו שולחים סדר גדול הרבה יותר גדול - היו מצליחים.
- ש. האם מתל-פארס, איזה 3 ק"מ, עד ציר הנפט, נכון?
- ת. זה יותר מ-3 ק"מ. היה נסיון מסויים שאני ניסיתי לירות לעבר ציר הנפט, אבל זה לא הלך טוב כי יש פה רכסים שמסתירים, קפלי קרקע.
- ש. אבל מילאח משימת דיווח, חשובה מאד.
- ת. כן, אני מקווה.
- ש. כן, ועד מתי נשארת שם?
- ת. בשעה 14.00 התחילה הפגזה מאד רצינית. כל הזמן הייתה הפגזה - אבל בשעה 1400 - התחילה הפגזה מאד רצינית וכסביבות שעה 1600 זיהינו הליקופטרים סנטיים לרדת על החל. בין 4 ל-5 הליקופטרים לערך, אנחנו פתחנו עליהם סיד באש, על ההליקופטרים והיפלנו 2. הם נפלו מצפון לחל, מצפון לציר רשת, 2 זיהינו נופלים.
- ש. במה הפלתם אותם, בחותמים או ב...?

ת. במקלעים, והשאר הסתלקו, הם ניסו לעשות, כנראה, את אותו תרגיל של "חרמון". החי"ר במוצב למעלה, במוצב החצפית, דיווח לי, שיש נסיון עליה של חי"ר עליהם מכיוון מזרח, ואז הטנקים שהיו לי למטה, עשו תנועות... ירו פה על ההכס של ההר, על הדופן של ההר, אבל הם לא זיהו שום חבר. כנראה בהשמעת ההליקופטרים. מיד לאחר שבמרנו את העסק עם ההליקופטרים - ירו כל אנשי החי"ר מהמוצב למעלה, ממוצב החצפית, אל הסצבה. הם חשבו שההליקופטרים יצליחו לנחות, והם די פחדו להישאר שם לבד בלי טנקים, בשלב ראשון, שלחתי 2 טנקים למעלה, עד המוצב עצמו, לדעת אם יש שם באמת כוחות סודיים - ולא היו - החי"ר ירו אלי, והוא היה יחד אתי, היה שם מבנה של בטון. טוב לא נכנס לפרטים. בסביבות שעה 1600 מיד אחרי זה נאמר לי, שבלילה, אני מפנה את השטח, ואז אמרתי שארד בציר של מעלה גמלא.

ש. כמה טנקים היו לך באותו שלב?

ת. היו לי בין 12 ל-14 טנקים. אני לא יודע בדיוק, אבל ככה, הייתה לי בעייה של טנקים לא תקינים, שהצידוד לא עבד.

ש. זה לא כולל את הטנקים של כוח הסמג"ד.

ת. לא. לא. אלה טנקים שהיו לי באיזור חל-פארם והייתה לי בעיית תחמושת ובעיית דלק. כי אני לא חדלקתי ולא תחממתי מתחילת המלחמה.

ש. למלחמה נכנסת מתוחמש ומחודלק?

ת. מלא.

ש. כמה ק"ס עשית?

ת. אפילו שעמדתי לא דיממתי מנועים.

ש. לא דיממתי מנועים.

ת. במרבית המקרים, היו מקרים שדיממתי מנועים, אבל טנקים שעומדים, כמגע אש כל הזמן, באיזור 115 ובאיזור ציר הנפט - הם לא יכולים לדמם את המנועים, כי הצידוד, כל המערכות עובדות, אז צריך להניע את המנועים. נכון שזה צורך פחות דלק, אז בגלל זה אני התלתי את המלחמה בשעה 1400 ואני הייתי ביום ראשון בשעה 1600 ולא נעמדתי עוד לגמרי בלי דלק. אבל - עשיתי הערכה, שאני עומד 26 שעות בערך, עלולה להיווצר לי באיזה שהוא שלב בעיית דלק וגם בעיית תחמושת, כי יש לי טנקים שהיו ריקים ממש. מצאתי במיכלים של המחצבה קצת דלק - ואז חדלקתי את הטנקים, חלק מהטנקים...

ש. ומה קרה ביום ראשון בלילה?

ת. עם חטיבה, ירדתי למטה, הקמתי את הכוח, פוזרתי את אנשי החי"ר בין הסנקים, היו בערך 60 אנשים ואז שמתי על כל סנק בין 5 ל-6 אנשי חי"ר, ונעתי לכיוון מעלה-גמלא, כאשר המטרה שלי הייתה - לא לנוע על צירים, כי אמרתי, האויב נוסע בשטח, נוסע על צירים ואני רצייתי לנוע במקביל לצירים, גם התבטסנו על הכוח השטח שלנו. נענו עד המעלה, כשברוך, עלינו פעמיים על מארבים קטנים שלהם,

ש. של חי"ר או של שריון?

ת. פעמיים של שריון, רק של שריון למעשה, ועברנו קרוב מאד לכוחות שלהם, ממש קרוב, פעם אחת עברנו במרחק של 100 מ', זו הייתה יציאה במזל, ראינו אותם כל הזמן, נעים, והיות והם נעו, עוד פעם אני אומר - עם פנסים בחוליים כאלה, או שהיו פעם מרימים זיקוקים - זה עזר לזיהוי שלהם, ואז פחות או יותר חימרנתי את עצמי לנוע, הציתי את ציר קק"ל ואז הגעתי למעלה גמלא, כשהתחלתי לנוע במעלה, זיהיתי פעם אחת במרחק של 1200 מ' ממני בחטיבה. החנועה הייתה מאד איטית כי אני פחדתי מהכוחות שלהם. הייתי נע, עוצר, סורק את השטח ושוב פעם מתקדם. עוצר, סורק, ושוב פעם מתקדם. ואז זיהיתי במרחק כ-1200 מ' ממני 2 סנקים. לא ידעתי אם זה סנקים שלנו או סנקים שלהם. התקשרתי לחטיבה לקמ"ן החטיבתי שהוא אז למעשה ריכז את העניינים. המח"ט כבר נהרג והודעתי לו על הזהרי שלי. הוא התקשר לקצין אג"מ של הפיקוד ואז אמרו לי להרים זיקוקים ולזהות את עצמי. זיהיתי את עצמי והתחלתי בתנועה. ובאמת, כשהגעתי לאזור העצים האלה, פתחו עלי כאש. התברר שאלה היו סנקים של חס' 4, פגעו לי בטנק אחד, אנוחו השבנו אש ופגענו ב-2 טיראנים שהיו שמה נטושים, שאוחס זיהינו. כן. זיהינו טיראנים ופגענו ב-2 טיראנים נטושים. היה שלב של זיהוי ואז המשיכו בתנועה, כמובן, אחרי שנפגע לי סנק אחד ונהרג לי הקמ"צ.

ש. זהו זה? למרות כל הזיהויים?

ת. למרות כל הזיהויים.

ש. מה קרה שם?

ת. אחר כך הגיע לשם הסמח"ט שלהם וקצין האג"מ. היה שם איזה שלב של אי בהירות. ירדתי למטה, ביום שני בערך בשעה 6 בבוקר. 7 בבוקר הגעתי לאיזור גשר אריק שם תדלקתי ופיניתי פצועים שהיו לי והמשיכתי למעלה למחנה ירדן להתארגן מחדש" (עדותו בפני אל"מ (סיל) נבו עמ' 10-14).

ביום א' באור ראשון התקבצו שרידי ג'דוד 82 בפיקוד המג"ד לאזור

הר יוסיפון. על המשך מהלכיו במשך אותו יום העיר המג"ד:

ת"ח. החימוש והתזלוק ארכו בערך שעהיים, אבל התיקונים היו בעיה. לחלק מהטנקים לא היה צידוד, והיו בעיות חשמל בצריכה. אני חושב שריבוי התקלות נבע מכך שהטנקים באו מימ"ת מילואים ולא מחידה סדירה. מספר התקלות היה גדול בהרבה מהממוצע ביחידות סדירות שהכרתי. אמרתי למ"פ לגבע, שברגע ויעמדו לרשותי 3 טנקים תקינים, מתומשים ומתודלקים, אני נע לפיקוד של 188.

ש. האם בזמן החימוש לא היית ת"פ 188?

ת. הייתי, אבל לא הייתי בפעולה. התכוונתי לחזור לפעולה, אפילו עם שלושה כלים, כי אותו זמן האזנתי לרשת ושמעתי שכוח סודי עולה על הכביש לכיוון צפון ושכוח סודי אחר מתקדם על ציר הנפט לכיוון נפת, כלומר: יש סכנה שאכותר. המ"פ הציע לי לעלות על הר יוסיפון ולהתבצר למעלה, לא קיבלתי את עצתו מחשש חי"ר סודי. ב-8.00 בערך ירדו שני מיגים סודיים, שחררו פצצות והסתלקו מזרחה. הם נגעו 500 מטרים מאתנו. איני יודע אם הם התכוונו אלינו. בערך ב-9.00 היו לי ארבעה כלים תקינים, מתומשים ומתודלקים, נכנסתי לרשת והודעתי, שאני נמצא בהר יוסיפון, ושיש לי ארבעה כלים תקינים. הסמח"ט של 188, דוד ישראלי (המספר שלו ברשת היה 21) הורה לי לנוע עם ארבעה הכלים מיוסיפון לסינדיאנה על ציר קוקו, כלומר: לחזור לאותו מקום בו הייתי בחניון לפני המלחמה. הוא אמר לי שכשבלבתי סינדיאנה ישנו סמג"ד, שמספרו ברשת 11, במצב נפשי מעורער, הוא היה מילואימניק שהספיק להכנס לשכ עוד בלילה. הובלתי את הטנקים בזהירות, כאשר אני נע מעמדת תצפית לעמדת תצפית. כשהגעתי לנקודת תצפית של סינדיאנה, ראיתי שלושה טנקים שלנו עומדים בעמדות ולעניהם, במרחק חצי ק"מ, עוד שלושה טנקים שלנו שרופים ומתפוצצים. טנקים אלה השתייכו לכוח של סמג"ד המילואים.

מח"ט 179, שניסחח להיכנס למעלה ולא הצליחה, הורה לי לקחת את הסמג"ד ת"פ שלי ולהפוס את הרכבים של סינדיאנה. לקחתי את שלושת הטנקים ת"פ שלי, הסמג"ד היה באמת במצב מעורער. שאלתי אותו מה קרה והוא השיב, שהטנקים היו בלי כינון כוונה ושהיו לו המון נפגעים. הוא התחיל את המלחמה שלו בג' שניה, הסודיים לחצו אותו עד לכאן, וכרגע הוא עומד פה עם שלושה כלים, מתוך, נדמה לי, שהי פלוגות שאתן הוא נכנס.

לגבי צ'סנר והמתלקה שנשארה בצומת, הרי מאחר ש-111 כבר היה מכותר בבוקר ע"י טנקים שהגיעו מדרום, ומאחר שצ'סנר נשאר על גבעה בודדה למעלה, קיבלתי אישור, נדמה לי מקצין אג"ט של החטיבה, בני קצין ז"ל, להוריד את הפלוגה למטה ולצדף אותה אלי, יחד עם המתלקה שבצומת, כאשר את אנשי מוצב 111 יש להעמיס על הטנקים. נתתי פקודה לצ'סנר

והוא העמים את אנשי המוצב על הסנקים, אסף את המחלקה לכיוון הר יוסיפון. אמרתי לו, שבהר יוסיפון יחכו לו דלק ותחמושת. צ'סנר הצליח לפרוץ דרך הכותות הסוריים שכיתרו אותו ולהגיע בלי נפגעים להר יוסיפון. כשצ'סנר הגיע לחר יוסיפון, אני כבר הייתי עם ארבעה כלים בסינדיאנה.

ש. היו לך עוד כוחות, איפה נמצאו אותה שעה שאר כוחותיך?

ח. היתה לי עוד פלוגה של דני לויין, שהושמדה כהרובה בלילה בסביבות תל-סאקי... כשבן שוהם חזר לרשח, הוא ביקש דו"ח מצב מכל מפקד כוח ושאל למיקומו. נתתי לו דו"ח מצב של כוחותי, ואז הוא נתן את התכנית הבאה: הוא הזרה לי להשאר במקום. הוא נמצא מערבה לציר הנפט, ואמר שיש 20 של נרקיס (היום אני יודע שזו חטיבה 179). הוא יעלה בציר הכביש, הציר מגשר אריק לחושניה, ילחץ את הסורים מכיוון דרום-מערב ואז הם יופיעו אצלנו, ואנחנו 'נרפוק' אותם.

החכנית תזאח, כמו התכנית של צומת חושניה, לא עבדה. שמעתי את בן-שוהם שואל בערך עשרים פעם ברשת החטיבתית (איני זוכר אם את מפקד האוגדה, שכבר עבד אז, או את אלוף הפיקוד): 'למה 20 של נרקיס לא לוחץ?' מכיוון ששני סוריים לא הופיעו. היום אני יודע שהמח"ס 179, דן שריג, עלה למעלה, ופונה מיד. נאמר לצימבל, הסמח"ס, לחפוס פיקוד, והוא נהרג מיד. מג"ד בשם עוזי מור נפצע, והכוח הזה הפסיק לעבוד. זאת אני יודע היום מתחקירים. עמותי בעמדות כשעה, כשפנסומים מסתובבים למעלה. היתה זו הפעם הראשונה שראיתי אותם.

ש. ביום כיפור עצמו לא ראית אותם?

ח. כלילה שבא בעקבות יום כיפור אספתי טיים סקיי הוק. בשעות היום של יום כיפור לא ראיתי מיוע אוירי. עמדתי כשעה ולא ראיתי סנקים, ואז הסתכלתי במשקפת שלי לכיוון תל-פארס וראיתי ענן אבק מתקדם מתל-פארס לחושניה. דיווחתי זאת לבן-שוהם, וביקשתי ממנו אישור להתקדם עם ציר דרך התח"מ מסינדיאנה לכיוון חושניה, כדי לתפורס עמדות קרוב לאויב, לפני שיתפורס הוא אותן. בן-שוהם אישר. נעתי לאט מאד ובזהירות. השטח היה מכותר מאד והתנועה התבצעה בציר אחד, כי אי אפשר היה להתפרס. ההתפרסות היתה אפשרית רק משהגיעו לרכס. נעתי ראשון, כשאני צופה על השטח ואחר כך מצרף את שאר הכוח אלי. כך עברנו שניים-שלושה רכסים לכיוון חושניה והגענו לרמתניחה, הנמצאת קילומטר וחצי עד שניים צפונית לחושניה. נעתי באיטיות עוד שלושה-ארבעה רכסים, ואז עליתי ראשון על רכס כששאר הכלים עוד רחוק מאחורי.

ש. האם לא היה לכם זחל או ג'יפי סיור?

ח. לא. היו לנו רק סנקים. לפי התקן ישנם ארבעה ג'יפי סיור בגדוד, אולם לנו לא היו. לו היו לנו שני ג'יפי סיור, הוא יכול היה לעזור רבות. עליתי על רכס וראיתי יש של סנקים בלי סדר מיוחד. מיד נתתי פקודה לכל הכוח להתפרס. אני הייתי כבר בעמדה,

אולם לשאר הסנקים היה נחוץ זמן כדי לחפוס עמדות, כי הם היו מרחק גדול מאחורי, וגם היו צריכים לרדת מהציר. יריתי שני פגזים והפגז השני הבעיר טנק סודי. ואז חטפתי פגז (זה היה הפגז הראשון, שהם ירו, והוא היה כנראה של טי-62). הקטב"צ שלי נהרג במקום, ואני נפצעתי.

- ש. באיזה מרחק מכם היו הסנקים הסוריים?
- ח. במרחק 1500 מטר.
- ש. האם ל-טי-62 יש מד-סווד?
- ח. שמעתי שיש, אינני מכיר את הטנק הזה.
- ש. מה שמעת לאחר מכן על הקרב ומה קרה ליחיד פלוגותיך?

ח. הייתי די המום מהפגז הזה ונפצעתי. ענן שחור עלה מהטנק ופחאום איבדתי את הראייה. רק כעבור שבוע התחלתי לראות מחדש. לאחר שיצאתי מביה החולים הייתי יחד עם גבע, המ"פ של הפלוגה, בתחקיר אצל יאנוש. הוא סועך, שהיו שם מאה סנקים סוריים. ברגע שהסודים גילו אותנו, הם התחילו לנוע בשני כוחות: כוח אחד נע מולו על הציר חוששני-המתנחל, וכוח שני נע מזרחה לו, לכיוון הר יוסיפון, כך שגבע הרגיש עצמו מכותר.

הוא ראה שהוא במצב ביש, ונתן פקודה להשהיה. הוא נע אחורה בזהירות, חוך ניהול גבע מטוחים אדונים מאד. לאחר מכן הוא נכנס לרשת של חטיבה 188 וקרא לסמח"ט ולמח"ט כדי להסביר להם את מצבו, אולם אף אחד לא ענה ברשת. היום ידוע שהם נהרגו. אז חזר גבע לרשת של חטיבה 7, ודיבר ליאנוש על מיקומו ועל מצבו. יאנוש נתן לו פקודה לנתק גבע ולברוא לוראסט. וראסט הוא מקום הנמצא בגזרה הצפונית, והיורה את מקום דיכוד החתמושת והחלוק של חטיבה 7. הוא נע בזהירות עד למחצבה שנמצאת בצומת גפח, ומשם הוא ניתק גבע ועבר לגזרה הצפונית. צ'סנד היה בהר יוסיפון כאמצע החדלוק והתחמוש. סנקים סוריים החחילו להתקדם לכיוון שלו, והוא הפסיק לתדלק ולתחמש. באווח זמן נכנסה לגזרה חטיבה 679. גבע גמר את המלחמה עם חטיבה 7, והפלוגה השלישית לא הייתה קיימת יותר" (עדותו בפני אל"מ (מיל) נבו, עמ' 18-23).

(4) פלוגה צ'סנר

במשך הלילה לחם רס"נ צ'סנר באזור מוצב 111. בערוחו המשיך

בתיאור פעולותיו ביום א':

"לקראת בוקר ברק החקשר אלי - אמר לי שהוא עם פלוגה א' נוסעים לחדלק ולתחמש באזור יוסיפון וכרגע שהוא יגמור, הוא ישלח גם אותי לעשות את זה, כי אני דינוחחי לו שאני בזבזתי... ולמען האמת, לא בזבזתי הרבה, אבל בזבזתי קצת.

ש. האם ניהלת שם קרב?

ת. כתחילה ירינו על 5 כלים וכלילה ירינו, לפחות הסנק שלי ירה, איזה 15-20 פגז, מדי פעם הייתי רואה ניצוץ. היום אני לא מוכן לשים את היד על הלב שפועתי בהרבה דברים, אולי בשני סנקים בסך הכל. עם שחר אספתי את כל המפקדים, הורדתי את כל הסנקים מהעמדות. ידענו שכל השטח שורץ כבר סורים, כי שמענו תנועות, ואחה שומע, מרגיש את ההבדל... שומע את ההבדל בין הסיראן לשוט. הם היו גם באזור טרויה 57, גם באזור הכניסה שלהם על ציר המערכת והפריצה של החעלה. הורדנו אותם מהעמדות והעליתי אותם לחצפית. ואמרתי: כולם צופים. תכננו לעצמנו את הסנקים. התחלנו כבר לראות את הסנקים שלהם. כך שהעליה חיה קצרה, לדפוק מהר ולחזור. באמת, שם היה מטווח, המון כלים (לא אוהב לחרניץ מספרים, כי אז סביעים למספרים לא נכונים). הרבה מאד כלים שלהם החתילו לבעור. ביניהם כלי גישור, הם ניסו להעביר כלים שחוזרים, שתועים, כלים שנוסעים, גם על חל עכאס. העמדות שלי היו בחצר הצפונית. כל קרב הידי היה בטווחים של כ-1500-2000, והיתה לי מתלקה שירתה לכיוון חל כודנא. בכורך, כעבור חצי שעה עד שעה, נזרו עלי טילים רבים, אני אישית לא הכרתי את התרגולת, לא הכרתי את הטיל, אבל לומדים את זה אח-שחיים. הטילים פגעו בי בשני סנקים ולא גרמו נזק, כי הסנק ירד אחורה והם פגעו במגבה תוחה, שרפה את הברזנט, וזה הכל. ירו שם במזירות עצומות. כל האנסנות בפלוגה הלכו. מבחינה זו הטיל היה עובר, קוטף אנטנה וקוטף מקלע נ"מ. הרספה שם היא בזאת שלמרות שאתה יורד, הטיל מוחק אותך. מה שלא יהיה, כל הזמן הייתי בקשר עם קצין אב"מ, דיווחתי מה הטצב. זיהינו התארגנות שלהם באזור החורשות, בין שני הכווננים, קצת צפונית זיהינו כ-50 כלי רכב וביקשנו ארטילריה. אמרו: יהיה בסדר. אחר כך אמרתי לקצין אב"מ: מה עם זה? לא יצא שום דבר. אמרתי: אולי תורידו חיל אויר. אמרו: בסדר. תורידו חיל אויר. הם התחילו להחקדם בכיוון הפירצה שלהם באזור רשת 62 ולא לכיוון שלי. קצת העסקנו אותם באש מטווחים רחוקים. במצב הזה, כבר אחריהבוקר הייתי עם רוב הסנקים ויקים, במוצב היו כמה הרוגים. היה לי קשר עם המוצב, כי אחד הסנקים שלי נחקע. המ"מ קפץ וירד אל תוך המוצב והוא היה הכחורצ'יק שלי שתמיד ריחות על טילים. מ"מ שלי מהפלוגה. היו גם פצועים. אני לא ידעתי את התדר שלהם, של המוצב, ואז המוצב עלה כולו על הרשת שלי. היו שם פצועים של 188, בלילה, היה לי פצוע, שלחתי לשם עם סנק ונכנסתי פנימה אל תוך המוצב. הם הפעילו מרגמות 52, והיה שם קמ"נ של 53. קיבלתי בערך בשעה 0900 הוראות מברק להתחיל לנוע לכיוון רשת 53, להיכנס לקטקומבה. וכיוסיפון מחכה לי דלק ותחמושת.

ש. במשך כל הזמן הזה, האם ידעת מה קורה בגדוד 53?

ת. שום דבר. הפלוגה הייתה על הרשת שלי. גרוד 53 לא החעסק אתי בכלל. אני דיברתי ישירות עם בני אי עם כן שוהם.

ש. אבל בהתחלה אמרו לך להכנס למדר של גדוד 53?

ת. אמרתי, בהתחלה ניסיתי להיכנס אליה - לא הצלחתי להיכנס אליה. הודעתי לתוס' . אמר לי: 'רוח, תשאר על הרשח שלי'. כל הקרב הזה אני עבדתי ישירות עם החפ"ק שלהם. לא ידעתי מה בכלל קורה לארז. אמרתי לו: יש לי בלו תקוע - כמו שאמרתי קודם - באזור מגול 311, מה אתו? יש לכם אפשרות לחלץ? זה עוד כלילה ניסיתי עם ברק. לא היתה אפשרות. החוליה הסכנית שלי השארתי אותה באזור מיפגש כביש-מחזה, כי התחילה הפגזה והיו עם נבמ"ש. זה לא עסק. הם הצטרפו עם קצין החילוף הגדודי. ביקשתי רשות לחלץ את הצוות שנחקע שם או לספל בסנק. הוא אמר לי: בסדר, תנסה. ארגנתי את השירה. היה לי שם נבמ"ש; היו לי הרבה צווחים בלי סנקים, כל המחלקה של 188 - המחלקה + סמ"ד + עוד מישהו בלי סנקים. העלינו אותם בתור אנשים חמישי-ששי על סנק. נבמ"ש של 53 עם הפצועים עם ההרוגים. ארגנו שירה. לפני שעזבתי ביקשתי רשות לפוצץ את הסנקים שלי. אמרתי: 3 סנקים לא כשירים, פגועים, אבל אפשר אולי להשתמש בהם. ביקשתי רשות לפוצץ אותם. תשאל אותי היום למה? - לא יודע. אמרו לי: שלילי מוחלט. אנתנו הרי עוד נביע אליהם, בסדר. ירדתי לכיוון רשת 58, והגעתי לצוות הזה שהיה תקוע עם הסנק באזור מגול 366 בערך. חקפו אותו מחלקת סנקים שלהם - הוא השמיד שניים ולא יכול היה לנוע בפלל ליד הקשר. שיהיה לי קשר אתך. כשהגעתי, אמרתי לו לרוץ לכיוון 58 עם 4 אנשים. השאיר את הסנקים, לקחו את הנשק, את כל הדברים - העלינו אותם על הסנקים והתחלנו לנוע. זה היה בערך כ-9 בערב. הסורים חסמו לי את הכביש. דפקנו שם איזה 3 סנקים מסווח 50 מטר, ממש התנגשנו. אחרי עיקול פגשנו איזה סיראן ועוד סיראן היה הפוך בצד. ואנשי צוות עמדו וחמוץ שבוזים רצו. סוריים, פצועים, רצים עם הידניים למעלה - שבוזים. לא אספנו, אבל גם לא ירינו, למען האמת. הגעתי לקסקומבה; נכנסתי לקסקומבה במזל. כל השטח היה שלהם, זאני אחר כך הכנתי את זה מהטווח של בן שוהם. אז - לא ראיתי גזה שום מבצע: לחלץ את החי"ר ולהגיע לכאן, מסיבה פשוטה. והוא אמר לי: 'כל הכבוד'. אחרי שחשכתי קצת על זה, הבנתי שזה כנראה בגלל שכל השטח היה שלהם. והם לא האמינו בכלל שאני איחלץ מ-111. יצאתי עם 7-8 סנקים, כולט כשירים, פרט לשניים שהיו להם בעיות קלות. הגעתי ליוסיפון. היו שם החוליה הסכנית של הסדנא וכל מיני פונקציונרים, כולם מחפלים. עצרתי אותם מחר. הם לא רצו לעצור. התקשרנו, שאלתי את ברק איפה התמושת, והוא אמר לי: בדרך אליך, שלחתי זחל"מים להביא בדרך אליך, היו בכחף של יוסיפון 15 פגזים בחניון זה. אכסחנו את החניון על ידי סנק אחד שיצא החוצה לכיוון קסקומבה. ונשארו בו והתחלנו לספל בכלים, תולקנו. ובשלב הזה נפל מטוס. גפל מטוס שלנו, סקיי הוק. חילצתי את הטייס שצנת פצוע קל באזור דלהמיה, שלחתי אותו לראש פינה עם ג'יפ. התחלתי להתארבן בחניון עם הכוח. היו שם שני כלים של פלוגה א' שלנו. השאירו אותם כי הם נעו למשימה. כלי אחד היו לו בעיות במנוע, עמדו לשלוח לי מנוע; וכלי שני היה לו משהו אחר. היו כאן שני סנקים שלנו, דפוקים. שלחתי מחלקה שחוציא מהם קשר - חסרו לי אנטנות; שחוציא מהם תחמושת, ואם ימצאו, מים - כי היינו בלי מים. הם חזרו עם קצת שלל. התחלנו להתארבן.

הייתי לתחמושת. איבדתי את הקשר עם 188. הייתי בהאזנה על הרשת החטיבתית ולא הייתי משוחף בה. וכיך שמעתי נפגע. איך שמעתי? מ"פ א' אמר לי: נתקלנו. הוא נסע עם 5 או 4 כלים מסינדיאנה לרמתניה. נתקל באן, כאזור רמתניה, והודיע: פרק נפגע. אקמ"צ נפגע. התחלתי לנוע במהירות, לידת מיוסיפון, להיכנס לקוקז ולהיכנס לסלנדיאנה.

ש. האם קיבלת פקודה לנוע לשם?

ת. לא קיבלתי פקודה מאף אחד. במקרה אני והבחור שנתפס כאן ביחסים די טובים. הכל היה לי למוח, התחלתי לנסוע עם הכלים הלא כשירים, עם הכל - ואת כל החי"ר של המוצב שלחננו לו שתי מיכליות; כשהם כולם תלויים על הסולמות, היה שם קצין פצוע. הגעתי לאזור הזה - אזור 789 בערך, מדרום להר יוסיפון, וזיהינו דו"מית ליוסיפון, מעל יוסיפון, כ-60 טנקים שלהם. זה היה מחזה די מפחיד. זהם נוסעים בכיוון פחה - מערבה. הבנתי שאלה לוחצים את גבע. התחברנו - אני והוא - בקשר, שני גדורים. אז אמרתי: אני מתחיל להשהות אותם, מאצלי כיצעתי השהייה לאזור קוקז, עד אזור נפח, עד לחור פחה נפח, כמעט עד למחצבה; כאשר בדרך הם דפקו לי שני טנקים. הם העלו מיד סאברים על יוסיפון, ומשם זלפו בנו הסאברים. לא פגעו, אבל הטנקים, זה היה בכמות עצומה, נסעו כל הזמן. כל השטח מעורר וקשה לך לפגוע. כל פעם וילגתי שלב, זילגתי שלב. הגעתי למצב של כטנים ויקות. קבעתי שידורים רק באישור. וכל אחד נתתי לו פקודה, משאיר אצלו 3 פגזים בכוננות. בדרך לגבע, מ"פ אחד שלנו שנחלץ, אמר לי בקשר שהלא החקשר למח"ט 7, והמח"ט אמר לו שאנחנו נתקפל במהירות ונגיע לצומת וואסט. הוא פקד על גבע לחזור, אנחנו כבר היינו עצמאיים. גבע החקשר אליו, שאל מה לעשות - זה כבר היה בשעות הצהריים.

ש. בן-שוהם עוד לא נהרג?

ת. לא, לא. אנחנו למעשה, כשלב הזה של ההשהייה, ניסינו לברר בכל הרשתות. ייתכן שזה באמת היה אתר הצהריים, שאצלם בחפ"ק הייתה שתיקה - בכל הרשתות ובכל הגדורים. גם גבע וגם אני ניסינו לקרוא ולא הצלחנו למצוא אף אחד. קרא למח"ט 7, אמר לו לנוע לכיוון ואסט בדרך לנפח. עמדו עוד כמה תותחים שלנו, שלמים לגמרי. מילואימניקים היו שם, שכבו על הארץ. ממש בצומת - לא ידעו בכלל שיש מלחמה. אז הזנקתי אותם באש מקלעים. הם לא הבינו אותי בכלל. צעקתי להם שיתחילו לירות או שיברחו מהר כולם, עם הכלים, כי הסורים הגיעו כבר ממש עד המחצבה.

ש. באיזה מצב הם עמדו?

ת. הם עמדו בכפר נפח עצמו. תומ"טים 155.

ש. אחה גם עברת דרך מחנה נפח?

- ח. דרך המתנה לא עברתי. הגעתי לציר המחצבה-קטקומבה, מיפגש-קטקומבה, למטה יותר זה המחצבה. הספקתי עוד לעשות את העיקוף גם כן והזנקנו אותם שמה, ורצנו שנינו לוראסס.
- ש. רצתם ביחד? והתחברתם?
- ת. לא. התחברנו בדרך, כי הוא נסע על מחזה דהחך יותר.
- ש. כמה סנקים היו לו ולך?
- ת. לו היו 3 סנקים ולי היו 7. סנקים פלוס מילואימניק שהצטרף אלי, איזה סך מילואים. צרפתי אותו. יחד אחר זה 8.
- ש. אתה יכול לקבוע בערך כאילו שעה זה היה?
- ת. לא.
- ש. אחה יודע אם זה היה אחרי שפונה מחנה נפח?
- ת. אני לא הייתי בכלל במחנה נפח. כאותו זמן שהקש"א של הגדוד שלנו בא עם משאית התחמושת לכיוון עליקה, הוא נפגש אתי בצומת נפת. אמרתי לו: שלילי, אל תבוא.
- ש. למה אמרת לו?
- ת. למה? כי נפח הייתה שלהם, אם אני נסוגותי.
- ש. איך ידעת שנפח שלהם?
- ת. אני וגבע היינו הסנקים היתידים, לפי הערכת, בכל הגזרה ששולטת על אזור המחצבה-סינדיאנה; לא ראיתי יותר סנקים שלנו בכל אזור נפת.
- ש. הערכת שנפח פונחה?
- ת. לא פונחה. הערכת שהם יכבשו אותה. פשוט, הם יכנסו. זה היה קרוב ל-60 סנקים.
- ש. אתה ידעת שמפקדת האוגדה יושבת בנפת?
- ת. לא.
- ש. אתה ידעת שיש איזו מפקדה בנפת?
- ת. ידעתי שיש שם 820.
- ש. זאת אומרת, ידעת רק את הרברים שהיו ידועים בימי שלום.
- ת. ידעתי שיש שם 820, ידעתי שיושב שם גדוד 74 של 188.
- ש. ולא ידעת שיש שם מפקדת אוגדה או משהו כזה?
- ת. עד לשמה לא הגעתי.
- ת. בקיצור, הוא לא נסע עם התחמושת. הוא ירד עם התחמושת ובאו מהגשר השני, מגשר אריק, ואנחנו הגענו לוראסס. התקשרנו מיד למח"ס 7, אמרנו לו:

זה וזה המצב. הוא לא האמין לנו, שנפת שלהם. אנחנו היינו פסימיים. אמרנו: זהו; 188 אין קול ואין ערנה; כל הגזרה הדרומית שלהם. היינו מאד פסימיים שנינו.

ש. הוא לא האמין לכם? מה הוא אמר לכם?

ח. שהוא יפגוש אותנו ויסכם אתנו. לפי הסוף הבנתי שהוא לא התייחס למה שאמרנו בחוסרת המשקל שאנחנו חשבנו שזה. הקשר כאן לא היה אישי עם המח"ט, אלא היה הקמב"צ עם התחמושת. עוזר קצין אב"מ בא עם התחמושת. אז אמרנו לו: תגיד כמה וכמה לקצין האב"מ. הוא החקשר - אז רצו לדבר אתנו אישית, כי חשבנו שהוא לא יודע בדיוק...

ש. איזה קצין אב"מ?

ח. קצין אב"מ של חטיבה 7. ואז גבע החקשר לסמח"ט. היתה שם פרוצדורה שלמה. תחמטנו בעזרה של גולני. חימטנו אותנו עם הסנקים כל הזמן. שמנו לנו שלושה סנקים בחיפוי, כי חששנו שהם יפרצו ימינה - צפונה בכיוון נפת. בלילה יאנוש קרא לנו אליו, כשכבר היינו מתחמטים. דיבר אישית אתי ועם גבע: מה נשמע, מה קרה. סיפרנו לו שכך נפצע וכל הגוללים...

ש. הוא שאל אתכם מה קורה בגזרה הדרומית?

ח. כן, כן.

ש. הוא לא ידע בערך שכל הגזרה הדרומית נשטפה?

ח. אולי. אני לא הבנתי ממנו שהוא ידע. הוא שאל, הוא די התפלא. הרושם שלי, שזה אישי לגמרי - שלא היו בתמונה על מה שקורה שם. כי רק מ"פיים היו שם. ואנחנו ניסינו קשר עם החטיבה. היינו כפופים אליה. מנ"ד לא היה. כל אחד נלחם שם לבד" (עדותו בפני אל"מ(מיל) נבר, עמ' 4-9).

(5) "כח צביקה"

סרן צבי גרינגולד ניהל קרב על ציר הנפט במשך כל הלילה והמשיך

בקרב במשך יום א'. להלן חיבורו על חלקו בקרב יום א':

"לקראת הבוקר אמרתי למח"ט, שלפי הערכתי, לפי מה שאני רואה בשטח, מתרכז כוח גדול של הסורים על ציר מחזה - כביש, וינסה לפרוץ קדימה לכיוון נפת, על ציר הנפט. והוא קיבל את הערכה שלי והכניס עוד פלוגת מילואים אלי, והיתה הכח הטרי היחידי שהיה לי ביד לציר הזה. ואמר לי בשלב הזה, לפי מה ששמעתי בקשר היו פקודות מ-40. כל הזמן הוא דיבר עם אלוף הפיקוד, עם קצין האב"מ שלו; בשלב

הזה - זה היה 2-3 - התחלתי לשמוע בקשר אח 40, מפקד האוגדה, רפול, והמת"ש קיבל פקודה לא להעסיק יותר את הכוח כחנועות מיוחדות; שכל אחד ישאר בעמדות שלו, וינסה לארגן מסביבו כל מה שאפשר - לנוע לקראת הבוקר.

ש. זו הייתה הוראה של רפול?

ת. כן. כשהמת"ש דיבר איתי על זה, שהיא מקורה שבבוקר יגיעו מטוסים, אמר: אסור לנו לסמוך על שום גורמים מבחוץ, הם יהיו עסוקים בדברים אחרים, כל מה שנעשה - נעשה לבד.

ש. זה מה שאמר רפול?

ת. כן. אח זה אני שמעתי ברשח. לקראת הבוקר פרסתי את הפלוגה שחגיעה ואז ביקשתי מהמת"ש - בשלב הזה, שתארחי לו מה קורה - שאני חושב שיהיה לי קשה להתגבר פה על כל הכוחות והדברים שמתרכזים פה סביבי, ואני רוצה שמפקד יותר בכיר יבוא לקבל את הפיקוד. ואז הוא הבטיח לי שהוא שולח את המת"ש, ואז באמת, בבוקר אני פרסתי את הפלוגה שהגיעה, גם כן פלוגה מ-179, בפיקוד מ"פ.

ש. מאיזה גדוד?

ת. אני לא יודע. אני חושב שאותו גדוד של עוזי שמר. ופרסתי אותם על קו גבעות שהיה שם בשטח, בעמדות, וחייכתי שיעלה הבוקר. לא התרחש שום דבר. המת"ש הגיע עם עוד 6 טנקים והתחלנו לנוע קדימה. המת"ש נתן פקודה לנוע קדימה והתחיל לרוץ קדימה. תארתי לי, פחות או יותר, איפה אנחנו עומדים ואיפה הסורים, לפי מה שהבנתי שהם נמצאים, והתחלנו לנוע קדימה. עברנו מגמה אחת קדימה, רכס אחו קדימה. התחילו מהדקס מסולנו לעלות טנקים - והתחיל קרב טנקים שנמשך עד הצהריים. חוץ כדי הקרב אנחנו מצליחים לשפר עמדות קדימה ולהשמיד הרבה הרבה טנקים של הסורים.

ש. מה זה 'הרבה הרבה'?

ת. מעל 30 לפחות.

ש. וכמה טנקים אתם הייתם?

ת. אנחנו היינו באותו זמן 16 טנקים. אני נוקב במספר המינימלי של סורים שאני יכול להגיד, כדי לא להגזים. המת"ש הצטרף אלינו בסביבות 8 בבוקר, עם הטנק שלו, שהוא ביצע לפני זה איגוף גדול. אז הוא הצטרף אלינו ב-8 בבוקר, התחילו להגיע שיירות עם אספקה, עשינו חדלוק ומילוי מחדש בתחמושת. לא כל הטנקים הספיקו לעשות, אבל הטנקים שמצבם היה קריטי הספיקו למלא מחדש, כולל הטנק שלי, והמשוך להתנהל הקרב הזה, שהצלחנו לשפר קילומטר וחצי קדימה, והיתה הרגשה שאנחנו הולכים לשבור את הכוח הזה שעומד מולנו. ואז הגיעה הפקודה - אני אז עזבתי את הרשח התסליכתית, כי המת"ש נתן לנו פקודות ברשת הפלוגתית, כטנק בודד ברשת שלו.

ש. לא פיקדת על שום דבר?

ה. לא פיקדתי על שום דבר. ברור שהוא שאל אותי והייתי נותן לו תשובות, כי ההתמצאות שלי מהליכה, פחות או יותר, איפה הגיעו הטנקים, לאן וכד'. אבל, בסיכומי של דבר, הוא פיקד על הקרב, ואני לא עשיתי שום דבר מבחינת פיקוד. ואז, ב-2 בצהריים פלוס-מינוס, לא בדקתי את הזמן - הסמח"ט התחיל לצעוק בקשר: אני ו-3 נשארים כאן, כולל להסתובב אחורה ולנסוע לכיוון נפת. הוא אמר: המכלאות שבאנו מהם חבוקר, בכיוון נפת, יש שם טנקים סורים. אני לא אומר לך בדיוק במלים שלו, פחות או יותר, די - כאילו שזה נפל עליו כרעם. ואז הסתובב קדימה. אני אישית, עם הטנק שלי, לא פיקדתי על שום דבר, כוח, הסתובבתי ועשיתי את מה שאמרו לי. נסעתי עד הכביש, ירדתי מהכביש ימינה - זראיתי שהמח"ט דוהר קדימה. הצטרפתי, פחות או יותר, לידו, כמקביל לו, ואז נוצר מצב פחות או יותר כזה: שהמח"ט ואני מצד ימין של הכביש נוסעים לכיוון נפת. ציר הנפט, וסנק של מ"מ מילואים, שאת שמו אינני יודע, נסע מצד שמאל, עשה איגוף שמאלי גדול לכיוון נפת, ושאר הטנקים מזדנבים מאחור. במשך היום נכנסו לשם עוד כל מיני טנקים שהסתובבו שם בלי מפקד ולא ידעו מה לעשות, וסך הכל הסתובבו על הציר כשעה הזאת, שהתחילו לרוץ לכיוון נפת חזרה, איזה 20 טנקים לפחות, שחלק מהם היה שוט, מטאור, קל, אולי זה יכול לרמוז על המוצא שלי. [שלהם].

ש. איזה יחידה זו?

ה. אני חושב 679, היחידה שלתמה בצפון. ונוצר מצב ש-3 הטנקים האלה רצים קדימה ויורים, ושאר הטנקים נוסעים לאט לאט מאחורה. או מתוך פחד או מתוך ידיעה או מתוך אני לא יודע מה - לא נכנסו לקרב, רצנו קדימה. פתאום שמעתי בקשר מודיעים שהמח"ט נהרג מאחור. איך הוא נהרג - אני לא יודע. אני המשכתי לרוץ קדימה. בשלב מסויים איבדתי את הטנק של המח"ט. הייתי עסוק בירי. לא ראיתי מה קורה, והוא נאבד. המשכתי לנוע קדימה. הייתי קרוב מאד לנפת, איזה ק"מ וחצי - החלטתי לחתוך לכביש. חתכתי לכביש, נסעתי קצת על הכביש וראיתי את הטנק של המח"ט הפוך. ניסיתי לקרוא ל-40. הזרתי לרשת החסיכתית, ניסיתי לקרוא ל-40 - הוא לא ענה לי. המשכתי לנוע כל הזמן לכיוון נפת עד שנכנסתי לתוכה. החלטתי לקרוא לאלוף הפיקוד. לא זוכר מה מספרו. ענה לי קצין האג"מ שלו, 82. אמרתי לו: איך כוח שיחסום את ציר הנפט, ואני חושב שהמח"ט שלי נהרג. לא אמרתי לו את זה במלים האלה. ראיתי את הטנק של המח"ט הפוך, שאני נמצא בנפת. בשלב זה שהייתי בתוך נפת אלה שעוד נשארו שם פיננו את השטח.

ש. מן זה שנשאר ופיננה?

ה. יועץ אדיר של רפול.

- ש. כשאחה הגעח - רפול כבר נסע?
- ת. רפול לא היה שם. היה שם קצין שלישות של חטיבה 186. כל מיני אנשים... אספר מפות, מה שנשאר, העלו את זה על שני זחל"מים. אז כרח לי הנהג מהטנק שלי. הכיאו לי בהג אחד.
- ש. מה זאת אומרת 'ברת'?
- ת. ברח. קיבל היסטוריה. התחלתי לשמוע אותו נושא בקשר. שאלתי אותו: מה יש לך? הוא לא ענה לי. ניסיון לפחות את תא הנהג. לא הצלחנו מבחוץ. הוצאנו אותו מבפנים. הוא היה עם דמעות בעיניו, בקושי נשם. יצא מהטנק, התחיל לרוץ לעבר אחד הזחל"מים וברח...
- ש. איש מילואים?
- ת. כן.
- ש. בשלב הזה היו הסורים כבר על יד נפת?
- ת. הם כבר לא היו. השמידו אותם.
- ש. מי השמיד אותם?
- ת. אני לא יודע.
- ש. אתה הגעח, ראית את קצין השלישות ואח יועץ האויר בפיוני - ובאותו זמן הסורים לא היו? זאת אומרת, כל החבר'ה נשארו שם כשהסורים כבר התקרבו לנפת?
- ת. כן. הם היו בנפת כשהסורים עמדו על הגדרות, עם טנקים ונגמ"שים. כשאני הגעחי, דיווחתי לסמח"ט 820 שהיה במחנה, שאני בפנים. אז הם התחילו לצאת מהבונקררים, שמעתי שהוא לא עזב את המחנה גם כלילה, כשמחנה נפת היה קו גבול בינינו לכיף הכוחות הסורים. תוך כדי זה, קצין אב"ט של פיקוד צפון - אורי שמחוני - אמר לי: סע, תמצא את המח"ט שלך. תן לו מכשיר קשר ותחזרו לרשח. מ"מ המילואים הזה, שעשה איגוף משמאל, נכנס גם כן לנפת. לפני כמה דקות הוא הספיק עוד להשמיד כמה טנקים שהשמידו בנפת. היו שם טנקים על יד נפת שאני נכנסתי לנפת - לא היו בתוך נפת עצמה, אלא על הכביש, על יד הדרך.
- ש. באיזה מרחק מהמחנה?
- ת. ממש על יד השערים של המחנה. ואני יודע שחטיבה 679 החפעלה שהיא הצילה את נפת, אז אני מבין שזה היו טנקים שלהם. אנחנו התקדמנו מכיוון ציר הנפט והשמדנו טנקים שזיחינו באזור הזה. דרום מזרחית לצומת ציר הנפט-הכביש הואשיל זיחינו פה נגמ"שים, טנקים, טנקי גישור ומשאיות שהיו פה בשטח. בציר 'נבשה-מחנה'.
- ש. אתה והמח"ט שלך?

- ח. כן. אני והמת"ט שלי, ועוד הטנקים שהיו מאחורי גם כן ירו לכיוון הזה. התקדמו אמנם מאחורינו קצת, אבל הם ירו לכיוון הזה גם כן.
- ש. כלומר, היחה פה פעולה בפולה: כוח שלכם ושל המת"ט מבאן, וכוח של 679 מלמעלה... גם ממזרח, גם מסיכוב גשר בנות יעקב.
- ת. צריך לבדוק את זה עם 679. אני לא יודע בדיוק איך הם הגיעו לשם. אני יודע שאני הגעתי - ואיתי הרבה טנקים מושמדים... כצד הזה אנהנו השמדנו טנקים בפירוש... פה זה שטח מת לגמרי, לגבינו, והיו שם הרבה טנקים מושמדים - שלא אנהנו השמדנו.
- ש. אלא 679?
- ת. כנראה 679. ואז נכנסתי פנימה. סמח"ט 820 היה בקשר אתי. ברגע שעברתי לרשת החסיבתית אמרתי לו שאני בפנים וחוא יכול לצאת החוצה. אז הם יצאו החוצה, פינו את עצמם... אני חושב שהסמח"ט נשאר במחנה שלו עם דמעות בעיניו וראה את הפגיעות בבתיים. לא שמתי לב אם הוא פינה את עצמו עם זחל"מים. אני חושב שלא...
ש. האם לדברך גם 679 עמדה שם?
- ת. 679 - אני לא יודע, ראיתי 3 טנקים, שאני חושב שזה שלהם. והם בטח קיבלו פקודות ממישהו. אבל לא הייתי ברשת שלהם ולא שמעתי שום דבר. בוהות שהיו בשטח ושהיו ברשת החסיבתית התחילו לפנות אלי בשאלה: מה לעשות? לא ידעתי בבירור מי הכוחות האלו, כי לא הייתי לפני זה ולא פיקדתי עליהם. לא ידעתי איפה הם נמצאים ומה להגיד להם, ואז הפניתי את כולם לקצין הקשר ולקמ"ן של החטיבה שלנו, אתם היה לי קשר.
- ש. אתה ראיח אותם או שידעת איפה הם נמצאים?
- ת. הם אמרו לי שהם נמצאים במחנה עליקה.
- ש. הפניח אותם לשם?
- ת. כן. ניסיתי לצאת החוצה על ציר מחזה, לפי פקודה של קצין האג"מ. שלחתי את מ"מ המילואים, שנכנס יחד אתי או קצת לפני לנפת, לבדוק. הוא הגיע לטנק של המת"ט ודיבר לי שהוא לא רואה שום דבר. מהטנק הזה הוציאו אחרי יומיים את גוויית המת"ט וקצין האג"מ של החטיבה. אבל הוא אמר לי שהוא לא רואה שום דבר. דיווחתי על כך לקצין האג"מ של פיקוד צפון, והוא הורה לי לצאת החוצה ולנסות לארגן שם את הכל. יצאתי החוצה לכיוון ציר הנפט; יש שם בוסטר של קו הנפט, על יד נפת. עמדתי על ידו וניסיתי לעצור את הטנקים שנעו על ציר מחזה. אך כולם נפנו לשלום ואמרו שהם נוסעים לשם (כיוון עליקה) אני לא יודע מי נתן להם פקודות לכך. אני לא יודע מה נגמר אחת. התחלתי לפנות לציריך ולחנן בקשר. הם אמרו לי שהם מנסים לארגן משהו באזור עליקה ושאווא לשם. לקחתי את הטנק. הסתובבתי. עלה שם על הטנק שלי

מ"מ מגולגלי, שהיה פרוס שם בשטח. כנראה קיבל
 פקודה לחסום את הציר. היו לו שם 2 זחל"מים
 וכמה מקלעים. עם דמעות בעיניו כי קש ממני
 שאשאר, ושהוא לא יכול. אמרתי לו שהודיעו לי
 בקשר שמארגנים משהו כסביבות עליקה. כשירדתי
 לעליקה, הליתי חלוש מאד, הן פיסית והן רוחנית.
 אמרתי לצוריק ש'אני לא יכול יותר' - ואז פינו
 אותי לתאג"ד" (עדותו בפני אל"מ) (מיל) נכר,
 עמ' 8-13).

(6) גדר 50

על הקרבות סביב המוצבים במשך יום א' העיד סא"ל יאיר יורם,

מג"ד 50. אנו מביאים את עדותו כמעט במלואה:

"...הגענו עד יום ראשון בבוקר, סביבות
 השעה 6 בבוקר בערך, ה-7 באוקטובר, שחר יום
 ראשון, שעה 6, כאשר החמונה היא שאנחנו
 מחזיקים בכל המוצבים, ב-111, 114, 115,
 116, מוצב אורן.

ש. זה איפה?

ח. זה מוצב דרומי, מעל ערוץ הרוקאד, הדרומי
 ביותר, כאשר מפקדת פלוגה באזור רפיד מוחזקת,
 מפקדת הפלוגה הדרומית בנתל גולן, מפקדת
 הגדוד יושבת במחנה אל-על; כאשר, מבחינת
 המצב - ב-111 יש לנו הרוב אחד וכמה פצועים
 מביין הסנקיסטים שמגינים על המוצב; ב-114
 וב-115 אין נפגעים, אבל מצב התחמושת וכלי
 הנשק המור; מוצב 116 הדף כל הלילה התקפות,
 יש סנקי אויב פצועים ותקועים בתוך המוצב,
 חיילי אויב פצועים והרוגים בתוך המוצב ובין
 התעלות, לנו יש פצוע אחד בינתיים. בתצפית...

ש. למי הרוגים ופצועים?

ח. המוצב שלנו, והרוגים ופצועים של האויב בחור
 המוצב. לנו יש במוצב פצוע אחד. בתצפית נתל-
 סאקי המצב הוא שיש שם חמישה סנקים שלנו פצועים,
 יש כזה החצפיה בן 5 איש בפיקוד קצין שנתקע שם
 לתוך ההתקפה של חטיבה סורית; שלושה זחל"מים
 שלנו שיצאו לחלץ את התצפית נכנסו לקרב בסווח
 קצר על התל עצמו. לא ברור מה עלה בגורלם.
 עם שחר מתחדשת החקיפה.

ש. נתל-סאקי היו פצועים?

ח. כשחר יום ראשון נתקלו הנומ"שים באויב, היו
 הרבה פצועים. חלק קטן הצליח להגיע אל החל.
 השאר נפלו. אבל אין לנו חמונה במפקדת
 הגדוד כרגע מה בדיוק עלה בגורלם של כל
 החיילים נתל-סאקי.

לפי הדיווח מהתל החטיבה הסורית משיכה בהתקפה דרומה לכיוון רמת מגשימים, וחי"ר עם סנקים ונגמ"שים, וחי"ר פרוט לפניו, של הסורים, וחי"ר של האויב עולה על התל עצמו, שמדורח שזה הסוף שלו ומבקש סיוע מטוסים. הקצין שלי על תל-סאקי מבקש סיוע מטוסים שיורד על החטיבה הסורית, כי, לפי דבריו, הם עדיין מכונסים ולא פדוטים, כיוון שהסנקים הסורים עדיין די צפופים ועדיין לא התפרסו. אני מעביר את הדרישה לחטיבה. התשובה: אין מטוסים. התשובה היא שלילית. אני מבקש מהסמג"ד שלי, שברגע יושב בתל-פארס ומשמש לי כקשר לארטיילריה, להוריד אש על המוצב. זה לוקח קצת זמן, אבל הוא מצליח להפריש סוללה אחת לטובת התל, והיא מורידה ארטיילריה על התל עצמו.

מוצב 116 - מדורח שהתקיפה עליו מתחדש עם אור מכל הכיוונים, בסיוע של סנקים, נגמ"שים וחי"ר. דיווחתי לחטיבה על המצב בתל-סאקי, דיווחתי על ההתקדמות של החטיבה הסורית; למעשה, שכל הרמה פרוצה עכשיו לטובתם, והם יכולים לפרוץ דרומה בלי שמשאו יצליח לעצור אותם - וזעקתי לסנקים שיגיעו אלי, שיורדו את עליית הסנקים מכיוון עין-גב. נאמר לי שהם בדרך.

ש. זו אותה חטיבה 9?

ת. כדיעבוד. סך הכל המרחק בין רמת מגשימים ומפקדת הגדוד באל-על הוא בערך 5-6 קילומטר. המ"ס בתל-סאקי דיווח לי שהם כבר עברו אותו כ-3 קילומטרים והם בתוך רמת-מגשימים עצמה. הסורים בתוך רמת-מגשימים עצמה.

ש. מה המרחק בין רמת-מגשימים לתל-סאקי?

ת. כשלושה קילומטר, ומרחק מגשימים לאל-על - חמישה-ששה קילומטר (מראה על המפה). זה על הציר המרכזי של הרמת שיורד לכיוון עין-גב.

ש. תל-סאקי יותר צפונה מרמת מגשימים?

ת. כן. דיווחתי לחטיבה. נחתי הזראה לכל הגדוד, לכל המפקדה של הגדוד, שבתוכה יושבים כרגע פלוגת המפקדה וחלק מפלוגה א', שרובה יצאה לסיוע לתל-סאקי - להתכונן לנזע במהירות לכיוון הירידה לעין-גב; כלומר, לכיוון דרום-מזרח והירידה למטה לעין-גב. ביקשתי אישור מהחטיבה לפנות את המקום מאל-על ונחל-גולן. בנחל-גולן ישבה פלוגה שלמה. קיבלתי אישור. זה היה בדיוק בשעה 6.30.

לקחתי את עצמי עם כל מה שיש לי מהגדוד, על כל כלי הרכב, ותוך עשר דקות להסתלק לכיוון בני יהודה, כלומר לכיוון הירידה לעין-גב.

נתתי את ההוראה לארגן מיד את כל הגדוד לתזוזה, והעלינו את החיילים על כל כלי הרכב שהיו בנמצא, וכולם, כולל הפלוגה שישבה בנחל גולן, כ-2 ק"מ מאל-על, נעו למטה. נתתי להם מכשיר קשר. שלחתי את כולם. דיווחתי לחטיבה שאני נשאר עם עוד שלושה חבר'ה באל-על, ואני לא עוזב. וכל שאר הגדוד כבר בדרך למטה.

נשארתי באל-על יחד עם קצין הקשר שלי, עם הקמ"ץ ועוד סמל מבצעים אחד, כדי להמשיך לנהל את העסק מאל-על ולהמשיך קשר לחטיבה ולפיקוד אחורה, וכדי שאוכל מהמקום שאני נמצא להוריד מטוסים או לטוות ארטילריה, כאשר החטיבה הסורית שמתקדמת, עם כל מה שנלווה אליה, תתקדם לכיוון אל-על.

ש. איפה הייתה מפקדת החטיבה באותו זמן?

ח. מפקדת החטיבה בנפח... בשעה הזו קיבלתי את הדיווח.

ש. מתי זה היה בערך?

ח. בין 6.30 ל-7.00 בבוקר. קיבלתי דיווח מתל-סאקי, שהגיעו אלינו כמה מצועים מבין אנשי הנגמ"שים וכמה טנקיסטים מצועים. כולם נכנסו לתוך בונקר אחד. אם לא יגיע אליהם מיד חילוץ, זה עניין של דקות שמחסלים אותם. הסורים בתוך. הוא אמר עוד כמה מלים, ואמר שלא יכול יותר לדבר, כי הוא לא רוצה שהסורים ישמעו אותו. הוא שומע אותם כבר בחוץ יורים. בזה למעשה ניתק הקשר עם תל-סאקי. זה היה בסביבות בין 7 ל-8 בבוקר. אינני זוכר כרגע את השעה. לי בכל אופן גראה שהעסק שם גמור.

ב-116, כאמור, התחדשה החקיפה עם שחר. עלו עליו עוד פעם עם טנקים ונגמ"שים. חיללים סורים הגיעו ממש לתוך המוצב, גם טנקים סורים. הוא הצליח להשמיד בעזרת הנשק שלו, שזה היה רדנ"ס...

ש. מי הצליח?

ח. המוצב 116. הוא הצליח להשמיד עוד שני טנקים סוריים ממש מטווח של 50 מטר, שכנוד היו בתוך המוצב על הגדרות. הצלחנו לרכז עליו ארטילריה מפעם לפעם, שנפלה על המוצב עצמו ושיבשה את התקיפה הסורית.

בינתיים, באל-על עצמה, שכאמור נטשנו אותה, עליתי על בונקר הפיקוד עצמו, כדי לצפות על הסורים שמתקדמים. לא הצלחתי לזהות אותם, אם כי יש לי כמעט קו ראייה עד רמת-מגשימים עצמה. ראיתי אותם ברמת-מגשימים, ראיתי קצת תנועה שלהם, אבל לא זיהיתי את ההתקדמות אלי.

בדיעבד, היום אני יודע שכאזור רמת-מגשימים הם התקדמו עוד בקילומטר באותו שלב, ושם חל חילוף כוחות אצלם, והחטיבה הממונעת שועה עד רמת-מגשימים וכבשה את רמת-מגשימים, הייתה צריכה להתחלף בחטיבת שריון, שהייתה אמורה לרדת דרומה ולהגיע עד צמח, או עד טבריה, או עד להיבן שיעצרו אותם.

החילופים האלה לקחו אצלם הרבה זמן, כך שהיה שלב שחשנו מסנו, כלומר שהיה לנו ברור שאת הטווח הזה עם טנקים בתנועה שוטפת זה עניין של 20 רגעים, חצי שעה; בתנועה זהירה זה עניין של שעה-שעתיים.

הם בכל אופן לא התקדמו. הם באזור רמת-
 מנשימים נעצרו, דרומית לרמת-מנשימים.
 בכל אופן, אנחנו לא ידענו מזה שהם תכננו
 שם עצירה. היינו באצמ"ח לכיוון הוא.

בינתיים 116 צועק לעזרה. לגבי המוצבים בצפון,
 היה לי קשר באותו שלב רופף מאד אתם, בעיקר עם
 המוצב הצפוני - 111. היה לי עוד קשר עם
 הסמג"ד שלי, קשר טלפוני.

עם שחר בצפון התמונה הייתה ברורה יותר.
 כלומר, היה ברור שהסורים עברו את המוצבים
 לכיוון מערב. ראו את הפריצות שלהם באזור
 חל-כודנא משני הצדדים שלו, מצפון ומדרום
 לתל-כודנא. היה ברור שהם נמצאים באזור
 חושניה. אני מדבר כרגע על האזור הזה (מראה
 על המפה), כאשר 111 יושב כאן. תל-כודנא זה
 כאן (מראה על המפה). היה ברור שהם פרצו על
 הציר הזה, ופה הם היו מרוסים באזור הזה. עוד
 בלילה הם נתקלו במארב של 20 וכמה טנקים שעמדו
 באזור הזה, כך שהיה ברור שהם עברו אותנו בצד
 הזה לכיוון מערבה.

על שלושת המוצבים עצמם הם לא עלו. הם היו
 מורידים מפעם לפעם ארטילריה. לפעמים היו
 טנקים סורים עוברים ליד המוצב, יורים על
 המוצב, אבל לא היה מצב של תקיפה סורית לשם
 כיבוש המוצב - מה שכך היה ב-116 עצמו...

פה יש קטע... לא ברור בדיוק מי נתן את ההוראה,
 דרך מי היא התקבלה, אבל היא הגיעה אל הסמג"ד
 שלי כחל-פארס, ואליו היא הגיעה דרך מח"ט שריון,
 מח"ט 188, שנלחם באזור הזה. הגיעה אליו פקודה
 להתכונן לפינוי שלושת המוצבים, כאשר השיטה היא,
 שאותם 15 אנשי המוצב עולים על טנקים ומסתלקים
 אחם; כאשר התכונן היה שהם ינועו על הציר עצמו,
 לכיוון צפון, לכיוון כביש קרניסרה-נפת, ויגיעו
 לאזור נפת. זה התבצע לגבי 111. 111 פינו אותנו
 חחילה צפונה, עקפו כביכול את כל הכוח הסורי
 שהיה כאן פזור, ועלו צפונה עם הטנקים, ואחר כך
 הגיעו עד לאזור הר שיפון, ומשם לנפת, וירדו
 בנוסיגה הבודלה של נפת לאזור גשר בנות יעקב.
 שני המוצבים - 114 ו-115 - התפנו בשלב א', קודם
 כל, למפקדת הפלוגה שישבה במחנה רפיד.

במחנה רפיד התרכזו אותה שעה 2 מוצבים: עוד כוח
 של טנקיסטים, שהטנקים שלהם נפגעו או שהם עצמם
 נפגעו, אנשי ארטילריה, סוללות ארטילריה, שאין
 שהוא הגיעו לאזור מפקדת הפלוגה. הכוונה של
 הסמג"ד שלנו הייתה להוציא אותם, את כל הקבוצה
 הזאת, ברגל, שיסתנונו ברגל מהכיוון הזה.

ש. הם יצאו ברגל?

ת. זו הייתה הכוונה, בכל אופן, שייצאו ממחנה רפיד
 ברגל, ינועו כאן, יסתנונו לכיוון ציר הספלים,
 ילכו ברגל בתוך הערוצים האלה ויגיעו עד
 לכינרת.

בסביבות הצהריים הכות הזה החארגן לחזונה
והתחיל לנוע, הוא נתקל בסנקים סורים.
כלומר, היו סנקים סורים בכל השטח, וזה היה
בלתי אפשרי בשבילו לעבור ביום, להסתנן ביום -
והוא חזר אחרי כקילומטר, חזר למפקדת הפלוגה
במחנה רפיד.

לגבי החמונה בתל-פארס עצמו: בתל-פארס היה שם
הסמג"ד שלי, עם הקמב"צ, שהגיעו, כזכור, בשבת;
נקלעו להפגזה כמה קילומטרים, 2-3, מתל-פארס,
והצליחו אחרי כמה שעות להגיע אל התל עצמו
ברגל. והגיע לשם גם מג"ד סיוע, מג"ד ארטילריה,
שעשה סיור בקו, כדי להיכנס עם הגדוד שלו למחרת,
להחליף את הגדוד שישב בקו. הייתה שם מחלקת נ"מ
שהגנה על תל-פארס עצמו, ועוד שני אנשי מודיעין
מנפת, סמלי מודיעין מהחטיבה בנפת, שהם היחידים
שהכירו בצורה טובה ויכלו לזהות מיד כל סוללה
וכל נקודה בשטח שנורתה מטחנה אש, וגם מבחינת
כלים זיהוי נכון.

לגבי מה שקרה על התל עצמו - אם נחזור קצת אחורה,
כי הזנחנו את הסיפור - במשך מוצאי שבת, אחר
הצהריים והערב ובמשך הלילה, כל מה שהם עשו על
התל עצמו זה איך שהוא שמרו על עצמם, קיבלו
הפגזות רציניות על התל עצמו, כי זה היה ברור
לסורים ששם יושבת מפקדה. אינני יודע באיזה
גודל הם תיארו אותה לעצמם. היה ברור להם שזה
מוצב פיקוד. ירדה שם הפגזה רצינית מאד, אבל
זה לא פגע. לא היו לנו נפגעים מזה, כי הבונקר
שם בנוי טוב. הם שינוחו ארטילריה, זיהו תנועות
של סנקים סורים מתחת לתל. דפרס מעניין: הם
זיהו את אותם טילים שנורו אחר כך לכיוון,
הפרוגים שנורו אחר כך לכיוון רמת דוד - אזרח
נצרת - וכל הסיפור הידוע. הם זיהו כבירור את
המשאיות עם הטילים האלה עוברות מתחתם לכיוון
חושניה. הסמג"ד שלי לא ידע לזהות מה זה, אבל
מג"ד ארטילריה זיהה כבירור וידע מה זה. דיווחנו
על כך לחטיבה. היו מאד סקפטיים לגבי הדיווח ולגבי
הזיהוי. בכל אופן, רצינו להוריד לשם, על ה'עסק'
הזה, ארטילריה, לפני שזה מתקטט ונזרחה - אבל לא
הצליחו. הם נכנסו הלאה, ובריוק מתיכן הם ירו -
לא הצליחו לזהות. זה לגבי הלילה, כאשר בעיקר הוא
משמש, כאמור, לקשר עם הארטילריה, הורדת ארטילריה
על 116, על תל-סאקי ועל המוצבים האחרים, ולקשר
עם חטיבת הסנקים שפעלה מתל-פארס וצפונה באזור
חושניה.

כבוקר יום א' הוא היה האחראי, הוא פיקד על נושא
של פיגור המוצבים (הסמג"ד שלי) והקשר עם הסנקים
שפיגור אותם. כשהתכנית הרגלית לפנות ממפקדת רפיד
אח החבר'ה ברגל לא יצאה לפועל, הם תכננו לרכז
סנקים באזור המחצבה מאחורי תל-פארס, ועם הסנקים
האלה, כמו שהם עשו ביום, להעלות את החבר'ה על
הסנקים ולנרע אתם כמה קילומטרים מערבה, עד
שיצאו מהאזור ששרץ סורים, ומשם החבר'ה יצאו
ברגל.

זה מה שנעשה. נתנו הוראה והתרכזו בערך תשעה
 טנקים באזור המחצבה, בשלב ראשון, של חל-פארס,
 ושם התרכזו אנשי הארטילריה וכל מיני טנקיסטים,
 עובדים, ואנשי סוללות, וכל מיני אנשים לא
 מזוהים, שהסתובבו בשטח מכל מיני יחידות ואיבדו
 את הקשר עם היחידות שלהם. בשעה שלוש ושלושים
 בערך הם זיהו כוונות תקיפה סורית על התל עצמו,
 כשהם ראו כוחות חי"ר רציניים, בערך גדוד חי"ר,
 נעדר מעבר לקו הסגול ומתחיל להתקדם לכיוון התל.
 במקביל, שלושה הליקופטרים סוריים התקרבו אל
 התל. הכוונה שלהם הייתה, כנראה, לנחות בעורף
 התל, ובין מחנה הפלוגה שזה כאן (מראה על המפה)
 ובין החל נורתה עליהם אש נ"מ והופל הליקופטר
 אחד באזור מחנה הפלוגה ברפיד. הליקופטר שני
 נפגע מאש שנורתה עליו מחל-פארס עצמו, וההליקופטר
 השלישי, שראה את גודל השניים הקודמים, לא ברור
 אם הנחית את האנשים ואז ברח, או ברח עם האנשים,
 כי הוא ירד נמוך לשטח מת. בכל אופן, הסמג"ד
 נתן הוראה להתכונן לנסיגת המקום עם כל האנשים
 שהיו שם. חיכך אחרי האירוע עם ההליקופטרים הם
 התפנו וירדו בריצה מטורפת לכיוון המחצבה. שם,
 במחצבה עצמה, התרכזו כ-130-140 איש. הוא קבע
 מיפגש עם הסמ"פ של הפלוגה, שישב במחנה רפיד,
 איך הוא יחזור אליו, כדי להעלות את האנשים ששם
 יושבים על הטנקים. מיד, איך שהם הגיעו למחצבה,
 הם שמעו את היריות של הסורים שנלחמים על
 הבונקרים הריקים, על התל עצמו. במחצבה הם התארגנו
 איכשהו; היה קשה מאד לארגן שם את האנשים,
 מכיוון שזה היה בליל אנשים מיחידות שונות.
 איכשהו עשו מיפקד, פקדו כמה אנשים יש להם,
 היו שם גם שני נגמ"שים מ-113, זלדות מה שמכונה,
 ועוד איזה זחל"מ ועוד איזה נגמ"ש שהגיעו עם כל
 הרכב הזה. על הטנקים עלו כולם, החחילו לנוע
 לכיוון מחנה הפלוגה. העלו שם את האנשים שהיו
 שם, וככה, בצורה הזו, הם החליטו לחתוך ישר,
 לתצות את ציר הנפט, לנסוע פשוט ישר מערבה עד
 לציר המפלים, ולרדת עם ציר המפלים למטה, לכיוון
 כנרת. הם המתינו בערך התחיל להחשיך, קצת המתינו
 לחושך. הם יצאו מהמחנה, הם התקדמו. היתה להם
 בעיה רצינית של זיהוי בזמן התנועה מה זה הטנקים
 שלנו ומה זה לא טנקים שלנו. הם נחקלו בכמה טנקים
 סוריים, גם נחקלו בטנק שלנו, ושם נפגע טנק אחד
 שלנו באש בין כוחותינו. אכל מיד אחרי הפגיעה
 הצליחו לזהות שזה שלנו. הם בכה התקדמו בערך,
 עברו את ציר הנפט; באזור ההוא היה שם עוד פעם
 בעיה של זיהוי והיה חשש לטנקים סוריים. ואז
 מכיוון שעברו כנרת דרך פחות או יותר יצאו מהשטח,
 הסמג"ד נתן הוראה לרדת מהטנקים, כי גם הטנקים
 לא מסוגלים הרבה לעשות כשעומדים מעליהם אנשי
 חי"ר וגם כל פגיעה בטנק פוגעת באנשי חי"ר שעליהם,
 ירדו מהטנקים והחחילו ללכת בדגל לכיוון הכנרת;
 ירדו עד ציר המפלים והלכו לכנרת. אני איברתי
 אח הקשר עם הסמג"ד. כלומר, ידעתי שהוא ירד מהתל.
 הוא ידיוות לי. וידועתי על זה שהוא נשש את חל-פארס
 למפקדת החטיבה; מפקדת החטיבה התעניינה מי נתן לו
 אישור לעזוב את התל, אמרתי לו שלא ניתן שום אישור
 לעזוב את התל אלא על ידי, והמצב חייב אותו. לא היה
 לו מה לשבת שם יותר. לא היה לו שום דרך להגן על
 עצמו, לשמור על התל, ואמרתי להם שהוא בדרך
 (הכרתי את החבנית, מה הכוונה שלו) לכנרת, והוא
 כנראה יגיע אלי לאל-על מסביב.

זה אני מדבר על יום ראשון בערב. גמרנו את פרשת הגזרה הצפונית שלנו. כלומר, אם אנחנו מסכימים, אז ביום ראשון בלילה שלושת המוצבים - 111, 114, 115 - ריקים; תל-פארס עזוב; מפקדת הפלוגה ברפיד נעזבה. כל האנשים פונו, כחות או יותר, בצורה סאורבגה לכיוון השטח הבטוח באזור הכנרת. בשלב הזה אין לי קשר יותר עם הסג"ד. אני יודע רק שהוא התחיל בתנועה, שהם עזבו את מחנה הפלוגה, ואני ממתיך לו שיגיע מסביב לעין-גב חזרה לאל-על.

לגבי מה שקרה בגזרה שלנו, בגזרת 116, חל-סאקי ואל-על - כאמור, בבוקר, בערך בין שבע וחצי ושמונה, נפסק הקשר עם חל-סאקי. 116 ממשיך כל הזמן להדוף התקפות סוריות, והמצבים שם מתחילים להיות יותר ויותר קריטיים, כי הוא נעשה קצר בתחמושת ונפגעה לו גם הבאזוקה היחידה שהיחה לו, נפגעה באחד ההפצצות. והוא זועק לחילוץ. אני מדונה כל הזמן לחטיבה. עכשיו, יש קטע שלא היה לי דיווח עליו. אני לא יודע גם סתי זה בדיוק התרחש, אבל בשלב מסוים, נפת, מפקדת החטיבה, נעזבה. כלומר, הם דילגו, רצו לכיוון גשר בנות יעקב - כך שהיה קטע שלא היה לי קשר עם מפקדת החטיבה, אלא דרך הקמב"צ או דרך קצין אג"מ, אבל לא היה לי קשר טוב עם החטיבה. ואני זוכר שביום ראשון בבוקר כבר היו הרבה מקרים שדיברתי ישו עם הפיקוד, עם 82 ו-82א, כלומר, זה קצין אג"מ ועוזר קצין אג"מ בפיקוד.

ש. איזה פיקוד?

ת. פיקוד צפון. בעיקר כשהייתי זקוק לסינוע ארטילרי ודרשתי סינוע אויר לטובת 116. לגבי חל-סאקי, איבדתי את הקשר אחר. כלומר, היה ברור לי, לפי הדיווח האחרון שלו, שהסורים בחוץ נפתח הבונקר, וכולם פצועים אצלו. והפרידה, השלום ולהתראות וכל הסיפור שעל החל אין יותר אנשים חיים שלנו.

116 - היה ברור לי שאם אנחנו לא מצליחים לחלץ אותם איכשהו, להתפרץ עם סנקים אליהם, הסוף שלהם יהיה דומה. על נסיגת חי"רית אי אפשר היה לדבר מ-116, כיוון שהתקיימה עליו היתה גם מצפון וגם מדרום; והסורים היו כבר ממש בחוץ המוצב, והיקפית לו סביב סביב. כך שהשיטה היחידה שנראתה לי אז אולי להצליח לחלץ אותם, זה סכיון שנראה לי שציר התקיפה המרכזי של הסורים הוא על הציר הראשי של הרמה, על ציר רמת-מגשימים - אל-על, ויש לנו את כביש המערכת שנוע לאורך הרוקאד, על הקו וממשיך הלאה. הדרך היחידה שנראתה לי זה אולי להסתנן סנקים, להחקדם עם סנקים על הציר הזה באגף של הסורים. לא קיבלתי שום דיווח על תנועה על הציר הזה, ולהגיע למוצב ולהעלות אותם איכשהו בחסות ארטילריה או משהו כזה, ולסגת אתם במהירות אחורה. בכל אופן, זה לא היה אקטואלי, כיוון שלא היו לי סנקים ואני עוד כרגע עומד פה בחרדה במורה, כי אני יודע שהסנקים מרמת-מגשימים נמצאים במרחק של רבע שעה נסיעה, משהו כזה, אלי, בלי ששום דבר יוכל לעצור אותם. בשעה חשע וחצי בבוקר, כשאני

עומד כאן למעלה על הכונן וצופה על הסנקים הסורים שסחובבים באזור, של כערך ארבעה-חמישה קילומטר ממני, פתאום זועק לי סמל המבצעים שאחי על הגב: סנקים מאחורין. אינסטינקטיבית, הרבצנו שנינו גלגול מהגג ועד למטה, ורק למטה הצלחנו לזהות שזה סנקים שלנו. זו היתה הפלוגה הראשונה, פלוגת שוטנים, שהגיעה למעלה.

ש. איזו פלוגה?

ת. שוטנים. צנטוריונים.

ש. באיזה שעה זה היה?

ת. בחשע ושלושים בבוקר כיום ראשון.

יצאתי לכביש. הם נעו על הציד המרכזי. רצתי מיד לכביש עם מפה ביד, עצרתי את הסנק הראשון, כיררתי איפה המ"פ. עליתי על סנק המ"פ והסכרתי לו: א) מה קורה, איפה אנחנו ואיפה הם, ומה צפוי לנו. וביקשתי ממנו שיתקדם מה שיותר קדימה, לכיוון הזה. אני יושב על צומת ציצית-טיסה; ביקשתי שיתקדם קדימה לכיוון הצומת הבאה ויחסום אותה; שיתקדם מה שיותר קדימה, כדי לא לתת לסורים להתקרב; כל כרגע שהם תופשים פה את הפיתחה הזאת, למעשה א) הם עוצרים את התנועה שלנו, כי יש פה את ואדי-אל-על, נחל אל-על, שיורד מצד אחד, והערוץ של הרוקאר, שיורד מצד שני - שהם שניהם בלתי עבירים לתלוטין לשריון; ויש פה פיתחה ברוחב של בערך 1.5 ק"מ עד 2 ק"מ, שאותה קל מאד לחסום עם סנקים, כך שלא יהיה מעבר.

לכן, ביקשתי ממנו שיעבור את מפקדת הגדוד ויתקדם קדימה. הוא אמר לי שהוא קיבל הוראה להגיע עד אלי ולעצור. אמרתי לו: טוב, אז חתקדם עוד לפחות 500 מטר וחתפום עמדות בצד הזה של הציר, כך שחתסום את הציר הזה, כי המקום שהוא עמד היה בכלל שטח מת.

הוא ביצע את זה. ניסיתי לקחת חלק מהסנקים האלה. ביקשתי רשות. החקשרתי אז לחטיבה וביקשתי שיפנו הלאה, לא ידעתי מי עולה אלי, מי זו האוגדה שעולה אלי; ביקשתי שיפנו הלאה למסגרת הגדולה יותר, שיקבלו אישור שהסנקים האלה יתחילו ללחוץ צפונה, כדי שהתנועה של הסורים תהיה יותר איטית דרומה. לא קיבלו אישור, אמרו: בשום פנים ואופן לא, אלה עומדים פה ועוצרים כאן.

בינתיים - הסיפור הידוע על 116; תקיפות כל הזמן. מפעם לפעם אנו מצליחים להוריד עליו ארטילריה. בסכיבות הצהריים, בערך בשעה 12.00 או 12.30, משהו בסביבה הזאת, אולי 1.00, מגיע גדוד - לפי מספר הסנקים זה לא גדוד, אבל יותר מפלוגה או שתי פלוגות - של שוטנים, שעלו הנה. יצאתי עוד פעם לצומת וביקשתי מהם שהם יתקדמו על ציר ציצית, על ציר הרוחב הקטן הזה לכיוון נחל-גולן ויחסמו את הפיתחה מהכיוון הזה. הם

התפרסו באמת לכיוון מזרח. ה'שטים' עומדים באזור אל-על; הם עומדים בין אל-על לנחל-גולן. ואז הסנקים הסודיים, פחות או יותר, מביעים לטווח של בערך קילומטר; הראשונים הגיעו אפילו 700 מטר מאל-על עצמה.

כלומר, בשלב הזה שהרמנים הספיקו בדיוק להתפרס ותפסו עמדות וסגרו את הפיחתה הזאת. במקביל, הסודיים - אח זה ואינו מהבונקר למעלה, מהגב למעלה - התקדמו, כך שלמעשה הם היו במסרת רוחב... לסנקים שעמדו כאן, וכשחם פנו לכיוון הסנקים האלה - הם היו פגיעים לשרמנים שעמדו כאן. התחיל פה להתפתח קרב שין בשין, שריון כשריון, כשחטיבה 9 הזאת עוצרת את הסנקים הסודיים, פוגעת בהם, נעצר כאן בערך גדוד, עומד - אולי כבר פינו אותו - עמד שם גדוד של סנקים סודיים, בטווח של 1 ק"מ - 1.5 ק"מ מאל-על עצמה. פגזים של הסודיים שנורו לכיוון הסנקים שלנו פגעו באל-על, בבונקרים ובמפקדת הגדוד.

התקשרתי ל-20, למח"ט הסנקים, מח"ט 9 - לא ידעתי מי זה, לא ידעתי גם איזו חטיבה זאת; אני זוכר רק שהשם שלהם בקשר היה לימור. כשרצתי בפעם הראשונה למ"פ, לקחתי ממנו ישר את התדר, כדי שיהיה לי קשר ישיר איתם. הסברתי לו שיש לי אנשים ב-116 וחייבים להגיע אליהם, ושיתחילו ללחוץ צפונה, שיתחילו להתקדם.

ש. למי אמרת את זה?

ת. דיברתי עם המח"ט של הסנקים, מח"ט 9. הסברתי לו שיש לי גם אנשים פגועים בתל-סאקי ושיתחילו ללחוץ קדימה. הם התחילו לאט לאט להתקדם, אבל הכוונה שלהם הייתה בכלל לא להתקדם אלא לבלום, כנדאה - היום אני יודע - לעצור באזור ציר קורלנד או קצת מעבר אלי, באזור הזה, עד שיגיע כל שאר הכוח של האוגרה הזאת, או אוגדות אחרות, יתחילו לתקוף גם מהצפון.

בכל אופן, לי לא הייתה ברורה התמונה, למה הם לא רצים קדימה, למה הם לא מתחילים להתקפה קדימה. בכל אופן, הם נעצרו באזור ציר קורלנד, ב-2 ק"מ צפונית לי, נכנסו שם לחגיריג'י לילה.

ש. איזה סנקים היו אלה? צנטוריונים?

ת. זו הייתה פלוגה אחת של צנטוריונים, וגדוד או משהו כזה של שרמנים.

כלילה, ביום ראשון, נתתי הוראה, מיד כשהתחילה הלחימה של השריון...

ש. זה לילה 7-8, כן?

ת. כן. בערב של יום ראשון, של ה-7. אבל עוד בצהריים, אחרי שהסנקים התחילו להילחם - אחר כך אעמוד על זה בסיכום - נתתי הוראה לרופא שלי עם התאב"ד שלו, עם האמבולנס, לעלות חזרה לאל-על. היה לנו שם בונקר מצוייץ שיכול

לשמש כנקודת פינוי. הוא עלה חזרה לאל-על
עצמה והחמקם בכונקר שלו, ולשם פינוי נפגעים
של הנקיים בהמשך.

לאחר מכן, לקראת ערב, נתחיי תוראה לפלוגה
שלי, שישבה בנחל בולן כל הזמן, לעלות מעין-
גב למעלה, לאל-על עצמה, כדי שחיה...

ש. איפה הם ישבו?

ת. הם ישבו בעין-גב. הם ירדו הרי ביום ראשון
בבוקר, כל הגדוד. אמרתי להם שיעלו חזרה
לכירון אלי, למפקדת הגדוד, עם 4 זחל"מים,
וארגנו אותם שם לחגנה על מפקדת המחנה עצמו.

ש. זה היה ב-8 לחודש?

ת. זה היה ב-7 לחודש בערב.

עוד אירועים: ביום ראשון בצהריים בערך
איבדתי את הקשר עם 116. באחת ההפגזות או
בפגיעה של טנק נפגעה להם האנטנה, ומהצהריים
איבדתי את הקשר אתם לכמה שעות. וזה היה
באמצע התקפה סודית, כך שתששתי מאר לגורל
המוצב הזה. בכל אופן, בשעה 5 בערב או משהו
בסביבות השעה הזאת, הם יצרו אתי קשר חזרה,
הסבירו שהיתה תקלה במכשיר; הם הצליחו
לאתר איזור שהיא אנטנה, והצליחו לתוש את
הקשר בינינו. ועם חידוש הקשר - עוד פעם
הסיפור הישן, שזה עכשיו הסוף ממש, כי
הטורים כבר בחוץ התעלות, ואין להם תחמושת,
ועוד פעם ארטילריה עליהם, וכל הסיפור הישן;
יש להם שלושה נפגעים.

כמובן שהמשכתי בשקרים שלי כרגיל, שהטנקים -
זה עניין של דקות עד שהם מגיעים אליהם, ויש
ארטילריה, ושכל הצבא הישראלי בדרך אליהם.

זה לגבי 116.

לגבי תל-סאקי - בערב, לא זכורה לי בדיוק
השעה, פתאום אנחנו שומעים, כמו מאיזה שהוא
חלום, חייל מזדהה בשם תל-סאקי; כאן 1616,
מדבר גפרודר (זה כינוי לחייל), כולם פה
על ידי פצועים וגוססים; אם לא תגיעו מיד -
אנחנו גמורים. (א) זה היה מעודד לשמוע שיש
שם עוד חבר'ה בחיים. זה אתרי שלא שמענו
מהם בערך יום שלם, והיינו משוכנעים שאף
אחד לא נשאר. התחלתי לדבר אחר. אמרתי לו:
תשמע, תשקה את החכר'ה ותעודד אותם, ותסביר
להם שאנחנו כבר מגיעים; כבר יש אצלי פה
טנקים וכולם בדרך אליכם, וכבר מגיעים.

יותר מאוחר אחד הקצינים של הטנקיסטים, מ"מ
טנקים, שהיה פצוע קל, ששכב בכונקר עצמו,
נשלח על ידי הקצין שלו, שגם כן נפצע ואיבד
את ההכרה, אבל כששבה אליו ההכרה והוא ראה
שהסודרים כנראה עזבו את התל, כי הם התקדמו
או משהו כזה - שלח אותו לטנק פגוע שעמד
על יד הכונקר, אמר לו שיביא משם מים.

הקצין הזה הלך עם עוד חייל שלי, יצא לסנקים, הביא מיס, אבל גם הפעיל את סמטת הקשה בסנק ויצר אתנו קשר, ונתן לנו ה"ח דומה - שכולם מצועים ובמצב קשה מאד ושצריכים להגיע. לו היה לי יותר קל להסביר שהסנקים כבר אצלו, מכיוון שהוא סנקיסט, הוא יודע כמה מהם השריון מתקדם, וזה עניין של שעה-שעתיים מכסימום עד שיגיעו אליו, זה היה יום ראשון בערב. ואם הם יחליטו לא להתקדם בלילה מאיזו שהיא סיבה, אז עם שחר הם תוך שעה אצלו, ושפשוט יחזיק את החבר'ה וימפל בהם, ויחבשו אותם וישקו אותם, כי חבל עכשיו שלא יחזיקו מעמד.

דרך אגב, עם החייל הבודד הזה לי לא היה זמן כל הזמן לדבר איתו, אבל דיבר איתו גם 82 ו-84, כלומר ישר הפיקוד דיבר עם החייל הבודד הזה בתל-מאקי, והחייל הבודד הזה כל הזמן דווח להם מה קורה, גם לגבי המנוחה הסודית מחת לתל - כי זה למעשה הציר המרכזי שהסורים נעו עליו.

לגבי 116 - מאחר וביקשתי שיתקדמו אליהם, וראיתי שהשריון לא במגמת תקיפה אלא במגמת בלימה באזור שקצה צפונית לל, תכננתי עוד פעם לבצע מה שרציתי לבצע כיום ולא היו לי סנקים. התלמתי שבלי להזהר הרבה יותר קל, לקבל מסגרת של סנקים, של מחלקה - קצרי שיתנו פלוגה - לנוע אתה על ציר המערכת, על הקו הסגור עצמו, משום שנראה לי עוד פעם שם אין סנקים סוריים, או לא בכמות רצינית; ובכל ה'שמחה' שמתרחשת, ובכל הקרב והכוחות שמתנגשים באן - איזה כוח קטן יכול בקלות להסתגן עד למוצב עצמו או עד לקרבתו, להעלות את האנשים אליו ולמגת לכיוון אל-על.

הקשרתי עם המח"ט של חטיבת שריון 9 וביקשתי את זאת מסנו. הוא לא ידע בכלל מי מדבר איתו. זה כבר קרה. הזכרתי לו שאני זה שיושב באן, זה שדיבר איתו בצהריים. זה היה מח"ט 9, בן-פורח מוטקה. ביקשתי שיקצה לי 3-4 סנקים. בהחלטה דיברתי איתו על פלוגה; אחד כך יודתי למחלקה. הוא לא הסכים בשום פנים ואופן. ניסיתי אחר כך לפנות לחטיבה 820, לנפת, כדי שהם יפעלו אצל מפקד האוגדה, כדי שדרכו אני אקבל את זה. אחר כך ניסיתי שיפעלו דרך הפיקוד בקיצור, זה לא הלך, אף אחד לא קנה את הדעיון.

דיברתי עם 116 - שיניתי את החבניה ותכננתי משהו אחר. אמרתי שהם יעזבו ברגל את המוצב, יסתנו, יתרחקו מהמוצב כ-4-5 ק"מ מכיוון גם (מצביע על המפה), לא לכיוון הזה, אלא מכאן, אלא ישר מערבה, לאזור הזה פחות או יותר, יסתגרו שם במשך הלילה והיום - כי היה ברור לי שהכוחות שלנו יגיעו לשם למחרת אחרי שעתיים-שלוש-ארבע שעות של לחימה. התקשרתי אל מפקד המוצב ודיברתי איתו. שאלתי אותו מה המצב בדיוק עם הפגעים. הוא אמר לי שיש לו שלושה הפגעים, אחד פצוע קשה מאד - לפי ההבדלה שלו, גורס, שניים פצועים קל. שאלתי אותו אם את השניים האלה ניתן לשאת על הכתפיים.

הוא אמר שכן. אמרתי לו בדיוק מה אני מתכוון שיעשה. דיברתי אחר לא באופן גלוי, אלא קצת ברמזים, כדי ש'כני הדודים' לא יבינו גם כן מה אני מתכוון לעשות אחר. סיכמנו שהוא לוקח את הפצוע קשה, הגוסס הזה, הוא מחביא באחד הכונקרים, מצמיד אותו לאיזה פינה, מחבר לו אינפוזיה, נוחזק לו את הטיפול שהוא יכול לתת לו ומחביא אותו באחת הפינות. את שני הפצועים האחרים הוא מעמיס על הכפיים, יוצא ומסתתר בנקודה מסוימת, פתוח או יותר באזור שאמרתי לו מערבה. נראה לי שהוא יכול לעשות את זה, גם מבחינת הכושר - אני מכיר את התיילים - וגם מבחינת השטח - חנועה, עבירות וכל השאר. סיכמנו שזה מה שיעשה, אך הוא נתן לי מיגבלה אחת. הוא אמר לי: כרבע בשום פנים ואופן אני לא יכול לזוז אפילו מטר אחד מהכונקרים שהפצועים יושבים. הוא עצמו היה בעמדת מ"מ - זוהי עמדה בחוץ - כי בין הכונקרים, בתוך התעלות, יש חיילים סוריים פזורים, ובין התעלות, בחצר עצמה, יש חיילים סוריים, חלקם פצועים וחלקם בריאים - וכל זה מותנה, הוא לא יכול לבצע את זה כמו שאני רוצה. אמרתי לו שמה שאני עושה עכשיו - אני מרכז ארטילריה על המוצב עצמו; מחי שנגמרת הארטילריה אני מודיע לו: פגז אחרון נורה. הוא בינתיים, בזמן ההפגזה, מחארגן, נגמרת הארטילריה - וכחוסה כל העשן והאבק הוא מסחלק מהר. כך סיכמנו. הורדנו ארטילריה על המוצב עצמו. מה שקרה בזמן הארטילריה הזו, היה טנק סורי אחד שפגע פגז ישיר בתוך העמדה של המ"מ. המ"מ עצמו - מפקד המוצב - ועוד חייל נפצעו, ואז קיבלתי דיווח, כלומר שמעתי שהמ"מ לא מדבר אחי יותר אלא החייל. החייל דיווח לי שהמ"מ נפצע ועוד אחד נפצע. אחר כך היה שם המ"כ שלקח את הפיקוד על המוצב ודיווח לי שיש לו כרבע חמישה נפגעים, וכמובן שהתכנית להסתנן התוצה נפלה מכיוון שהם לא היו מסוגלים לצאת התוצה עם כל הפצועים שלהם. (ב) לא היה מי שיוביל אותם. על המ"כ פחדתי להטיל את המשימה של הניזוט וההסתננות התוצה בין כל הכוחות הסורים ששרצו שם.

זה היה המצב ביום ראשון בערב. בינתקיים, כאמור, חל-סאקי פצועים כולם, גוססים *). ב-116 5 פצועים ו-7 בריאים, אין להם יותר שום נשק נ"ט, חוץ מרדנ"ט אחד. החמושת הולכת ואוזלת; הטנקים שלנו עומדים כ-2 ק"מ צפונית לאל-על. כל שאר הגדוד; יושבת פלוגה אחת, שומרת על אזור הצומח של אל-על ומוקפת גדוד; כל שאר הגדוד נמצא בעיז-גב; כשהכוח פונה - הפלוגה הצפונית - נמצאת אי-שם בדרך מכיוון רפיד לכיוון הכנרת על ציר המפלים. זה יום ראשון. כך עובר הלילה, כשבלילה המוטיב המרכזי הוא התקיפות על 116. הסורים הגיעו עד הכונקר

(* פצועים אלה פונו בסופר של דבר כולם

של הפצועים. המ"מ הפצוע הצליח לחסל 7 חבר'ה
בפתח עצמו, תוך פדי שכיבה. זהו. תוך מלהוריד
עליהם ארטילריה ולהגיד להם שכל רגע מביעים
אליהם וכל מיני עירודים אחרים, לא היה לי מה
לעשות. זו הייתה הפעילות.

בינתיים, מנפח כל הזמן מטרידים אותי לגבי
הסמב"ד שלי - איפה הסמב"ד ואיפה הסמב"ד.
אמרתי להם שיניחו לי לנפשי. איפה הסמב"ד
שלי אינני יודע. אני יודע שהוא בדרך לכנרת.
כאשר יגיע לכנרת, יתקשר אתי ואני אדווח להם.
זו הנקודה שהטרידה אותם, משום מה, יותר מכל.
אולי משום זה שחשבו שנשאר איפה שהוא על החל.
אמרתי להם שהוא לא על החל, הוא עזב את החל
לכיוון רמיד, הוא יגיע, תסמכו עלי. זה
ביום ראשון בלילה. כל הלילה הזה, אחרי
שהתכניח עם ההסתננות החי"ריה נפלה, בגלל
פגיעת המ"מ ועוד חיליל נפלה - הידשתי את
הדרישה לקבל עוד כמה סנקים, להסתנן אתם לפני
אור לכיוון 116. לא זוכר עם מי דיברתי שם.
נדמה לי שנשלב מסוים דיברתי גם עם מפקד
האוגדה, גם עם המ"מ וגם עם מח"ס 820, גם
עם הפיקוד באיזו שהיא צורה. ביקשתי מ-820
שהם ידברו עם המסגרות הגדולות, כלומר עם
האוגדה או עם הפיקוד, כדי שהם ישיגו את
הנושא הזה. זה לא הלך.

ככל אופן, מה שכן ביקשתי, שעם שחר יתחילו
להתקדם, כלומר ירוצו קדימה. לא יבנסו עוד
פעם לקרבות השהייה או בליטה, אלא יתחילו
ללחוץ קדימה, כדי שיגיעו אל המוצבים האלה
תוך שעה-שעתיים. אני מדבר על ה-8,10 כבר.

עם שחר התחדש באמת הקרב, קרב ה-ש' ב-ש',
כי כל הלילה זרמו עוד כוחות בציר בכיוון
כלפי מעלה. גם הארטילריה, כל האוגדה של
מוסת פלד, התקדמה בכיוון אל-על. עם שחר
התחילה התקיפה והתחילו להדוף את הסורים
לאט-לאט, הרבה יותר לאט ממה שחשבתי כתחילה.
בינתיים קיבלתי ביום שני בבוקר פלוגת חרמ"ש
ת"פ, כלומר תחת פיקוד שלי. פלוגת מילואים
שהגיעה עם האוגדה של מוסת פלד - אינני יודע
באיזו דרך הגיעה למעלה. קיבלתי התראה לילה
קודם שאקבל אותם, והם הגיעו בבוקר בערך.

התכנית שלי הייתה זו: לקחת את החבר'ה שלי, את
הצנחנים, לעלות על הכלים של החרמ"ש, לפנות את
החרמ"ש שניקים מהכלים, ולהתקדם מיד אחרי הסנקים
הראשונים - כי היה לי ברור שהסנקיסטים, כלומר
חטיבה 9 שנלחמת באזור תל-סאקי, לא יהיה לה
זמן להתחיל לפנות, לאסוף ולספל בנפגעים שלי
ששוכבים בשטח כבר יומיים. לכן, הורדתי,
פינתי 7 זחל"מים מפלוגת החרמ"ש הזו שבאת
מצויידת לקורים, העליתי על ארבעה מהם חיילים
שלי כבוח לוחם; עוד שלושה זחל"מים השארתי
דיקים לשם פינוי נפגעים. לקחתי גם את
הדוקטור שלי עם כל הצוות שלו והייתי בקשר
מקביל עם הסנקים, עם כוח הסנקים, שהתקדם
על ציר ציצית-טיפה, על הציר המרכזי, כדי

לדעת מתי הוא מגיע לאזור חל-סאקו, כמקביל, דאגתי שהכוח הגע על ציר המערכת, יהיה לו ברור לחלוטין שב-116 יש כוח שלנו, המוצב מוחזק עוד על ידינו, ושגרתתי אף כל נושא החבירה בין הסנקים המתקרבים ובין המוצב שיושב. ההתקדמות היתה איטית, כלומר הרכה יותר איטית משחשבת. ומה שקרה בינתיים, שהסורים על ציר ההתקדמות שלהם, כלומר על ציר הנסיגה, עוד פעם עלו. המ"ט דיווח עוד פעם על הסנקים שנעים צפונה; וזה נחן אינדיקציה לנו לפחות, והעברתי זאת הלאה, שהסורים התחילו בנסיגה. הוא ראה תנועה שלהם צפונה ודיווח כל הזמן מה נסוג צפונה, ולא זיהה תנועה דרומה. אמרתי לו שיהיה שקט לגמרי ולא יציק להם. הם במגמת נסיגה, ואם יתן להם לעבור לידו - אולי הם לא יפריעו לו. הבעיה היתה שהם לא חמיד ידעו אם המוצב שלנו או שלהם, כל אלה שנעו צפונה היו משוכנעים שהמוצב שלהם, ואז הם עלו על המוצב עצמו, ואז לא היתה להם ברירה אלא להילתם. ואז אמרתי לו: תחקיף רק מסורתיים של 50, 20, 30 מטרים, כאשר אתה בטוח שמה הולכת לקרות איזו שהיא פנישה לא נעימה...

מתי דרך אגב הגיע מוסה (פלד)?

ש.

פלוגה ראשונה שלו הגיעה בסביבות 9.30 לאל-על, פלוגה אחת. ובסביבות 12.30 הגיע גדוד או משהו כזה, 2 פלוגות או משהו כזה של שרמנים, וכל הכוח העיקרי של חטיבה 9 נכנס ללחימה בערך בסביבות 1300-1400 בצהריים, מאל-על עצמה, כי הסורים הגיעו 700 מ' ממפקדת הגדוד" (עמ' 3188-3209).

ח.

(7) חטיבה 7

בשעות הבוקר של יום א' בולטת חטיבה 7 החקפה של חטיבת שריון סוריה. עיקר עול חבלימה נופל על גרוד 77 (ראה להלן).

בשעות הצהריים חוזרים לחטיבה 7 שני כוחות מהגזרה הדרומית. על נסיבות חזרתם לחטיבה של שני הכוחות האלה שלחמו בגזרה הדרומית אומר קצין האג"ם של חטיבה 7, רס"ן חגי רגב:

- "ש. אבל דיווחים מלמעלה לא קיבלתם?
- ת. לא קיבלנו לגבי המצב. גם יותר מאוחר לא קיבלנו. רק די פאחד נודע לי שהמצב די חסור בגזרה הדרומית.
- ש. מה זאת אומרת "די מאוחר"?
- ת. כוא, נאמר כך: אנחנו בסה"כ להערבתי, חבלימה של חט' 7 מקוניסרה וצפונה - פה לא עברו סנקים. לא עברו גם בשטח. לא עברו את העלת חנ"ס - הגיעו לעמדות שלנו ונבלטו. בצפון אחרי המלחמה כשראיחי שהיו 6 סנקים כנפח, המצב היה די מדאיג. אנחנו כיום השני של המלחמה, בתוצאה מזה ששני מפיי"ס שלנו, שנלחמו בגרוד 82 עשו פה חשהייה והתחילו להיכנס יחידות המילואים ולא היה להם מה לשחק, לא היה להם. המג"ד שלהם נפצע, הסמג"ד שלהם נהרג, הם יצרו קשר אתנו דחכאנו אותם אלינו.
- ש. מי אמר לכם להביא אותם אליכם? זה כיוזמתכם?
- ת. אנחנו אמרנו להם.
- ש. הם יצרו קשר ואז אמרתם להם - כואו?
- ת. נכון. 2 מפיי"ס שלנו.
- ש. אחם ידעתם שבאותו זמן פינו אח מתנה נפח?
- ת. מישהו באיזה שלב מסויים - כיום ראשון, או כיום ראשון אחר הצהריים אמר ש-60 סנקים על נפח. (עדותו בפני אל"ם (מיל) נבו, עמ' 13-14).
- "ש. כיום ראשון בבוקר באיזו שעה כוא סייגר חזר אליכם?
- ת. אני לא זוכר.
- ש. הוא אמר לכם שהוא מנהל קרב לכיוון נפח?
- ת. היה לו כאיזור כיון עין זיון החדש לעין זיון הישן, המארב שלו, הוא לא אמר לנו שהוא ינהל קרב לכיוון נפח. הוא רק חזר אלינו ואני חוזר בפריסה.

- ש. אבל למה הוא חזר?
- ת. קראנו לו אלינו שוב, אז החחיל הלחץ באיזור חרמוניה, ביום ראשון איחרנו כבר את המאמץ העיקרי בגזרתנו שזה האיזור הזה ורצינו את טייגר לחזק את הגיזרה. זו היתה פלוגת העבודה החטיבתית שלנו. פלוגה טובה מאד.
- ש. אתם יודעתם ביום ראשון על מה שנעשה בגזרה הדרומית?
- ת. כסה"כ לא.
- ש. שום דבר?
- ת. לא היתה לנו תמונה. ידענו שגם שם יש נסיון להבקעה. לא ידענו את התמונה הכוללת. נדמה לי שאז כבר רפול היה מפקד הגזרה. כלומר כל רמת הגולן. אמר לנו היה... הקול המרגיע של רפול. כסדר מסודרים, יהיה טוב, או חתנו להם ותחזיקו מעמד.
- ש. כן. אבל אינפורמציה על מה שקורה בגזרה הדרומית קיבלתם? כשאתם קוראים נניח לטייגר לחזור אליכם, אתם יודעים מה קורה באיזור נפת?
- ת. לא. לא ידענו מה קורה באיזור נפת אבל הגזרה שלנו מה-109 ידענו בדיוק מה קורה. כי היו לנו כל הזמן את האינפורמציה דרך המ"פ שישיב ב-109 והיה הגדוד של יאיר נפשי שישיב בקו דרך טייגר שהיה באיזור הזה. היה לנו גם את סמו"ד של קהלני שהיה בשלב מסוים באיזור הקטקומבה, הוא עלה לכיוון ה-110 וירד חזרה והוא דיווח לנו. ידענו שהמצב הוא סביר. איך לנו בעיות מיוחדות בגזרה הזאת, וקראנו לטייגר משום שידענו שפה המאמץ העיקרי ולשמור אותו בכוח עבודה לחגבר מקום של נסיון פריצה. את האמת - אני לא זוכר שידענו באיזור הזה מה שנעשה באיזור נפת או חושניה.
- ש. כולל יום ראשון בשעות הצהריים?
- ת. יכול להיות שתמונת המגננה שלנו פה היתה משחנה את הינו יודעים שכנפח יש כזאת כמות של סנקים. חושניה נפרצה והכל, סה"כ היה מצב שאנחנו בלמנו, אבל מאחורינו היו כוחות שלהם. כאן היו הדרגים שלנו, בצומת וואסט וכלי הגנה כמעט של שריון בכלל. לו היו יכולים... אם נפת היתה בידיהם היו יכולים לעלות על ציר נפת-וואסט ולעשות שמחה וששון כלומר, אנחנו לא נתנו לעבור, אבל התמונה בדרום היתה מאד לא ברורה.
- ש. מה ידוע לך על פינוי מחנה נפת על ידי אוגדה 36 ביום ראשון? ועל הבעת סנקים סוריים למחנה גפת?
- ת. הדיווח הגיע אלינו דרך מ"פ של גדוד 82 שבעצם לא היה ת.פ. שלנו אלא היה ת.פ. של 188 בחלק הדרומי של הגיזרה. היה מצב שע' קצין אנ"ס שלי נסע פשוט עם ג'יפ סיור ועוד רכב לקבל שיירה מנהלתית, לכוון את השיירה אלינו והוא נתקל על ציר פלא קצת צפונית לנפת במ"פ שלנו והוא אמר לו לאן אחת נוסק?

- ש. המ"פ היה לבד או עם הפלוגה?
- ת. הוא היה עם כמה טנקים שנשארו לו - 4 או 5 טנקים. הוא אמר לו: לאן אתה נוסע - הרי בנפת יש טנקים של אוי"ב, אז הוא התקשר אלינו ודיווח את זה לנו. נדמה לי שהסמ"ס לא האמין לו בדגש הראשון. אז הוא קרה למ"פ אישית אליו ואמר לו שדיווח לו את זה למח"ט.
- ש. מי זה המ"פ?
- ת. בני צסנר. בהתחלה היתה לנו תמונה, בהתחלה אמרו 40 טנקים. ואז צסנר דיווח שיש טנקים סוריים במחנה נפת, סוריים, במגע עם נפת. כן יש טנקים סוריים בנפת. מול נפת - כך היתה ההגדרה. אני אחרי המלחמה ראיתי את הטנקים, זה לפחות 6 טי-62 ממש מעבר ציר הנפט. במגע אש ישיר עם נפת והמחנה. את כל מערכת הלוגיסטיקה העברנו אחר כך דרך גונן בציר גונן לזואסט. אבל זו האינפורמציה הראשונה שיש טנקים, אני חושב לאחרי... בשלב זה כבר נפת פונתה ע"י מפקדת האו"ם. את מפקדת האוגדה ראינו אחר כך מדלגת בשטח. גם פגשנו אותה כמעט בגמר הכלימה. באיזור של תל-שובאן, שם גם היתה קבוצת הפקודות האוגדתית שלנו לקראת ההבקעה.
- ש. אני רוצה להבין: האוגדה המשיכה לפקד עליכם ביום ראשון?
- ת. כן.
- ש. ואתה לא ידעת כקצין אג"ם איפה מפקדת האוגדה?
- ת. בשלב הזה לא ידעתי. (רס"ן חגי רגב, עמ' 18-20).

(8) גדוד 77

על קרבות גדוד 77 ביום א' העיד המג"ד, סא"ל קהלני:

- ש. איזה קרב היה בבוקר?
- ת. בבוקר עמדתי בעמדות כציר סרזן וראיתי כיון 70 ל-80 טנקים מנסים לטפס לעמדות שלי. הם נסעו, חלק מהם נסע עם דגלים וחלק מהם הסתובב בתוך כפר, הורגש, החור שלהם היה מכולכל, ואנחנו עלינו לעמדות ושם התפתח קרב מאד רציני וסה"כ לא נתנו להם להגיע לעמדות.
- ש. כמה טנקים נפגעו לך באותו קרב?
- ת. בקרב הזה בין 7 ל-10 טנקים, הקרב כשעתיים, שעתיים וחצי.
- ש. ומה קרה בתום השעתיים האלה?
- ת. השמדנו את כולם.

- ש. אח כל 70 - 80 סניקים ובוזז נגמר הקרב שלך?
עד מתי?
- ת. זה נגמר. כל פעם היה מגיע איזה סניק בודד. או
חנועה, או הפגזה ארטילרית, חזקה.
- ש. אני מבין, אבל מבחינת מנע.
- ת. מנע-היה. ואני מעריך בין שעתיים וחצי לשלוש, זו
היתה מכה חזקה ביותר. זו היתה כנראה חסימה סורית
והיא הושמדה.
- ש. ומה הלאה?
- ת. אחרי זה היינו מקבלים ריגוחים על חנועת סניקים על
נסיונות התקפה שלנו, על הערכות.
- ש. אבל אחס בעצמכם, הייתם בקרב עד יום ראשון בערב?
- ת. לא היינו בקרב, היינו במין... פה התקדם סניק,
שם חנועה, פה הפגזה ארטילרית, לא היה כמו הקרב
שהיה בבוקר.
- ש. אפשר להגיד כבירור שהקרב העיקרי שלכם ביום ראשון
התנהל בשעות הבוקר, בשעה 0600 עד 0830 ואחרי זה
היו רק חילופי אש, אבל לא היה קרב של ממש?
- ת. כן, היו חילופי אש אנחנו נפגענו מאד קשה, הגדוד
שלי, היתה לי פלוגה בקוניטרה שהיתה תחת הפגזה
ארטילרית והיא התפרקה לגמרי.
- ש. בגלל ההפגזה הארטילרית?
- ת. בגלל שהמ"פ נפצע, והמ"פ נפצע והפלוגה פורקה.
- ש. ממה הם נפצעו? מארטילרית?
- ת. נפצעו מארטילרית.
- ש. הפלוגה הזאת בקוניטרה היתה בקרב עם סניקים או רק
תחת ארטילרית?
- ת. בבוקר לקחו מחלקה ממנה, 4-5 סניקים והעלו אותם
לאיזור מוצב 107, שם היה יאיר נפשי ואיזה מחלקה
כאה והצטרפה אלי. והמ"פ נהרג גם, ואחר כך 4 סניקים
בבוטטר הורדתי אותם לעזור לי הקרב הרציני היה עד
0900 אחרי זה היתה מחלוקת ויצונית. כל הזמן היווחי
לי שתנועת סניקים אלי וחנועת סניקים מתקרבת.
- ש. הבנתי. באותו זמן שאתה ניהלת את הקרב בין 0800
ל- 0900 בבוקר הגדוד של ראטכ* גם ניהל קרב?
- ת. הגדוד של ראטכ לא, זאת אומרת, אני יודע שנעו אליו
בלים, ואז אמר שהוא מוזת את החנועה אליו. והוא
מעריך שזה אלי - והיה ויכוח אם זה לגזרה שלי או
לגזרה שלו...

- ש. אבל לא שמעת את הדיווחים ברשת החטיבתית?
- ח. שמעתי דיווחים שיש מחלקה בתל-דהור. או כוח בולס שט, לא יודע בדיוק, איך היה הקרב שלו, אם היה לו קרב, מדויק.
- ש. במשך יום ראשון כולו - תאם גדודים אחרים של החטיבה ניהלו גם כן קרב סמט, נגד סנקיס?
- ח. לא היו, לא היו גדודים אחרים במלחמה. היו רק הגדוד שלי והגדוד של ראטס.
- ש. הגדוד של ראטס ניהל במשך היום איזה שהם קרבות?
- ח. הגדוד של ראטס היה כמגע עם אויב אני לא יודע אם כולו, היה כמגע עם אויב. היה פרום בשטח גדול מאד. היה צריך להיות פרום מ-104 עד לאיזור החרמונית. הוא היה כמגע עם אויב. מה גדול האויב אני לא יודע. אני יודע שאחרי זה עשינו סיורים שט - ראיתי הרבה סנקיס פנועים. (עדותו בפני אל"מ (מיל) נבו, עמ' 9-10).

(9) גדוד 71

על פעולת גדוד 71 ביום מעוז הקמב"ץ, סגן בני ברץ:

ש. עלינו על החרמונית, ממש באור ראשון, אז היה נדמה לאיזה קצין סיוע ארטיילרי שעולה שמה כוח אויב וטוח אותנו עם ארטיילריה ישראלית, אחרי כמה שעות של צעקות בקשר - הם ירדו מאתנו, אבל ב... בנס לא נפגע שמה אף אחד. עלינו, תפסנו עמדות על החרמונית, יש שם עמדות אש מצויינות. הכעיה היהידה היתה הנמכה, אני לא ראיתי חי"ר כשהיינו על החרמונית. כמה סנקיס אחרים שלנו - עמדו כאגף הצפוני יותר, אני עמדתי באגף הדרומי של החרמונית. סה"כ אני מדבר על 7 - 6 סנקיס. שאר הסנקיס תפסו עמדות באיזור בוקעתה. המשימה הראשונה שדיברנו עליה, היו סנקיס שתפסו כאן על המורדות הדרום-מזרחיים של תל-א-שיבה, של החרמונית, הם ירו אם אני זוכר נכון - גדוד 77 התפרס בערך כאן, אני לא בטוח שאני מדויק. אותם סנקיס שהיו באגף הצפוני של החרמונית טענו שהם איתרו חי"ר מנסה לעלות מכיוון צפון-מזרח, אני אישית לא ראיתי אותם, אני רק זוכר את הסיפור, הם קיבלו ארטיילריה לסובתם, ולהם היתה בעייה של הנמכה של העמדות, לירות על מורדות התל - הם לא יכלו, אבל בסיווחים יותר גדולים אפשר היה לירות היטב ואפשר היה לשלוט על תעלת הנ"ט ומשם ירינו כל הבוקר. זה לא היה קרב, זה היה מטוח סנקיס, עמדנו וירינו.

ש. הם ניסו לפרוץ?

ת. כן. היה כוח גדול מאד, אני לא יכול להגדיר אותו. מקום הפריצה היה מזרחה לחמונית, השמש הייתה בעיניים. אני מעריך שזה היה ב-8 - 7 בבוקר, ירינו כל הזמן וגם ספגנו ארטילריה וזה הפריע לנו מאד.

.....

ש. האם ביום ראשון בבוקר או אה"צ ניהלתם קרב?

ה. לא. בבוקר הגיעה אלינו החמושת בצורה מאורגנת. ביום ראשון בלילה חזרנו לבוקעתה ושם נעשתה טעות. אחד הממ"ים פלט בקשר שאנו מחארגנים שיהיה חניון גדודי. הוא פשוט אמר שמתארגנים מול קיבוץ אל-רום ובצומת קזוארינה - יקיר... אלה היו הטעות הראשונות שהחלנו לנשום, ואז ברגע שהצווחים ירדו מהטנקים, והתחילו להתארגן והמג"ר כינס את הפיקוד לקבוצת הפקודות, התחילה הפגזה ארטילרית סורית בעוצמה הכי גדולה שהייתה במלחמה עלינו" (עדוהו בפני אל"מ (מיל) נבו, עמ' 9-10).

(10) "כוח סייגר"

בשעות הלילה האחרונות הגיע הכוח של רס"ן זמיר לציר רשת 52

ועלה מזרחה לסגול 311. את פעולותיו ביום א' חילק רס"ן זמיר:

ת. הפסנו עמדות בסגול 311. ואז התחיל האור. ראינו אותם יורדים לכיוון הכביש, את מה שנשאר מהם, לציר רשת חזרה וממשיכים לנוע לכיוון קוניסרה לצפון. מה שקרה כאן - פתחנו עוד פעם באש, 1000 - 1600 משהו כזה. הטורחים השמדנו סה"כ כאן בסביבות 40 טנקים. הסה"כ כאשר אם אני לוקח בחשבון את המשך התנועה שלי לסריקה על הציר, מאחור והבנתי שהם עברו אותי, התחלתי באיזור סגול 310 - יש מהפורות של ארטילריה. שם הם עשו לי מארב חדש, אני ירדתי מהאיזור הזה, והם התקילו אותי, ברגע שהם החקילו אותי - נחתי פקודה מגע. זה בדרך כלל משתמשים רק אצלנו בחטיבה. מגע - בחזית אש סוף. אר: תותח-טורה קרבי. טנק על אש, היחלצנו לכאן או לכאן, מיד השמדתי איזה 10 טנקים. המשכנו בתנועה על הכביש על ציר רשת, לכיוון קוניסרה. השמדנו עוד איזה 5 - 4 טנקים, 2 מהם עומדים עד היום בצומת. דיווחתי למח"ט, ביקשתי אישור לבצע סריקה פעם נוספת לאורך הציר לאיזור הזה, הוא אישר לי את זה. כבר היה יום ראשון בבוקר שעה 1000 - 1100. בדרך השמדתי כאן כוחות חי"ר שהסתובבו. חי"ר, איזה מיכלית, כמה משאיות, נגמ"ש, כל מיני שטירות כאלו. סה"כ התגודדה של טנקים לא הייתה.

לקחתי מקוניטרה חזרה לכיוון דרום על ציר רש"ט כאשר מח"ט 7 נותן לי הנחיות ברשת, להיזהר מכוח אויב שכנראה ושלזו שניע באיזור הושנייה. ונתן לי קו לא לעבור מבחינת תנועה, את האיזור הזה של רש"ט 54. היה אויב, עשיתי עוד מארב. נעתי קודם כל לכאן למוצב 110. היה לי סנק תקוע פה. חילצו אותו וצרפתי אותו אלי. קודם כל עליתי לבד למעלה והכוח שלי עמד בעמדות לכיוון הזה. ליד 53. קטקומבה לכיוון דרום. עליתי למוצב 110. כשירדתי - ראיתי אבק רציני מכיוון מערב, דרום-מערב - מהאיזור שמדרום להר יוסיפון. מיד הקמתי קשר עם המח"ט אמרתי לו שיש שם אבק רציני, אני בתצפית. אני אכניס אותו בחמונה ברגע שאני אוהה. זיהיתי שזה סנקי אויב. נכנסתי למצב של עמדות, עם כל הכוח לכיוון הזה, בין מחג 54 - 53 על ציר רש"ט, לכיוון דרום-מערב. קיבלתי הנחיה מהמח"ט לפתוח באש, לא פחות מטוח אלפיים - מאחר והם היו רבים, היה כאן בסביבות 30 טנקים. במכת האש הראשונה נעצרו איזה 5, בטוח 2000, סכת האש הראשונה - זה ענין של דקה, שחיים לא יותר, אחר כך נחתי עוד מכת אש, סה"כ השמדתי שם 10 טנקים. כל כוח האויב שניע אלי - על ציר טרו"ה שבר כיוון לכיוון דרום - לכיוון חושנייה. ביקשתי מהמח"ט רשות לרדוף אחריהם על הציר הזה, ציר רש"ט לכיוון דרום. כאשר אני מכיר את הנקודות כאן. זה 364. לנסות לדפוק אותם מכאן או מחל-פאזרה, שזה מצפון לחושנייה. לא קיבלתי אישור והוסבר לי שטוח מהחטיבה שלנו של אורי כנראה, לוחץ בכיוון הזה והוא שמכריח אותם בשביל שלא נכנס אחס למגע. זה היה ביום א' בערך ב-2.

ש. אורי* כבר היה באיזור הזה?

ת. אני משער, ראיתי טנקים, אני משער שזה שלו. מאחר ולי לא היו ספיקוח שזה כוח שלנו. א) הסנק היה שונה, כל הדברים האלו - גם כיוון האש שלהם, לא היה ספק כאן שזה האויב. אז נמנעתי מלעבור אח האיזור הזה. יריתי כאן מכיוון דרום. על משאיות שנעו באיזור השטח לכיוון צפון, שיירה זו התפזרה, האנשים התחילו לברוח אחרי הפגז הראשון. נשארו בשטח 10-15 משאיות, ובזה זה הסתיים. בקשתי, שאלתי אח המח"ט, אם יש לו משהו בשבילי, הוא נכנס אלי, בעצם, לפני זה, ואמר לי להמתין ולראות שבאמת הכוח שינה כיוון ולא מגיע לכיוון שלי. לא היה לי בעצם מה לעשות מאחר והם ברחו, כנראה חשכו שזה כוח הרבה יותר גדול מ-5 טנקים, 7 טנקים". (וס"ן זמיר בפני אל"מ (מיל) נבו, עמ' 6-7).

*

11) ג'ורד 13

על קרבות המוצבים בגזרתו ביום א' העיד מג"ד 13, סא"ל

זאב אורן:

"למעשה אני, נדמה לי אפילו ביום ראשון בבוקר עוד, לי היה ברור איפה הסורים מרכזים מאמץ. לי זה היה ברור לגמרי, וגם העברתי לאחורנית, ביום ראשון בבוקר עוד ואמרתי: חבר'ה, הסורים הולכים לדעתי מצפון ל-107 במאמץ גדול ומדרום ל-110 במאמץ גדול. הסתבר יותר מאוחר שזה בערך גם מה שהיתה התמונה. אנחנו ממש הבחנו. היה מוצב ששחק ואמר שהוא רואה פה, רואה שם, יורים עלי כאן, יורים שם; והיו שני מוצבים שכל הזמן אמרו... והיה אפילו מקרה..."

- ש. מה עשו הסורים כלפי המוצבים?
- ת. הסורים תקפו.
- ש. בארטיילריה ובטנקים?
- ת. בארטיילריה - כל הזמן על המוצבים. בטנקים - ירו על כל המוצבים...
- ש. תאר אולי את הקרב על 104.
- ת. כן. על 104 - למעשה מוצבים שנתקפו. נתקפו ממש ע"י חי"ר, זה היה מוצב 104 שנתקף על ידי חי"ר; מוצב 107 שנתקף על ידי חרמ"ש וטנקים, ומוצב 110 שנתקף על ידי חי"ר. כשאני אומר נתקף, זה בטווחים של עוזים, של דימונים.
- ת. פה פשוט הדפנו את ההתקפות, החבר'ה במוצבים, אף חייל סורי לא נכנס לאף מוצב. גם לא עבר את הגדר הקרובה לתוך המוצב, אף חייל.
- ש. לא עבר את הגדר?
- ת. אח הגדר הפנימית, עברו את הגדרות החיצוניים אולי, אבל את הגדר הפנימית, פנימה לתוך המוצב - אף חייל סורי לא נכנס במשך כל המלחמה.
- ש. אבל השריון הסורי התקדם ביקן המוצבים?
- ש. ברור.
- ת. כן. הקו כולו היה למעשה פרוץ. הקו היה פרוץ.
- ש. היו לכם נפגעים? היו נפגעים אצלך?

- ת. מבחינת נפגעים - היו פעם מאד נפגעים בקו... היו לי שני הרוגים במוצבים, שני הרוגים בלכוד, אחד זה היה מפקד מוצב שעמד בתצפית וטנק ירה בו בפגיעה ישירה, מפקד המוצב שטיווח ארטילריה...
- ש. איזה מוצב?
- ת. 109. ומקום נוסף זה היה מש"ק מרגמות שהפעיל את המרגמה.
- ש. 103 ?
- ת. 105. הוא הפעיל את המרגמה שהעמדה שלה היא החיצונית. הוא היה מ"כ.
- ש. ופצועים?
- ת. פצועים היו לנו ב-104. שם היו לנו פצועים, גם מרסיסים...
- ש. כמה פצועים היו לכם?
- ת. ב-104 אני חושב שלושה. למעשה 104 זה מוצב שתוגבר ביום ראשון על ידי עוד כוחות, לא שלי, מהטירח. כוחות שהגיעו. וגם להם נדמה לי היו כמה פצועים.
- ב-107 היו לי שני פצועים, מארטילריה בעיקר, ב-110 - אף פצוע, אף נפגע. בסך הכל כמוצב היה טוב מאד. הוא שימש למעשה פיניים קדימה.
- ש. המוצבים הצדיקו את עצמם, אחת רוצה לחגיד, גם מבחינת המבנה שלהם?
- ת. כן. כמובן שישנם ליקויים... ישנם לקחים.
- ש. ליקויים, אני מכין. אבל המוצבים הצדיקו בדרך כלל את עצמם?
- ת. אם היו שואלים אותי איך לעשות את המוצבים, הייתי עושה אותם קצת אחרת. אבל המוצבים היו טובים מאד. למעשה, דיווחים אחרונים - אני לא יודע מאיפה הפיקוד קיבל ידיעות, אבל מהידיעות שלנו, אני חושב שאם היו מנתחים אותן - אני מקווה שעשו את זה, היו יכולים לקבל חמונה יוצאת מן הכלל על כל ההתקפה בחזית, יוצאת מן הכלל טובה, כל מוצב, כל שעה, אומר בדיוק מה הוא רואה. המרחק בין המוצבים הוא כזה שהם רואים את כל הגזרה מסש. לדעתי זה היה יוצא מן הכלל טוב". (עמ' 1462 - 1463).

הפעלת כוחות המילואים

א. כללי

כשלב הראשון של המלחמה ברמת-הגולן - החל מיום הכיפורים ועד יום א' בצהריים - נשלח עיקר עומס המלחמה על הכוחות הסדירים של הפיקוד. רק כוחות קטנים יחסית של מילואים הגיעו והשתתפו בקרב.

החל מיום א' בצהריים, החחילו כוחות המילואים למלא חפקוד גדל והולך בקרב על הרמה. עד יום א' בערב סייעו כוחות אלה בבלימת הצבא הסורי והחל מיום ב' ביצעו כוחות אלה את התקפת הנגד הפיקודית.

כוח המילואים הראשון שנכנס לקרב היה חטיבה 179; ראשוני כוחותיה הגיעו לרמה בחצות, מוצאי שבת, ולחמו באיזור ציר הנפט; עיקר כוחה של החטיבה נכנס לקרב ביום א' בבוקר, בשלושת הצירים הדרומיים העולים מהכנרת לרמה. הכוח השני שנכנס לקרב הוא חטיבה 679 אשר הגיעה בשעות הבוקר לציר גשר בנות יעקב-קוניטרה. החטיבה עלתה לאיזור קוניטרה ונקראה בשעות הצהריים כאמור, חזרה כדי להדוף את הסורים ממחנה נפת.

גדוד 39 של חטיבה 188 נכנס לקרב בשעות לפנה"צ של יום א' כאיזור מעלה במלא.

כשעות הצהריים הצטרפה לקרב מפקדת אוגדה 210 שקיבלה את הפיקוד על הגיזות הדרומיות של הרמה; בערך באותו שלב עלו לרמה חטיבה 9 וחטיבה 4 שבלמו את הכוחות הסדירים שנעו דרומה לעבר הכנרת.

השיטה שבה הפעיל הפיקוד את יחידות המילואים משקפת את ההערכות והתגמות בפיקוד עליהן עמדנו כחאור מהלכי הקרב. כיום השבת נעשה ניסיון לגיוס מסודר ורק עם השכה - עם החמרת המצב בגזרה הדרומית - נעשה מאמץ לגייס כל כוח אפשרי ולשולחו "טיפין טיפין" כדי לבלום את הפריצה הסורית. ביום א' לפנה"צ עם הקלת הלחץ, אורגנו הכוחות מחדש במסגרת אוגדתית.

בשעות אחר הצהריים של יום א' - עם החמרת המצב בגזרה
המרכזית רוכזו כוחות סדירים ומילואים כאחד במאמץ להדוף את
ההתקפה.

כיוון שעיקר ענייננו הוא ניתוח השלב הראשון של המלחמה
ברמת-הגולן, לא חקרנו את פרטי הפעלחם של כוחות המילואים, אלא
כמידה שהיתה דרושה להבנת השיקולים וההחלטות של הפיקוד; בשל
כך גררן להלן בפירוט רק בכוחות של אוגדה 36 ואוגדה 210; באוגדה 146
שנכנסה לקרב בפיקוד צפון רק כיום ב' בכור - אין אנו דנים
במפורט, פרט לכמה עובדות הקשורות בעצם הקצאתה לפיקוד והתוכניות
להפעלתה.

ב. רישומים

הרישומים הראשוניים ביומן החפ"ק הפיקודי בזיקה לכוחות
המילואים מחילים בשעות הערב של יום ה-6 בחודש שעה שהפיקוד
התחיל לחשוש מהפריצה הסורית בגיזרה הדרומית:

"1711 האלוף אישר ל-36 לעלות כמה שיוחר מהר
למעלה, העיקר שיעלו מסגרות."

עיקר הפניות מופנות לאלוף איתן, מפקד אוגדה 36, האחראי
על גיוס עיקר כוחות המילואים של הפיקוד, על פניות אלו משיב
אלוף איתן:

"1741 - רפול מבטיח שבעוד שעתיים הפלוגה שלו תהיה
מוכנה לעלות לרמה"....

"1819 - רפול אמר שב-2000 כל שעתיים תהיה מוכנה
פלוגה"."

"1847 - רפול מודיע שבלילה יכול להיות שיהיה בידו
חט"."

ההנחה הייתה כי הכוחות הראשוניים שיעלו, ישלחו לבלום

את הפריצה בדרום:

"1854 - הפלוגה של רפול חעלה לטובת הגזרה הדר'"

"1925 - האלוף רנצה מרפול שיעלה ליהודיה. המת"פ
יורה על 116."

"1936 - האלוף משנה לרפול את ציר העליון לרמה. יסעו
דרך פוריה כנרת ולא דרך טבריה העיר."

"2001 רפול מודיע שיפצל את חט' 179."

כנסיבות אלו מזרז הפיקוד גם את הבעת מפקדת אוגדה 210:

"2033 - האלוף מדבר עם דן לנר ומבקש ממנו שיגיע
לפילון עם הכוח שלו."

לקראת השעה 21.00 מתחילים להגיע דיווחים על יציאת כוחות

המילואים:

"2053 - פלוגה ראשונה של רפול זזה על שרשראות
לכוון נפת."

"2228 - הפל' של רפול התחבר עם כוח של חט' 7.
מנסה בעת ליצור קשר איתם."

"2238 - הפלוגה הבאה תצא בעוד שעה וחצי - של רפול.
ממחנה נפתלי תצא רק כבוקר. כיוון ציר התנועה זה השפך"

"0030 - פל' של רפול בשער נפת. האלוף מורה לה לנוע
בציר הנפט לכיוון 116."

"0036 - מנפתלי יוצא פלוגה עוד שעה"

החל מחצות מתחילים להגיע דיווחים המשקפים את דאגת הפיקוד

מפני הפריצה הסודית לכנרת ומתחילות להינתן פקודות להפעלת כוחות

המילואים להסימת הצירים היורדים מהרמה.

"0101 - רפול יחסום בגשר אריק, בשיחתו עם סגן מפקד האוגדה מורה הוא שחלכנה פלוגה פלוגה ולא לחכות לכולם, אפילו מחלקה מחלקה".

"0118 - את 679 להעלות בציר יהודיה".

"0255 - 3 פלוגות מחטיבה 179 בחנועה ממחנה נפתלי. פלוגה ראשונה חעלה כציר סקופיה שתי האחרות בציר גשר אריק. גד' חת"מ 871 צפוי לנוע תוך שעתיים. פריסה ב-0700 בסינדיאנה... חס' 9 0300 צפויה תחילת חנועה, חס' 4 יוחר מאוחר, גש"פ 181 להתעדכן".

ג. הסד"כ

סד"כ השריון במילואים של פיקוד צפון מנה ערב המלחמה את

הכוחות הבאים:

- (1) אוגדה 36 בהרכב
 - חטיבת סנקים 179 - ימ"ח במחנה פילון.
 - חטיבת סנקים 679 - ימ"ח במחנה יפתח (ליד פילון).
 - חטיבה ממוכנת 9 - ימ"ח במחנה מנסורה (ליד יקנעם).
 - אגד ארטילרי - מחנה פילון.
 - גדס"ר 164 - מחנה פילון.
- (2) מפקדת אוגדה 210 - מחנה דוד.
- (3) חטיבה ממוכנת 4 - מחנה כורדני.
- (4) חטיבת סנקים 164 - מחנה נפתלי (ליד צומת גולני).
- (5) גדוד סנקים 39 (גדוד מילואים של חטיבה 188 הסדירה) ימ"ח במחנה ירדן.

חטיבה 4 וחטיבה 164 אמורות היו להכנס למסגרת אוגדה 210

במועד מאוחר יותר.

בחקירת הלוגנות לקראת הסלחמה בצפון הועלתה חטיבה 7 לרמה (וראה הדו"ח החלקי הנוסף, סעיפים 147 ו-150). הצוותים של 7 קיבלו סנקים של גרוד 39 במחנה ירון ושל חטיבה 179 בפילון.

בעקבות העלאת חטיבה 7 לרמה, הוחלט במסכ"ל ב-6 באוקטובר להוריד את חטיבה 164 לחזית התעלה. צוותי החטיבה ירדו לרמה ואילו הצוותים של גרוד 39 ושני גרודים של 179 הצטיידו בסנקים של 164 במחנה נפחלי.

"0419 - ישכה * מדבר עם מן ** לגבי מסגרות שיעלו לתגבור הרמה. ישכה יורד לתדרך אח מן. נשלח גד' של 179 שהלך למעלה, ושני גרודים שבאים מצומת גולני. ישכה לוקח אותם לדרום רמה"ג". (יומן מבצעים פיקודי)

"0426 - כרגע שלוש פלוגות של 179 בנספחה. שתי פלוגות מצפון לכנרת על ציר כביש ופלוגה על ציר סקופיה. שני גרודים מצומת גולני גרוד סיור וגד' 39. כל גד' יגיע לציר מסויים. 679 תעלה בציר המרכזי דרך בנות-יעקב". (יומן מבצעים פיקודי)

לקראת בוקר יום א' 7 באוקטובר הגיע למרחב הפיקוד חפ"ק

מפקד אוגדה 210 והפיקוד מסכם את מצב כוחות המילואים:

"ב-05,21 - אונ' 210 הגיעו למ. סירון והחפ"ק שלהם אחריהם. איכון תנועת כוחות נכון ל-05,30.

1. חט' 9 - 30 סנקים נעים לרמה ממנצורה. תזוזה ב-04,30.

2. חט' 179 - כל הגרוד יצאו מפילון ומחנה נפחלי ב-04,30.

3. חט' 679 - עדיין לא יצאו מיפחה.

4. חט' 4 - עדיין לא באה מכורדני. (יומן מבצעים פיקודי)

* אל"ם יששכר שדמי.

** תא"ל מנחם אבירם, סגן מפקד אוגדה 36

החל מאור ראשון משקפים רישומי היומנים את הפקודות

הניתנות לקראת הכניסה לקרב של כוחות המילואים הקרובים

עתה לרמה:

"0626 - האלוף שואל מה עם הפלוגה של 679 שעולים
דרך בנוח יעקב". (שם)

"0642 - יש מגע עם כוח של שריג לכוח סורי". (שם).

"0643 - 20 צוותים מחט' 679, 14 כגשר בנוח יעקב, 6
כחנועה לבנות יעקב, 30 צוותים נוספים יוזו תוך שעהיים"
(שם).

"0647 - 612 שיחפוס את המעלה מנוקייב לצפונה ולדורח
לרמ"ט. (שם).

"0650 - קמב"ץ לאלוף גדוד המנקים של חטיבה 9 יעלה דרך
סקופיה. (שם).

"0650 - דונה על מצב הכוחות שבדרך, ליצור קשר עם
גד' מחט' 9 שינוע על ציר סקופיה לאל-על, חט' 4
הרגע יצאו (כפרי * עם ק. אג"מ 66).

"0830 - רק שריג מגיע לצומת מחזה, פל' זרומיה של
179 תחפוס במיצר ותחכסס שם". (שם).

לקראת השעה 0800 מאשר המטב"ל את הכפפת אוגדה 146 לפיקוד

צפון:

"0747 - אלוף לאורי: מעכירים אלינו את אוגדה 146. (שם).

"0830 - חט' 205 ו-670 אוגדה 146 יוצאות על שרואות
דרך הכקעה לצמח. גדוד 1 של 205 יוצא על סובילים.
יגיעו לצמח ידלגו. להעביר את הרשתות שבקשר" (יומן
מבצעים פיקודי).

החל משעה 0900, עם ההקלה בתחושת הלחץ בפיקוד, ניתנות לכוונת

המילואים פקודות המשקפות את תכניות ההתארגנות של הפיקוד:

- 0910" - גד' 39 יצא מנפתלי ויצטרף למאמץ הפיקודי בדרום רמה"ג, 679 יעלו מכיוון בנות יעקב".
- 0911" - האלוף יוצא שתהיה בדרום הרמה כמ"ה עוצבת שריון".
- 0917" - סגן מפ' אוגדה 36, אהת כל הכוחות שמארכזים ס- 179, 679, 39 בציר סקופיה 170 לאורי, ו-679 בציר שלו".
- 0920" - חט' 4 שעומדת להגיע תצטרף לדרום רמה"ג שיהיה תחת פיקוד דן לנר והכוח בצפון תחת פיקוד רפול" (יומן חפ"ק פיקודי).
- 0925" - האלוף לרפול - צריך לרכז כוח, לא להכניס אוחו חתיכות חתיכות, צריך לרכז כוח ואז נשתמש בו דרומה או צפונה" (שם).
- 0927" - כפרי מדבר עם סגן וגם האלוף, 179 לציר יהודיה, 679 בציר יבשה לאורי, 39 לציר סקופיה במקום יבשה. ככוונתנו לרכז אגרופים חזקים ברמה"ג, כשביל זה 679 ו-179 בשבאוח 4 ו-9. דן יקבל את הגזרה הדר' עם החפ"ק שלו. מן, תדווח לנו כש-4 ו-9 מגיעות.
- 39 נע לאל-על כשיביע לשם יהיה ח"פ האלוף. מן יורד לאזור גשר אריק לכוון אה הכוחות. דן חרד לאיזור כורזים ותמתין. (שם)
- 0930" - דן לנר יזוז בעוד 45 דקות ולהוראת האלוף יפגש עם מן. דשת פיקודית עם שחי האוגדות האלוף רוצה". (שם)
- 1000" - האלוף, דן לנר זו לכורזים.
- 1002" - ב-13,00 נכנסת חלוקת הגזרות לתוקף. ב-12,00 צריכים להיות במקום. שורץ נוסע לשם ויעוכן את כולם. עקיבא המושל ירד ל-210 ויעדכן אותם. לחט' 9 לא נקבע כעת כלום. יקבעו לפי ההתפתחויות, אוג' 210 בציר סקופיה יהיו 62 סנקים ושני גד' חרמ"ש, גד' 39 ו-4 עם 22 סנקים.
- כציר 179 - יהיו 5 פלוגות, יהיו ב-12,00 בשפך. כציר דרך הנפט תושניה 188 מוקסנת, סה"כ לאוגדה זו 140, 130 סנקים קיבל 3 גד' ארט' וכד' מגולן. סולל במעלה במלא, פריסט ו-175 מ"מ, אוג' 36 - הגדס"ר ישלח מאוחר. תהיה ערוכה עם 679 ו-7 וגדס"ר בכוונות לקבל את 9, ואמיר.*

* הכוונה לחט' 1 (גולני) של אל"מ אמיר דרורי.

אוג' 146 נוסעת בשרשראות בציר הכקעה. עומד להגיע בשעות הערב אלינו.

.....

יופים מחר לפנות בוקר לתקיפה עם 3 אוגרות. צריך מפקד שיקבל פיקוד על הכח. 146 תגיע לצמח ומשם חופנה.

679 הכל בחנועה הרבה זמן. אורי אור קיבל את החט'. את הפיקוד על 179 קיבל אחד המ"פ בודאי או המגדי"ס. לברוק כמה כוח ל-679 העולה דרך בנות יעקב. האלוף לאורי.

מאוג' 146 תגיע חט' 205. (יומן חט"ק פיקודי).

החל משעה 1330 ועד 1500 לערך מתנהל קרב סביב מחנה נפת.

בפרק זמן זה נרשמים ביומן החט"ק הפיקודי הדיווחים הכאים:

- 13.25" - הסורים חוקפים אח מחנה נפת.
 - 13.35 - יורדים מטוסים על נפת.
 - 13.43 - חט' חי"ר עולה על תל עכסה.
 - 13.45 - כמעט כל הציר מושבת.
 - 13.46 - כל הכלים שלהם יורים על המחנה. יש לשפר מקומות.
 - 13.47 - 10 בדרכו לנפת.
 - 13.48 - בתוך המחנה אין מה לעשות צריך להסתובב. מח"ט 7 קיבל הוראה מהאוגדה להתקדם והוא מגיע לטיפה 9 בזהירות.
 - 13.50 - המחנה מוקף ומחכה לחיגבור מטוסים. הכוח הסורי הוא מעל לא' 6.
 - 13.52 - פתיחה באש על הטנקים.
 - 13.52 - חט' 9 עומד להחכה עם גד' 39.
 - 13.58 - הסורים יורים מימין לשמאל.
 - 14.10 - סיהורים אחרונים בנפת והורפים אותם. ניתנה הוראה להתקדם על ציר טיפה צפונה.
- בצומת מחזה-יבשה גילו סנק. דופקים אוחו.
- מח"ט 188 מדווח בקשר על בריחת טנקים מאיזור נפת.
- ק. אג"מ אוג' 210 צריך מטוסים ליד סלע 58.
- ח. אורי יורים על נפת. נרתנים הוראה לעצור אוחס. לפי האלוף סנקים בכניסת לנפת.

- 14.32 - בנפת נערך קרב ש.ב.ש, כאשר ח.א. החל לדרת על סנקי כוחותינו.
- 14.35 - דוח מצב מח"ט 188 נמצאים בנפת. סנקים מכונים החוצה. השתלסו על המחנה.
- 14.36 - מוצב 116 נפל ביום לפי האלחוט.
- 14.37 - מבקשים ספרם לפנותם, הוראה האלוף להחזיק מעמד עד הערב.
- 14.40 - לפי האלחוט דפקו לנו סנק בנפת, לנו 2 פצועים ו-2 הרוגים.
- 14.45 - פיני* רוצה שיכנסו לנפת, נערך קרב בפנים. סמח"ט בולני בפיקודו 46, אין לו סנקים, עולים עליו סנקי אויב מבקש סיוע אווירי. להודיע לבולני שהסנקים העולים מאחוריו הם שלנו ולסנקים להודיע שהח"ר הוא כוחותינו. מאורי.
- 14.55 - כפרי מודיע לפיני שהסנקים שכיתרו את נפת חוסלו. אין צורך במטוסים.
- 15.00 - כפרי לע.ק. אפס' פיקוד צפון: לעצור רכבים שעולים לנפת.
- 15.02 - בקטומבה שוב נמצאים כוחות אויב (ציר נפת) נראים כלים של אויב בכיוון 426 (שיחה?).
- 15.07 - באיזור נפת. יוצאים לדפוק מה טיור אויב שנמצא מסביב.
- אורי לבן-שוהם בקשר: האם המת"ט מאזין? השוכה: תקוע וגם הסמח"ט.
- אין לו קשר. תאמר לו פיזית שיחזור יחד עם זברה והכלים במסגרת לאיזור צומח כביש-מחזה, (שם).

במהלך הקרב באיזור נפת נמשכת עדיין זרימת הכוחות הסוריים

בפיתחת כודנא-רפיד.

ביומן החפ"ק נרשם:

- 15.15 - דוח: הזרמת כוחות על ציר רשת מצרי לצפ' לכיוון המחנה הישן (אזור רשת-טיפה). אורי: מיד נוריד עליהם אויר.
- 15.20 - מכיוון טרויה כאים סנקים (צפ' ל-111) (שם).

* כא"ל פנתס קופרמן, סמח"ט 820.

תוך כדי ניהול הקרב באיזור נפת הגיעו לפיקוד ידיעות על נסיון סודי לתקוף את הכוח שנותר מגוד 53 ואנשי החי"ר מהמוצבים 114-115 שנתרכזו באיזור חל-פארס (ראה לעיל עמ' 1108-1109).

הדיווחים בנושא זה נרשמו כדלקמן:

- 15.27" - מסוקי אויב מעל חל-זוהר, אורי: להודיע מיד לח"א, המסוקים נוחתים על החל.
-
- 15.35 - 3 מסוקים נחתו על חל-זוהר, מנסים לרפוק אותם, בקשנו לא להוריד ח"א.
- 15.37 - מבקשים מאורי: להוריד ח"א במהירות לרפוק אותם.
- 15.41 - מתל-פארס למקש"פ: לא להוריד בשלב זה ח"א על החל - כי רוצים לאסוף את כל החורגים. זה יקח עוד 3 דקות.
- 15.42 - נחתו: 3 בתל-פארס, 3 ברפיד, מבקש להוריד ח"א, אושר (נמסר ע"י מח"ס 820) דווח נוסף: המסוקים עוד לא נחתו בחל-פארס, ח"א (שם).

החל משעה 1600 לערך ועד חשיכה מפסיקים הסורים את החקדמות לאחר שנהדפו ממחנה נפת,

באחר זמן התארגנו באיזור נפת ועליקה כוחות קטנים של צה"ל בעיקר ביזמה מקומית (ראה עדותו של רס"ן משה צוריק לעיל, עמ' 1104) כדי לחסום את הציר.

בשלב זה אין למעשה שליטה מרכזית על אזור ציר גשר בנות-יעקב-נפת והפיקוד מודאג מהמצב בציר זה.

להלן עיקרי הדיווחים הנרשמים בפיקוד בפרק זמן זה:

- 15.45" - 679 דפקו 14 - 12 סוקים, ישכה מודיע למח"ט עוד 5 דקות מקבל סיוע אוירי על המערכת, אורי לצביקה 188: מחזיקים את העניינים, מח"ט רסמח"ט התהפכו.
- 15.50 - נמצאים בחושניה מסוקים בנח"ל גולן.

(188) כל הכוחות מחקפלים מציר מחזה והוא נשאר פתוח.	- 16.00
מק. קשר 188: ישנם כלים שאין עליהם מפקד. חלקם בלי תחמושת ודלק אין כוח שיחסום את מחזה.	
820 החקפל לעבר גשר בנות יעקב.	- 16.00
.....	
מקמ"ן 188 אין כוח שיבלום אותם. אורי לאלוף: 679 באיזור נפת. 7 בלחץ קשה בין 107 ו-105. 188 איננה, נשאר 3 סנקים בלי תחמושת ודלק והיתר מפורזים. 9 + חס' מ-39 בדרום. 179 - גר' בצומת מחזה-כביש. באיזור נפת פועז כ-15 סנקים.	- 16.10
טמח"ס/טח"ט 188 נהרגו. המסוקים באיזור נפת שלנו.	- 16.15
ידיעות מודיעיניות: הם בשכירה חושבים על נסיגה.	- 16.35
אורי מציע להעלות 39 מהדרום למרכז. אורי: רובקה* נע עם שתי פלוגות זחל"מים על ציר מחנה [מחזה?] דרומה - כוח נגד מסוקים.	- 16.37
האלוף: ציר מרכזי מצב רע יש כוחות מפורזים.	- 16.40
אלוף לרפול: לאסוף את כל מה שיש בציר המרכזי במדרגה העליונה. האם רפול בטוח שכינו לבין הגשר אין אויב? להתזיק את הצירים המרכזיים חשוב. רפול אומר שהציר פתוח מעלים כוחות שלנו.	- 16.45
כוחות האויב בבלימה חוץ מגדוד אחד שרץ.	- 16.48
אלוף לרפול: תטיל על רובקה שיאסוף צוותים בודדים בשטח ויצוותם אתו. אלוף למפ' אוב' 210. חשוב להמשיך בתנועה קדימה. אלוף לדן: שיזוז לטיפה 47.	- 16.50
טייסים שלנו מרווחים שהסורים עולים בפלג לעבר נפת.	- 17.05
מתנה סופה מדונה שטטפספים עליו.	- 17.05

באור אחרון, ובשעה החושך הראשונה, נעשו בפיקוד צעדים לארגון מחדש של הכוחות ולפעילות לילה כנגד הסורים. ר/א בר-לב הגיע מהמטכ"ל לפיקוד (זעל כך ראה לעיל, עמ' 262-264).

* סא"ל ראובן אליעז ז"ל, סמח"ט גולני.

התכניות לעמיד מתבססות על הפעלת אוגדה 146 בבוקר של

יום המחרת. להלן הרישומים משעות אלו:

- 17.10" - אלוף: איך אישור לאמיר * ללכת על החרמון
שישאר במקומו.
הוד: עקב החשיכה יש רק עוד 7 דקות אפשרות
הפעלת ח"א.
אלוף למת"פ: לתח טיוע ארס' מסיבי עקב הפסקות ח"א.
אורי לכפרי: לקחת מ-612 ולתת פקודה לזוז. ממירון
2 פלוגות.
.....
- 17.17 - סמו"ד 13 מוסר, שכוחות ארטילריה ושריון פרוסים
באיזור תל-כודנא (ברשת מוטורלה לורדי)
בר-לב מביע לחפ"ק.
- מהמודיעין: כוחות סורים קיבלו פקודה לסגת. יש
גם דיווחים על מצב קשה במחנה. ישועה 40 נמצא
רפול בלי דלק (7 זחלמי"ס).
- 17.20 - אלוף לסגן הרמטכ"ל: מחזיקים בינתיים את מוסא. **
סקווה להכניס פלמטה ולהעלות למעלה ולדפוק
לקראת בוקר.
.....
- 18.25 - פל' אחת של 82 חזרה ל-7 עצמאית.
- 18.35 - 188 מתארגן עם 20 צוות בסופה. יאיר ת"פ 7. ארז
עומד על תל-זוהר.
.....
- 18.39 - לאורי יש גרוד הנמצא ליד קסקומבה.
- 18.40 - ב-7 הכל תקין יש לו 55 כלים.
- 18.45 - האלוף מדבר עם אמיר ומתדרך אותו להלילה.
אצלו הכל בסדר. אצל 7 גם הכל בסדר.
- 18.50 - חשבוץ הכלים. בבוקר יהיו 400 סנקים שלנו ברמה.
- 18.51 - תד"ר גש"פ לרפול: גש"פ להודיע לאוג' 36 שתי
פלוגות + מפק' גד' מ-612 בפיקוד סמג"ד ו-2 פלג'
במירון. יעשו חבירה והתארגנות גד' באיזור
בית מכס עליון. 21 צוותים מ-9 יעלו דיחבירו
עם 39 באיזור אל-על.
- 18.55 - מחלקה של אמיר עם בזוקות על העלת נ.ס. שליר
107. יש שם סנקים לגסות לדפוק אותם. אורי
בודק עם אמיר.

* אל"מ אמיר דרורי מפקד חטיבת גולני.
** אלוף משה פלד, מפקד אוגדה 146.

- 17.40 - גר' מחס' צנחנים 317 + 8 ג'יפ תולר + 16 ג'יפי שמל ורגן עולים למחנה פילון. (יומן חפ"ק פיקודי).
- 18.00 - חס' צנחנים 317 + 8 ג'יפי תולר + 16 ג'יפי טילים (סגר ושמל) מוקצים לפיקוד לצורך מבצעים מיוחדים. (יומן מבצעים פיקודי).
- 18.45 - חטיבה 317 נשארה בעתודה מטבלי"ח. (שם)
- 20.35 - לא מקבלים את 317 אין אישור מטב"ל. (שם).

כשעה 1930 לערך מתקיימת בפיקוד התיעוצות מפקדים בהשחחפותו של ר/א בר-לב.

ר/א חיים בר-לב הביא לישיבה את החלטות המטב"ל שיש להורף את המורים בכל מחיר, ולאחר דיון טוכם על פתיחת מתקפה למחרת בבוקר כשהכוח העיקרי החוקף היא אוגדה 146 ואילו אוגדות 36 ו-210 תפעלנה כמאמצים משניים.

להלן רישום הדיון ביומן חפ"ק הפיקודי:

- 19.00 - הגיע רב אלוף בר-לב לחפ"ק ומנו. * (ממיקו - חס' 1).
- 19.30 - האלוף ובר-לב.
- 19.33 - קבוצת פקודות (בר-לב, חופי, מנו, מוסה פלד, קוחי, ^{**}הור, ישכה).
- בר-לב מדבר וטוען שצה"ל רואה את רמה"ג בעדיפות ראשונה.

בעיות:

- (1) מוכרחים כמה בסיסים מוצקים עם רגל על הקרקע.
- (2) - נ.ס. עם סכשולים בצירים העיקריים לעשות פקקים דרגב: מהחזית כחעלה אפשר לומר שמה שדפק לנו סנקים - זה קומנדו, עם בזוקות 269.

* תא"ל עמנואל שקד, קצין צנחנים וח"ר ראשי.

** אלוף (אז תא"ל) יקוחיאל אדם.

(3) בעיית המוצבים אם נהדפים חזרה אז באותם המוצבים שאינם בלתי איך אתם בעיות. המוצבים כל עוד יכולים להתזיק משלמים ריוודנות. אם נהדוף את כולם אז נהדוף גם את זה. להטיל על משה, גורף סתכן את החרמון. לארגן הפצצה אוירית נוראית להרוס אוירית ולהכנס. לבפור את העסק עם חרמון בידיהם לא כדאי.

(4) מכחינה מדינת ישראל זה החלטי. צריך להחזיק את הרמה ולנפנף את הסורים בכל מחיר. אם הם הכניסו את כל מה שהחכונו להכניס זה פשיט ואם לא, אז יתכן שיפתח סחר ציר רציני דיביזיה נוספת יש להם.

(5) ח"א מוכרח לראות כזה סחר את מירב המאמץ. צריך לתת את הדעה איך לסמן את הסנקים והסייסיס הבחינו בפנלים.

האלוף מדבר: - 19.49

הכוח שנשאר לנו להתקפות נגד זה אוב' מוסח שתלך מדרום לצפון דבר הקוטע את ציר הפריצה העיקרי. אחרי רפייד יש שטח המאפשר פריסה.

שאלה מה מצבם. אם חמור יכולה להיות התמוססות; אם לא, יכולה להיות מלחמת חזקה. 3 חסיבות סנקים פמוכנות + דיביזיה 5 יש לנו כדמה"ג.

האלוף מקווה שעם הגבור הכוחות נוכל להתזיק בסיוע ארט' וח"א. סיכום התכנית היא, שכאשר מוסח תוקף ומתחיל ללכת, גם 679 ו-7 תוקפות לנצל גורם זה לחצלתה.

בר-לב: מציע להקים קו שני של סגנני נ.ס. ופינדי. גד' צנחנים עם שפלים ונ.ס. 2 גודרי 820. יש מבחינת הנרסה יש כוחות, במידה ולא ילך שלא יגיעו סנקי האויב לישובי השפלה. אין כוחות לא מנוצלים ואין סעם לנצל חי"ר סתם.

קותי: עם החי"ר, אם אפשר לקבל צנחנים לקחת בצפון את הפיסמה על מנת שישנה במידה ניכרת את המצב. המקום הוא חצפית טוב, וישפיע חזק על המודל.

זה גם יפסיר את מצב 1 ו-7.

בר-לב: את סגנני הנ.ס. והעורף לארגן מעתה. התקפות חי"ר רק מחר בלילה אם נצטרך, מוצב החרמון והפיסמה ישנו לבטרי את התמונה.

על החרמון מתוכנן לעלות, אמיר וכוחותיו, אולי כדאי הלילה לעלות לשם. האלוף לא ראה להוריד כי שם חט' 1 מחזיק את ציר סעדה ישכה אומר שפינת החרמון אינה דבר מציק ומשמעותי. ראשית סטרידה אוחנו בעית המפנה השריוני עד שהשפל יעבור.

מחר בלילה פיסמה + צירי סנקים זה טוב. בר-לב: 269 הלילה לא יעלו, אם זה הכת הסיועו, שיכירו את הסנקים, האיזור והמפקדה.

- 20.00 - האלוף שואל את מוסה מה מצב התנועה אצלו. גד' אחר יביע לבשר באמצע הלילה. עד השחר יהיו למוסה 4 גודדי סנקים מוקטנים.
- האלוף מבין מכך שאם כן זה שינוי מדיניות לגבי התקפת הבוקר. את התקפה נצטרך להכין, אבל לא נתפוס אותם שוב, כי הם יהיו שוב היוזמים, אם לא נוכל אנחנו נעכב את התקפה. כדאי ליצור מגע זוח עשינו היום וגם נעשה. זה כדי ליצור לחץ על האויב. אורי הציל אותנו היום.
- בר-לב - מה אתה מעריך כ- 0600 בבוקר סנקים. מוסה 80 - 60 סנקי שוט + 80 שוטים כלומר 160 סנקים עם בוקר. יש הרבה שרמנים מרוכזים בסביבות סבריה. מוסה מחר יומך הגדול. תחיל להרביץ רק כשיש לך כוח רציני. להתארגן מבחינת הנדסה.
- 20.20 - בר-לב ומוסי הוד מעלים הצעות לגבי התקיפה מחר. פקודה של האלוף:
- הכוונה לבצע מחר מוקדם בכל האפשר התקפת נגד עיקרית במטרה לשבור את הכוח המרכזי ליד 116, 117.
- כוחות ומשימות: שתי אוג' חס' 1, חס' 7 עם 55 סנקים 679, 188 עם עוד כ- 10 סנקים וזחל"מים בודדים על ציר קק"ל 210. אם מבצעים התקפת נגד כאשר היעד המינימלי ל-146 לחגיע עד נפת. כוחות חס' 4 ושוטים של 179, חס' 9, גד' 39 ו-24 סנקים שוט שמעלים למעלה. סג"ד מ-188.
- כוונה לעשות זאת בסיוע ארט' ואויר מסיבי. כאשר מוסה מתחיל גם האוגדות האחרות מתחילות על מנת ליצור רושם. בקשר ללו"ז מבקשים לדעת מתי מגיעים ורק אם יש מסגרות גדולות. להערכת מוסה פלד ב-06.00 80-90 סנקים. 4 מוקטנים, 670 כאה כלי סנקים, עד 09.00 המצב יהיה טוב יותר. גד' 130 3 סולל' 175 מ"מ חוץ ממה שיש ל-210 זה מה שהמח"ט נותן למוסה ארט' כי האגד שלו לא מוכן. לקראת אור מוסה מקבל את הפיקוד עם כל הכוחות המסונפים אליו.
- 20.40 - ורדי מדווח שבאזור נצרת או הפגזות או ירי. 5-7 בפילות. (1) בעיה ראשונה ארגון הכח (האלוף ממשיך לתדרך)
- (2) יציאה להתקפה.
- מוסה מציע בהתחלה הרבה ח"א ולאחר מכן כשקצת ישברו לא יהיו לו יותר בעיות.
- מוסה מבקש קצין שיעזור לו לארגן את המפקדות/יהודה גולן קיבל המשימה.
- 20.45 - מוסה פלד יוצא עם יהודה לארגן את האוג'.

מאוחר יותר כלילה נרשמים ביומן המבצעים הפיקודי דיווחים,

מהם ניתן ללמוד על הערכות הכוחות כחום יום הלחימה; עם הנפקדה

חטיבה 679 על איזור הפריצה הסודי בשעות הצהריים.

"20.15 - חטי' 1 במסעדה. חטי' 7 בפריצה בין פידל יקיר
לפלו רשת. חטי' 679 מילבשה 10 עד ציר יבשה זלא
הפ"ק 36 + כוח של רובקה. ביטועה
במהנה. פל' 820 בנשר כנוח יעקב. של' [חטי' 820 בנשר
אריק. חטי' ק אוג' 210 בציר כביש 28.

חטי' פיקרדו 28. חטי' 9 - גד' 39 + 179 ב
.42
חטי' 179 לאיזור כביש 28. צויה מחנה [מחוז] כביש, 17
מגננה,
188 - נשאר במסגרת קטנה בין פל' לגד'. גפח
נשואה, " (יומן מבצעים פיקודי).

סדר"כ כוחות

- (1) חטי' 7 - 55 סנקים.
- (2) חטי' 679 - 30 סנקים.
- (3) חטי' 179 - 60 סנקים.
- (4) חטי' 4 - 16 סנקים (לפי דו"ח חטי' ק)
- (5) פל' 39 + פל' 179 ועוד מפקדה חטי' 9 - 70 סנקים.
- (6) חטי' 205 - 110 סנקים.
- (7) חטי' 670 - 25 סנקים.
- (8) גדס"ר 279* - 25 סנקים.

פריסה ארמילרית

- (1) ציר פלא 57 - סול' 160 מ"מ.
- (2) ציר ירובעל - סול' 155 מ"מ.
- (3) לכביש גני - פלא - סול' 160 מ"מ.
- (4) קרטון - סול' 155 מ"מ.
- (5) צביטה 54 - סול' 155 מ"מ.
- (6) ציר יבשה 50 (גד) - סול' 155 מ"מ.
- (7) ציר יבשה 50 (גד) - סול' 155 מ"מ.
- (8) ציר יבשה 62 ק"מ מע' מצד' רכביש - גד' מוקסן 175 מ"מ.
- (9) ציר רונסון 72 - ק"מ מע' - סול' 175 מ"מ.
- (10) ציר כביש 155 וצפ' ק"מ גד' 160 מ"מ.

יש השלכו לחטי' 7 שינויו למילון [פיליין] ומשם שיתקשרו לפיקוד. גד'
חטי' 829 אוג' 146 נמצ' בסגידו. ינוע לצמח, ומחכה
להוראות. נאמר לו להתקשר למט"פ החפ"ק"י (שם).

* צ"ל: גדס"ר 134
** צ"ל: גד' חטי' 134

על ההנהיגה שניתנה ביחס להפעלת כוחות המילואים שהגיעו לרמה עמו

בעדותי אלוף חופי:

"ב-10.30 בערב, וזה בערך 12 שעות מאז שניתנה פקודה הגיוס, הייתה הפלוגה הראשונה, פלוגת המילואים הראשונה, פלוגת הסנקים, באזור נפת וסייעה ללחימה של חטיבה 188, שניסתה לבלום את הסורים על ציר הנפט שעולה לכיוון נפת. הקוראות שנתתי היו להעלות מסגרות של סנקים נוספות שמתארגנות על שלושה הצירים הדרומיים של רמת הגולן, באזור אל-על, לאזור מעלה במלא, שזו דרך עפר מרכזית שיורדת לכנרת בכיוון נחל גשור בערך, ולציר שיורד לצפון הכנרת לציר יהודיה. ובשעות הלילה, לקראת הבוקר, החתילו להיצבר כוחות על פתחי הצירים האלה שיורדים לכיוון הכנרת, כאשר עיקר הלחימה מתבצעת באזור של תושניה ציר הנפט באזור נפת, גם לאזור הזה המשיכו להעלות כוחות מילואים מחטיבה 179 ובעיקר מחטיבה 679.

ש. זה הכל מהאגדה של רפול?

ח. שחיתן מהאגדה של רפול" (עמ' 3622).

על הפעלת כוחות המילואים הראשונים שהגיעו לקו העיז קצין האג"ם

הפיקודי, אל"ם אורי שמחוני:

"ת. באותו רגע לא נשארה עתודה, אכל בשלבי גיוס הייתה כבר חטיבת הסנקים הראשונה שלנו, חטיבה 179, שהתחילה להגיע כהתחלת הלילה, אני חושב שהתחילה להגיע בין 8 ל-10 בלילה, זו חטיבת סנקים מילואים מהירה של פיקוד צפון. חטיבה זו מתוכננת לגיוס של 18 שעות, לא היו יותר עתודות.

ש. תוך כמה שעות?

ת. גרוד ראשון - 18 שעות, כל החטיבה - תוך 24 שעות. זו הייתה התכנית. במציאות זה היה יותר מהר.

...

ש. לאן שלחת אותם כשהתחילו להגיע? לנפת?

ת. היא לא הגיעה כחטיבה, אלא כל פלוגה - זו הייתה הפקודה שהייתה להם - כל פלוגה כרגע שהיא מוכנה, שחרוץ למעלה. הפליגה הראשונה הגיע לנפת, והיא הייתה בפיקודו של מג"ד, עוזי מור סקיבוץ עין שמר. הוא נפצע. הם נכנסו על דרך הנפט מנפת לכיוון תושניה. בעצם הכת הראשון הזה הושמד עוד באותו לילה, אני לא יודע אם לגמרי, אבל הפסיק להיות כוח. עוד משהו מהם עלה בעקבותיו בכיוון נפת.

כוח נוסף, בערך גרוד, עם המח"ס דן שריג, עלה דרך גשר אריק לכיוון תושניה כוח שלישי שלהם - גרוד, זה סיפור, אינני יודע אם יש לכם זמן לשמוע את כל הדברים האלה,

לחטיבה זו היה גדוד לגיוס מהיר. לגדוד הזה היה חובל שבוע לפני המלחמה. היה תרגיל לכל החטיבה, אבל אצל הגדוד הזה זה כלל הצטיידות על הטנקים, ואחר כך קבע מי שקבע ושיתרו אותם. הטנקים נשארו מזוודים, כאשר העלו את חטיבה 7 כיום ששי אמרו לנו שהם כאים בלי טנקים ושניתן להם את הטנקים המזוודים של 179. כך הפסדנו את גדוד הגיוס המהיר שלנו, כי כשהחלנו לגייס סילואים, על הטנקים המזוודים שלנו כבר ישבה חטיבה 7, שהשאירה את הטנקים שלה בדרום, ורק הצוותים הגיעו כהססה לצפון. לכן הפסדנו את הצוותים, כיוון שכל הגיוס שלהם היה בנוי על הגעה לפילון, לקחו גדוד באוטובוסים מפילון והסענו אותם לצומת גולני, שם היה ימ"ח של חטיבה 164, ואלה טנקים מאותו סוג, והעלינו אותם, כיוון שיזענו שזו חטיבה יותר טובה, העלינו אותם על הטנקים של 164, ואת 164 הסיעו דרומה, ושם לקחו את הטנקים העזובים של חטיבה 7, אתם כוודאי בקיאים בכל העניין הזה. 164 נשלחה דרומה, טנקים שלה ניתנו ל-179, ו-164 קיבלה את הטנקים שחטיבה 7 עזבה כאשר עלתה כפסוטים צפונה, קצת מסובך.

הגדוד הזה יצא - וזה החפיץ על מקומו כמלחמה - הגדוד הזה ירד דרך סכר, כי הגיע סצומת גולני, ולא מפילון בציר שעלו יתר הכוחות. כהאזנה ברשח במקרה שמעתי את המג"ד צועק ברשתות ומחפש מפקד שיתן לו פקודות לאן לנסוע. אמרתי לו שיסע אל-על, שיעלה דרך ציר סקופיה - אל-על ויחפיים את צוואר הבקבוק - צפונה מאל-על יש מקום צר מאד, שם שמחזיק בו שולט על היורדות משם לעמק הירדן ולא ייר עין-גב. אז כבר היה ברור שהסורים נמצאים באזור רמת-מגשימים, ומי שיחפוס את המקום הזה קודם - זה תשוב מאד. אמרתי לו שיסע במהירות עם הגדוד שלו, יחפיים את צוואר הבקבוק של אל-על ולא יזוז משם, יחזיק את המקום הזה, עד הודעה חדשה, בכל מחיר. אחרי המלחמה התברר שהוא לא ידע מי נתן את הפקודה הזאת, אבל שמע פקודה, היה מבטוח ונסע ועמד שם.*

החטיבה הזאת בעצם התפצלה על שלושה ציורים: ציר דרומי, ציר מרכזי ואזור נפת. זו היתה בעצם התפצלות החטיבה, שצריכה היתה להיות החטיבה הראשונה שלנו" (עמ' 8604-8606).

על הפקודות להפעלת כוחות הסילואים עומד בעדותו אלוף רפאל איחן:

"קיבלנו פקודה הגיוס כשעה 10.00 בכוקר והחלטנו לשלוח מספרות של פלוגות טנקים לבלימה.

אחר הצהריים בא אלוף הפיקוד עם האלוף (מיל) טוסי הוד וסיפר לי על המצב, עלי לנפת והיינו יחד בחפ"ק עד חצות. בהצוה קיבלתי את הפיקוד על הגזרה.

הז - סגן מפקד האוברה, דיווח לי מפילון על צוותי הטנקים שהגיעו ושהיי מוכנים לתנועה. הוריתי לו לאיזה מקום ובאיזה דרך לשלוח מסגרות לרמה.

גדוד 278 שהצטייד על טנקים כסחנה נפחלי עלה דרך ציר עין-גב. טנקים מגדוד הסיור האוגדתי עלו בציר יהודיה, וטנקים של חטיבה 679 הופנו לציר גשר כנות יעקב-נפת תנועה אלה היו בניגוד למתוכנן ב'סלע', חטיבה 679 צריכה לעלות בצירים הדרומיים וחטיבה 179 - בצירים הצפוניים, כהאם לחלוקה הגזרות כתכנית 'סלע'.

הפיכת הסדר נגרמה כחוצאה משני דברים:

(א) היכן היה מצב חמור יותר.

* את גירסת המג"ד ראה להלן, עמ' 1172.

ב) איזה סנקציות היו מוכנים להטועה קודם, יוצא מכך שחסיכה 179 שצורתן סנקציות שלה היו מוכנים קודם, הופנתה לבלוימת הפריצה הסוריה בגזרה הדרומית, גורם נוסף - תנועת סנקציות על שושראות כמתנה נפתלי דרך עיו-גב-סקופית היתה קצרה יותר לעליה לרמה.

חסיכה 9 - ממוכנת, שהתארגנה כמתנה מנסורה, עברה החת פיקוד איגדה 146 עם עלייתה לרמה.

למרות שאגד החזוקה האוגרתי לא התארגן עדיין, החחילה אפסנאות האוגדה לשפל בנושא תחמושת ודלק לסנקציות שנמצאו במגע עם האויר מתחילת המלחמה (חט' 188 וחט' 7). יותר מאוחר, כשהתארגן אגד החזוקה, פעלו נושאי ההספקה והפילוגי טוב מאד, כולל מתן שירותים כאלה לאוגדות השונות.

המוצבים מילאו חפקיד תשוב כמשך המלחמה. אף מוצב בגזרה לא נפל. פיגיון 3 מוצבים מחשש שתירמנה אבידות מיותרות באם יכבשו, כדיעבד, היה פיגיון מיותר.

בעיבור של יום א' 7.10.73, נקבע גבול גזרה בין אוגדה 36 לאיגדה 210 בקו החוואי העובר ממזרח למערב כ-2 ק"מ מדרום לצפת... (עדותו בפני אלוף (מיל) אכירד, עמ' 4-5).

את שיקוליו בהפעלת כוחות המילואים מסביר אלוף איתן:

"ת. לא היתה עתודה. חט' 7 לא באה בתור עתודה, והשיקול, וכך גם נהגתי אני החל מקבלת האחריות לגזרה, ליצור מגע בכל מקום ולנסות לבלום, כדי לאפשר ליחידות נוספות להגיע. זאת היחה המשימה הראשונה במעלה שלנו, ולכן כשהגזרה היחה באחריות לא חשבתי ולא שקלתי ולא ראיתי לנחוץ לשמור לי איזת כוח שאוכל להריץ אותו ממקום למקום, וזה בלילה גם לא ניתן היה לכיצוע." (עדותו בפני אל"מ (מיל) נבו, עמ' 1).

"ש. איך התבצעה הפעלת כוחות המילואים? קראתי באיזה מקום שפלוגה ראשונה הגיעה כמדומני ב-10 בלילה.

ת. ק+12 הם היו כבר למעלה.

ש. 10 בלילה במוצאי שבת, האם היה מוכן לשחזר לי, מאחר ואצלי אין הפרטים טווייקים.

ת. בשעה זו ידעתי כבר, שהמצב מסוכן יותר, אם להחבטא בזהירות. לא התבהר עדיין בסדויק מה קורה, אך ידענו כי מסוכן יותר בגזרה הדרומית מאשר בגזרה הצפונית, ולכן הפנינו את כל הכוחות לגזרה הדרומית, הפלוגה הראשונה עלתה אמנם בציר נפת - כל יועדה למח"ט 188, כ-11 בלילה או קרוב לתצות נודע לנו מהאזנה, שהסורים מרווחים כי הם בחושניה.

ש. וכך נודע לכם שהם בחושניה?

ת. כן, ואז הפנינו את הכוחות הנוספים שהגיעו לציר יחידית. על מנת לחסום בכיוון מערב, יצא של-179 ולאנו שהתגייסו כמתנה נפתלי היה קרוב יותר לעלות בגזרה הדרומית, ולכן הפנינו אותם לציר סקופיה. אל-על, כשאם גדוד הסיוור אנו מעלים לציר יחידית.

סודי ביותר

- 1165 -

- ש. כמה טנקים שלנו הגיעו עד אור ראשון?
- ת. מהמילואים הגיעו כמדומני עד 8 בבוקר, יחד עם 2 הפלוגות של מחנד נפתלי קרוב ל-50 טנקים.
- ש. וכולם נשלחו לגזרה הדרומית?
- ת. כן.
- ש. האם גם הם הופעלו כמה שנקרא באנגלית "Piece meal" [סיפין סיפין], או בריכוז?
- ת. כל מי שעלה בציר יהודיה - ריכוז אחד.
- ש. מה היתה עצמת הריכוז? גרוד?
- ת. היו שם בערך 30 טנקים.
- ש. בציר קוניסרה?
- ת. בגשר בנות יעקב, כוח שבא, הכוח הראשון בא עם ק. האג"ם שלו, עם המג"ד והמח"ט. הם באו כשאליהם מצטרפים כל אלה שעלו בנוסף ופעלו כגוף אחד" (שם, ע' 5-6).

ה. מפקדת אוגדה 210

אוגדה 210 הייתה בשלבי הקמה. בחקופה "כחול לבן" זורזה הקמתה. עם פרוץ המלחמה קיימת הייתה מפקדת האוגדה בפיקודו של האלוף דן לנר, וחלק מהיחידות האוגדה היו כבר הוקמו. למפקדת האוגדה לא היו יחידות כפופות קבועות: לא חטיבות טנקים, לא ארטילריה ולא יחידות חזוקה.

בסיס הקבע של מפקדת האוגדה היה "מתנה דוד" ליד חיפה.

הרישומים העשורים בגיוס האוגדה ביומנים הפיקודיים הם כדלקמן:

"2033 האלוף מדבר עם דן לנר ומבקש ממנו שיביע לפילון עם הכח שלו" (יומן חפ"ק פיקודי).

"0512 ק. אג"מ 210 מדווח שהגיע למחוז מירון. חפ"ק 210 יגיע בקרוב למחוז" (יומן מבצעים פיקודי).

"0521 אוגדה 210 הגיעו למחוז מירון והחפ"ק שלהם אתריהם" (יומן חפ"ק פיקודי).

"0927 ... דן יקבל את הגזרה הדר' עם החפ"ק שלו" (שם).

"0930 דן לנר יזוז בעוד 45 דקות ולהוראת האלוף יפגש עם מן" (שם).

"1000 האלוף דן לנר זז לכורזים" (שם).

"1002 ב-1300 נכנס חלוקת הגזרות לחוקף... עקיבא המושל ירד ל-210 ויעדכן אותם... אוגדה 210 בציר סקופיה יהיו 62 טנקים ושני גדודי חרמ"ש. גדוד 39 ו-4 עם 22 טנקים. בציר 179 יהיו 5 פלוגות יהיו ב-1200 כשפר, בציר דרך הנפט הושגה 188 מוקטנות. ס"ה לאוגדה זו 140, 130 טנקים. קיבל 3 גדודי ארטילריה וגדוד מגולן. סוללה במעלה במלא פריסט ב-175 מ"מ" (שם).

"1210 ... צריך להעביר את הפיקוד לדן" (שם).

על מהלכי מפקדת האוגדה, החל מפקודת הגיוס ועד יום א' בערב, העיד

האלוף דן לזר:

"בשבת בבוקר הודיע לי אלוף הפיקוד מנפה על גיוס האוגדה, הגעתי לנפה ב-1030. האלוף עיזבני אותי בדבר מערך אויב וקידום סוללות.

.....

הוריתי מיד לארגן את החפ"ק. מנפה נסעתי לבסיס האוגדה במחנה דוד, תהליך הגיוס היה בעיצומו. לא היו לנו זחל"מים. דרשתי להביא לי ככל מחיר 8 זחל"מים. קבלתיים ושלחתיים מיד למנצורת להצטייד במבשירי קשר וזינוד. בשעות אחר הצהריים קבלנו הוראה להיורח אחראים לגיוס חטיבות 4 ו-179. לא ידענו על שינוי הצטיידות הטנקים והחלפתם. זה נעשה כדי לחסוך בהובלת הכלים הלוח ושוב. קבלנו עדכון. שמענו על חוסר אוטובוסים. כשקבלתי בשבת אחרי הצהריים דרישת הפיקוד להוציא טנקים מיד כשהם מוכנים ולקדם אותם, ידעתי לראשונה על חומרת המצב. המסגרת הקטנה שהוצאנו הייתה מחלקה, אך השתדלנו להוציא פלוגות.

חטיבות 4 ו-179 לא היו ח"פ, רק לצורך הגיוס. שלחתי את כולם לראש פינה. לא כוונתי את היחידות ליעריהן. משיכת החמושת כבדה הייתה בעיה לאור מיקום מחסני החמושת הרחק ממחסני החיילים של הטנקים.

החפ"ק היה מוכן בשעה 062300 ליציאה. התקשרתי עם האלוף. הוא הודיע לי כי רפול בא לנפה (אלוף רפאל איתן) והוא יגיע ב-070400 לכנען.

.....

ב-070700 הגענו לכנען. החמושת לא הייתה ורורה. קבלנו הוראה להקים מכשולים בכבישים היורדים לחולה וגם להכין הגשרים לפיצוץ. פעלתי בהתאם.

בדיקת המצב נמשכה עד 070900. הצעתי לחלק הגזרה; אם אקבל חלק אנסה לעשות סדר.

קבלתי את הגזרה הדרומית החל משני קילומטר דרומית מן הכביש גשר בנות יעקב-קוניטרה החל משעה 1200. קבלתי ח"פ את חטיבה 188 (שני גדודים); חטיבות 9, 4 ו-179. התיישבתי על ג'יפ ונסעתי לגשר אריק. החפ"ק אחרי. מצאתי שם את סגנו של רפול, תא"ל סן. שמעתי ברשת כי מח"ט 179 נפצע, אחרי שהיטל מספר טנקים. מפקד חטיבה 188 הודיע לי כי לו טנק אחד וזחל"מ על ציר גמלא. נחתי לו רשות לחזור לנפה. יצרתי קשר עם כח של שתי פלוגות טנקים מ-179 שעלו למעלה מכורסי ושלחתי אותן לתפוס המיצר בסביבות אל-על. *

חטיבה 4 הודיעה כי היא עוברת את המוביל הארצי, וחטיבה 9 הודיעה כי היא בסביבות טבריה.

זה היה המצב בערך בשעה 1500 בצהריים.

.....

את ווספי ז"ל, מפקד גדוד 39, גדוד המילואים של חטיבה 188, שלחתי לציר גמלא. אמרתי לו שיעלה בשני צירים. אז נכנס מפקד חטיבה 4, אל"ם פפר (הדר) לרשח והודיע שהוא נמצא לרגלי מעלה גמלא, הודעתי למח"ט 4 כי גדוד 39 יהיה ת"פ לו. מפקד גדוד 39 הודיע לי כי חי"ר עולה עליו. הודעתי לו לא לפתוח באש, ובאמת התברר לאחר מכן כי היו אלה כוחות גרלני שנמוגו, אחריהם באו סנקים סוריים. ווספי נכנס אתם לקרב והשמדנו 10 סנקים.

היתה לנו ארטילריה. ת"פ מפקד אגד ארטילרי, אסף סוללות שהיו בשטח. מאוחר יותר קבלנו יחידות ארטילריה ת"פ בצורה מסודרת. מפקד האגד הארטילרי אירגן ושלה קציני קישור לחטיבות שהיו ת"פ שלנו.

הפעלתי את מרבית הסיוע לטובת חטיבה 179 כי הם נמצאו תחת הלחץ הקשה ביותר. הודיעו לי כי הגיע גדוד הסיור של אוגדה 36 וצירפתי אותו לחטיבה 179.

הוא בא תחילה עם פלוגה ואח"כ הגיעו סנקים כוודיים. אח"כ הגיעו 6 שרמנים. אינני יודע של איזו יחידה, נחתי פקודה לקצין קשר שלי, יריב, לקבל פיקוד עליהם.

ווספי היה במרחק של 6 ק"מ מהכנרת. ווספי ראה מאחוריו את הפלוגה ששלחתי לעזרתו, התקדם ונתקל בכח סנקים. מנ"ד 39 היה במזרעה-קוניטרה בלילה. חטיבה 179 היחה בציר יהודיה - דרך קק"ל. חטיבה 4 במזרעה-קוניטרה.

כוח יוסי 2 פלוגות שוט קל באל-על כשהחטיבה 9 חוברת אתו. בלילה כח נסוג של חטיבה 188 (3 סנקים) נחקל בכח של גדוד 39 הנמצא בציר גמלא. לא היה ידוע לי על הכח הנסוג. פגענו בטנק אחד.

ווספי (מנ"ד 39) אמר לי כי הוא שומע רעש סנקים, יתכן של שוטים, כי הוא לא בטוח. אמרתי לו להכנס לרשת חירום, והוא דיווח לי כי לא מקבל תשובה. אמרתי לו לפתוח באש וקרה מה שקרה.

מרב-אלוף חיים בר-לב שהגיע בלילה לחפ"ק שלי קבלתי חמונה כללית של המצב. הוא הודיע לי על עליה אפשרית של אוגדה 146 של מוסא פלד" (עדותו בפני האלוף (מיל.) אבידר, עמ' 2-4).

1. חטיבה 179

חטיבה 179 לחמה בפיקודו של אל"ם רן שריג, הרכבה:

גדוד 96

גדוד 278

גדוד 266

הימ"ח החטיבתי היה במחנה פילון אולם, כאמור, עם פרוץ המלחמה נמצאו בימ"ח סנקים רק עבור גדוד אחד ואילו יותר צוותי החטיבה הוסעו למחנה נפתלי ועלר על הסנקים של חטיבה 164.

בנושא הגיוס וההתארגנות העיד המח"ט:

"חטיבה 7 קבלה 80 סנקים של החטיבה מתוך 111 סנקים, וכן רכב אחד, ג'יפים וכו' וכן ציוד לחימה.

חטיבתי לקחה 60 סנקים של חטיבה 164 ממחנה נפתלי.

.....

חטיבתי היתה המהירה בפיקוד. הגדוד המהיר היה מוכן בק+15 כחרגיל.

.....

כל הנחונים של חטיבתי בתור חטיבה מהירה קוזזו ע"י החלפה עם חטיבה 164 הפתאומית. רשת הגיוס פעלה יפה. בק+10, 80 אחוז מצוותי הסנקים היו כבר בפילון. העברתם למחנה נפתלי לקחה שוב זמן.

הגדוד המהיר הלבשתי על הסנקים של פילון, היתר כולם עם סמח"ט לנפתלי. נשק אישי קבלו כולם בפילון.

.....

בימ"ח לא היו לי קרנפים, יצאו בלעדיתם. יצאו עם סרבליים. היו מעט מפות, רק לקבוצה יאשונה לסג"ד זלמ"ס, צוותים לא אורגניים, זה פגם" (עדותו בפני האלוף (מיל.) אכידר, עמ' 1-2).

על שלב ההתארגנות העיד גם סג"ד 278, סא"ל יוסף עמיר:

"הייתי ב-061130 בפילון במפקדת החטיבה. הגעתי עם המח"ט, הקמ"ן - אנו אנשי משקים בטביבה. היתה רשת קריאות מיוחדת לצוותי סנקים, עד שעה 2000 הגיעו 75-80 אחוז מן הצוותים.

הסג"ד הגיע קצת מאוחר ושלחתי לנפתלי בשעה 1600.

מצב הסנקים היה כסה"כ בסדר.

החמושת קבלנו בכונקרים של נפתלי. לא היו מלגזות. וזה היה חמור מאד. שלחתי הכיתה למזרע לביח"ר של המשק לקחת מלגזות, אחרת אי-אפשר היה להעלות את התחמושת.

היינו צריכים לקבל מלגזות מפיקוד הצפון ולא היו. לא היה מפחח לכונקר החו"ש. הדלת היתה מדי קטנה לכניסת המלגזות והיה צריך לשבור את המשקוף בכוח" (עדותו בפני האלוף (מיל.) אכידר, עמ' 1).

החל משעות הערב עם החמרת המצב בגזרה הדרומית החלו אלוף הפיקוד ומפקד אוגדה 36 ללחוץ על חטיבה 179 לצאת בכל האפשר מוקדם.

הכח החטיבתי הראשון יצא ב-2100, לערך, לכיוון מחנה נפת, והשני יצא ב-2400 לערך. שני הכוחות יצאו מפילון.

כנושא זה העיד המח"ט, אל"מ רן שריג:

"החל מ-062000 לחץ עלי רפול (אלוף רפאל איחן) לשלוח לו מחלקות סנקים בכל המהירות. שלחתי מסגרת של 10 סנקים עם מג"ד דרך גשר בנוח יעקב. יצאו ב-2200 בלילה מפילון וכבר לפני 2300 בלילה היו בקרב בציר הנפט עם הסורים.

14 סנקים נוספים יצאו מפילון ב-070100. הם יצאו עם 80 אחוז בטן תמושת בלי תיאום כוונות, משקפות חסרו, השגתי אותם בדרך זעם מ"פ סיור שלחתי להם משקפות... ב-70 אחוז אורגניים של פלוגה אחת היתר מפלוגה אחרת. כל הסנקים הגיעו כסדר, למרות שהיו גם תקלות בדרך.

קבוצה אחת נכנסה לציר הנפט, השניה לציר סינדיאנה-חושנייה" (עדותו בפני האלוף (מיל.) אבידר, עמ' 1-2).

הרישומים בנושא זה ביומני המבצעים הם כדלקמן:

"2001 רפול מודיע שיפצל את חטיבה 179.

2053 פלוגה ראשונה של רפול זזה על שרשרת לכיוון נפת.

2228 הפלוגה של רפול התחבר עם כח של חטיבה 7 מנסה כעם ליצור קשר איתם.

2238 הפלוגה הבאה חצא בעוד שעה וחצי, של רפול, ממחנה נפתלי חצא דק בבוקר. כיוון ציר התנועה זה השפר.

0030 פלוגה של רפול בשערי נפת. האלוף מורה לה לנוע בציר הנפט לכיוון 116" (יומן חפ"ק פיקודי).

הכוחות הראשונים של החטיבה שעלו לרמה דרך גשר בנוח-יעקב היו

מגדוד 266. על גורלם של כוחות אלה העיד המח"ט, אל"מ רן שריג:

"מגד 266 נפצע אחרי 3 שעות. המ"פ נפל בשבי. 10 הסנקים הראשונים יצאו מכלל פעולה עוד בלילה. עדיפות הסורים. הם היו מוכנים בציר הנפט עם א.א. להם היתה תאורה, לנו לא היתה תאורה.

ב-7 הסנקים מתוך קבוצה ה-14 סנקים הנ"ל, גם נהרג המ"פ של הקבוצה.

גדוד 266 הפסיק לתפקד כגדוד מיום א' בצהריים. לאחר שנפצע המג"ד קשה, הסמג"ד נהרג ועוד מ"פ נהרג. מ"פ שני נפצע קשה ונפל בשבי. מ"פ שלישי נפצע והוא נחלץ רגלי. אותו המ"פ לאחר מכן יצא לכורדנו וגייס שם סנקים שוט-קל גוספים וחזר ולחם אתם במסגרת חטיבה 679 (עדותו בפני האלוף (מיל.) אבירר, עמ' 2).

שני גדודים של החטיבה ומפקדת החטיבה התארגנו במחנה נפתלי עם הסנקים של חטיבה 164. התארגנותם נמשכה רוב שעות הלילה. לאחר יציאתם קיבלו פקודה לעלות בצירים המרכזיים לדרום הרמה. גדוד 96 עלה עם המח"ט כציר שפך הירדן-תושניה וגדוד 278 עלה כציר לאל-על. על לוח הזמנים של גיוס ותנועות כוחות אלה נכתב ביומן הפ"ק ופיקוד:

"0036 מנפתלי יוצאת פלוגה עוד שעה"

"0113 מנפתלי יצאו שלוש פלוגות מיד"

"0255 3 פלוגות מחטיבה 179 בתנועה ממחנה נפתלי"

"0419 ... נשלח גדוד של 179 שהלך למעלה ושני גדודים שבאים מצומח גולני. ישכה לוקח אותם לדרום רמה"ג"

"0426 כרגע שלוש פלוגות של 179 בנסיעה שתי פלוגות מצפון לכנרת על ציר כביש ופלוגה על ציר סקופיה..."

"0430 שתי פלוגות 179 הגיעו לרמה... מח"ט 179 עם 12 סנקים יצא בעוד חצי שעה מהמחנה..."

"0516 ... כל הגדודים יצאו מפילון ומחנה נפתלי ב-0430..."

"0525 ... 179 כל הגדודים יצאו חלק מפילון וחלק מ-164 (164 יצאה ב-0430)"

"0642 יש מגע עם כח של שריג לכח סודי"

"0830 רן שריג מגיע לצומת מחזה. פלוגה דר' של 179 חתפרס במיצר ותחבסם שם"

על מהלכי גדוד 96, שעלה כציר שפך הירדן-תושניה, מעיד המח"ט,

אל"ם רן שריג, שפיקד על הכח:

"אני יצאתי לגשר אריק. כל הסנקים יצאו לאחר מכן (7 סנקים). נשארו 4 סנקים, היתה בעיה של פיקוד, 3 יצאו עמי ועם מפקדת החטיבה.

הגעתי עם הגדוד הראשון, גדוד 96 לאזור קצניה מגשר אריק עם מפקדת החטיבה.

ב-0500 עלייתי עם גודו 96 וב-0530 נתקלתי בסורים כ-4-5 ק"מ.

דרומה בקצביה זה היה 14 ק"מ מהכנרת. גודו 278 הגיע לאל-על ולחם שם עד שעה 1400 לבד, עד שהגיעה חטיבת 9 והועבר ח"פ. ב-0530 עלייתי על מארב עם השמש בעיניים. כשנתקלתי בחטיבת 46 הסורית שעלתה ויכולה היתה לבחור בין ירידה לכנרת או התקדמות צפון-מערבית לצנובר.

ידעתי כי יש סורים בנפת. ידעתי שהמצב לא טוב, ומצבה של חטיבת 188 קשה, לא ידעתי פרטים. ידעתי שהסורים עברו בהצלחות ומתקרבים בציר הנפט.

לא היו לי כעיות חדלוק ותחמושת, אך ביום א' אחר הצהריים היינו קצרים בתחמושת. אך לא קראתי למלוי תחמושת.

הבעיה שלי היתה חיאות כוונות. היה לי פקרה שעמדתי מול טנק מרחק 200 מטר ולא פגעתי, אז חזרתי קצת לאחור עשיתי איפור קרבי וחזרתי ופגעתי.

הגודו 96 וגודו הסיוור של אונדה 36 היוו למעשה את כח הלחימה של חטיבת 179. גודו הסיוור מס' 134 של אונדה 36 הגיע אחרי שנפצעתי.

אני נפצעתי בדרך הקק"ל. המג"ד נפצע עוד לפני. קצין האג"מ היה חולה בצהבת ובא לפי קריאתי והוא היה חולה בשעה שהיה בטנק. ופעל בו כטען-קשר. מ"פ קיבל הפיקוד. המג"ד נהרג עוד ב-0800 בבוקר.

אחר הצהריים הגיע הסמח"ס, קיבל פיקוד וכיום ב' נהרג הוא ליד גשר אירי. אז קיבל קצין האג"מ את הפיקוד ומשה בריל (חת-אלוף משה בריל, סגן מפקד אונדה 210) הגיע לקבל פיקוד על גודו זה וגודו הסיוור, זו היתה החטיבת" (עדותו בפני האלוף (מיל.) אבידר, עם' 3).

על קורות גודו 278 שעלה בציר אל-על מעיר המג"ד, סא"ל יוסף

עמיר:

"... הסיכום האחרון שלי עם המח"ס היה כי עלי לפגוש אותו בגשר אריק. המח"ס לא היה, היה אחי הממח"ס. לא היתה לי מפה ב-070700, הייתי עם 2 פלוגות ועוד פלוגה אחר מאחור במרחק של 3 ק"מ, בדרך אלי, קבלתי הוראות בקשר מרמ"ס הפיקוד אורי בר-און. שלח אותי לאל-על, לעשות חסימה הגעתי לפני 0900 שם עשיתי חיאות כוונות.

אורי בר-און אמר לי לרוץ למעלה אפילו עם מספר טנקים מועט ולעצור בכל מחיר. אמר לי לא יודע היכן בדיוק חתקל באויב. אח הפלוגה השלישית עצר והפנה אותה לכח הממח"ס. החטיבה שלחה לי מפות בג'יפ.

ב-070900 זיהיתי טנקי אויב במרחק 8-9 ק"מ. זה היה אחרי שעברתי את אל-על עם 19 טנקים. היה עלי להפוס עמדות ולשים פקק על פלטה כ-1.5 ק"מ מאל-על כשלצדדים לא ניתן לתקוף אותי.

פקודות קבלתי מאורי בר-און.

מפקד החטיבה, רן שריג היה עסוק בציר חושניה-יהודיה אם כי נכנס לעיתים לרשת.

פתחתי באש ב-071130 מולי היתה חטיבה ממזכנת 132, למחרת בבוקר לתם מולי חלק מחטיבה 47 הסורית. הסמח"ט שלה נשבת, את חטיבה 132 הסורית השמדנו. חסלנו גרוד שלם ב-30 טנקים טי.55.

בשעה 1400 הגיעה חטיבה 9 ועברתי ת"פ חטיבה 9.

בשעה 1830 בערך חזרנו מרחק קטן עד לאל-על. פתאם ליד הבחיס האחרונים של אל-על הבחנו ב-7-8 טנקים סוריים של חטיבה 132, השמדנו אותם.

.

בציר חושניה ליד ציר הנפט ובגזרה שבת לחמנו לא קבלנו כל ידיעות מודיעין שדה, לא קבלנו ידיעות. קבלנו רק ידיעות לתפוס, למשל, ציר גשור-חושניה באופן כללי" (עדותו בפני האלוף (פיל.) אביר, עמ' 1-2).

1. חטיבה 679

חטיבה 679 לחמה בפיקוד אל"ם אורי אור. הרכבה:

גרוד 57

גרוד 93

גרוד 289

חיס"ת החטיבתי היה במחנה לפתח ליד פילון. טנקי החטיבה היו מסוג "שוט-מטאור".

על הגיוס וההתארגנות העיד המח"ט:

"דייתה חסרה תחמושת קלה. לא הגיעה בזמן ממתנה נפתלי. אבל קיבלתי הוראה להוציא טיז 4 טנקים והוצאתי אותם גם בלעדית. חסרו גם משקפות. חסרו תיקי כל-כו.

ביום א', ב-7 בבוקר, היה עלי להוריד גרוד ילקון היורד. אח הנשק עוד הורדתי ביום הקודם. שלחתי משאית להתזיד הנשק וחזרה ב-2300. קיבלתי הוראה להוציא טנקים באופן דחוף. הייתי נאלץ לשבור צוותים. היה חושך. התחמושת הקלה הגיעה באיחור. זרקו באופן דחוף תחמושת לטנקים. יתכן שלא זרקו לעתים, למשל, תחמושת 9 מ"מ" (עדותו בפני האלוף (פיל.) אביר, עמ' 1+2).

הכוח הראשון של חטיבה 679 יצא אחרי חצות ועלה משפך-הירדן

בציר, לכיוון חושניה. עיקר כוחות החטיבה יצא לפנות בוקר בציר גשר בנות-יעקב-קוניטרה והגיע לקוניטרה. עד שעות הצהריים גיהלו חילופי אש באזור קוניטרה ואז נקראו לסייע בהדיפת הסורים ממחנה נפת. באזור זה לאסו עד שעות הערב.

על לוח-הזמנים של חנועות החטיבה ניתן ללמוד מן הרישומים

בירומים:

- "0118 אח 679 להעלות בציר יהודיה"
 "0426 679 תעלה בציר המרכזי דרך בנות-יעקב"
 "0516 ... חטיבה 679 עדיין לא יצאו מיפתח... (יומן חפ"ק פיקודי).
 "0525 ... 679 עדיין לא יצאו" (יומן מבצעים פיקודי).
 "0626 האלוף שואל מה עם הפלוגה של 679 שעולה דרך בנות-יעקב" (יומן חפ"ק פיקודי).
 "0643 20 צוותים מח"ט 679, 14 באיזורי גשר בנות-יעקב, 8 צוותים לבנות-יעקב, 30 צוותים נוספים יזונו תוך שעתים" (שם).
 "0910 ... 679 יעלו מכרון בנות-יעקב" (שם).

על מהלכיו במשך יום א' העיד המח"ט:

"... ההוצאה הראשונה הייתה דרך גשר אריק - 4 טנקים עם סמ"פ לציר יהודיה. לא היה להם זמן לעשות תיאום כוונות. לא היה זמן לפתוח ארגזים של זיווד. לא הספיקו לקחת טרבלים, 4 הטנקים יצאו ב-071000. הקשבתי ברשת החטיבה 188. ידעתי מה הולך. הטנקים הראשונים נתקלו ב-7 ק"מ מגשר אריק על הרכסים והשמירו שני טנקים לפני שעברו ת"פ יחידה אחרת. לאחר מכן יצאו 25 טנקים בפיקודי, בשעה 070430, דרך גשר בנות-יעקב, באגף הדרומי של חטיבה 7, לתפוס עמדות. הגענו עד קוניטרה ב-070830 בבוקר, והתחלנו להילחם.

לא הייתה משטרה צבאית בדרך - רק בראש פינה. בשכילנו הציר היה פחות, אבל מאחורינו היו תקלות. לקרב נכנסתי עם 20 טנקים - 5 טנקים התקלקלו בדרך. הסמח"ט נשאר וקיבל הוראה לשלוח לי כל שנים שלושה טנקים עם מפקדם. אך היו מקרים שטנקים התקלקלו וקצינים הגיעו גם עם טנקים בודדים. כ-25 טנקים לפחות נלקחו ממני והופנו למקומות אחרים במצב חירום - כולל 11 טנקים שמיפקדת האוגדה הפנתה לטנקים אחרים.

היו יחידות שלא הספיקו לעשות תיאום כוונות. זה היה בסמוך לשעות הצהריים. בקוניטרה ירינו עד שעה 1200 ממרחק של 1200 - 1500 מטר. השמדנו כלים. הלך יפה. אז קיבלתי הוראה מרפול לעבור לנפת, להקל דהוף על לחץ שם. הסורים התקרבו מסינדיאנה ובציר הנפט. מג"ד 93, דן גוטפריד, ויחידתו השמידו כ-12 טנקים, אך לא יכול היה לעמוד בעדיפות הסורית הרבה.

השארתי עבודה ליד קוויטרה 5-6 טנקים - וזאת עם 25 טנקים לאורך הגבול. הגעתי מאחור לנפת הכרונה, באלכסון, מצפון-מזרח למחנה. התל קרב שיך כש"ין. חלק מהם היה כאזור סינדיאנה, השמדנו טנקים - אך בלמנו אותם. כוחי וכוח שבפיקודו של רפול שפר, מג"ד גדוד 289, שנפצע, הוא בלמם ונפצע. המט"ק של אותו הכוח דיווח לי ב-16.30 - זה סגן משנה, הוא החנה יפה; השמדנו או דחפנו עד הלילה את כל הטנקים הסורים ופתחנו את הציר עד יום א' בלילה, *

...

כשסיימתי בערב, ביום א', היו לי 17-20 טנקים. עוד באותו הבוקר העביר לי הסמח"ט עוד כ-15 טנקים. היו לי שני מג"דים פצועים, היו לי שני מפ"ים הרוגים ושניים פצועים, עוד קצינים ומפקדי טנקים נפגעו, בניתי כוחות קטנים, ביטלתי מסגרות גדודיות, פקדתי במישרין על כל הכוחות. העדפתי לפקד במישרין על כוחות קטנים תחת פיקוד ישיר (עדותו בפני האלוף (מיל) אבידר עמ' 2-3).

ח. חטיבה 9

חטיבה 9 לחמה בפיקודו של אל"מ מרדכי בן פורת, הרכבה :

גדוד טנקים 377

שני גדודי חרם"ש

הימ"ח החטיבתי היה במנסורה ליד יקנעם,

בקיץ 1973, הועבר הימ"ח החטיבתי ממחנה נפתלי למחנה מנסורה

והעברה זו שלא נסתיימה, גרמה עיכובים בהתארגנות הכוחות. על כך העיד

המח"ט:

"הימ"ח הועבר ממחנה נפתלי בקיץ 1973 על מנת לפנות המקום ל-164.

הכוונות מבחינת מהירות ההצטיידות סבלה מכך; - (א) כי בנפתלי התחמשת היחה בתוך הימ"ח וכנסורה היו תלויים במסיכת החמושת מג' למי; (ב) מרכז הגיוס עדיין נשאר במחנה נפתלי ומשם חייבים היו לגייס למנסורה.

לפי הסידור, צריך היה לקבל את החמושת ב-ק+12, הואיל ומפקד החטיבה חשש מסתימה בג' למי, ולכן הקדים לשלוח המשאיות וקיבל בזמן. לעומת זאת, הגש"פ שהיה באחריות המה"ט מבחינת הצטיידות וגיוס קיבל את החמושת מאוחר יותר.

* על תפקידה המכריע של החטיבה בקרבנות היום, ראה את קביעתו של האלוף הפקוד: "אורי הציל אותנו היום", לעיל עמ' 1160.

לקראת היציאה ב-19+ק הגיעו כל האנשים ויכלו לצאת כמעט יחידות אורגניות.

5 השעות שחסרו בהתאם לתוכנית ק+24 גרמו לכך שהזיכור לא היה בדיוק במקומו או סידור התחמושת" (עדותו בפני האלוף (מיל) 'אבידר עם' 1).

על לוח הזמנים של כניסת החטיבה לקרב נרשם ביומני המבצעים:

"0255 חטיבה 9 0300 צפויה תחילה תנועה" (יומן חפ"ק פיקודי).

"0439 חטיבה 9 יצאה ממנסורה ב 0410... " (שם).

"0516... חטיבה 9 - 30 שנקים נעים לרמה ממנסורה תזוזה ב 0430... " (שם).

"0525 חטיבה 9 - 30 שנקים נעים לרמה ממנסורה... " (יומן מבצעים פיקודי).

"0650... ליצור קשר עם גדוד מחט' 9 שינוע על ציר סקופיה לאל-על, חט' 9 הרגע יצאו... " (יומן חפ"ק פיקודי).

בשעות הצהרית עלתה החטיבה לרמה, בציר עין גב-אל על וקיבלה

תחת פיקודה את גדוד 278.

"1352 חטיבה 9 עומדת להתחבר עם גדוד 39" * (יומן חפ"ק פיקודי).

על מהלכי החטיבה ביום א' העיד המח"ט:

"גדוד הסנקים 377 יצא ממנסורה. 2 פל' יחד עם המג"ד ב-19+ק ועוד 2 פל' יחד עם הסמג"ד ב-20+ק. גדודי החרמ"ש יצאו מאוחר יותר.

הפקודה היתה להגיע לשפך וכדרך הופנתה החטיבה פחות החרמ"ש דרך צמח-עין-גב לאל-על.

הסנקים היו בסדר, פרט למצבויים שחסרו כ-20 לסנקים של 9 וטל הגש"פ, לכן, לקח המח"ט לסנקים שלו את המצבויים ויצאו עם 44 שרמנים. בדרך נתקעו כ-18, שהצטרפו חוץ הלילה. גם החמישה שנשארו בימ"ח הגיעו במטך המלחמה.

יצאנו, אם כן, ביום א' בשעה 05.00 ו 0600. הואיל והמיכליות זומנו לאלמגור, נאלץ המח"ט להצטייד בתחנה אזרחית בצמח. כ-12.30 הגיעה החטיבה לעין-גב, ושם קיבל המח"ט הוראה מדין לנר לעלות לאל-על ולקבל ח"פ את גדוד 278 מחטיבה 179 שלהם באל-על ולעלות לאל-על בעקבותיו.

בשעה 14.00 היתה החטיבה במגע עם האויב" (עדותו בפני האלוף (מיל) אבידר עם' 2).

ס. חטיבה 4.

החטיבה לחמה בפיקודו של אל"ם הדר (פפר), הרכבה : גדוד

טנקים 95, הטנקים היו מ-51; ימ"ח ההטיבה היה במחנה כורדני.

החטיבה יצאה בשעות הבוקר ממחנה כורדני. הכת הראשון של

החטיבה הגיע בשעות הצהריים למעלה במלא שם קיבל תחת פיקודו את גדוד 39

ויחד עמו ניהל קרב באיזור המעלה.

על התארגנות החטיבה העיד סא"ל הדר, סמג"ד גדוד 95:

"....."

ב-18.00 היה חלק גדול מהזינוק של הטנקים ליד הטנקים והוציאו את הטנקים, הופתעתי לטובה מפעילות 4 האנשים הסדירים בימ"ח, צוותי הטנקים לא הגיעו בלילה, הגיעו הסידורים שעזרו. האוטובוסים הגיעו מאוחר, יש כאלה מהאזרחים שהגיעו כהסעה לכורדני רק ב-03.00 בבוקר, כי הגדוד היה בעדיפות אחרונה. זה ידע 95, גדוד הטנקים של חטיבה 4, זה הפריע מאד. האחרונים הגיעו רק לפנות בוקר.

מהסני החמורט היו רחוקים, מעט מכוניות עבדו בהעברת התחמושת. ניתן היה, לדעתי, לצאת עם הגדוד כבר ב-7 בבוקר, אלמלא עיכוב התחמושת, עצם העובדה שיצאו חתילה שתי פלוגות ולאחר מכן עוד שתי פלוגות מראה שענין התחמושת עיכב את החזרה. הפריע גם להתארגנות החומר כפרטי זינוק, שהחומר בהם נמשך לכל אורך המלחמה. פלוגה אחת יצאה ללא טלסקופים, חלק גדול של הטלסקופים לטנקים מ-51 היו טלסקופים של מ-50. זו הייתה טעות הימ"ח, שרצה להתקדם, ניסה רק למלא את החסר, אבל לא ניתן לגשת או להשתמש בו בטנק מ-51. במלחמה קיבלתי 9 טלסקופים בהליקופטרים. בנסיפה לא ניתן לעשות תיאום כוונות, זה מצריך חצי שעה - 20 דקות, זזנו בלי תיאום כוונות, לא לקחנו בחשבון כי בעליה ראשונה נצטרך כבר לפתוח באש.

החלו לירות עלינו מטוות של 2000 מטר - והיה עלינו לפתוח באש, אי תיקון כוונות גרם לטעויות בפגיעות, עד לגבול של 200 מטר. כך היה הדבר גם בגדוד 39, שהיה לפנינו.

היו חותמים מושבתיים, והיה לנו מקרה כזה שתחת מושבת הופעל רק ביום רביעי למלחמה. התברר בי עד אז היה מושבת. תיאום כוונות בוצע לאחר מכן, בי טנקים אמרו שעשו תיאום כוונות עוד בתוך הנסיפה, אינני יודע אם זה נכון.

הפצת רשת הגיוס היתה מצויינת, אנשים לא איחרו, כי אם אוטובוסים לקחו את האנשים בעדיפות אחרונה.

.....

ארבע הפלוגות יצאו עם 49 טנקים. עד אלמגור נעצרו 18 טנקים. כמחצית הכוח נעצר. היו סתימות דלק וכו', בעיות היגוי, חלק מהם הגיע מאוחר יותר. בעיקר היו סתימות דלק" (עדותו בפני האלוף (מיל) אבידר עם' 1-3).

הרישומים כיומני המבצעים, על חטיבה 4 הם כדלקמן:

"0439 חטיבה 9 יצאה ממנסורה ב-0410 חטיבה 4 יצאה
ישר אחריה" (יומן חפ"ק פיקודי).

אולם הדיווח הקודם מתוקן:

"0516... חטיבה 4 עדיין לא באה מכורדוני..." (שם).

"0525... חטיבה 4 עדיין לא יצאו" (יומן מבצעים
פיקודי).

בשעות הבוקר מילכת כבר חטיבה 4 בתכנית ההתארגנות החדשה

שהבין הפיקוד:

"0920 חטיבה 4 יעומד להגיע תצטרף לדרום רמה"ג
שיהיה תחת פיקוד דן לנו והכוח בצפון תחת פיקוד רסול"
(יומן חפ"ק פיקודי).

בשעות הצהריים הביע הכח הראשון של החטיבה לרמה, לאזור מעלה גמלא:

"1343 חלק קטן מ-4 כפתחה פיקודי,
החלק השני צוין להגיע" (יומן חפ"ק פיקודי).

"1348 גודד 42 של חט' 4 ירד לכורזים" (שם).

"1451 חט' 4 16 סנקים עולה למעלה" (שם).

על מהלכי החטיבה באותו יום העיד ספקד חטיבה 4 אל"מ הרר:

"....."

ב-070700 זוהי עם שתי פלוגות סנקים מזוודות.
אלה היו פלוגות אורגאניות. שתי הפלוגות האחרות
זו מאוחר יותר, עם המג"ד. יצאתי עם 22 סנקים.
נסעתי מכורדוני דרך סחנין מראש לשפן. הגעתי עם
12 סנקים, נסעתי 80 ק"מ...
עד הערב היו 30 שרמנים למעלה, 6 סנקים היו בלי
טלסקופים, 8 סנקים לקח ממני מטה בריל, סגן ספקד
האוגדה, לציור אחר.

מב"ד 39, נוספי, סיפר לי כיום שלישי לקרב כי
לסנקים שלו, שוט-קליב, אין מיקלעים בכלל. הן
לסנקים שלו וגם לסנקים שלנו לא נעשה חימוש כמותי.
היאום כוונות יכול להיעשות רק אחרי היציאה. לכך
יש צורך ברבע שעה עד חצי שעה, לא היה זמן. הייתי
תחת לחץ להתקדם, תיאום בוונות יכול להיעשות רק אחרי
הרכבת הטלסקופ. ראיתי את הסנקים הסורים כמעלה גמלא.
זה היה כ-6-7 ק"מ מן השפן. פגזים נמלו למים ולחוף
הכינרת. השמדנו כ-20 סנקים ללא אבידות. התקדמתי
והדפתי אותם כ-3-4 ק"מ. כל הבליטה הראשונה וההדפתי
היו ללא אבידות שלנו. הכוח היה מורכב מנוספי,
10 שוט-קליב ו-12 שרמנים ואני בעליה. זה היה החל
מ-3 אחר הצהריים עד החשיכה. הגעתי עד לסביבות
מזרטי-דיניסרה. בסך הכל, סיימתי את הקרב עם
12 סנקים, כפי שהתחלתי באותו היום. במשך הלילה
ולקראת הבוקר היו 30 סנקים בידי ואף אחד לא נסבע.
יתר החשעה - ללא טלסקופים, ושמונה הופנו לאוגדה
לציור אחר על ידי מטה בריל. ביחד - 47 סנקים.

.....
.....

עד יום ב' בבוקר לא היו לי כל פגיעות בכוח שלנו.
זה גדוד 95. הם הופתעו על ידינו. השמש אתרי הצהריים
הייתה מולם. הם רדפו כוח צה"ל אחר שניתק מג [גדוד
50]. הארטילריה צורפה אלי בגדוד 175, 405 מ'
וסייעה לי"

עדויות בפני האלוף (מיל) אבירר עם 4-5).

גדוד 39

גדוד סנקים 39 להם בפיקודו של סא"ל יואב וספי ז"ל.
הימ"ת של הגדוד היה במחנה ירדן, ברמת הגולן, אולם מכיוון
שחטיבה 7 קיבלה, כאמור, ערב המלחמה, את הסנקים של הגדוד, עלה הגדוד
על הסנקים של חטיבה 164 במחנה נפתלי. על הסנקים לא היו מקלעים (ראה
עדויות של מח"ט 4). התארגנות הגדוד נמשכה כל הלילה ובשעה 0900 לערך
יצא ממחנה נפתלי והיה הכוח הראשון שעלה במעלה גמלא. לאחר שחטיבה 4
הגיעה למעלה, נכנס הגדוד תחת פיקודה של החטיבה והשתתף בקרב על מעלה גמלא.

להלן הרישומים ביומן הפיקודי בקשר לגדוד 39:

"0910 גדוד 39 יצא כעת מנפתלי ויצטרף למאמץ
העקרי בדרום רמת ג...". (יומן חפ"ק פיקודי).

"1354 גדוד 39 עם 10 כלים על הגשר" (שם).

"1410 גדוד 39 נמצא על ציר טיפה 43 מתקדמים
לכיוון רמת מגשימים...". (שם).

8. ישובי רמת הגולן

א. כללי

לנושא ישובי רמת הגולן יש משמעות מיוחדת החורגת כמוכח מן החתום הצבאי גרידא. הקמת הישובים ברמה, נבעה בעיקרה משיקולים מדיניים, יחד עם זאת, ובגלל מיקומם הכללי של ישובים אלה כגזרת הזית מובהקת, ראינו לנכון לבחון אם היו חכמיות שהיו קשורות בהגנת הישובים ובשילובם במערך ההגנה, במקרה של מלחמה בכלל ומחקפת-פחע בפרט, ומה כוצע בנדון הלכה למעשה.

נוכחנו כי כמה היבטים של נושא חשוב זה לא הוגדרו סופית לפני תחילת המלחמה, וכתוצאה מכך נגרמו קשיים בניהול המלחמה כשלב הראשון. מטרת הפניית תשומת הלב לנושא זה, והבאת חומר העדויות שבידינו, היא להביא לידי התלשות ברורות וכהירות בנושא רגיש וחשוב זה, באם אכן טרם נתקבלו, כמו כן יש להבהיר באם אכן מוסמך אלוף הפיקוד לצוות על פינויי ישובים - בהתאם למדיניות הממשלה.

כ. התכנות

בפקודת "סלע" מיוני 1973, תכניה המגננה של פיקוד צפון (במקרה שה"ק" סקדים את ה"ש") מופיעים הישובים בהגדרות כחלק ממערך ההגנה הפיקודי.

להלן סעיף "הכוונה" ו"שיטה-כללי" בפקודת "סלע" הפיקודית:

"הכוונה"

3. פיקוד צפון יגן החל מ-ש" על סרחבו, ימנע פריצת אויב בגזרה, ישמיד כוחות תוקפים ויעבור להתקפת נגד.

השיטה

4. כללי

א. המגננה בפיקוד תתבסס על מאמץ עיקרי והתקפות נגד ב-רמה"ג ובליסה בשאר גזרות הפיקוד כאשר: -

(1) הגנת רמה"ג ע"י אוג' 36 מתוגברת שתתבסס על הגנה קשוחה על הגבול באמצעים ניידים, מוצבי הכס"ש, ישובי הגמ"ר וכוחות שריון גדולים כעתודה למכות נגד, מקבילות ומקדימות, ביצוע מחספים בסיוע אויב ואויב כאשר: -

א) חלוקת גזרת רמה"ג ל-2 גזרות הסיבתיות (820, 679).

ב) הקו הראשון תפוס בקיבולת מחלקתית במוצבי הכס"ש ע"י כוחות חי"ר כאשר ביניהם וכעורפם סנקים בעמדות.

ג) מוצבים עורפיים (מוצבי 'סלע' משופצים) מוכנים להפיטה ע"י כוחות חרמ"ש וחי"ר.

ד) השריון בעיקרו מרוכז בשלושה אגוזים חסיבתיים כעתודה למכות נגד מקבילות ומקדימות וביצוע מחספים.

ה) תגבור ישובי הגמ"ר

ו) תפיסת מקומות חיוניים במרחב,

ז) ריכוז אויב אל מול מאמצים עיקריים של האויב וסיוע אויב צמוד למוצבים מותקפים.

בשכלת כוחות ומשימות לא נאמר דבר על ישובי רמת הגולן בתלק הנוגע

לאובדה 36 ולחטמ"ד 820.

בנושא הגמ"ר נאמר שם:

9. הגמ"ר צפון המשימה כללית: יטפל בנושאי הגמ"ר, ממשיך והג"א במרחב הפיקודי (פקודת "סלע" יוני 73 פקוד צפון).

לפקודת "סלע" צפון צורף גם נספח הגמ"ר. להלן חוכנו:

"הגמ"ר

כללי

1. מערך הגמ"ר ישתלב בכל השלבים במגננה הפיקודית כפי שפורטה בגוף העיקרי של הפקודה.

גיוס

2. עם מתן פקודת 'סלע' יגויסו: -

א. מפקדות האזורים.

ב. מפקדות החבלים.

ג. מפקדות הנפות.

ד. ועדות מ"ח פיקודיות.

ה. ועדות מ"ח מחוזיות.

כוננות

3. מחוזות, כנרת, מירון וגולן ישובים שבקו העימות: -

א. הישובים יובאו למצבי כוננות בהתאם.

ב. ישובי קו העימות ברמה"ג וישובים דלילי אוכלוסין ביחיד הגזרות, יתוגברו ע"י יח" חי"ר/חי"מ.

ג. יציאה לעבודות בשדה באזורים קריטיים תהיה מבוקרת ומאושרת ע"י המחוז ומאובטחת במידת הצורך.

ד. המקלטים יבדקו ויוכנו לקליטת אוכלוסיה.

ה. האוכלוסיה תהיה במצב של 'כוננות בניסה למקלטים'.

ו. ייבדק נושא המזון, מים ותרופות כאשר המלאי צריך להיות ל-2-4 שבועות בהתאם לגודל ואפשרות הישוב.

ז. יבדקו מערכות האזעקה והקשר.

ח. יקבעו תורני טלפון ואלחוט קבועים.

ט. יאוישו מפקדות האזורים והחבלים.

4. חטמ"ר 612 תגייס את מפקדת מחוז חבור בתקן א' (עד לגמר הגיוס יהיה המחוז בכפיפות לחטמ"ר 612).

5. מחוז חבור, מחוז חיפה המשקים העורפיים של מירון והגולן: -

א. גיוס מפקדות הגמ"ר והג"א.

ב. איוש מפקדות החבלים והנפות.

ג. כוננות מלאה במפקדות וכוננות צפרניים.

- ד. בדיקת מערכות האזעקה והקשר.
- ה. בדיקת והכנת המקלטים לצורך קליטת ארכלוסיה מיידית.
- ו. שליטה על מקומות ציבור שבהם תנועה רבה כגון: תחנות 'אגד', רכב וכו'.
- ז. בדיקת מערך הפיננסי כולל כתי-חולים והקו"ח.
6. מקלטים - המקשנים ישארו במחוזות לצורך מילוי משימות מחוזיות.
7. תחבורה - היות ובאזורים הקריטיים יהיו קשיי תחבורה, על המחוזות לזמן אליהם את נציגי הקואופרטיבים והמשקים לצורך תאום בנושא.
8. טיולים - יאסרו טיולים באזורים הקריטיים.
9. חפיסת מערכי הגמ"ר - בהתאם להנחיות החטמ"רים.
10. עיבוי מערך המשקים ברמה"ג -

א. ישובים שאנשיהם יגוייסו למערך צה"ל, יעובו לצורך קיום ענפים חיוניים ע"י אנשי ישובים עורפיים מאותו זרם התישבותי ובאתריות ועדה הכשחון של הזרם ההתישבותי.

ב. משקים מרוס-הגולן, עין-זיון, אלרום, יעובו ע"י אנשי רפנת, הגושרים וכפר-סאלד."

בהצגת תכנונים הגנחיים לרמטכ"ל כ-2 למאי 1973 התייחס אלוף פיקוד

צפון גם לנושא הישובים ברמה ואמר:

"במסגרת ההגנה - ולא הזכרתי את זה קודם אבל זה קשור לישובים - אנו מכניסים כח לתוך הישובים. הישובים האלה הם ישובים צעירים. כמעט לא ישארו שם גברים, יש ישובים שנשארים בהם 6 - 8 איש אשר גם אותם הצבנו להגמ"ר. אנו מכניסים חי"ר מילואים ולא חי"מ (מייג 286 עם 5 - 6).

על נושא פיננסי ישובים ברמת הגולן עמד בעדותו אלוף חופי:

"אני רוצה לציין עוד דבר אחד שעשינו במסגרת ההכנות, דבר שקשור לישובי רמת הגולן.

הכנו תכנית לפיננסי הנשים והילדים ברמת הגולן, תכנית זו סוכמה כ-31 מאי 1973, והתכנית הזאת היתה תכנית שנשארה רק בחתום הפיקוד, והיתה רק ביריעת הפיקוד עצמו במכוון. לא הורדנו אותה למטה בגלל ההשפעות השליליות והוויכוחים שהיו מחזוריים. ימים תכנית כזאת. אבל אנחנו לעצמנו בדקנו והכנו תכנית והיה ואם יהיה צורך בזה, שנוכל לקצר את התהליך של הפיננסי הזה. גם זה לא היה קשור לשום אירוע מיוחד.

ש. חסלה לי שאני אם אני אפסיק אותך פה, עלה על רעתי אתר כך, האם כל הדברים האלה היו קשורים עם האירועים האלה או לא, כי באפריל-מאי 1973 היתה תקופת מתיחות גדולה ואז היתה הערכה, לפחות של שר הכשחון וראש המטה בניגוד לאמ"נ שמשאו עלול להחרש. האם כל הפעילויות האלה היו קשורות בעניין זה?

ש. כולל התכנית הזאת?

- ת. אני לא חושב שהתכנית הזאת היתה קשורה, אנחנו הוצאנו אותה ב-31 במאי, ואני חושב שהכוננות הזאת היתה ביוני.
- ש. זה היה באפריל, כפי שנמסר לנו, היתה אז התייעצות עם ראש הממשלה ואז היא דרשה - דובר אז על זה שצריך לעשות איזו תכנית כזאת, ולעשות תכנית בקשר לביצורים להגנה על הישובים בעיקר. אינני זוכר אם דובר על פינני נשים וילדים.
- לגבי הגנה על הישובים באפריל-מאי לא זכור לי. אני חושב שלא קיבלנו שום פקודה, אם מדובר על תכנית לפינני הנשים והילדים, לא קיבלנו שום פקודה כזאת להכנת תכנית לפינני הנשים והילדים מהישובים, לפי מיטב ידיעתי.
- אני לא יודע אם דובר בפירוש על פינני רוקא, אלא על הגברת הביצורים להגנה על הישובים. חיזוק הביצורים והמקלטים, ודברים כאלה.
- ש. כמה זמן עובר כאשר אתה נוחן הודאות עד שתכנית כזאת מעוכדת ומסכמים אותה סופית? זה ענין של ימים או שבועות?
- ת. קשה לי לענות לך. אני חושב שזה ענין של שנים-שלושה שבועות, משהו כזה. מדובר על הדבר הספציפי הזה? עד כמה שאני זוכר לא קיבלנו שום פקודה בנושא הזה של פינני הנשים והילדים מרמח הגולן.
- ש. התכנית הזאת היתה יוזמת הפיקוד?
- ת. כן, התכנית היתה יוזמת הפיקוד, והיא גם נשארה בתחום הפיקוד כלבר. זו תכנית שעשינו אותה לעצמנו, כיון שנפי שהסכרת קודם, בגלל ההשלכות הציבוריות של זה לא רצינו להוריד זאת לישובים, למרות שהיתה בזה איזו שהיא כוננות בישובים לפינני, אבל העדפנו במקרה הזה לא לפגוע במוראל הישובים, כאשר דבר זה לא נחוץ, והכנו את זה לתכנית למקרה שבאמת יהיה צורך בכך.
- ש. האם הנסיון עם התקריות בחורף היה לו חלק בכל היוזמה הזאת?
- ת. אנחנו לגבי התקריות בחורף לא הגענו למסקנה שבתקריות אש כלבר יש איזו שהיא סיבה להוציא את הנשים ואת הילדים, כי הישובים מבחינת המקלטים ומבחינת היכולת להמצא חת אש היו מכוסים. כך שזה לא היה פועל יוצא ישיר של התקריות" (עמ' 1868-1870).
- ש. כל התפיסה של הישובים, מיקומם וכו', זה כלול במסמך שאתה מגיש, תפקידם, מיקומם?
- ת. לא, הישובים לא תוכננו להיות משולבים במערך ההגנה ברמח הגולן.
- ש. גם לא בנסחון שוסף?
- ת. כן. בנסחון שוסף לישובים היו אמצעי אבטחה, הם היו מתוגברים באופן רגיל בחוספת שלשומרים כדי שלא כל עומט השמירה יכול עליהם. זה נכון גם בגיזרה הזאת וזה נכון גם בגיזרה הלבנונית.

ש. מה אם כך הוא אומר שלא היה כדור, לא לישובים ולא לפיקוד, מה התפקיד של הישובים בזמן המלחמה. אין יכול להיות שדבר מסוג זה נשאר פתוח מבחינת הוראת חינוך. הגדרת מה צריך לקרות בזמן המלחמה, פרט לפינוי?

ת. אנחנו לא ראינו, כפי שאמרתי, בתפישת ההגנה שלנו ובגלל מיעוט האוכלוסיה (הגברים) בחוף הישובים, ובגלל העובדה שישובים אלה הם צעירים, והחלק הארי של הגברים מגוייסים ליחידות לוחמות, לא ראינו את שילוב הישובים בהגנה ממש במקרה של מלחמה כוללת עם הסורים. כל היתר, זה פועל יוצא מהתפישה הזאת. " (שם עמ' 3599).

ג. הפעולות במלחמה

(1) הדרג המדיני והמטכ"ל

כבר בדיון המטכ"ל ב-24 בספטמבר עלה נושא הישובים ברמת הגולן כבעיה המזאייגה ביותר את שר הבטחון ניוכח דבריו אלוף פיקוד הצפון בדיון על העדר התרעה ברמת הגולן. בסוף הדיון אמר שר הבטחון (וראה גם הדו"ח החלקי הנוסף, סעיף 199):

" זה שאלוף פיקוד הצפון אמר שיכולה להיות התקפת פתע בגולן ללא התראה מספקת בשבילנו... אם אמנם זה נכון זה הוא החסור ביותר. כי תיאורטית טוריה יכולה להרשות לעצמה לעשות פשיטה כזו גם אם היא אח"כ תפסיד את המלחמה בסווח ארון אבל אם קודם תשמיד לנו אפילו שניים או שלושה ישובים שם... אז אני ביקשתי לומר את ההערה הזאת כאם אלוף פיקוד הצפון מעלה נקודה כזאת אז המטה הכללי לא יכול להגיב עליה רק כשמיעה. אני מבקש למצות את הנושא הזה עד הסוף. או שההנחה שלנו איננה נכונה ואם ההנחה נכונה אז צריכה להיות תכניה ככל זאת איך חולשים מקרה כזה, מה עושים עם הישובים... אם באמת המצב הוא כזה שכורך אחד, אני לא מדבר על הפגזה מהפרוג על סבירה... אלא על כיבוש. אם אמנם המצב הוא שיכולים מבלי שנדע מזה לקום מנקים סודיים לעלורה ולקחת שניים או שלושה ישובים אפילו יותר מזה ברמת הגולן זו תתייחס קסטרופה שכזאת עוד לא קרתה לנו. או שההנחות האלה הן פסימיות מדי וצריך להיות סימן ראשון לכך אז עושים כך וכך ואני אינני מרשה לעצמי ללכת אפילו להפסקה עד אחרי ראש השנה מבלי לומר שנשמעו דברים כאלה. מוכרחה להיות או הנחה אחרת של המטה הכללי, שלך, של הרמטכ"ל, שהדברים אינם כך או שתשובה למצב הזה.

ר/א דוד אלעזר: אולי רק בשביל שנעבור את ראש השנה בשקט אני לא מקבל את ההנחה שהסורים מסוגלים היום לכבוש את רמת הגולן.

שהב"ט: אתה אומר התקפת פתע.

ר/א אלעזר: בשום אופן לא. יש גרעין של אמה בדבריו של המטה הוא שיין לחחום המדיעין. כלומר ההתרעה שלנו לכוחות היבשתי של הסורים היא יותר גרועה מאשר אצל אחרים...

שהב"ט: אני מחכוון לא למלחמה כוללת ולא לכבוש רמת הגולן כולה, כי אם יש אפשרות שיכבשו שתיים או שלוש נקודות ישוב שעל רמת הגולן בפשיטה שלנו אין תשובה לזה כדי למנוע. אני אומר, תשובה הרמטית... אז זה לא טוב, אז מוכרחים למצוא איזו תשובה. אם אמנם יש אפשרות כזאת שיתחילו לזוז לא נדע מזה, עד שנפנה כה וכה, שלוש נקודות תהיינה בידי הסורים על נשיהם וילדיהם וכן הלאה. זו חתייה ממש אי אחרת מצדנו לקיים את הישובים שם... מבלי שתהיה לנו תשובה למנוע דבר כזה. אני לא מדבר על איזה שהיא פריצה של איזה שהוא מתכל לאיזה שהוא מקום. אבל אם אמנם אין תשובה לזה, אז לפחות אנחנו צריכים לבוא לממשלה, לישובים, ולאמר את הדבר הזה."

נושא הישובים העסיק גם את המשחתפים בהתייעצות הצבאית-מדינית

שכונסה על-ידי ראש הממשלה ב-3 באוקטובר (מוצג 57):

"הרמטכ"ל: ... הם יכולים לחדור לשטח, אבל לא לכבוש ישובים, לא אח כל רמת הגולן." (שם, עמ' 8).

וכן:

"[את חוקפים בעוצמה קטנה] - דבר כזה אנו יכולים לעצור ולא תהיה להם אפשרות לכבוש ישוב לפי הערכתנו. ריכוז גדול יותר, מחקפה ויכיוזיונית לפחות, שתלך על איזה ישוב, אני מעריך שיש לנו סיכויים טובים לדעת על כך מראש" (שם, עמ' 9).

שהב"ט: "האם אצלנו יש נבונות מספקת... לא רק להגן על הישובים... כמוכן, שאם יכבשו את הישובים אז יעלו עליהם עם טנקים - אז יהיו מוכנים לכל." (שם, עמ' 13).

ראש הממשלה: "... לעומת זאת, המצב שונה לגמרי עם סוריה, אפילו ירצו את כל הגולן, אם יצליחו להאחז בישובים אחרים - בשבילם כל צעד מעבר לקו - אם יצליחו להאחז בו - הוא קיים בידם." (שם, עמ' 14).

בהתייעצות אצל ראש הממשלה ב-5.10.73 למנה"צ (מוצג 57, תרשומת ע"י

סא"ל אבנר שלו, דל"ש הרמטכ"ל). בעמ' 3, לאחר שהרמטכ"ל מפרט את סדורי

הכוננות, שואלת ראש הממשלה:

"ישובים ברמה מרכזית?"

והרמטכ"ל עונה:

"מרכזים, לא נכניסם למקלט, זה חג טוב. לא מתרוצצים בכבישים, הכל בבתים ולא צורך הכנות מיוחדות."

בהתייעצות אצל ראש הממשלה ב-060805 (מוצג 57 - תרשומת ע"י

מר אלי מזרחי) אומר שר הבטחון בהציגו את הכעיוח מהקל אל הכבד:

"..."

ב, מציע לפנות היום את הילדים מרמת הגולן, מרש"ל ואבו רודס. סך הכל בגולן 30 ילד, אם יש להם רעיונות אחרים, זה עניינם. לפנות ערב או אחה"צ להציע להם להוציא את הילדים לטיול. להוריד אותם משם. נשים תרצינה להישאר - חישארנה. ...

ראש הממשלה: כווי לא לגרום להם לנחת רוח, מציעה שהילדים יתחילו לרדת מהגולן כבר עכשיו, ולא ערב הפעולה,

רמטכ"ל: אנהנו כבר ערב הפעולה.

ראש הממשלה: בענין הילדים, אני מכירה את האנשים, לא מוציאים את הילדים, אני חושבת שזו צריכה להיות הוראה.

שר הבטחון: אומרים לרדת - שיורידו, מחר שיערערו בפניך."

על המשמעות הפוליטית של הישובים והחזקה בהם, לאחר שפרצה

המלחמה, ניחן ללמוד מהדיון שהתקיים אצל ראש הממשלה כ-070910 בענין הישובים. כדיון זה נדונה השאלה איזה פרטים למסור למזכיר המדינה, קיסינג'ר, בענין פינוי ישובי רמת הגולן (מוצג 57א⁴).

אח פקודת הפיקוד הראשונה בנושא הישובים תיאר אלוף תופי בעדותו. מעדותו עולה שחוסר הבהירות בחכניות ובהחלטות בנושא זה ואי-פרסום הפקודה מראש גרמו לשיבושים ולקשיים לא מעטים על חזילת המלחמה.

להלן עדותו:

"בעשר בבוקר, אחרי שהזרתי לנפת, נתתי פקודה לפנות את הנשים והילדים מישובי רמת הגולן. היה קושי בנושא הזה, מפני שהישובים לא רצו לקבל את ההוראה הזו, אלי באו חברי מרום-הגולן ושכנעתי אותם לקבל את הפקודה הזו, ושלחתי מפקד חטמ"ר 820, אל"מ צבי בר (ברזני), לקיבוץ עין-זיוון שהם גם כן סרבו לקבל את ההוראה לפנות את הנשים והילדים, נדמה לי שהזכרתי בפעם הקודמת שהיחה לנו פקודה פיקודית לפינוי הנשים והילדים. יותר נכון, היחה לנו תכנית פיקודית, שהיא לא הוצעה לחטיבה ולא הוצעה לישובים, אלא שמרנו אותה כחכנית פיקודית ולמעשה הפעלנו אותה באותו יום שבת.

.....

- ש. שמענו כאן שהיה חסר בסיס חוקי בעצם לזה. זה הסריד אתכם?
- ת. לא. אני פעם ראשונה שומע זה, שהיחה בעיה כזו.
- ש. שמענו שהעלו גם טענה שאין לצבא מעמד לפנות.
- ת. אני פעם ראשונה שומע את זה, יכול להיות שזה נכון. בכל אופן כשהישובים הציגו את ההתנגדות שלהם הבסיס לסיעון לא היה בסיס של מותר או אסור לצבא, אלא הם פשוט התווכחו על עצם העניין.
- ש. יש לך החכנית הזו?
- ת. זו חכנית שהוכנה ב-31 במאי 1973. תכנית הפינוי.

.....

- ש. זה כלול בתכנית של ה-31 במאי, התגבור?
- ת. לא. אני מדבר על הוראות שהוצאתי ב-10.30 בבוקר ב-6 לחודש.

.....

- ש. אתה אומר שנתתם הוראות לתגבר את הישובים כחיליים?
- ת. לא. נתתי הוראה לחכין תכנית לתגבור, לא לתגבר פיסיח.
- ש. ניתנה הוראה כזאת לתגבר?
- ת. לא על ידי.
- ש. פה היחה עדות של מישהו שהיה בדרג פיקודי - 'הסתבר לנו שגם לגבי הישובים לא היה ברור מה רוצים שהם יעשו או למה שישמשו במקרה של מלחמה כזו. ניתנה בכל אופן הוראה כזאת: את הנשים והילדים לפנות והם פונו. גם כן, תיכף נדבר על הפקודה של הפינוי, זה לקח אחר. אבל הם פונו, מצד שני, ניתנה פקודה לתגבר את הישובים, כל ישוב על-ידי 15 עד 20 לוחמים, מחלקה מצופצמת בזו שמה שהיא

צריכה לעשות לי זה לא היה ברור, אינני יודע אם
למישהו זה כן היה ברור. הישובים האלה לא בנויים
להגנה על עצמם. הפקודה הייתה שיעזרו להם בעבודות
החקלאיות ואף באבטחת המקום. לגבי אבטחת המקום
זה יכול להיות יעיל כנגד מסתננים, חוליות הבלונים,
אבל אין לזה שום משמעות ברגע של מלחמה כוללת כמו
שהייתה.

יש לך מה להעיר על זה?

ת. נכון שהישובים לא היו בנויים להגנה, הם היו בנויים
להגנה פאסיבית בלבד. נקודה שנייה, אני לא זוכר שאני
נחתי הוראה לתגבר. יכול להיות שמישהו אחר, מפקד החטיבה
או מפקד החטמ"ר נתן הוראה לתגבר את הישובים. " (עמ' 3595-3599).

הפקודות הראשונות שנרשמו ביומני המבצעים עוסקות כפינורי נשים
וילדים מישובי הרמה:

"1000 - ברמה"ג מפנים את הילדים והנשים בשעה 1200".
(יומן מבצעים פיקודי).

"1200 - פינורי נשים וילדים מרמה"ג באוטובוסים... " (שם).

על ביצוע הפקודה אמר האלוף חופי בעדותו:

"בשעה 12.30 קיבלתי דיווח מקצין הגמ"ר של הפיקוד,
שישובי רמת הגולן פוזו מנשים וילדים. " (עמ' 3616).

מטתבר שבשל החנגדות הישובים נאלץ אלוף הפיקוד לשלוח את מח"ט 820
לשכנע את הישובים לפנות את הנשים והילדים. כחוצאה מכך עסק מפקד הגזרה
בשעתיים האחרונות לפני המלחמה בנושא פינורי הנשים והילדים.

אל"פ בר, מח"ט 820, מתאר את מעשיו בשעתיים אלו:

"ב-12.50 ישוב אפק היה כבר מפונה מנשים וילדים. נשים
וילדים כבר עזבו אותו. כאן אני חייב להגיד מה עשיתי
משעה 11.30 עד שעה 13.30. אני הסתובבתי בין הישובים,
שכיר אחת עשו "מרידה" ולא רצו לרדת. בשעתיים האלה אז
בשעה ו-3/4 האלה לא רצו לפנות את רמת הגולן, אל-רום,
מרום-הגולן ועין-זיוון, שהם היו המקומות שהכי הטרידו
אוחי. אני עסקתי בשעה ו-3/4 הזאת באסיפות משק.

כמו כל דבר, כשהולכים לעשות אותו, עושים סדר עדיפות, ונראה לי שהישובים היו באותם רבעים הנושא הכי חשוב ברמה והסמך"ט וקצין אג"מ נשארו בחסייה ואני עברתי בין ישוב לישוב לשכנע את האנשים לרדת. מה שהיה שם זה סיפור בפני עצמו; שירי כוז, שירי פלמ"ח ורפיקה בשלחן, "לא נרד", "לא נפנה", וזאת היתה תביעה רצינית מאוד ומיותרת. ואני חייב לציין שבסוף הם קיבלו את הדין, אבל יש מקומות שכבר היה מאוחר והיו צריכים לפנות אותם עם התחלת המלחמה.

לא הכל נראה כל כך חלק. היו גם כמה מקרים בהגעו אוטובוסים לפנות אותם. זה היה כל זה בשבת. למשל, רמת-מגשימים, אלה אנשים בגיזרה הדרומית, זה קיבוץ דתי... והם אחרו את המועד ובשעה 2.00 החלה דעיכת האדמה והם הצליחו לצאת רק בשעה 5.00 אחרי שהיה שלב שמשום מה היתה רגיעה בהפגזה של 20 דקות. רק ב-5.30 הצלחנו לפנות אותם.

אני בהחלט מדגיש, שלא הכל היה חלק. לתלק מהמקומות לא הגיעו אוטובוסים, מסיבות אובייקטיביות או לא אובייקטיביות, אבל לא הגיעו. " (עמ' 1726).

מסתבר, שלמרות שהפקידות לפינוי נשים וילדים ניתנו בשעה 1000

ולאלוף רוח על הכיצוע ב-1230, עדיין לא נסתיים הפינוי גם לאחר

פרוץ המלחמה:

"1630 - נשים וילדים שפוננו מישובים באוטובוסים; אפיק, נאות גולן, בני יהודה, גינת, כפר חרוב, מבוא חמה, גבעת יואב, אליעד, רמת.

לא פוננו בני אליפלט, רמת מגשימים, נרג. " (יומן מבצעים פיקודי).

פיצרי זה נמשך גם בשעות הערב:

"1835 - ישובים שפוננו: מרום גולן, עין זיוון, ניה אטיב.

ברוך לפינוי: אל רום, רמת מגשימים, נוב.

ב-2000: משויר פוננו הילדים. " (יומן מבצעים פיקודי).

"1908 - רמת מגשימים ואל רום פוננו. לכל הישובים קשר, הכל שקט. " (יומן חפ"ק פיקודי).

מצב זה של ישובים שפוננו מהם נשים וילדים ונשארו בהם הגברים

נמשך עד לאחר חצות, אז בעקבות הפריצה הסורית ניתנה פקודה לפינוי

מייד של כל האזרחים. להלן הרישום ביומן המבצעים:

"0246 - יש לפנות את ד"ר רמה"ג מיינדיך (את כל החושביה) (יומן מבצעים פיקודי).

בעקבות פקודה זו ועם החמרת המצב הלכו המקודות ונישנו:

"0303 - יש החקפת וגז רצינייה באזור 111 נוראה להחמיר אל שאריות הכוחות הסודיים בצומת השנייה. [חושביה] צריך לפנות את הישובים שיעזבו למרום גולן ומשם יפנו אותם.

"0306 - להטיל על מח"ט 820 לפנות את ישובי רמת הגולן.

"0310 - אורי מדבר עם מח"ט 820 לגבי הפינוי של ישובים ברמת הגולן, ישובי דרום רמת הגולן, גם הגברים. (יומן חפ"ק פיקודי).

"0320 - ניתנה הוראה לפנות את כל ישובי רמה"ג מאזרחים כאשר: באחריות 820 לברוק באם יש משקים שבערפם טנקים של אויב. יש לרווח אלו ישובים ואלה לברוק אם אפשר לפנותם ברגל. אח השאר יש לפנות בחלק הדרומי לסבריה, הצפ' דרך גוצן. (יומן מבצעים פיקודי).

הפקודה לפינוי הגברים אושרה כפי הנראה גם ע"י הרמטכ"ל:

"0356 - האלוף מדבר עם הרמטכ"ל... ניתנה הוראה לגטישת ישובים וגם גברים. (יומן חפ"ק פיקודי).

על כסיבות פינוי הישובים בגזרה הדרומית העיד סא"ל יאיר יורם

שפיקד על גד' 50:

"הישובים בזמן הזה בלי כשים וילדים אבל עם הגברים, סמוך לאל-על, יש ישוב שנקרא אליעד, מהצד השני של הכביש, היו שם כ-25 בחורים נחלאים, שכל הנשק שלהם היה עוזי עם כמה מחסניות, והם כל רגע ניגשו להטרידו אזתי בכונקר, כי הם היו מכוהלים לגמרי ובצדק. מה קורה איתם? - בשלב מסויים נחתי הוראה - שיפנו איתם מהר. זה נדמה לי היה ב-2 בלילה או משהו כזה, כאשר ראיתי מה קורה על הציד, נחתי הוראה שיפנו.

אני לא זוכר כרגע, זה נדמה לי היה בטלפון או דרך תל-פארס בדיוק מטי, אבל ב-3 בלילה, או ב-3.30 החקבלה הוראה - לפנות גם את רמת מגשימים. הבעיה הייתה לפנות את הישוב, הפחד היה שרכב שלנו שיגדע, אנחנו עצמנו נדפוק אותם. אני זוכר שלקחתי אז מין סיכרון מסויים ונחתי הוראה - מיד לפנות את רמת-מגשימים, למ"מ שישב כפתח ושמר עליהם, נחתי הוראה - שיסעו באורות מלאים. היה להם טנדר, פיג'ו, ועוד איזה כלי, זה כלי מהיר מאוד. אמיתי - ביגע שהם יוצאים מתחומי המשק ועוברים את החסימה שיפתחו אורות מלאים, ובאורות מלאים יטוסי לכיוון אל-על. הצלחנו לפנות אותם לפני שהסורים

סודי ביותר

- 1193 -

הגיעו לרמת-מבשימים. נדמה לי שזה היה בשעה 4 או משהו
כזה שהם עזבו את המשק. " (עמ' 2779).

ב ה י ר ו ח

מזיתות מהלך קרב הכלימה ברמת הגולן עולה שלמיקומם של ישובים
היתה השפעה על מהלכי הפיקוד,

ברמת הגולן היו קיימים שני גושי ישובים, האחד בצפון הרמה (עין-
זיוון, מרום-הגולן ואל-רום), והשני בדרום הרמה (נהל גשור, רמת-מגשימים,
גוב ואל-על).

בין שתי קבוצות ישובים אלו היתה פירצה,

יחכץ של הפעלת כוחות הפיקוד בשבת ולדאגה החסורה כליל שבת-ראשון
לכל הנעשה בגיזרה הדרומית היה קשר לעובדה קיומם של הישובים שם.
יחכץ ואי-תשומת הלב המספיקה לפריצה הסורית לכיוון נפה גבע מכך
שבגיזרה זו לא היו ישובים; כן לא מן הנמנע שעובדה זו היתה בין
שיקולי נאויב להנחית כאן את מאמצו העיקרי.

על סמך גיחות הפקודות הנוגעות לנושא הישובים ברמת הגולן
הגענו למסקנה שאנו רואים אותה כבעלה תשיבות לעתיד:

יש לקבוע באורח ברור וחד-משמעי איזה מישובי רמת הגולן ימלאו
תפקיד צבאי בשעת מלחמה. בישובים אלה יש לראות חלק ממערך ההגנה לכל
דבר ויש למקמם עפ"י שיקולים צבאיים, לבצרם, לארגנם ולחמם בהתאם
ליעודם הצבאי.

לישובים ברמת הגולן שאינן הכוונה שימלאו תפקיד צבאי יש לקבוע
הזכניות ברורות מראש של פיננסי מינורי; יש לשקול אף באם להקים,
כשלב זה, ישובים מסוג זה, העשויים לכבול את חופש התמרון של
כוחותינו ולהכביד על גיהול המלחמה. באומרנו זאת אין אנו נוקטים
עמדה בשאלה כה נכבדה, אלא כווננו להדגיש, על סמך העדויות שהבאנו
לעיל, כי נושא מסוג זה יש לו חשיבות עליונה כלחימה ברמת הגולן.

סודי ביותר

- 1195 -

בגלל מגבלות השטח והתימרון, ומן הראוי שינתן משקל מלא לאספקט
הצבאי שבו.

9 סיכום פעולות פיקוד צפון בשלב פתיחת המלחמה

כמה עובדות יסוד אפיינו את מצבו של פיקוד הצפון בפרוץ המלחמה ובשלביה הראשוניים:

(א) הפיקוד היה ער לאפשרות של פעולת איבה ונקט צעדים רבים ומשמעוניים לקידומה מראש (ראה דו"ח חלקי נוסף, סעיפים 147 ו-150). בנוסף על כך עלינו לציין שמאמצי הפיקוד הרבים לקדם את מקומות הימ"חים של החטיבות לפני המלחמה נשאו פרי; זאת ועוד: מאמצי הפיקוד להאיץ בגיוס המילואים הביאו לידי כך שכוחות מילואים נכנסו לקרב בזמן קצר מן המתוכנן. עם זאת יצויין שהמצבה המבצעית של האוגדות בקרב לא עלתה על 100-120 טנקים לאוגדה.

(ב) סד"כ הטנקים והארטילריה שהיה מוצב ברמה בפרוץ המלחמה היה אמנם גדול בפלגים מזה שהיה נהוג להתזיק ברמה למטרות כסתרון שוטף; כוח זה היה ערוך עם פרוץ המלחמה בטווח קצר מקו החזית. מאידך היה כוח זה קטן מזה שראה הפיקוד כדרוש להגנה על רמת הגולן מפני כל חדירה אויב במצב מלחמה.

ביחס הכיפורים למן הצהריים ועד הערב הפעיל האויב לאורך כל קו החזית כ-240 טנקים. בליל שבח-ראשון נוספו עליהם כ-480 טנקים, וביום א' נכנסו לשטחנו עוד כ-300 טנקים (עפ"י "סקירת מודיעין מיוחדת" מטכ"ל/אמ"ן 4/74, שהוצאה לאחר המלחמה). מול כוחות אלו עמדו בשלב ראשון 177 טנקים של כוחותינו מחטיבות 188 ו-7. ביום א' בערב היה סה"כ כוחותינו באוגדות 36 ו-210: 231 טנקים (לפי רישומי יומן המבצעים הפיקודי 072359). יחס כוחות אלו* הם בלתי נוחים אך אינם בלתי נסבלים, באם הם ערוכים.

* בצפנים היחס : 1 1/3:1
בלילה היחס : 4:1 (ברוטו אויב וכוחותינו).
ביום א' בערב : 4,4:1 (ברוטו אויב).

(ג) מרבית הכוחות ברמה היו כבוזננוח אף כי לא למלחמה אלא ל"יום קרב"; לכן, כדיעכוד, מבחינת בוגזות נפשית ומעשית, הופתע חלק ניכר מהכוחות שעה שנפתחה האש. הפתעה זו גבעה אף מכך שהמלחמה פוצה בשעות הצהריים בניגוד למצופה.

(ד) הפעלת כוחות הפיקוד עפ"י תכנית "קפיטל" (כלומר פריסתם לאורך כל הקו וניהול המלחמה תוך נסיון לבלום כל חיריה סורית) הכיאת לבן שלכוחות הסורים נהאפשר להשיג עדיפות מקומית מכרעה באזורי פריצתם.

טעות עיקרית בשלב הראשון של הקרב געשתה בזמן שאלוף הפיקוד געדר ממפקוהו (ראה על כך לעיל, עמ' 927-955), כאשר העתודה היחידה של הפיקוד חטיבה 7, נשלחה לקו הקומי ללא שיקול מספיק. במילים אחרות, בשלב הטעבר ממצב של בסחון שוסף למלהמה כוללה מצא האלוף את כוחותיו מרותקים כשהוא נשאר ללא עתודה, שעה שהסתכר שהמאמץ העיקרי של האויב הוא בגיזרה הרומית.

במצב זה געו לכרא כוחות המילואים, היורה חיל האוויר אח העתודה היחידה שבידי המטכ"ל והפיקוד, והוא הופעל לסיוע קרוב לכוחות הקרקע שלא כהתאם לתוכניות המקוריות. גוסף על כך, כפי שפורט בעדויות שהבאנו לעיל, געשו טעויות אחרות בשלבים השונים של הקרב. עם זאת יש להדגיש שטעויות אלו אינן מקורן ברשלנות או בחוסר אחריות, אלא בהערכת מוטעות של מירע על התוכניות המפורטות של האויב, ובשיקולי מפקדים תוך כדי קרב.

הכוחות הסדירים ברמת הגדולן, הן כליבשה והן באוויר, הצטיינו בדרך כלל בלתימחם העיקשת, בחירוף נפש וכדובקותם במשימה, וכן היה הדבר עם כוחות המילואים בשלבים הבאים של המלחמה. במיוחד עולה מן העדויות אף התושיה והיזמה של טפקדים ברבים הנסזכים, שמצאו את עצמם מנותקים או במשימה עצמאית, יכמקרים מסויימים אף עמרו יתידים בפרץ, והיטו את כל מהלך המערכה.

סודי ביותר

- 1198 -

זכך, ממצב שבו חדר האויב עד לקרבת הירדן, וסיכון את הגליל
המזרחי, עבר פיקוד הצפון להתקפת נגד, שבסופה מצאנו כוחותינו את
עצמם בקרבת בירת האויב, ובשליטה על שיא התרמון.